

**«ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ
Акционерлерінің жылдық жалпы жиналысының шешімі**

**«ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ 2023 жылғы жылдық қаржылық
есептілігін бекіту туралы**

«Акционерлік қоғамдар туралы» Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 13 мамырдағы №415-ІІ Заңының 35-бабы 2-тармағының 1) тармақшасына, 36-бабы 1-тармағының 7) тармақшасына, 76-бабының 3-тармағына, «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ акционерлерінің жылдық жалпы жиналысының 2023 жылғы 30 мамырдағы шешімімен (№2\2023 хаттама, №5 мәселе) бекітілген «ҚазМұнайГаз» ұлттық компаниясы» акционерлік қоғамы Жарғысының 12-бабы 98-тармағының 12) тармақшасына, 17-бабының 143-тармағына, «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ-ның барлық дауыс беретін акцияларына иелік ететін тұлғаның 2022 жылғы 2 желтоқсандағы шешімімен бекітілген («Самұрық-Қазына» АҚ Басқарма отырысының №66/22 хаттамасы, №5 мәселе) «ҚазМұнайГаз» ұлттық компаниясы» акционерлік қоғамы акционерлерінің жалпы жиналысы туралы ереженің 7-тарауының 32-тармағының 13) тармақшасына сәйкес, ұсынылған материалдарды қарап, «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ акционерлерінің жалпы жиналысы былай деп, **ШЕШТІ:**

1. Осы шешімге №1 қосымшаға сәйкес «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ 2023 жылғы аудиттелген шоғырландырылған жылдық қаржылық есептілігі бекітілсін.

2. Осы шешімге №2 қосымшаға сәйкес «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ 2023 жылғы аудиттелген жеке жылдық қаржылық есептілігі бекітілсін.

3. «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ Басқарма төрағасы белгіленген тәртіппен осы шешімнен туындайтын қажетті шараларды қабылдасын.

«ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ
Акционерлерінің жылдық жалпы
жиналысының 2024 жылғы 28
мамырдағы № _____ шешім
жобасына қосымша

**«ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ 2023 жылғы жылдық қаржылық есептілігін
бекіту туралы» мәселе бойынша түсіндірме жазба**

Астана қ.

2024 жылғы «__» _____

1. Мақсаты мен міндеті

Мақсаты «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ (бұдан әрі – **ҚМГ**) Акционерлерінің жылдық жалпы жиналысының ҚМГ-нің 2023 жылғы жылдық аудиттелген қаржылық есептілігін бекіту болып табылады.

Міндет ҚМГ мүдделі тұлғаларын (стейкхолдерлерін) ҚМГ қаржылық жағдайы және оның өткен 2023 жылғы қаржылық-шаруашылық қызметінің нәтижелері туралы толық және анық ақпаратпен қамтамасыз ету болып табылады.

2. Экономикалық әсері

Қаржылық есептілік ҚМГ-нің мүлктік жай-күйін, қаржылық орнықтылығын және төлем қабілеттілігін бағалауға арналған ақпаратты қамтиды. Қаржылық есептілікті талдау қаржы ресурстарына қажеттілікті анықтауға, капитал құрылымының тиімділігін бағалауға, ҚМГ қызметінің қаржылық нәтижелерін болжауға, сондай-ақ ҚМГ қаржы ресурстарын және қаржы-шаруашылық қызметін басқарумен байланысты басқа да міндеттерді шешуге мүмкіндік береді.

3. Мәселенің қысқаша сипаттамасы

«Акционерлік қоғамдар туралы» Қазақстан Республикасы № 415-ІІ Заңының (бұдан әрі – **АҚ туралы заң**) 35-бабы 2-тармағының 1) тармақшасының негізінде акционерлердің жыл сайынғы жалпы жиналысында акционерлік қоғамның аудиттелген жылдық қаржылық есептілігі бекітіледі.

АҚ туралы заңның 76-бабының 3-тармағына және «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ акционерлерінің жылдық жалпы жиналысының 2023 жылғы 30 мамырдағы шешімімен (№2/2023 хаттама, №5 мәселе) бекітілген «ҚазМұнайГаз» ұлттық компаниясы» акционерлік қоғамы Жарғысының 17-бабы 143-тармағына сәйкес, жылдық қаржылық есептілікті ҚМГ Директорлар кеңесі ҚМГ Акционерлерінің жылдық жалпы жиналысының қарауына шығару күніне дейін 30 күннен кешіктірмей, алдын ала бекітуі тиіс, ал ҚМГ Акционерлерінің жылдық жалпы жиналысы ҚМГ-нің аудиттелген жылдық қаржы есептілігін түпкілікті бекітеді.

АҚ туралы заңның 36-бабының 1-тармағының 7) тармақшасына, ҚМГ Жарғысының 12-бабы 98-тармағының 12) тармақшасына сәйкес, ҚМГ

акционерлерінің жалпы жиналысының айрықша құзыретіне аудиттелген жылдық қаржылық есептілікті бекіту жатады.

«ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ Акционерлерінің жалпы жиналысының шешімімен (2022 жылғы 2 желтоқсандағы №66/22 хаттама) бекітілген «ҚазМұнайГаз» ұлттық компаниясы» акционерлік қоғамы Акционерлерінің жалпы жиналысы туралы ереженің 7-тарауының 32-тармағының 13) тармақшасында ҚМГ Акционерлерінің жалпы жиналысының айрықша құзыретіне Қоғамның шоғырландырылған және жеке жылдық қаржылық есептілігін бекіту жататыны көзделген.

ҚМГ Акционерлерінің жылдық жалпы жиналысының қарауына ҚМГ-нің 2023 жылғы аудиттелген шоғырландырылған және аудиттелген жеке жылдық қаржылық есептіліктерін (бұдан әрі – **ҚМГ қаржылық есептілігі**) бекіту туралы мәселе шығарылады.

ҚМГ қаржылық есептілігі Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына және Қазақстан Республикасының бухгалтерлік есеп және есептілік туралы заңнамасына сәйкес дайындалды.

ҚМГ қаржылық есептілігінің аудитін «Эрнст энд Янг» ЖШС аудиторлық компаниясы жүргізді, ол ҚМГ-нің барлық дауыс беретін акцияларына иелік ететін тұлғаның 2022 жылғы 20 қаңтардағы шешіміне (№05/22 хаттама, № 2 мәселе) сәйкес ҚМГ-нің сыртқы аудиторы ретінде айқындалды (бұдан әрі – **Аудитор**).

Аудитордың пікірінше, ҚМГ қаржылық есептілігі барлық маңызды аспектілерде оның 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық жағдайын, сондай-ақ ҚМГ қаржылық нәтижелерін және халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына сәйкес 2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылдағы ҚМГ ақшалай қаражатының қозғалысын нақты көрсетеді.

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ҚМГ қаржылық есептілігінің деректері негізінде 2023 жылдың қорытындысы бойынша ҚМГ таза пайдасы 924.461 миллион теңгені құрады.

ҚМГ-нің 2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылдағы қаржылық нәтижелері мен ақша қаражаттарының қозғалысы туралы толығырақ ақпарат осы мәселе бойынша шешім жобасына қосымшаларда берілген.

ҚМГ-нің 2023 жылғы шоғырландырылған жылдық қаржылық есептілігі ҚМГ Басқармасының 2024 жылғы 13 наурыздағы шешімімен (№11 хаттама, №1 мәселе) мақұлданған және ҚМГ Директорлар кеңесінің 2024 жылғы 13 наурыздағы шешімімен алдын ала бекітілген (№5/2024 хаттама, №2 мәселе).

ҚМГ-нің 2023 жылғы жеке жылдық қаржылық есептілігі ҚМГ Басқармасының 2024 жылғы 26 наурыздағы шешімімен (№13 хаттама, №1 мәселе) мақұлданған және ҚМГ Директорлар кеңесінің 2024 жылғы 10 сәуірдегі шешімімен алдын ала бекітілген (№7/2024 хаттама, №8 мәселе).

4. Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкестігі

ҚМГ-нің қаржылық есептілігін бекіту туралы мәселе бойынша шешім қабылдау Қазақстан Республикасының заңнамасына қайшы келмейді.

5. Негізгі проблемалар, тәуекелдер, шешім қабылданған немесе қабылданбаған жағдайда мүмкін болатын салдарлар

Осы мәселе бойынша оң шешім қабылдау тәуекелдерге әкеп соқпайды, ҚМГ мүдделеріне барынша сәйкес келеді және ҚМГ-ға зиян немесе залал келтірмейді.

ҚМГ акционерлерінің жылдық жалпы жиналысы осы мәселе бойынша оң шешім қабылдамаған жағдайда, Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасының, оның ішінде жылдық қаржылық есептілікті жариялау тәртібі мен мерзімдеріне қатысты талаптарын бұзу қаупі бар, бұл ҚМГ-ны жауапқа тартуға әкеп соғады.

**«ҚазМұнайГаз» ұлттық компаниясы»
акционерлік қоғамы**

Шоғырландырылған қаржылық есептілік

*2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
тәуелсіз аудитордың есебімен бірге*

МАЗМҰНЫ

Тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебі

Шоғырландырылған қаржылық есептілік

Жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есеп	1-2
Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есеп	3-4
Ақша қаражатының қозғалысы туралы шоғырландырылған есеп	5-6
Капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есеп	7-8
Шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертпелер	9-91

Тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебі

2024 жылғы 12 наурыз

ЖИЫНТЫҚ КІРІС ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП**2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін**

<i>Миллион теңгемен</i>	Ескер.	2023 жыл	2022 жыл (қайта есептелген)*
Жалғасатын қызмет			
Түсім және басқа да кірістер			
Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша түсім	9	8.319.543	8.693.081
Бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компаниялардың пайдасындағы үлес, нетто	10	534.177	991.310
Еншілес ұйымның шығуынан түскен кіріс	5	186.225	—
Қаржылық кіріс	17	147.245	120.603
Басқа да операциялық кіріс		55.378	22.319
Түсім және басқа да кірістер жиыны		9.242.568	9.827.313
Шығыстар мен шығындар			
Сатып алынған мұнайдың, газдың, мұнай өнімдері мен басқа да материалдардың өзіндік құны	11	(4.621.881)	(4.960.176)
Өндірістік шығыстар	12	(1.219.722)	(1.144.241)
Табыс салығынан басқа салықтар	13	(594.080)	(677.921)
Тозу, тауысылу және амортизация	37	(601.204)	(506.900)
Тасымалдау және өткізу шығыстары	14	(245.525)	(205.352)
Жалпы және әкімшілік шығыстар	15	(177.792)	(160.479)
Негізгі құралдардың, материалдық емес активтердің және барлау шығыстарының құнсыздануы	16	(230.580)	(19.917)
Қаржылық шығындар	17	(322.073)	(308.055)
Оң бағамдық айырма, нетто		25.222	40.089
Басқа да шығыстар		(60.124)	(85.424)
Шығыстар мен шығындар жиыны		(8.047.759)	(8.028.376)
Табыс салығы есепке алынғанға дейінгі пайда		1.194.809	1.798.937
Табыс салығы бойынша шығыстар	33	(270.348)	(492.377)
Бір жылғы таза пайда		924.461	1.306.560

ЖИЫНТЫҚ КІРІС ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП (жалғасы)

Миллион теңгемен	Ескер.	2023 жыл	2022 жыл (қайта есептелген)*
Басқа да жиынтық кіріс/(залал)			
<i>Келесі кезеңдерде пайда немесе залал құрамында қайта жіктелуге жататын басқа да жиынтық кіріс/(залал)</i>			
Хеджирлеу әсері	31	849	(11.872)
Шетелдік бөлімшелердің есептілігін қайта есептеуден болған бағамдық айырма		(176.614)	695.642
Таза инвестицияларды хеджирлеуден болған кіріс/(залал), нетто	28	46.152	(187.440)
Салық әсері		11.101	(36.525)
Табыс салығын шегере отырып, келесі кезеңдерде пайданың немесе шығынның құрамына қайта сыныптауға жататын таза басқа да жиынтық (залал)/кіріс		(118.512)	459.805
<i>Келесі кезеңдерде пайда немесе зиян құрамында қайта жіктелуге жатпайтын басқа да жиынтық кіріс/(залал)</i>			
Табыс салығын шегере отырып, Топтың белгіленген төлемдері бар зейнетақы жоспарлары бойынша қайта бағалаудан болған пайда		341	9.075
Табыс салығын шегере отырып, бірлескен кәсіпорындардың белгіленген төлемдері бар зейнетақы жоспарлары бойынша қайта бағалаудан болған кіріс/(залал)		651	(19)
Салық әсері		(327)	(116)
Табыс салығын шегере отырып, келесі кезеңдерде пайданың немесе шығынның құрамына қайта сыныптауға жатпайтын таза басқа да жиынтық кіріс		665	8.940
Табыс салығын шегере отырып, бір жылғы таза басқа да жиынтық (зиян)/кіріс		(117.847)	468.745
Табыс салығын шегере отырып, бір жылғы жиынтық кіріс жиыны		806.614	1.775.305
Мыналарға келетін бір жылғы таза пайда/(зиян):			
Бас компанияның акционерлеріне		960.483	1.278.359
Бақыланбайтын қатысу үлесіне		(36.022)	28.201
		924.461	1.306.560
Мыналарға келетін бір жылғы жиынтық кіріс/(зиян) жиыны:			
Бас компанияның акционерлеріне		842.977	1.745.651
Бақыланбайтын қатысу үлесіне		(36.363)	29.654
		806.614	1.775.305
Акцияға пайда** - мың теңгемен			
Базалық және бөлінген	27	1,574	2,095

* Осы бағанда келтірілген кейбір сомалар 2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін шоғырландырылған қаржылық есептіліктегі сомаларға сәйкес келмейді, өйткені жасалған түзетулерді көрсетеді, олар туралы ақпарат 7-ескертеде келтірілген.

** 2023 жылғы 31 желтоқсандағы және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жай акциялардың саны 610.119.493 дана болды.

Басқарма Төрағасының орынбасары

Д.А. Арысова

Бас бухгалтер

А.С. Есбергенова

ҚАРЖЫЛЫҚ ЖАҒДАЙ ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП**2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша**

<i>Миллион теңгемен</i>	Ескер.	2023 жыл	2022 жыл (қайта есептелген)
Активтер			
Ұзақ мерзімді активтер			
Барлау және бағалау бойынша активтер	19	174.187	251.280
Негізгі құралдар	18	7.181.206	6.994.001
Инвестициялық жылжымайтын мүлік		19.383	17.304
Материалдық емес активтер	20	874.930	918.261
Пайдалану құқығы нысанындағы активтер		101.765	76.567
Бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компанияларға инвестициялар	22	4.821.427	4.947.403
Өтелуге жататын ҚҚС		30.360	16.760
Ұзақ мерзімді активтер үшін аванстар		50.954	52.982
Басқа да ұзақ мерзімді қаржылық емес активтер		4.192	3.713
Байланысты тараптардан алынған қарыздар мен дебиторлық берешек	25	94.334	129.857
Басқа да ұзақ мерзімді қаржы активтері		23.217	10.672
Ұзақ мерзімді банк салымдары	21	63.891	59.229
Кейінге қалдырылған салық бойынша активтер	33	65.829	41.598
		13.505.675	13.519.627
Қысқа мерзімді активтер			
Тауар-материалдық қорлар	23	376.444	310.764
Сауда дебиторлық берешек	24	561.258	519.684
Өтелуге жататын ҚҚС		60.523	42.762
Табыс салығы бойынша алдын ала төлем	33	33.051	36.167
Басқа да қысқа мерзімді қаржылық емес активтер	24	157.257	109.173
Байланысты тараптардан алынған қарыздар мен дебиторлық берешек	25	125.569	119.874
Басқа да қысқа мерзімді қаржы активтері	24	74.870	57.057
Қысқа мерзімді банк салымдары	21	997.012	1.178.138
Ақша қаражаты мен оның баламалары	26	1.050.873	763.185
		3.436.857	3.136.804
Сатуға арналған деп жіктелген активтер		180	459
		3.437.037	3.137.263
Активтердің жиыны		16.942.712	16.656.890

ҚАРЖЫЛЫҚ ЖАҒДАЙ ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП (жалғасы)

Миллион теңгемен	Ескер.	2023 жыл	2022 жыл (қайта есептелген)*
Капитал және міндеттемелер			
Капитал			
Жарғылық капитал	27	916.541	916.541
Қосымша төленген капитал		1.142	1.142
Басқа да капитал		(910)	(1.759)
Есептілік валютасын қайта есептеу резерві		4.090.281	4.209.612
Бөлінбеген пайда		5.486.747	4.803.431
Бас компанияның акционерлеріне жататын		10.493.801	9.928.967
Бақыланбайтын қатысу үлесі	27	(99.404)	(61.541)
Капитал жиыны		10.394.397	9.867.426
Ұзақ мерзімді міндеттемелер			
Қарыздар	28	3.365.736	3.784.897
Жалдау бойынша міндеттемелер	29	87.880	65.872
Басқа да ұзақ мерзімді қаржылық міндеттемелер	31	18.743	15.080
Резервтер	30	306.219	210.765
Жұмыскерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелер		70.975	66.097
Басқа да ұзақ мерзімді қаржылық емес міндеттемелер	31	37.777	41.548
Кейінге қалдырылған салық бойынша міндеттемелер	33	1.126.767	999.010
		5.014.097	5.183.269
Қысқа мерзімді міндеттемелер			
Сауда кредиторлық берешек	31	663.930	565.092
Қарыздар	28	391.358	369.489
Жалдау бойынша міндеттемелер	29	17.400	15.682
Басқа да қысқа мерзімді қаржылық міндеттемелер	31	145.953	283.820
Резервтер	30	33.576	58.779
Жұмыскерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелер		5.703	4.969
Төленуге жататын табыс салығы	33	28.285	66.648
Төленуге жататын басқа да салықтар	32	116.500	148.497
Басқа да қысқа мерзімді қаржылық емес міндеттемелер	31	131.513	93.219
		1.534.218	1.606.195
Міндеттемелер жиыны		6.548.315	6.789.464
Капитал мен міндеттемелер жиыны		16.942.712	16.656.890
Бір акцияның баланстық құны** - мың теңгемен	27	15,603	14,668

* Осы бағанда келтірілген кейбір сомалар 2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін шоғырландырылған қаржылық есептіліктегі сомаларға сәйкес келмейді, өйткені жасалған түзетулерді көрсетеді, олар туралы ақпарат 7-ескертпеде келтірілген.

** 2023 жылғы 31 желтоқсандағы және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жай акциялардың саны 610.119.493 дана болды. Бір жай акцияның баланстық құнын ұсыну ХҚЕС-ке жатпайтын көрсеткіш және KASE талабы бойынша ашылып көрсетіледі.

Басқарма Төрағасының орынбасары

Д.А. Арысова

Бас бухгалтер

А.С. Есбергенова

9 -91 бет аралығындағы есеп саясаты мен ескертпелер осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады

АҚША ҚАРАЖАТЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП**2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін**

<i>Миллион теңгемен</i>	Ескер.	2023 жыл	2022 жыл (қайта есептелген)*
Операциялық қызметтен болған ақша ағындары			
Табыс салығы есепке алынғанға дейінгі пайда		1.194.809	1.798.937
Түзетулер			
Тозу, тауысылу және амортизация	37	601.204	506.900
Негізгі құралдардың, материалдық емес активтердің және барлау шығыстарының құнсыздануы	16	230.580	19.917
Еншілес ұйымды сатудан түскен пайда	5	(186.225)	–
Мұнай өнімдері бойынша туынды құралдардан іске асырылған зиян	12	(69)	121.539
Қаржылық кіріс	17	(147.245)	(120.603)
Қаржылық шығындар	17	322.073	308.055
Бірлескен кәсіпорындардың шығуынан түскен кіріс		90	–
Бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компаниялардың табысындағы үлес, нетто	10	(534.177)	(991.310)
Резервтердегі өзгеріс		(6.158)	78.603
Оң бағамдық айырма, нетто		(29.107)	(34.290)
Тауар-материалдық қорларды таза өткізу құнына дейін есептен шығару		4.646	4.236
Негізгі құралдардың, материалдық емес активтердің, инвестициялық жылжымайтын мүлктің және сатуға арналған деп жіктелген активтердің есептен шығарылуынан болған зиян, нетто		501	2.623
Өтелуге жататын ҚҚС-тың қалпына келтірілуі	15	(282)	(1.942)
Қаржылық кепілдіктерде өзгерістер		344	122
Есепке алынбаған ҚҚС	15	5.811	2.582
Ұзақ мерзімді активтер үшін аванстардың құнсыздану резерві		20.320	–
Сауда дебиторлық берешек пен басқа да активтер бойынша күтілетін несиелік зиян резерві	15	9.125	2.758
Айналым капиталын түзетуге дейінгі операциялық пайда		1.486.240	1.698.127
Өтеуге ҚҚС-тағы өзгерістер		(37.306)	(14.118)
Тауар-материалдық қорлардағы өзгерістер		(76.763)	(115.725)
Сауда дебиторлық берешектегі және басқа да қысқа мерзімді активтердегі өзгерістер		4.640	32.933
Сауда және басқа да кредиторлық берешектегі және сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша міндеттемелердегі өзгерістер		78.727	(110.086)
Төленуге жататын басқа да салықтардағы өзгерістер		(127.565)	(58.183)
Операциялық қызметтен түскен ақша ағындары		1.327.973	1.432.948
Бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компаниялардан алынған дивидендтер	22	619.826	462.309
Табыс салығын төлеу		(147.166)	(144.015)
Алынған пайыздар		123.389	49.487
Төленген пайыздар	28, 29	(256.408)	(233.418)
Операциялық қызметтен түскен таза ақша ағындары		1.667.614	1.567.311

АҚША ҚАРАЖАТЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП (жалғасы)

Миллион теңгемен	Ескер.	2023 жыл	2022 жыл (қайта есептелген)*
Инвестициялық қызметтен ақша ағындары			
Банк салымдарын орналастыру		(1.460.352)	(1.698.647)
Банк салымдарын қайтару		1.614.940	1.138.294
Алынған ақша қаражатын шегере отырып, еншілес ұйымдарды сатып алу	6,7	(156.388)	(1.198.317)
Еншілес ұйымды сатып алуға байланысты өтемақы төлеу	7	(163.770)	–
Негізгі құралдарды, материалдық емес активтерді және барлау мен бағалау бойынша активтерді сатып алу		(683.439)	(451.476)
Негізгі құралдарды, барлау мен бағалау активтерін және сатуға арналған деп жіктелген активтерді сатудан болған түсімдер		3.317	2.219
Есептен шығарылған ақша қаражатын шегергенде, еншілес ұйымның шығуынан ақша қаражатының түсуі	5	94.624	–
Шыққан еншілес ұйымдардың ақша қаражаты		–	(4.137)
Иелік ету үлесін өзгертпестен бірлескен кәсіпорындардың капиталына қосымша салымдар	22	(20.117)	(15.398)
Байланысты тараптарға берілген қарыздар	34	(44.672)	(42.018)
Байланысты тараптарға берілген қарыздарды өтеуден түскен түсімдер	34	35.963	38.190
Борыштық бағалы қағаздарды сатып алу		(7.063)	–
Борыштық бағалы қағаздарды сатудан түскен түсім		289	118
ҚР Ұлттық Банкінің ноттарын өтеу	34	451.598	17.000
ҚР Ұлттық Банкінің ноттарын сатып алу	34	(425.263)	(87.000)
Басқалары		697	(1.138)
Инвестициялық қызметте пайдаланылған таза ақша ағындары		(759.636)	(2.302.310)
Қаржылық қызметтен болған ақша ағындары			
Қарыздардың түсуі	28	385.304	985.714
Қарыздарды өтеу	28	(666.232)	(224.327)
Акционерлерге төленген дивидендтер	27	(300.002)	(199.997)
Бақыланбайтын үлес акционерлеріне төленген дивидендтер	27	(1.572)	(1.975)
Самұрық-Қазына пайдасына бөлу	27	(120)	(266.069)
Байланысты тараптан болған салымдар	27	14.155	7.064
Жалдау міндеттемесі бойынша негізгі борышты өтеу	29	(26.933)	(19.709)
Сақтандыру сыйлықақысын қайтару	28	–	7.370
Акционерлерге өзге де бөлу	27	(8.962)	–
Қаржылық қызметте (пайдаланылған) таза ақша ағындары		(604.362)	288.071
Айырбастау бағамдарындағы өзгерістердің ақша қаражаты мен оның баламаларына ықпалы		(15.942)	65.755
Күтілетін несиелік зиян резервіндегі өзгеріс		14	114
Ақша қаражаты мен оның баламаларындағы таза өзгеріс		287.688	(381.059)
Жыл басындағы ақша қаражаты мен оның баламалары		763.185	1.144.244
Жыл соңындағы ақша қаражаты мен оның баламалары		1.050.873	763.185

* Осы бағанда келтірілген кейбір сомалар 2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін шоғырландырылған қаржылық есептіліктегі сомаларға сәйкес келмейді, өйткені жасалған түзетулерді көрсетеді, олар туралы ақпарат 7-ескертпеде келтірілген.

Ақша айналымы емес операциялар

2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылғы негізгі құралдарды сатып алу үшін кредиторлық берешек 69.734 миллион теңгеге ұлғайды (2022 жыл: 81.471 миллион теңгеге ұлғаю).

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Самұрық-Қазына көрсеткен қаржылай көмек 91.175 миллион теңге мөлшеріндегі «Kazakhstan Petrochemical Industries Inc.» ЖШС-тегі қатысу үлесінің 49,50% сатып алғаны үшін берешекпен, 816 миллион теңге мөлшеріндегі «Силлено» ЖШС-тегі қатысу үлесінің 49,9% сатып алғаны үшін берешекпен және 424.587 миллион теңге мөлшеріндегі Опционды орындағаны үшін (Қашағанды сатып алу) берешектің бір бөлігімен өзара есеп айырысу арқылы толығымен өтелді (7, 25 және 34-ескертпелер).

Басқарма Төрағасының орынбасары

Д.А. Арысова

Бас бухгалтер

А.С. Есбергенова

КАПИТАЛДАҒЫ ӨЗГЕРІСТЕР ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП

2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін

	Бас компанияның акционерлеріне келеді					Жиыны	Бақыланбайтын қатысу үлесі	Жиыны
	Жарғылық капитал	Қосымша төленген капитал	Басқа да капитал	Есептілік валютасын қайта есептеу резерві	Бөлінбеген пайда			
<i>Миллион теңгемен</i>								
2021 жылғы 31 желтоқсанға (қайта есептелген)*	916.541	1.142	10.113	3.738.581	5.438.328	10.104.705	(89.282)	10.015.423
Бір жылғы таза пайда (қайта есептелген)*	—	—	—	—	1.278.359	1.278.359	28.201	1.306.560
Басқа да жиынтық (зиян)/кіріс (қайта есептелген)*	—	—	(11.872)	471.031	8.133	467.292	1.453	468.745
Жиынтық (зиян)/кіріс жиыны (қайта есептелген)*	—	—	(11.872)	471.031	1.286.492	1.745.651	29.654	1.775.305
Дивидендтер (27-ескертпе)	—	—	—	—	(199.997)	(199.997)	(2.296)	(202.293)
Самұрық-Қазынаның пайдасына бөлу (27-ескертпе)	—	—	—	—	(273.870)	(273.870)	—	(273.870)
Бірлескен кәсіпорындарды сатып алу (7, 8 және 27-ескертпелер)	—	—	—	—	(63.634)	(63.634)	—	(63.634)
Жалпы бақылаудағы KMG Kashagan B.V. сатып алу (7-ескертпе)	—	—	—	—	(1.777.076)	(1.777.076)	—	(1.777.076)
Самұрық-Қазынамен операциялар (27-ескертпе)	—	—	—	—	385.997	385.997	—	385.997
Байланысты тараптан болған салымдар (27-ескертпе)*	—	—	—	—	9.960	9.960	—	9.960
Еншілес компанияның капиталына жарна	—	—	—	—	—	—	383	383
Өзге бөлулер	—	—	—	—	(2.769)	(2.769)	—	(2.769)
2022 жылғы 31 желтоқсанға (қайта есептелген)	916.541	1.142	(1.759)	4.209.612	4.803.431	9.928.967	(61.541)	9.867.426

* Осы жолдарда келтірілген кейбір сомалар 2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін шоғырландырылған қаржылық есептіліктегі сомаларға сәйкес келмейді, өйткені жасалған түзетулерді көрсетеді, олар туралы ақпарат 7-ескертпеде келтірілген.

КАПИТАЛДАҒЫ ӨЗГЕРІСТЕР ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП (жалғасы)

Миллион теңгемен	Бас компанияның акционерлеріне келеді					Жиыны	Бақыланбайтын қатысу үлесі	Жиыны
	Жарғылық капитал	Қосымша төленген капитал	Басқа да капитал	Есептілік валютасын қайта есептеу резерві	Бөлінбеген пайда			
2022 жылғы 31 желтоқсанға (қайта есептелген)	916.541	1.142	(1.759)	4.209.612	4.803.431	9.928.967	(61.541)	9.867.426
Бір жылғы таза пайда / (зиян)	–	–	–	–	960.483	960.483	(36.022)	924.461
Басқа да жиынтық кіріс/ (залал)	–	–	849	(119.331)	976	(117.506)	(341)	(117.847)
Жиынтық кіріс/ (зиян) жиыны	–	–	849	(119.331)	961.459	842.977	(36.363)	806.614
Дивидендтер (27-ескертпе)	–	–	–	–	(300.002)	(300.002)	(1.500)	(301.502)
Самұрық-Қазынаның пайдасына бөлу (27-ескертпе)	–	–	–	–	(120)	(120)	–	(120)
Басқа да операциялар (27-ескертпе)	–	–	–	–	(17.925)	(17.925)	–	(17.925)
Жалпы бақылаудағы «Полимер продакшн» ЖШС-ті сатып алу (7-ескертпе)	–	–	–	–	(1.520)	(1.520)	–	(1.520)
Самұрық-Қазынамен операциялар (27-ескертпе)	–	–	–	–	26.597	26.597	–	26.597
Байланысты тараптан болған салымдар (27-ескертпе)	–	–	–	–	14.827	14.827	–	14.827
2023 жылғы 31 желтоқсанға	916.541	1.142	(910)	4.090.281	5.486.747	10.493.801	(99.404)	10.394.397

* Осы жолдарда келтірілген кейбір сомалар 2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін шоғырландырылған қаржылық есептіліктегі сомаларға сәйкес келмейді, өйткені жасалған түзетулерді көрсетеді, олар туралы ақпарат 7-ескертпеде келтірілген.

Басқарма Төрағасының орынбасары

Д.А. Арысова

Бас бухгалтер

А.С. Есбергенова

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін

1. ЖАЛПЫ АҚПАРАТ

«ҚазМұнайГаз» ұлттық компаниясы» АҚ (бұдан әрі - Компания, «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ немесе Бас компания) 2002 жылғы 27 ақпанда ҚР Президентінің 2002 жылғы 20 ақпандағы № 811 Жарлығының және ҚР Үкіметінің (бұдан әрі - Үкімет) 2002 жылғы 25 ақпандағы № 248 қаулысының негізінде жабық акционерлік қоғам ретінде құрылған Қазақстан Республикасының (бұдан әрі - ҚР) мұнай-газ кәсіпорны болып табылады. Компания «Қазақойл» ұлттық мұнай-газ компаниясы» мен «Мұнай және газ көлігі» ұлттық компаниясы» жабық акционерлік қоғамдардың бірігуі нәтижесінде құрылды. Бірігудің нәтижесінде бұл компаниялардың барлық активтері мен міндеттемелері, оның ішінде олардың барлық кәсіпорындарға қатысу үлестерін қоса алғанда, Компанияға берілді. 2004 жылдың наурызында ҚР-дың заңнамасына сәйкес Компания акционерлік қоғам болып қайта тіркелді.

2006 жылғы 8 маусымнан бастап Компанияның жалғыз акционері «Самұрық» Мемлекеттік активтері басқару бойынша қазақстандық холдинг» акционерлік қоғамы болып табылды, әрі ол 2008 жылдың қазанында «Қазына» Тұрақты Даму Қоры» акционерлік қоғамымен бірігіп, осылайша «Самұрық-Қазына» Ұлттық Әл-ауқат Қоры» акционерлік қоғамын (бұдан әрі - Самұрық-Қазына) құрды. Үкімет Самұрық-Қазынаның жалғыз акционері болып табылады.

2015 жылғы 7 тамызда ҚР Ұлттық Банкі (бұдан әрі - ҰР ҰБ) Самұрық-Қазынадан Компания үлесінің 9,58%-ын және бір акциясын сатып алды. 2022 жылғы 8 желтоқсанның бастап Компания акцияларының 3,00%-ы Astana International Exchange (бұдан әрі - AIX) және Қазақстан қор биржасы (бұдан әрі - KASE) қор биржаларында еркін айналымда болады.

2023 жылғы 22 желтоқсанда «Самұрық-Қазына»-ға тиесілі Компания акцияларының 20,00%-ы Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің пайдасына берілді.

2023 жылғы 31 желтоқсанға Компанияның 61 операциялық компанияда (2022 жылғы 31 желтоқсанға: 59) қатысу үлесі болды (бірілесіп «Топ»).

Компанияның тіркелген кеңсежайы мына мекенжайда орналасқан: ҚР, Астана қаласы, Дінмұхамед Қонаев көшесі, 8.

Топ қызметінің негізгі бағыттарына өзгесінен басқа мыналар кіреді:

- Мұнай-газ саласында бірыңғай мемлекеттік саясатты әзірлеуге және іске асыруға қатысу;
- Келісімшарттарға үлестік қатысу арқылы жер қойнауын пайдалану келісімшарттарында мемлекеттік мүдделерді білдіру; және
- Көмірсутектерді барлау, әзірлеу, өндіру, мұнай операцияларын жүргізу қызметтері, қайта өңдеу, мұнай химия, тасымалдау және өткізу, мұнай құбырлары мен газ құбырларын және мұнай-газ өндіру инфрақұрылымын жобалау, салу, пайдалану мәселелері бойынша корпоративтік басқару және мониторинг жасау.

Шоғырландырылған қаржылық есептілікке Компанияның және ол бақылайтын еншілес ұйымдардың қаржылық есептілігі кіреді (*3-ескертіпте*).

Топтың осы шоғырландырылған қаржылық есептілігін Басқарма төрағасының орынбасары мен Бас бухгалтері 2024 жылғы 12 наурызда шығаруға бекітті.

2. ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКТІ ДАЙЫНДАУ НЕГІЗІ

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілік, есеп саясатында және осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ескертпелерінде ашылып көрсетілген операцияларды қоспағанда, бастапқы құн бойынша бағалау қағидатына сәйкес әзірленді. Осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктегі барлық мәндер, арнайы аталған жағдайларды қоспағанда, миллиондарға дейін дөңгелектенген.

Сәйкестілік туралы мәлімдеме

Топтың бұл шоғырландырылған қаржылық есептілігі Халықаралық қаржылық есептілік стандарттары жөніндегі Кеңес («ХҚЕС жөніндегі Кеңес») бекіткен редакцияда Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына («ХҚЕС») сәйкес әзірленді.

Шоғырландырылған қаржылық есептілікті ХҚЕС-ке сәйкес дайындау белгілі бір маңызды есептік бағалауды қолдануды талап етеді, сондай-ақ басшылықтан Топтың есеп саясатын қолдану барысында жол берулер бойынша пікірлер қолдануды талап етеді. Жоғары күрделілік деңгейі мен жол берулерді қолдануды қамтитын қолданылу саласы, сондай-ақ бағалау мен жол берулерді қолдану Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігі үшін елеулі болып табылатын салалар *4-ескертіпте* ашылған.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**2. ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКТІ ДАЙЫНДАУ НЕГІЗІ (жалғасы)****Сәйкестілік туралы мәлімдеме (жалғасы)**

Топ осы шоғырландырылған қаржылық есептілікті қызметтің үздіксіздігі туралы болжамға сүйене отырып дайындады. Топ басшылығы бұл жорамалға қатысты елеулі күмән тудыруы мүмкін айтарлықтай белгісіздіктер жоқ деп есептейді. Басшылықтың пайымдауынша, Топтың таяу болашақта және есепті кезең аяқталған күннен кейін кем дегенде 12 ай ішінде операциялық қызметті жалғастыру үшін жеткілікті ресурстары бар деп негізді түрде күтуге болады.

Шетел валютасын қайта есептеу*Функционалдық валюта және білдіру валютасы*

Топтың осы шоғырландырылған қаржылық есептілікке қосылған әрбір кәсіпорнының қаржылық есептілігінің элементтері кәсіпорын өз қызметін жүзеге асыратын негізгі экономикалық орта валютасын пайдалана отырып бағаланады (бұдан әрі - функционалдық валюта). Шоғырландырылған қаржылық есептілік Компанияның функционалдық валютасы мен оны білдіру валютасы болып табылатын Қазақстандық теңгемен (бұдан әрі - теңге) білдірілген.

Операциялар және шоттар сальдосы

Шетелдік валютадағы операциялар операциялар жүзеге асырылған күнгі валюта бағамы пайдаланыла отырып, функционалдық валютаға қайта есептеледі. Мұндай операциялар бойынша есептеулер нәтижесінде туындаған бағамдық айырмашылықтардан және есепті күнгі бағамдар бойынша шетел валютасында берілген монетарлық активтер мен міндеттемелерді қайта есептеуден түскен кірістер мен шығындар жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте танылады.

Тарихи құнның негізінде шетелдік валютада бағаланатын монетарлық емес баптар бастапқы мәмілелер жасалған күні қолданыста болған бағамдар бойынша қайта есептеледі. Әділ құны бойынша шетелдік валютада бағаланатын монетарлық емес баптар әділ құн белгіленген күні қолданыста болған бағамдар бойынша қайта есептеледі.

Монетарлық баптарды өтеу немесе қайта есептеу кезінде туындайтын айырмалар, Топтың шетелдік бөлімшелерге таза инвестицияларын хеджирлеудің бір бөлігі ретінде айқындалған монетарлық баптарды қоспағанда, пайда немесе зиян құрамында танылады. Бұл баптар инвестициялардың пайда немесе зиян құрамынан шығуы сәтіне жинақталған соманы қайта жіктей отырып таза инвестициялар шығарылғанға дейін басқа жиынтық кірістің құрамында танылады. Бұл монетарлық баптар бойынша бағамдық айырмаларға тән салық төлемдері мен несиелер басқа да жиынтық кірістің құрамында танылады.

Топқа кіретін компаниялар

Функционалдық валютасы ұсыну валютасынан ерекшеленетін Топтың барлық еншілес ұйымдарының, бірлескен кәсіпорындары мен қауымдасқан компанияларының (олардың бір де бірі гиперинфляциялы экономикалардың валютасында операция жасамайды) қызметінің нәтижелері мен қаржылық позициясы ұсыну валютасына мынадай түрде қайта есептеледі:

- Қаржылық жағдай туралы ұсынылған есептердің әрқайсысы бойынша активтер мен міндеттемелер есепті күнге жабу бағамдары бойынша қайта есептеледі;
- Жиынтық кіріс туралы есептердің әрқайсысы бойынша кірістер мен шығыстар орташа бағамдар бойынша қайта есептеледі (орташа бағам бағамдардың жиынтық әсерінің операция жүзеге асырылған күнгі бағамға ақылға қонымды жақындауы болып табылмайтын жағдайлардан басқа; бұл жағдайда кірістер мен шығыстар операциялар жүзеге асырылған күнгі бағам бойынша қайта есептеледі); және
- Барлық бағамдық айырмалар өзге жиынтық кірісте жеке компонент ретінде танылады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**2. ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКТІ ДАЙЫНДАУ НЕГІЗІ (жалғасы)****Шетел валютасын қайта есептеу (жалғасы)***Валюталарды айырбастау бағамдары*

KASE-де белгіленген орташа есептелген валютаны айырбастау бағамы ҚР ресми валюта айырбастау бағамы ретінде қолданылады. KASE-нің 2023 жылғы 31 желтоқсандағы айырбастау бағамы 1 АҚШ доллары үшін 454,56 теңгені құрады. Бұл бағам 2023 жылғы 31 желтоқсанға АҚШ долларында көрсетілген монетарлық активтер мен міндеттемелерді қайта есептеу үшін пайдаланылды (2022 жылғы 31 желтоқсанға: 1 АҚШ доллары үшін 462,65 теңге). KASE-нің 2024 жылғы 12 наурыздағы айырбастау бағамы 1 АҚШ доллары үшін 449,30 теңгені құрады. 2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылғы шетелдік валюталардың теңгеге қатысты бағамының тұрақсыздығына байланысты Топта 25.222 миллион теңге мөлшерінде нетто, оң бағамдық айырма қалыптасты.

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ**Есеп саясатындағы өзгерістер және ақпаратты ашып көрсету қағидаттары***Жаңа стандарттар, түсіндірмелер және қолданыстағы стандарттар мен түсіндірмелерге түзетулер*

Шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау кезінде қабылданған есепке алу қағидаттары, 2023 жылдың 1 қаңтарына күшіне енген қабылданған жаңа стандарттар мен түсіндірмелерді қоспағанда, 2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін Топтың жылдық шоғырландырылған қаржылық есептілігін дайындау кезінде қолданылған қағидаттарға сәйкес келеді.

Топ шығарылған, бірақ әлі күшіне енген қандай да бір стандарттарды, түсіндірмелерді немесе түзетулерді мерзімінен бұрын қолданған жоқ.

Кейбір түзетулер мен түсіндірмелер алғаш рет 2023 жылы қолданыла, бірақ олар Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігіне әсерін тигізбеді.

Топ тек Топ үшін жарамды және қолданылатын стандарттардың тізімін ұсынды.

17 ХҚЕС (IFRS) «Сақтандыру шарттары»

2017 жылғы мамырда ХҚЕС жөніндегі Кеңес ақпаратты ашып көрсету мен бағалау, ұсыну және ашып көрсету мәселелерін қарастыратын сақтандыру шарттары үшін қаржылық есептіліктің жаңа ауқымды стандарты 17 ХҚЕС (IFRS) «Сақтандыру шарттары» шығарды. 17 ХҚЕС (IFRS) 2005 жылы шығарылған «Сақтандыру шарттары» 4 ХҚЕС-ті (IFRS) ауыстырады. 17 ХҚЕС (IFRS) оларды шығаратын ұйымның түріне қарамастан сақтандыру шарттардың барлық түрлеріне (яғни өмірді сақтандыру және өмірді сақтандырудан ерекшеленетін сақтандыру, тікелей сақтандыру және қайта сақтандыру), сондай-ақ дискрециялық қатысу талаптарымен белгілі бір кепілдіктер мен қаржы құралдарына қолданылады. Қолданылу аясынан бірнеше ерекшелік бар. 17 ХҚЕС (IFRS) негізгі мақсаты сақтандыру шарттарын есепке алу моделін ұсыну болып табылады, әрі ол сақтандырушылар үшін барынша тиімді әрі бірізді болып табылады. Бұрын қолданылған жергілікті есепке алу саясаттарына негізделетін 4 ХҚЕС (IFRS) талаптарымен салыстырғанда, 17 ХҚЕС (IFRS) сақтандыру шарттарын есепке алудың кешенді моделін ұсынып, есепке алудың барлық маңызды аспектілерді қамтиды. 17 ХҚЕС-тің (IFRS) негізінде келесімен толықтырылған ортақ модель жатыр:

- Тікелей қатысу талаптарымен сақтандыру шарттары үшін белгілі бір түрлендірулер (ауыспалы сыйақы әдісі);
- Жеңілдетілген тәсіл (сыйлықақыны бөлу негізіндегі тәсіл) негізінен қысқа мерзімді шарттарға арналған.

Бұл стандарт Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігіне айтарлықтай әсерін тигізбеді.

«Бухгалтерлік бағалауды анықтау» - 8 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулер

8 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулерде бухгалтерлік бағалардағы өзгерістер мен есеп саясатындағы өзгерістер және қателерді түзету арасындағы айырмашылық түсіндіріледі. Сонымен бірге, құжатта ұйымдардың бухгалтерлік бағаларды әзірлеу үшін өлшеу әдістерін және бастапқы деректерді қалайша пайдаланатындығы түсіндіріледі.

Бұл түзетулер Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігіне әсерін тигізбеді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)**

Есеп саясатындағы және ақпаратты ашып көрсету қағидаттарындағы өзгерістер (жалғасы)

Жаңа стандарттар, түсіндірмелер және қолданыстағы стандарттар мен түсіндірмелерге түзетулер (жалғасы)

«Есеп саясаты туралы ақпаратты ашу» – 1 ХҚЕС-ке (IAS) және ХҚЕС бойынша № 2 Практикалық ұсынымдарға түзетулер

1 ХҚЕС-ке (IAS) және «Маңыздылық туралы пайымдауларды қалыптастыру» ХҚЕС-ті қолдану жөніндегі №2 іс жүзіндегі ұсынымдарға түзетулер ұйымдарға есеп саясаты туралы ақпаратты ашып көрсету кезінде маңыздылық туралы пайымдауды қолдануға көмектесетін нұсқаулық пен мысалдарды қамтиды. Түзетулер ұйымдарға ұйымдардың есеп саясатының «елеулі ережелерін» ашып көрсетуі туралы талапты есеп саясаты туралы «маңызды ақпаратты» ашып көрсету туралы талапқа ауыстыру есебінен, сондай-ақ ұйымдардың есеп саясаты туралы ақпаратты ашып көрсетуі туралы шешімдерді қабылдауы кезінде маңыздылық ұғымын қалайша қолдануы тиіс екендігіне қатысты нұсқаулықты қосу есебінен есеп саясаты туралы барынша пайдалы ақпаратты ашып көрсетуге көмектесуі тиіс.

Бұл түзетулер Топтың есеп саясаты туралы ақпаратты ашуына әсер етті, бірақ Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігіндегі кез келген баптарды бағалауға, тануға немесе ұсынуға әсер етпеді.

«Бір операцияның нәтижесінде туындайтын активтер мен міндеттемелерге байланысты кейінге қалдырылған салық» - 12 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулер

«Пайдаға салынатын салықтар» 12 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулер бастапқы тануға қатысты алып тастауды қолдану аясын тарылтады, осылайша ол бұдан былай салық салынатын және шегерілетін уақыт айырмаларының тең болуына әкелетін операцияларға қолданылмайды, мысалы, объектілерді жалға алу немесе пайдаланудан шығару бойынша міндеттемелер жағдайында.

Бұл түзетулер Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігіне әсерін тигізбеді.

Халықаралық салық реформасы - Pillar II типтік ережелері - «Табыс салығы» 12 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулер

12 ХҚЕС-ке (IAS) осы түзетулер ЭБДҰ BEPS жобасы шеңберінде екінші компоненттің (Pillar II) қағидаларын қабылдау нәтижесінде шығарылды және мыналарды көздейді:

- Заңнамаға Pillar II үлгілік ережелерін енгізуге байланысты туындайтын кейінге қалдырылған салықтарды танудан және ашып көрсетуден міндетті түрде уақытша босатуды; және
- Жаңа заңнамаға жататын ұйымдардың қаржылық есептілігін пайдаланушыларға осы ұйымдарға заңнамада көзделген табыс салығы Pillar II типтік ережелеріне сәйкес, оның ішінде ол күшіне енгенге дейін қандай әсер ететінін жақсы түсінуге көмектесетін ақпаратты ашуға қойылатын талаптар.

Топ халықаралық компаниялар тобы болып табылатын Самұрық-Қазына тобының бөлігі болып табылады, оның кірісінің мөлшері халықаралық топтың есепті қаржы жылының алдындағы қаржы жылындағы шоғырландырылған қаржылық есептілігіне сәйкес тиісті қаржы жылы үшін Қазақстан Республикасының салық заңнамасына сәйкес айқындалған валюта айырбастаудың орташа арифметикалық нарықтық бағамын қолдана отырып, 750 миллион еуроға баламалы сомандан кем болмайтын соманы құрайды.

Самұрық-Қазына халықаралық топтың бас компаниясы болып табылады. Халықаралық топ мүшелері келесі юрисдикцияларда білдірілген, онда Pillar II типтік ережелері заңнамалық деңгейде қабылданған (немесе негізінен қабылданған) және 2024 жылдан бастап және одан кейін күшіне енеді: Болгария Республикасы, Германия Федеративтік Республикасы, Нидерландтар Корольдігі, Румыния, Швейцария Конфедерациясы, Ұлыбритания және Солтүстік Ирландия Біріккен Корольдігі.

Топ заңнамаға Pillar II үлгілік ережелерін енгізуге байланысты туындайтын кейінге қалдырылған салық активтері мен міндеттемелерін танудан және ашып көрсетуден уақытша босатуды қолданды.

Топ заңнамалық деңгейде Pillar II типтік ережелерін енгізуге байланысты әлеуетті әсерді бағалау процесінде. Жүргізілетін бағалау қол жетімді соңғы салық есептеріне, 2022 жылғы еларалық есептілікке, сондай-ақ 2023 жылғы оперативтік қаржылық ақпаратқа негізделеді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)**

Есеп саясатындағы және ақпаратты ашып көрсету қағидаттарындағы өзгерістер (жалғасы)

Жаңа стандарттар, түсіндірмелер және қолданыстағы стандарттар мен түсіндірмелерге түзетулер (жалғасы)

Халықаралық салық реформасы - Pillar II типтік ережелері - «Табыс салығы» 12 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулер (жалғасы)

Жүргізілген бағалау нәтижелеріне сүйене отырып, Топ Швейцария Конфедерациясы мен Нидерландтар Корольдігінің юрисдикциялары бар кейбір компаниялар алған Pillar II типтік ережелері бойынша пайдаға салынатын табыс салығына байланысты әлеуетті тәуекелді анықтады, мұнда тиімді табыс салығының мөлшерлемесі 15%-дан төмен болды. Топ осы юрисдикциялардағы Pillar II типтік ережелері бойынша табыс салығы бойынша айтарлықтай тәуекелді күтпейді. Бұл ретте, Топ бағалау процесіндегі басқа юрисдикцияларда осындай тәуекелдің болу мүмкіндігін жоққа шығармайды.

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топ қазіргі уақытта сәйкестендірілмеген және ақылға қонымды бағалауға жатпайтын Pillar II типтік ережелері бойынша табыс салығы бойынша әлеуетті тәуекелді бағалау процесінде. Топ бағалау жұмысын жалғастыруда және бағалауды 2024 жылы аяқтауды жоспарлап отыр.

Шығарылған, бірақ әлі күшіне енбеген стандарттар

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша стандарттарға жаңа түзетулер жарияланды:

- «Ақша қаражаттарының қозғалысы туралы есеп» 7 ХҚЕС-ке (IAS) және «Қаржы құралдары: Ақпаратты ашып көрсету: Өнім берушілерді қаржыландыру тетіктері» 7 ХҚЕС-ке (IFRS) түзетулер (2023 жылғы 25 мамырда шығарылған);
- 1 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулер «Қаржылық есептілікті ұсыну»: міндеттемелерді ағымдағы немесе ұзақ мерзімді деп жіктеу (2020 жылғы 23 қаңтарда шығарылған), міндеттемелерді ағымдағы немесе ұзақ мерзімді деп жіктеудің күшіне ену күнін кейінге қалдыру (2020 жылғы 15 шілдеде шығарылған), ковенанттармен ұзақ мерзімді міндеттемелер (2022 жылғы 31 қазанда шығарылған);
- «Сату және кері жалдау кезіндегі жалдау міндеттемелері» 16 ХҚЕС-ке (IFRS) түзетулер (2022 жылғы 22 қыркүйекте шығарылды);
- «Валюта бағамдары өзгеруінің салдары: айырбастау мүмкіндігінің болмауы» 21 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулер (2023 жылғы 15 тамызда шығарылған).

Түзетулер Топтың қаржылық есептілігіне айтарлықтай әсерін тигізбейді деп күтілуде.

Шоғырландыру негізі

Қоса беріліп отырған шоғырландырылған қаржылық есептілік Компанияның және оның еншілес ұйымдарының 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық есептілігін қамтиды. Бақылау, егер Топтың инвестициялардан ауыспалы қайтарымдылыққа құқығы бола немесе оның өзгеруіне байланысты тәуекелге ұшыраса және инвестициялар объектісіне қатысты өз өкілеттіктері салдарынан осы қайтарымға ықпал ете алған жағдайда жүзеге асырылады. Атап айтқанда, егер Топтың: инвестициялау объектісіне қатысты өкілеттіктері (яғни, инвестициялау объектісінің едәуір қызметін басқаруға ағымдағы мүмкіндікті қамтамасыз ететін қолдағы құқықтар); инвестицияларға өз қатысуынан ауыспалы кірісті алуға ұшырағыштығы немесе құқықтары, сондай-ақ; инвестициялау объектісіне қатысты өз өкілеттіктерін кірістердің көлеміне ықпал ету мақсатында пайдалану мүмкіндігі болған жағдайда, Топ инвестициялау объектісін бақылайды.

Әдетте, дауыс беру құқықтарының көп болуы бақылаудың болуын білдіреді деп болжанады. Мұндай жорамалды растау үшін және Топтың инвестициялау объектісіне қатысты көпшілік дауыс беру құқығынан кемі немесе дәл сондай құқықтары болғанда, Топ, инвестициялау объектісінде дауыс беру құқықтары бар басқа тұлғалармен келісімдерді қоса алғанда, бұл инвестициялау объектісіне қатысты өкілеттіктердің бар-жоғын бағалау кезінде барлық орынды фактілер мен жағдайларды, басқа келісімдермен негізделген құқықтарды; дауыс беру құқықтарын және Топқа тиесілі әлеуетті дауыс беру құқықтарын ескереді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****Шоғырландыру негізі (жалғасы)**

Егер фактілер мен жағдайлар бақылаудың үш элементі бірінің немесе одан көбісінің өзгеруін растаса, Топ инвестициялар нысанына қатысты бақылаудың болуын қайтадан талдайды. Топ еншілес ұйымға бақылауды алған кезде еншілес ұйымның шоғырлануы басталады және Топ еншілес ұйымға бақылаудан айырылғанда тоқталады. Сатып алынуы немесе есептен шығарылуы жыл ішінде болған еншілес ұйымның активтері, міндеттемелері, кірістері мен шығыстары Топ бақылауды алған күннен бастап жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепке қосылады және Топ еншілес ұйымға бақылаудан айырылған күнге дейін көрсетіледі.

Еншілес ұйымдардың қаржылық есептілігі есеп саясатын бірізді қолданудың негізінде бас компанияның есептілігі сияқты дәл сол есепті кезең үшін әзірленді. Пайда немесе зиян және басқа да жиынтық кірістің әрбір құрамдасы Топтың бас компаниясының Акционерлеріне және тіпті егер бұл бақыланбайтын қатысу үлесінде теріс қалдықтарға әкеліп соқтырған жағдайда да, бақыланбайтын қатысу үлесіне жатады. Қажет болғанда еншілес ұйымдардың қаржылық есептілігі олардың есеп саясаттарын Топтың есеп саясатына сәйкес келтіру үшін түзетіледі. Барлық топ ішіндегі қалдықтар, операциялар, топ ішінде операцияларды жүзеге асыру нәтижесінде туындайтын өткізілмеген пайда мен зиян шоғырландыру кезінде толығымен алынып тасталды. Бақылаудан айырылмастан инвестициялау нысандарындағы қатысу үлестерінің өзгерісі капиталмен жасалған операция ретінде ескеріледі.

Егер Топ еншілес ұйымға бақылаудан айырылып қалса, ол тиісті активтерді (гудвилді қоса), міндеттемелерді, бақыланбайтын қатысу үлестерін және меншікті капиталдың басқа да құрамдастарын тануды тоқтатады және жиынтық кірісті немесе зиянды пайда немесе зиян құрамында мойындайды. Қалған инвестициялар әділ құны бойынша танылады.

Еншілес ұйымдар

2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша келесі елеулі тікелей еншілес ұйымдар осы шоғырландырылған қаржылық есептілікке қосылды:

Маңызды ұйымдар	Негізгі қызметі	Тіркелген елі	Иелік ету үлесі	
			2023 жыл	2022 жыл
«ҚазМұнайГаз» Барлау Өндіру» АҚ (бұдан әрі - ҚМГ БӨ)	Барлау және өндіру	Қазақстан	99,72%	99,72%
«ҚазМұнайТеніз» ЖШС	Барлау және өндіру	Қазақстан	100,00%	100,00%
«ҚМГ Қарашығанақ» ЖШС	Барлау және өндіру	Қазақстан	100,00%	100,00%
«Қазақтүрікмұнай» ЖШС	Барлау және өндіру	Қазақстан	100,00%	100,00%
KMG Kashaqan B.V. (7-ескертілме)	Барлау және өндіру	Нидерландтар	100,00%	100,00%
Dunga Operating GmbH (6-ескертілме)	Өндіру	Қазақстан	100,00%	—
«ҚазТрансОйл» АҚ	Мұнайды тасымалдау	Қазақстан	90,00%	90,00%
«ҚазақТенізКөлікФлоты» ЖШС	Мұнайды тасымалдау және құрылыс	Қазақстан	100,00%	100,00%
	Мұнай өнімдерін қайта өңдеу және өткізу	Нидерландтар	100,00%	100,00%
Cooperative KazMunayGas PKI U.A.	Қайта өңдеу	Қазақстан	99,53%	99,53%
«Атырау мұнай өңдеу зауыты» ЖШС	Қайта өңдеу	Қазақстан	100,00%	100,00%
«Павлодар мұнай-химия зауыты» ЖШС (бұдан әрі - ПМХЗ)				
KMG International N.V. (бұдан әрі - КМГИ)	Мұнай өнімдерін қайта өңдеу және өткізу	Румыния	100,00%	100,00%
«KMG Drilling&Services» ЖШС	Бұрғылау қызметтері	Қазақстан	100,00%	100,00%

Бизнесті біріктіру және гудвил

Бизнесті біріктіру сатып алу әдісін пайдалана отырып есептеледі. Сатып алу құны сатып алу күніндегі әділ құн бойынша бағаланған берілген сыйақы сомасы және сатып алынатын компаниядағы бақыланбайтын қатысу үлесінің құны ретінде бағаланады. Бизнесті біріктіру жөніндегі әрбір мәміле үшін сатып алатын тарап сатып алынатын компаниядағы бақыланбайтын қатысу үлесі әділ құн бойынша, не сатып алынатын компанияның сәйкестендірілетін таза активтеріндегі теңбе-тең үлес бойынша бағалайды. Сатып алуға байланысты шегілген шығындар әкімшілік шығыстардың құрамына енгізіледі.

Топ бизнесті сатып алғанда, ол сатып алынған қаржы активтері мен қабылданған міндеттемелерді тиісті түрде шарттың талаптарына, экономикалық жағдайға және сатып алу күніндегі тиісті жағдайларға байланысты жіктейді. Бұған компания сатып алатын негізгі шарттарға қосылған туынды құралдарды бөлу жатады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****Бизнесті біріктіру және гудвил (жалғасы)**

Сатып алатын тарап беруге тиіс шартты сыйақы сатып алу күніндегі әділ құн бойынша танылуға тиіс. Қаржы құралы болып табылатын және 9 ХҚЕС-тің (IFRS) «Қаржы құралдары» қолданылу аясына түсетін актив немесе міндеттеме ретінде жіктелетін шартты өтемақы әділ құны бойынша бағаланады, ал әділ құнның өзгеруі 9 ХҚЕС-ке (IFRS) сәйкес пайда немесе зиян құрамында танылады. Егер шартты сыйақы 9 ХҚЕС-тің (IFRS) қолданылу аясына түспесе, ол пайда немесе зиян құрамында әділ құны бойынша бағаланады. Меншікті капитал ретінде жіктелуге жататын шартты өтеу кейіннен қайта бағаланады және оның кейіннен өтелуі меншікті капитал құрамында көрсетіледі.

Гудвил бастапқыда берілген сыйақы және танылған бақыланбайтын қатысу үлесі сомасының және сатып алушыға бұрын тиесілі болған үлестердің сатып алынатын таза сәйкестендірілетін активтердің және ол қабылдаған міндеттемелердің сомасынан асып түсуі ретінде айқындалатын бастапқы құны бойынша бағаланады. Егер сатып алынған таза активтердің әділ құны берілген өтемақы сомасынан асатын болса, Топ барлық сатып алынған активтердің және барлық қабылданған міндеттемелердің анықталу дұрыстығын, сондай-ақ сатып алу күніне танылуы тиіс болған сомаларды бағалау кезінде пайдаланылған процедураларды қайталап талдайды. Егер қайталап жасалған талдаудан кейін берілген өтемақы сатып алынған таза активтердің әділ құнынан кем болып қалса, табыс пайда немесе зиян құрамында танылады.

Кейіннен гудвил құнсызданудан болған жинақталған шығындар шегеріліп, бастапқы құн бойынша бағаланады. Құнсыздану тестісін өткізу мақсатында бизнесті біріктіру кезінде сатып алынған гудвил сатып алынған күннен бастап Топтың ақша ағындарын жасайтын бөлімшелерінің әрқайсысына бөлінеді, олар болжанып отырғандай компания сатып алатын басқа активтер мен міндеттемелер аталған бөлімшелерге жататынына немесе жатпайтынына тәуелсіз бизнесті біріктіруден пайда табады.

Егер гудвил ақша ағындарын жасайтын бірліктің бір бөлігі болса және осы бірліктің шеңберінде қызметтің бір бөлігі шығып кетсе, шығып кететін қызметке қатысты гудвил қызметтің шығуынан пайданы немесе зиянды айқындау кезінде осы қызметтің ағымдағы құнына кіреді. Мұндай жағдайда шығып қалған гудвил шығып қалған қызметтің құны мен ақша ағындарын жасайтын бірліктің қалған бөлігі құнының негізінде бағаланады.

Еншілес ұйымдарды жалпы бақылаудағы тараптардан сатып алу

Еншілес ұйымдарды жалпы бақылаудағы тараптардан сатып алынуы үлестерді біріктіру әдісін пайдалана отырып ескеріледі.

Жалпы бақылауға берілетін еншілес ұйымның активтері мен міндеттемелері шоғырландырылған қаржылық есептілікте беру күніне беретін ұйымның («Бастамашы») ағымдағы құны бойынша ескеріледі. Бастамашы бастапқыда сатып алған кезде объективті түрде ескеретін тиісті гудвил шоғырландырылған қаржылық есептілікте көрсетіледі. Бастамашының гудвилін қоса алғанда, таза активтердің жалпы ағымдағы құны мен төленген сыйақы арасындағы айырма капиталды түзету ретінде шоғырландырылған қаржылық есептілікте көрсетіледі.

Салыстырмалы деректерді қоса алғанда, шоғырландырылған қаржылық есептілік еншілес ұйымды Топ Бастамашы бастапқыда сатып алған күнге сатып алғандығы туралы жорамалға сүйене отырып ұсынылады.

Жалпы бақылаудағы тараптардан бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компанияларды сатып алу

Бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компанияларды жалпы бақылаудағы тараптардан сатып алынуы үлестерді біріктіру әдісін пайдалана отырып ескеріледі.

Топтың жалпы бақылауға берілетін бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компаниялардың активтері мен міндеттемелеріндегі үлесі шоғырландырылған қаржылық есептілікте беру күніне беретін ұйымның («Бастамашы») ағымдағы құны бойынша ескеріледі. Таза активтердің жалпы ағымдағы құнындағы Топтың үлесі мен төленген сыйақы арасындағы айырма капиталды түзету ретінде шоғырландырылған қаржылық есептілікте көрсетіледі.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****Қауымдасқан компанияларға және бірлескен кәсіпорындарға инвестициялар**

Айтарлықтай ықпалдың немесе бірлескен бақылаудың болуын анықтау кезінде ескерілетін факторлар еншілес ұйымдарға бақылаудың болуын анықтау кезінде ескерілетін факторларға ұқсас келеді. Топтың қауымдасқан компанияларға және бірлескен кәсіпорындарға инвестициялары үлестік қатысу әдісін пайдалана отырып ескеріледі.

Жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есеп бірлескен кәсіпорын немесе қауымдасқан компания қызметінің нәтижелеріндегі Топтың үлесін көрсетеді. Мұндай инвестициялау объектілерінің басқа да жиынтық кірісіндегі өзгерістер Топтың басқа да жиынтық кірісінің құрамында ұсынылады. Сонымен бірге, егер бірлескен кәсіпорын немесе қауымдасқан компания капиталында тікелей танылған өзгеріс орын алса, Топ осындай өзгерістегі өз үлесін таниды және бұл капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есепте қолданылса, осы фактіні ашады. Топтың және бірлескен кәсіпорындардың немесе қауымдасқан компаниялардың арасындағы мәмілелер бойынша туындайтын өткізілмеген кірістер мен залал бірлескен кәсіпорындағы немесе қауымдасқан компаниядағы қатысу үлесінің мөлшерінде алынып тасталады.

Бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компаниялардың пайдасындағы үлес жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте тікелей көрсетіледі және салық салынғаннан кейінгі пайданы немесе зиянды және бірлескен кәсіпорынның немесе қауымдасқан компанияның еншілес компанияларындағы бақыланбайтын қатысу үлесін білдіреді. Бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компаниялардың қаржылық есептілігі Топтың қаржылық есептілігі сияқты есепті кезеңде жасалады. Қажет болған жағдайда қаржылық есептілік есеп саясатын Топтың есеп саясатына сәйкес келтіру мақсатында түзетіледі.

Үлестік қатысу әдісін қолданғаннан кейін Топ бірлескен кәсіпорынға немесе қауымдасқан компанияға өз инвестициялары бойынша құнсызданудан болған қосымша залалды тану қажеттілігін айқындайды. Топ әрбір есепті күнге бірлескен кәсіпорынға немесе қауымдасқан компанияға инвестициялар құнсыздануының объективті дәлелдерінің болуын анықтайды. Мұндай дәлелдер болған жағдайда, Топ құнсыздану сомасын бірлескен кәсіпорынның немесе қауымдасқан компанияның өтелетін құны мен олардың баланстық құны арасындағы айырма ретінде есептейді және залалды «Бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компанияларға салынған инвестициялардың құнсыздануы» бабы бойынша жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте мойындайды.

Бірлескен кәсіпорындағы немесе қауымдасқан компаниядағы елеулі ықпалын жоғалтқан жағдайда Топ қалған инвестицияларды әділ құн бойынша бағалайды және мойындайды. Айтарлықтай ықпалдан немесе бірлескен бақылаудан айырылу сәтіне бірлескен кәсіпорынға немесе қауымдасқан компанияға салынған инвестициялардың баланстық құны мен қалған инвестицияның әділ құны және сатудан болған түсімдер арасындағы айырма пайда немесе зиян құрамында танылады.

Кен орындарын барлауға, бағалауға және әзірлеуге байланысты шығыстар

Жер қойнауын пайдалану құқықтарын (лицензияларды) иемденгенге дейін болған шығындар

Лицензияларды сатып алғанға дейін болған шығындар, ҚР Үкіметімен тиісті келісімге қол қойылғаннан кейін болған шығындарды қоспағанда, олар орын алған кезеңдегі шығыстарға жатады. Мұндай жағдайларда болған шығындар барлау және бағалау активтерінің құрамында капиталдандырылады.

Жер қойнауын пайдалану құқықтарын және мүлікті сатып алу шығындары

Жер қойнауын барлау әрі өндіру құқықтары және мүлікті сатып алуға арналған тиісті шығындар барлау әрі бағалау активтерінің құрамында капиталдандырылады және материалдық емес ретінде жіктеледі. Барлау бойынша әрбір объект жыл сайын бұрғылау жұмыстары жоспарланғанын және активтің құнсызданбағанын растау мәніне қарастырылады. Егер келешек жұмыстар жоспарланбаса, барлауға арналған лицензияларды және мүлікті сатып алуға арналған тиісті шығындардың ағымдағы құны есептен шығарылады. Экономикалық негізделген шығарылатын қорлар («дәлелденген қорлар» немесе «коммерциялық қорлар») анықталған кезде және әзірлеуді ішкі бекіту кезінде барлауға арналған лицензияларды және кен орындардың бөлігінде ескерілетін мүлікті сатып алуға арналған тиісті шығындардың ағымдағы құны, барлау және бағалау бойынша активтермен бірігіп, мұнай-газ мүлкіне немесе мұнай-газ активтеріне ауыстырылады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****Кен орындарын барлауға, бағалауға және әзірлеуге байланысты шығыстар (жалғасы)***Барлаумен және бағалаумен байланысты шығындар*

Барлауға арналған заңды құқық сатып алынғаннан кейін, сәтсіз пайдаланылатын немесе жиектелетін ұңғымаларды қоса алғанда, геологиялық әрі геофизикалық зерттеу шығындары мен барлау және бағалау ұңғымаларымен тікелей байланысты шығындар ұңғыманы бұрғылау жұмыстары аяқталғанға дейін және нәтижелер бағаланғанға дейін шығындардың сипатына сәйкес барлау және бағалау материалдық емес немесе материалдық активтер ретінде капиталдандырылады. Мұндай шығындарға қызметкерлерге төлемақы, пайдаланылған материалдар мен жанар май, бұрғылау мұнарасының құны және мердігерлерге арналған төлемдер кіреді. Егер күтілетін қорлар табылмаса, барлау және бағалау бойынша актив құнсыздануға тәжірибелі; егер шығарылатын көмірсутектер табылып, қызметті одан кейінгі бағалауға жататын болса, әрі оған коммерциялық әзірленуі ықтимал болатын басқа ұңғымаларда бұрғылау кіруі мүмкін болса, онда шығындар көмірсутектерді коммерциялық шығаруды бағалауда негізделген/үздіксіз прогреске қол жеткізілмейінше, актив ретінде ескерілуін жалғастырады.

Осы сияқты барлық шығындар техникалық, коммерциялық және басқарушылық тексеруге, сол сияқты әзірлеуді жалғастыру ниетін немесе табудан пайда алудың қандай да бір басқа тәсілін растау үшін жылына кем дегенде бір рет құнсыздану мәніне тексеруге жатады.

Көмірсутектердің дәлелденген қорлары анықталғанда және әзірлеу туралы шешім қабылданғанда, барлаумен және бағалаумен байланысты тиісті шығындар, тиісті шығыстар құнсыздану тестісінен кейін және құнсыздану залалы, егер ондай болса, танылғаннан кейін мұнай-газ активтеріне ауыстырылады.

Мұндай ниет болмағанда, және келісімшарттық аумақты Үкіметке қайтарып беру шешімі қабылданғанда және жер қойнауын пайдалануға арналған келісімшарттарды бұзу ниеті болғанда активтер шығыстарға есептен шығарылады.

Әзірлеу шығындары

Платформалар, мұнай құбырлары және әзірлеу ұңғымаларын бұрғылау сияқты инфрақұрылым объектілерін салу, орнату және аяқтау шығындары мұнай-газ мүлкінің құрамында капиталданады.

Мұнай-газ мүлкі және басқа да негізгі құралдар

Мұнай-газ мүлкі мен басқа да негізгі құралдар жинақталған амортизацияны, тозу мен құнсыздануды шегере отырып, бастапқы құны бойынша ескеріледі.

Активтердің бастапқы құны сатып алу немесе салу бағасынан, ұзақ мерзімді құрылыс және әзірлеу жобалары бойынша пайыздар шығындарынан, мойындау критерийлерін сақтау шартымен, активті жұмыс күйіне келтіруге тікелей байланысты шығындардан және қажет болғанда активті жою шығындарының бастапқы бағалауынан тұрады. Сатып алу немесе бағалау бағасы жиынтық төленген құн және активті сатып алу үшін берілген сыйақының кез келген түрінің әділ құны болып табылады.

Мұнай-газ мүлкі өндірістік әдісті пайдалана отырып амортизацияланады, ал материалдық емес активтер дәлелденген әзірленген қорлар бойынша, ал материалдық емес активтер дәлелденген қорлар бойынша амортизацияланады. Пайдалы қызмет ету мерзімі кен орындары қызметінің қалдық мерзімінен аз болатын кейбір мұнай-газ мүлкі пайдалы қызмет ету мерзімінің ішінде тік желілік әдіспен амортизацияланады.

Мұнай-газ активтері мен жерден басқа негізгі құралдарға, негізінен пайдалы қызмет етудің орта мерзімдерінің ішінде желілік әдіспен амортизацияланатын жер, ғимараттар, машиналар мен жабдықтар, көлік құралдары мен басқалары былайша кіреді:

МӨЗ активтері	4-100 жыл
Құбырлар	2-30 жыл
Ғимараттар мен құрылысжайлар	2-100 жыл
Машиналар мен жабдық	2-30 жыл
Көлік құралдары	3-35 жыл
Басқасы	2-20 жыл
Жер	Амортизацияланбайды

Негізгі құралдардың болжамды пайдалы қызмет етуінің мерзімі жыл сайынғы негізде қайта қарастырылып отырады және қажет болғанда мерзімдегі өзгерістер кейінгі кезеңдерде ескеріліп отырады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****Мұнай-газ мүлкі және басқа да негізгі құралдар (жалғасы)**

Негізгі құралдардың ағымдағы құны ол өтелетін болып табылмайтындығына көрсететін қандай да бір оқиғалар немесе жағдайлардағы өзгерістер болған жағдайларда құнсыздану мәніне қайта қарастырылып отырады.

Көмірсутектердің коммерциялық көлемдерін өндіруді тоқтатқан және жойылуға арналған өндіру ұңғымаларын қоса алғанда, негізгі құралдар нысанының мойындалуын доғару есептен шығарылған кезде немесе егер келешекте мұндай активті пайдаланудан экономикалық пайданы алу күтілмеген жағдайда болады. Активті тануды доғару нәтижесінде туындайтын кірістер немесе шығыстар (активтің шығуынан және ағымдағы құнынан болатын таза түсімдер арасындағы айырмашылық ретінде есептелген) активті тану доғарылған кезең үшін пайдаға және зиянға кіргізіледі.

Материалдық емес активтер

Материалдық емес активтер жинақталған амортизацияны және құнсызданудан болған жинақталған шығындарды шегере отырып, құны бойынша ескеріледі. Материалдық емес активтерге табиғи газды барлауға, әзірлеуге және өндіруге арналған лицензияларды, компьютерлік бағдарламалар мен гудвилді сатып алу шығындары кіреді. Бөлек сатып алынған материалдық емес активтер бастапқыда сатып алу құны бойынша бағаланады. Бастапқы құны - бұл жиынтық төленген сома және активті сатып алу үшін берілген кез келген басқа сыйақының әділ құны.

Гудвилді және жер қойнауын пайдалану құқықтарын қоспағанда, материалдық емес активтер, пайдалы қызмет етудің күтілетін қалған мерзімінің ішінде тік желілік әдіспен амортизацияланады. Активтердің күтілетін пайдалы қызмет ету мерзімі жыл сайынғы негізде қайта қаралады және пайдалы қызмет ету мерзімдерін өзгерту қажет болғанда келесі кезеңдерде ескеріледі. Компьютерлік бағдарламалық жасақтаманың пайдалы қызмет ету мерзімі 3 жылдан 7 жылға дейін құрайды.

Материалдық емес активтердің ағымдағы құны оқиға немесе жағдаяттардағы өзгерістер активтің ағымдағы құны өтелмейтіндігін көрсеткен жағдайларда құнсыздануға талданады. Гудвил жыл сайын (31 желтоқсандағы жағдай бойынша), сондай-ақ оқиғалар оның ағымдағы құны құнсыздануы мүмкін екендігін көрсеткен жағдайларда, құнсыздануға тестіленеді.

Гудвилдің құнсыздануы гудвил қарайтын ақша ағынын туындататын бөлімшелер (немесе ақша ағынын туындататын бөлімшелер тобы) құнының өтелетін құнын бағалау арқылы анықталады. Егер ақша ағынын туындататын бөлімшелердің өтелетін құны олардың ағымдағы құнынан аз болса, құнсызданудан болған зиян танылады. Гудвилдің құнсызданудан болған залалды болашақ кезеңдерде қалпына келтіру мүмкін емес.

Барлау және бағалау бойынша активтердің құнсыздануы

Барлау және бағалау бойынша активтер құнсыздану мәніне тексеріледі, әрі мұндай активтер әзірлеу бойынша материалдық және материалдық емес активтердің құрамына немесе активтердің құнсыздануына нұсқайтын фактілер мен жағдайлар болғанда аударылады.

Бір немесе одан да көп төмендегі фактілердің және жағдайлардың болуы Топ барлау әрі бағалау жөніндегі өз активтерін құнсыздану мәніне тексеруге міндетті екендігіне нұсқайды (тізбесі толық болып табылмайды):

- Соның ішінде Топ ұйымы белгілі бір учаскені барлауға құқылы болған кезең өтіп кеткенде немесе таяу арада өтеді және оның ұзартылуы күтілмейді;
- Белгілі бір учаскеде минералды ресурстарды одан әрі барлауға және бағалауға едәуір шығыстар бюджетке қосылмаған және жоспарланбайды;
- Белгілі бір учаскеде минералды ресурстарды барлау және бағалау минералды ресурстардың коммерциялық тиімді көлемдерін анықтауға әкеліп соқтырмады және Топ ұйымы белгілі бір учаскеде мұндай қызметті тоқтату шешімін қабылдады;
- Жеткілікті деректер белгілі бір учаскені әзірлеу ықтималдылығына қарамастан барлау және бағалау жөніндегі активтің ағымдағы құны нәтижелі әзірлеудің немесе өткізудің нәтижесінде толық шамада өтелмейтіндігін көрсетеді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****Активтің шығуы бойынша міндеттеме (пайдаланудан шығару)**

Пайдаланудан шығаруға арналған резервтер Топтың объектіні немесе негізгі құралды қайта монтаждау мен көшіру бойынша және объекті тұрған учаскені қалпына келтіру бойынша міндеттемесі болған кезде, сондай-ақ мұндай резервті пайымды бағалауды жүзеге асыру мүмкін болған кезде, дисконтталған ақша ағындарының негізінде толық көлемде танылады. Танылған сома жергілікті шарттар мен талаптарға сәйкес анықталған бағаланған болашақ шығыстардың ағымдағы құнын білдіреді. Сондай-ақ тиісті негізгі құрал танылған резервтің мөлшеріне баламалы сомада танылады. Соның салдарынан, бұл актив тиісті амортизациялау әдісі негізінде өндіріске және тасымалдауға капиталдандырылған шығындардың бір бөлігі ретінде амортизацияланады.

Міндеттемелерді өтеу үшін қажетті экономикалық пайда негізінде жататын есепті мерзімдегі немесе ресурстардың қайту сомасындағы өзгерістердің нәтижесі болып табылған пайдаланудан шығару жөніндегі қазіргі резервті бағалаудағы өзгерістер, немесе дисконттау мөлшерлемесіндегі өзгеріс мынадай түрде ескеріледі, соның салдарынан:

- (а) Резервтегі өзгерістер ағымдағы кезеңдегі тиісті активтің құнына қосылады немесе есептен шығарылады;
- (б) Активтің құнынан шығарылған сома оның ағымдағы құнынан аспауы тиіс. Егер резервтегі төмендеу активтің ағымдағы құнынан асып түссе, асып түсу дереу жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте танылады; және
- (в) Егер түзету актив құнының ұлғаюына әкеліп соқтырған жағдайда, Топ бұл активтің жаңа ағымдағы құны толығымен өтеле алмайтындығының көрсеткіші болып табылатындығын қарастырады. Егер бұл мұндай көрсеткіш болып табылса, Топ активтің өтелетін құнын бағалау арқылы оны құнсыздануға тестілейді және 36 ХҚЕС-ке (IAS) сәйкес құнсыздану бойынша кез келген залалды ескереді.

Қаржы активтері***Бастапқы тану және бағалау***

Қаржы активтері алғаш рет танылғанда кейіннен амортизацияланған құны бойынша, басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша және пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланатын ретінде жіктеледі. Қаржы активтерінің бастапқыда танылған кездегі жіктелуі келісімшартта көзделген қаржы активі мен Топ бұл активтерді басқару үшін қолданатын бизнес-модель бойынша ақша ағындарының сипаттамаларына тәуелді болады. Қаржыландырудың едәуір компонентін қамтымайтын немесе соған қатысты Топ іс жүзіндегі сипаттың жеңілдетілуін қолданған сауда дебиторлық берешекті қоспағанда, Топ қаржы активтерін бастапқыда пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланбайтын қаржы активтері жағдайында мәміле бойынша шығындар сомасына ұлғайтылған әділ құны бойынша бағалайды. Қаржыландырудың едәуір компонентін қамтымайтын немесе соған қатысты Топ іс жүзіндегі сипаттың жеңілдетілуін қолданған сауда дебиторлық берешек 15 ХҚЕС-ке (IFRS) сәйкес айқындалған мәміленің бағасы бойынша айқындалады.

Борыштық қаржы активі амортизацияланған құны бойынша немесе басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша жіктелуі және бағалануы үшін ол өтелмеген негізгі сомаға «борыштың негізгі сомасы мен пайыздардың (SPPI) есебінен төлемдер ғана» білдіретін ақша ағындарының пайда болуына әкеп соқтыруы тиіс. Мұндай бағалау SPPI-тест деп аталады және әрбір құралдың деңгейінде жасалады. Топ қаржы активтерін басқару үшін пайдаланатын бизнес-модель ақша ағындарын әкелу мақсатында Топ өзінің қаржы активтерін басқаратын тәсілді сипаттайды. Бизнес-модель ақша ағындарының шартта көзделген ақша ағындарын алудың, қаржы активтерін сатудың немесе екеуінің де салдары болатындығын айқындайды. Заңнамамен немесе белгілі бір нарықта (стандартты талаптарда жасалатын сауда-саттық) қабылданған қағидамен белгіленген мерзімде активтерді жеткізуді талап етуші қаржы активтерін сатып алу немесе сату бойынша барлық операциялар ол жасалған күнге, яғни Топ активті сатып алуға немесе сатуға өзіне міндеттеме қабылдаған күнге танылады.

Кейінгі бағалау

Кейіннен бағалау мақсаттары үшін қаржы активтері екі санатқа жіктеледі:

- Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын қаржы активтері (борыштық құралдар);
- Пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері.

Топтың басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржы активтері болмады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)**Қаржы активтері (жалғасы)*****Тануды тоқтату***

Қаржы активі (қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есептен алынып тасталады) мойындалуын тоқтатады, егер:

- Активтен ақша ағындарын алу құқығының қолданылу мерзімі аяқталса; не болмаса
- Топ активтен ақша ағымын алу құқығын берсе не болмаса үшінші тарапқа түсетін ақша ағымдарын толық көлемде және «транзиттік» келісім бойынша ешбір елеулі кідірусіз төлеу бойынша өз мойнына міндеттеме алса; және не болмаса (а) Топ активтен болатын барлық тәуекелдер мен пайданы берсе, не болмаса (б) Топ активтен болатын барлық тәуекелдер мен пайданы бермей, оларды сақтамаса, бірақ осы активтің бақылауын берсе.

Қаржы активтерінің құнсыздануы

Топ пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланбайтын барлық борыштық қаржы активтеріне қатысты күтілетін несиелік зиянның (КНЗ) бағалау резервін мойындайды. КНЗ шартқа сәйкес Топқа тиесілі болатын ақша ағындары мен Топ бұл актив бойынша бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлемеге шамамен тең болатын мөлшерлемені пайдалана отырып дисконтталған алуды күтіп отырған барлық ақша ағындарының арасындағы айырма ретінде есептеледі. Күтілетін ақша ағындарына ұсталатын қамтамасыз етуді сатудан немесе шарттық талаптардың ажырамас бөлігі болып табылатын несие сапасын арттырудың басқа тетіктерінен болатын ақша ағындары жатады.

КНЗ екі кезеңде танылады. Бастапқы танылған сәттен бастап несие тәуекелі айтарлықтай ұлғаймаған қаржы құралдары бойынша келесі 12 айдың (12 айлық КНЗ) ішінде мүмкін болатын дефолттардың салдарынан туындауы мүмкін несиелік зиянға қатысты зиянды бағалау резерві құрылады. Солар бойынша бастапқы танылған сәттен бастап қаржы құралдары үшін несиелік тәуекел айтарлықтай ұлғайған дефолттың орын алу мерзімдеріне қарамастан (бүкіл мерзім үшін КНЗ) осы қаржы құралының қалған қолданылу мерзімінің ішінде күтілетін несиелік зиянға қатысты залалға бағалау резерві құрылады.

Сауда және басқа да дебиторлық берешекке қатысты Топ КНЗ-ны есептеу кезінде жеңілдетілген тәсілді қолданады. Тиісінше, Топ несиелік тәуекелдің өзгерістерін қадағаламайды, ал оның орнына әрбір есепті күнге бүкіл мерзім үшін КНЗ тең сомада залалға бағалау резервін мойындайды. Топ қарыз алушылар мен жалпы экономикалық талаптарға тән болатын болжамды факторларды ескере отырып түзетілген несиелік залалдың пайда болуының өткен тәжірибесіне сүйене отырып бағалау резервтерінің матрицасын пайдаланды.

Егер шартта көзделген төлемдердің мерзімі 90 күнге өтіп кетсе, Топ қаржы активі бойынша дефолт болды деп есептейді. Дегенмен, белгілі бір жағдайларда Топ, егер ішкі немесе сыртқы ақпарат Топ ұстап қалатын несие сапасын арттыру тетіктерін ескерместен, Топтың шартта көзделген қалған төлемдердің барлық сомасын алатындығына нұсқаса, қаржы активі бойынша дефолт болды деген қорытындыға келе алады. Егер Топтың шартта көзделген ақша ағындарының өтелуіне қатысты негізделген үміттері болмаса, қаржы активі есептен шығарылады.

Жалдау

Шарттың жасалу сәтіне Топ жалдау келісімі жалдау болып табылатындығын не болмаса белгілерін қамтитындығын бағалайды. Өзгеше айтқанда, Топ шарт сәйкестендірілген активті белгілі бір уақыт кезеңінің ішінде өтемақының орнына пайдаланылуын бақылау құқығын беретіндігін айқындайды.

Топ жалға алушы ретінде

Топ, қысқа мерзімді жалдауды және төмен құны бар активтерді жалдауды қоспағанда, барлық жалдау шарттарын мойындауға және бағалауға бірыңғай тәсілді қолданады. Топ жалдау төлемдерінің жасалуына қатысты жалдау міндеттемелерін және пайдалану құқығы нысанындағы активтерді мойындайды, олар базалық активтерді пайдалану құқығын білдіреді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)**Жалдау (жалғасы)*****Топ жалға алушы ретінде (жалғасы)******Пайдалану құқығы нысанындағы активтер***

Топ жалдаудың басталу күніне (яғни базалық актив пайдалану үшін қолжетімді болатын күнге) пайдалану құқығы нысанындағы активтерді мойындайды. Пайдалану құқығы нысанындағы активтер, жалдау бойынша міндеттемелерді қайта бағалауға түзете отырып жинақталған амортизация мен құнсызданудан жинақталған залалды шегере отырып, бастапқы құны бойынша бағаланады. Пайдалану құқығы нысанындағы активтердің бастапқы құнына жалдау бойынша мойындалған міндеттемелердің көлемі, болған бастапқы тікелей шығындар және жалдаудың басталу күніне немесе жалдау бойынша алынған ынталандырушы төлемдерді шегере отырып жасалған жалдау төлемдері жатады. Пайдалану құқығы нысанындағы активтер келесі кезеңдердің барынша қысқасы бойына желілік әдіспен амортизацияланады: жалдау мерзімі немесе активтердің пайдалы қызмет етуінің болжамды мерзімі.

Егер жалдау мерзімінің соңында жалға алынған активке меншік құқығы Топқа өтетін болса немесе егер активтің бастапқы құны оны сатып алуға арналған опционның орындалуын көрсетсе, актив оның пайдалы қызмет ету мерзімінің бойына амортизацияланады. Пайдалану құқығы нысанындағы активтер де құнсыздану мәніне тексеріледі.

Жалдау бойынша міндеттемелер

Жалдаудың басталу күніне Топ жалдау мерзімінің ішінде жүзеге асырылатын жалдау төлемдерінің келтірілген құны бойынша бағаланатын жалдау міндеттемелерін мойындайды. Жалдау төлемдеріне алынуға жататын жалдау бойынша кез келген ынталандыратын төлемдерді, индекске немесе мөлшерлемеге тәуелді болатын құбылмалы жалдау төлемдерін және тарату құнының кепілдіктері бойынша төленетін сомаларды шегере отырып белгіленген төлемдер (оның ішінде іс мәні бойынша белгіленген төлемдер) жатады. Жалдау төлемдеріне, егер Топтың бұл опционды орындайтындығына жеткілікті сенімділік болса, сатып алу опционын орындау бағасы және егер жалдау мерзімі Топтың жалдауды тоқтату опционын әлеуетті орындауын көрсететін болса, жалдауды тоқтату үшін айыппұлдарды төлеу жатады. Индекске немесе мөлшерлемеге тәуелді болмайтын құбылмалы жалдау төлемдері мұндай төлемдердің жүзеге асырылуына әкеп соқтыратын оқиға немесе талап орын алатын кезеңде шығыстар ретінде (олар қорларды өндіру үшін болған жағдайлардан басқа) танылады. Жалдау төлемдерінің келтірілген құнын есептеу үшін Топ жалдаудың басталу күніне қосымша қарыз қаражатын тарту мөлшерлемесін пайдаланады, өйткені жалдау шартында көзделген пайыздық мөлшерлеме оңай айқындала алмайды. Жалдаудың басталу күнінен кейін жалдау бойынша міндеттемелер көлемі пайыздардың есептелуін көрсету үшін ұлғайтылады және жүзеге асырылған жалдау төлемдерін көрсету үшін азайтылады. Сонымен қатар, Топ түрлендірілген, жалдау мерзімі өзгерген, жалдау төлемдері өзгерген (мысалға, мұндай төлемдерді айқындау үшін пайдаланылатын индексің немесе мөлшерлеменің өзгеруімен негізделген келешек төлемдердің өзгеруі) немесе базалық активті сатып алуға арналған опционды бағалау өзгерген жағдайда жалдау міндеттемелерінің баланстық құнын қайта бағалайды. Топ жалдау бойынша міндеттемелерді «Қаржылық жалдау бойынша міндеттемелер» құрамында көрсетеді.

Тауар-материалдық қорлар

Тауар-материалдық қорлар өзіндік құн және ФИФО әдісі бойынша өткізудің таза құны екі өлшемнің ең азы бойынша ескеріледі. Оның құнына қорларды тиісті жерге жеткізумен және оларды ағымдағы күйге келтірумен байланысты әдеттегі қызмет барысында болған барлық шығындар жатады. Шикі мұнайдың және мұнай өнімдерінің құны, орташа өндіріс көлемінің негізінде тозу, таусылу және амортизация шығыстарының және үстеме шығыстардың тиісті бөлігін қоса алғанда, оларды өндірудің өзіндік құны болып табылады. Мұнай мен мұнай өнімдерін өткізудің таза құны, мұндай өткізумен байланысты шығыстарды шегере отырып, өткізудің болжамды бағасына негізделеді.

Ақша қаражаты мен оның баламалары

Ақша қаражаты мен оның баламаларына банк пен кассадағы ақша қаражаты, сондай-ақ бастапқы өтеу мерзімі үш айдан аспайтын қысқа мерзімді депозиттер жатады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****Қаржылық міндеттемелер***Бастапқы тану және бағалау*

Қаржылық міндеттемелер бастапқы тану кезінде пайда немесе зиян, несиелер, қарыздар мен берешек немесе туынды құралдар арқылы әділ құны бойынша қайта бағаланатын қаржылық міндеттемелер ретінде жіктеледі.

Қаржылық міндеттемелер бастапқыда несиелер мен қарыздар болған жағдайда тікелей солармен байланысты мәміле бойынша шығындарға көбейтілген әділ құны бойынша мойындалады.

Топтың қаржылық міндеттемелеріне сауда және басқа да кредиторлық берешек, несиелер мен қарыз алулар, сондай-ақ туынды қаржы құралдары кіреді.

Сауда және басқа да кредиторлық берешек

Сауда кредиторлық берешек бастапқыда әділ құны бойынша көрсетіледі және кейіннен тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып амортизацияланған құн бойынша бағаланады.

Несиелер мен қарыздар

Бастапқыда танылғаннан кейін пайыздық несиелер мен қарыздар тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып амортизацияланған құн бойынша бағаланады. Мұндай қаржылық міндеттемелер бойынша кірістер мен шығыстар, оларды тануды тоқтатқанда, сондай-ақ тиімді пайыздық мөлшерлемені пайдалану арқылы амортизацияның есептелуіне қарай жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте танылады.

Амортизацияланған құн сатып алу кезінде дисконттар немесе сыйақыларды, сондай-ақ тиімді пайыздық мөлшерлеменің ажырамас бөлігі болып табылатын комиссиялық немесе шығындарды ескере отырып есептеледі. Тиімді пайыздық мөлшерлеме амортизациясы қаржылық шығындар құрамына енгізіледі.

Топтың пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша қайта бағаланатын ретінде бастапқыда мойындалған кезде ол айқындаған қаржы міндеттемелері жоқ.

Қаржылық кепілдік шарттары

Топ шығарған қаржылық кепілдік шарттары ұстаушы шеккен залалды өтеу үшін төлем жасауды талап ететін шарттарды білдіреді, өйткені аталған борышкер борыштық құралдың талаптарына сәйкес төлемді мерзімінде жасамады. Қаржылық кепілдік шарттары бастапқыда кепілдіктің шығуымен тікелей байланысты мәміле бойынша шығындарды ескере отырып әділ құны бойынша міндеттеме ретінде танылады. Кейіннен міндеттеме келесі себептердің ең үлкені бойынша бағаланады: 9 ХҚЕС-ке (IFRS) сәйкес есептелген күтілетін несиелік зиянның бағалау резерві және егер ондай болса, жинақталған амортизацияны шегере отырып танылған сома.

Таза инвестицияларды хеджирлеу

Туынды құрал немесе туынды емес қаржылық міндеттеме шетелдік бөлімшеге таза инвестицияны хеджирлеу құралы ретінде пайдаланылған кезде, туынды құралдың әділ құнының өзгеруінің тиімді бөлігі немесе туынды емес құралдың бағамдық айырмасынан түсетін кірістер мен залал басқа жиынтық кірістің құрамында шетел валютасын қайта есептеу ретінде танылады. Туынды құралдың әділ құнының өзгеруінің тиімсіз бөлігі немесе туынды емес құралдың бағамдық айырмасынан түсетін кірістер мен залал пайда немесе зиян құрамында танылады. Басқа жиынтық кірістің құрамында танылған сомалар ретроспективті түрде түзету ретінде пайда немесе зиян құрамына толық немесе ішінара қайта жіктеледі.

Резервтер

Резервтер, егер Топтың өткен оқиғалардың нәтижесінде туындаған ағымдағы міндеттемесі (заңды немесе ерікті түрде қабылданған) болса және міндеттемені өтеу үшін экономикалық пайданың кетуі қажет болады, ал мұндай міндеттеменің сомасы сенімді түрде айқындалуы мүмкін екендігінің едәуір ықтималдығы болса, танылады. Егер Топ резервтердің өтемақысын алуды болжаса, мысалы, сақтандыру шарты бойынша, өтеу жекелеген актив ретінде тек өтемақының алынуы күмән келтірмеген жағдайда ғана танылады.

Егер ақшаның уақытша құнының әсері елеулі болса, резервтер келешекте күтілетін ақша ағындарын дисконттау арқылы ақшаның уақытша құнының ағымдағы нарықтық бағасын және бұл қолданылғанда, нақты міндеттемеге тән тәуекелдерді көрсететін салық салынғанға дейінгі ағымдағы мөлшерлеме бойынша айқындалады. Егер дисконттау қолданылса, резервтің ұлғаюы уақыт өтісімен қаржылық шығындар ретінде мойындалады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****Резервтер (жалғасы)***Үкіметтің алдындағы міндеттемелер бойынша резервтер*

Үкімет Топқа демеушілікпен және қаржыландырумен байланысты түрлі міндеттемелерді жүктейді. Топ басшылығы мұндай міндеттемелер конструктивті болып табылады және Үкіметтің шешімдеріне сәйкес танылуы тиіс деп болжап отыр. Үкімет Топтың түпкі акционері ретінде болатындықтан, мұндай міндеттемелерді орындаумен байланысты шығыстар «акционерлерге басқа да бөлу» ретінде шоғырландырылған қаржылық есептілікте капитал құрамында танылады.

Жұмыскерлерге төлемдер*Зейнетақы жоспары*

Алдын ала айқындалған зейнетақы жарналары бар зейнетақы бағдарламасы бойынша төлемдер олардың төленуіне қарай шығыстарға жатады. Зейнетақымен қамсыздандырудың мемлекеттік жүйесі бойынша төлемдер Топтың мұндай жоспар бойынша міндеттемелері алдын ала айқындалған зейнетақы жарналары бар зейнетақы бағдарламасы бойынша туындайтын міндеттемелерге тең болғанда, белгіленген жарналары бар зейнетақы жоспарлары ретінде қарастырылады.

Қызметкерлерге ұзақ мерзімді сыйақылар

Топ өз қызметкерлеріне Топ ұйымдары мен өз қызметкерлері арасындағы Ұжымдық шарттарға сәйкес зейнетке шыққанға дейін де және кейін де ұзақ мерзімді сыйақы төлейді. Ұжымдық шарт, атап айтқанда, зейнеткерлікке шыққанда біржолғы жәрдемақы төлеуді, еңбекке жарамсыздық, мерейтой және қаза болу жағдайында қызметкерлерге материалдық көмек көрсетуді және басқасын көздейді. Жәрдемақы алу құқығы әдетте қызметкердің зейнеткерлікке шыққанға дейін жұмысты жалғастырумен байланыстырылады.

Біржолғы жәрдемақыларды төлеу бойынша күтіліп отырған шығыстарды есептеу еңбек қызметі аяқталуы бойынша белгіленген төлемдері бар зейнетақылық жоспарларды есептеу кезінде қолданылатын әдіс бойынша қызметкердің еңбек қызметі ішінде жүзеге асырылады. Жыл ішінде туындаған актуарлық пайда мен зиян басқа жиынтық кірістің құрамында көрсетіледі. Осы мақсат үшін актуарлық пайда мен зиян актуарлық болжамдарға өзгерістердің әсерін де, актуарлық болжамдар мен нақты деректер арасындағы айырмаларға байланысты бұрынғы тәжірибенің әсерін де қамтиды. Басқа өзгерістер ағымдағы қызметтер құнын, бұрынғы қызметтер құнын және кадрлар қысқаруын немесе жасалған есеп айырысуларды қоса алғанда ағымдағы кезеңде танылады.

Зейнетақы міндеттемелерін есепке алғанда қолданылған аса елеулі болжамдар – бұл шегерім мөлшерлемесі мен қайтыс болуды болжау. Дисконт мөлшерлемесі болашақ міндеттемелердің таза келтірілген құнын анықтау үшін қолданылады және әр жылы осындай міндеттемелер бойынша дисконт амортизациясы жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте қаржылық шығындар ретінде көрсетіледі. Қайтыс болуды болжау сыйақы төлеудің болашақ ағынын болжамдау үшін қолданылады, ол сонан соң міндеттемелердің таза келтірілген құнын алу үшін шегеріледі.

Біржолғы демалыс жәрдемақылардан басқа, қызметкерлерге сыйақылар қызметкерлерге басқа ұзақ мерзімді сыйақылар ретінде қарастырылады. Осы сыйақылар бойынша күтіліп отырған шығыстарды есептеу қызметкердің еңбек қызметі ішінде белгіленген төлемдері бар зейнетақылық жоспарларды есептеу кезінде қолданылатын әдіспен жүзеге асырылады. Қызметкерлерге арналған басқа да ұзақ мерзімді сыйақылар бойынша актуарлық пайда мен зиян пайда немесе зиян құрамында танылады. Мұндай міндеттемелерді жыл сайынғы негізде тәуелсіз білікті актуарийлер бағалайды.

Түсімді мойындау

Топ уәде етілген тауарды немесе қызметті (яғни активті) сатып алушыға бере отырып, атқару бойынша міндеттемені орындаған кезде (немесе қалайша) түсім мойындалады. Сатып алушы бұл активке бақылауды алғанда (немесе қалай) актив беріледі, бұл әдетте келісімшарттың бағасы белгіленген немесе айқындалатын болып табылуы, ал дебиторлық берешекті алу мүмкіндігі негізделген түрде қамтамасыз етілген деген талаппен меншік құқығын беру кезінде орын алады. Атап айтқанда, шикі мұнай мен газды, сондай-ақ мұнай өнімдері мен басқа да тауарларды ішкі нарықта сатудан түскен кірістер, әдетте, оларға меншік құқығы өткен кезде танылады. Экспортқа сату үшін меншік құқығы, әдетте, ҚР шекарасында өтеді. Түсім кез келген сауда жеңілдіктерінің сомаларын, көлемі үшін жеңілдіктер мен өтелетін салықтарды ескере отырып, алынған немесе алынуға жататын сыйақының әділ құны бойынша бағаланады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)**Түсімді мойындау (жалғасы)**

Қосалқы қызметтерді сату қызметтің бағасы айқындалуы мүмкін және кірістердің алынуына қатысты елеулі белгісіздіктің жоқ екендігі талабымен қызметтердің көрсетілу шамасына қарай танылады.

Топ, негізінен, түсімді келесі түрлер бойынша мойындайды:

Мұнайды және мұнай өнімдерін сату

Мұнайды және мұнай өнімдерін сатудан түскен кірістер тауарларға бақылау сатып алушыға берілгенде және өтемақыны көрсететін сомада бағаланған кезде танылады, соған құқықты Топ мұндай тауарларға немесе қызметтерге айырбас ретінде алуды күтіп отыр.

Тасымалдау бойынша қызметтер көрсету

Тасымалдау қызметтерінен түскен кірістер есепті кезеңде тасымалданған мұнайдың нақты көлемі негізінде қызметтер көрсету кезінде танылады.

Мұнайды және мұнай өнімдерін қайта өңдеу қызметтерін көрсету

Мұнайды және мұнай өнімдерін қайта өңдеуден түскен кірістер, егер Топтың экономикалық пайданы алуы ықтимал деп бағаланса және егер түсім төлемнің жасалу уақытына қарамастан сенімді түрде бағалай алынған жағдайда, мойындалады.

Пайыздық кіріс пен шығыс

Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын барлық қаржы құралдары бойынша пайыздық кіріс пен пайыздық шығыс тиімді пайыздық мөлшерлеме бойынша көрсетіледі. Тиімді пайыздық мөлшерлеме - осы мөлшерлеме бойынша дисконттау кезінде күтілетін болашақтағы ақшалай төлемдер немесе қаржы құралын пайдаланудың болжамды мерзімі ішіндегі немесе өте қысқа уақыт кезеңі ішіндегі түсімдер, олар қолданылатын жерде бұл қаржы активінің немесе қаржылық міндеттеменің таза баланстық құнына дәлме-дәл келтіріледі. Пайыздық кіріс қаржылық кірістің құрамына қосылады және пайыздық шығыс жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте қаржылық шығыс құрамында көрсетіледі.

Шарттық міндеттемелер

Шарттық міндеттеме – Топ сатып алушыдан өтемақыны (немесе өтемақы сомасы күтіледі) алған тауарларды немесе қызметтерді сатып алушыға беру міндеттемесі. Сатып алушы өтемақыны Топ тауарды немесе қызметті сатып алушыға беру сәтіне дейін төлеген жағдайда, Топ шарттық міндеттемені төлемді жүзеге асыру сәтіне немесе төлем төленуге жататын болған сәтте (қайсысының бұрын орын алатындығына қарай) мойындайды. Топ шарт бойынша өз міндеттемелерін орындағанда шарттық міндеттемелер түсіммен мойындалады.

Табыс салығы

Бір жылғы табыс салығына ағымдағы корпоративтік табыс салығы, баламалы үстеме пайда салығы және кейінге қалдырылған салық кіреді. Ағымдағы және алдыңғы кезеңдер үшін ағымдағы табыс салығы бойынша активтер мен міндеттемелер салық органдарына өтеледі немесе төленеді деп болжанатын сома бойынша бағаланады. Осы соманы есептеу үшін қолданылатын салық мөлшерлемелері мен салық заңнамасы, – есепті күнге қабылданған немесе нақты қабылданған мөлшерлемелер мен заңдар. Тікелей капиталда мойындалған баптарға қатысты ағымдағы корпоративтік табыс салығы («КТС») жиынтық кіріс туралы есепте емес, капиталдың құрамында танылады.

Баламалы үстеме пайда салығы («БҮПС») табыс салығы ретінде қарастырылады және табыс салығы бойынша шығыстардың бір бөлігін құрады. Қолданыстағы салық заңнамасына сәйкес Топ жер қойнауын пайдалануға арналған әрбір келісімшартқа қатысты БҮПС-ты жер қойнауын пайдалануға арналған әрбір бөлек келісімшарт бойынша жиынтық жылдық кірістің бір жылғы аударымдарға ара қатынасының негізінде құбылмалы мөлшерлемелер бойынша есептейді және төлейді. БҮПС-ты қолдануды көздейтін жиынтық жылдық кірістің әрбір салық жылындағы аударымдарға ара қатынасы 1,25:1 құрайды. БҮПС жер қойнауын пайдалануға арналған әрбір келісімшартқа қатысты салықтық таза кірістің (БҮПС пен рұқсат етілген түзетулер үшін салық салынатын кіріс) бір бөлігі қолданылады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****Табыс салығы (жалғасы)**

Кейінге қалдырылған салық КТС, сол сияқты БҮПС үшін де есептеледі. Кейінге қалдырылған БҮПС келісімшарт бойынша төленуге жататын БҮПС-тің күтілетін мөлшерлемесі бойынша жер қойнауын пайдалануға арналған келісімшарттарға жатқызылған активтер үшін уақыт айырмалары бойынша есептеледі.

Кейінге қалдырылған салық активтері мен міндеттемелердің салық базасы мен олардың ағымдағы құны арасындағы есепті күнге қаржылық есептілік мақсаттары үшін уақытша айырмаларды айқындау арқылы міндеттемелер әдісі бойынша айқындалады.

Капитал*Бақыланбайтын қатысу үлесі*

Бақыланбайтын қатысу үлестері бастапқыда сатып алу күніне сәйкестендірілетін таза активтердің үлесіне пропорционалды етіп танылады.

Бақыланбайтын қатысу үлестері Компанияның акционерлеріне жататын капиталдан бөлек меншікті капиталдың құрамында қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте көрсетілген. Еншілес ұйымның шығындары тіпті егер бұл теріс сальдоға әкеп соқтырған жағдайда да Топ акционерлеріне және бақыланбайтын қатысу үлесіне жатады.

Дивидендтер

Дивидендтер есепті мерзімге дейін жарияланған жағдайда ғана міндеттемелер ретінде танылады және есепті мерзімдегі капитал сомасынан шегеріледі. Дивидендтер туралы ақпарат, егер олар есепті күнге дейін жарияланса, сондай-ақ есепті күннен кейін, бірақ шығаруға арналған шоғырландырылған қаржылық есептілікті бекіткен күнге дейін жарияланса, есептілікте ашып көрсетіледі.

4. МАҢЫЗДЫ ЕСЕПТІК БАҒАЛАУЛАР МЕН ПАЙЫМДАУЛАР

Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігін дайындау оның басшылығынан есептілікте көрсетілетін түсімдер, шығыстар сомасына, активтерге және міндеттемелерге, сондай-ақ есепті күнге шартты міндеттемелер туралы ақпаратты ашуға әсер ететін бағалау мәндерін және болжауларды пайымдау мен анықтау енгізуді талап етеді. Алайда осы болжаулар мен бағалау мәндеріне қатысты айқынсыздық келешекте осындай болжаулар мен бағалау қолданылатын активтер мен міндеттемелердің ағымдағы құнын елеулі түзетуді талап етуі мүмкін.

Құнсыздану тестісін жүргізу кезінде қабылданған жорамалдар

Топ ұзақ мерзімді активтердің құнсыздану белгілерінің болуын бағалады және құнсыздану белгілері анықталған жерде Топ құнсыздануға тест өткізді.

Топтың Brent маркалы мұнайға болжамды бағаларға, теңгенің АҚШ долларына айырбастау бағамы мен инфляцияның көрсеткіштеріне қатысты ұзақ мерзімді жорамалдары қайта қаралды және сыртқы дерек көздерінен алынған болжамдарға және ұзақ мерзімді нарықтық үміттерді болжайтын тәуелсіз зерттеу ұйымдарының бағалауларына негізделген. Өндіріс көлемдерінің есептеулері еншілес ұйымның дәлелденген әзірленген және әзірленбеген қорларына, сондай-ақ елеулі бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компаниялар үшін дәлелденген және ықтимал қорларына негізделген. Өндіру кезеңі жер қойнауын пайдалану келісімшарттарының қолданылу мерзімінің аяқталу күнімен не болмаса Топтың лицензияның қолданылу мерзімін ұзартуға ниеті болғанда, лицензияның қолданылу мерзімін ұзарту кезеңімен айқындалады. Өндірістің бағаланған көлемі Топтың өндірістік жоспарларына негізделген, олар, негізінен, жер қойнауын пайдалану келісімшарттарының қолданылу мерзімін ұзартуға арналған өтінімдерді беру үшін пайдаланылады.

Дисконттау мөлшерлемелері ақша ағындарын жасайтын бөлек бірлік капиталының орташа алынған құнының негізінде есептелді және функционалдық валютаға, өндіріс кезеңіне, тәуекел үшін сыйлықақыға, бета коэффициентке және ақша ағындарын жасайтын тиісті бірліктің меншікті және қарызға алынған қаражатының ара қатынасына қарай 11,60%-дан бастап 16,60%-ға дейін құбылып отырды.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. МАҢЫЗДЫ ЕСЕПТІК БАҒАЛАУЛАР МЕН ПАЙЫМДАУЛАР (жалғасы)****Құнсыздану тестісін жүргізу кезінде қабылданған жорамалдар (жалғасы)**

Ұзақ мерзімді баға жорамалдары Bloomberg consensus, сондай-ақ қысқа мерзімді жорамалдың негізінде қабылданды, әрі солар бойынша бағалар 2023 жылға нақты көрсеткіштерде төменде көрсетілген:

	2024	2025	2026	2027	2028
Brent маркалы мұнай (ICE Brent \$/баррель)	84,60	83,00	78,00	73,00	74,47

2023 жылы «Мұнай мен газды барлау және өндіру» сегментінде құнсыздану шығыстары 130.502 миллион теңгені құрады, олар негізінен «Ақтоты және Қайран» жобасы бойынша 74.255 миллион теңге мөлшерінде және «Жеңіс» жобасы бойынша 40.244 миллион теңге мөлшерінде барлау және бағалау жөніндегі активтерге жатады (2022 жылғы 31 желтоқсан: «Оңтүстік Өріқтау» жобасы бойынша 8.895 миллион теңге және «Исатай» жобасы бойынша 3.172 миллион теңге).

2023 жылы «Шикі мұнай мен мұнай өнімдерін қайта өңдеу және өткізу» сегментінде құнсыздану шығыстары 100.809 миллион теңге болды. Құнсыздану шығыстары, негізінен, 97.636 миллион теңге мөлшерінде (2022 жылғы 31 желтоқсан: құнсызданудан болған шығын танылған жоқ) АҚБ КМГИ-ге жатады.

Көптеген мұнай және мұнайды қайта өңдейтін активтердің өтелетін құнының баланстық құнынан асуы бағалардың өзгеруіне немесе басқа да жорамалдарға сезімтал келеді. Келесі қаржы кезеңдерінің ішінде болған өзгерістер бұл активтердің өтелетін құны олардың ағымдағы баланстық құнынан асып түсуіне немесе төмен болып қалуына әкеп соқтыра алады және тиісінше, сол кезеңде құнсызданудың қалпына келу немесе есептелу тәуекелі бар.

Мұнай және газ қорлары

Мұнай мен газдың қорларын бағалау тозу, ескіру және амортизация бойынша Топтың есеп айырысуында маңызды фактор болып табылады. Топ Қоғамның мұнай-газ инженерлерінің әдістемесіне сәйкес өзінің мұнай мен газ қорларын бағалайды. Мұнай-газ инженерлері қоғамының әдістемесі бойынша қорларды бағалау кезінде Топ ұзақ мерзімді жоспарлы бағаларды пайдаланады. Дәлелденген қорларды бағалау үшін жоспарлы бағаларды пайдалану жыл соңына спот бағаларды пайдалануға тән тұрақсыздықтың ықпалын жояды. Басшылық ұзақ мерзімді жоспарлы бағалар бойынша жорамалдар өндіру қызметінің ұзақ мерзімді сипатына көбірек сәйкес келеді және мұнай мен газдың қорларын бағалау үшін барынша лайықты негізді білдіреді деп есептейді.

Қорлардың барлық бағалаулары кейбір белгісіздік дәрежесін білдіреді. Белгісіздік негізінен мұндай деректерді бағалау және түсіндіру сәтіне қолжетімді болатын геологиялық және инженерлік деректердің көлеміне тәуелді болады.

Салыстырмалы түрдегі белгісіздік деңгейі қорларды екі негізгі санаттың біріне: дәлелденген немесе дәлелденбеген қорларға жатқызу арқылы көрсетілуі мүмкін. Дәлелденген қорларды өндіруде дәлелденбеген қорлармен салыстырғанда үлкен айқындылық бар және дәлелденген қорлар оларды өндіру мүмкіндігіне қатысты белгісіздіктің прогрессивті өсуін белгілеу үшін әзірленген және әзірленбеген қорларға бөлінуі мүмкін.

Жыл сайын бағалаулар талданып, түзетіліп отырады. Түзетулер қолдағы геологиялық деректерді, өндіру туралы өнеркәсіптік параметрлерді немесе деректерді бағалау немесе қайта бағалау; жаңа деректердің; немесе бағалар бойынша жорамалдардағы өзгерістердің салдарынан туындайды. Қорларды бағалау сондай-ақ кері әрекетті арттыру үшін жобалардың қолданылуы, пласт өнімділігіндегі өзгерістердің немесе әзірлеу стратегиясындағы өзгерістердің салдарынан қайта қаралуы мүмкін. Дәлелденген әзірленген қорлар тозуды, тауысылуды және амортизацияны есептеу үшін орындалған жұмыс көлеміне тепе-тең етіп амортизация мөлшерлемелерін есептеу үшін пайдаланылады. Топ бастапқы лицензиялық кезең ішінде өндірілетін болады деп күтілетін ретінде осындай көлемді ғана дәлелденген қорларға қосты. Бұл ұзарту бойынша рәсім нәтижесіне жатқызылатын айқындылықтың болмауынан пайда болды, өйткені лицензияларды ұзарту ең соңында Үкіметтің қарауы бойынша жүзеге асырылады. Топтың лицензиялық кезеңдерін ұзарту және қорлардың көрсетілген қорларын тиісінше ұлғайту, әдетте, тозу бойынша неғұрлым төменгі шығысқа әкеледі және кірістерге біршама әсер етуі мүмкін. Дәлелденген әзірленген қорлардың кемуі тозуға, тауысылуға және амортизацияға арналған ақша аударымдарының ұлғаюына (тұрақты өндіру деңгейінде), кірістің азаюына әкеліп соқтырады және сондай-ақ мүліктің ағымдағы құнының тікелей азаюына әкеліп соқтыра алады. Салыстырмалы түрде пайдаланылатын кен орындарының саны болған кезде өткен жылмен салыстырғанда қорларды бағалауға кез келген өзгерістер тозуға, ескіруге және амортизацияға аударымдарға біршама әсер етуі мүмкіндігі болады.

Құнсыздану тестісінің жыл сайынғы нәтижелері туралы толық ақпарат 16-ескертпеде ашып көрсетілген.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. МАҢЫЗДЫ ЕСЕПТІК БАҒАЛАУЛАР МЕН ПАЙЫМДАУЛАР (жалғасы)****Мұнай-газ активтерінің, мұнайды қайта өңдейтін және басқа активтердің өтелетіндігі**

Топ активтерді немесе ақша қаражатын жасайтын активтер тобын («жасайтын бірлік») оқиға немесе жағдаяттардағы өзгерістер олардың құны өтелмейтіндігін куәландырған жағдайларда индикаторлардың болуын айқындау үшін бағалайды. Егер мұндай индикатор бар болып шықса, өткізу шығыстарын және пайдалану құнын шегере отырып әділ құнынан барынша жоғары мән ретінде қарастырылатын өтелетін құнның лайықты бағалануы жүргізіледі. Бұл есептемелер мұнайдың ұзақ мерзімді бағасы, дисконт мөлшерлемелері, болашақтағы капитал қажеттілігі, тәуекел мен белгісіздікке ұшыраған операциялық қызмет (бұл өндіру және сату көлемдерін қамтиды) сияқты бағалаулар мен жол берулерді пайдалануды қамтиды. Егер активтің немесе активтер тобының баланстық құны олардың өтелетін құнынан асатын болса, актив немесе активтер тобы құнсызданған болып есептеледі, олардың баланстық құны өтелетін құнға дейін азаяды. Өтелетін құнды бағалау кезінде келешекте күтілетін ақша ағындары активтер тобына тән болатын тәуекелдерге түзетіледі және ақшаның уақытша құнының ағымдағы нарықтық бағалауын және активке тән тәуекелдерді көрсететін дисконттау мөлшерлемесі бойынша келтірілген құнға дейін дисконтталады. Әділ құн активті және/немесе әкелуші бірлікті нарықтық талаптарда мәлім және мұндай мәмілені жасауға дайын тараптардың арасында сатудан түсуі мүмкін сома ретінде айқындалады және компанияға тән болуы мүмкін және жалпы қолданылмайтын факторлардың әсерін ескермейді.

Гудвилді қоса алғанда, КМГИ АҚГБ

2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Топ гудвилдің және КМГИ бөлімшелерінің құнсыздануына, оның ішінде мұнай өнімдерін өткізу, қайта өңдеу және құнсыздану индикаторларының болуына орай басқа активтер бойынша тест өткізді. КМГИ АҚГБ құнсыздануына жасалған талдау туралы барынша егжей-тегжейлі ақпарат *16-ескертемеде* баяндалған.

Гудвилді қоса алғанда, ПМХЗ

2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанына Топтың ПМХЗ-ды сатып алуымен байланысты 88.553 миллион теңге мөлшерінде гудвилі бар (*20-ескертеме*). 2023 және 2022 жылдардың желтоқсанында Топ ПМХЗ гудвиліне жыл сайынғы тестілеуді өткізді. Өтелетін құнды бағалау кезінде маркетингтік схеманы қолдану арқылы анықталған сату шығындарын шегергендегі әділ құн есептелді. Құнсыздану индикаторларын талдау кезінде Топ шикі мұнайды қайта өңдеу көлемдерінің болжамын, мұнайды қайта өңдеу тарифтерін, күрделі шығындарды және басқа да факторларды ескерді. ПМХЗ өтелетін құнды дисконтталған ақша ағындарының үлгісін пайдалана отырып есептеді. 2023 жылы 16,02% (2022: 12,86%) дисконттау мөлшерлемесі салықтарға дейін капиталдың орташа алынған құнының негізінде есептелді. Ажырамайтын тәуекел жеке бета-факторды қолдану арқылы қосылды. Бета-фактор ортақ қолжетімді нарықтық деректердің негізінде бағаланды. 2032 жылға дейінгі болжамды ақша ағындары басшылықтың ықтимал операциялық және күрделі шығындар бойынша ағымдағы бағалауын болжайтын, ПМӨЗ-дың 2024-2028 жылдарға (2022: 2023-2027 жылдар) бес жылдық бизнес-жоспарына негізделген. 2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша пайдалану құндылығының негізінде есептелген ПМХЗ гудвилінің өтелетін құны оның баланстық құнынан көп болды, тиісінше, құнсыздану танылмады.

Болжамдардағы өзгерістерге сезімталдық

ПМХЗ гудвилінің өтелетін құнын бағалау нәтижелері негізгі жорамалдарды, атап айтқанда, дисконттау мөлшерлемесін өзгертумен, сондай-ақ терминалды кезеңде жоспарланған EBITDA мәндерін өзгертумен байланысты жол берулерді өзгертуге сезімтал болып табылады. Дисконттау мөлшерлемесінің 1,0%-дан 17,02%-ға дейін артуы (2022: 13,86%) және EBITDA жоспарланған мәнінің терминалды кезеңде 1%-ға төмендеуі ПМХЗ жасайтын бірліктің өтелетін құнының оның баланстық құнына дейін азаюына әкеп соқтырмайды.

Басқа да АҚГБ

Топтың шикізат тауарларына бағаларды қайта қарау және басқа да жорамалдар *«Шикі мұнай мен мұнай өнімдерін қайта өңдеу және өткізу»* АҚГБ басқа сегменттерінде құнсыздану шығыстарының пайда болуына әкеп соқтырмады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. МАҢЫЗДЫ ЕСЕПТІК БАҒАЛАУЛАР МЕН ПАЙЫМДАУЛАР (жалғасы)****Активтердің шығуы бойынша міндеттемелер***Мұнай-газ активтері*

Белгілі бір келісім-шарттардың талаптары бойынша заңнамаға және нормативтік-құқықтық актілерге сәйкес Топтың негізгі құралдарды қайта монтаждау және жою және кез келген кен орындарындағы жер учаскелерін қалпына келтіру бойынша заңды міндеттемелері болады. Атап айтқанда, Топтың міндеттемелеріне барлық өндірістік емес ұңғымаларды біртіндеп жабу және құбырларды, ғимараттарды қайта монтаждау және келісімшарттық аумақты рекультивациялау сияқты қызметті түпкілікті тоқтату, сондай-ақ әрбір өндірістік учаскеде қоршаған ортаны ластау бойынша пайдаланудан шығару әрекеттері жатады. Лицензияның қолданылу мерзімі Топтың қарауы бойынша ұзартылмайтындықтан, түпкілікті жабу бойынша кен орнындағы міндеттемелерді өтеудің есеп мерзімі әрбір лицензиялық кезең аяқталған күн болып табылады. Ұңғымаларды жоюды қаржыландыру бойынша Топтың міндеттемелерінің және түпкілікті жабу бойынша шығыстардың көлемі тиісті келісімшарттардың және қолданыстағы заңнаманың талаптарына байланысты.

Міндеттемелер лицензиялық кезең соңында түпкілікті жою және түпкілікті жабу бойынша мұндай шығыстарды қаржыландыру бойынша келісімшарт та, заңнама да белгілі бір міндеттемені түсіндірмеген сол жағдайларда танылмайды. Мұндай шешімді қабылдау кейбір айқындылықтың болмауымен және біршама пайымдаулармен түсіндіріледі. Басшылықтың мұндай міндеттемелердің болуына немесе болмауына қатысты бағасы Үкіметтің саясаты мен тәжірибесіндегі немесе жергілікті салалық тәжірибеге өзгерістермен бірге өзгеруі мүмкін.

Топ активтердің істен шығуы бойынша міндеттемелерді әрбір келісімшарт бойынша бөлек есептейді. Міндеттемелердің сомасы инфляцияның күтілетін деңгейіне түзетілген және қазақстандық нарыққа тән тәуекелдерге түзетілген өтпелі экономикамен елдің мемлекеттік борышы бойынша орташа ұзақ мерзімді тәуекелсіз пайыздық мөлшерлемені пайдалана отырып дисконтталған міндеттемелерді өтеу үшін күтілетін, талап етілетін ретіндегі бағаланған шығындардың ағымдағы құны болып табылады.

Мұнай-газ активтері (жалғасы)

Активтердің істен шығуы бойынша міндеттеме әрбір есепті күнге қайта қаралады және «Негізгі құралдардың объектісін пайдаланудан шығару, олар орналасқан учаскедегі табиғи ресурстарды қалпына келтіру бойынша міндеттемелерге және өзге де осыған ұқсас міндеттемелерге өзгерістер» 1 КИМСФО түсіндірмеге сәйкес ең үздік бағаны көрсету үшін түзетіледі.

Активтерді жабуға және есептен шығаруға болашақтағы шығындарды бағалау кезінде мәнді бағалар мен басшылық жасаған пайымдаулар пайдаланылды. Бұл міндеттемелердің көпшілігі алыс болашаққа жатқызылады және заңнама талаптарындағы түсініксіздіктен басқа, Топтың бағасына активтерді жою технологиясындағы, шығындардағы және салалық тәжірибедегі өзгерістер әсер етуі мүмкін. Топ ағымдағы жылдың бағасын және ұзақ мерзімді инфляция деңгейінің орташа мәнін пайдалана отырып, ұңғымаларды болашақ жою құнын бағалайды.

Ұзақ мерзімді инфляция және Топ кәсіпорындары бойынша қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есеп бойынша міндеттемелерді айқындау үшін пайдаланылған дисконттау мөлшерлемелері 2023 жылғы 31 желтоқсанда 2,03%-дан 14,54%-ға дейін және тиісінше 6,20%-дан 11,37%-ға дейінгі аралықта болды (2022 жылғы 31 желтоқсан: 2,09%-дан 15,05%-ға дейін және 6,42%-дан 12,38%-ға дейін). 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың мұнай-газ активтерін жою міндеттемесіне резервтің баланстық құны 123.785 миллион теңгені құрады (2022 жылғы 31 желтоқсанға: 88.207 миллион теңге) (30-ескертуге).

Магистральдық мұнай құбырлары мен газ құбырлары

2012 жылғы 4 шілдеде күшіне енген «Магистральдық құбыр туралы» ҚР Заңына сәйкес, «ҚазТрансОйл» АҚ (бұдан әрі - ҚТО) пайдалануды аяқтағанан кейін магистральдық құбырды жою және кейіннен қоршаған ортаны қалпына келтіру, соның ішінде жерді қайта өңдеу бойынша шаралар жүргізу бойынша заңды міндеттемесі бар. Мұнай құбырларын жою және топырақ құнарлығын қалпына келтіру бойынша міндеттеменің резерві Топ есептеген қайта монтаждау және топырақ құнарлығын қалпына келтіру жұмыстарының құны негізінде бағаланады. 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша құбырларды жою және топырақтың құнарлылығын қалпына келтіру бойынша міндеттемеге резервтің теңгерімдік құнын 45.649 миллион теңге құрады (2022 жылғы 31 желтоқсанға: 40.665 миллион теңге) (30-ескертуге).

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. МАҢЫЗДЫ ЕСЕПТІК БАҒАЛАУЛАР МЕН ПАЙЫМДАУЛАР (жалғасы)****Экологиялық оңалту**

Қазақстанда қоршаған ортаны қорғау жөніндегі заңнама даму үдерісінде, сондықтан да тұрақты өзгерістерге ұшырады. 2021 жылғы 1 шілдеден бастап заңды күшіне енген ҚР Экологиялық кодексіне түзетулерге сәйкес Басшылық Топтың қаржылық жағдайына және қызметінің нәтижелеріне әсер етуі мүмкін ықтимал міндеттемелер бар деп санайды.

Шоғырландырылған қаржылық есептілік шығарылған күні Топ өзгерістерге талдау жүргізді және активтердің шығуына және жерді қалпына келтіруге байланысты қосымша әлеуетті міндеттемелердің сомасын бағалады. 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топ резервінің баланстық құны 39.271 миллион теңгені құрады, бұл болашақ ақша ағындарының келтірілген құнына тең (*36-ескертпе*).

Топ жағдайды қадағалап отыруды жалғастырады және жаңа фактілер мен мән-жайларды, сондай-ақ ҚР Экологиялық кодексін қолдануға қатысты мемлекеттік орган ұсынған кез келген түсініктемелерді ескеретін болады.

Топ бағалау да жасайды және экологиялық тазарту жұмыстары мен оңалтуға міндеттемелер бойынша резервтер қалыптастыру бойынша пайымдау шығарады. Қоршаған ортаны қорғауға шығындар капиталдандырылады немесе олардың болашақ экономикалық пайдасына қарай шығыстарға жатқызылады. Өткен қызметте пайда болған қазіргі жағдайға жатқызылатын және болашақ экономикалық пайдасы жоқ шығындар шығыстарға жатқызылады.

Міндеттемелер шығындар туралы ағымдағы ақпараттың және топырақ құнарлығын қалпына келтіру бойынша күтілетін жоспарлардың негізінде айқындалып, дисконтталған негізде ескеріледі. Топтың экологиялық оңалту резерві Топ қолданыстағы қазақстандық және еуропалық нормативтік базалардың талаптарын сақтауға қажетті күтілетін шығындарды тәуелсіз бағалауға негізделген басшылықтың үздік бағасын білдіреді. Топ бұл міндеттемені, 2024 жылдың жылдық бюджетін қосылған шығындар бөлігін қоспағанда, ұзақ мерзімді ретінде жіктеді. Экологиялық оңалту жөніндегі резервтерге қатысты іс жүзіндегі шығындар заңнамадағы және нормативтік-құқықтық актілердегі өзгерістер салдарынан бағалардан, қоғамдық күтулерден, тазарту технологияларындағы аумақтық жағдайлар мен өзгерістерді анықтау мен талдаудан ерекшеленуі мүмкін. Экологиялық оңалтудағы міндеттемелер бойынша резервтегі өзгерістер *30-ескертпеде* ашылып көрсетілген.

Қызметкерлерге сыйақылар

Зейнеткерлікке шыққанға дейін және одан кейін қызметкерлерге сыйақылар бойынша ұзақ мерзімді міндеттемелердің құны және келтірілген міндеттемелер құны актуарлық әдіс қолданылып белгіленеді. Актуарлық әдіс келешекте нақты нәтижелерден айырмашылығы болуы мүмкін түрлі болжамдарды қолдануды білдіреді. Актуарлық әдіс шегеру мөлшерлемелері, келешекте жалақының өсімі, өлім-жітім деңгейі және келешекте қызметкерлерге сыйақылар өсімі туралы болжамдарды қамтиды.

Негізгі болжамдарды бағалаудың күрделілігіне және жұмыскерлердің еңбек қызметін аяқтауы бойынша олардың сыйақылары бойынша міндеттемелердің ұзақ мерзімді сипатына орай мұндай міндеттемелер осындай болжамдардың өзгерістеріне аса сезімтал келеді. Барлық болжамдар әрбір есепті күнге қайта қаралады.

Салық салу

Салық тәуекелдерін бағалау кезінде, басшылық Топ даулай алмайтын немесе есептей алмайтын салық заңнамасын сақтамауды мүмкін болатын саласы ретінде қарайды, ол егер қосымша салықтар салық органдарында есептелінетін болса табысты түрде шағымдана алады. Мұндай анықтау мәнді пайымдауларды шығаруды талап етеді және салық заңнамасы мен нормативтік құқықтық актілердегі өзгерістер, жер қойнауын пайдалануға Топтың келісім-шарттарында салық салу талабына түзету, салық талқылауларынан өзі күтетін шешімдер бойынша күтілетін нәтижелерді және сәйкестікті тексеруге салық органдары жүзеге асыратын нәтиженің негізінде анықтау нәтижесінде өзгеруі мүмкін. Табыс салығынан басқа, басқа да салықтар бойынша резервтер *30-ескертпеде* ашылып көрсетілген салықтар бойынша резервтердің құрамына кіреді. Табыс салығынан басқа, басқа да салықтар бойынша шартты міндеттемелер *36-ескертпеде* ашылып көрсетіледі. Табыс салығы бойынша резервтер мен шартты міндеттемелер құрамына кіреді және табыс салығы бойынша міндеттемелер немесе шартты міндеттемелер ретінде ашылып көрсетіледі (*33 және 36-ескертпелер*).

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. МАҢЫЗДЫ ЕСЕПТІК БАҒАЛАУЛАР МЕН ПАЙЫМДАУЛАР (жалғасы)****Негізгі құралдардың пайдалы қызмет ету мерзімі**

Топ әрбір қаржы жылының соңында жылына кем дегенде бір рет негізгі құралдардың қалған пайдалы қызмет ету мерзімін бағалайды, егер күту өткен бағалаудан ерекшеленген жағдайда, өзгерістер *«Есеп саясаты, есеп бағаларындағы өзгерістер және қателер»* 8 ХҚЕС-ке (IAS) сәйкес есеп бағалауларындағы өзгерістер ретінде перспективті ескеріледі.

Қаржы құралдарының әділ құны

Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте танылған қаржы құралдарының және қаржылық міндеттемелердің әділ құны осы активті нарықтар негізінде анықталмайтын жағдайларда, ол дисконтталған ақша ағындарының моделін қоса алғанда, бағалау әдістерін пайдалана отырып, анықталады. Мүмкіндігіне қарай осы модельдер үшін бастапқы деректер ретінде алайда, бұл іс жүзінде жүзеге асыру мүмкін болмаған жағдайларда, бақылаушы нарықтардан түсетін ақпарат пайдаланылады, әділ құнды белгілеу үшін пікірдің белгілі бір үлесі талап етіледі. Пікірлер өтімділік тәуекелі, несиелік тәуекел және өзгермелілік сияқты осындай бастапқы деректерді есепке алынуын қамтиды. Осы факторларға қатысты болжамдарға өзгерістер шоғырландырылған қаржылық есептілік нысандарында көрсетілген қаржы құралдарының әділ құнына ықпал етуі мүмкін. Егжей-тегжейі 35-ескерітпеде ашылған.

5. БАҚЫЛАУДАН АЙЫРЫЛУ**«KALAMKAS-KHAZAR OPERATING» ЖШС (бұдан – ККО)**

2023 жылғы 9 ақпанда Компания мен «Лукойл» ЖАҚ Каспий теңізінің қазақстандық секторында орналасқан Қаламқас-теңіз, Хазар және Әуезов жер қойнауы учаскелерінде көмірсутектерді өндіруге арналған келісімшарттың ұстаушысы болып табылатын Компанияның еншілес ұйымы ККО-ның жарғылық капиталындағы қатысу үлесінің 50%-ын сатып алу-сату шартына қол қойды. 2023 жылғы 11 қыркүйекте тараптар сатып алу-сату шартында көзделген кейінге қалдыру талаптарын орындағаннан кейін ККО-ны қайта тіркеу жүргізілді. Мәміленің нәтижесінде Топ ККО бақылауын жоғалтты.

Қатысу үлесінің 50%-ын сату құны 200 миллион АҚШ долларын құрады (еншілес ұйымның шығу күніне баламасы 93.258 миллион теңге). Сатып алу-сату шартының талаптарына сәйкес сату құны белгілі бір талаптар орындалған жағдайда 100 миллион АҚШ долларына түзетілуі мүмкін (бұдан әрі – Қосымша сыйақы). Топ бұл Қосымша сыйақыны 29 миллион АҚШ доллары (баламасы 14.154 миллион теңге) мөлшерінде пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активі ретінде қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есептің басқа да ұзақ мерзімді қаржы активтерінің құрамында таныды.

2023 жылғы 21 қыркүйекте «Лукойл» ЖАҚ 200 миллион АҚШ доллары мөлшерінде (төлем жасау күніне баламасы 94.644 миллион теңге) ақшалай сыйақыны төледі.

Бұрынғы еншілес компанияда қалған инвестиция үлестік қатысу әдісі бойынша ескерілетін бірлескен кәсіпорынға инвестицияны білдіреді және оның әділ құны 93.258 миллион теңгені құрайды.

2023 жылғы 1 қаңтардан бастап бақылауды жоғалту күніне дейінгі кезеңдегі ККО нәтижелері келесідей болды:

	2023 жылғы 1 қаңтар - 2023 жылғы 11 қыркүйек
<i>Миллион теңгемен</i>	
Қаржылық кіріс	7
Жалпы және әкімшілік шығыстар	(108)
Қаржылық шығындар	(33)
Теріс бағамдық айырма, нетто	(98)
Табыс салығы бойынша шығыстар	(1)
Кезеңдегі зиян	(233)

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**5. БАҚЫЛАУДАН АЙЫРЫЛУ (жалғасы)****«KALAMKAS-KHAZAR OPERATING» ЖШС (бұдан әрі – ККО) (жалғасы)**

2023 жылғы 1 қаңтардан бастап бақылауды жоғалту күніне дейінгі кезеңдегі ККО таза ақша ағындары келесідей болды:

	2023 жылғы 1 қаңтар - 2023 жылғы 11 қыркүйек
<i>Миллион теңгемен</i>	
Операциялық	(102)
Инвестициялық	(16.937)
Қаржылық	17.059
Ақша қаражаты мен оның баламаларының таза өсуі	20

Бақылаудан айырылу күніне ККО-ның таза активтері былайша болды:

	Бақылаудан айырылу күніне таза активтер
<i>Миллион теңгемен</i>	
Активтер	
Негізгі құралдар (18-ескертпе)	5.185
Барлау және бағалау активтері (19-ескертпе)	14.678
Ақша қаражаты мен оның баламалары	20
Өзге де активтер	626
Активтердің жиыны	20.509
Міндеттемелер	
Алынған қарыздар	2.511
Сауда кредиторлық берешек	3.548
Басқа да қысқа мерзімді міндеттемелер	5
Міндеттемелер жиыны	6.064
Есептен шығару тобымен тікелей байланысты таза активтер	14.445
Еншілес ұйымның шығу күніне алынған ақшалай сыйақы	93.258
Еншілес ұйым шыққан күнгі қосымша сыйақының әділ құны	14.154
Бірлескен кәсіпорынға салынған қалған инвестициялардың 50% әділ құны (22-ескертпе)*	93.258
Еншілес ұйымның шығуынан түскен кіріс	186.225

* Топ ККО-ның сәйкестендірілетін таза активтерінің әділ құнындағы тиісті үлестегі бірлескен кәсіпорынға инвестицияның 50%-ын мойындады.

«PSA» ЖШС (бұдан әрі - PSA)

2022 жылғы 20 желтоқсанда Компания «Samruk-Kazyna Trust» корпоративтік қорының пайдасына PSA-ға қатысу үлесінің 100% -ын 1 теңгеге берді. Нәтижесінде Топ PSA бақылауын жоғалтты.

2022 жылғы 20 желтоқсанда аяқталған кезеңдегі PSA нәтижелері былайша болды:

	2022 жылғы 1 қаңтар - 2022 жылғы 20 желтоқсан
<i>Миллион теңгемен</i>	
Жалпы және әкімшілік шығыстар	(8.950)
Қаржылық шығындар	(58)
Теріс бағамдық айырма, нетто	(39)
Кезеңдегі зиян	(9.047)

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**5. БАҚЫЛАУДАН АЙЫРЫЛУ (жалғасы)****«PSA» ЖШС (бұдан әрі - PSA) (жалғасы)**

2022 жылғы 20 желтоқсанда аяқталған кезең үшін PSA-ның таза ақша ағындары былайша болды:

<i>Миллион теңгемен</i>	2022 жылғы 1 қаңтар - 2022 жылғы 20 желтоқсан
Операциялық	(7.702)
Инвестициялық	(28)
Қаржылық	11.871
Ақша қаражаты мен оның баламаларының таза өсуі	4.108

Бақылаудан айырылу күніне PSA-ның таза активтері былайша болды:

<i>Миллион теңгемен</i>	Бақылаудан айырылу күніне таза активтер
Активтер	
Негізгі құралдар	36
Материалдық емес активтер	64
Пайдалану құқығы нысанындағы активтер	255
Өтелуге жататын ҚҚС	12
Басқа да қысқа мерзімді активтер	109
Ақша қаражаты мен оның баламалары	4.137
Активтердің жиыны	4.613
Міндеттемелер	
Жалдау бойынша міндеттемелер	286
Сауда кредиторлық берешек	1.736
Басқа да қысқа мерзімді міндеттемелер	709
Міндеттемелер жиыны	2.731
Есептен шығару тобымен тікелей байланысты таза активтер	1.882

PSA-ның берілуі Самұрық-Қазына тапсырмасын орындау мақсатында жүзеге асырылды. Тиісінше, бақылауды жоғалту күніндегі PSA таза активтерін сату бағасы мен баланстық құны арасындағы айырма Самұрық-Қазынамен операциялар ретінде ескерілді және капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есепте «Өзге де үлестірулер» жолы бойынша ұсынылды.

6. БИЗНЕСТІ БІРІКТІРУ***Dunga Operating GmbH сатып алу***

2023 жылғы 9 қазанда ҚМГ TOTALENERGIES EP DANMARK A/S компаниясымен шикі мұнай мен табиғи газды барлау және өндірумен айналысатын Total E&P dunga GmbH (2023 жылғы желтоқсанда Dunga Operating GmbH деп өзгертілген) акцияларының 100% сатып алу-сату шартына қол қойды. Сатып алу бағасы 358,5 миллион АҚШ доллары болды (баламасы 165.913 миллион теңге). Келісімде тараптар 2023 жылғы 30 қазанда және 2023 жылғы 20 қарашада орындаған жабудың белгілі бір прецеденттік шарттары қамтылды, ҚМГ акциялары қайта тіркелгеннен кейін мәміле аяқталды. ҚМГ еншілес ұйым Dunga Operating GmbH-ті бақылауға алды, бұл ҚР нарығында шикі мұнай мен табиғи газдың ресурстық базасындағы және өндірудегі ҚМГ үлесін арттырды.

Топ Dunga Operating GmbH таза сәйкестендірілетін активтері мен міндеттемелерінің әділ құнын берілген өтемің әділ құнына 358,5 миллион АҚШ доллары (баламасы 165.913 миллион теңге) мөлшерінде алдын ала құн бойынша бағалады. Бизнесі біріктірудің бастапқы есепке алынуы аяқталған жоқ. «Бизнесі біріктіру» 3 ХҚЕС-ке (IFRS) сәйкес негізгі құралдарды бағалау сатып алынған күннен бастап 12 ай ішінде аяқталады және ескеріледі.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**6. БИЗНЕСТІ БІРІКТІРУ (жалғасы)*****Dunga Operating GmbH сатып алу (жалғасы)***

Төменде сатып алу күніне *Dunga Operating GmbH* сәйкестендірілетін активтері мен міндеттемелерінің алдын ала әділ құны туралы ақпарат көрсетілген:

<i>Миллион теңгемен</i>	Сатып алу күніне
Активтер	
Ұзақ мерзімді активтер	
Негізгі құралдар (18-ескертпе)	192.313
Материалдық емес активтер (20-ескертпе)	7.005
Ұзақ мерзімді банк салымдары	5.413
Қысқа мерзімді активтер	
Тауар-материалдық қорлар	6.607
Сауда дебиторлық берешек	9.426
Табыс салығы бойынша алдын ала төлем	2.316
Басқа да қысқа мерзімді қаржылық емес активтер	7.792
Басқа да қысқа мерзімді қаржы активтері	58
Ақша қаражаты мен оның баламалары	7.961
Активтердің жиыны	238.891
Ұзақ мерзімді міндеттемелер	
Резервтер (30-ескертпе)	4.346
Кейінге қалдырылған салық бойынша міндеттемелер (33-ескертпе)	55.196
Қысқа мерзімді міндеттемелер	
Сауда кредиторлық берешек	11.881
Басқа да қысқа мерзімді қаржылық міндеттемелер	1.555
Міндеттемелер жиыны	72.978
Алдын ала әділ құны бойынша таза активтердің жиыны	165.913
Төлем көзінен ұсталатын салықты қоса алғанда, сатып алу құны	165.913

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілікте *Dunga Operating GmbH*-ның қызметі «Мұнай мен газды барлау және өндіру» сегментінде көрсетілген.

Сатып алу күніне сауда дебиторлық берешектің әділ құны 9.426 миллион теңгені құрайды, бұл сауда дебиторлық берешектің жалпы сомасы болып табылады. Бұл ретте шарттар бойынша сомалар толық көлемде алынуы мүмкін деп күтілуде.

7. ЖАЛПЫ БАҚЫЛАУМЕН САТЫП АЛУ**Жалпы бақылаудағы еншілес ұйымды сатып алу*****«Полимер Продакшн» ЖШС (бұдан әрі - Полимер)***

2023 жылғы желтоқсанда Компания Самұрық-Қазына еншілес ұйымынан, «Samruk-Kazyna Ondeu» ЖШС-нен (бұдан әрі - СҚО) және үшінші тараптан, «ХимПарк Тараз» МЭЗ БК» АҚ-нан, 1.520 миллион теңгеге Полимерге қатысу үлесінің 99,9% және 0,1% -ын сатып алды, ол 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша әлі төленбеген.

Топ Полимерді бақылауға алып, оны еншілес ұйым ретінде таныды. Сатып алу еншілес ұйымды жалпы бақылаудағы тараптардан сатып алу ретінде көрсетілді және алдыңғы кітаптарда көрсетілген Полимер активтері мен міндеттемелерінің баланстық құны бойынша үлестерді біріктіру әдісі бойынша ескерілді. 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық жағдай туралы салыстырмалы шоғырландырылған есеп, 2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есеп және 2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін ақша қаражатының қозғалысы туралы шоғырландырылған есеп, сондай-ақ 2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін қысқартылған шоғырландырылған қаржылық есептілікке тиісті ескертпелер, сатып алу ең ерте ұсынылған кезеңнің басында болған сияқты қайта есептелді.

Берілген өтемақы мен Полимердің таза активтері арасындағы айырма капитал құрамында көрсетілді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**7. ЖАЛПЫ БАҚЫЛАУМЕН САТЫП АЛУ (жалғасы)****Жалпы бақылаудағы еншілес ұйымдарды сатып алу (жалғасы)***«Полимер Продактин» ЖШС (бұдан әрі - Полимер) (жалғасы)*

Полимердің сатып алынуын ескере отырып, салыстырмалы деректерге әсері төменде келтіріледі:

Миллион теңгемен	2022 жылғы 31 желтоқсанға
Қаржылық жағдайға әсері:	
Активтердің өсуі	
Ұзақ мерзімді активтердің өсуі	
Негізгі құралдардың өсуі	4.164
Материалдық емес активтердің өсуі	8
	4.172
Қысқа мерзімді активтердің өсуі	
Тауар-материалдық қорлардың өсуі	1.339
Сауда дебиторлық берешектің өсуі	147
Өтелуге жататын ҚҚС өсуі	65
Басқа да қысқа мерзімді қаржылық емес активтердің өсуі	36
Ақша қаражаты мен оның баламаларының ұлғаюы	368
	1.955
Активтер жиынының өсуі	6.127
Ұзақ мерзімді міндеттемелердің өсуі	
Алынған қарыздарды ұлғайту	9.006
Резервтердің өсуі	44
	9.050
Қысқа мерзімді міндеттемелердің өсуі	
Сауда кредиторлық берешектің өсуі	186
Алынған қарыздарды ұлғайту	2.046
Резервтердің өсуі	672
Төленуге жататын басқа да салықтардың өсуі	20
Басқа да қысқа мерзімді қаржылық міндеттемелердің өсуі	103
Басқа да қысқа мерзімді қаржылық емес міндеттемелердің өсуі	74
	3.101
Міндеттемелер жиынының өсуі	12.151
Капиталды азайту	
Бөлінбеген пайданың азаюы	6.024
Бас компанияның акционерлеріне жататын капиталдың азаюы	6.024
Капитал жиынының азаюы	6.024

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**7. ЖАЛПЫ БАҚЫЛАУМЕН САТЫП АЛУ (жалғасы)**

Жалпы бақылаудағы еншілес ұйымдарды сатып алу (жалғасы)

«Полимер Продакшн» ЖШС (бұдан әрі - Полимер) (жалғасы)

	2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
<i>Миллион теңгемен</i>	
Қызмет нәтижелеріне әсері:	
Түсім және басқа да кірістер	
Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша түсім	6.697
Қаржылық кіріс	16
Басқа да операциялық кіріс	36
Түсім және басқа да кірістер жиыны	6.749
Шығыстар мен шығындар	
Сатып алынған мұнайдың, газдың, мұнай өнімдері мен басқа да материалдардың өзіндік құны	(5.792)
Өндірістік шығыстар	(1.853)
Табыс салығынан басқа салықтар	(116)
Тозу, тауысылу және амортизация	(315)
Тасымалдау және өткізу шығыстары	(12)
Жалпы және әкімшілік шығыстар	(311)
Негізгі құралдардың құнсыздануы	(7.096)
Қаржылық шығындар	(1.209)
Теріс бағамдық айырма, нетто	(836)
Басқа да шығыстар	(838)
Шығыстар мен шығындар жиыны	(18.378)
Табыс салығы есепке алынғанға дейінгі пайда	(11.629)
Табыс салығы бойынша үнемділік	870
Бір жылғы залал	(10.759)
Табыс салығы шегерілген жиынтық кіріс жиыны	(10.759)
Мыналарға келетін бір жылғы таза пайда:	
Бас компанияның акционерлеріне	(10.759)
	(10.759)
Мыналарға келетін жиынтық кіріс жиыны:	
Бас компанияның акционерлеріне	(10.759)
	(10.759)

2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылғы таза ақша ағындарына әсері былайша болды:

<i>Миллион теңгемен</i>	2022 жыл
Операциялық	4
Инвестициялық	(1)
Қаржылық	318
Ақша қаражаты мен оның баламаларының таза өсуі	317

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілікте Полимер қызметі «Басқалары» сегментінде ұсынылған.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**7. ЖАЛПЫ БАҚЫЛАУМЕН САТЫП АЛУ (жалғасы)****Жалпы бақылаудағы еншілес ұйымдарды сатып алу (жалғасы)**

KMG Kashagan B.V. (бұдан әрі - Қашаған)

2015 жылғы 16 қазанда Coöperatieve KazMunaiGaz U.A. (бұдан әрі - Кооператив), Компанияның еншілес ұйымы, Қашағандағы өз акцияларының 50%-ын 2018 жылғы 1 қаңтардан бастап 2020 жылғы 31 желтоқсанға дейінгі кезеңде акциялардың барлық немесе ішінара пакетін сатып алу опционымен (бұдан әрі – Опцион) Самұрық-Қазынаның пайдасына сатты. Кейінірек Опционды орындау кезеңі 2022 жылғы 31 желтоқсанға дейін ұзартылды.

2017 жылы Амстердам соты Самұрық-Қазынаға тиесілі Қашаған акцияларының 50%-на белгілі бір шектеулер (бұдан әрі - Шектеулер) қойды. Шектеулердің қолданылу кезеңінде Қашаған акциялары сатыла, беріле немесе кепілге қойыла алмады. 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Шектеулер күшінде қалды.

2022 жылғы 14 маусымда Амстердам соты Шектеулерді алып тастады.

2022 жылғы 14 қыркүйекте Кооператив пен Самұрық-Қазына Опциондық келісімді өзгерту және опционды орындау туралы келісімге (бұдан әрі – өзгерістермен Келісім) қол қойды, оған сәйкес Опционды орындағаны үшін өтемақы сомасы 3.781,7 миллион АҚШ долларын құрады (капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есепте ұсынылған 1.777.076 миллион теңгеге баламалы).

Компания, Самұрық-Қазына және Кооператив арасында 2022 жылғы 14 қыркүйектегі өзгерістермен Келісімде және Борышты ауыстыру және өзара есеп айырысу туралы келісімде өтемақыны төлеудің мынадай тәртібі айқындалды:

- 2.476,3 миллион АҚШ доллары мөлшеріндегі сома Компаниядан алынған қаржылық көмек бойынша Самұрық-Қазына берешегін өтеу есебінен 424.587 миллион теңге мөлшеріндегі соманың бір бөлігін кейіннен есепке алу және Компания тарапынан Компанияның облигацияларын сату қаражатынан 751.631 миллион теңге мөлшерінде қалған соманы төлеу үшін келісілген айырбастау бағамы бойынша 1 АҚШ доллары үшін 475,00 теңге мөлшерінде айырбасталуға жатады (28 және 34-ескертпелер);
- 566,7 миллион АҚШ доллары мөлшеріндегі сома мәміле аяқталған күннен бастап 10 жұмыс күні ішінде төленуге тиіс (2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша төленген; төлем күніне бағам бойынша баламасы 271.032 миллион теңге);
- 375,1 миллион АҚШ доллары мөлшеріндегі сома 2022 жылғы 31 желтоқсанға дейін төленуге тиіс (2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша төленді; төлем жасау күнгі бағам бойынша баламасы 175.654 миллион теңге) және 363,6 миллион АҚШ доллары мөлшеріндегі сома 2023 жылғы 30 маусымға дейін төленуге тиіс (2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша төленді; төлем жасау күнгі бағам бойынша 163.770 миллион теңге) (31 және 34-ескертпелер).

2022 жылғы 15 қыркүйекте Топ мәмілені аяқтайтын өзгерістермен Келісімнің бірқатар заңды шарттарын орындады, Опционды орындады және Қашаған акцияларының 50%-ы Кооператив пайдасына қайта тіркелді.

Осылайша, Опционды орындау нәтижесінде Топ Қашағанды бақылауға алып, оны еншілес ұйым ретінде таныды. Сатып алу еншілес ұйымды жалпы бақылаудағы тараптардан сатып алу ретінде көрсетілді және алдыңғы кітаптарда көрсетілген Қашаған активтері мен міндеттемелерінің баланстық құны бойынша үлестерді біріктіру әдісі бойынша ескерілді.

Берілген өтемақы мен Қашағанның таза активтері арасындағы айырма капитал құрамында көрсетілді.

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілікте Қашағанның қызметі «Мұнай мен газды барлау және өндіру» сегментінде көрсетілген.

Қашағанды сатып алу жөніндегі барынша толық ақпарат Топтың 2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылғы жылдық шоғырландырылған қаржылық есептілігінде ашылып көрсетілді.

«KLPE» ЖШС (бұдан әрі – KLPE)

2022 жылғы 1 желтоқсанда Компания KLPE жарғылық капиталына қатысу үлесінің 100%-ын СҚО мен Полимерден 2 теңгеге сатып алды. KLPE Қазақстанда алғашқы интеграцияланған газ-химия кешенін салумен айналысады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКKE ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**7. ЖАЛПЫ БАҚЫЛАУМЕН САТЫП АЛУ (жалғасы)****«KLPE» ЖШС (БҮДАН ӘРІ - KLPE) (жалғасы)**

Сатып алу нәтижесінде Топ KLPE-ні бақылауға алып, оны еншілес ұйым ретінде таныды. Сатып алу еншілес ұйымды жалпы бақылаудағы тараптардан сатып алу ретінде көрсетілді және алдыңғы кітаптарда көрсетілген KLPE активтері мен міндеттемелерінің баланстық құны бойынша үлестерді біріктіру әдісі бойынша ескерілді.

Берілген өтемақы мен KLPE-нің таза активтері арасындағы айырма капитал құрамында көрсетілді.

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілікте KLPE қызметі «Басқалары» сегментінде ұсынылған.

KLPE-ны сатып алу жөніндегі барынша толық ақпарат Топтың 2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылғы жылдық шоғырландырылған қаржылық есептілігінде ашылып көрсетілді.

Жалпы бақылаудағы бірлескен кәсіпорынды сатып алу**«Kazakhstan Petrochemical Industries Inc.» ЖШС (бұдан әрі – КПИ)**

2022 жылғы 13 маусымда Самұрық-Қазына Компанияға КПИ-дегі қатысу үлесінің 49,50%-ын берді. Сатып алу құны 91.175 миллион теңгені құрады және Компаниядан алынған қаржылық көмек бойынша Самұрық-Қазына берешегінің бір бөлігін өтеу есебіне есептелді (25-ескертпе). КПИ «Атырау облысында бірінші интеграцияланған газ-химия кешенін салу» инвестициялық жобаның іске асырылуымен айналысады.

КПИ-дегі қатысу үлесінің 49,50%-ы жалпы бақылаудағы тараптардан бірлескен кәсіпорынды сатып алу ретінде көрсетілді және бірлескен кәсіпорынның баланстық құны негізінде үлестерді біріктіру әдісі бойынша ескерілді. «Samruk-Kazyna OJSC» ЖШС (бұдан әрі - СҚӨ), Самұрық-Қазынаның еншілес ұйымы, және Компания бірлесіп КПИ-ді бақылайды және КПИ қызметі туралы шешімдер бірауыздан қабылданады.

Сатып алу құны мен сатып алу күніндегі КПИ-дің сәйкестендірілетін активтері мен міндеттемелерінің баланстық құны арасындағы айырма Самұрық-Қазына пайдасына бөлу ретінде танылады және капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есепте «Бірлескен кәсіпорындарды сатып алу» жолы бойынша ұсынылған.

КПИ-ді сатып алу жөніндегі барынша толық ақпарат Топтың 2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылғы жылдық шоғырландырылған қаржылық есептілігінде ашылып көрсетілді.

8. БІРЛЕСКЕН КӘСІПОРЫНДЫ САТЫП АЛУ**«PETROSUN» ЖШС (бұдан әрі – Petrosun)**

2022 жылғы 1 шілдеде ҚР Премьер-Министрінің төрағалығымен экономиканы, атап айтқанда жанар-жағармай материалдары нарығын монополиясыздандыру жөніндегі комиссия отырысының хаттамасына сәйкес Компания Petrosun жарғылық капиталына қатысу үлесінің 49%-ын сатып алды, оның негізгі қызметі сұйытылған көмірсутек газы мен мұнай өнімдерін сату болып табылады. Сатып алу құны 1 теңге болды. Сатып алу құны мен Petrosun сәйкестендірілетін активтері мен міндеттемелерінің 10.989 миллион теңге мөлшеріндегі әділ құны арасындағы айырмашылық жоғарыда көрсетілген хаттамадағы нұсқаулықтың негізінде Самұрық-Қазынаның салымы ретінде танылды және капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есепте «Бірлескен кәсіпорындарды сатып алу» жолы бойынша білдірілді (27-ескертпе).

Petrosun-дағы қатысу үлесінің 49%-ы «Қауымдастырылған және бірлескен кәсіпорындарға инвестициялар» 28 ХҚЕС-ке (IAS) сәйкес үлестік қатысу әдісін қолдана отырып, бірлескен кәсіпорынды сатып алу ретінде көрсетілді. «ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ КННК ИНТЕРНАЦИОНАЛ» ЖШС (Petrosun екінші қатысушысы) және Компания Petrosun-ды бірлесіп бақылайды және Petrosun қызметі туралы шешімдерді бірауыздан қабылдайды.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**9. САТЫП АЛУШЫЛАРМЕН ЖАСАЛҒАН ШАРТТАР БОЙЫНША ТҮСІМ**

<i>Миллион теңгемен</i>	2023 жыл	2022 жыл (қайта есептелген)
Өнім және қызмет типі		
Шикі мұнай мен газды сату	4.628.125	4.593.971
Мұнай өнімдерін сату	2.848.921	3.369.860
Мұнай мен мұнай өнімдерін қайта өңдеу қызметтері	248.058	204.390
Мұнайды тасымалдау қызметтері	226.142	187.533
Басқа да кірістер	368.297	337.327
	8.319.543	8.693.081
Географиялық өңірлер		
Қазақстан	1.454.546	1.217.280
Басқа елдер	6.864.997	7.475.801
	8.319.543	8.693.081
Түсімді тану уақыты		
Белгілі бір уақыт сәтінде	8.121.191	8.510.294
Кезең ішінде	198.352	182.787
	8.319.543	8.693.081

10. БІРЛЕСКЕН КӘСІПОРЫНДАР МЕН ҚАУЫМДАСҚАН КОМПАНИЯЛАРДЫҢ ПАЙДАСЫНДАҒЫ ҮЛЕС, НЕТТО

<i>Миллион теңгемен</i>	2023 жыл	2022 жыл
Бірлескен кәсіпорындар		
«Теңізшевройл» ЖШС	340.884	742.660
Petrosun	46.567	23.184
Маңғыстау Инвестмент Б.В. Тобы (ММГ)	38.255	48.486
«ҚазРосГаз» ЖШС	32.324	554
«ҚазГерМұнай» ЖШС	20.983	20.530
«Қазақстан-Қытай мұнай құбыры» ЖШС	18.720	16.783
Valsera Holdings B.V. Group (PKOP)	17.296	21.009
«Теңіз Сервис» ЖШС	116	(6.497)
«Қазақойл-Ақтөбе» ЖШС	(1.869)	12.648
КПИ	(12.339)	(18.227)
Ural Group Limited	(47.006)	(11.470)
Басқасы	3.896	4.234
	457.827	853.894
Қауымдасқан компаниялар		
«Каспий Құбыр өткізу Консорциумы»	64.358	117.763
«ПетроКазахстан Инк.»	4.889	6.502
Басқалары	7.103	13.151
	76.350	137.416
	534.177	991.310

11. САТЫП АЛЫНҒАН МҰНАЙДЫҢ, МҰНАЙ ӨНІМДЕРІ МЕН БАСҚА ДА МАТЕРИАЛДАРДЫҢ ӨЗІНДІК ҚҰНЫ

<i>Миллион теңгемен</i>	2023 жыл	2022 жыл (қайта есептелген)
Қайта сату үшін сатып алынатын мұнай	3.402.819	3.620.699
Қайта өңдеуге арналған мұнайдың құны	687.792	765.164
Материалдар мен қорлар	416.851	421.601
Қайта сату үшін сатып алынатын мұнай өнімдері	90.108	87.644
Қайта сату үшін сатып алынатын газ	24.311	65.068
	4.621.881	4.960.176

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**12. ӨНДІРІСТІК ШЫҒЫСТАР**

<i>Миллион теңгемен</i>	2023 жыл	2022 жыл (қайта есептелген)
Жалақы бойынша шығыстар	510.927	434.520
Жөндеу және қызмет көрсету қызметтері	212.500	190.592
Мұнай өнімдері бойынша туынды құралдардан іске асырылған зиян (31-скертпе)	(69)	121.539
Электр қуаты	117.957	119.381
Қысқа мерзімді жалдау бойынша шығыстар	102.385	78.568
Көлік шығыстары	123.310	31.017
Қоршаған ортаны қорғау	17.930	21.461
Тауар-материалдық қорларды таза өткізу құнына дейін есептен шығару	1.590	19.473
Басқалары	133.192	127.690
	1.219.722	1.144.241

13. ТАБЫС САЛЫҒЫНАН БАСҚА САЛЫҚТАР

<i>Миллион теңгемен</i>	2023 жыл	2022 жыл (қайта есептелген)
Пайдалы қазбаларды өндіруге салынатын салық	142.900	163.334
Шикі мұнай экспортына кіріс салығы	138.986	215.765
Экспорттық кеден бажы	113.248	131.732
Акциз	112.320	90.012
Әлеуметтік салық	44.863	38.195
Мүлікке салынатын салық	31.505	29.221
Басқа салықтар	10.258	9.662
	594.080	677.921

14. ТАСЫМАЛДАУ ЖӘНЕ ӨТКІЗУ ШЫҒЫСТАРЫ

<i>Миллион теңгемен</i>	2023 жыл	2022 жыл (қайта есептелген)
Тасымалдау	184.940	153.403
Жалақы бойынша шығыстар	19.990	16.591
Басқасы	40.595	35.358
	245.525	205.352

15. ЖАЛПЫ ЖӘНЕ ӘКІМШІЛІК ШЫҒЫСТАР

<i>Миллион теңгемен</i>	2023 жыл	2022 жыл (қайта есептелген)
Жалақы бойынша шығыстар	80.672	77.854
Кеңес беру қызметтері	17.828	20.678
Қызмет көрсету шығыстары	6.845	6.148
Әлеуметтік төлемдер	6.037	5.829
Сауда дебиторлық берешек пен басқа да қысқа мерзімді қаржы активтері бойынша күтілетін несиелік зиян резервін есептеу (24-ескертпе)	8.691	2.876
Есепке алынбаған ҚҚС	5.811	2.582
Байланыс қызметтері	2.080	1.864
Айыппұлдар, салықтар мен өсімпұлдар бойынша резервті есептеу	169	605
Басқа да қысқа мерзімді қаржылық емес активтер бойынша құнсыздану резервін есептеу (24-ескертпе)	3.204	28
Өтелуге жататын ҚҚС-ты қалпына келтіру	(282)	(1.942)
Басқалары	46.737	43.957
	177.792	160.479

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**15. ЖАЛПЫ ЖӘНЕ ӘКІМШІЛІК ШЫҒЫСТАР (жалғасы)**

2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін жалақы бойынша шығыстар 611.589 миллион теңге болды (2022: 528.965 миллион теңге) және жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте өндірістік шығыстардың, тасымалдау және өткізу шығыстарының және жалпы әрі әкімшілік шығыстардың құрамында көрсетілді.

16. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАРДЫҢ, МАТЕРИАЛДЫҚ ЕМЕС АКТИВТЕРДІҢ ЖӘНЕ БАРЛАУ ШЫҒЫСТАРЫНЫҢ ҚҰНСЫЗДАНУЫ

<i>Миллион теңгемен</i>	2023 жыл	2022 жыл (қайта есептелген)
Құнсызданудан болған шығыстар және құнсыздануды қалпына келтіру		
Негізгі құралдар (18-ескертілме)	101.782	7.658
Материалдық емес активтер (20-ескертілме)	483	139
Инвестициялық жылжымайтын мүлік	–	7
	102.265	7.804
Барлау шығыстары (құнсыздану және есептен шығару) (19-ескертілме)		
Қайран және Ақтоты	74.255	–
Жеңіс	40.244	–
«Лиман» жобасы	8.847	–
«Өріктау» жобасы	4.876	8.895
«Исатай» жобасы	93	3.172
Басқасы	–	46
	128.315	12.113
	230.580	19.917

Келесі АҚГБ бойынша құнсыздану залалы танылды:

<i>Миллион теңгемен</i>	2023 жыл	2022 жыл (қайта есептелген)
КМГИ АҚГБ	97.636	–
Басқалары	4.629	7.804
	102.265	7.804

Негізгі құралдардың құнсыздануы**KMG International N.V. АҚГБ (бұдан әрі - КМГИ)**

2023 жылы КМГИ АҚГБ: «Переработка» АҚГБ, «Нефтехимия» АҚГБ және «Даунстрим» АҚГБ құнсыздану индикаторларының болуына байланысты гудвил мен өткізу, қайта өңдеу және басқа да активтердің құнсыздануына тест жүргізді. Құнсыздану тестінің нәтижесінде АҚГБ КМГИ өтетін құны олардың баланстық құнынан аз болды. Сараланатын КМГИ АҚГБ құнсыздануынан болған залал 94.962 миллион теңге болды, олардың «Переработка» АҚГБ 80.761 миллион теңге, «Нефтехимия» АҚГБ — 340 миллион теңге және «Даунстрим» АҚГБ - 13.861 миллион теңге.

Құнсызданудың негізгі индикаторлары: i) мұнай және газ нарығындағы мұнай өңдеу маржасының құбылмалылығының жоғарылауы және қатаң декарбонизация және геосаяси тұрақсыздық ережелері контекстінде нарықтық сұраныстың төмендеуі, ii) КМГИ-ді декарбонизациялаудың ұзақ мерзімді жоспарының болмауы, iii) Румыниядағы салық ортасының өзгеруі, атап айтқанда 2023 жылдың соңында мұнай-газ секторында мұнай-газ секторында мұнай-газ секторындағы айналым салығын енгізу 2024 жылдан 2025 жылға дейін 0,5% және кәсіпорындардың айналымына байланысты 1% - дан астам.

Топ құнсыздану көрсеткіштерін талдау кезінде басқа факторлармен қатар қайта өңдеудің болжамды маржасы мен өндіріс көлемін ескерді. «Переработка» КМГИ АҚГБ өтетін құны дисконтталған ақша ағындарының әдісін пайдалана отырып есептелген шығару шығындарын (FVLCD) шегере отырып әділ құнның негізінде айқындалды. АҚГБ үшін FVLCD есептеу кезінде пайдаланылған негізгі жорамалдар операциялық пайда болды, оның ішінде КМГИ сатудың түпкілікті бағасының ұлғаюы, 2026 жылдан бастап айналым салығы бойынша шығыстар, дисконттау мөлшерлемелері және бюджеттік кезеңнен тыс ақша ағындарын экстраполяциялау үшін пайдаланылған өсу қарқыны арқылы өтей алады деген болжам болды.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**16. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАРДЫҢ, МАТЕРИАЛДЫҚ ЕМЕС АКТИВТЕРДІҢ ЖӘНЕ БАРЛАУ ШЫҒЫСТАРЫНЫҢ ҚҰНСЫЗДАНУЫ (жалғасы)****Негізгі құралдардың құнсыздануы (жалғасы)*****KMG International N.V. АҚГБ (бұдан әрі - КМГИ) (жалғасы)***

Бұдан басқа, КМГИ 2024 жылы енгізілген КМГИ айналымынан қосымша салық жүктемесі түпкілікті тұтынушыларға бағаны кезең-кезеңімен ұлғайту есебінен өтеледі деген болжамды қолданды.

«Переработка» АҚГБ және «Нефтехимия» КМГИ

«Переработка» және «Нефтехимия» КМГИ үшін ақша қаражаты қозғалысының болжамдарына қолданылған дисконттау мөлшерлемесі 11,60%-ды құрады (2022 жыл: 12,10%), ал 5 жылдық кезеңдегі ақша ағындары теріс өсу қарқыны 1,50%-ды пайдалана отырып экстраполяцияланды (2022 жыл: оң 2,10%), ол 2023 жыл үшін бағалау күніне Platts-PIRA есептеген мұнай өңдеу зауыттарының нарықтық маржасы үшін 2028-2051 жылдар ішіндегі орташа жылдық өсу қарқыны болып табылады. Қалдық құны үшін пайдаланылатын капиталдану мөлшерлемесі 13,10% (2022 жылы: 10,00%) құрайды.

«Даунстрим» АҚГБ КМГИ

«Даунстрим» АҚГБ үшін ақша қаражаты қозғалысының болжамдарына қолданылатын дисконттау мөлшерлемесі 11,60% (2022 жыл: 12,10%) құрады, ал 5 жылдық кезеңнен тыс ақша ағындары бағалау күніне қол жетімді соңғы нарықтық зерттеулер (Wood Mackenzie) негізінде 2029-2051 жылдар ішіндегі нарықта күтілетін сұранысты ескере отырып, 0,40% (2022 жыл: оң 2,10%) теріс мерзімсіз өсу коэффициентін және 2023 жылғы шілдеде жарияланған PWC Global Economy Watch Projections есебіне сәйкес АҚШ долларындағы инфляцияның ұзақ мерзімді деңгейін пайдалана отырып экстраполяцияланды. Қалдық құны үшін пайдаланылған капиталдану мөлшерлемесі 11,20% (2022 жылы: 10,00%) құрайды.

«Переработка» АҚГБ үшін жорамалдардағы өзгерістерге сезімталдылық

25.595 миллион теңге мөлшеріндегі қосымша құнсыздану дисконттау мөлшерлемесінің 1,0%-дан 12,6%-ға дейін ұлғаюы кезінде есептелуі мүмкін, көлемі 2,0%-дан астам төмендеген кезде 41.869 миллион теңге мөлшерінде қосымша құнсыздану есептелуі мүмкін және маржалық пайда 2,0%-дан астам төмендеген кезде қосымша есептелген құнсыздану 28.831 миллион теңгені немесе мерзімсіз өсу қарқынының 1,50%-дан астамға төмендеуі 28.168 миллион теңге мөлшерінде қосымша құнсыздануды есептеуге әкеледі.

Егер айналымға салынатын салық күйіндегі қосымша салық жүктемесі тұтынушының түпкілікті бағасы есебінен өтелмесе, 51.858 миллион теңге мөлшерінде қосымша құнсыздану есептелуі мүмкін.

«Даунстрим» АҚГБ үшін жорамалдардағы өзгерістерге сезімталдылық

18.705 миллион теңге мөлшеріндегі қосымша құнсыздану, егер дисконттау мөлшерлемесі 1,0%-дан астам ұлғайса, егер көлемі 2%-дан астам төмендесе, 14.721 миллион теңге мөлшерінде қосымша құнсыздану есептелуі мүмкін және жалпы маржалық пайда 2%-дан астам төмендеген кезде қосымша есептелген құнсыздану 20.318 миллион теңгені немесе мерзімсіз өсу қарқынының 1,50%-дан астамға төмендеуі 20.076 миллион теңге мөлшерінде қосымша құнсыздануды есептеуге әкеледі.

«Нефтехимия» АҚГБ үшін жорамалдардағы өзгерістерге сезімталдылық

788 миллион теңге мөлшеріндегі қосымша құнсыздану, егер дисконттау мөлшерлемесі 1,0%-дан астам ұлғайса, егер көлемі 2%-дан астам төмендесе, 1.422 миллион теңге мөлшерінде қосымша құнсыздану есептелуі мүмкін және маржалық пайда 2%-дан астам төмендеген кезде қосымша есептелген құнсыздану 1.320 миллион теңгені немесе мерзімсіз өсу қарқынының 1,50%-дан астамға төмендеуі 638 миллион теңге мөлшерінде қосымша құнсыздануды есептеуге әкеледі.

2023 жылғы маусымда КМГИ еншілес ұйымы Petromidia мұнай өңдеу зауытында «Жұмсақ гидрокрекинг» қондырғысын уақытша пайдаланудан шығаруға әкеп соқтырған оқиға болды. Petromidia оқиғаның салдарын бағалап, 2.674 миллион теңге мөлшерінде негізгі құралдарының құнсыздануынан болған залалды таныды.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**16. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАРДЫҢ, МАТЕРИАЛДЫҚ ЕМЕС АКТИВТЕРДІҢ ЖӘНЕ БАРЛАУ ШЫҒЫСТАРЫНЫҢ ҚҰНСЫЗДАНУЫ (жалғасы)****Барлау шығыстары**

2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылы Топ бұрғылаудың теріс нәтижелеріне байланысты (ұңғымада көмірсутектердің жоқтығы) «Жеңіс» жобасы бойынша барлау және бағалау жөніндегі активтердің құнсыздануынан 40.244 миллион теңге мөлшерінде залалды мойындады.

2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылы Топ ҚР Энергетика министрлігінен жер қойнауының аталған учаскелеріне қатысты жер қойнауын пайдалану құқығын тоқтату туралы хабарламаны алуға байланысты «Қайран және Ақтоты» жобасы бойынша барлау және бағалау активтерінің құнсыздануынан 74.255 миллион теңге мөлшерінде залалды мойындады.

2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылы Жер қойнауын пайдалану келісімшарты мерзімінің аяқталуына байланысты «Өріқтау» жобасы бойынша барлау және бағалау жөніндегі активтердің құнсыздануынан 4.876 миллион теңге мөлшерінде залалды мойындады.

17. ҚАРЖЫЛЫҚ КІРІС/ ҚАРЖЫЛЫҚ ШЫҒЫНДАР**Қаржылық кіріс**

<i>Миллион теңгемен</i>	2023 жыл	2022 жыл (қайта есептелген)
Банк салымдары, қаржы активтері, қарыздар мен облигациялар бойынша пайыздық кіріс	139.105	115.492
Шығарылған қаржылық кепілдіктердің амортизациясы	344	–
Пайыздық кірістің барлығы	139.449	115.492
Қарыз бойынша міндеттемелерді мойындауды тоқтату (28-ескертпе)	4.377	–
Пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржы активтерін қайта бағалау	827	895
Басқалары	2.592	4.216
	147.245	120.603

Қаржылық шығындар

<i>Миллион теңгемен</i>	2023 жыл	2022 жыл (қайта есептелген)
Қарыздар мен облигациялар бойынша пайыздық шығыс	271.785	259.344
Жалдау шарттары бойынша пайыздық шығыс (29-ескертпе)	7.420	4.188
Опционды орындағаны үшін Самұрық-Қазына алдындағы берешек дисконтының амортизациясы (31-ескертпе)	3.256	3.929
Қарыздың мерзімінен бұрын өтелуі үшін комиссия (28-ескертпе)	–	4.498
Пайыздық шығыстың барлығы	282.461	271.959
Активтердің, экологиялық міндеттемелер мен басқа да резервтердің есептен шығарылуы бойынша міндеттемелер дисконтының амортизациясы (30-ескертпе)	13.398	17.947
Актуарлық міндеттемелер бойынша дисконт амортизациясы	7.157	4.723
Басқасы	19.057	13.426
	322.073	308.055

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

18. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАР

Миллион теңгемен	Мұнай-газ активтері	Мұнай құбырлары	Қайта өңдеу активтері	Ғимарат- тар мен құрылыс- жайлар	Машина- лар мен құрал-жаб- дықтар	Көлік құралдары	Басқасы	Аяқталма- ған құрылыс	Жиыны
2021 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құны (қайта есептелген)	4.428.347	262.717	1.121.420	216.879	245.626	75.225	109.198	278.019	6.737.431
Есептілік валютасын қайта есептеу	275.403	1.760	21.162	6.698	3.925	2.490	5.491	9.300	326.229
Есепті бағалаудағы өзгерістер	(105.568)	(7.609)	—	(3.405)	—	—	—	—	(116.582)
Түсімдер	84.069	638	938	18.964	9.956	5.743	876	384.227	505.411
Шығулар	(46.201)	(1.761)	(3.295)	(948)	(5.138)	(4.810)	(4.180)	(863)	(67.196)
Еншілес компанияны бақылаудан айырылу	—	—	—	—	—	—	(36)	—	(36)
Тозу бойынша шығыстар	(262.374)	(13.821)	(110.749)	(17.110)	(27.077)	(9.395)	(10.503)	—	(451.029)
Жинақталған тозу және шығулар бойынша құнсыздану	44.364	1.651	2.901	820	4.717	4.073	3.678	625	62.829
Құнсыздануды қалпына келтіру/(құнсыздану) (16-ескертпе)	909	643	(3.009)	(4.609)	(4.941)	(140)	4.487	(998)	(7.658)
Сатуға арналған деп жіктелген активтерден аударымдар	—	—	—	324	5	11	68	—	408
Барлау және бағалау бойынша активтерден аударымдар (19-ескертпе)	3.253	—	—	—	—	—	—	—	3.253
Инвестициялық жылжымайтын мүліктен аударымдар	—	—	—	2.073	—	—	—	—	2.073
Басқа да өзгерістер	(635)	(65)	11	—	(784)	—	279	62	(1.132)
Аударымдар	176.668	22.413	46.006	15.779	41.763	1.343	5.732	(309.704)	—
2022 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құны (қайта есептелген)	4.598.235	266.566	1.075.385	235.465	268.052	74.540	115.090	360.668	6.994.001
Бастапқы құн	6.915.401	412.952	2.765.873	566.147	654.179	222.283	258.420	411.846	12.207.101
Жинақталған тозу және құнсыздану	(2.317.166)	(146.386)	(1.690.488)	(330.682)	(386.127)	(147.743)	(143.330)	(51.178)	(5.213.100)
2022 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құны (қайта есептелген)	4.598.235	266.566	1.075.385	235.465	268.052	74.540	115.090	360.668	6.994.001

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**18. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАР (жалғасы)**

<i>Миллион теңгемен</i>	Мұнай-газ активтері	Мұнай құбырлары	Қайта өңдеу активтері	Ғимарат- тар мен құрылыс- жайлар	Машина- лар мен құрал-жаб- дықтар	Көлік құралдары	Басқасы	Аяқталма- ған құрылыс	Жиыны
2022 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құны (қайта есептелген)	4.598.235	266.566	1.075.385	235.465	268.052	74.540	115.090	360.668	6.994.001
Кәсіпорындарды біріктіру арқылы сатып алу (6-ескертпе)	170.276	–	–	4.520	664	67	447	16.339	192.313
Есептілік валютасын қайта есептеу	(71.585)	(749)	(5.719)	(2.769)	(525)	(494)	(1.418)	(3.864)	(87.123)
Есепті бағалаудағы өзгерістер	8.755	793	–	365	–	–	–	(1.572)	8.341
Түсімдер	52.199	2.042	63.802	3.527	6.308	11.212	3.714	575.509	718.313
Шығулар	(18.295)	(559)	(7.751)	(1.566)	(3.641)	(2.533)	(5.055)	(3.473)	(42.873)
Еншілес компанияға бақылаудан айырылу (5-ескертпе)	–	–	–	–	–	–	–	(5.185)	(5.185)
Тозу бойынша шығыстар	(355.969)	(10.666)	(102.767)	(15.290)	(26.001)	(11.145)	(9.543)	–	(531.381)
Жинақталған тозу және шығулар бойынша құнсыздану	17.150	438	7.735	912	3.520	2.508	4.763	1.641	38.667
(Құнсыздану) /құнсыздануды қалпына келтіру (16-ескертпе)	–	(28)	(83.187)	(13.749)	(1.595)	(888)	149	(2.484)	(101.782)
Сатуға арналған ретінде жіктелген активтерден/(ге) аударымдар	–	–	–	208	–	(4)	2	–	206
Барлау және бағалау бойынша активтерден аударымдар (19-ескертпе)	21	–	–	–	–	–	–	19	40
Инвестициялық жылжымайтын мүлікке аударымдар	–	–	(702)	(1.742)	–	–	–	–	(2.444)
Басқа да өзгерістер	16	(25)	–	133	44	(2)	19	(72)	113
Аударымдар	256.521	3.950	61.857	31.593	128.416	4.852	6.586	(493.775)	–
2023 жылғы 31 желтоқсандағы қалдық құны	4.657.324	261.762	1.008.653	241.607	375.242	78.113	114.754	443.751	7.181.206
Бастапқы құн	7.523.664	417.598	2.856.817	610.240	782.754	234.741	261.453	513.875	13.201.142
Жинақталған тозу және құнсыздану	(2.866.340)	(155.836)	(1.848.164)	(368.633)	(407.512)	(156.628)	(146.699)	(70.124)	(6.019.936)
2023 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құны	4.657.324	261.762	1.008.653	241.607	375.242	78.113	114.754	443.751	7.181.206

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**18. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАР (жалғасы)****Түсімдер**

2023 жылғы аяқталмаған құрылысқа түсімдерге, негізінен, «Өзенмұнайгаз» АҚ-да, «Эмбамұнайгаз» АҚ-да, «ҚазМұнайГаз» Барлау Өндіру» АҚ еншілес ұйымдарында және «ҚМГ Қарашығанақ» ЖШС-те 289.128 миллион теңге жалпы сомаға ұңғымаларды бұрғылау мен жайластыруға және «ҚазТрансОйл» АҚ-да 174.799 миллион теңге жалпы сомаға «Өзен-Атырау-Самара» және «Астрахань-Маңғышлақ» құбыры учаскесін ауыстыру жатады.

Басқалары

2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін Топ жаңа активтердің құрылысына қатысты 9.794 миллион теңге сомаға 10,78% орташа капиталдандыру мөлшерлемесі бойынша (2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін: 1 миллион теңге, орташа капиталдандыру мөлшерлемесі 4,40%) қарыздар бойынша шығындарды негізгі құралдардың баланстық құнына капиталдандырды.

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша толығымен амортизацияланған, бірақ әлі де пайдаланылатын негізгі құралдардың құны 370.497 миллион теңге (2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша: 384.815 миллион теңге) болды.

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қалдық құны 168.214 миллион теңге болатын негізгі құралдардың кейбір нысандары Топтың банк қарыздары бойынша қамтамасыз ету ретінде кепілге қойылды (2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша: 778.757 миллион теңге).

Күрделі міндеттемелер 36-ескертіпте ашылып көрсетілген.

19. БАРЛАУ ЖӘНЕ БАҒАЛАУ БОЙЫНША АКТИВТЕР

<i>Миллион теңгемен</i>	Материалдық	Материалдық емес	Жиыны
2021 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құны	221.368	13.636	235.004
Түсімдер	17.417	510	17.927
Шетел валютасын қайта есептеу	13.682	–	13.682
Есепті бағалаудағы өзгерістер	33	–	33
Құнсыздану (16-ескертіпте)	(10.418)	(1.695)	(12.113)
Негізгі құралдарға аударымдар (18-ескертіпте)	(3.253)	–	(3.253)
Басқа да өзгерістер	173	(173)	–
2022 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құны	239.002	12.278	251.280
Түсімдер	39.905	29.590	69.495
Шетел валютасын қайта есептеу	(3.378)	–	(3.378)
Негізгі құралдарға аударымдар (18-ескертіпте)	(40)	–	(40)
Құнсыздану (16-ескертіпте)	(118.462)	(9.853)	(128.315)
Еншілес компанияға бақылаудан айырылу (5-ескертіпте)	–	(14.678)	(14.678)
Есептен шығару	(2)	(175)	(177)
2023 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құны	157.025	17.162	174.187

2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанына барлау және бағалау бойынша активтер келесі жобалармен көрсетілген:

<i>Миллион теңгемен</i>	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
Солтүстік Каспий жобасы	140.098	206.007
KMG Barlau	14.346	–
«Эмбамұнайгаз» АҚ	1.509	14.084
Жеңіс	–	18.310
Өріктау	–	4.889
Басқалары	18.234	7.990
	174.187	251.280

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

20. МАТЕРИАЛДЫҚ ЕМЕС АКТИВТЕР

Миллион теңгемен	Лицен- зиялар	Жер қойнауын пайдалану құқықтары (өндіру саты- сында)	Гудвилл	Маркетинг бойынша матери- алдық емес активтер	Бағдар- ламалық жасақтама	Басқалары	Жиыны
2021 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құны (қайта есептелген)	510.140	201.725	99.849	25.467	17.411	34.909	889.501
Есептілік валютасын қайта есептеу	36.280	14.389	807	1.819	351	1.916	55.562
Түсімдер	765	637	–	–	2.414	7.811	11.627
Шығулар	(2.546)	–	–	–	(3.605)	(516)	(6.667)
Амортизация бойынша шығыстар	(23.284)	(7.990)	–	–	(6.372)	(1.245)	(38.891)
Жинақталған амортизация және шығулар бойынша құнсыздану	2.271	–	–	–	3.326	362	5.959
Еншілес компанияны бақылаудан айырылу	–	–	–	–	–	(64)	(64)
Құнсыздану (16-ескертпе)	–	–	–	–	–	(139)	(139)
Басқа да өзгерістер	274	669	–	–	425	5	1.373
Ауыстырулар	801	2.790	–	–	4.304	(7.895)	–
2022 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құны (қайта есептелген)	524.701	212.220	100.656	27.286	18.254	35.144	918.261
Есептілік валютасын қайта есептеу	(9.038)	(3.637)	(212)	(477)	(165)	(274)	(13.803)
Түсімдер	148	68	–	–	1.056	14.457	15.729
Шығулар	(699)	–	–	–	(1.198)	(297)	(2.194)
Амортизация бойынша шығыстар	(33.763)	(11.004)	–	–	(6.239)	(1.007)	(52.013)
Жинақталған амортизация және шығулар бойынша құнсыздану	695	–	–	–	1.198	267	2.160
Кәсіпорындарды біріктіру арқылы сатып алу (6-ескертпе)	–	–	–	–	5.289	1.716	7.005
Құнсыздану (16-ескертпе)	–	–	–	–	–	(483)	(483)
Басқа да өзгерістер	–	62	–	–	230	(24)	268
Ауыстырулар	1.265	–	–	–	969	(2.234)	–
2023 жылғы 31 желтоқсандағы қалдық құны	483.309	197.709	100.444	26.809	19.394	47.265	874.930
Бастапқы құн	687.462	264.388	209.189	68.816	85.944	112.936	1.428.735
Жинақталған амортизация және құнсыздану	(204.153)	(66.679)	(108.745)	(42.007)	(66.550)	(65.671)	(553.805)
2023 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құны	483.309	197.709	100.444	26.809	19.394	47.265	874.930
Бастапқы құн	698.950	268.892	209.401	70.041	78.585	100.138	1.426.007
Жинақталған амортизация және құнсыздану	(174.249)	(56.672)	(108.745)	(42.755)	(60.331)	(64.994)	(507.746)
2022 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құны (қайта есептелген)	524.701	212.220	100.656	27.286	18.254	35.144	918.261

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКKE ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**20. МАТЕРИАЛДЫҚ ЕМЕС АКТИВТЕРІ (жалғасы)**

2023 және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша маркетинг бойынша материалдық емес активтер КМГИ тауар белгілерімен білдірілді.

Ақша ағындарын тудыратын әрбір бірлікке жататын гудвилдің ағымдағы құны:

Ақша ағындарын тудыратын бірліктер	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
ПМХЗ ақша ағындарын генерациялайтын бірлік	88.553	88.553
КМГИ ақша ағындарын генерациялайтын бірліктер	11.891	12.103
Гудвилл жиыны	100.444	100.656

Құнсыздануға жасалған талдаудың негізінде 2023 және 2022 жылдары ПМХЗ немесе КМГИ гудвилінің құнсыздануы анықталмады. ПМХЗ гудвилінің құнсыздануына жасалған талдау туралы барынша егжей-тегжейлі ақпарат 4-ескертемеде баяндалған.

21. БАНК САЛЫМДАРЫ

<i>Миллион теңгемен</i>	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
АҚШ долларында көрсетілген	1.055.456	1.230.928
Теңгемен көрсетілген	5.628	6.616
Минусы: күтілетін несиелік зиян резерві	(181)	(177)
	1.060.903	1.237.367

2023 жылғы 31 желтоқсанға ұзақ мерзімді банк салымдарының орташа алынған мөлшерлемесі АҚШ долларында 2,73% және теңгемен тиісінше 6,23% болды (2022 жылғы 31 желтоқсан: АҚШ долларында 0,94% және теңгемен 0,74%).

2023 жылғы 31 желтоқсанға қысқа мерзімді банк салымдарының орташа алынған пайыздық мөлшерлемесі АҚШ долларында 5,65% және теңгемен тиісінше 1,38% болды (2022 жылғы 31 желтоқсан: АҚШ долларында 2,64% және теңгемен 1,24%).

<i>Миллион теңгемен</i>	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
Өтеу мерзімі 1 жылға дейін	997.012	1.178.138
1 жылдан 2 жылға дейін өтеу мерзімі	279	94
2 жылдан артық өтеу мерзімі	63.612	59.135
	1.060.903	1.237.367

2023 жылғы 31 желтоқсанға банк депозиттеріне 63.891 миллион теңге мөлшерінде баланстық құнымен (2022 жылғы 31 желтоқсан: 59.229 миллион теңге) қамтамасыз ету ретінде кепілге қойылған ақша қаражаты кіреді, әрі олар негізінен жер қойнауын пайдалану келісімшарттарының талаптарына сай тарату қоры ретінде пайдалануда шектелген шоттарда орналастырылған 60.573 миллион теңге сомасынан (2022 жылғы 31 желтоқсан: 55.517 миллион теңге) тұрады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**22. БІРЛЕСКЕН КӘСІПОРЫНДАР МЕН ҚАУЫМДАСҚАН КОМПАНИЯЛАРҒА ИНВЕСТИЦИЯЛАР**

Миллион теңгемен	Негізгі қызметі	Қызметті жүзеге асыру орны	2023 жылғы 31 желтоқсан		2022 жылғы 31 желтоқсан	
			Ағымдағы құны	Иелік ету үлесі	Ағымдағы құны	Иелік ету үлесі
Бірлескен кәсіпорындар						
«Теңізшевройл» ЖШС (ТШО)	Көмірсутектерді барлау және өндіру	Қазақстан	3.598.510	20,00%	3.825.053	20,00%
Mangistau Investment B.V. Group (MMG)	Көмірсутектерді әзірлеу және өндіру	Қазақстан	203.614	50,00%	164.716	50,00%
ККО	Көмірсутектерді әзірлеу және өндіру	Қазақстан	93.258	50,00%	—	—
	Табиғи газды және қайта өңдеу өнімдерін қайта өңдеу және сату	Қазақстан	69.479	50,00%	58.812	50,00%
«КазРосГаз» ЖШС (КРГ)	Мұнайды тасымалдау	Қазақстан	53.358	50,00%	37.138	50,00%
«Қазақстан – Қытай құбыры» ЖШС (ҚҚҚ)	Шикі мұнайды қайта өңдеу	Қазақстан	41.515	50,00%	26.351	50,00%
Valsera Holdings B.V. Group (PKOP)	Көмірсутектерді барлау және өндіру	Қазақстан	36.506	50,00%	32.070	50,00%
«ҚазГерМұнай» ЖШС (ҚГМ)	Сұйытылған көмірсутек газы мен мұнай өнімдерін сату	Қазақстан	31.740	49,00%	24.373	49,00%
«PETROSUN» ЖШС (Petrosun) (8-ескертуге)	Шикі мұнайды өндіру және өткізу	Қазақстан	18.042	50,00%	26.911	50,00%
«Қазақойл-Ақтөбе» ЖШС (ҚОА)	Инфрақұрылымдық объектілерді жобалау, салу және пайдалану, теңіз мұнай операцияларын қолдау	Қазақстан	8.210	48,996%	10.396	48,996%
«Тениз Сервис» ЖШС (Тениз Сервис)	Көмірсутектерді барлау және өндіру	Қазақстан	7.641	50,00%	31.490	50,00%
Ural Group Limited (УГЛ)			58.345		42.014	
Басқалары						
Қауымдасқан компаниялар						
Каспий Мұнай құбыры Консорциумы (КМК)	Сұйық көмірсутектерді тасымалдау	Қазақстан/Ресей	451.913	20,75%	521.882	20,75%
	Көмірсутектерді барлау, өндіру және қайта өңдеу	Қазақстан	94.887	33,00%	94.635	33,00%
ПетроҚазақстан Инк. (ПКИ)			54.409		51.562	
Басқалары			4.821.427		4.947.403	

Жоғарыда аталған бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компаниялар Топтың бизнесі үшін стратегиялы болып табылады.

2023 жылғы 31 желтоқсанда бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компаниялардың танылмаған жинақталған шығындардағы Топтың үлесі 7.145 миллион теңгені (2022 жылғы 31 желтоқсан: 19.950 миллион теңге) құрады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**22. БІРЛЕСКЕН КӘСІПОРЫНДАР МЕН ҚАУЫМДАСҚАН КОМПАНИЯЛАРДАҒЫ ИНВЕСТИЦИЯЛАР (жалғасы)**

Төмендегі кестеде 2023 және 2022 жылдардағы инвестицияларда болған қозғалыс көрсетілген:

Миллион теңгемен	2023 жыл	2022 жыл
1 қаңтарға арналған сальдо	4.947.403	4.145.646
Бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компаниялардың пайдасындағы үлес, нетто (10-ескертпе)	534.177	991.310
Жалпы бақылаумен сатып алу (7 және 34-ескертпелер)	–	17.368
Сатып алу (8-ескертпе)	–	10.989
ККО-ға салынған инвестицияларды мойындау (5-ескертпе)	93.258	–
Алынған дивидендтер	(619.826)	(462.309)
Алынуға жататын дивидендтердегі өзгеріс	(107.633)	(41.682)
Бірлескен кәсіпорындар капиталындағы басқа да өзгерістер	41.764	(637)
Басқа да өзгерістер	1.016	–
Иелік ету үлесін өзгертпестен капиталға қосымша салымдар	20.117	15.398
Есептен шығарулар, нетто (34-ескертпе)	(8.621)	–
Сатуға арналған деп жіктелген активтерге аударымдар	–	(76)
Элиминациялар мен түзетулер*	(2.140)	(1.944)
Есептілік валютасын қайта есептеу	(78.088)	273.340
31 желтоқсанға сальдо	4.821.427	4.947.403

* Элиминациялар және түзетулер бірлескен кәсіпорындарға Компания мен еншілес ұйымдар берген қарыздар бойынша капиталдандырылған сыйақыларды білдіреді.

Төменде мұндай кәсіпорындардың 2023 жылғы қаржылық есептіліктеріне негізделген елеулі бірлескен кәсіпорындар туралы жалпылама қаржылық ақпарат көрсетілген:

Миллион теңгемен	ТШО	ММГ	ККО	КРГ	ҚҚҚ	РКОР
Ұзақ мерзімді активтер	24.831.196	462.565	9.192	33.032	127.038	431.261
Қысқа мерзімді активтер, қоса	1.863.832	199.708	1.232	148.932	49.554	114.561
Ақша қаражаты мен оның баламалары	696.871	89.410	112	65.122	23.837	66.459
Ұзақ мерзімді міндеттемелер, қоса	(7.434.076)	(132.981)	(10.376)	(238)	(23.107)	(304.590)
Ұзақ мерзімді қаржылық міндеттемелер	(4.091.040)	–	–	–	–	(258.338)
Қысқа мерзімді міндеттемелер, қоса	(1.268.404)	(119.109)	(324)	(42.769)	(46.768)	(106.740)
Қысқа мерзімді қаржылық міндеттемелер	–	–	–	–	(32.843)	(80.398)
Капитал	17.992.548	410.183	(276)	138.957	106.717	134.492
Иелік ету үлесі	20%	50%	50%	50%	50%	50%
Үлестік қатысу әдісімен есепке алуды түзетулер	–	(1.477)	–	–	–	–
Инвестицияларды мойындау	–	–	93.258	–	–	–
Жинақталған жұмсалмаған залал	–	–	138	–	–	(25.731)
2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша инвестициялардың ағымдағы құны	3.598.510	203.614	93.258	69.479	53.358	41.515
Түсім	8.796.634	878.362	–	260.125	86.843	250.435
Тозу, тауысылу және амортизация	(2.426.361)	(107.455)	–	(295)	(10.170)	(41.216)
Қаржылық кіріс	86.023	784	2	2.243	585	6.013
Қаржылық шығындар	(283.225)	(14.411)	(118)	–	(3.628)	(36.390)
Табыс салығы бойынша шығыстар	(730.465)	(47.354)	–	(13.996)	(9.341)	(12.954)
Жалғасып отырған қызметтен болған бір жылғы пайда / (зиян)	1.704.419	76.510	(44)	64.648	37.440	34.592
Басқа да жиынтық (зиян)/ кіріс	(325.499)	1.285	–	(305)	1	16
Жалпы жиынтық кіріс/ (зиян)	1.378.920	77.795	(44)	64.343	37.441	34.608
Алынған дивидендтер	426.893	–	–	553	2.500	–

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**22. БІРЛЕСКЕН КӘСІПОРЫНДАР МЕН ҚАУЫМДАСҚАН КОМПАНИЯЛАРҒА ИНВЕСТИЦИЯЛАР (жалғасы)**

Төменде мұндай кәсіпорындардың 2023 жылғы қаржылық есептіліктеріне негізделген елеулі бірлескен кәсіпорындар туралы жалпылама қаржылық ақпарат көрсетілген:

<i>Миллион теңгемен</i>	КГМ	Petrosun	КОА	Теңіз Сервис	УГЛ
Ұзақ мерзімді активтер	64.031	17	41.969	8.898	193.637
Қысқа мерзімді активтер, қоса	52.764	137.202	23.956	16.907	11.475
<i>Ақша қаражаты мен оның баламалары</i>	<i>44.840</i>	<i>6.440</i>	<i>10.794</i>	<i>14.619</i>	<i>6.905</i>
Ұзақ мерзімді міндеттемелер, қоса	(14.966)	—	(18.608)	(545)	(145.798)
<i>Ұзақ мерзімді қаржылық міндеттемелер</i>	<i>—</i>	<i>—</i>	<i>—</i>	<i>—</i>	<i>(119.188)</i>
Қысқа мерзімді міндеттемелер, қоса	(28.817)	(72.443)	(11.233)	(8.504)	(4.033)
<i>Қысқа мерзімді қаржылық міндеттемелер</i>	<i>—</i>	<i>—</i>	<i>—</i>	<i>—</i>	<i>—</i>
Капитал	73.012	64.776	36.084	16.756	55.281
Иелік ету үлесі	50%	49%	50%	48,996%	50%
Инвестицияның құнсыздануы	—	—	—	—	(20.000)
2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша инвестициялардың ағымдағы құны	36.506	31.740	18.042	8.210	7.641
Түсім	145.728	1.336.888	80.064	13.994	(352)
<i>Тозу, тауысылу және амортизация</i>	<i>(20.007)</i>	<i>(14)</i>	<i>(10.365)</i>	<i>(632)</i>	<i>(109)</i>
Қаржылық кіріс	1.292	3.258	851	313	—
Қаржылық шығындар	(1.667)	(1.006)	(375)	(56)	(606)
Табыс салығы бойынша шығыстар	(27.450)	(23.812)	(11.617)	(3.390)	8.206
Жалғасып отырған қызметтен болған бір жылғы пайда / (зиян)	41.965	95.034	(3.737)	237	(94.011)
Басқа да жиынтық зиян	(1.729)	—	—	—	(3.243)
Жалпы жиынтық кіріс/ (зиян)	40.236	95.034	(3.737)	237	(97.254)
Алынған дивидендтер	15.793	39.200	7.000	2.303	—

Төменде мұндай кәсіпорындардың 2022 жылғы қаржылық есептіліктеріне негізделген елеулі бірлескен кәсіпорындар туралы жалпылама қаржылық ақпарат көрсетілген:

<i>Миллион теңгемен</i>	ТШО	ММГ	КРГ	ҚҚҚ	РКОР
Ұзақ мерзімді активтер	25.713.747	464.868	40.100	137.004	454.653
Қысқа мерзімді активтер, қоса	3.046.293	111.126	99.637	42.103	120.412
<i>Ақша қаражаты мен оның баламалары</i>	<i>1.905.924</i>	<i>28.622</i>	<i>59.000</i>	<i>17.871</i>	<i>79.079</i>
Ұзақ мерзімді міндеттемелер, қоса	(7.808.607)	(144.698)	(269)	(58.417)	(377.788)
<i>Ұзақ мерзімді қаржылық міндеттемелер</i>	<i>(4.163.850)</i>	<i>—</i>	<i>—</i>	<i>(32.197)</i>	<i>(340.106)</i>
Қысқа мерзімді міндеттемелер, қоса	(1.826.167)	(99.344)	(21.844)	(46.415)	(97.393)
<i>Қысқа мерзімді қаржылық міндеттемелер</i>	<i>—</i>	<i>—</i>	<i>—</i>	<i>(33.900)</i>	<i>(82.347)</i>
Капитал	19.125.266	331.952	117.624	74.275	99.884
Иелік ету үлесі	20%	50%	50%	50%	50%
Үлестік қатысу әдісімен есепке алуды түзетулер	—	(1.260)	—	—	—
Жинақталған жұмсалмаған залал	—	—	—	—	(23.591)
2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша инвестициялардың ағымдағы құны	3.825.053	164.716	58.812	37.138	26.351
Түсім	10.949.194	910.069	192.427	86.319	219.429
<i>Тозу, тауысылу және амортизация</i>	<i>(1.129.895)</i>	<i>(26.647)</i>	<i>(323)</i>	<i>(10.269)</i>	<i>(38.552)</i>
Қаржылық кіріс	36.076	594	2.765	357	244
Қаржылық шығындар	(99.857)	(9.404)	—	(4.593)	(31.616)
Табыс салығы бойынша шығыстар	(1.591.414)	(38.267)	(4.040)	(8.703)	(10.260)
Жалғасып отырған қызметтен болған бір жылғы пайда	3.713.299	96.971	1.107	33.566	42.018
Басқа да жиынтық кіріс	1.114.004	1.784	7.884	—	(228)
Жалпы жиынтық кіріс	4.827.303	98.755	8.991	33.566	41.790
Алынған дивидендтер	207.892	92.071	—	5.000	2.189

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**22. БІРЛЕСКЕН КӘСІПОРЫНДАР МЕН ҚАУЫМДАСҚАН КОМПАНИЯЛАРҒА ИНВЕСТИЦИЯЛАР (жалғасы)**

Төменде мұндай кәсіпорындардың 2022 жылғы қаржылық есептіліктеріне негізделген елеулі бірлескен кәсіпорындар туралы жалпылама қаржылық ақпарат көрсетілген:

<i>Миллион теңгемен</i>	КГМ	Petrosun	КОА	Теңіз Сервис	УГЛ
Ұзақ мерзімді активтер	71.787	28	51.963	14.283	275.714
Қысқа мерзімді активтер, қоса	53.303	123.612	17.357	16.745	1.851
<i>Ақша қаражаты мен оның баламалары</i>	<i>46.729</i>	<i>14.662</i>	<i>1.186</i>	<i>2.570</i>	<i>1.704</i>
Ұзақ мерзімді міндеттемелер, қоса	(21.559)	—	(4.101)	(573)	(171.042)
<i>Ұзақ мерзімді қаржылық міндеттемелер</i>	<i>—</i>	<i>—</i>	<i>—</i>	<i>—</i>	<i>(133.544)</i>
Қысқа мерзімді міндеттемелер, қоса	(39.392)	(73.899)	(11.397)	(9.236)	(3.543)
<i>Қысқа мерзімді қаржылық міндеттемелер</i>	<i>—</i>	<i>—</i>	<i>—</i>	<i>—</i>	<i>—</i>
Капитал	64.139	49.741	53.822	21.219	102.980
Иелік ету үлесі	50%	49%	50%	48,996%	50%
Инвестицияның құнсыздануы	—	—	—	—	(20.000)
2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша инвестициялардың ағымдағы құны	32.070	24.373	26.911	10.396	31.490
Түсім	150.039	676.932	90.330	3.182	223
<i>Тозу, тауысылу және амортизация</i>	<i>(22.550)</i>	<i>(22)</i>	<i>(111)</i>	<i>(645)</i>	<i>(26)</i>
Қаржылық кіріс	791	870	933	27	—
Қаржылық шығындар	(994)	(812)	(261)	(49)	(8.387)
Табыс салығы бойынша шығыстар	(39.783)	(12.722)	(10.266)	(58)	(3.005)
Жалғасып отырған қызметтен болған бір жылғы пайда / (зиян)	41.061	47.315	25.296	(13.261)	(22.939)
Басқа да жиынтық кіріс	4.115	—	—	—	2.746
Жалпы жиынтық кіріс/ (зиян)	45.176	47.315	25.296	(13.261)	(20.193)
Алынған дивидендтер	22.826	9.800	14.000	—	—

Төменде 2023 жылғы қаржылық есептіліктеріне негізделген елеулі қауымдасқан компаниялар туралы жалпылама қаржылық ақпарат көрсетілген:

<i>Миллион теңгемен</i>	2023 жылғы 31 желтоқсан	
	КМК	ПҚИ
Ұзақ мерзімді активтер	1.969.703	206.008
Қысқа мерзімді активтер	295.663	138.626
Ұзақ мерзімді міндеттемелер	(18.722)	(20.063)
Қысқа мерзімді міндеттемелер	(279.064)	(16.497)
Капитал	1.967.580	308.074
Иелік ету үлесі	20,75%	33%
Гудвил	43.640	—
Инвестицияның құнсыздануы	—	(6.778)
Инвестициялардың ағымдағы құны	451.913	94.887
Түсім	1.039.509	128.343
<i>Тозу, тауысылу және амортизация</i>	<i>(245.423)</i>	<i>(25.990)</i>
Қаржылық кіріс	14.080	926
Қаржылық шығындар	(1.519)	(1.172)
Табыс салығы бойынша шығыстар	(118.490)	(7.009)
Бір жылғы пайда	310.160	14.814
Басқа да жиынтық зиян	(42.915)	(4.927)
Жалпы жиынтық кіріс	267.245	9.887
Алынған дивидендтер	113.892	2.864

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКKE ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**22. БІРЛЕСКЕН КӘСІПОРЫНДАР МЕН ҚАУЫМДАСҚАН КОМПАНИЯЛАРҒА ИНВЕСТИЦИЯЛАР (жалғасы)**

Төменде 2022 жылғы қаржылық есептіліктеріне негізделген елеулі қауымдасқан компаниялар туралы жалпылама қаржылық ақпарат көрсетілген:

Миллион теңгемен	2022 жылғы 31 желтоқсан	
	КМК	ПҚИ
Ұзақ мерзімді активтер	2.240.723	224.559
Қысқа мерзімді активтер	292.198	116.827
Ұзақ мерзімді міндеттемелер	(35.730)	(18.489)
Қысқа мерзімді міндеттемелер	(196.152)	(15.586)
Капитал	2.301.039	307.311
Иелік ету үлесі	20,75%	33%
Гудвил	44.416	—
Инвестицияның құнсыздануы	—	(6.778)
Инвестициялардың ағымдағы құны	521.882	94.635
Түсім	976.076	140.901
Тозу, тауысылу және амортизация	(216.491)	(24.217)
Қаржылық кіріс	8.119	439
Қаржылық шығындар	—	(1.503)
Табыс салығы бойынша шығыстар	(122.394)	(17.548)
Бір жылғы пайда	567.533	19.702
Басқа да жиынтық кіріс	185.893	9.782
Жалпы жиынтық кіріс	753.426	29.484
Алынған дивидендтер	98.854	2.890

Төменде дербес елеулі емес бірлескен кәсіпорындар туралы жалпылама қаржы ақпараты көрсетілген (Топ үлесі):

Миллион теңгемен	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
Топтың мыналардағы үлесі:		
Ұзақ мерзімді активтердегі	68.336	39.088
Қысқа мерзімді активтердегі	22.813	18.950
Ұзақ мерзімді міндеттемелердегі	(16.170)	(13.922)
Қысқа мерзімді міндеттемелердегі	(21.493)	(8.800)
Гудвил	172	172
Залалда жинақталған танылмаған үлес	1.127	1.706
Басқа да айырмалар	3.560	4.820
31 желтоқсандағы жағдай бойынша инвестициялардың ағымдағы құны	58.345	42.014
Жалғасып отырған қызметтен болған бір жылғы пайда	3.692	4.013
Басқа да жиынтық зиян	(845)	(1.148)
Жалпы жиынтық кіріс	2.847	2.865
Зиянда танылмаған үлес	(204)	(221)

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**22. БІРЛЕСКЕН КӘСІПОРЫНДАР МЕН ҚАУЫМДАСҚАН КОМПАНИЯЛАРҒА ИНВЕСТИЦИЯЛАР (жалғасы)**

Төменде дербес елеулі емес қауымдасқан компаниялар туралы қаржы ақпараты көрсетілген (Топ үлесі):

<i>Миллион теңгемен</i>	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
Топтың мыналардағы үлесі:		
Ұзақ мерзімді активтердегі	60.636	53.699
Қысқа мерзімді активтердегі	92.172	87.702
Ұзақ мерзімді міндеттемелердегі	(17.916)	(15.673)
Қысқа мерзімді міндеттемелердегі	(81.358)	(75.041)
Залалда жинақталған танылмаған үлес	875	875
31 желтоқсандағы жағдай бойынша инвестициялардың ағымдағы құны	54.409	51.562
Жалғасып отырған қызметтен болған бір жылғы пайда	7.103	31.339
Басқа да жиынтық кіріс	375	3.675
Жалпы жиынтық кіріс	7.478	35.014

23. ТАУАР-МАТЕРИАЛДЫҚ ҚОРЛАР

<i>Миллион теңгемен</i>	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан (қайта есептелгені)
Материалдар мен қорлар (өзіндік құны бойынша)	232.469	180.762
Шикі мұнай (өзіндік құны бойынша)	61.621	60.670
Мұнай өнімдері (өзіндік құнның ең азы және өткізудің таза құны бойынша)	82.354	69.332
	376.444	310.764

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 186.378 миллион теңге мөлшеріндегі баланстық құнымен тауар-материалдық қорлар кепілмен қамсыздандыру ретінде болды (2022 жылғы 31 желтоқсанға: 126.345 миллион теңге).

24. САУДА ДЕБИТОРЛЫҚ БЕРЕШЕК ЖӘНЕ БАСҚА ДА ҚЫСҚА МЕРЗІМДІ ҚАРЖЫ ЖӘНЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕМЕС АКТИВТЕР

<i>Миллион теңгемен</i>	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан (қайта есептелгені)
Сауда дебиторлық берешек		
Сауда дебиторлық берешек	593.448	549.430
Минусы: күтілетін несиелік зиян резерві	(32.190)	(29.746)
	561.258	519.684
Басқа да қысқа мерзімді қаржы активтері		
Басқа да дебиторлық берешек;	97.771	98.485
Алынатын дивидендтер	20.952	320
Минусы: күтілетін несиелік зиян резерві	(43.853)	(41.748)
	74.870	57.057
Басқа да қысқа мерзімді қаржылық емес активтер		
Алдын ала төлем және болашақ кезеңдердің шығыстары	91.769	60.260
ҚҚС-тан басқа, өтелуге жататын салықтар	63.188	43.030
Басқалары	5.659	6.040
Минусы: құнсыздану резерві	(3.359)	(157)
	157.257	109.173
Басқа да қысқа мерзімді активтер жиыны	232.127	166.230

2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша бұл активтер бойынша пайыздар есептелмеді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**24. САУДА ДЕБИТОРЛЫҚ БЕРЕШЕК ЖӘНЕ БАСҚА ДА ҚЫСҚА МЕРЗІМДІ ҚАРЖЫ ЖӘНЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕМЕС АКТИВТЕР (жалғасы)**

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 197.546 миллион теңге мөлшеріндегі баланстық құнымен сауда дебиторлық берешек Топтың міндеттемелері бойынша кепілмен қамсыздандыру ретінде кепілге қойылған (2022 жылғы 31 желтоқсан: 167.255 миллион теңге).

2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша сауда дебиторлық берешек келесі валюталарда берілді:

<i>Миллион теңгемен</i>	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан (қайта есептелгені)
АҚШ доллары	364.490	325.296
Теңге	121.165	114.406
Румын леясы	68.896	73.508
Еуро	3.324	3.871
Басқа валюталар	3.383	2.603
	561.258	519.684

Күтілетін несиелік зиян резервіндегі өзгерістер мен құнсыздану былайша берілген:

<i>Миллион теңгемен</i>	Дербес негізде құнсызданған	
	Сауда дебиторлық берешек және басқа да қысқа мерзімді қаржы активтері	Басқа да қысқа мерзімді қаржылық емес активтер
2021 жылғы 31 желтоқсанға (қайта есептелген)	66.275	103
Бір жылда есептелгені, нетто (15-ескертпе)	2.876	28
Есептен шығарылғаны	(748)	(3)
Шетел валютасын қайта есептеу	3.091	29
2022 жылғы 31 желтоқсанға (қайта есептелген)	71.494	157
Бір жылда есептелгені, нетто (15-ескертпе)	8.691	3.204
Есептен шығарылғаны	(4.336)	—
Шетел валютасын қайта есептеу	194	(2)
2023 жылғы 31 желтоқсанға	76.043	3.359

Төменде резервтер матрицасын пайдалана отырып сауда дебиторлық берешек бойынша несиелік тәуекел туралы ақпарат көрсетілген:

<i>Миллион теңгемен</i>	Төлем мерзімін ұзарту					
	Ағымдағы	<30 күн	30-60 күн	61-90 күн	>91 күн	Жиыны
2023 жылғы 31 желтоқсан						
Күтілетін несиелік зиян пайызы	0,23%	12,18%	14,33%	5,84%	58,78%	
Сауда дебиторлық берешек	519.801	16.351	1.594	7.527	48.175	593.448
Күтілетін несиелік зиян	(1.214)	(1.991)	(229)	(439)	(28.317)	(32.190)
2022 жылғы 31 желтоқсан (қайта есептелген)						
Күтілетін несиелік зиян пайызы	0,23%	3,80%	9,83%	41,72%	95,69%	
Сауда дебиторлық берешек	484.508	32.690	3.489	857	27.886	549.430
Күтілетін несиелік зиян	(1.120)	(1.242)	(343)	(358)	(26.683)	(29.746)

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**25. БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПТАРДАН АЛЫНҒАН ҚАРЫЗДАР МЕН ДЕБИТОРЛЫҚ БЕРЕШЕК**

<i>Миллион теңгемен</i>	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
Амортизацияланған құны бойынша		
ҚР ҰБ ноттары (34-ескертпе)	43.709	70.192
Байланысты тараптарға берілген қарыздар (34-ескертпе)	50.103	31.062
Самұрық-Қазынадан алынатын облигациялар (34-ескертпе)	21.021	19.665
Шет мемлекеттердің қазынашылық вексельдері	7.032	–
Минусы: күтілетін несиелік зиян резерві	(1.863)	(1.878)
	120.002	119.041

Пайда және зиян арқылы әділ құны бойынша		
Байланысты тараптарға берілген қарыздар (34-ескертпе)	86.173	117.511
Бірлескен кәсіпорынның қатысушысынан алуға жататын кепілдік берілген төлемдер	13.728	13.179
	99.901	130.690
Байланысты тараптардан алынған қарыздар мен дебиторлық берешек жиыны	219.903	249.731

Төменде байланысты тараптардан келесі валюталарда білдірілген қарыздар мен дебиторлық берешек жөнінде ақпарат көрсетілген:

<i>Миллион теңгемен</i>	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
АҚШ доллары	104.964	146.435
Теңге	114.939	103.296
	219.903	249.731

<i>Миллион теңгемен</i>	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
Қысқа мерзімді бөлік	125.569	119.874
Ұзақ мерзімді бөлік	94.334	129.857
	219.903	249.731

Байланысты тараптардан қарыздар мен дебиторлық берешек бойынша күтілетін несиелік зиян резервіндегі өзгерістер былайша берілген:

<i>Миллион теңгемен</i>	
2021 жылғы 31 желтоқсанға	3.249
Есептелгені, нетто	(1.376)
Есептілік валютасын қайта есептеу	5
2022 жылғы 31 желтоқсанға	1.878
Есептелгені, нетто	(17)
Есептілік валютасын қайта есептеу	2
2023 жылғы 31 желтоқсанға	1.863

2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша бастапқы танылған сәттен бастап несиелік тәуекел айтарлықтай ұлғаймаған қаржы құралдары бойынша келесі 12 айдың (12 айлық күтілетін несиелік зиян) ішінде мүмкін болатын дефолттардың салдарынан туындауы мүмкін несиелік зиянға қатысты зиянға бағалау резерві құрылады. Байланысты тараптардың қарыздары мен дебиторлық берешегі алғашқы танылған сәттен бастап несиелік тәуекелдің айтарлықтай өсуі байқалмады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**26. АҚША ҚАРАЖАТЫ МЕН ОНЫҢ БАЛАМАЛАРЫ**

<i>Миллион теңгемен</i>	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан (қайта есептелгені)
Банктердегі мерзімді салымдар - АҚШ доллары	580.214	228.818
Банктердегі мерзімді салымдар - теңге	124.702	231.793
Банктердегі мерзімді салымдар - басқа валюталар	76.316	17.550
Банктердегі ағымдағы шоттар - АҚШ доллары	120.787	200.478
Банктердегі ағымдағы шоттар - теңге	13.321	20.878
Банктердегі ағымдағы шоттар - басқа валюталар	10.409	15.816
Бастапқы өтеу мерзімі үш айдан кем болатын кері репо мәмілелері	116.091	27.499
Жолдағы ақша	5.463	17.449
Кассадағы қолма-қол ақша және чектер	3.613	2.961
Минусы: күтілетін несиелік зиян резерві	(43)	(57)
	1.050.873	763.185

Мерзімді салымдар әртүрлі мерзімдерге ақша қаражатында Топтың мұқтаждығына қарай бір күннен үш айға дейінгі мерзімге орналастырылған.

2023 жылғы 31 желтоқсанға банктердегі мерзімді салымдар бойынша орташа алынған пайыздық мөлшерлеме АҚШ долларында 5,40%, теңгемен 15,45% және басқа валюталарда 5,99% (2022 жылғы 31 желтоқсанға: АҚШ долларында 1,12%, теңгемен 13,01% және басқа валюталарда 4,84%) болды.

2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанына ақша қаражаты қамтамасыз ету ретінде кепілге қойылмаған.

27. КАПИТАЛ**Жарғылық капитал**

Айналыстағы, шығарылған және төленген акциялардың жалпы санына мыналар кіреді:

	2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанына
Шығарылған және төленген акциялардың саны, қоса:	610.119.493
Номиналды құны 27.726,63 теңге	137.900
Номиналды құны 10.000 теңге	20.719.604
Номиналды құны 5.000 теңге	59.707.029
Номиналды құны 2.500 теңге	71.104.187
Номиналды құны 2.451 теңге	1
Номиналды құны 1.000 теңге	1
Номиналды құны 921 теңге	1
Номиналды құны 858 теңге	1
Номиналды құны 838 теңге	1
Номиналды құны 704 теңге	1
Номиналды құны 592 теңге	1
Номиналды құны 500 теңге	458.450.766
Жарғылық капитал (мың теңге)	916.540.545

2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанына Компанияның шығарылған акциялардың бір классы бар. 2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша 239.440.103 жай акция жарияланып, бірақ шығарылмады. 2023 жылы жай акциялар шығарылмады.

Дивидендтер

2023 жылы Акционерлердің шешіміне сәйкес Компания 300.002 миллион теңге жалпы сомаға бір акцияға 491,71 теңге мөлшерінде 2022 жыл үшін дивидендтерді есептеп, төледі (2022 жыл: 199.997 миллион теңге жалпы сомаға бір акцияға 327,80 теңге мөлшерінде 2021 жыл үшін дивидендтер есептеліп, төленді).

2023 жылы Топ ҚТО, КМГИ 1.500 миллион теңге және тиісінше 1.572 миллион теңге (2022 жыл: 2.296 миллион теңге және тиісінше 1.975 миллион теңге) мөлшерінде бақыланбайтын қатысу үлесін ұстаушыларға дивидендтер есептеп, төледі.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**27. КАПИТАЛ (жалғасы)****Самұрық-Қазынамен операциялар**

2023 жылы Самұрық-Қазына Компания орналастырған облигацияларды 70.000 миллион теңгеге сатып алды. Облигациялардың әділ құны мен номиналды құны арасындағы 30.824 миллион теңге мөлшеріндегі айырмашылық капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есепте Самұрық-Қазынамен жасалған операциялар шеңберінде капиталдың ұлғаюы ретінде көрсетілді (34-ескертілме).

2023 жылы Самұрық-Қазына «ҚМГ Қарашығанақ» ЖШС-нен 25.000 миллион теңге көлемінде қарыз алды. Облигациялардың әділ құны мен номиналды құны арасындағы 4.226 миллион теңге мөлшеріндегі айырмашылық капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есепте Самұрық-Қазынамен операциялар ретінде танылды.

2022 жылы Компания Самұрық-Қазынаға 2022 жылы ағымдағы өтеу мерзімімен 2015 жылғы 25 желтоқсанда қол қойылған қаржылай көмек жөніндегі ұзақ мерзімді шартқа сәйкес 23.605 миллион теңге жалпы сомда пайызсыз қаржылай көмек ретінде қосымша төлемдер жасады (34-ескертілме). Қосымша төлемдердің әділ құны мен номиналды құны арасындағы 1.906 миллион теңге мөлшеріндегі айырмашылық капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есепте Самұрық-Қазынамен жасалған операциялар шеңберінде капиталдың азаюы ретінде көрсетілді.

2022 жылғы қыркүйекте Компания жылдық 3,00% купон мөлшерлемесімен және 2035 жылы өтеу мерзімімен 751.631 миллион теңге сомасына облигацияларды орналастырды. Облигациялардың купондық мөлшерлемесі нарықтық мөлшерлемеден төмен. Самұрық-Қазына бұл облигацияларды сатып алды. Облигациялардың әділ құны мен номиналды құны арасындағы 380.477 миллион теңге мөлшеріндегі айырмашылық капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есепте Самұрық-Қазынамен Операциялар ретінде танылды (28 және 34-ескертілмелер).

2022 жылғы қыркүйекте Опционды орындау шеңберінде Топтың Самұрық-Қазына алдында 738,8 миллион АҚШ доллары мөлшерінде (берешек пайда болған күнгі бағам бойынша баламасы 350.321 миллион теңге) берешегі пайда болды. Бастапқы тану кезінде бұл берешек әділ құны бойынша танылды. Берешектің әділ құны мен номиналды құны арасындағы 7.426 миллион теңге мөлшеріндегі айырмашылық капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есепте Самұрық-Қазынамен Операциялар ретінде танылды (7 және 34-ескертілмелер).

Самұрық-Қазынаның бөлуі

2023 жылы Топ, Үкіметтің Жаңаөзен қаласында әлеуметтік нысандарды салу және Жаңаөзен қаласының тұрғындарын тұрғын-үймен қамтамасыз ету жөніндегі қаулысына сәйкес 120 миллион теңге сомда міндеттемелерді есептеп, төледі (2022 жыл: 10.199 миллион теңге және тиісінше 2.398 миллион теңге).

2022 жылғы шілдеде Самұрық-Қазына мен Кооперативтің шешіміне сәйкес Қашаған акционерлерге жалпы сомасы 1.133,4 миллион АҚШ долларына (баламасы 529.789 миллион теңге) дивидендтер есептеп, төледі. Жалпы бақылаудағы Қашағанды сатып алу мәмілесін танумен байланысты Топ Қашағанның алдыңғы акционерге бөлген дивидендтерін Самұрық-Қазына 566,7 миллион АҚШ доллары мөлшерінде (баламасы 263.671 миллион теңге) бөлу деп таныды (7-ескертілме).

Байланысты тараптан болған салымдар

2023 жылы Полимердің алдыңғы акционері СКО 14.155 миллион теңге мөлшерінде Полимердің жарғылық капиталына салым салды (2022 жыл: 3.322 миллион теңге). 2022 жылы Полимер СКО-дан алынған қарыз бойынша капиталда 2.896 миллион теңге мөлшерінде дисконт көрсетті. 2022 жылы KLPE алдыңғы акционері СКО 3.742 миллион теңге мөлшерінде KLPE жарғылық капиталына салым салды.

Жалпы бақылаудағы Полимер мен KLPE-ді сатып алумен байланысты (7-ескертілме), Топ бұл салымдарды капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есепте байланысты тараптың салымдары ретінде мойындады.

Бірлескен кәсіпорындарды сатып алу

2022 жылы КПИ жарғылық капиталындағы қатысу үлесінің 49,5%-ын сатып алу құны мен сатып алу күніне КПИ сәйкестендірілетін активтері мен міндеттемелерінің 74.743 миллион теңге мөлшеріндегі баланстық құны арасындағы айырмашылық Самұрық-Қазынаның пайдасына бөлу ретінде танылды және капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есепте «Бірлескен кәсіпорындарды сатып алу» жолы бойынша білдірілді (7-ескертілме).

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**27. КАПИТАЛ (жалғасы)****Бірлескен кәсіпорындарды сатып алу (жалғасы)**

2022 жылы Petrosun жарғылық капиталындағы қатысу үлесінің 49%-ын 1 теңгеге сатып алу құны мен сатып алу күніне Petrosun сәйкестендірілетін активтері мен міндеттемелерінің 10.989 миллион теңге мөлшеріндегі әділ құны арасындағы айырмашылық Самұрық-Қазынаның салымы ретінде танылды және капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есепте «Бірлескен кәсіпорындарды сатып алу» жолы бойынша білдірілді (8-ескертпе).

2022 жылы СКО-дағы Силленоға қатысу үлесінің 49,9%-ын 816 миллион теңге мөлшерінде сатып алу құны мен Силленоға 120 миллион теңге мөлшерінде салынған инвестициялардың баланстық құны арасындағы айырмашылық Самұрық-Қазынаның салымы ретінде танылды және капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есепте «Бірлескен кәсіпорындарды сатып алу» жолы бойынша көрсетілді.

Акционерлерге өзге де бөлу

2023 жылы ҚР Президентінің 2023 жылғы 9 наурыздағы Батыс Қазақстан облысына жасаған жұмыс сапарының шеңберінде Спорт кешенін салу мәселесі жөніндегі тапсырмасына сәйкес Компания Спорт кешенін салу бойынша 17.925 миллион теңге мөлшерінде міндеттеме есептеді (30-ескертпе) және оны капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есепте көрсетті. Компания 8.962 миллион теңге мөлшерінде алдын ала төлем жасады.

Акцияның баланстық құны

KASE -нің 2010 жылғы 4 қазандағы шешіміне сәйкес қаржылық есептілікте KASE бекіткен ережелерге сәйкес есептелген, есепті күнге бір акцияның (жай және артықшылықты) баланстық құны туралы деректер болуы тиіс.

Миллион теңгемен	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан (қайта есептелген)
Активтердің жиыны	16.942.712	16.656.890
Минусы: материалдық емес активтер	874.930	918.261
Минусы: міндеттемелер жиыны	6.548.315	6.789.464
Таза активтер	9.519.467	8.949.165
Жай акциялар саны	610.119.493	610.119.493
Бір акцияның баланстық құны (мың теңгемен)	15,603	14,668

Акцияға пайда

Мың теңгемен	2023 жыл	2022 жыл (қайта есептелген)
Акцияға базалық және бөлінген пайда үшін жай акциялардың орташа өлшенген саны	610.119.493	610.119.493
Акцияға арналған базалық және бөлінген пайда	1,574	2,095

Бақыланбайтын қатысу үлесі

Төменде Топтың елеулі бақыланбайтын қатысу үлестері бар еншілес компаниялар туралы ақпарат көрсетілген.

	Тіркеу және қызметті жүзеге асыру елі	2023 жылғы 31 желтоқсан Бақыламайт ын қатысу үлесі	2023 жылғы 31 желтоқсан Ағымдағы құны	2022 жылғы 31 желтоқсан Бақыламайтын қатысу үлесі	2022 жылғы 31 желтоқсан Ағымдағы құны
Rompetrol Downstream S.R.L.	Румыния	45,37%	67.535	45,37%	66.468
ҚТО	Қазақстан	10,00%	59.156	10,00%	53.642
Rompetrol Petrochemicals S.R.L.	Румыния	45,37%	18.572	45,37%	17.464
ҚМГ БӨ	Қазақстан	0,28%	8.215	0,28%	8.119
Rompetrol Vega	Румыния	45,37%	(25.320)	45,37%	(23.768)
Rompetrol Rafinare S.A.	Румыния	45,37%	(253.347)	45,37%	(212.487)
Басқасы			25.785		29.021
			(99.404)		(61.541)

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**27. КАПИТАЛ (жалғасы)****Бақыланбайтын қатысу үлесі (жалғасы)**

Төменде 2023 жылғы 31 желтоқсанға және көрсетілген күнге аяқталған жыл үшін Топтың елеулі бақыланбайтын қатысу үлестері болған еншілес ұйымдар туралы жалпылама қаржылық ақпарат дербес негізде келтірілген:

<i>Миллион теңгемен</i>	Rompetrol Downstream S.R.L.	ҚТО	Rompetrol Petrochemical s S.R.L.	ҚМГ БӨ	Rompetrol Vega	Rompetrol Rafinare S.A.
Қаржылық жағдай туралы жалпылама есеп						
Ұзақ мерзімді активтер	123.201	812.534	1.784	1.190.313	22.949	123.516
Қысқа мерзімді активтер	216.576	132.793	39.749	1.546.121	11.676	76.687
Ұзақ мерзімді міндеттемелер	(66.489)	(216.157)	(433)	(91.794)	(42.739)	(148.648)
Қысқа мерзімді міндеттемелер	(124.441)	(112.746)	(168)	(217.704)	(47.693)	(609.932)
Капитал жиыны	148.847	616.424	40.932	2.426.936	(55.807)	(558.377)
Мыналарға келетіндер:						
Бас компанияның акционеріне	81.312	557.268	22.360	2.418.721	(30.487)	(305.030)
Бақыланбайтын қатысу үлесіне	67.535	59.156	18.572	8.215	(25.320)	(253.347)
Жиынтық кіріс туралы жалпылама есеп						
Өткізілген өнімнен және көрсетілген қызметтерден түскен түсім	1.012.646	290.386	–	1.184.834	108.639	1.696.983
Жалғасып отырған қызметтен болған бір жылғы пайда / (зиян)	5.439	69.508	3.125	37.360	(4.278)	(98.216)
Табыс салығын шегере отырып, бір жылғы жиынтық кірістің / (зиянның) жиыны	2.352	70.146	2.440	34.250	(3.422)	(90.054)
Мыналарға келетіндер:						
Бас компанияның акционеріне	1.285	63.131	1.333	34.154	(1.869)	(49.195)
Бақыланбайтын қатысу үлесіне	1.067	7.015	1.107	96	(1.553)	(40.859)
Бақыланбайтын қатысу үлестерінің пайдасына жарияланған дивидендтер	–	(1.500)	–	–	–	–
Ақша ағындары туралы жалпылама ақпарат						
Операциялық қызмет	(44.926)	87.839	5	144.334	2.501	(988.089)
Инвестициялық қызмет	(3.264)	(160.028)	–	(319.182)	(2.470)	(64.948)
Қаржылық қызмет	49.441	64.418	–	55.725	(31)	1.118.004
Ақша қаражаты мен оның баламаларының құрамындағы таза көбеюі/(азаяуы)	1.251	(8.485)	5	(124.491)	–	64.967

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**27. КАПИТАЛ (жалғасы)****Бақыланбайтын қатысу үлесі (жалғасы)**

Төменде 2022 жылғы 31 желтоқсанға және көрсетілген күнге аяқталған жыл үшін Топтың елеулі бақыланбайтын қатысу үлестері болған еншілес ұйымдар туралы жалпылама қаржылық ақпарат дербес негізде келтірілген:

<i>Миллион теңгемен</i>	Rompetrol Downstream S.R.L.	ҚТО	Rompetrol Petrochemical s S.R.L.	ҚМГ БӨ	Rompetrol Vega	Rompetrol Refinare S.A.
Қаржылық жағдай туралы жалпылама есеп						
Ұзақ мерзімді активтер	93.101	652.668	3.210	1.047.369	31.254	119.520
Қысқа мерзімді активтер	166.214	119.379	36.121	1.600.377	15.215	48.757
Ұзақ мерзімді міндеттемелер	(16.185)	(149.990)	(664)	(83.988)	(43.795)	(85.885)
Қысқа мерзімді міндеттемелер	(96.635)	(91.602)	(176)	(202.509)	(55.058)	(550.715)
Капитал жиыны	146.495	530.455	38.491	2.361.249	(52.384)	(468.323)
Мыналарға келетіндер:						
Бас компанияның акционеріне	80.027	476.813	21.027	2.353.130	(28.616)	(255.836)
Бақыланбайтын қатысу үлесіне	66.468	53.642	17.464	8.119	(23.768)	(212.487)
Жиынтық кіріс туралы жалпылама есеп						
Өткізілген өнімнен және көрсетілген қызметтерден түскен түсім	1.178.244	255.627	–	1.294.096	122.133	2.233.851
Жалғасып отырған қызметтен болған бір жылғы пайда / (зиян)	13.557	45.582	858	708.225	(16.794)	50.548
Табыс салығын шегере отырып, бір жылғы жиынтық кірістің / (зиянның) жиыны	21.156	55.416	3.370	721.462	(19.076)	15.768
Мыналарға келетіндер:						
Бас компанияның акционеріне	11.557	49.874	1.841	719.442	(10.421)	8.614
Бақыланбайтын қатысу үлесіне	9.599	5.542	1.529	2.020	(8.655)	7.154
Бақыланбайтын қатысу үлестерінің пайдасына жарияланған дивидендтер	–	(1.000)	–	(16)	–	–
Ақша ағындары туралы жалпылама ақпарат						
Операциялық қызмет	36.791	73.513	(3.149)	218.119	4.570	67.361
Инвестициялық қызмет	14.540	(47.288)	3.150	(222.714)	(1.012)	(16.045)
Қаржылық қызмет	(44.507)	17.011	–	(2.390)	(3.490)	(50.443)
Ақша қаражаты мен оның баламаларының құрамындағы таза көбеюі/(азаюы)	6.824	44.659	1	2.189	68	873

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**28. ҚАРЫЗДАР**

<i>Миллион теңгемен</i>	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан (қайта есептелгені)
Сыйақының тіркелген мөлшерлемесі бар қарыздар	3.253.754	3.595.474
Сыйақының орташа өлшенген тиімді мөлшерлемелері	5,36%	6,41%
Сыйақының өзгермелі мөлшерлемесі бар қарыздар	503.340	558.912
Сыйақының орташа өлшенген тиімді мөлшерлемелері (35-ескертпе)	8,93%	8,61%
	3.757.094	4.154.386

2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша қарыздар келесі валюталарда берілді:

<i>Миллион теңгемен</i>	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан (қайта есептелгені)
АҚШ доллары	3.018.895	3.152.169
Теңге	700.223	715.804
Еуро	24.850	23.069
Ресей рублі	—	245.349
Басқа валюталар	13.126	17.995
	3.757.094	4.154.386

<i>Миллион теңгемен</i>	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан (қайта есептелгені)
Ағымдағы бөлік	391.358	369.489
Ұзақ мерзімді бөлік	3.365.736	3.784.897
	3.757.094	4.154.386

2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша облигациялар мыналарды құрады:

<i>Миллион теңгемен</i>	Шығару сомасы	Өтеу күні	Сыйақы мөлшерлемесі	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
Облигациялар					
KASE 2023	70 миллиард теңге	2033 жыл	0,50% (11,74% тиімді мөлшерлеме)	41.375	—
KASE 2022	751,6 миллиард теңге	2035 жыл	3,00% (14,5% тиімді мөлшерлеме)	392.158	379.306
ЛҚБ 2020 жылғы облигациялары	750 миллион АҚШ доллары	2033 жыл	3,50%	343.005	349.059
AIX 2019	150 миллион АҚШ доллары	2024 жыл	5,00%	19.800	34.385
ЛҚБ 2018 жылғы облигациялары	1,5 миллиард АҚШ доллары	2048 жыл	6,375%	673.677	685.181
ЛҚБ 2018 жылғы облигациялары	1,25 миллиард АҚШ доллары	2030 жыл	5,375%	569.892	579.391
ЛҚБ 2018 жылғы облигациялары	0,5 миллиард АҚШ доллары	2025 жыл	4,75%	—	232.586
ЛҚБ 2017 жылғы облигациялары	1,25 миллиард АҚШ доллары	2047 жыл	5,75%	552.309	561.160
ЛҚБ 2017 жылғы облигациялары	1 миллиард АҚШ доллары	2027 жыл	4,75%	454.062	460.655
Жиыны				3.046.278	3.281.723

2023 жылғы 26 сәуірде Компания сыйлықақыны, мерзімінен бұрын өтеу үшін сыйлықақыны және купондық сыйақыны қоса алғанда, 501 миллион АҚШ доллары жалпы сомада (баламасы 227.520 миллион теңге) 4,75% мөлшерлеме бойынша 2025 жылы өтеу күнімен облигацияларды мерзімінен бұрын сатып алды.

2023 жылғы 27 сәуірде 22 қарашада Компания жылдық 0,50% купон мөлшерлемесімен және 2033 жылы өтеу мерзімімен 70.000 миллион теңге сомасына облигацияларды орналастырды. Самұрық-Қазына бұл облигацияларды сатып алды. Облигациялар бойынша купондық мөлшерлеме нарықтық мөлшерлемеден төмен. Облигациялардың әділ құны мен номиналды құны арасындағы 30.824 миллион теңге мөлшеріндегі айырмашылық капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есепте Самұрық-Қазынамен Операциялар ретінде танылды (27-ескертпе).

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**28. ҚАРЫЗДАР (жалғасы)**

2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша қарыздар мыналарды құрады:

Миллион теңгемен	Шығару сомасы	Өтеу күні	Сыйақы мөлшерлемесі	2023 жылғы 31 желтоқсанға	2022 жылғы 31 желтоқсан (қайта есептелгені)
Қарыздар					
Синдикатталған қарыз (Unicredit Tiriac Bank, ING Bank, BCR, Raiffeisen Bank, Alpha Bank, Garanti Bank, OTP Bank)	531,8 миллион АҚШ доллары ¹	2026 жыл 2024-2025 жылдар 2024-2026 жылдар	ROBOR 1M+2% SOFR O/N+2,5% SOFR1M+2,5% SOFR 1M+2,75%	141.506	26.270
«Қазақстан Халық Банкі» АҚ (Халық Банкі)	151 миллиард теңге	2024 жылдар 2024-2026 жылдар	11,00%	94.999	135.062
«Қазақстанның Даму Банкі» АҚ (ҚДБ) Bank of Tokyo-Mitsubishi UFJ. Ltd (Лондон филиалы)	157 миллиард теңге	2024 жыл	7,00 - 7,99%	80.992	100.694
Халық банкі	200 миллион АҚШ доллары	2024 жыл	COF ² (5,37%) + 1,80%	62.800	17.415
	66,7 миллиард теңге	2032 жыл Коммерциялық өндіру басталғаннан кейін	ҚР Ұлттық Банкінің негізгі мөлшерлемесі+2,50%	47.391	29.761
Лукойл Казахстан Апстрим	—		O/N SOFR + 2,85%	47.363	12.876
Cargill	100 миллион АҚШ доллары	2024 жыл	SOFR 3M+2,612%	46.176	70.165
BCP	170 миллион АҚШ доллары	2024 жыл	SOFR 3M+2,98%	37.893	—
Халық Банкі	31 миллиард теңге	2024 жыл	COF (5,75%) + 1,50%	31.487	46.460
Credit Agricole	150 миллион АҚШ доллары	2024 жыл	17,75-18,75%	26.936	30.934
Синдикатталған қарыз (BCR, Raiffeisen Bank, OTP, Alpha, Garanti)	83 миллион еуро	2029 жыл	COF (5,6%) + 2,00%	24.844	21.411
Banca Transilvania	57,96 миллион еуро	2024 жыл	EURIBOR 6M + 3,00%	15.710	16.739
ING Bank NV	250 миллион АҚШ доллары	2024 жыл	SOFR 1M2,50%	13.839	31.871
OTP Bank	119 миллион румын леясы	2030 жыл	EURIBOR 1M + 2,50%	10.964	11.801
			COF (5,55%) + 2,00%		
			ROBOR 3M + 1,10%		
			Ресей Федерациясының Орталық Банкінің негізгі мөлшерлемесі +		
ВТБ Банк (ПАО)	38 миллиард рубль	2027 жыл	2,25%	—	245.349
ҚДБ	843,6 миллион АҚШ доллары	2023 жыл	10,99%	—	20.483
NATIXIS	250 миллион АҚШ доллары	2024 жыл	COF (5,44%) + 2,00%	—	18.165
«Samruk-Kazyna Ondeu» ЖШС	13,9 миллиард теңге	2023 жыл	0,1-10%	—	11.052
Басқалары	—	—	—	27.916	26.155
Жиыны				710.816	872.663

¹ 265,9 миллион АҚШ доллары жаңартылатын несие желісі.² Cost of funding (қаржыландыру құны).

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**28. ҚАРЫЗДАР (жалғасы)**

2023 жылы КМГИ нетто негізде айналымдағы капиталды қаржыландыру мақсатында 307 миллион АҚШ доллары сомасына (баламасы 140.232 миллион теңге) Синдикатталған қарыз алды (Unicredit Tiriac Bank, ING Bank, BCR, Raiffeisen Bank).

2023 жылы КМГИ, сыйақыны қоса алғанда, 73,94 миллион АҚШ доллары сомасына (баламасы 33.734 миллион теңге) Синдикатталған қарызды (Unicredit Tiriac Bank, ING Bank, BCR, Raiffeisen Bank) ішінара өтеді.

2023 жылы КМГИ айналым капиталын қаржыландыру мақсатында Bank of Tokyo-Mitsubishi UFJ. Ltd-ден COF (5,37%) + жылдық 1,80% сыйақы мөлшерлемесімен және 2024 жылы өтеу мерзімімен 101 миллион АҚШ доллары сомасында (баламасы 45.855 миллион теңге) нетто негізде қарыз алды.

2023 жылы КМГИ, сыйақыны қоса, 61,46 миллион АҚШ доллары сомасындағы (баламасы 28.039 миллион теңге) Cargill-ден алынған қарызды ішінара өтеді.

2023 жылы КМГИ, сыйақыны қоса, 42 миллион АҚШ доллары сомасындағы (баламасы 19.240 миллион теңге) NATIXIS-тен алынған қарызды ішінара өтеді.

2023 жылы КМГИ айналым капиталын қаржыландыру мақсатында BCP-ден COF (5,7481%) + жылдық 1,50% сыйақы мөлшерлемесімен және 2024 жылы өтеу мерзімімен 83 миллион АҚШ доллары сомасында (баламасы 38.031 миллион теңге) нетто негізде қарыз алды.

2023 жылы «Атырау мұнай өңдеу зауыты» ЖШС (бұдан әрі - АМӨЗ), сыйақыны қоса, ВТБ Банктен (ЖАҚ) 42.371 миллион рубль сомасына (баламасы 213.729 миллион теңге) алған қарызды толық өтеді.

2023 жылы АМӨЗ, сыйақыны қоса алғанда, Халық банкінен 102.674 миллион теңге жалпы сомада алған қарызды ішінара өтеді.

2023 жылы АМӨЗ Халық банкінен 17,75-18,75% жылдық сыйақы мөлшерлемесі бойынша және ағымдағы міндеттемелерді өтеу мақсатында 2024 жылы өтеу мерзімімен 31.410 миллион теңге сомасында қарыз алды.

2023 жылы АМӨЗ және ПМХЗ Қазақстанның Даму Банкінен (бұдан әрі – ҚДБ) сыйақыны қоса алғанда, жалпы сомасы 31.261 миллион теңгеге қарызды ішінара өтеді.

2023 жылы АМӨЗ, сыйақыны қоса алғанда, 21.400 миллион теңге сомада ҚДБ-ден алған қарызды толық өтеді.

2023 жылы «Магистральдық су құбыры» ЖШС «Астрахань-Маңғышлақ» магистральдық су құбырын қайта жаңарту және кеңейту мақсатында Халық банкінен ҚР Ұлттық Банкінің негізгі мөлшерлемесі+2,50% сыйақы мөлшерлемесі бойынша және 2032 жылы өтеу мерзімімен (1 кезек) 11.800 миллион теңге сомасында қарыз алды.

2023 жылы ҚР Энергетика министрлігінің жер қойнауын пайдалануға арналған келісімшарттың қолданылуын тоқтату туралы хабарламасы негізінде Компания «Исатай» жобасы бойынша Эни Исатай Б.В.-ден 4.377 миллион теңге сомаға қарызды есептен шығарды (17-ескертпе).

2022 жылғы қаңтарда «Атырау мұнай өңдеу зауыты» ЖШС, сыйақыны қоса, Eximbank-тен 604 миллион АҚШ доллары сомасына (баламасы 259.459 миллион теңге) алған қарызды толық мерзімінен бұрын өтеді. Өтеу үшін 2021 жылғы қарашада резервтелген ақша қаражаты пайдаланылды.

2012 жылы МӨЗ Eximbank-пен қарыз шарты шеңберінде China Export & credit Insurance Corporation атына 85 миллион АҚШ доллары (12.820 миллион теңгеге баламалы) сомасында сақтандыру сыйлықақысын төледі. 2022 жылғы желтоқсанда қарызды мерзімінен бұрын өтеуіне байланысты China Export & Credit Insurance Corporation Компанияға 16 миллион АҚШ доллары (баламасы 7.370 миллион теңге) сомасындағы сақтандыру сыйлықақысының бір бөлігін қайтарып берді.

2022 жылы КТО Халық банкінен ҚР ҰБ + 2,50% негізгі мөлшерлеме деңгейіндегі сыйақы мөлшерлемесімен және «Астрахань-Маңғышлақ» магистральдық су құбырын қайта құру және кеңейту» жобасының бірінші кезегін қаржыландыру үшін төрт жыл мерзімге 29.593 миллион теңге жалпы сомаға ұзақ мерзімді қарыз алды.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

28. ҚАРЫЗДАР (жалғасы)

2022 жылы КМГИ 191,48 миллион АҚШ доллары сомасына (баламасы 88.258 миллион теңге) Синдикатталған қарызды (Unicredit Tiriac Bank, ING Bank, BCR, Raiffeisen Bank) ішінара өтеді.

2022 жылы КМГИ жылдық 6m Euribor + 3,00% сыйақы мөлшерлемесімен және когенерациялық электр станциясының құрылысын қаржыландыру мақсатында жеті жыл мерзімге жалпы сомасы 42 миллион еуроға (баламасы 20.196 миллион теңге) ұзақ мерзімді Синдикатталған қарыз алды (BCR, Raiffeisen Bank, OTP, Alpha, Garanti).

2022 жылы КМГИ NATIXIS-тен COF (4,65%) + 2,00% жылдық сыйақы мөлшерлемесі бойынша және айналым капиталын қаржыландыру мақсатында 2023 жылы өтеу мерзімімен жалпы сомасы 39 миллион АҚШ долларына (баламасы 18.097 миллион теңге) қарыз алды.

2022 жылы КМГИ Robor 3M + жылдық 1,10% сыйақы мөлшерлемесімен және айналым капиталын қаржыландыру мақсаттары үшін сегіз жыл мерзімге жалпы сомасы 25 миллион АҚШ долларын (баламасы 11.404 миллион теңге) құрайтын автожанармай құю станцияларын кеңейту мен дамытуды қаржыландыру үшін «OTP Bank» АҚ-дан қарыз алды.

2022 жылы КМГИ айналым капиталын қаржыландыру мақсаттары үшін өтеу мерзімі 2024 жылға дейінгі мерзімге SOFR 3M + жылдық 2,98% мөлшерлемесі бойынша Cargill-ден 25 миллион АҚШ доллары (баламасы 23.047 миллион теңге) сомасына ұзақ мерзімді қарыз алды.

2022 жылы АМӨЗ, есептелген пайыздарды қоса, ҚДБ-ден 60 миллион АҚШ долларына (баламасы 27.550 миллион теңге) алған қарызды ішінара өтеді.

2022 жылы КМГИ айналым капиталын қаржыландыру мақсаттары үшін өтеу мерзімі 2024 жылға дейінгі жылдық COF (4,60%) + 2,00% мөлшерлемесі бойынша Credit Agricole-дан 17 миллион АҚШ доллары (баламасы 7.833 миллион теңге) сомасына қарыз алды.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**28. ҚАРЫЗДАР (жалғасы)**

Қаржылық қызметтің нәтижесінде туындайтын міндеттемелердегі өзгерістер:

<i>Миллион теңгемен</i>	2023 жыл				2022 жыл (қайта есептелген)			
	Қысқа мерзімді қарыздар	Ұзақ мерзімді қарыздар	Облигациялар	Жиыны	Қысқа мерзімді қарыздар	Ұзақ мерзімді қарыздар	Облигациялар	Жиыны
1 қаңтарға арналған сальдо	173.053	699.611	3.281.722	4.154.386	162.772	892.376	2.706.199	3.761.347
Ақша қаражатымен алынды	138.787	176.517	70.000	385.304	87.401	146.681	751.632	985.714
Сақтандыру сыйлықақысын ақша қаражатымен қайтару	–	–	–	–	–	7.370	–	7.370
Негізгі борышты ақша қаражатымен төлеу	(95.296)	(329.830)	(241.106)	(666.232)	(86.481)	(136.755)	(1.091)	(224.327)
Резервтелген ақша қаражатының есебінен негізгі борыш пен сыйақыларды төлеу	–	–	–	–	–	(259.459)	–	(259.459)
Есептелген сыйақы	17.198	68.901	185.686	271.785	9.861	80.772	168.536	259.169
Қарыздың мерзімінен бұрын өтелуі үшін комиссия (17-ескертпе)	–	–	–	–	–	4.498	–	4.498
Төленген сыйақы*	(17.030)	(63.606)	(173.836)	(254.472)	(9.779)	(65.873)	(156.377)	(232.029)
Дисконт (27-ескертпе)	–	–	(30.824)	(30.824)	–	(2.896)	(380.477)	(383.373)
Есептілік валютасын қайта есептеу	(2.297)	(2.526)	(46.152)	(50.975)	8.233	7.673	187.440	203.346
Бағамдық айырма бойынша залал	42	(53.380)	(1.520)	(54.858)	1.046	27.842	5.863	34.751
Қарыз бойынша міндеттемелерді мойындауды тоқтату (17-ескертпе)	–	(4.377)	–	(4.377)	–	–	–	–
Басқалары	–	5.050	2.307	7.357	–	(2.618)	(3)	(2.621)
31 желтоқсанға сальдо	214.457	496.360	3.046.277	3.757.094	173.053	699.611	3.281.722	4.154.386
Ағымдағы бөлік	214.457	125.152	51.749	391.358	173.053	147.355	49.081	369.489
Ұзақ мерзімді бөлік	–	371.208	2.994.528	3.365.736	–	552.256	3.232.641	3.784.897

* Төленген сыйақы операциялық қызметтен түскен ақша ағындары ретінде ақша қаражатының қозғалысы туралы шоғырландырылған есепте көрсетілген.

2022 жылғы қаңтарда «Атырау мұнай өңдеу зауыты» ЖШС, сыйақыны қоса, Eximbank-тен 604 миллион АҚШ доллары сомасына (баламасы 259.459 миллион теңге) алған қарызды толық мерзімінен бұрын өтеді. Өтеу үшін 2021 жылғы қарашада резервтелген ақша қаражаты пайдаланылды.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**28. ҚАРЫЗДАР (жалғасы)****Ковенанттар**

Топ несие келісімдерінің талаптары бойынша қаржы және қаржылық емес көрсеткіштердің орындалуын қамтамасыз етуі тиіс. 2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай Топ барлық қаржы және қаржылық емес көрсеткіштерді орындайды.

Шетелдік функционалдық валютамен таза инвестицияларды хеджирлеу

2023 жылғы 31 желтоқсанда шетел валютасында көрсетілген кейбір қарыздар Топтың валюталық тәуекелге ұшырағыштығын хеджирлеу үшін шетелдік бөлімшелерге таза инвестицияларды хеджирлеу құралдары ретінде айқындалды. 2023 жылы 46.152 миллион теңге мөлшеріндегі бағамдық айырмадан болған кіріс (2022 жыл: 187.440 миллион теңге мөлшерінде бағамдық айырмадан болған залал) басқа да жиынтық кірістің құрамына қайта жіктеліп, шетелдік бөлімшелерді қайта есептеуден болған кіріске немесе залалға қарсы есепке алынды.

Хеджирлеу объектісі мен хеджирлеу құралы арасында экономикалық өзара байланыс бар, өйткені таза инвестиция валюталық тәуекелді тудырады, әрі ол АҚШ долларындағы несие бойынша валюталық тәуекелге сайма-сай келеді. Топ 1:1 хеджирлеу коэффициентін белгіледі, өйткені хеджирлеу құралының базалық тәуекелі хеджирленетін тәуекелдің құрамдасына ұқсас келеді. Хеджирлеудің тиімсіздігі шетелдік еншілес компанияға салынған инвестициялардың сомасы тиынақталған мөлшерлемесі бар алынған қарыздардың сомасына қарағанда аз болғанда туындайды. 2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанына хедждің тиімсіз бөлігі болмады.

29. ЖАЛДАУ БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

Қаржылық жалдау төлемдерінің ағымдағы таза құнымен бірге болашақтағы ең төменгі жалдау төлемдері былайша көрсетілген:

	Ең төменгі жалдау төлемдері		Ең төменгі жалдау төлемдерінің ағымдағы құны	
	2023 жылғы	2022 жылғы	2023 жылғы	2022 жылғы
<i>Миллион теңгемен</i>	31 желтоқсанға	31 желтоқсанға	31 желтоқсанға	31 желтоқсанға
Бір жыл ішінде	19.767	16.629	17.400	15.682
2 жылдан 5 жылды қоса алғанда	49.777	23.368	26.128	16.770
Бес жылдан астам	89.424	61.176	61.752	49.102
	158.968	101.173	105.280	81.554
Минусы: қаржы төлемдерін білдіретін сомалар	(53.688)	(19.619)	–	–
Ең төменгі жалдау төлемдерінің ағымдағы құны	105.280	81.554	105.280	81.554
12 айдың ішінде өтелуге жататын соманы шегере отырып	(19.767)	(16.629)	(17.400)	(15.682)
12 айдан кейін өтеуге жататын сомалар	139.201	84.544	87.880	65.872

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша пайыз сомасының есебі 2,95%-дан 20,65%-ға дейінгі (2022 жылғы 31 желтоқсан: 2,95%-дан 19,00%-ға дейін) тиімді сыйақы мөлшерлемелеріне негізделеді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**29. ЖАЛДАУ БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР (жалғасы)**

2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанында аяқталған жылғы жалдау міндеттемелеріндегі өзгерістер былайша білдірілген:

Миллион теңгемен	2023 жыл	2022 жыл
1 қаңтарға арналған сальдо	81.554	74.421
Жалдау бойынша түсімдер	55.740	14.219
Есептелген сыйақы (17-ескертпе)	7.420	4.188
Негізгі борышты төлеу	(26.933)	(19.709)
Төленген сыйақы	(1.936)	(1.389)
Бағамдық айырма бойынша залал	1.964	(1.629)
Есептілік валютасын қайта есептеу	(1.442)	3.089
Түрлендіру	3.938	11.120
Мерзімінен бұрын бұзу	(15.025)	(4.404)
Басқасы	–	1.648
31 желтоқсанға сальдо	105.280	81.554

30. РЕЗЕРВТЕР

Миллион теңгемен	Активтердің шығуы бойынша міндеттемелер	Экологиялық міндеттемелер	Салықтар бойынша резерв	Басқалары	Жиыны
2021 жылғы 31 желтоқсандағы резерв (қайта есептелгені)	209.460	63.186	10.362	6.736	289.744
Есептілік валютасын қайта есептеу	9.164	3.286	238	325	13.013
Бағалаудағы өзгеріс	(117.668)	4.755	–	(408)	(113.321)
Дисконт сомасына ұлғайту (17-ескертпе)	12.087	5.722	–	138	17.947
Бір жылғы резерв	15.987	9.998	1.785	43.220	70.990
Қалпына келтіру	(61)	–	(1.070)	(608)	(1.739)
Резервті пайдалану	(97)	(5.594)	(392)	(1.006)	(7.089)
2022 жылғы 31 желтоқсандағы резерв (қайта есептелгені)	128.872	81.353	10.923	48.397	269.545
Есептілік валютасын қайта есептеу	(1.506)	(1.062)	(44)	(333)	(2.945)
Бағалаудағы өзгеріс	10.019	(1.198)	–	142	8.963
Дисконт сомасына ұлғайту (17-ескертпе)	10.556	2.719	–	123	13.398
Бір жылғы резерв	57.996	416	482	31.608	90.502
Кәсіпорындарды біріктіру кезіндегі түсім (6-ескертпе)	4.346	–	–	–	4.346
Қалпына келтіру	(356)	–	(4.319)	(28.364)	(33.039)
Резервті пайдалану	(1.222)	(5.167)	(68)	(4.518)	(10.975)
2023 жылғы 31 желтоқсанға резерв	208.705	77.061	6.974	47.055	339.795

Елеулі бағалаулар мен пайдаланылған пікірлерді қоса алғанда, едәуір резервтердің толық сипаттамасы 4-ескертпеге қосылған.

Ағымдағы және ұзақ мерзімді бөліктер былайша бөлінген:

Миллион теңгемен	Активтердің шығуы бойынша міндеттемелер	Экологиялық міндеттеме	Салықтар бойынша резерв	Басқалары	Жиыны
Ағымдағы бөлік	2.847	3.751	6.974	20.004	33.576
Ұзақ мерзімді бөлік	205.858	73.310	–	27.051	306.219
2023 жылғы 31 желтоқсанға резерв	208.705	77.061	6.974	47.055	339.795
Ағымдағы бөлік	1.739	6.082	10.923	40.035	58.779
Ұзақ мерзімді бөлік	127.133	75.271	–	8.361	210.765
2022 жылғы 31 желтоқсандағы резерв (қайта есептелгені)	128.872	81.353	10.923	48.396	269.544

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**30. РЕЗЕРВТЕР (жалғасы)***Басқа резервтер*

Активтерді есептен шығару міндеттемелері және 2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін есептелген басқа резервтер негізінен 36-ескертпеде ашылып көрсетілген резервтерді қамтиды.

31. САУДА КРЕДИТОРЛЫҚ БЕРЕШЕК ЖӘНЕ БАСҚА ДА ҚАРЖЫЛЫҚ ӘРІ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕМЕС МІНДЕТТЕМЕЛЕР

<i>Миллион теңгемен</i>	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан (қайта есептелгені)
Сауда кредиторлық берешек	663.930	565.092
Басқа да қаржылық міндеттемелер		
Қызметкерлердің алдындағы берешек	72.970	67.073
Басқа да кредиторлық берешек	42.562	32.048
Туынды қаржы құралдары	114	1.598
Опционды орындау үшін Самұрық-Қазына алдындағы берешек (7 және 34-ескертпелер)	–	164.937
Басқалары	49.050	33.244
	164.696	298.900
Қысқа мерзімді бөлік	145.953	283.820
Ұзақ мерзімді бөлік	18.743	15.080
	164.696	298.900
Басқа да қаржылық емес міндеттемелер		
Шарттық міндеттемелер	153.962	117.817
Басқалары	15.328	16.950
	169.290	134.767
Қысқа мерзімді бөлік	131.513	93.219
Ұзақ мерзімді бөлік	37.777	41.548
	169.290	134.767

Сауда кредиторлық берешек 2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша келесі валюталарда білдірілді:

<i>Миллион теңгемен</i>	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан (қайта есептелгені)
АҚШ доллары	444.674	322.797
Теңге	153.016	127.848
Румын леясы	51.244	72.676
Еуро	8.157	34.638
Басқа валюталар	6.839	7.133
Жиыны	663.930	565.092

2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша сауда кредиторлық берешек пен басқа да ағымдағы қаржылық міндеттемелер бойынша пайыздар есептелген жоқ.

Туынды қаржы құралдары

Топ шикі мұнай мен мұнай өнімдерін сату кезінде баға тәуекелдерін басқару мақсатында әртүрлі тауарлық туынды құралдарды пайдаланады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**31. САУДА КРЕДИТОРЛЫҚ БЕРЕШЕК ЖӘНЕ БАСҚА ДА ҚАРЖЫЛЫҚ ӘРІ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕМЕС МІНДЕТТЕМЕЛЕР (жалғасы)****Туынды қаржы құралдары (жалғасы)**

Қаржылық жағдай туралы есеп:

	2023 жылғы 31 желтоқсанға	2022 жылғы 31 желтоқсанға
Туынды қаржы активтері (басқа қаржы активтерінде)	–	681
Туынды қаржылық міндеттемелер (басқа қаржылық міндеттемелерде)	(114)	(1.598)
Туынды қаржы міндеттемелері, нетто	(114)	(917)

Жиынтық кіріс туралы есеп:

	2023 жыл	2022 жыл
Мұнай өнімдері бойынша туынды құралдардан жұмсалған шығындар – өндірістік шығыстарда (12-ескертпе)	(69)	121.539

Төменде туынды қаржы активтерінің/(міндеттемелердің) қозғалысы келтірілген:

	2023 жыл	2022 жыл
1 қаңтарға арналған сальдо	(917)	8.838
Басқа да жиынтық кірісте тиімді хеджирлеу	849	(11.872)
Қорлар	(60)	1.524
Есептілік валютасын қайта есептеу	14	593
31 желтоқсанға сальдо	(114)	(917)

Бастапқыда туынды қаржы құралдары шарттың жасалу күніне әділ құн бойынша бағаланады және кейінгі есепті күндерге әділ құны бойынша қайта бағаланады. Туынды қаржы құралдарының әділ құнының өзгеруі пайда немесе зиян құрамында олардың пайда болуына қарай танылады.

Топта әділ құнды хеджирлеу критерийлерін қанағаттандыратын келесі хеджирлеу операциялары бар:

Операция	Хеджирленетін нысан	Хеджирленетін тәуекел	Хеджирлеу құралы
Тауарды белгіленген бағамен сатып алу/сату	Негізгі операциялық қор (НОҚ) - шикі мұнайды, шикізатты, дизель жағар майын, бензинді және реактивті қозғалтқыштарға арналған жағар майды білдіреді. Операциялық қордың бағасы НОҚ-тан жоғары немесе төмен	Тауарлық баға тәуекелі	Своп, фьючерстер, опционды сатып алу/колл
Ақша бабымен байланысты валюталық тәуекел	Топтың функционалдық валютасында көрсетілмеген ақшалай бап	Шетел валютасы бағамының өзгеруі	Своп, валюта форвард
Қатты міндеттемемен байланысты валюталық тәуекел	Топтың функционалдық валютасында көрсетілмеген қатты міндеттеме	Шетел валютасы бағамының өзгеруі	Своп, валюта форвард
Белгіленген пайыздық мөлшерлемелермен байланысты әділ құн тәуекелі	Дебиторлық берешек немесе белгіленген пайыздық мөлшерлеме бойынша міндеттеме	Әділ құнның пайыздық тәуекелі	Своп

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**31. САУДА КРЕДИТОРЛЫҚ БЕРЕШЕК ЖӘНЕ БАСҚА ДА ҚАРЖЫЛЫҚ ӘРІ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕМЕС МІНДЕТТЕМЕЛЕР (жалғасы)****Туынды қаржы құралдары (жалғасы)**

Топта ақша ағындарын хеджирлеу критерийлеріне сәйкес келетін келесі хеджирлеу операциялары бар:

Операция	Хеджирленетін нысан	Хеджирленетін тәуекел	Хеджирлеу құралы
Тауарды болжамды сатып алу / сату	МӨЗ болжамды маржа себеті және Dated Brent болжамды дифференциалы	Тауарлық баға тәуекелі	Своп, Фьючерс, Сатып алынған пут/колл
EUA сертификаттары	EUA сертификаттарын болжамды сатып алу	EUA сертификаттарының баға тәуекелі	Фьючерс

32. ТӨЛЕНУГЕ ЖАТАТЫН БАСҚА ДА САЛЫҚТАР

Миллион теңгемен	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан (қайта есептелген)
Шикі мұнай экспортына кіріс салығы	37.557	38.445
Пайдалы қазбаларды өндіруге салынатын салық	30.485	35.277
ҚҚС	23.233	49.969
Дербес табыс салығы	9.424	8.002
Өлеуметтік салық	7.620	7.094
Резидент емес үшін төлем көзінен ұсталатын салық	1.957	1.875
Акциздер	1.537	2.175
Басқасы	4.687	5.660
	116.500	148.497

33. ТАБЫС САЛЫҒЫ БОЙЫНША ШЫҒЫСТАР

2023 жылғы 31 желтоқсанға 33.051 миллион теңге сомадағы табыс салығы бойынша алдын ала төлем (2022 жылы: 36.167 миллион теңге) негізінен корпоративтік табыс салығын білдіреді. 2023 жылғы 31 желтоқсанға 28.285 миллион теңге сомадағы табыс салығы бойынша міндеттемелер (2022 жылы: 66.648 миллион теңге) негізінен корпоративтік табыс салығын білдіреді.

2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанында аяқталған жылдар үшін табыс салығы бойынша шығыстарға мыналар кіреді:

Миллион теңгемен	2023 жыл	2022 жыл (қайта есептелген)
Ағымдағы табыс салығы:		
Корпоративтік табыс салығы	117.003	204.159
Дивидендтер мен сыйақылардың кірістері бойынша төлем көзінен ұсталатын салық	86.287	49.120
Үстеме пайда салығы	691	1.673
Кейінге қалдырылған табыс салығы:		
Корпоративтік табыс салығы	110.134	123.855
Үстеме пайда салығы	(10.391)	239
Дивидендтердің кірістері бойынша төлем көзінен ұсталатын салық	(33.376)	113.331
Табыс салығы бойынша шығыстар	270.348	492.377

Румынияда 2022 жылғы 28 желтоқсанда шыққан № 186 төтенше қаулымен қазба отын секторындағы пайдаға ортақ жарна енгізілді. Ортақ жарнаны шикі мұнай, табиғи газ, көмір және мұнай өңдеу секторларында жұмыс істейтін компаниялар 2022 және 2023 жылдардағы салық салынатын пайдадан алдыңғы төрт жылдағы, 2018 жылдан 2021 жылға дейінгі, 60% мөлшерлемен орташа салық салынатын пайданың 120%-ын төлейді. Егер 2018-2021 жылдарға жататын салық салынатын орташа пайда теріс болса, ортақ жарнаны есептеу максатында салық салынатын орташа пайда нөлге тең деп есептеледі. 2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылы КМГИ 31,1 миллион АҚШ доллары (баламасы 14.141 миллион теңге) мөлшерінде КТС есептеді (2022 жылы: 124,9 миллион АҚШ доллары, баламасы 57.584 миллион теңге).

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**33. ТАБЫС САЛЫҒЫ БОЙЫНША ШЫҒЫСТАР (жалғасы)**

Табыс салығы бойынша шығыстарға табыс салығының нормативтік мөлшерлемесі бойынша (2023 және 2022 жылдары 20%) салық салғанға дейінгі бухгалтерлік пайдадан есептелген табыс салығы бойынша шығыстарды салыстырып тексеру 31 желтоқсанда аяқталған жыл ішінде мынадай үлгіде берілген:

<i>Миллион теңгемен</i>	2023 жыл	2022 жыл (қайта есептелген)
Табыс салығы есепке алынғанға дейінгі пайда	1.194.809	1.798.937
Табыс салығының мөлшерлемесі	20%	20%
Бухгалтерлік пайда бойынша табыс салығының шығыстары	238.962	359.787
Бірлескен кәсіпорындар мен қауымдастырылған компаниялардың табысындағы үлес	(55.703)	(87.797)
Есептен шығарылмайтын басқа да салық салынбайтын кірістер мен шығыстар	45.869	112.247
Корпоративтік табыс салығының түрлі мөлшерлемелерінің әсері	74.959	92.045
Үстеме пайда салығы	(9.700)	1.912
Кейінге қалдырылған салық бойынша мойындалмаған активтердегі өзгеріс	(24.039)	14.183
Табыс салығы бойынша шығыстар	270.348	492.377
Табыс салығы бойынша шығыстар	270.348	492.377
	270.348	492.377

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**33. ТАБЫС САЛЫҒЫ БОЙЫНША ШЫҒЫСТАР (жалғасы)**

Есепті күндерге шоғырландырылған қаржылық есептілікте көрсетілген активтерді және міндеттемелер мен сомаларды есептеу үшін негіздеме аралығындағы уақытша айырмаларға қолданылатын заңмен белгіленген салық мөлшерлемесін қолдану арқылы есептелген кейінге қалдырылған салық сальдосы 31 желтоқсанға келесіні қамтиды:

	2023 жыл					2022 жыл (қайта есептелген)				
	Корпоративтік табыс салығы	Үстеме пайда салығы	Төлем көзінен ұсталатын салық	Жиыны	Пайда немесе зиян құрамында көрсетілді	Корпоративтік табыс салығы	Үстеме пайда салығы	Төлем көзінен ұсталатын салық	Жиыны	Пайда немесе зиян құрамында көрсетілді
<i>Миллион теңгемен</i>										
Кейінге қалдырылған салық бойынша активтер										
Негізгі құралдар	23.019	—	—	23.019	(934)	23.953	—	—	23.953	1.190
Ауыстырылған салық шығындары	683.285	—	—	683.285	(2.191)	685.476	—	—	685.476	3.017
Қызметкерлерге қатысты есептелген міндеттемелер	7.628	—	—	7.628	1.004	6.624	—	—	6.624	1.648
Қаржы активтерінің құнсыздануы	8.105	—	—	8.105	8.104	1	—	—	1	—
Қоршаған ортаны ластағаны үшін міндеттеме	3.031	—	—	3.031	(728)	3.759	—	—	3.759	670
Басқалары	105.081	10.334	—	115.415	68.187	85.114	—	—	85.114	(2.231)
Минусы: кейінге қалдырылған салық бойынша танылмаған активтер	(551.341)	—	—	(551.341)	24.039	(575.380)	—	—	(575.380)	(14.183)
Минусы: кейінге қалдырылған салық бойынша міндеттемелермен есепке алынған кейінге қалдырылған салық бойынша активтер	(223.313)	—	—	(223.313)	(35.364)	(187.949)	—	—	(187.949)	30.581
Кейінге қалдырылған салық бойынша активтер	55.495	10.334	—	65.829	62.117	41.598	—	—	41.598	20.692
Кейінге қалдырылған салық бойынша міндеттемелер										
Негізгі құралдар	773.061	540	—	773.601	205.420	567.641	597	—	568.238	114.788
Бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компаниялардың бөлінбеген пайдасы	—	—	571.270	571.270	(33.376)	—	—	615.747	615.747	113.331
Басқасы	5.209	—	—	5.209	(8.196)	2.974	—	—	2.974	(583)
Минусы: кейінге қалдырылған салық бойынша міндеттемелермен есепке алынған кейінге қалдырылған салық бойынша активтер	(223.313)	—	—	(223.313)	(35.364)	(187.949)	—	—	(187.949)	30.581
Кейінге қалдырылған салық бойынша міндеттемелер	554.957	540	571.270	1.126.767	128.484	382.666	597	615.747	999.010	258.117
Кейінге қалдырылған салық бойынша таза міндеттемелер	499.462	(9.794)	571.270	1.060.938		341.068	597	615.747	957.412	—
Кейінге қалдырылған салық бойынша шығыстар					66.367					237.425

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**33. ТАБЫС САЛЫҒЫ БОЙЫНША ШЫҒЫСТАР (жалғасы)**

Кейінге қалдырылған корпоративтік табыс салығы мен үстеме пайдаға салынатын салық жер қойнауын пайдалануға арналған әрбір келісімшартқа қатысты айқындалады. Кейінге қалдырылған табыс салығы жер қойнауын пайдалануға арналған келісімшарттардың көлеміне кірмейтін қызмет түрлері үшін айқындалады. Болашақта салық салу табыстың болу мүмкіндігі бар дәрежеде ғана және оған қарасты қолданылатын кейінге қалдырылған салық активі құпталады. Кейінге қалдырылған салық активтерінің азаюы мүмкін, егер олармен байланысты салық жеңілдіктері жүзеге асырылса. 2023 жылдың 31 желтоқсанына танылмаған кейінге қалдырылған салық активтері негізінен 551.341 миллион теңге (2022 жылы: 575.380 миллион теңге) сомасындағы ауыстырылған салық залалдарына жатады.

2023 және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ҚР ауыстырылған салық залалы салық салу мақсаттары үшін туындаған сәттен бастап он жылдың ішінде өтеді.

Кейінге қалдырылған салық бойынша міндеттемелердегі / (активтердегі) өзгерістер былайша берілген:

	2023 жыл				2022 жыл (қайта есептелген)			
	Корпоративтік табыс салығы	Үстеме пайда салығы	Төлем көзінен ұсталатын салық	Жиыны	Корпоративтік табыс салығы	Үстеме пайда салығы	Төлем көзінен ұсталатын салық	Жиыны
<i>Миллион теңгемен</i>								
1 қаңтарға кейінге қалдырылған міндеттеме сальдосы, нетто	341.068	597	615.747	957.412	203.789	358	465.891	670.038
Есептілік валютасын қайта есептеу	(7.263)	—	(11.101)	(18.364)	13.308	—	36.525	49.833
Бір жылғы пайда немесе зиян құрамында көрсетілген салық залалы/(кіріс)	110.134	(10.391)	(33.376)	66.367	123.855	239	113.331	237.425
Басқа да жиынтық кірістің құрамында көрсетілген жылғы салық залалы	327	—	—	327	116	—	—	116
Кәсіпорындарды біріктіру кезіндегі түсімдер (6-ескертпе)	55.196	—	—	55.196	—	—	—	—
31 желтоқсанға кейінге қалдырылған міндеттеме сальдосы	499.462	(9.794)	571.270	1.060.938	341.068	597	615.747	957.412

34. БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПТАР ТУРАЛЫ АҚПАРАТТЫ АШЫП КӨРСЕТУ**Байланысты тараптармен мәмілелердің талаптары**

Байланысты тараптармен мәмілелер тарифтердің негізінде ұсынылған кейбір реттелетін қызметтерді қоспағанда, нарықтық мөлшерлемелерге міндетті түрде сәйкес келмейтін тараптардың арасында келісілген талаптарда жүзеге асырылды. Кезең соңына өтелмеген қалдықтар негізінен қамтамасыз етілмеген және пайызсыз болып табылады, солар бойынша есеп айырысулар қолма-қол ақшамен жасалады. Топ байланысты тараптардан берешек бойынша КНЗ резервтерін үшінші тараптардың алдындағы берешек бойынша КНЗ айқындау үшін қолданылатын КНЗ қағидаттары мен саясатына сәйкес мойындайды.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**34. БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПТАР ТУРАЛЫ АҚПАРАТТЫ АШЫП КӨРСЕТУ (жалғасы)****Есеп айырысулар бойынша қалдықтар**

Мына кесте байланысты тараптармен 2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша жасалған мәмілелердің жалпы сомасын көрсетеді:

<i>Миллион теңгемен</i>	31 желтоқсан	Байланысты тараптардың берешегі	Байланысты тараптарға берешек	Байланысты тараптардың ақшасы мен шоттарындағы депозиттер	Байланысты тараптарға берілген қарыздар бойынша берешек
Самұрық-Қазынаға кіретін компаниялар	2023 жылғы 2022 жылғы	93.745 38.476	4.392 168.368	5.911 –	453.333 413.691
Қауымдасқан компаниялар	2023 жылғы 2022 жылғы	8.681 16.348	2.962 3.431	– –	– –
Мемлекет бақылайтын басқа да тараптар	2023 жылғы 2022 жылғы	46.897 72.003	1.419 666	– –	80.992 121.177
Бірлескен кәсіпорындар	2023 жылғы 2022 жылғы	173.119 167.284	235.725 187.172	– –	– –

Байланысты тараптардың/тараптарға берешегі*Самұрық-Қазынаға кіретін компаниялар*

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша байланысты тараптардың берешегі негізінен, КНЗ резервін шегергенде 20.963 миллион теңге сомасына Самұрық-Қазына шығарған облигациялармен (2022 жылғы 31 желтоқсан: 19.599 миллион теңге) және «Қазақстан Темір Жолы» ҰК» АҚ-ның 30.677 миллион теңге сомасына мұнай өнімдерін сатып алғаны үшін дебиторлық берешекпен білдірілген.

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компания Самұрық-Қазынаның «Бутадиен» ЖШС бірлескен кәсіпорнындағы қатысу үлесінің 8.621 миллион теңге баланстық құны бар 25%-ын (22-ескертпе) 8.531 миллион теңгеге сатты. Нәтижесінде Компания «Бутадиен» ЖШС-не бақылаудан айырылды.

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Опционды орындағаны үшін Самұрық-Қазына алдындағы берешек 364 миллион долларға (баламасы 163.770 миллион теңге) толық өтелді (7 және 31-ескертпелер).

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Самұрық-Қазына көрсеткен қаржылай көмек 91.175 миллион теңге мөлшеріндегі КРІ-дегі қатысу үлесінің 49,50% сатып алғаны үшін берешекпен (7-ескертпе), 816 миллион теңге мөлшерінде Силленодағы қатысу үлесінің 49,9% сатып алғаны үшін берешекпен және 424.587 миллион теңге мөлшерінде Опционды орындағаны үшін берешектің бір бөлігімен өзара есеп айырысу арқылы толығымен өтелді (7-ескертпе).

Мемлекет бақылайтын басқа да тараптар

2023 жылдың ішінде Топ ҚР ҰБ қысқа мерзімді ноттарын 15,96% сыйақы мөлшерлемесімен 451.598 миллион теңге жалпы сомаға сатып алды, сондай-ақ 2022 және 2023 жылдары Компания 425.263 миллион теңге сомаға сатып алған ҚР ҰБ қысқа мерзімді ноттарды эмитент кері сатып алды.

2022 жыл ішінде Топ ҚР ҰБ қысқа мерзімді ноттарын жалпы сомасы 87.000 миллион теңгеге сатып алды, оның ішінде 17.000 миллион теңге сомаға ноттар өтелді.

Бірлескен кәсіпорындар

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша бірлескен кәсіпорындардың берешегі негізінен 25.975 миллион теңге мөлшерінде (2022 жылғы 31 желтоқсан: 53.889 миллион теңге) ПКӨП және 54.980 миллион теңге (2022 жылғы 31 желтоқсан: 63.622 миллион теңге) мөлшерінде УГЛ берген қарыздармен көрсетілген (25-ескертпе).

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша, бірлескен кәсіпорындар алдындағы берешек, негізінен, ТШО-ға 181.831 миллион теңге (2022 жылғы 31 желтоқсан: 153.610 миллион теңге) сомаға шикі мұнайды жеткізгені үшін кредиторлық берешекпен білдірілген.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**34. БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПТАР ТУРАЛЫ АҚПАРАТТЫ АШЫП КӨРСЕТУ (жалғасы)****Байланысты тараптарға берілген қарыздар бойынша берешек***Самұрық-Қазынаға кіретін компаниялар*

2023 жылы Самұрық-Қазына Компания орналастырған облигацияларды 70.000 миллион теңгеге сатып алды. Облигациялардың әділ құны мен номиналды құны арасындағы 30.824 миллион теңге мөлшеріндегі айырмашылық капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есепте Самұрық-Қазынамен Операциялар ретінде танылды (27-ескертпе).

2022 жылғы қыркүйекте Самұрық-Қазына Компания орналастырған облигацияларды 751.631 миллион теңгеге сатып алды. Облигациялардың әділ құны мен номиналды құны арасындағы 380.477 миллион теңге мөлшеріндегі айырмашылық капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есепте Самұрық-Қазынамен Операциялар ретінде танылды (27 және 28-ескертпелер).

Мемлекет бақылайтын басқа да тараптар

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша байланысты тараптарға төленуге жататын қарыздар АМӨЗ бен ПМХЗ ҚДБ-дан 80.992 миллион теңге жалпы сомаға алған қарыздармен білдірілген (2022 жылғы 31 желтоқсан: 121.177 миллион теңге) (28-ескертпе).

Мәмілелер бойынша айналымдар

Мына кестеде байланысты тараптармен 2022 және 2023 жылдардың ішінде жасалған мәмілелердің жалпы сомасы келтіріледі:

<i>Миллион теңгемен</i>		Байланысты тараптарға сату	Байланысты тараптардан сатып алу	Байланысты тараптардан түскен сыйақы	Байланысты тараптарға берілген сыйақы
Самұрық-Қазынаға кіретін компаниялар	2023 жыл	158.392	33.705	4.058	39.795
	2022 жыл	50.371	11.768	44.760	15.618
Қауымдасқан компаниялар	2023 жыл	12.742	81.497	194	—
	2022 жыл	18.705	67.615	235	—
Мемлекет бақылайтын басқа да тараптар	2023 жыл	346	31.349	5.421	12.475
	2022 жыл	9.631	18.228	577	15.501
Бірлескен кәсіпорындар	2023 жыл	439.502	1.709.923	17.540	—
	2022 жыл	305.922	2.119.070	12.469	4

Байланысты тараптарға сату / байланысты тараптардан сатып алу*Бірлескен кәсіпорындар*

2023 жылы бірлескен кәсіпорындарға сату, негізінен, ТШО-ға 22.613 миллион теңге (2022 жыл: 20.204 миллион теңге) сомада көлік-жүк қызмет көрсетумен, ММГ-ге 67.755 миллион теңге және тиісінше 137.855 миллион теңге сомаға (2022 жыл: 58.141 миллион теңге және тиісінше 116.223 миллион теңге) сомаға көрсетілген мұнайды тасымалдау және қызмет көрсету қызметтерімен білдірілген.

2023 жылы бірлескен кәсіпорындардан сатып алулар, негізінен, ТШО-дан 1.602.095 миллион теңге сомаға (2022 жыл: 1.976.760 миллион теңге) шикі мұнайды сатып алумен байланысты болды.

Негізгі басқарушы персоналға төленетін сыйақы

2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанында аяқталған жылғы жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте жалпы және әкімшілік шығыстарға қосылған негізгі басқарушы персоналға (Директорлар кеңесі мен Топ Басқармасының мүшелері) тиесілі жалпы сыйақы сомасы тиісінше 7.769 миллион теңгені және 7.375 миллион теңгені құрайды. Негізгі басқарушы персоналға тиесілі сыйақы келісімшарттарда белгіленген жалақы бойынша шығыстардан және қызметтің нәтижелері бойынша сыйлықақылардан тұрады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**35. ҚАРЖЫ ТӘУЕКЕЛДЕРІН БАСҚАРУДЫҢ МАҚСАТТАРЫ МЕН САЯСАТЫ**

Топтың негізгі қаржы құралдарына алынған және берілген қарыздар, қаржылық кепілдіктер, ақша қаражаты мен оның баламалары, банк салымдары, сондай-ақ дебиторлық және кредиторлық берешек жатады. Топтың қаржы құралдары бойынша туындайтын негізі тәуекелдер пайыздық мөлшерлемелердегі өзгерістер тәуекелі, валюталық тәуекел және несиелік тәуекел болып табылады. Сондай-ақ Топ оның барлық қаржы құралдары бойынша туындайтын нарықтық тәуекелді және өтімділік тәуекелін қадағалап отырады.

Нарықтық тәуекел

Топ пайыздық мөлшерлемелер, валюталар мен бағалы қағаздар бойынша ашық позицияларға байланысты туындайтын нарық конъюнктурасы тәуекелдерінің ықпалына ұшырағыш, әрі олар өз кезегінде, нарықтың жалпы және айрықша құбылуларына ұшырағыш келеді. Топ конъюнктураның қолайсыз өзгеруінің нәтижесінде туындауы мүмкін әлеуетті залалды мерзімді бағалау арқылы, сондай-ақ рентабельділікке және кепілмен қамсыздандыруға тиісті талаптарды орнату жолымен нарық конъюнктурасының тәуекелдерін басқарады. Келесі бөлімдердегі сезімталдылық талдауы 2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша келтірілген.

Валюталық тәуекел

АҚШ долларында көрсетілген қарыздардың едәуір сомалары мен кредиторлық берешектің нәтижесінде Топтың қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есебіне АҚШ долларының теңгеге қатысты айырбастау бағамдарындағы өзгерістер айтарлықтай ықпалын тигізе алады. Топ сондай-ақ шетел валютасындағы мәмілелер бойынша тәуекелге ұшырағыш. Мұндай тәуекел АҚШ долларындағы кірістер бойынша туындайды. Топта АҚШ долларында білдірілген қаржы активтері мен қаржылық міндеттемелерді салыстырумен байланысты АҚШ долларында валюталық тәуекелді басқару саясаты бар. Мына кестеде Топ пайдасының салық салынғанға дейінгі АҚШ долларының айырбастау бағамындағы ықтимал өзгерістерге (активтер мен міндеттемелердің ақша ағындарындағы өзгерістердің салдарынан), барлық қалған өлшемдер тұрақты шама ретінде қабылданған жағдай талабымен сезімталдығы көрсетілген. Басқа валюта бағамдарының құбылуы Топ қызметінің шоғырландырылған нәтижелері үшін олардың маңызды еместігіне орай қаралмайды.

<i>Миллион теңгемен</i>	АҚШ долларының айырбастау бағамының ұлғаюы / азаюы	Салық салынғанға дейін кіріске әсері
2023 жыл	+14%	(224.731)
	(14%)	224.731
2022 жыл	+21%	(404.338)
	(21%)	404.338
<i>Миллион теңгемен</i>	Рубльді айырбастау бағамындағы ұлғаю / (кему)	Салық салынғанға дейін кіріске әсері
2023 жыл	+29%	(38)
	(29%)	38
2022 жыл	+22%	(54.044)
	(22%)	54.044

Пайыздық мөлшерлемелердегі өзгерістер тәуекелі

Пайыздық мөлшерлемелердің өзгеруімен байланысты тәуекел нарықтағы пайыздық мөлшерлеменің өзгеруі нәтижесінде қаржы құралы құнының ауытқу тәуекелін білдіреді. Топтың нарықтық пайыздық мөлшерлемелердегі өзгерістер тәуекеліне ұшырағыштығы негізінен Топтың құбылмалы пайыздық мөлшерлемесі бар ұзақ мерзімді қарыздарына жатады. Топ саясатында қарыздар бойынша тіркелген және ауыспалы пайыздық мөлшерлемелерді пайдалану арқылы пайыздық мөлшерлеменің өзгеру тәуекелін басқару көзделген.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**35. ҚАРЖЫ ТӘУЕКЕЛДЕРІН БАСҚАРУДЫҢ МАҚСАТТАРЫ МЕН САЯСАТЫ (жалғасы)****Нарықтық тәуекел (жалғасы)***Пайыздық мөлшерлемелердегі өзгерістер тәуекелі (жалғасы)*

Келесі кестеде Топтың салық салынғанға дейінгі пайдасының (құбылмалы пайыздық мөлшерлемесі бар қарыздардың болуы салдарынан) пайыздық мөлшерлемедегі ықтимал өзгерістерге деген сезімталдығының талдауы келтірілген, бұл ретте барлық басқа параметрлер тұрақты өлшемдермен қабылданған. Топтың капиталына айтарлықтай әсер ету жоқ.

<i>Миллион теңгемен</i>	Базистік тармақтардағы ұлғаю/ азаю	Салық салынғанға дейін кіріске әсері
2023 жыл		
SOFR	+3,97	(19.982)
	-3,97	19.982
2022 жыл		
LIBOR	+2,45	(12.989)
	-2,45	12.989

Несиелік тәуекел

Топ мәмілелерді тек белгілі және несиені өтеуге қабілетті тараптармен жасайды. Топ саясатына сәйкес, коммерциялық несиелік шартына қарай саудалық операцияларын жасауды қалайтын барлық клиенттер, несиелік тексеру рәсімінен өтуге жатады. Сондай-ақ, Топқа берешекті қайтармау тәуекелін төмендетуде сенімділікті қамтамасыз ету үшін осындай сатып алушының дебиторлық берешегі үздіксіз мониторингке жатады. Тәуекелдің ең көп мөлшері *24-ескертпеде* ашылып көрсетілгендей ағымдағы құн болып табылады. Топта несиелік тәуекелдің маңызды шоғырлануы жоқ.

Ақша қаражаты мен оның баламалары, банк салымдары, байланысты тараптардан қарыздар мен дебиторлық берешек және басқа да қаржы активтері кіретін Топтың басқа да қаржы активтерімен байланысты несиелік тәуекелге қатысты Топ тәуекелі контрагенттің дефолт болуы мүмкіндігімен байланысты, бұл ретте ең жоғары тәуекел осы құралдардың ағымдағы құнына тең болады.

Келесі кестеде Топтың «Fitch» несиелік рейтингтердің белгілерін пайдалана отырып, не олар болмағанда, «S&P» және «Moody's» рейтингтердегі баламаларын пайдалана отырып 2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша банктердегі ақша қаражаты, қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді депозиттері бойынша профиль тәуекелі көрсетілген.

	31 желтоқсанға	
	2023 жыл	2022 жыл
«AA-»-дан «A+»-ке дейін	19%	15%
«A»-дан «A-»-ке дейін	58%	41%
«BBB+»-тен «BBB-»-ке дейін	18%	41%
«BB+»-тен «BB-»-ке дейін	5%	2%
«B+»-тен «B-»-ке дейін	—	1%

Өтімділік тәуекелі

Өтімділік тәуекелі Топ өзінің қаржылық міндеттемелерін орындау үшін қаражат тартқан кезде қиындықтарға кездесуі мүмкіндігіне байланысты. Өтімділік тәуекелі қаржы активін оның әділ құнына жақын құн бойынша жедел сатудың мүмкін еместігі нәтижесінде туындауы мүмкін.

Өтімділікке қойылатын талаптар ұдайы бақыланады және басшылық міндеттемелерді олардың туындауына қарай орындау үшін жеткілікті көлемде қаражаттың болуын қадағалайды.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**35. ҚАРЖЫ ТӘУЕКЕЛДЕРІН БАСҚАРУДЫҢ МАҚСАТТАРЫ МЕН САЯСАТЫ (жалғасы)****Өтімділік тәуекелі (жалғасы)**

Келесі кестеде 2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Топтың қаржылық міндеттемелері бойынша осы міндеттемелерді өтеу мерзімі бөлігінде шарттық дисконтталмаған төлемдер туралы ақпарат берілген.

Миллион теңгемен	1 айдан артық емес	1 айдан артық, бірақ 3 айдан астам емес	3 айдан артық, бірақ 1 жылдан аспайтын	1 жылдан астам, бірақ 5 жылдан артық емес	5 жылдан астам*	Жиыны
2023 жылғы 31 желтоқсанға						
Қарыздар*	38.896	1.329	503.846	1.413.755	4.738.778	6.696.604
Сауда кредиторлық берешек	122.306	340.634	200.991	–	–	663.931
Қаржылық кепілдіктер**	–	64	–	46.555	–	46.619
Жалдау бойынша берешек	3.478	2.035	11.886	27.833	60.617	105.849
Басқа да қаржылық міндеттемелер	71.323	24.605	69.792	25.441	414	191.575
	236.003	368.667	786.515	1.513.584	4.799.809	7.704.578
2022 жылғы 31 желтоқсанға (қайта есептелген)						
Қарыздар*	45.216	2.028	508.484	1.868.769	4.988.819	7.413.316
Сауда кредиторлық берешек	105.697	297.295	162.100	–	–	565.092
Жалдау бойынша берешек	2.890	1.720	12.410	39.080	26.216	82.316
Басқа да қаржылық міндеттемелер	56.278	19.598	366.088	18.544	–	460.508
	210.081	320.641	1.049.082	1.926.393	5.015.035	8.521.232

* Топ дисконтталмаған төлемдерден өтеу мерзімдерінің белгісіздігіне орай, бірлескен қаржыландыру туралы келісімдерге сәйкес жобалар бойынша серіктестерге өтелуі тиіс қарыздар бойынша берешекті алып тастайды. 2023 жылғы 31 желтоқсанға серіктестердің алдындағы қарыздар бойынша берешек 57.656 миллион теңгені құрады (2022 жылғы 31 желтоқсан: 23.768 миллион теңге).

** Топ қаржылық кепілдіктерді өтімділік кестесіне қосады, алайда, қаржылық кепілдіктер бойынша ақшаның кетуі белгілі бір оқиғаларға байланысты болады. * Қаржылық кепілдік – бұл шарт, соған сай эмитент құралды ұстаушыға белгілі бір борышкердің төлемді борыштық құралдың бастапқы немесе қайта қаралған талаптарына сәйкес жасауға қабілетті болмай қалуына орай шеккен шығынды өтеу мақсатында белгілі бір төлемдерді жасауға міндетті. 2023 және 2022 жылдары елеулі қаржылық кепілдіктерді пайдалану жағдайлары болған жоқ.

Капиталды басқару

Топтың капиталды басқаруға қатысты негізгі мақсаты акционерлік құнды барынша көбейту болып табылады. Берешек пен капиталдың балансын оңтайландыру арқылы мүдделі тараптар үшін кірістерді барынша ұлғайта отырып үздіксіз қызмет қағидатын қолдау үшін Топ өз капиталын басқарады.

Компания күрделі инвестициялар жоспарын жасау үшін капитал құрылымын жасауға және инвестициялық деңгейдің несиелік рейтингісін бүкіл цикл бойына қолдап отыруға ұмтылады. Қаржылық икемділікті қолдау индустрияның циклді болуына қарсы тұру үшін және органикалық әрі бейорганикалық инвестициялық шешімдерді жүзеге асыру үшін стратегиялық маңызды болып табылады. Компанияның күрделі шығындарды, жаңа жобаларды және қарыз алуларды келісудің кеңейтілген ішкі процесі бар.

Топ капиталының құрылымы берешектен тұрады, оған қарыздар (28-ескертпе), минус ақша қаражаты мен оның баламалары (26-ескертпе), қысқа мерзімді банк депозиттері (21-ескертпе) мен шығарылған капитал кіретін капитал, қосымша төленген капитал, басқа да резервтер мен бөлінбеген пайда жатады (27-ескертпе).

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**35. ҚАРЖЫ ТӘУЕКЕЛДЕРІН БАСҚАРУДЫҢ МАҚСАТТАРЫ МЕН САЯСАТЫ (жалғасы)****Капиталды басқару (жалғасы)**

Топ басшылығы капитал құрылымын үнемі талдап отырады. Бұл талдаудың бір бөлігі ретінде басшылық капиталдың құнын және капиталдың әр класымен байланысты тәуекелдерді қарастырады. Бұл мақсатқа қол жеткізу үшін капиталды басқару, өзгесінен басқа, капиталдың құрылымына қатысты талаптарды айқындайтын пайыздық несиелер мен қарыздар бойынша барлық шарттық талаптардың орындалуын қамтамасыз етуі тиіс. 2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша пайыздық несиелер мен қарыздар бойынша шарттық талаптар бұзылған жоқ (28-ескертіле).

<i>Миллион теңгемен</i>	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан (қайта есептелгені)
Қарыздар	3.757.094	4.154.386
Минусы: ақша қаражаты мен оның баламалары, қысқа мерзімді банк депозиттері	2.111.776	2.000.552
Таза берешек	1.645.318	2.153.834
Капитал	10.394.397	9.867.426
Капитал және таза берешек	12.039.715	12.021.260

2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанында аяқталған кезеңдер ішінде капиталды басқару стратегиясы, мақсаты, саясаты мен процедуралары өзгермеді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**35. ҚАРЖЫ ТӘУЕКЕЛДЕРІН БАСҚАРУДЫҢ МАҚСАТТАРЫ МЕН САЯСАТЫ (жалғасы)****Қаржы құралдарының әділ құны**

2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Топтың қаржы құралдарының баланстық құнын, төменде ашылып көрсетілген қаржы құралдарын қоспағанда, шамамен олардың әділ құнына тең болады:

Миллион теңгемен	2023 жылғы 31 желтоқсан					2022 жылғы 31 желтоқсан (қайта есептелген)				
	Ағымдағы құны	Әділ құны	Бағалау деңгейлері бойынша әділ құны			Ағымдағы құны	Әділ құны	Бағалау деңгейлері бойынша әділ құны		
			1-деңгей	2-деңгей	3-деңгей			1-деңгей	2-деңгей	3-деңгей
Самұрық-Қазынадан алынатын облигациялар	20.963	16.797	–	16.797	–	19.595	20.138	–	20.138	–
ҚР ҰБ ноттары	43.708	43.708	–	43.708	–	70.192	70.192	–	70.192	–
Пайда мен зиян арқылы әділ құны бойынша байланысты тараптардың қарыздары мен дебиторлық берешегі	99.901	99.901	–	–	99.901	130.690	130.690	–	–	130.690
Байланысты тараптарға амортизацияланған құны бойынша берілген қарыздар және бірлескен кәсіпорындардан алынуға жататын жалдау бойынша берешек	48.299	48.502	–	–	48.502	29.254	29.242	–	–	29.242
Сыйақының тіркелген мөлшерлемесі бар қарыздар	3.253.754	3.051.997	2.452.370	599.627	–	3.595.474	3.166.699	2.476.894	689.805	–
Сыйақының өзгермелі мөлшерлемесі бар қарыздар	503.340	503.340	–	503.340	–	558.912	558.912	–	558.912	–

Самұрық-Қазынадан алынуға жататын облигациялардың әділ құны және басқа да борыштық құралдар нарықтық пайыздық мөлшерлемелер бойынша күтілетін келешек ақша ағындарын дисконттау арқылы есептелген.

Соларға қатысты әділ құны танылатын немесе ашылып көрсетілетін барлық қаржы құралдары жалпы әділ құнды бағалау үшін маңызды болып табылатын ең төмен деңгейдегі деректердің негізінде әділ құн иерархиясында былайша жіктеледі:

- 1-деңгей - ұқсас келетін активтер немесе міндеттемелер үшін белсенді нарықтарда бағасы белгіленетін (түзетілмеген) нарықтық бағалар;
- 2-деңгей – солар үшін әділ құнды бағалау үшін маңызды болып табылатын ең төмен деңгейдегі бастапқы деректер тікелей немесе жанама байқалатын бағалау әдістері;
- 3-деңгей – солар үшін әділ құнды бағалау үшін маңызды болып табылатын ең төмен деңгейдегі бастапқы деректер байқалмайтын бағалау әдістері.

Есепті кезең ішінде 1-деңгей мен 2-деңгей арасында ешқандай аударымдар болған жоқ, сондай-ақ 3-деңгейге немесе одан ауысулар жасалған жоқ.

Әділ құны бойынша тұрақты негізде танылатын активтер мен міндеттемелер үшін, Топ оларды әрбір есепті кезеңнің соңына санаттар бойынша қайта бағалау арқылы (жалпы әділ құны бойынша бағалау үшін маңызды болып табылатын ең төмен деңгейдегі кіріс деректерінің негізінде) иерархияның деңгейлері арасында аудару болғанын айқындайды. Жыл ішінде Топты бағалау процестерінде, бағалау әдістері мен әділ құнды бағалау кезінде қолданылатын бастапқы деректердің типтерінде ешқандай өзгерістер болған жоқ.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**35. ҚАРЖЫ ТӘУЕКЕЛДЕРІН БАСҚАРУДЫҢ МАҚСАТТАРЫ МЕН САЯСАТЫ (жалғасы)****Қаржы құралдарының әділ құны (жалғасы)**

Төменде әділ құн иерархиясының 3-ші деңгейіне жатқызылған әділ құнды бағалау үшін пайдаланылатын елеулі бақыланбайтын бастапқы деректер көрсетілген:

Үлестік бағалау әдісі	Айтарлықтай бақыланбайтын бастапқы деректер	31 желтоқсанға диапазон		
		2023 жыл	2022 жыл	
Байланысты тараптарға амортизацияланған құны бойынша берілген қарыздар, БК- дан алынуға жататын жалдау бойынша берешек	Ақша ағындарын дисконттау әдісі	Дисконттау мөлшерлемесі мен пайыздық мөлшерлеме	7,30-18,5%	6,4-18,9%
Шығарылған қаржылық кепілдіктер			7,8%	—

36. ШАРТТЫҚ ЖӘНЕ ШАРТТЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР**Операциялық орта**

Қазақстанда экономикалық реформа және құқықтық, салықтық және әкімшілік инфрақұрылым жалғасуда, ол нарықтық экономиканың талаптарына жауап беретін еді. Болашақтағы Қазақстан экономикасының тұрақтылығы көбінесе осы реформалардың барысына, сондай-ақ экономика, қаржы және ақша-кредит саясатының саласында Үкімет қабылдайтын шаралардың тиімділігіне байланысты болады.

Тауарларға арналған бағалардың өзгеру тәуекелі

Топ кірістерінің үлкен бөлігі тауарларды, негізінен, шикі мұнай мен мұнай өнімдерін сатудан жинақталады. Ертеден осы өнімдерге баға тұрақты болмаған және сұраныс пен ұсыныстағы өзгерістерге, нарықтық тұрлаусыздыққа, әлемдік және өңірлік экономика қызметіне және индустриялардағы циклдікке қатысты біршама өзгерді. Баға тарифтер және импорттық баждар салу, биржалық алыпсатарлық, мүмкіндікті арттыруды немесе Топтың өнімдерін негізгі нарықтарға артық жабдықтауды қоса алғанда, Үкімет әрекетінің әсеріне де бейімделген. Осындай сыртқы факторлар мен нарықтардағы өзгерістер келешек бағалардың бағалануын айтарлықтай қиындатады. Тауарларға бағалардың біршама немесе созылмалы төмендеуі Топтың қызметіне, қаржылық нәтижелерге және операциялардан болған ақша ағындарына елеулі түрде және теріс әсер етуі мүмкін. Топ, негізінен, тауарларға бағалардың өзгеру тәуекеліне ұшырағыштығын хеджирлемейді.

Салық салу

Қазақстан Республикасының салық заңнамасы мен нормативтік базасы тұрақты өзгерістерге ұшырағыш келеді және түрлі талқылауларға жол береді. Жергілікті, өңірлік және республикалық салық органдары арасындағы пікірлерде алшақтық жағдайлары жиі кездеседі. Қазақстандық салық заңнамасын анықталған және расталған бұзушылықтары үшін қолданыстағы айыппұлдар мен өсімпұлдар режимі өз қатандығымен ерекшеленеді. Айыппұлдық ықпалшараға 1,25-ке көбейтілген, Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкімен белгіленген, қайта қаржыландырылған мөлшерлемесі бойынша есептелген өсімпұл мен қосымша есептелген салық сомасынан 80% көлемінде болатын айыппұлдар кіреді. Нәтижесінде, айыппұл мен өсімпұл сомалары есептелуге жататын салық сомаларынан бірнеше есе артық болуы мүмкін. Салық кезеңдері салық тексеруі жүргізілетін жылдың алдындағы күнтізбелік бес жыл ішінде салық органдары тексеруі үшін ашық болып қалады.

Басшылық 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша оның тиісті заңнаманы түсіндіруі және осы шоғырландырылған қаржылық есептілікте көзделген немесе осы шоғырландырылған қаржылық есептілікте өзгеше түрде ашылған жағдайларды қоспағанда, Топтың салық позициялары расталу ықтималдығы бар деп санайды.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**36. ШАРТТЫҚ ЖӘНЕ ШАРТТЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР (жалғасы)****Трансферттік баға белгілеу бойынша бақылау**

Қазақстанда трансферттік баға белгілеу бойынша бақылау кең спектрге ие және байланысты мәмілелер тарапы болып табыла ма немесе жоқ па екеніне қарамастан, халықаралық мәмілелермен тікелей немесе жанама байланысты көптеген операцияларда қолданылады. «Трансферттік баға белгілеу туралы заң» (бұдан әрі - Заң) операцияларға қолданылатын барлық салықтар үшін талап етіледі, қол ұшын беру қағидаты бойынша белгіленген нарықтық бағалар негізінде есептелінеді. Қазақстанда бұл Заң 2009 жылғы 1 қаңтардан бастап күшіне енді. Заң анық белгіленген болып табылмайды және оның кейбір ережелері аз қолданылу тәжірибесіне ие. Сонымен қатар, Заң оны операциялардың алуан түрлеріне қолдану бойынша егжей-тегжейлі нұсқаулықтарды бермейді, соның нәтижесінде салық органдарының позициясы Топ позициясынан ерекшеленуі мүмкін екендігінің тәуекелі бар, бұл қосымша салықтар, айыппұлдар мен өсімпұлдар сомаларына әкеп соқтыра алады. 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Басшылық трансферттік баға белгілеу бойынша қолданылатын заңнамада оны түсіндіру сәйкестендірілген болып табылады және Топтың трансферттік баға белгілеу жөніндегі ұстанымы расталады деген ықтималдық бар деп санайды.

Топтың мұнай өндеу зауыттарында кешенді салықтық тексерулер

Топтың барлық үш ірі мұнай өндеу зауыты, АМӨЗ, ПМХЗ және ПКӨП 2020-2022 жылдары бірнеше жыл ішінде (2020 жылға дейін) кешенді салықтық тексеруден өтті. Тексеру нәтижелері бойынша ҚҚС бойынша қосымша есептеулердің жалпы сомасы 37.728 миллион теңгені, КТС бойынша 17.830 миллион теңгені, өзге салықтар бойынша 476 миллион теңгені, барлық қосымша есептеулер бойынша өсімпұлдарды қоса алғанда 8.959 миллион теңгені, сондай-ақ өтелетін шығындарды азайту сомасы 119.871 миллион теңгені құрады.

АМӨЗ, ПМХЗ және ПКӨП тексеру нәтижелерімен келіспеді және оларға мемлекет белгілеген тәртіппен шағымданды. Зауыттардың апелляциясы ҚР Қаржы министрлігінің қарауында. ПКӨП салықтар мен өсімпұлдар бойынша қосымша есептеулер сомасы бөлігінде хабарламалардың біріне 3.694 миллион теңге көлемінде ішінара шағымданды. Алайда, 2024 жылғы 15 ақпанда Жоғарғы соттың Азаматтық істер жөніндегі алқасы 2021 жылғы 15 қарашада Шымкент қаласы сотының Азаматтық істер жөніндегі сот алқасының ПКӨП пайдасына қабылдаған шешімінің күшін жойды. ПКӨП қабылданған шешімге шағымдану жұмысын жалғастыруда.

Барлық үш зауытта ҚҚС бойынша ұқсас мәселелер бойынша жалпы сомасы 33.709 миллион теңгеге, КТС бойынша 12.146 миллион теңгеге қосымша есептеулер бар, оның ішінде барлық қосымша есептеулер бойынша өсімпұлдар және 15.040 миллион теңге сомасына өтелетін шығындарды азайту.

Занды іс жүргізу және шағымдар**КМГИ-де азаматтық қараушылық**

Faber Invest & Trade Inc. (бұдан әрі – Faber), КМГИ еншілес компанияларында бақыланбайтын қатысу үлестерінің иесі, 2020 жылы бірнеше алдыңғы азаматтық істер бойынша істердің қаралуын жаңғыртты, солардың бірі КМГИ еншілес компаниясы Rompetrol Rafinare Constanta-ның жарғылық капиталының 2003-2005 жылдары ұлғаюын даулады. Істің тыңдалуы мерзімді негізді болды, бірақ түпкі шешім шығарылмады. 2021 жылғы 13 шілдеде сот Faber-дің шағымын қараудан бас тартты. Алайда, Faber бұл шешімге шағымданды. 2021 жылғы желтоқсанда өткен тыңдаудың нәтижелері бойынша сот шағымды қанағаттандырып, істі қайта қарауға қайтарып берді.

Faber талаптарының көпшілігін Жоғарғы сот 2022 жылдың мамыры мен қыркүйегінде қабылдамады, соның ішінде Faber корпоративті құжаттарына қарсы Faber корпоративті құжаттарына шағымданып, облигациялар шығаруды және ескіру мерзімінен кейін берілген тарихи бюджеттік қарыздарды өтеуді мақұлдады, сондықтан Rompetrol Rafinare Constanta пайдасына алғашқы сот шешімі түпкілікті болды. Faber дәл осындай шағым-талапты үшінші рет берді, бірақ қазір Констанца сотына. 2023 жылғы қаңтарда Faber берген шағымдар бойынша тыңдаулар өтті. Екі іс бойынша Faber өзінің талаптарын қайтарып алды, үшіншісі бойынша сот шешім қабылдауды кейінге қалдырды. Faber ісі бойынша келесі тыңдау 2023 жылдың наурызына жоспарланған.

Топ оның Faber жаңа өтінішіне қатысты позициясы Топ пайдасына шешілген басқа да ұқсас сот істері сияқты шешіледі деп есептейді. Сәйкесінше, Топ 2023 жылғы 31 желтоқсанға бұл іс бойынша резервті мойындамады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**36. ШАРТТЫҚ ЖӘНЕ ШАРТТЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР (жалғасы)**

Ұлттық минералды ресурстар агенттігінің (NAMR) және Focsani кен орны бойынша КМГИ еншілес ұйымы Oilfield Exploration Business Solutions S. A (OEBS) азаматтық құқықтық дауы

2019 жылғы 17 желтоқсанда NAMR OEBS-ке Focsani кен орнына қатысты OEBS-тің Концессиялық келісімді болжамды бұзуына байланысты ICQ Paris-ке төрелік сұрау туралы хабарлады. Осы сәттен бастап OEBS NAMR-мен дауласады. 2022 жылғы 29 шілдеде сот OEBS-ке NAMR-дің 20 миллион АҚШ доллары көлеміндегі жалпы шағымынан 10,1 миллион АҚШ долларын төлеуге міндеттеу туралы шешім қабылдады. 2022 жылы Топ 10,1 миллион АҚШ доллары (баламасы 4.673 миллион теңге) резервті таныды (30-ескертпе). 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топ NAMR төлемдерін жасамады және Топ резервтерді бағалауда ешқандай өзгеріс қажет емес деп санайды.

Молдовадағы бәсекелестікті тергеу

2021 жылдың басынан бастап Молдовадағы КМГИ еншілес ұйымы Rompetrol Moldova (бұдан әрі - RPM) Молдова бәсекелестік кеңесі (бұдан әрі - МБК) бастамашылық еткен тергеуге және соған байланысты сот ісін жүргізуге тартылды. МБК RPM басқа сала мүшелерімен мұнай өнімдерінің бөлшек сауда бағасы туралы келіссөздер жүргізді деп санайды. RPM қолданыстағы ережелерге сәйкес бекіту үшін негіз болып табылатын МБК тергеу бөлімі дайындаған бәсекелестік туралы есепті даулайды. Аталған есепті қабылдамаудың бірнеше әрекеті сәтсіз аяқталды және есепті қабылдамау туралы RPM өтінішін қабылдамау туралы соңғы шешімді жергілікті сот 2022 жылдың 26 мамырында шығарды. RPM апелляциялық шағым түсірді және алғашқы тыңдау 2023 жылғы 21 наурызға жоспарланған. 2022 жылы Топ 12 миллион АҚШ доллары (баламасы 5.552 миллион теңге) резервті таныды (30-ескертпе). 2023 жылдың ішінде RPM апелляциялық шағым түсірді және алғашқы сот отырысы 2023 жылғы 4 қазанға белгіленді, алайда сот шағымды қабылдамады. Апелляциялық шағым 2024 жылғы 24 қаңтарда қайта берілді. Сот отырысы белгіленбеген. 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топ резервті бағалауда өзгерістер қажет емес деп санайды.

«КазРосГаз» ЖШС, Компанияның бірлескен кәсіпорны, (бұдан әрі - КРГ) мен Қарашығанақ Петролиум Оперейтинг Б. В. (бұдан әрі - КПО) арасындағы төрелік талқылау

2022 жылғы 23 тамызда Париждегі Халықаралық сауда палатасының Хатшылығы КРГ атына Қарашығанақ мұнай – газ конденсаты кен орнының мердігерлік учаскесінің өнімдерін бөлу туралы 1997 жылғы 27 қаңтардағы түпкілікті Келісімнің (бұдан әрі - ӨБТК) шеңберінде оператор болып табылатын КПО тарапынан төрелік талқылаудың басталғаны туралы хабарламаны ұсынды. КПО қолданыстағы қарашығанақ газын сатып алу-сату шарты бойынша газ сату бағасын ұлғайтуға ниетті. Егер газдың бағасы 2022 жылғы 1 қазаннан кешірек келісілсе, КРГ және КПО газ бағасын 2022 жылғы 1 қазаннан бастап бағаны келісу күніне дейінгі кезеңге қайта есептеуді жүргізеді.

2022 жылдың қазан айында ҚР энергетика бірінші вице-министрінің төрағалығымен КРГ мен КПО арасындағы төрелік процесс бойынша дауды бейбіт жолмен реттеуге қатысты қазақстандық тараптың келіссөздік ұстанымын әзірлеу бойынша жұмыс тобы құрылды. Жұмыс тобының құрамына ҚР Энергетика министрлігінің, «QazaqGaz» ҰК» АҚ, ҚМГ және КРГ өкілдері кірді.

2023 жылғы тамызда Трибунал төрелік талқылаудың Процедуралық кестесін (бұдан әрі – Төрелік кестесі) бекітті, оған сәйкес соңғы тыңдау 2024 жылғы 18 қарашадан бастап аптаға, ал трибуналдың шешім қабылдау мерзімі 2025 жылғы наурыздың соңына дейін тағайындалды.

2023 жылғы 29 қыркүйекте КПО Трибуналға кеңейтілген шағым-арызды жолдады, сондай-ақ оны КРГ-ға берді. Төрелік кестеге сәйкес, КРГ 2023 жылдың 22 желтоқсанына дейінгі мерзімде шағым арызға жауап беруі керек. Кеңес қорытындысы бойынша 2023 жылғы 22 желтоқсанда КПО-ның талап-арызына төрелікке КРГ жауабы дайындалып, жіберілді. 2024 жылғы қаңтарда дауды бейбіт жолмен реттеу мақсатында ҚР Энергетика министрлігінің, КПОМ, ҚМГ және КРГ кездесуі өтті. Уағдаластыққа әлі қол жеткізілмеді. Алайда, Топ 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша осы істе жеңіліп қалу қаупі екіталай деп санайды.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**36. ШАРТТЫҚ ЖӘНЕ ШАРТТЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР (жалғасы)**

ҚР Бәсекелестікті қорғау және дамыту агенттігінің (бұдан әрі - ҚРБҚДА) Павлодар облысы бойынша департаменті қозғаған ПМХЗ әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс

2022 жылы Павлодар облысының прокуратурасы ҚРБҚДА-мен бірлесіп ПМХЗ қызметіне 2020-2021 жылдардағы мұнай және мұнай өнімдері айналымы, еңбек, салық және монополияға қарсы заңнама саласындағы ҚР заңнамасының сақталуына тексеру жүргізді. 2022 жылғы 16 наурызда ҚРБҚДА ПМХЗ мұнай өңдеу қызметтеріне монополиялық жоғары тариф белгілеу туралы қорытынды ұсынды. 2022 жылғы 25 шілдеде Павлодар облысы бойынша ҚРБҚДА ПМХЗ-ға қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғады және Павлодар қаласының әкімшілік құқық бұзушылықтар жөніндегі мамандандырылған сотына 2021 жылы мұнай өңдеу жөніндегі қызметтерге ПМХЗ монополиялық жоғары тариф белгілеу, 21.961 миллион теңге мөлшерінде кірісті тәркілеу және 6.226 миллион теңге мөлшерінде әкімшілік айыппұл салу туралы хаттама жолдады теңге.

2023 жылғы 9 маусымда Павлодар қаласының Әкімшілік құқық бұзушылықтар жөніндегі мамандандырылған соты ПМХЗ қатысты әкімшілік іс жүргізуді тоқтату туралы қаулы шығарды. 2023 жылғы 30 маусымда Әкімшілік іс жүргізуді тоқтату және хаттаманың күшін жою туралы қаулы заңды күшіне енді. Тиісінше, 2023 жылғы маусымда ПМХЗ 28.187 миллион теңге мөлшерінде 2022 жылы есептелген резервті қалпына келтірді және басқа операциялық кірістер құрамында таныды. *(30-ескертпе).*

Қоршаған ортаны қорғау мәселелері

2021 жылы өнеркәсіптік кәсіпорындардың қоршаған ортаны ластағаны үшін жауапкершілігін арттыратын, сондай-ақ қалдықтарды басқару иерархиясын енгізуді және қалдықтарды қайта өңдеу зауыттарын салуды көздейтін жаңа Экологиялық кодекс күшіне енді. Экологиялық кодекске сай 1-ші санатқа жататын объектілер қоршаған ортаға теріс әсер ететін объектілерді пайдалану тоқтатылғаннан кейін осындай объектілерді пайдалану салдарын жоюға және қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға 2021 жылғы 1 шілдеден бастап үш жыл ішінде қызметті жүзеге асыру салдарын жоюға байланысты міндеттемелер бойынша қаржылық қамтамасыз етуді ұсынуға тиіс. Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексіне сәйкес Компания негізгі құралдарды бұзу және жою, сол сияқты жер учаскелерін қалпына келтіру бойынша заңгерлік міндеттемелерді көтереді. 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың ірі мұнай өңдеуші зауыттары: АМӨЗ және ПМХЗ 39.271 миллион теңге сомасына резерв құрды *(30-ескертпе)*, бұл зауытты бөлшектеуге және жерді қалпына келтіруге байланысты болашақ ақша ағындарының ағымдағы құнына тең. Салық салу мақсатында Компания кейінге қалдырылған салықтар құрамында осы күтілетін шығыстарды есепке алмады, өйткені объектілер жойылғаннан кейін салық салынатын пайданы күтпейді.

Экологиялық тексерулер

ҚР Экология, геология және табиғи ресурстар министрлігінің Экологиялық реттеу және бақылау комитетінің Атырау облысы бойынша Экология департаменті (бұдан әрі – Экология департаменті) Солтүстік Каспий бойынша Өнімді бөлу туралы келісім бойынша оператор болып табылатын Норт Каспиан Оперейтинг Компани Н.В. жер үсті объектілеріне (бұдан әрі - Оператор) тексеру жүргізді. Тексеру нәтижелері бойынша Операторға құқық бұзушылықтарды, оның ішінде 1.020 мың тонна көлемінде күкіртті шектен тыс орналастыруға қатысты бұзушылықтарды жою туралы нұсқама берілді.

Оператор тексеру нәтижелерімен келіспеді және аталған ұйғарымға дау айту туралы әкімшілік талап арыз берді. 2023 жылғы 14 маусымда Астана қаласының мамандандырылған ауданаралық әкімшілік соты күкіртті орналастыруға қатысты Оператордың пайдасына шешім шығарды. 2024 жылғы 27 ақпанда Астана қаласының МАЭС Экология департаментінің апелляциялық шағымын қарап, Оператордың пайдасына шешім қабылдаған жоқ. Бұл шешім Жоғарғы сотта шағымданады. Оператор әкімшілік жауапкершілікке тартылған жағдайда айыппұлдардың мөлшері Қазақстан Республикасының Әкімшілік Кодексіне сәйкес айқындалатын болады. 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топ бұл тексеруге қатысты резервтерді мойындамады.

Өтелетін шығындарды тексеру

Қашағанның 1997 жылғы 18 қарашадағы Солтүстік Каспий бойынша Өнімді бөлу туралы келісімге (бұдан әрі – ӨБК) 16,88% мөлшерінде қатысу үлесі бар.

«ҚМГ Қарашығанақ» ЖШС-тің өзгерістермен және толықтырулармен бірге 1997 жылғы 27 қаңтардағы Қарашығанақ мұнай-газ конденсаты кен орнының мердігерлік учаскесінің өнімін бөлу туралы соңғы келісімде (бұдан әрі - ӨБСК) 10% мөлшерінде қатысу үлесі бар.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**36. ШАРТТЫҚ ЖӘНЕ ШАРТТЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР (жалғасы)****Өтелетін шығындарды тексеру (жалғасы)**

ӨБК және ӨБСК негізгі қағидаттарына сәйкес ҚР аталған келісімдерге қатысушыларға (бұдан әрі – Мердігерлер) жер қойнауын пайдалану аумағында қызметті жүргізуге айрықша құқық берді, бірақ бұл аумаққа құқықты меншікке де, жалға да бермеді. Осының салдарынан, шығарылған және қайта өңделген өнімнің (яғни дайын өнімнің) барлық көлемдері ҚР-дың меншігі болып табылады.

Жер қойнауын пайдалану жөніндегі жұмыстар белгілі бір шығыстарды өтеу негізінде жүзеге асырылады. Бұл ретте, ҚР Мердігерлерге төлемдерді ақшалай емес түрде, дайын өнімнің бір бөлігі түрінде жасайды, осылайша Мердігерлерге өз шығындарын өтеуге (бұдан әрі - Өтелетін шығындар) және пайда табуға мүмкіндік береді.

ӨБК және ӨБСК шығыстарды өтеу тәртібін көздейді және Өтелетін шығындар болып табылмайтын шығыстардың тізбесін айқындайды.

«PSA» ЖШС ӨБК және ӨБСК шеңберінде ҚР атынан және тапсырмасы бойынша әрекет етуге уәкілетті ұйым бола отырып (бұдан әрі – Өкілетті орган) Өтелетін шығындарға ревизия жүргізеді.

ҚР мен Мердігерлердің ӨБК және ӨБСК сәйкес (Қашаған мен «ҚМГ Қарашығанақ») ЖШС-нен басқа) ӨБК және ӨБСК-нің белгілі бір ережелерін қолдануға қатысты бірқатар даулар бар, олар ӨБК және ӨБСК сәйкес сарапшының төрелік реттеуіне және реттеуіне жатады. Мердігерлер олар ӨБК және ӨБСК, ҚР заңнамасына және қолданылатын стандарттар мен алдыңғы қатарлы практикаға сәйкес әрекет етеді деп санайды. 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ҚР мен Мердігерлер өз төрешілерін тағайындады.

Ішкі нарыққа жеткізу міндеттемелері

Үкімет ҚР-да шикі мұнайды өндірумен және мұнай өнімдерін сатумен айналысатын компаниялардан жыл сайынғы негізде ішкі нарықтың энергетикалық қажеттілікті қанағаттандыру үшін, негізінен, ішкі нарықта мұнай өнімдерін жеткізу теңгерімін қолдау үшін, көктемгі және күзгі егіс науқаны барысында ауыл шаруашылығы өнімдерін өндірушілерді қолдау үшін өнімнің бір бөлігін жеткізуді талап етеді.

Ішкі нарықтағы мұнайдың бағасы экспорттық бағалардан, тіпті тәуелсіз тараптар арасындағы мәмілелерде белгіленетін ішкі нарықтағы қарапайым бағадан да айтарлықтай төмен. Егер Үкімет қазіргі уақытта Топ жеткізетін көлемнен асатын шикі мұнайдың қосымша көлемін жеткізуге міндеттеген жағдайда, мұндай жеткізілімдер нарықтық бағалар бойынша жеткізілімдерден басым болады және шикі мұнайды сатудан түсетін түсімнен әлде қайда аз түсімді (бірақ өзіндік құнынан төмен емес) өндіретін болады, бұл өз кезегінде Топ қызметіне, перспективасына, қаржылық жағдайына және қызмет нәтижелеріне елеулі және теріс әсерін тигізуі мүмкін.

2023 жылы Топ өз міндеттемелеріне сәйкес жалпы көлемі 2.639 мың тонна бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компанияларды жеткізудегі Топтың үлесін қоса алғанда, 7.619 мың тонна шикі мұнайды ішкі нарыққа шығарды (2022 жыл: 7.951 мың тонна, оның ішінде 3.044 мың тонна көлемінде Топтың бірлескен кәсіпорындардың міндеттемелеріндегі үлесі).

Жер қойнауын пайдалануға лицензиялар мен келісімшарттар бойынша міндеттемелер

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компанияның міндеттемелеріндегі үлесін қоса алғанда, Топтың лицензиялардың, өнімді бөлу туралы келісімдер мен Үкіметпен жасалған жер қойнауын пайдалануға арналған келісімшарттардың талаптарына сәйкес ең аз жұмыс бағдарламаларын орындауға қатысты келесі міндеттемелері (ҚҚС сомасын ескерместен) болды:

	Бірлескен кәсіпорындар мен қауымдастырылған компаниялардың қоса алғанда, күрделі шығыстар	Бірлескен кәсіпорындар мен қауымдастырылған компаниялардың күрделі шығыстары	Бірлескен кәсіпорындар мен қауымдастырылған компаниялардың қоса алғанда, операциялық шығыстар	Бірлескен кәсіпорындар мен қауымдастырылған компаниялардың операциялық шығыстары
<i>Миллион теңгемен</i>				
Жыл				
2024	342.291	25.633	76.014	69.296
2025	262.118	7.690	22.549	11.650
2026	285.609	10.933	20.392	12.330
2027	352.313	6.344	18.876	13.026
2028-2049	340.207	7.316	41.345	13.567
Жиыны	1.582.538	57.916	179.176	119.870

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**36. ШАРТТЫҚ ЖӘНЕ ШАРТТЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР (жалғасы)****Жер қойнауын пайдалануға лицензиялар мен келісімшарттар бойынша міндеттемелер (жалғасы)**

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың ең аз жұмыс бағдарламаларын орындауға қатысты келесі міндеттемелері (ҚҚС сомасын ескерместен) болды:

	Бірлескен кәсіпорындар мен қауым- дастырылған компанияларды қоса алғанда, күрделі шығыстар	Бірлескен кәсіпорындар мен қауым- дастырылған компаниялардың күрделі шығыстары	Бірлескен кәсіпорындар мен қауым- дастырылған компанияларды қоса алғанда, операциялық шығыстар	Бірлескен кәсіпорындар мен қауым- дастырылған компаниялардың операциялық шығыстары
<i>Миллион теңгемен</i>				
Жыл				
2023	314.158	15.136	80.598	76.125
2024	223.085	7.513	14.328	9.804
2025	306.900	7.930	14.803	10.206
2026	339.652	8.434	14.927	10.368
2027-2048	230.333	9.766	31.573	11.225
Жиыны	1.414.128	48.779	156.229	117.728

Шикі мұнайды жеткізу міндеттемелері

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Қашағанның мұнайды жеткізу шарттары бойынша міндеттемелері 3,0 миллион тонна болды (2022 жылғы 31 желтоқсан: 4,5 миллион тонна). Ақшалай балама сату кезіндегі нарықтық баға негізінде анықталады.

Басқа да келісімшарттық міндеттемелер

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың 15.465 миллион теңге мөлшеріндегі бірлескен кәсіпорындардың міндеттемелеріндегі үлесін қоса алғанда, Топтың жалпы сомасы ҚҚС сомасын ескерместен 166.049 миллион теңге болатын ұзақ мерзімді активтерді сатып алу және салу бойынша басқа да шарттық міндеттемелері болды (2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша: Топтың 13.346 миллион теңге мөлшеріндегі бірлескен кәсіпорындардың міндеттемелеріндегі үлесін қоса алғанда, ҚҚС сомасын ескерместен 240.794 миллион теңге).

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың ҚР Энергетика министрлігі мен *ҚР Ұлттық экономика министрлігінің Табиғи монополияларды реттеу және бәсекелестікті қорғау жөніндегі комитеті* бекіткен және өндірістік объектілерді кеңейтуге бағытталған инвестициялық бағдарламалардың шеңберінде 93.919 миллион теңге (2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша: 152.824 миллион теңге) жалпы сомада міндеттемелері болды.

Қаржылық емес кепілдіктер

2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанына Топтың үшінші тараптардың пайдасына шығарылған міндеттемелерді орындаудың ашық кепілдіктері болды, солар бойынша Топ табиғи газды сатып алу-сату, тасымалдау шарттары және басқа да шарттар бойынша оның бірлескен кәсіпорындары мен қауымдасқан тараптардың тарапынан міндеттемелер орындалмаған жағдайда кепілдік беруші ретінде болады.

2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанына Топ басшылығы тараптардың шарттық міндеттемелерді орындамау жағдайлары болмады және тиісінше, қаржылық емес шартты міндеттемелер бойынша міндеттемелер мойындалмады деп есептейді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**37. СЕГМЕНТТІК ЕСЕПТІЛІК**

Топтың операциялық сегменттері өндірілетін өнім мен көрсетілетін қызметтердің түрлеріне сәйкес келетін бөлек құрылымдар мен басқаруды қамтиды. Барлық сегменттер түрлі нарықтарда өнім мен қызметтердің әр түрлерін ұсынатын бизнестің стратегиялық бағыттарын білдіреді. Функциялар а) содан кірістер мен шығыстар болатын қызметті жүзеге асыратын; б) операциялық нәтижелерін ресурстардың бөлінуіне қатысты операциялық шешімдер қабылдайтын Топ басшылығы саралап отыратын операциялық сегменттер ретінде айқындалады.

Топ қызметі негізгі төрт операциялық сегментті қамтиды: мұнай мен газды барлау және өндіру, мұнайды тасымалдау және шикі мұнай мен мұнай өнімдерін қайта өңдеу және өткізу. Топ Компанияның қызметін «Корпоративтік орталық» операциялық сегментке бөліп көрсетуде, өйткені Компания тек бас компанияның функцияларын ғана орындап қана қоймай, сондай-ақ операциялық қызметті де жүзеге асырады. Қалған операциялық сегменттер біріктіріліп, олардың елеусіз болуына орай басқалары ретінде көрсетілген.

Тауарлар мен қызметтер түрлері бойынша түсімді бөлу амалы осы қаржылық есептіліктің 9-ескертілгенде көрсетілген.

2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанына түсім негізінен келесі операциялық сегменттер жүзеге асыратын үшінші тараптарға сату мен қызметтерді білдіреді:

2023 жылғы 31 желтоқсан						
	Мұнай мен газды барлау және өндіру	Мұнайды тасымал- дау	Шикі мұнай мен мұнай өнімдерін қайта өңдеу және сату	Корпора- тивтік орталық	Басқалары	Жиыны
<i>Миллион теңгемен</i>						
Шикі мұнай мен газды сату	887.301	–	3.740.824	–	–	4.628.125
Мұнай өнімдерін сату	4.948	–	2.008.452	823.828	11.693	2.848.921
Мұнай мен мұнай өнімдерін қайта өңдеу қызметтері	–	–	248.058	–	–	248.058
Мұнайды тасымалдау қызметтері	–	218.890	1.892	5.172	188	226.142
Басқа да кірістер	17.519	48.112	145.676	1.668	155.322	368.297
Жиыны	909.768	267.002	6.144.902	830.668	167.203	8.319.543

2022 жылғы 31 желтоқсан (қайта есептелген)						
	Мұнай мен газды барлау және өндіру	Мұнайды тасымал- дау	Шикі мұнай мен мұнай өнімдерін қайта өңдеу және сату	Корпора- тивтік орталық	Басқалары	Жиыны
<i>Миллион теңгемен</i>						
Шикі мұнай мен газды сату	668.270	–	3.925.701	–	–	4.593.971
Мұнай өнімдерін сату	4.334	–	2.577.156	775.804	12.566	3.369.860
Мұнай мен мұнай өнімдерін қайта өңдеу қызметтері	–	–	204.390	–	–	204.390
Мұнайды тасымалдау қызметтері	–	184.042	1.493	1.810	188	187.533
Басқа да кірістер	25.318	46.324	122.484	1.451	141.750	337.327
Жиыны	697.922	230.366	6.831.224	779.065	154.504	8.693.081

Сегмент қызметінің нәтижелері түсімнің, таза пайда мен EBITDA көрсеткішінің негізінде бағаланады, олар шоғырландырылған қаржылық есептіліктегідей дәл сондай негізде өлшенеді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**37. СЕГМЕНТТІК ЕСЕПТІЛІК (жалғасы)**

EBITDA көрсеткіші басшылық сегменттердің тиімділігін бағалау үшін пайдаланатын, ХҚЕС-пен реттелмейтін қосымша қаржылық көрсеткіш болып табылады және тозуды, таусылуды және амортизацияны, негізгі құралдардың, материалдық емес активтердің және барлау әрі бағалау бойынша активтердің, сатуға арналған деп жіктелген активтердің құнсыздануын, барлау шығыстарын, бірлескен кәсіпорын мен қауымдасқан компанияға инвестициялардың құнсыздануын, қаржылық кірістер мен шығыстарды және табыс салығы бойынша шығыстарды есептен шығарғанға дейінгі пайда ретінде айқындалады.

EBITDA, % жалпы EBITDA-ға қатысты белгілі бір сегменттің EBITDA-сы ретінде айқындалады.

Түзетулер мен элиминирлеу топішілік айналымдарды алып тастауды білдіреді. Сегментаралық операциялар сегменттер арасында келісілген талаптарда жасалды, әрі олар, байланысты және үшінші тараптарға қолжетімді болатын белгілі бір реттелетін қызметтерді қоспағанда, нарықтық мөлшерлемелер бойынша міндетті түрде сәйкес келе бермейді.

Географиялық ақпарат

Топтың негізгі құралдары (18-ескертпе) келесі елдерде орналасқан:

<i>Миллион теңгемен</i>	2023 жыл	2022 жыл (қайта есептелген)
Қазақстан	6.627.783	6.320.568
Басқа елдер	553.423	673.433
	7.181.206	6.994.001

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**37. СЕГМЕНТТІК ЕСЕПТІЛІК (жалғасы)**

Төмендегі кестеде 2023 жылғы пайда немесе зиян туралы ақпарат, сондай-ақ Топтың операциялық сегменттері бойынша 2023 жылғы 31 желтоқсанға активтері мен міндеттемелері туралы ақпарат көрсетілген:

Миллион теңгемен	Мұнай мен газды барлау және өндіру	Мұнайды тасымалдау	Шикі мұнай мен мұнай өнімдерін қайта өңдеу және өткізу	Корпоративтік орталық	Басқалары	Түзетулер және элиминациялар	Жиыны
Сыртқы клиенттерге сатудан түсім	909.768	267.002	6.144.902	830.668	167.203	–	8.319.543
Басқа сегменттерге сатудан түсім	1.415.539	165.242	180.601	81.526	145.221	(1.988.129)	–
Түсім жиыны	2.325.307	432.244	6.325.503	912.194	312.424	(1.988.129)	8.319.543
Сатып алынған мұнайдың, газдың, мұнай өнімдері мен басқа да материалдардың өзіндік құны	(47.394)	(19.317)	(5.434.580)	(544.457)	(44.376)	1.468.243	(4.621.881)
Өндірістік шығыстар	(534.569)	(252.477)	(395.067)	(212.249)	(244.880)	419.520	(1.219.722)
Табыс салығынан басқа салықтар	(424.909)	(19.181)	(17.673)	(122.151)	(10.166)	–	(594.080)
Тасымалдау және өткізу шығыстары	(191.482)	(10.514)	(99.055)	(10.505)	–	66.031	(245.525)
Жалпы және әкімшілік шығыстар	(43.104)	(17.453)	(56.193)	(50.932)	(24.992)	14.882	(177.792)
Бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компаниялардың табысындағы үлес, нетто	356.257	85.161	70.926	–	21.833	–	534.177
EBITDA	1.440.106	198.463	393.861	(28.100)	9.843	(19.453)	1.994.720
EBITDA, %	72%	10%	20%	(1%)	–	(1%)	
Тозу, тауысылу және амортизация	(415.759)	(39.611)	(132.971)	(3.549)	(9.314)	–	(601.204)
Қаржылық кіріс	16.904	10.701	38.305	120.971	16.157	(55.793)	147.245
Қаржылық шығындар	(28.780)	(8.774)	(116.256)	(193.272)	(6.952)	31.961	(322.073)
Негізгі құралдардың, материалдық емес активтердің және барлау шығыстарының құнсыздануы	(130.502)	(1.658)	(100.809)	–	2.389	–	(230.580)
Табыс салығы бойынша шығыстар	(154.885)	(9.307)	(36.969)	(67.780)	(1.407)	–	(270.348)
Жалғасып отырған қызметтен болған бір жылғы пайда / (зиян)	218.275	35.510	79.165	662.071	(11.719)	(58.841)	924.461
Басқа да сегменттік ақпарат							
Бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компанияларға инвестициялар	4.056.464	536.576	129.442	–	98.945	–	4.821.427
Күрделі шығындар	389.846	193.008	153.989	44.097	22.597	–	803.537
Өтпейтін ТМҚ, сауда дебиторлық берешек, байланысты тараптардан қарыздар мен дебиторлық берешек, басқа да қысқа мерзімді қаржы активтері бойынша күтілетін несиелік зиян резервтері және басқа да қысқа мерзімді қаржылық емес активтердің құнсыздану резерві	(14.486)	(7.365)	(50.362)	(35.150)	(10.850)	–	(118.213)
Сегмент активтері	11.568.853	1.475.597	3.093.384	1.863.189	428.372	(1.486.683)	16.942.712
Сегмент міндеттемелері	1.627.121	370.240	1.844.841	4.549.994	136.991	(1.980.872)	6.548.315

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**37. СЕГМЕНТТІК ЕСЕПТІЛІК (жалғасы)**

Төмендегі кестеде 2022 жылғы пайда немесе зиян туралы ақпарат, сондай-ақ Топтың операциялық сегменттері бойынша 2022 жылғы 31 желтоқсанға активтері мен міндеттемелері туралы ақпарат көрсетілген:

Миллион теңгемен	Мұнай мен газды барлау және өндіру	Мұнайды тасымалдау	Шикі мұнай мен мұнай өнімдерін қайта өңдеу және өткізу	Корпоративтік орталық	Басқалары	Түзетулер және элиминациялар	Жиыны
Сыртқы клиенттерге сатудан түсім*	697.922	230.366	6.831.224	779.065	154.504	–	8.693.081
Басқа сегменттерге сатудан түсім*	1.569.854	151.266	154.147	82.486	125.585	(2.083.338)	–
Түсім жиыны*	2.267.776	381.632	6.985.371	861.551	280.089	(2.083.338)	8.693.081
Сатып алынған мұнайдың, газдың, мұнай өнімдері мен басқа да материалдардың өзіндік құны*	(39.249)	(18.645)	(6.007.073)	(471.008)	(38.972)	1.614.771	(4.960.176)
Өндірістік шығыстар*	(470.203)	(211.538)	(433.634)	(189.323)	(218.212)	378.669	(1.144.241)
Табыс салығынан басқа салықтар*	(534.565)	(17.376)	(15.358)	(100.782)	(9.840)	–	(677.921)
Тасымалдау және өткізу шығыстары*	(166.841)	(15.212)	(78.555)	(9.415)	–	64.671	(205.352)
Жалпы және әкімшілік шығыстар*	(32.854)	(17.123)	(51.531)	(30.453)	(30.682)	2.164	(160.479)
Бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компаниялардың табысындағы үлес, нетто*	819.011	136.499	57.587	–	(21.787)	–	991.310
EBITDA*	1.843.075	238.237	456.807	60.570	(39.404)	(23.063)	2.536.222
EBITDA, %*	73%	9%	18%	3%	(2%)	(1%)	
Тозу, тауысылу және амортизация*	(308.695)	(44.760)	(141.362)	(2.820)	(9.263)	–	(506.900)
Қаржылық кіріс*	556.187	4.212	19.747	137.177	16.776	(613.496)	120.603
Қаржылық шығындар*	(28.673)	(6.908)	(127.869)	(717.341)	(5.972)	578.708	(308.055)
Негізгі құралдардың, материалдық емес активтердің және барлау шығыстарының құнсыздануы*	(11.653)	472	(9.682)	–	946	–	(19.917)
Пайда салығы бойынша шығыстар*	(307.826)	(53.133)	(80.692)	(49.215)	(1.511)	–	(492.377)
Жалғасып отырған қызметтен болған бір жылғы пайда / (залал)*	1.474.001	42.027	30.477	(168.543)	(39.315)	(32.087)	1.306.560
Басқа да сегментті ақпарат							
Бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компанияларға инвестициялар	4.179.880	582.862	102.569	–	82.092	–	4.947.403
Күрделі шығындар*	321.014	68.276	111.714	17.678	16.283	–	534.965
Өтпейтін ТМҚ, сауда дебиторлық берешек, байланысты тараптардан қарыздар мен дебиторлық берешек, басқа да қысқа мерзімді қаржы активтері бойынша күтілетін несиелік зиян резервтері және басқа да қысқа мерзімді қаржылық емес активтердің құнсыздану резерві	(6.197)	(10.966)	(47.786)	(28.912)	(9.066)	–	(102.927)
Сегмент активтері	11.637.703	1.373.621	3.004.932	1.445.989	386.151	(1.191.506)	16.656.890
Сегмент міндеттемелері	1.427.150	311.632	1.988.310	4.584.712	120.799	(1.643.139)	6.789.464

* Осы бағанда келтірілген кейбір сомалар 2021 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін шоғырландырылған қаржылық есептіліктегі сомаларға сәйкес келмейді, өйткені жасалған түзетулерді көрсетеді, олар туралы ақпарат 7-ескертеде келтірілген.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

38. ЕСЕПТІ КЕЗЕҢНЕН KEЙІНГІ ОҚИҒАЛАР***Еншілес ұйымға бақылаудан айырылу***

2024 жылғы 21 ақпанда ҚМГ «Татнефть» ЖАҚ үшінші тұлғасымен ҚМГ-ның жүз пайыз еншілес ұйымы Karaton Operating Ltd акцияларының 50%-ын 18,2 миллион АҚШ доллары мөлшеріндегі ақшалай сыйақыға (еншілес ұйымның шығу күніне баламасы 8.255 миллион теңге) сатуға сатып алу-сату шартын жасасты. Нәтижесінде Топ еншілес ұйымды бақылаудан айырылып, бірлескен кәсіпорындағы инвестицияны мойындады.

Алынған дивидендтер

2024 жылғы 12 наурызда Компания бірлескен кәсіпорын ТШО-дан 85 миллион АҚШ доллары мөлшерінде (баламасы 38.191 миллион теңге) дивидендтер алды.

«ҚазМұнайГаз» ұлттық компаниясы» АҚ

Жекелеген қаржылық есептілік

*2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін,
тәуелсіз аудитордың есебімен бірге*

МАЗМҰНЫ

Тәуелсіз аудитордың есебі

Жекелеген қаржылық есептілік

Жиынтық кіріс туралы жекелеген есеп	1-2
Қаржылық жағдай туралы жекелеген есеп	3-4
Ақша қаражатының қозғалысы туралы жекелеген есеп	5-6
Капиталдағы өзгерістер туралы жекелеген есеп	7-8
Жекелеген қаржылық есептілікке ескертпелер	9-58

ЖИЫНТЫҚ КІРІС ТУРАЛЫ ЖЕКЕЛЕГЕН ЕСЕП**2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін**

<i>Миллион теңгемен</i>	Ескер.	31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін	
		2023 жылғы	2022 жылғы
Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша түсім	8	898.847	840.128
Өткізудің өзіндік құны	9	(855.680)	(728.919)
Жалпы кіріс		43.167	111.209
Жалпы және әкімшілік шығыстар	10	(55.637)	(34.279)
Тасымалдау және өткізу шығыстары	11	(18.914)	(18.836)
Еншілес ұйымдарға салынған инвестициялардың құнсыздануы бойынша шығыстар	16	(40.343)	(85.945)
Барлау және бағалау бойынша активтердің құнсыздануынан және есептен шығарылуынан болған залал	15	(40.512)	(3.171)
Қаржылық кірістер	12	120.971	123.618
Қаржылық шығындар	12	(193.272)	(717.341)
Еншілес ұйымдардың пайдасы мен залалындағы үлес	13	584.830	1.160.486
Бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компаниялардың пайдасы мен залалындағы үлес	14	491.011	888.901
Еншілес ұйымдар мен бірлескен кәсіпорындардың есептен шығарылуынан түскен кіріс/(залал)	5,16,17	186.135	(1.040)
Оң/(теріс) бағамдық айырма		28.757	(139.531)
Басқа да кіріс		5.447	4.840
Басқа да шығыстар		(12.335)	(8.650)
Табыс салығы есепке алынғанға дейінгі пайда		1.099.305	1.280.261
Табыс салығы бойынша шығыстар	25	(34.404)	(162.546)
Бір жылғы пайда		1.064.901	1.117.715

ЖИЫНТЫҚ КІРІС ТУРАЛЫ ЖЕКЕЛЕГЕН ЕСЕП (жалғасы)

Миллион теңгемен	Ескер.	31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін	
		2023 жылғы	2022 жылғы
Бір жылғы пайда		1.064.901	1.117.715
Басқа да жиынтық кіріс/(залал)			
<i>Келесі кезеңдерде пайда немесе залал құрамында қайта сыныптауға жататын кезең үшін басқа да жиынтық кіріс/(залал)</i>			
Еншілес ұйымдарды хеджирлеу әсері	16	849	(11.872)
Шетелдік бөлімшелердің есептілігін қайта есептеуден болған бағамдық айырмалар	16, 17	(216.378)	572.548
Салық әсері	25	11.101	(36.525)
Табыс салығын шегере отырып, келесі кезеңдерде пайданың немесе залалдың құрамына қайта сыныптауға жататын жылғы басқа да жиынтық (залал)/кіріс		(204.428)	524.151
<i>Келесі кезеңдерде пайда немесе залал құрамында қайта сыныптауға жатпайтын кезең үшін өзге де жиынтық (залал)/кіріс</i>			
Белгіленген төлемдері бар жоспарлар бойынша актуарлық міндеттемелерді қайта бағалаудан болған еншілес ұйымдардың кірісіндегі үлес	16	331	9.367
Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша қаржы активтері ретінде жіктелген үлестік құралдардың әділ құнын түзету бойынша еншілес ұйым мен бірлескен кәсіпорынның (залалындағы)/кірісіндегі үлес	16, 17	(3.182)	3.157
Табыс салығын шегере отырып, еншілес ұйымдардың белгіленген төлемдері бар зейнетақы жоспарлары бойынша қайта бағалаудан болған кірістегі/(залалдағы) үлес		643	(19)
Салық әсері		(321)	(105)
Табыс салығын шегере отырып, келесі кезеңдерде пайданың немесе залалдың құрамына қайта сыныптауға жатпайтын жылғы басқа да таза жиынтық (залал)/кіріс		(2.529)	12.400
Табыс салығын шегере отырып, бір жылғы таза басқа да жиынтық (залал)/кіріс		(206.957)	536.551
Табыс салығын шегере отырып, бір жылғы жиынтық кіріс жиыны		857.944	1.654.266

Басқарма төрағасының орынбасары

Д.А. Арысова

Бас бухгалтер

А.С. Есбергенова

ҚАРЖЫЛЫҚ ЖАҒДАЙ ТУРАЛЫ ЖЕКЕЛЕГЕН ЕСЕП**2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша**

Миллион теңгемен	Ескер.	31 желтоқсанға	
		2023 жылғы	2022 жылғы
Активтер			
Ұзақ мерзімді активтер			
Барлау және бағалау бойынша активтер	15	12.596	25.284
Негізгі құралдар		21.875	21.336
Инвестициялық жылжымайтын мүлік		22.123	20.544
Материалдық емес активтер		13.866	12.885
Еншілес ұйымдарға инвестициялар	16	11.388.887	11.134.077
Бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компанияларға инвестициялар	17	4.342.921	4.523.406
Басқа да ұзақ мерзімді қаржылық емес активтер		9.126	964
Байланысты тараптарға берілген қарыздар	26	332.411	151.844
Басқа да ұзақ мерзімді қаржы активтері	5	13.860	—
Ұзақ мерзімді банк салымдары	18	504	731
Кейінге қалдырылған салық бойынша актив	25	18.958	—
		16.177.127	15.891.071
Қысқа мерзімді активтер			
Тауар-материалдық қорлар		24.475	21.340
Сауда дебиторлық берешек	19	92.114	87.228
Өтелуге жататын ҚҚС		3.318	6.457
Табыс салығы бойынша алдын ала төлем		740	531
Басқа да қысқа мерзімді қаржылық емес активтер	19	17.555	24.952
Байланысты тараптарға берілген қарыздар	26	128.732	194.662
Еншілес ұйымдар мен бірлескен кәсіпорындардан алынуға жататын дивидендтер	26	24.202	320
Басқа қысқа мерзімді қаржы активтері	19	19.061	6.454
Қысқа мерзімді банк салымдары	18	511.126	723.669
Ақша қаражаты мен оның баламалары	20	596.546	146.787
		1.417.869	1.212.400
Активтердің жиыны		17.594.996	17.103.471

ҚАРЖЫЛЫҚ ЖАҒДАЙ ТУРАЛЫ ЖЕКЕЛЕГЕН ЕСЕП (жалғасы)

Миллион теңгемен	Ескер.	31 желтоқсанға	
		2023 жылғы	2022 жылғы
Капитал			
Жарғылық капитал	21	916.541	916.541
Қосымша төленген капитал		1.136	1.136
Капиталдың басқа да резервтері		(7.272)	(8.774)
Есептілік валютасын қайта есептеу резерві		4.397.040	4.602.317
Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтерінің әділ құны бойынша резерв		9.504	12.686
Бөлінбеген пайда		7.156.774	6.379.096
Капитал жиыны		12.473.723	11.903.002
Ұзақ мерзімді міндеттемелер			
Қарыздар мен облигациялар	22	3.053.528	3.236.701
Резервтер	21	17.925	–
Кейінге қалдырылған салық бойынша міндеттемелер	25	571.920	616.545
		3.643.373	3.853.246
Қысқа мерзімді міндеттемелер			
Сауда кредиторлық берешек	24	55.516	55.812
Қарыздар мен облигациялар	22	1.173.718	1.130.745
Қарыз беру міндеттемесі	26	102.204	–
Қаржылық кепілдіктер	23	13.340	29.190
Төленуге жататын табыс салығы		751	–
Басқа да қысқа мерзімді қаржылық міндеттемелер	24	111.452	111.968
Басқа да қысқа мерзімді қаржылық емес міндеттемелер	24	20.919	19.508
		1.477.900	1.347.223
Капитал мен міндеттемелер жиыны		17.594.996	17.103.471

Басқарма төрағасының орынбасары

Д.А. Арысова

Бас бухгалтер

А.С. Есбергенова

АҚША ҚАРАЖАТЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ ТУРАЛЫ ЖЕКЕЛЕГЕН ЕСЕП**2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін**

Миллион теңгемен	Ескер.	31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін	
		2023 жылғы	2022 жылғы
Операциялық қызметтен болған ақша ағындары			
Сатып алушылардан түсімдер		992.610	934.566
Еншілес ұйымдардан, бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компаниялардан алынған дивидендтер	16, 17	708.425	423.995
Байланысты тараптарға берілген қарыздар бойынша алынған пайыздар		10.569	6.163
Банк салымдары бойынша алынған пайыздар		48.184	13.240
Тауарлар мен қызметтер үшін өнім берушілерге төлемдер		(976.935)	(810.980)
Жалақы мен персоналға басқа да шығындар бойынша төлемдер		(8.434)	(8.776)
Төленген пайыздар	22	(172.358)	(155.074)
Табыс салығын төлеу		(2.114)	(500)
Басқа да салықтар және бюджетке төлемдер		(24.555)	(24.979)
Басқа да төлемдер		(11.350)	(3.077)
Операциялық қызметтен ақша қаражатының таза түсімі		564.042	374.578
Инвестициялық қызметтен болатын ақша ағындары			
Банк салымдарын орналастыру		(797.194)	(1.166.541)
Банк салымдарын қайтару		991.458	848.078
Негізгі құралдарды, материалдық емес активтерді және барлау мен бағалау бойынша активтерді сатып алу		(56.298)	(16.159)
Еншілес ұйымды сатып алу	6, 16	(164.349)	–
Еншілес ұйымдар мен бірлескен кәсіпорындардың жарғылық капиталына қосымша салымдар	16, 17	(75.949)	(43.935)
Байланысты тараптарға берілген қарыздар		(436.544)	(124.378)
Барлау және бағалау бойынша активтерді сатудан түскен түсімдер		196	–
Байланысты тараптарға берілген қарыздарды өтеуден түскен түсімдер		125.164	115.158
Еншілес ұйымдарға салынған инвестицияларды сатудан түскен түсімдер	5	94.644	–
Еншілес ұйымдарға салынған инвестицияларды қайтарудан түскен түсімдер	16	522.403	59.500
Cooperative KMG U.A.-ның жарғылық капиталына салынған салым*	7	–	(751.631)
ҚР Ұлттық Банкінің ноттарын сатып алу	26	(265.047)	(87.000)
ҚР Ұлттық Банкінің ноттарын өтеу	26	335.047	17.000
Инвестициялық қызметтен түскен ақша қаражатының таза түсуі/(шығуы)		273.531	(1.149.908)

АҚША ҚАРАЖАТЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ ТУРАЛЫ ЖЕКЕЛЕГЕН ЕСЕП (жалғасы)

Миллион теңгемен	Ескер.	31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін	
		2023 жылғы	2022 жылғы
Қаржылық қызметтен болған ақша ағындары			
Қарыздар мен облигациялардың түсуі	22	152.106	826.357
Облигацияларды өтеу	22	(227.520)	–
Төленген дивидендтер	21	(300.002)	(199.997)
Басқа да операциялар	21	(8.962)	–
Басқа да төлемдер		(109)	(158)
Қаржылық қызметтен түскен ақша қаражатының таза (шығуы)/түсуі		(384.487)	626.202
Айырбастау бағамдарындағы өзгерістердің ақша қаражаты мен оның баламаларына ықпалы		(3.318)	10.880
Күтілетін несиелік залал резервіндегі өзгеріс		(9)	131
Ақша қаражаты мен оның баламаларының таза көбеюі/(азаяуы)		449.759	(138.117)
Жыл басындағы ақша қаражаты мен оның баламалары		146.787	284.904
Жыл соңындағы ақша қаражаты мен оның баламалары		596.546	146.787

* Cooperative KMG U.A. жарғылық капиталына салым 751.631 миллион теңгені құрады, кейіннен Компания Самұрық-Қазына алдындағы Cooperative KMG U.A. берешегін төлеу есебіне есептеді (7-ескертпе).

Басқарма төрағасының орынбасары

Д.А. Арысова

Бас бухгалтер

А.С. Есбергенова

КАПИТАЛДАҒЫ ӨЗГЕРІСТЕР ТУРАЛЫ ЖЕКЕЛЕГЕН ЕСЕП

2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін

Миллион теңгемен	Жарғылық капитал	Қосымша төленген капитал	Капиталдың басқа да резервтері	Есептілік валютасын қайта есептеу резерві	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтерінің әділ құны бойынша резерв	Бөлінбеген пайда	Жиыны
2022 жылғы 1 қаңтарға	916.541	1.136	(6.145)	4.066.294	9.529	3.346.888	8.334.243
Бір жылғы таза пайда	—	—	—	—	—	1.117.715	1.117.715
Басқа да жиынтық кіріс	—	—	(2.629)	536.023	3.157	—	536.551
Жиынтық кіріс жиыны	—	—	(2.629)	536.023	3.157	1.117.715	1.654.266
Дивидендтер (21-ескертпе)	—	—	—	—	—	(199.997)	(199.997)
Самұрық-Қазынамен операциялар (21-ескертпе)	—	—	—	—	—	385.997	385.997
Самұрық-Қазынаға бөлу (21-ескертпе)	—	—	—	—	—	(10.199)	(10.199)
Қашағанды сатып алу (7-ескертпе)	—	—	—	—	—	1.777.076	1.777.076
Еншілес ұйымды сатып алу (7-ескертпе)	—	—	—	—	—	25.250	25.250
Бірлескен кәсіпорындарды сатып алу (7-ескертпе)	—	—	—	—	—	(63.634)	(63.634)
2022 жылғы 31 желтоқсанға	916.541	1.136	(8.774)	4.602.317	12.686	6.379.096	11.903.002

9-58 бет аралығындағы есеп саясаты мен ескертпелер осы жекелеген қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады.

КАПИТАЛДАҒЫ ӨЗГЕРІСТЕР ТУРАЛЫ ЖЕКЕЛЕГЕН ЕСЕП (жалғасы)

<i>Миллион теңгемен</i>	Жарғылық капитал	Қосымша төленген капитал	Капиталдың басқа да резервтері	Есептілік валютасын қайта есептеу резерві	Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтерінің әділ құны бойынша резерв	Бөлінбеген пайда	Жиыны
2023 жылғы 1 қаңтарға	916.541	1.136	(8.774)	4.602.317	12.686	6.379.096	11.903.002
Бір жылғы таза пайда	–	–	–	–	–	1.064.901	1.064.901
Басқа да жиынтық залал	–	–	1.502	(205.277)	(3.182)	–	(206.957)
Жиынтық кіріс жиыны	–	–	1.502	(205.277)	(3.182)	1.064.901	857.944
Дивидендтер (21-ескертпе)	–	–	–	–	–	(300.002)	(300.002)
Самұрық-Қазынамен операциялар (16 және 21-ескертпелер)	–	–	–	–	–	30.824	30.824
Самұрық-Қазынаға бөлу (21-ескертпе)	–	–	–	–	–	(18.045)	(18.045)
2023 жылғы 31 желтоқсанға	916.541	1.136	(7.272)	4.397.040	9.504	7.156.774	12.473.723

Басқарма төрағасының орынбасары

Д.А. Арысова

Бас бухгалтер

А.С. Есбергенова

9-58 бет аралығындағы есеп саясаты мен ескертпелер осы жекелеген қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады.

ЖЕКЕЛЕГЕН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР**2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін**

1. ЖАЛПЫ АҚПАРАТ

«ҚазМұнайГаз» ұлттық компаниясы» акционерлік қоғамы («Компания» немесе «ҚМГ») 2002 жылғы 27 ақпанда Қазақстан Республикасы Президентінің 2002 жылғы 20 ақпандағы № 811 Жарлығының және Қазақстан Республикасы Үкіметінің («Үкімет») 2002 жылғы 25 ақпандағы № 248 қаулысының негізінде жабық акционерлік қоғам ретінде құрылған Қазақстан Республикасының («ҚР») мұнай-газ кәсіпорны болып табылады. Компания «Қазақойл» ұлттық мұнай-газ компаниясы» мен «Мұнай және газ көлігі» ұлттық компаниясы» жабық акционерлік қоғамдардың бірігуі нәтижесінде құрылды. Бірігудің нәтижесінде бұл компаниялардың барлық активтері мен міндеттемелері, оның ішінде олардың барлық кәсіпорындарға қатысу үлестерін қоса алғанда, Компанияға берілді. 2004 жылдың наурызында ҚР-дың заңнамасына сәйкес Компания акционерлік қоғам болып қайта тіркелді.

2006 жылғы 8 маусымнан бастап Компанияның жалғыз акционері «Самұрық» Мемлекеттік активтері басқару бойынша қазақстандық холдинг» акционерлік қоғамы болып табылды, әрі ол 2008 жылдың қазанында «Қазына» Тұрақты Даму Қоры» акционерлік қоғамымен бірігіп, осылайша «Самұрық-Қазына» Ұлттық Әл-ауқат Қоры» акционерлік қоғамын («Самұрық-Қазына») құрды. Үкімет Самұрық-Қазынаның жалғыз акционері болып табылады.

2015 жылғы 7 тамызда ҚР Ұлттық Банкі («ҚР ҰБ») Самұрық-Қазынадан Компания үлесінің 9,58%-ын және бір акциясын сатып алды. 2022 жылғы 8 желтоқсаннан бастап Компания акцияларының 3,00%-ы Astana International Exchange және Қазақстан қор биржасы («KASE») қор биржаларында еркін айналымда болады.

2023 жылғы 22 желтоқсанда Самұрық-Қазынаға тиесілі Компания акцияларының 20,00%-ы Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің пайдасына берілді.

2023 жылғы 31 желтоқсанға Компанияның 61 операциялық компанияда (2022 жылғы 31 желтоқсанға: 59) қатысу үлестері бар.

Компанияның тіркелген кеңсежайы мына мекенжайда орналасқан: ҚР, Астана қаласы, Дінмұхамед Қонаев көшесі, 8.

Компания қызметінің негізгі бағыттарына өзгесінен басқа мыналар кіреді:

- Мұнай-газ саласында бірыңғай мемлекеттік саясатты әзірлеуге және іске асыруға қатысу;
- Келісімшарттарға үлестік қатысу арқылы жер қойнауын пайдалану келісімшарттарында мемлекеттік мүдделерді білдіру; және
- Көмірсутектерді барлау, әзірлеу, өндіру, мұнай операцияларын жүргізу қызметтері, қайта өңдеу, мұнай химия, тасымалдау және өткізу, мұнай құбырлары мен газ құбырларын және мұнай-газ өндіру инфрақұрылымын жобалау, салу, пайдалану мәселелері бойынша корпоративтік басқару және мониторинг жасау.

Компанияның осы жекелеген қаржылық есептілігін Басқарма төрағасының орынбасары мен Бас бухгалтері 2024 жылғы 26 наурызда шығаруға бекітті.

Компанияның бұл жекелеген қаржылық есептілігі Компания мен ол бақылайтын еншілес ұйымдарының дәл осы есепті кезең үшін шоғырландырылған қаржылық есептілігіне қосымша шығарылды. Компанияның шоғырландырылған қаржылық есептілігін Компания Басқармасы төрағасының орынбасары мен Бас бухгалтері 2024 жылғы 12 наурызда шығаруға бекітті. Шоғырландырылған қаржылық есептілікті Компанияның ресми сайтынан немесе Компанияның офісінен алуға болады.

2. ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКТІ ДАЙЫНДАУ НЕГІЗІ

Осы жекелеген қаржылық есептілік, есеп саясатында және осы жекелеген қаржылық есептіліктің ескертпелерінде ашылып көрсетілген операцияларды қоспағанда, бастапқы құн бойынша бағалау қағидатына сәйкес әзірленді. Осы жекелеген қаржылық есептіліктегі барлық мәндер, арнайы аталған жағдайларды қоспағанда, миллиондарға дейін дөңгелектенген.

Сәйкестік туралы мәлімдеме

Компанияның бұл жекелеген қаржылық есептілігі Халықаралық қаржылық есептілік стандарттары жөніндегі Кеңес бекіткен редакцияда Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына («ХҚЕС») сәйкес әзірленді.

ЖЕКЕЛЕГЕН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

2. ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКТІ ДАЙЫНДАУ НЕГІЗІ (жалғасы)**Сәйкестік туралы мәлімдеме (жалғасы)**

Жекелеген қаржылық есептілікті ХҚЕС-ке сәйкес дайындау белгілі бір маңызды есептік бағалауды қолдануды талап етеді, сондай-ақ басшылықтан есеп саясатын қолдану барысында жол берулер бойынша пікірлер қолдануды талап етеді. Жоғары күрделілік деңгейі мен жол берулерді қолдануды қамтитын қолданылу саласы, сондай-ақ бағалау мен жол берулерді қолдану Компанияның жекелеген қаржылық есептілігі үшін елеулі болып табылатын салалар *4-ескертпеде* ашылған.

Жекелеген қаржылық есептілікті дайындау кезінде басшылық бірқатар белгісіздіктердің орын алуын ескере отырып, әлемдегі ағымдағы экономикалық және геосаяси ахуалды назарға алды. Жекелеген қаржылық есептілік қызметтің үздіксіздігі қағидатына сәйкес дайындалды.

Үздіксіз қызмет қағидаты

Бұл жекелеген қаржылық есептілік Компания жақын болашақта қызметін жалғастырады деген жорамал негізінде дайындалды.

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 60.031 миллион теңге мөлшеріндегі теріс айналым капиталы негізінен қарыздар, оның ішінде байланысты тараптардан алынған қарыздар есебінен қалыптасты (2022 жылғы 31 желтоқсанға: 134.823 миллион теңге).

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қысқа мерзімді қарыздар сомасына Компанияның еншілес ұйымы «ҚазМұнайГаз» Барлау Өндіру» АҚ-дан («ҚМГ БӨ») 1.141.769 миллион теңге мөлшерінде алынған қарыз кіреді. (*22-ескертпе*). Бұл қарыздың өтелуі 2024 жылы Компанияның ҚМГ БӨ ерікті түрде тарату туралы қабылданған шешіміне байланысты жоспарлануда.

Компания өзінің борыштық міндеттемелерін орындауда қиындықтар немесе шарттық міндеттемелерді бұзуды күтпейді. Бюджетте көзделген кірісті жоғалтумен және сөзсіз шығындарды қоса алғанда, ең қолайсыз сценарийде де Компания 2024 жылы қолда бар ақша қаражаттары, операциялық қызметті қолдау үшін қол жетімді банктік шоттардағы депозиттер және берілген қарыздар бойынша алынған сомалар есебінен келісілген төлемдер кестесіне сәйкес берешекті өтей алады.

Нәтижесінде, Басшылық Компания өз қызметін жақын болашақта үздіксіз қызмет қағидаты негізінде жалғастыра алады деп санайды.

Шетел валюталарын қайта есептеу*Функционалдық валюта және білдіру валютасы*

Осы жекелеген қаржылық есептілік Компанияның функционалдық валютасы мен оны білдіру валютасы болып табылатын теңгемен білдірілген.

Операциялар және шоттар сальдосы

Шетелдік валютадағы операциялар операциялар жүзеге асырылған күнгі валюта бағамы пайдаланыла отырып, функционалдық валютаға қайта есептеледі. Мұндай операциялар бойынша есептеулер нәтижесінде туындаған бағамдық айырмашылықтардан және есепті күнгі бағамдар бойынша шетел валютасында берілген монетарлық активтер мен міндеттемелерді қайта есептеуден түскен кірістер мен шығындар жиынтық кіріс туралы жекелеген есепте пайда немесе залал құрамында танылады.

Тарихи құнның негізінде шетелдік валютада бағаланатын монетарлық емес баптар бастапқы мәмілелер жасалған күні қолданыста болған бағамдар бойынша қайта есептеледі. Әділ құны бойынша шетелдік валютада бағаланатын монетарлық емес баптар әділ құн белгіленген күні қолданыста болған бағамдар бойынша қайта есептеледі.

Валюталарды айырбастау бағамдары

KASE-де белгіленген орташа есептелген валютаны айырбастау бағамы ҚР ресми валюта айырбастау бағамы ретінде қолданылады.

KASE-нің 2023 жылғы 31 желтоқсандағы айырбастау бағамы 1 АҚШ доллары үшін 454,56 теңгені құрады. Бұл бағам 2023 жылғы 31 желтоқсанға АҚШ долларында көрсетілген монетарлық активтер мен міндеттемелерді қайта есептеу үшін пайдаланылды (2022 жылғы 31 желтоқсанға: 1 АҚШ доллары үшін 462,65 теңге). KASE-нің 2024 жылғы 26 наурыздағы айырбастау бағамы 1 АҚШ доллары үшін 450,07 теңгені құрады. 2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылғы шетелдік валюталардың теңгеге қатысты бағамының тұрақсыздығына байланысты Компанияда 28.757 миллион теңге мөлшерінде нетто, оң бағамдық айырма қалыптасты.

ЖЕКЕЛЕГЕН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

3. ЕСЕП САЯСАТЫ ТУРАЛЫ МАҢЫЗДЫ АҚПАРАТ**Жаңа стандарттар, түсіндірмелер және қолданыстағы стандарттар мен түсіндірмелерге түзетулер**

Жекелеген қаржылық есептілікті дайындау кезінде қабылданған есепке алу қағидаттары, 2023 жылдың 1 қаңтарына күшіне енген қабылданған жаңа стандарттар мен түсіндірмелерді қоспағанда, 2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін Компанияның жылдық жекелеген қаржылық есептілігін дайындау кезінде қолданылған қағидаттарға сәйкес келеді.

Компания шығарылған, бірақ әлі күшіне енген қандай да бір стандарттарды, түсіндірмелерді немесе түзетулерді мерзімінен бұрын қолданған жоқ.

Кейбір түзетулер мен түсіндірмелер алғаш рет 2023 жылы қолданылды, бірақ олар Компанияның жекелеген қаржылық есептілігіне әсерін тигізбеді.

Компания тек Компания үшін ғана жарамды және қолданылатын стандарттардың тізімін ұсынды.

17 ХҚЕС (IFRS) «Сақтандыру шарттары»

2017 жылғы мамырда ХҚЕС жөніндегі Кеңес ақпаратты ашып көрсету мен бағалау, ұсыну және ашып көрсету мәселелерін қарастыратын сақтандыру шарттары үшін қаржылық есептіліктің жаңа ауқымды стандарты 17 ХҚЕС (IFRS) «Сақтандыру шарттары» шығарды. 17 ХҚЕС (IFRS) 2005 жылы шығарылған «Сақтандыру шарттары» 4 ХҚЕС-ті (IFRS) ауыстырады. 17 ХҚЕС (IFRS) оларды шығаратын ұйымның түріне қарамастан сақтандыру шарттардың барлық түрлеріне (яғни өмірді сақтандыру және өмірді сақтандырудан ерекшеленетін сақтандыру, тікелей сақтандыру және қайта сақтандыру), сондай-ақ дискрециялық қатысу талаптарымен белгілі бір кепілдіктер мен қаржы құралдарына қолданылады. Қолданылу аясынан бірнеше ерекшелік бар. 17 ХҚЕС (IFRS) негізгі мақсаты сақтандыру шарттарын есепке алу моделін ұсыну болып табылады, әрі ол сақтандырушылар үшін барынша тиімді әрі бірізді болып табылады. Бұрын қолданылған жергілікті есепке алу саясаттарына негізделетін 4 ХҚЕС (IFRS) талаптарымен салыстырғанда, 17 ХҚЕС (IFRS) сақтандыру шарттарын есепке алудың кешенді моделін ұсынып, есепке алудың барлық маңызды аспектілерді қамтиды. 17 ХҚЕС-тің (IFRS) негізінде келесімен толықтырылған ортақ модель жатыр:

- Тікелей қатысу талаптарымен сақтандыру шарттары үшін белгілі бір түрлендірулер (ауыспалы сыйақы әдісі);
- Жеңілдетілген тәсіл (сыйлықақыны бөлу негізіндегі тәсіл) негізінен қысқа мерзімді шарттарға арналған.

Бұл стандарт Компанияның жекелеген қаржылық есептілігіне айтарлықтай әсерін тигізбеді.

«Бухгалтерлік бағалауды анықтау» - 8 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулер

8 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулерде бухгалтерлік бағалардағы өзгерістер мен есеп саясатындағы өзгерістер және қателерді түзету арасындағы айырмашылық түсіндіріледі. Сонымен бірге, құжатта ұйымдардың бухгалтерлік бағаларды әзірлеу үшін өлшеу әдістерін және бастапқы деректерді қалайша пайдаланатындығы түсіндіріледі.

Бұл түзетулер Компанияның жекелеген қаржылық есептілігіне әсерін тигізбеді.

«Есеп саясаты туралы ақпаратты ашу» – 1 ХҚЕС-ке (IAS) және ХҚЕС бойынша № 2 Практикалық ұсынымдарға түзетулер

1 ХҚЕС-ке (IAS) және «Маңыздылық туралы пайымдауларды қалыптастыру» ХҚЕС-ті қолдану жөніндегі №2 іс жүзіндегі ұсынымдарға түзетулер ұйымдарға есеп саясаты туралы ақпаратты ашып көрсету кезінде маңыздылық туралы пайымдауды қолдануға көмектесетін нұсқаулық пен мысалдарды қамтиды. Түзетулер ұйымдарға ұйымдардың есеп саясатының «елеулі ережелерін» ашып көрсетуі туралы талапты есеп саясаты туралы «маңызды ақпаратты» ашып көрсету туралы талапқа ауыстыру есебінен, сондай-ақ ұйымдардың есеп саясаты туралы ақпаратты ашып көрсетуі туралы шешімдерді қабылдауы кезінде маңыздылық ұғымын қалайша қолдануы тиіс екендігіне қатысты нұсқаулықты қосу есебінен есеп саясаты туралы барынша пайдалы ақпаратты ашып көрсетуге көмектесуі тиіс.

Бұл түзетулер Компанияның есеп саясаты туралы ақпаратты ашуына әсер етті, бірақ Компанияның жекелеген қаржылық есептілігіндегі кез келген баптарды бағалауға, тануға немесе ұсынуға әсер етпеді.

ЖЕКЕЛЕГЕН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

3. ЕСЕП САЯСАТЫ ТУРАЛЫ МАҢЫЗДЫ АҚПАРАТ (жалғасы)**Жаңа стандарттар, түсіндірмелер және қолданыстағы стандарттар мен түсіндірмелерге түзетулер (жалғасы)**

«Бір операцияның нәтижесінде туындайтын активтер мен міндеттемелерге байланысты кейінге қалдырылған салық» - 12 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулер

«Пайдаға салынатын салықтар» 12 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулер бастапқы тануға қатысты алып тастауды қолдану аясын тарылтады, осылайша ол бұдан былай салық салынатын және шегерілетін уақыт айырмаларының тең болуына әкелетін операцияларға қолданылмайды, мысалы, объектілерді жалға алу немесе пайдаланудан шығару бойынша міндеттемелер жағдайында.

Бұл түзетулер Компанияның жекелеген қаржылық есептілігіне әсерін тигізбеді.

Халықаралық салық реформасы - Pillar II типтік ережелері - «Табыс салығы» 12 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулер

12 ХҚЕС-ке (IAS) осы түзетулер ЭЫДҰ BEPS жобасы шеңберінде екінші компоненттің (Pillar II) қағидаларын қабылдау нәтижесінде шығарылды және мыналарды көздейді:

- Заңнамаға Pillar II үлгілік ережелерін енгізуге байланысты туындайтын кейінге қалдырылған салықтарды танудан және ашып көрсетуден міндетті түрде уақытша босатуды; және
- Жаңа заңнамаға жататын ұйымдардың қаржылық есептілігін пайдаланушыларға осы ұйымдарға заңнамада көзделген табыс салығы Pillar II типтік ережелеріне сәйкес, оның ішінде ол күшіне енгенге дейін қандай әсер ететінін жақсы түсінуге көмектесетін ақпаратты ашуға қойылатын талаптар.

Бұл түзетулер Компанияның жекелеген қаржылық есептілігіне әсерін тигізбеді.

Шығарылған, бірақ әлі күшіне енбеген стандарттар

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша стандарттарға жаңа түзетулер жарияланды:

- «Ақша қаражаттарының қозғалысы туралы есеп» 7 ХҚЕС-ке (IAS) және «Қаржы құралдары: Ақпаратты ашып көрсету: Өнім берушілерді қаржыландыру тетіктері» 7 ХҚЕС-ке (IFRS) түзетулер (2023 жылғы 25 мамырда шығарылған);
- 1 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулер «Қаржылық есептілікті ұсыну»: міндеттемелерді ағымдағы немесе ұзақ мерзімді деп жіктеу (2020 жылғы 23 қаңтарда шығарылған), міндеттемелерді ағымдағы немесе ұзақ мерзімді деп жіктеудің күшіне ену күнін кейінге қалдыру (2020 жылғы 15 шілдеде шығарылған), ковенанттармен ұзақ мерзімді міндеттемелер (2022 жылғы 31 қазанда шығарылған);
- «Сату және кері жалдау кезіндегі жалдау міндеттемелері» 16 ХҚЕС-ке (IFRS) түзетулер (2022 жылғы 22 қыркүйекте шығарылды);
- «Валюта бағамдары өзгеруінің салдары: айырбастау мүмкіндігінің болмауы» 21 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулер (2023 жылғы 15 тамызда шығарылған).

Жоғарыда көрсетілген түзетулер Компанияның жекелеген қаржылық есептілігіне әсерін тигізбейді.

Бизнесті біріктіру

Еншілес ұйымдарды жалпы бақылаудағы тараптардан сатып алу

Еншілес ұйымдарды жалпы бақылаудағы тараптардан сатып алынуы үлестерді біріктіру әдісін пайдалана отырып ескеріледі.

Жалпы бақылауға берілетін еншілес ұйымның активтері мен міндеттемелері жекелеген қаржылық есептілікте беру күніне беретін ұйымның («Бастамашы») ағымдағы құны бойынша ескеріледі. Таза активтердің жалпы ағымдағы құны мен төленген сыйақы арасындағы айырма капиталды түзету ретінде жекелеген қаржылық есептілікте көрсетіледі.

Жалпы бақылаудағы тараптардан бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компанияларды сатып алу

Бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компанияларды жалпы бақылаудағы тараптардан сатып алынуы үлестерді біріктіру әдісін пайдалана отырып ескеріледі.

ЖЕКЕЛЕГЕН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

3. ЕСЕП САЯСАТЫ ТУРАЛЫ МАҢЫЗДЫ АҚПАРАТ (жалғасы)**Бизнесті біріктіру (жалғасы)**

Жалпы бақылаудағы тараптардан бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компанияларды сатып алу (жалғасы)

Компанияның жалпы бақылауға берілетін бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компаниялардың активтері мен міндеттемелеріндегі үлесі жекелеген қаржылық есептілікте беру күніне беретін ұйымның («Бастамашы») ағымдағы құны бойынша ескеріледі. Таза активтердің жалпы ағымдағы құнындағы Компанияның үлесі мен төленген сыйақы арасындағы айырма капиталды түзету ретінде жекелеген қаржылық есептілікте көрсетіледі.

Сегменттік есептілік

Шоғырландырылған деңгейдегі операциялық сегменттер өндірілетін өнім және әртүрлі нарықтарда көрсетілетін қызметтер негізінде білдірілген. Басқару мақсатында Компания үш негізгі операциялық сегментті анықтады: «Мұнай мен газды барлау және өндіру», «Мұнайды тасымалдау», «Шикі мұнай мен мұнай өнімдерін қайта өңдеу және өткізу». Компания Басқармасы негізгі операциялық шешімдерді қабылдайтын және ресурстарды бөлу және қызмет тиімділігін бағалау туралы шешімдер қабылдау мақсатында әрбір бизнес-бөлімше қызметінің нәтижелерін талдайтын орган болып табылады. Сегментті есептілік бойынша ашып көрсетулер 8 ХҚЕС (IFRS) сәйкес 2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін шоғырландырылған қаржылық есептіліктің 37-ескертпесінде көрсетілген.

Еншілес ұйымдарға, қауымдасқан компаниялар мен бірлескен кәсіпорындарға инвестициялар

Еншілес ұйымдарға, қауымдасқан компаниялар мен бірлескен кәсіпорындарға инвестициялар үлестік қатысу әдісі бойынша ескеріледі. Үлестік қатысу әдісіне сәйкес еншілес ұйымға, бірлескен кәсіпорынға немесе қауымдасқан компанияға инвестициялар алдымен бастапқы құны бойынша танылады.

Жиынтық кіріс туралы жекелеген есеп еншілес ұйым, бірлескен кәсіпорын немесе қауымдасқан компания қызметінің қаржы нәтижелеріндегі Компанияның үлесін көрсетеді. Мұндай инвестициялар нысандарының басқа да жиынтық кірісінің өзгеруі Компанияның басқа да жиынтық кірісінің құрамында ұсынылады. Сонымен бірге, егер еншілес ұйым, бірлескен кәсіпорын немесе қауымдасқан компания капиталында тікелей танылған өзгеріс орын алса, Компания осындай өзгерістегі өз үлесін таниды және бұл капиталдағы өзгерістер туралы жекелеген есепте қолданылса, осы фактіні ашады.

Еншілес ұйымдардың, қауымдасқан компаниялар мен бірлескен кәсіпорындардың қаржылық есептілігі Компанияның есептілігі сияқты дәл сол есепті кезең үшін әзірленеді. Қажет болған жағдайда еншілес ұйымдардың, қауымдасқан компаниялар мен бірлескен кәсіпорындардың есеп саясатын Компанияның есеп саясатына сәйкес келтіру мақсатында түзетулер енгізіледі.

Үлестік қатысу әдісін қолданғаннан кейін Компания еншілес ұйымға, бірлескен кәсіпорынға немесе қауымдасқан компанияға өз инвестициялары бойынша құнсызданудан болған қосымша залалды тану қажеттілігін айқындайды. Компания әрбір есепті күнге еншілес ұйымға, бірлескен кәсіпорынға немесе қауымдасқан компанияға инвестициялар құнсыздануының объективті айғақтарының болуын анықтайды. Осындай дәлелдер болған жағдайда, Компания құнсыздану сомасын еншілес ұйымның, бірлескен кәсіпорынның немесе қауымдасқан компанияның өтелетін құны мен оның баланстық құны арасындағы айырма ретінде есептейді және бұл соманы жиынтық кіріс туралы жекелеген есепте құнсызданудан болған шығынды мойындайды.

3 ХҚЕС (IFRS) пен 10 ХҚЕС-ке (IFRS) сәйкес еншілес ұйымға бақылаудан, бірлескен кәсіпорынға бірлескен бақылаудан немесе қауымдасқан компанияға айтарлықтай ықпалдан айырылған жағдайда, Компания қалған инвестицияларды әділ құны бойынша бағалап, мойындайды. Айтарлықтай ықпалдан немесе бірлескен бақылаудан айырылу сәтіне еншілес ұйымға, бірлескен кәсіпорынға немесе қауымдасқан компанияға салынған инвестициялардың баланстық құны мен қалған инвестицияның әділ құны және шығудан болған түсімдер арасындағы айырма пайда немесе залал құрамында бақылаудан айырылу орын алған кезеңде танылады.

Еншілес ұйымдарға, бірлескен кәсіпорындарға және қауымдасқан компанияларға өтеусіз берілген активтер бастапқы тану кезінде инвестициялар ретінде әділ құны бойынша есепке алынады.

ЖЕКЕЛЕГЕН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

3. ЕСЕП САЯСАТЫ ТУРАЛЫ МАҢЫЗДЫ АҚПАРАТ (жалғасы)**Кен орындарын барлауға, бағалауға және әзірлеуге байланысты шығыстар**

Жер қойнауын пайдалану құқықтарын (лицензияларды) иемденгенге дейін болған шығындар

Жер қойнауын пайдалану құқықтарын (лицензияларды) алғанға дейін болған шығындар келтірілген кезеңдегі шығындарға жатқызылады. Үкіметпен тиісті келісімге қол қойылғаннан кейін болған шығындар капиталдандырылады.

Лицензияларды сатып алу шығындары

Лицензияларды сатып алу шығындары капиталданады және материалдық емес активтер ретінде жіктеледі. Барлау бойынша әрбір объект жыл сайын бұрғылау жұмыстары жоспарланғанын және оның құнсызданбағанын растау мәніне қарастырылады. Егер келешек жұмыстар жоспарланбаса, барлауға арналған лицензияларды және тиісті объектілерді сатып алу шығындарының ағымдағы құны есептен шығарылады. Экономикалық негізделген шығарылатын қорлар («дәлелденген қорлар» немесе «коммерциялық қорлар») анықталған кезде және әзірлеуді ішкі бекіту кезінде барлауға арналған лицензияларды және тиісті объектілерді сатып алуға арналған шығындардың ағымдағы құны, кен орындардың бөлігінде, барлау және бағалау бойынша активтермен бірігіп, әзірлеу шығындары ретінде барлау және бағалау бойынша мұнай-газ активтеріне ауыстырылады.

Барлаумен және бағалаумен байланысты шығындар

Барлауға арналған заңды құқық алынған сәттен бастап геологиялық және геофизикалық зерттеу шығындары мен барлау жасалатын ұңғымаға тікелей қатысты шығындар ұңғыманың бұрғылануы аяқталмайынша және мұндай бұрғылау нәтижелері бағаланбайынша шығындардың сипатына сәйкес барлау және бағалау бойынша активтердің материалдық емес немесе физикалық денесі бар ретінде капиталданады. Мұндай шығындарға қызметкерлерге төлемақы, пайдаланылған материалдар мен жанар май, бұрғылау мұнарасының құны және мердігерлерге арналған төлемдер кіреді. Егер күтілетін қорлар табылмаса, барлау бойынша актив құнсыздануға тестіленеді; егер шығарылатын көмірсутектер табылып, одан кейінгі бағалауға жататын болса, әрі оған коммерциялық әзірленуі ықтимал болатын басқа ұңғымаларда бұрғылау кіруі мүмкін болса, онда шығындар көмірсутектерді коммерциялық шығаруды бағалауда негізделген/үздіксіз прогреске қол жеткізілмейінше, материалдық емес актив немесе физикалық денесі бар ретінде ескерілуін жалғастырады.

Осы сияқты барлық шығындар техникалық, коммерциялық және басқарушылық тексеруге, сол сияқты әзірлеуді жалғастыру ниетін немесе кен орнынан пайда алудың қандай да бір басқа тәсілін растау үшін жылына кем дегенде бір рет құнсыздану мәніне тексеруге жатады. Мұндай ниеттер болмағанда активтер шығыстарға есепке жатқызылады.

Дәлелденген қорлар анықталғанда және әзірлеу туралы шешім қабылданғанда, барлаумен және бағалаумен байланысты тиісті шығындар құнсыздану тестісінен кейін мұнай-газ активтеріне ауыстырылады және қажет болғанда құнсыздану залалы танылады.

Мұндай ниет болмағанда, және келісімшарттық аумақты Үкіметке қайтарып беру шешімі қабылданғанда және жер қойнауын пайдалануға арналған келісімшартты бұзу ниеті болғанда активтер шығыстарға есептен шығарылады.

Әзірлеу шығындары

Платформалар, мұнай құбырлары және әзірленетін ұңғымаларды бұрғылау сияқты инфрақұрылым объектілерін салу, орнату және аяқтау шығындары мұнай-газ мүлкінің құрамында, әзірлеу шығындары ретінде капиталданады.

Қарыздар бойынша шығындар

Барлау және бағалау бойынша активтерден болатын келешек экономикалық пайда ықтимал болып табылмағандықтан, Компания қарыздар бойынша шығындарды барлау және бағалау бойынша активтердің құнына капиталдандырмайды.

ЖЕКЕЛЕГЕН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫ ТУРАЛЫ МАҢЫЗДЫ АҚПАРАТ (жалғасы)****Материалдық емес активтер**

Материалдық емес активтер жинақталған амортизацияны және құнсызданудан жинақталған шығындарды шегере отырып, бастапқы құны бойынша ескеріледі. Материалдық емес активтерге мұнай-газ ресурстарын барлауға арналған лицензияларды, компьютерлік бағдарламаларды сатып алу шығындары кіреді. Материалдық емес активтер бастапқыда сатып алу құны бойынша бағаланады. Бастапқы құны - бұл жиынтық төленген сома және активті сатып алу үшін берілген кез келген басқа сыйақының әділ құны.

Материалдық емес активтер, пайдалы қызмет етудің қалған есепті мерзімінің ішінде тік желілік әдіспен амортизацияланады. Активтердің күтілетін пайдалы қызмет етуінің мерзімі жыл сайынғы негізде қайта қарастырылып отырады және қажет болғанда мерзімдегі өзгерістер кейінгі кезеңдерде түзетіліп отырады. Компьютерлік бағдарламалық жасақтама мен лицензиялардың пайдалы қызмет ету мерзімі 3 жылдан 7 жылға дейін құрайды.

Материалдық емес активтердің ағымдағы құны оқиға немесе жағдаяттардағы өзгерістер активтің ағымдағы құны өтелмейтіндігін көрсеткен жағдайларда құнсыздануға талданады.

Негізгі құралдар

Негізгі құралдар жинақталған амортизацияны, тозуды және құнсыздануды шегере отырып, бастапқы құны бойынша танылады.

Активтердің бастапқы құны сатып алу немесе салу бағасынан, ұзақ мерзімді құрылыс және әзірлеу жобалары бойынша пайыздар шығындарынан, мойындау критерийлерін сақтау шартымен, активті жұмыс күйіне келтіруге тікелей байланысты шығындардан және қажет болғанда активті жою шығындарының бастапқы бағалауынан тұрады. Сатып алу немесе бағалау бағасы жиынтық төленген құн және активті сатып алу үшін берілген сыйақының кез келген түрінің әділ құны болып табылады.

Амортизация активтердің пайдалы қызметін бағалау мерзімінің ішінде желілік әдіспен былайша есептеледі:

	Жылдар
Үйлер мен ғимараттар	2-100
Машиналар мен құрал-жабдықтар	3-30
Басқалары	2-20
	Амортизациялан-
Жер	байды

Бұрын танылған негізгі құралдарды немесе олардың маңызды құрауыштарын тануды доғару олар шығарылған кезде немесе егер келешекте осы активті пайдаланудан немесе шығарудан экономикалық тиімділік алу күтілмеген жағдайда болады. Активті мойындауды тоқтату нәтижесінде туындайтын кіріс немесе шығыс (шығарудан болған таза түсімдер мен активтің баланстық құнының арасындағы айырма ретінде есептелген) активтің мойындалуы тоқтатылған есепті жыл үшін пайда мен залалдарға қосылады.

Таратылу құны, активтерді пайдалы қолдану мерзімі және негізгі құралдардың өтелімі әдістері әрбір жылдық есепті кезеңнің аяғында талданады және қажетіне қарай перспективті негізде түзетіледі.

Инвестициялық жылжымайтын мүлік

Жеке меншіктегі инвестициялық жылжымайтын мүлік алғашында бастапқы құны бойынша бағаланады. Мәміле бойынша шығындар бастапқы құнға қосылады.

Бастапқы танылғаннан кейін инвестициялық жылжымайтын мүліктің объектілері бастапқы құн моделі бойынша ескеріледі.

Амортизацияны есептеу және инвестициялық жылжымайтын мүліктің құнсыздануына резервті құру тәртібі негізгі құралдарды есепке алу тәртібіне ұқсас келеді.

ЖЕКЕЛЕГЕН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

3. ЕСЕП САЯСАТЫ ТУРАЛЫ МАҢЫЗДЫ АҚПАРАТ (жалғасы)**Инвестициялық жылжымайтын мүлік (жалғасы)**

Компания жылжымайтын мүлік объектісін инвестициялық жылжымайтын мүлік санатына немесе санатынан оны пайдалану сипатында өзгеріс болғанда ғана аударады. Пайдалану сипатының өзгеруі дәлелдерінің мысалдары мыналар болуы мүмкін:

- Компания бұрын операциялық жалдауға берілген мүлікті немесе пайдалану мақсаты белгісіз мүлікті пайдалануды бастағанда, жеке мақсаттар үшін - инвестициялық жылжымайтын мүлік оның иесі алып отырған, негізгі құрал ретінде жіктелетін жылжымайтын мүлік құрамына аударылған жағдайлар үшін;
- Компания мүлікті одан әрі сату мақсаттары үшін оны қайта құруды бастағанда - инвестициялық жылжымайтын мүлік қорлардың құрамына аударылатын жағдайлар үшін;
- Жалға алушымен операциялық жалдау шартына қол қойылғанда – актив иесі алып отырған жылжымайтын мүлік санатынан инвестициялық жылжымайтын мүлік санатына аударылған жағдайлар үшін.

Активтерді «инвестициялық жылжымайтын мүлік», «иесі алып отырған жылжымайтын мүлік» және «қорлар» санатына аудару активтердің баланстық құнының өзгеруіне әкеп соқтырмайды.

Барлау және бағалау бойынша активтердің құнсыздануы

Компания барлау және бағалау бойынша активтерді құнсыздану мәніне тексереді, әрі мұндай активтер әзірлеу бойынша физикалық денесі бар немесе материалдық емес мұнай-газ активтерінің құрамына немесе бұл активтердің құнсыздануына нұсқайтын фактілер мен жағдайлар болғанда аударылады.

Бір немесе одан да көп төмендегі фактілердің және жағдайлардың болуы Компания барлау әрі бағалау жөніндегі өз активтерін құнсыздану мәніне тексеруге міндетті екендігіне нұсқайды (тізбесі толық болып табылмайды):

- Соның ішінде Компания белгілі бір учаскені барлауға және бағалауға құқылы болған кезең өтіп кеткенде немесе таяу арада өтеді және оның ұзартылуы күтілмейді;
- Белгілі бір учаскеде көмірсутектер ресурстарын одан әрі барлауға және бағалауға едәуір шығыстар бюджетке қосылмаған және жоспарланбайды;
- Белгілі бір учаскеде көмірсутектер ресурстарын барлау және бағалау көмірсутектер ресурстарының коммерциялық тиімді көлемдерін анықтауға әкеліп соқтырмады және Компания белгілі бір учаскеде мұндай қызметті тоқтату шешімін қабылдады;
- Компанияның белгілі бір учаскені әзірлеу ықтималдылығына қарамастан барлау және бағалау жөніндегі активтің ағымдағы құны нәтижелі әзірлеудің немесе өткізудің нәтижесінде толық шамада өтелмейді деген жеткілікті деректері бар.

Қаржы активтері***Бастапқы тану және бағалау***

Қаржы активтері алғаш рет танылғанда кейіннен амортизацияланған құны бойынша, басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша және пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын ретінде жіктеледі. Қаржы активтерінің бастапқыда танылған кездегі жіктелуі келісімшартта көзделген қаржы активі мен Компания бұл активтерді басқару үшін қолданатын бизнес-модель бойынша ақша ағындарының сипаттамаларына тәуелді болады. Қаржыландырудың едәуір компонентін қамтымайтын немесе соған қатысты Компания іс жүзіндегі сипаттың жеңілдетілуін қолданған сауда дебиторлық берешекті қоспағанда, Компания қаржы активтерін бастапқыда пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланбайтын қаржы активтері жағдайында мәміле бойынша шығындар сомасына ұлғайтылған әділ құны бойынша бағалайды. Қаржыландырудың едәуір компонентін қамтымайтын немесе соған қатысты Компания іс жүзіндегі сипаттың жеңілдетілуін қолданған сауда дебиторлық берешек 15 ХҚЕС-ке (IFRS) сәйкес айқындалған мәміленің бағасы бойынша айқындалады.

ЖЕКЕЛЕГЕН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

3. ЕСЕП САЯСАТЫ ТУРАЛЫ МАҢЫЗДЫ АҚПАРАТ (жалғасы)**Қаржы активтері (жалғасы)*****Бастапқы мойындау және бағалау (жалғасы)***

Қаржы активін амортизацияланған құны бойынша немесе басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша жіктеу және бағалау үшін осы активтің шарттық талаптары борыштың негізгі сомасының өтелмеген бөлігіне «борыштың негізгі сомасы мен пайыздардың есебінен төлемдер ғана» болып табылатын ақша ағындарын алуды негіздеуі қажет. Мұндай бағалау SPPI-тест деп аталады және әрбір құралдың деңгейінде жасалады. Компания қаржы активтерін басқару үшін пайдаланатын бизнес-модель ақша ағындарын әкелу мақсатында Компания өзінің қаржы активтерін басқаратын тәсілді сипаттайды. Бизнес-модель ақша ағындарының шартта көзделген ақша ағындарын алудың, қаржы активтерін сатудың немесе екеуінің де салдары болатындығын айқындайды. Заңнамамен немесе белгілі бір нарықта (стандартты талаптарда жасалатын сауда-саттық) қабылданған қағидамен белгіленген мерзімде активтерді жеткізуді талап етуші қаржы активтерін сатып алу немесе сату бойынша барлық операциялар ол жасалған күнге, яғни Компания активті сатып алуға немесе сатуға өзіне міндеттеме қабылдаған күнге танылады.

Кейінгі бағалау

Кейіннен бағалау мақсаттары үшін қаржы активтері екі санатқа жіктеледі:

- Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын қаржы активтері (борыштық құралдар);
- Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері.

Компанияның басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржы активтері болмады.

Тануды тоқтату

Қаржы активі (қаржылық жағдай туралы жекелеген есептен алынып тасталады) мойындалуын тоқтатады, егер:

- Активтен ақша ағындарын алу құқығының қолданылу мерзімі аяқталса; не болмаса
- Компания активтен ақша ағындарын алу құқығын ақша ағындарын толық көлемде және «транзиттік» келісім бойынша еш кешіктірмей алатын үшінші тарапқа төлеу бойынша өзіне міндеттеме алғанда; немесе (а) Компания барлық тәуекелдер мен активтен түсетін пайданы бергенде, не болмаса (б) Компания барлық тәуекелдер мен активтен түсетін пайданы бермегенде және сақтамаған, бірақ осы активтерді бақылау функциясын берген жағдайда.

Қаржы активтерінің құнсыздануы

Компания пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланбайтын барлық борыштық қаржы активтеріне қатысты күтілетін несиелік залалды бағалау резервін мойындайды.

Күтілетін несиелік залал шартқа сәйкес Компанияға тиесілі болатын ақша ағындары мен Компания бұл актив бойынша бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлемеге шамамен тең болатын мөлшерлемені пайдалана отырып дисконтталған алуды күтіп отырған барлық ақша ағындарының арасындағы айырма ретінде есептеледі.

Күтілетін ақша ағындарына ұсталатын қамтамасыз етуді сатудан немесе шарттық талаптардың ажырамас бөлігі болып табылатын несие сапасын арттырудың басқа тетіктерінен болатын ақша ағындары жатады.

Күтілетін несиелік залал екі кезеңде танылады. Бастапқы танылған сәттен бастап несиелік тәуекел айтарлықтай ұлғаймаған қаржы құралдары бойынша келесі 12 айдың (12 айлық күтілетін несиелік залал) ішінде мүмкін болатын дефолттардың салдарынан туындауы мүмкін несиелік залалға қатысты залалға бағалау резерві құрылады. Солар бойынша бастапқы танылған сәттен бастап қаржы құралдары үшін несиелік тәуекел айтарлықтай ұлғайған дефолттың орын алу мерзімдеріне қарамастан (бүкіл мерзім үшін күтілетін несиелік залал) осы қаржы құралының қалған қолданылу мерзімінің ішінде күтілетін несиелік залалға қатысты залалға бағалау резерві құрылады.

Сауда және басқа да дебиторлық берешекке қатысты Компания күтілетін несиелік залалды есептеу кезінде жеңілдетілген тәсілді қолданады. Тиісінше, Компания несиелік тәуекелдің өзгерістерін қадағаламайды, ал оның орнына әрбір есепті күнге бүкіл мерзім үшін күтілетін несиелік залалға тең сомада залалдарға бағалау резервін мойындайды. Компания қарыз алушылар мен жалпы экономикалық талаптарға тән болатын болжамды факторларды ескере отырып түзетілген несиелік залалдың пайда болуының өткен тәжірибесіне сүйене отырып бағалау резервтерінің матрицасын пайдаланды.

ЖЕКЕЛЕГЕН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

3. ЕСЕП САЯСАТЫ ТУРАЛЫ МАҢЫЗДЫ АҚПАРАТ (жалғасы)**Қаржы активтері (жалғасы)*****Қаржы активтерінің құнсыздануы (жалғасы)***

Егер шартта көзделген төлемдердің мерзімі 90 күнге өтіп кетсе, Компания қаржы активі бойынша дефолт болды деп есептейді. Дегенмен, белгілі бір жағдайларда Компания, егер ішкі немесе сыртқы ақпарат Компания ұстап қалатын несиелер сапасын арттыру тетіктерін ескерместен, Компанияның шартта көзделген қалған төлемдердің барлық сомасын алатындығына нұсқаса, қаржы активі бойынша дефолт болды деген қорытындыға келе алады.

Егер Компанияның шартта көзделген ақша ағындарының өтелуіне қатысты негізделген үміттері болмаса, қаржы активі есептен шығарылады.

Тауар-материалдық қорлар

Тауар-материалдық қорлар өзіндік құн және ФИФО әдісі бойынша өткізудің таза құны екі өлшемнің ең азы бойынша ескеріледі. Оның құнына қорларды тиісті жерге жеткізумен және оларды ағымдағы күйге келтірумен байланысты әдеттегі қызмет барысында болған барлық шығындар жатады. Шикі мұнай мен мұнай өнімдерінің құны, қалыпты өндіріс көлемінің негізінде тозу, таусылу және амортизация шығыстарының және үстеме шығыстардың тиісті бөлігін қоса алғанда, өндірудің өзіндік құны болып табылады.

Мұнай мен мұнай өнімдерін өткізудің таза құны, мұндай өткізумен байланысты шығыстарды шегере отырып, өткізудің болжамды бағасына негізделеді.

Ақша қаражаты мен оның баламалары

Ақша қаражаты мен оның баламаларына кассадағы қолма-қол ақша, талап еткенге дейінгі салымдарда орналасқан қаражат, бастапқы өтеу мерзімі үш айдан артық болмайтын басқа да қысқа мерзімді өтімділігі жоғары инвестициялар жатады.

Қаржылық міндеттемелер***Бастапқы тану және бағалау***

Қаржылық міндеттемелер бастапқыда танылған кезде тиісінше пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржылық міндеттемелер, несиелер мен қарыздар, кредиторлық берешек, қаржылық кепілдік шарттары немесе туынды құралдар ретінде жіктеледі.

Барлық қаржылық міндеттемелер алдымен олармен тікелей байланысты мәміле бойынша шығындарды шегере отырып (несиелер, қарыздар мен кредиторлық берешек болған жағдайда), әділ құны бойынша танылады.

Компанияның қаржылық міндеттемелері сауда және басқа да кредиторлық берешекті, несиелер мен қарызды, қаржылық кепілдік шарттарын қамтиды.

Қаржылық міндеттемелерді кейіннен бағалау

Қаржылық міндеттемелерді кейінгі бағалау оларды былай жіктеуге байланысты:

Сауда және басқа да кредиторлық берешек

Бастапқы мойындалғаннан кейін сауда және басқа да кредиторлық берешек тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып амортизацияланған құн бойынша бағаланады. Мұндай қаржылық міндеттемелер бойынша кірістер мен шығыстар оларды тану доғарылғаннан кейін, сондай-ақ тиімді пайыздық мөлшерлемені қолдана отырып амортизацияның есептелуіне қарай пайданың немесе залалдың құрамында танылады.

ЖЕКЕЛЕГЕН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

3. ЕСЕП САЯСАТЫ ТУРАЛЫ МАҢЫЗДЫ АҚПАРАТ (жалғасы)**Қаржылық міндеттемелер (жалғасы)*****Қаржылық міндеттемелерді кейіннен бағалау (жалғасы)******Несилер мен қарыздар***

Бастапқыда танылғаннан кейін пайыздық несиелер мен қарыздар тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып амортизацияланған құн бойынша бағаланады. Мұндай қаржылық міндеттемелер бойынша кірістер мен шығыстар, оларды тануды тоқтатқанда, сондай-ақ тиімді пайыздық мөлшерлемені пайдалану арқылы амортизацияның есептелуіне қарай жиынтық кіріс туралы жекелеген есепте танылады. Амортизацияланған құн бастапқы мойындау кезіндегі дисконттарды немесе сыйлықақыларды, сондай-ақ тиімді пайыздық мөлшерлеменің ажыратылмас бөлігі болып табылатын комиссиялық немесе шығындарды ескере отырып есептеледі. Тиімді пайыздық мөлшерлеме амортизациясы жиынтық кіріс туралы жекелеген есепте қаржыландырудан болған шығындар құрамына енгізіледі.

Қаржылық кепілдік шарттары

Компания шығарған қаржылық кепілдік шарттары борыштық құралдың талаптарына сәйкес белгілі бір борышкердің уақтылы төлемді жүзеге асыру қабілетсіздігі салдарынан осы шарттың иесіне келтірілген шығындарды өтеуге төлемді жүзеге асыруды талап ететін шарттың өзін білдіреді. Қаржылық кепілдік шарттары бастапқыда кепілдіктің шығуымен тікелей байланысты мәміле бойынша шығындарды ескере отырып әділ құны бойынша міндеттеме ретінде танылады. Кейіннен міндеттеме келесі өлшемдердің ең үлкені бойынша бағаланады: пайда немесе залал құрамында танылған, жинақталған амортизацияны шегере отырып, бастапқыда танылған сома және күтілетін несиелік залалға бағалау резерві.

Қаржылық міндеттемелерді тануды тоқтату

Қаржылық жағдай туралы жекелеген есепте қаржылық міндеттеменің танылуы, егер міндеттеме өтелсе, күші жойылса, немесе оның әрекет ету мерзімі аяқталған жағдайда тоқтатылады. Егер қолданыстағы қаржылық міндеттеме дәл сол кредитордың алдында едәуір ерекшеленетін талаптарда басқа міндеттемеге ауыстырылса немесе егер қолданыстағы міндеттеменің талаптары едәуір өзгертілсе, мұндай ауыстыру немесе өзгеріс бастапқы міндеттеменің мойындалуын тоқтату ретінде және жаңа міндеттемені танудың басталуы ретінде ескеріледі, ал олардың баланстық құндағы айырмасы пайда немесе залал құрамында жиынтық кіріс туралы жекелеген есепте пайда мен залалда танылады.

Резервтер

Компанияның өткен оқиғалардың нәтижесі ретінде туындайтын ағымдағы міндеттемелері (заңды немесе ерікті қабылданған) болғанда және бұл ретте міндеттемелерді орындау мақсатында экономикалық пайданы білдіретін ресурстардың ағып кетуінің жеткілікті ықтималдығы болғанда және мұндай міндеттемелердің сомасын шынайы етіп анықтау мүмкіндігі болғанда ғана резервтер мойындалады. Егер Компания бағалау міндеттемелерінің бір бөлігінің немесе барлықтарының өтемақысын алуды болжап отырса, мысалы, сақтандыру шарты бойынша, өтемақы тек өтемақыны алуда күмән болмаған жағдайда ғана жекелеген актив ретінде танылады.

Егер ақшаның уақытша құнының әсері елеулі болса, бағалау міндеттемелері келешекте күтілетін ақша ағындарын дисконттау арқылы ақшаның уақытша құнының ағымдағы нарықтық бағасын және бұл қолданылғанда, нақты міндеттемеге тән тәуекелдерді көрсететін салық салынғанға дейінгі мөлшерлеме бойынша айқындалады. Егер дисконттау қолданылса, бағалау міндеттемесінің ұлғаюы уақыт өтісімен қаржылық шығындар ретінде мойындалады.

Түсімді мойындау

Компания уәде етілген тауарды немесе қызметті (яғни активті) сатып алушыға бере отырып, атқару бойынша міндеттемені орындаған кезде (немесе шамасына қарай) түсім мойындалады. Сатып алушы бұл активке бақылауды алғанда (немесе шамасына қарай) актив беріледі, бұл әдетте келісімшарттың бағасы белгіленген немесе айқындалатын болып табылуы, ал дебиторлық берешекті алу мүмкіндігі негізделген түрде қамтамасыз етілген деген талаппен меншік құқығын беру кезінде орын алады. Атап айтқанда, мұнай өнімдерін өткізуден түскен кірістер, әдетте, оларға меншік құқығы өткен кезде танылады. Экспортқа сату үшін меншік құқығы, әдетте, шекарада өтеді. Түсім кез келген сауда жеңілдіктерінің сомаларын, көлемі үшін жеңілдіктер мен өтелетін салықтарды ескере отырып, алынған немесе алынуға жататын сыйақының әділ құны бойынша бағаланады.

ЖЕКЕЛЕГЕН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

3. ЕСЕП САЯСАТЫ ТУРАЛЫ МАҢЫЗДЫ АҚПАРАТ (жалғасы)**Түсімді мойындау (жалғасы)***Сауда дебиторлық берешек*

Дебиторлық берешек Компанияның шартсыз болып табылатын өтемақы сомасына құқығын білдіреді (яғни ақы төлеу мерзімінің орын алуы үшін тек уақыт қана қажет).

Шарт бойынша міндеттемелер

Шарт бойынша міндеттеме – Компания сатып алушыдан өтемақыны алған тауарларды немесе қызметтерді сатып алушыға беру міндеттемесі. Сатып алушы өтемақыны Компания тауарды немесе қызметті сатып алушыға беру сәтіне дейін төлеген жағдайда, Компания шарт бойынша міндеттемені төлемді жүзеге асыру сәтіне немесе төлем төленуге жататын болған сәтте (қайсысының бұрын орын алатындығына қарай) мойындайды. Компания шарт бойынша өз міндеттемелерін орындағанда шарт бойынша міндеттеме түсіммен мойындалады.

Шығыстарды мойындау

Шығыстар пайда болу сәтінде есептелінеді және есептеу әдісі негізінде оларға жататын кезеңде жекелеген қаржылық есептілікте көрсетіледі.

Пайыздық және ұқсас кірістер мен шығыстар

Амортизацияланған құн бойынша бағаланатын барлық қаржы құралдары бойынша пайыздық кірістер мен шығыстар дисконттау кезіндегі пайыздың тиімді мөлшерлемесі бойынша бейнеленеді, ол бойынша қаржылық құралды пайдаланудың болжалды мерзімі ішінде немесе қолданылуына қарай қысқарақ мерзім ішінде күтілетін болашақ ақша төлемдері мен түсімдері дәлдікпен қаржы активінің немесе қаржылық міндеттеменің таза баланстық құнында келтіріледі. Пайыздық кіріс қаржылық кірістің құрамына, ал пайыздық шығыс жиынтық кіріс туралы жекелеген есепте қаржылық шығындар құрамына қосылады.

Табыс салығы

Бір жылғы табыс салығына ағымдағы корпоративтік табыс салығы, баламалы үстеме пайда салығы және кейінге қалдырылған салық кіреді. Ағымдағы және алдыңғы кезеңдер үшін ағымдағы табыс салығы бойынша активтер мен міндеттемелер салық органдарына өтеледі немесе төленеді деп болжанатын сома бойынша бағаланады. Осы соманы есептеу үшін қолданылатын салық мөлшерлемелері мен салық заңнамасы, – есепті күнге қабылданған немесе нақты қабылданған мөлшерлемелер мен заңдар. Тікелей капиталда мойындалған баптарға қатысты ағымдағы корпоративтік табыс салығы («КТС») жиынтық кіріс туралы есепте емес, капиталдың құрамында танылады.

Баламалы үстеме пайда салығы («БҮПС») табыс салығы ретінде қарастырылады және табыс салығы бойынша шығыстардың бір бөлігін құрады. Қолданыстағы салық заңнамасына сәйкес Компания жер қойнауын пайдалануға арналған әрбір келісімшартқа қатысты БҮПС-ты жер қойнауын пайдалануға арналған әрбір бөлек келісімшарт бойынша жиынтық жылдық кірістің бір жылғы аударымдарға ара қатынасының негізінде құбылмалы мөлшерлемелер бойынша есептейді және төлейді. БҮПС-ты қолдануды көздейтін жиынтық жылдық кірістің әрбір салық жылындағы аударымдарға ара қатынасы 1,25:1 құрайды. БҮПС жер қойнауын пайдалануға арналған әрбір келісімшартқа қатысты салықтық таза кірістің (БҮПС пен рұқсат етілген түзетулер үшін салық салынатын кіріс) бір бөлігі қолданылады.

Кейінге қалдырылған салық КТС, сол сияқты БҮПС үшін де есептеледі. Кейінге қалдырылған БҮПС келісімшарт бойынша төленуге жататын БҮПС-тің күтілетін мөлшерлемесі бойынша жер қойнауын пайдалануға арналған келісімшарттарға жатқызылған активтер үшін уақыт айырмалары бойынша есептеледі.

Кейінге қалдырылған салық активтері мен міндеттемелердің салық базасы мен олардың ағымдағы құны арасындағы есепті күнге қаржылық есептілік мақсаттары үшін уақытша айырмаларды айқындау арқылы міндеттемелер әдісі бойынша айқындалады.

ЖЕКЕЛЕГЕН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

3. ЕСЕП САЯСАТЫ ТУРАЛЫ МАҢЫЗДЫ АҚПАРАТ (жалғасы)**Дивидендтер**

Дивидендтер есепті мерзімге дейін жарияланған жағдайда ғана міндеттемелер ретінде танылады және есепті мерзімдегі капитал сомасынан шегеріледі. Дивидендтер туралы ақпарат, егер олар есепті күннен кейін, бірақ шығаруға арналған жекелеген қаржылық есептілікті бекіткен күнге дейін жарияланса, есептілікте ашып көрсетіледі.

Акционерлерге өзге де бөлу

Компания мен оның еншілес ұйымдары ҚР Президентінің Тапсырмасы бойынша Үкіметтің Қаулыларына немесе Самұрық-Қазынаның шешімдеріне немесе нұсқаулықтарына сәйкес шеккен шығындар капитал арқылы бөлу ретінде ескеріледі. Мұндай шығындарға Компанияның профильді емес қызметімен байланысты шығыстар және активтерді құру немесе Самұрық-Қазынаға беру үшін қызметтерді сатып алу мақсатында жасалатын шығыстар жатады (әлеуметтік объектілерді салу немесе Самұрық-Қазынаның өзге шығыстарын өтеу).

4. МАҢЫЗДЫ ЕСЕПТІ БАҒАЛАУЛАР МЕН ПАЙЫМДАУЛАР

Компанияның жекелеген қаржылық есептілігін дайындау оның басшылығынан есептілікте көрсетілетін түсімдер, шығыстар сомасына, активтерге және міндеттемелерге, сондай-ақ есепті күнге шартты активтер мен міндеттемелер туралы ақпаратты ашуға әсер ететін бағалау мәндерін және болжауларды пайымдау мен анықтау енгізуді талап етеді. Алайда осы болжаулар мен бағалау мәндеріне қатысты айқынсыздық келешекте осындай болжаулар мен бағалау қолданылатын активтер мен міндеттемелердің ағымдағы құнын елеулі түзетуді талап етуі мүмкін.

Салық салу

Салық тәуекелдерін бағалау кезінде, басшылық Компания даулай алмайтын немесе есептей алмайтын салық заңнамасын сақтамауды мүмкін болатын саласы ретінде қарайды, ол егер қосымша салықтар салық органдарында есептелінетін болса табысты түрде шағымдана алады. Мұндай анықтау мәнді пайымдауларды шығаруды талап етеді және салық заңнамасы мен нормативтік құқықтық актілердегі өзгерістер, жер қойнауын пайдалануға Компанияның келісім-шарттарында салық салу талабына түзету, салық талқылауларынан өзі күтетін шешімдер бойынша күтілетін нәтижелерді және сәйкестікті тексеруге салық органдары жүзеге асыратын нәтиженің негізінде анықтау нәтижесінде өзгеруі мүмкін.

Кейінге қалдырылған салық бойынша активтер

Кейінге қалдырылған салық бойынша активтер соған қарсы кейінге қалдырылған салық активтері пайдаланылуы мүмкін салық салынатын пайда алынатындығының айтарлықтай ықтималдығы бар дәрежеде барлық резервтер мен ауыстырылған салық залалы бойынша танылады. Басшылықтың елеулі пайымдаулары жоспарланатын деңгей мен кірістілікті қамтамасыз ету уақытының негізінде, сондай-ақ салықтық жоспарлау стратегиясының табысты қолданылуының негізінде танылуы мүмкін кейінге қалдырылған салық жөніндегі активтерді бағалау үшін талап етіледі. 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша кейінге қалдырылған салық бойынша танылмаған салық активтері 531.927 миллион теңгені (2022 жыл: 564.444 миллион теңге) құрайды (25-ескертпе).

Қаржы құралдарының әділ құны

Қаржылық жағдай туралы жекелеген есепте танылған қаржы құралдарының және қаржы міндеттемелерінің әділ құны осы активті нарықтар негізінде анықталмайтын жағдайларда, ол дисконтталған ақша ағындарының моделін қоса алғанда, бағалау әдістерін пайдалана отырып, анықталады.

Мүмкіндігіне қарай осы модельдер үшін бастапқы деректер ретінде алайда, бұл іс жүзінде жүзеге асыру мүмкін болмаған жағдайларда, бақылаушы нарықтардан түсетін ақпарат пайдаланылады, әділ құнды белгілеу үшін пікірдің белгілі бір үлесі талап етіледі. Пікірлер өтімділік тәуекелі, несиелік тәуекел және өзгермелілік сияқты осындай бастапқы деректерді есепке алынуын қамтиды. Осы факторларға қатысты болжамдарға өзгерістер жекелеген қаржылық есептілікте көрсетілген қаржы құралдарының әділ құнына әсер етуі мүмкін. Әділ құн туралы толық ақпарат 27-ескертпеде ашып көрсетілген.

ЖЕКЕЛЕГЕН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

4. МАҢЫЗДЫ ЕСЕПТІ БАҒАЛАУЛАР МЕН ПАЙЫМДАУЛАР (жалғасы)**Еншілес ұйымдарға, бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компанияларға инвестициялардың өтелімділігі**

Компания әрбір есепті күнге еншілес ұйымдарға, бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компанияларға инвестициялардың құнсыздану белгілерінің болуын бағалайды. Егер мұндай индикатор бар болып шықса, өткізу шығыстарын және пайдалану құнын шегере отырып әділ құнынан барынша жоғары мән ретінде қарастырылатын өтелетін құнның лайықты бағалануы жүргізіледі. Бұл есептемелер мұнайдың ұзақ мерзімді бағасы, дисконт мөлшерлемелері, болашақтағы капитал қажеттілігі, тәуекел мен белгісіздікке ұшыраған операциялық қызмет (бұл өндіру және сату көлемдерін қамтиды) сияқты бағалаулар мен жол берулерді пайдалануды қамтиды. Егер инвестициялардың баланстық құны олардың өтелетін құнынан асатын болса, инвестициялар құнсызданған болып есептеледі, олардың баланстық құны өтелетін құнға дейін азаяды.

Өтелетін құнды бағалау кезінде келешекте күтілетін ақша ағындары активтер тобына тән болатын тәуекелдерге түзетіледі және ақшаның уақытша құнының ағымдағы нарықтық бағалауын және активке тән тәуекелдерді көрсететін дисконттау мөлшерлемесі бойынша келтірілген құнға дейін дисконтталады. Активтің сатылғаны үшін түскен немесе бағалау күніне нарық қатысушыларының арасындағы әдеттегі мәміленің барысында міндеттемелердің берілгені үшін төленген баға әділ құн болып табылады.

2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Компания құнсыздану белгілерінің болуы салдарынан еншілес ұйымдарға, бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компанияларға инвестициялардың құнсыздануына жыл сайынғы тесттерді өткізді. Еншілес ұйымдарға, бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компанияларға инвестициялардың өтелетін құнның құнсыздануына жасалған талдаудың нәтижесінде 2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанында аяқталған жылдар үшін жекелеген қаржылық есептілікте танылды (16 және 17-ескертпелер).

Барлау және бағалау активтерінің құнсыздануы

Компания барлау және бағалау бойынша активтерді құнсыздану мәніне тексереді, әрі мұндай активтер материалдық және материалдық емес мұнай-газ активтерінің құрамына немесе бұл активтердің құнсыздануына нұқсайтын фактілер мен жағдайлар болғанда аударылады. Құнсызданудан болған шығын сол бойынша барлау және бағалау бойынша активтердің баланстық құны олардың өтелетін сомасынан асатын сомада танылады. Өтелетін сома екі өлшемнің ең үлкені ретінде айқындалады: бұл активтерді сату және пайдалану құны бойынша шығындарды шегере отырып барлау және бағалау бойынша активтердің әділ құны.

5. БАҚЫЛАУДАН АЙЫРЫЛУ**«KALAMKAS-KHAZAR OPERATING» ЖШС («KKO»)**

2023 жылғы 7 ақпанда Компания 100% еншілес ұйым ККО-ны құрды. 2023 жылғы 9 ақпанда Компания мен «Лукойл» ЖАҚ Каспий теңізінің қазақстандық секторында орналасқан Қаламқас-теңіз, Хазар және Әуезов жер қойнауы учаскелерінде көмірсутектерді өндіруге арналған келісімшарттың ұстаушысы болып табылатын ККО-ның жарғылық капиталындағы қатысу үлесінің 50%-ын сатып алу-сату шартына қол қойды. 2023 жылғы 11 қыркүйекте тараптар сатып алу-сату шартында көзделген кейінге қалдыру талаптарын орындағаннан кейін ККО-ны қайта тіркеу жүргізілді. Мәміленің нәтижесінде Компания ККО бақылауын жоғалтты.

Қатысу үлесінің 50%-ын сату құны 200 миллион АҚШ долларын құрады (еншілес ұйымның шығу күніне баламасы 93.258 миллион теңге). Сатып алу-сату шартының талаптарына сәйкес сату құны белгілі бір талаптар орындалған жағдайда 100 миллион АҚШ долларына түзетілуі мүмкін («Қосымша сыйақы»). Компания Қосымша сыйақыны пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активі ретінде таныды. 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Қосымша сыйақының әділ құны 30 миллион АҚШ доллары (баламасы 13.860 миллион теңге) болды, ол басқа да ұзақ мерзімді қаржы активтерінің құрамында көрсетілді.

2023 жылғы 21 қыркүйекте «Лукойл» ЖАҚ 200 миллион АҚШ доллары мөлшерінде (төлем жасау күніне баламасы 94.644 миллион теңге) ақшалай сыйақыны төледі.

ЖЕКЕЛЕГЕН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**5. БАҚЫЛАУДАН АЙЫРЫЛУ (жалғасы)***«KALAMKAS-KHAZAR OPERATING» ЖШС («ККО») (жалғасы)*

Бұрынғы еншілес компанияда қалған инвестиция үлестік қатысу әдісі бойынша ескерілетін бірлескен кәсіпорынға инвестицияны білдіреді және бақылаудан айырылу күніне оның әділ құны 93.258 миллион теңгені құрайды.

Бақылаудан айырылу күніне инвестицияның баланстық құны	14.445
Еншілес ұйымның шығу күніне алынған ақшалай сыйақы	93.258
Еншілес ұйым шыққан күнгі қосымша сыйақының әділ құны	14.154
Бірлескен кәсіпорынға салынған қалған инвестициялардың 50% әділ құны (17-ескертілме)	93.258
Еншілес ұйымның шығуынан түскен кіріс	186.225

6. САТЫП АЛУ*Dunga Operating GmbH сатып алу*

2023 жылғы 9 қазанда Компания TOTALENERGIES EP DANMARK A/S компаниясымен шикі мұнай мен табиғи газды барлау және өндірумен айналысатын Total E&P dunga GmbH (2023 жылғы желтоқсанда Dunga Operating GmbH деп өзгертілген) акцияларының 100% сатып алу-сату шартына қол қойды. Сатып алу құны 358,5 миллион АҚШ доллары болды (баламасы 165.913 миллион теңге). Келісімде тараптар 2023 жылғы 30 қазанда және 2023 жылғы 20 қарашада орындаған жабудың белгілі бір кейінге қалдыру талаптары қамтылды, Компания акциялары қайта тіркелгеннен кейін мәміле аяқталды. Компания Dunga Operating GmbH-ті бақылауға алып, оны еншілес ұйым деп таныды, бұл ҚР нарығында шикі мұнай мен табиғи газдың ресурстық базасындағы және өндірудегі ҚМГ үлесін арттырды.

Компания Dunga Operating GmbH таза сәйкестендірілетін активтері мен міндеттемелерінің әділ құнын берілген өтемнің әділ құнына 358,5 миллион АҚШ доллары (баламасы 165.913 миллион теңге) мөлшерінде алдын ала құн бойынша бағалады. 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компания үлестік әдіспен есепке алынатын еншілес ұйымның таза сәйкестендірілетін активтері мен міндеттемелерінің әділ құнын бағалауды аяқтаған жоқ.

Төменде сатып алу күніне Dunga Operating GmbH сәйкестендірілетін активтері мен міндеттемелерінің алдын ала әділ құны туралы ақпарат көрсетілген:

<i>Миллион теңгемен</i>	Сатып алу күніне
Активтер	
Ұзақ мерзімді активтер	
Негізгі құралдар	192.313
Материалдық емес активтер	7.005
Ұзақ мерзімді банк салымдары	5.413
Қысқа мерзімді активтер	
Тауар-материалдық қорлар	6.607
Сауда дебиторлық берешек	9.426
Табыс салығы бойынша алдын ала төлем	2.316
Басқа да қысқа мерзімді қаржылық емес активтер	7.792
Басқа да қысқа мерзімді қаржы активтері	58
Ақша қаражаты мен оның баламалары	7.961
Активтердің жиыны	238.891
Ұзақ мерзімді міндеттемелер	
Резервтер	4.346
Мерзімі ұзартылған салық бойынша міндеттемелер	55.196
Қысқа мерзімді міндеттемелер	
Сауда кредиторлық берешек	11.881
Басқа да қысқа мерзімді қаржылық міндеттемелер	1.555
Міндеттемелер жиыны	72.978
Алдын ала әділ құны бойынша таза активтердің жиыны	165.913

ЖЕКЕЛЕГЕН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**7. ЖАЛПЫ БАҚЫЛАУМЕН САТЫП АЛУ****Жалпы бақылаудағы еншілес ұйымдарды сатып алу***«Полимер Продакшн» ЖШС («Полимер»)*

2023 жылғы желтоқсанда Компания Самұрық-Қазына еншілес ұйымынан, «Samruk-Kazyna Ondeu» ЖШС-нен («СҚО») және үшінші тараптан, «ХимПарк Тараз» МЭЗ БК» АҚ-нан, 1.520 миллион теңгеге Полимерге қатысу үлесінің 99,9% және 0,1% -ын сатып алды, ол 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша әлі төленбеген.

Компания Полимерді бақылауға алып, оны еншілес ұйым ретінде таныды. Сатып алу еншілес ұйымды жалпы бақылаудағы тараптардан сатып алу ретінде көрсетілді және алдыңғы кітаптарда көрсетілген Полимер активтері мен міндеттемелерінің баланстық құны бойынша үлестерді біріктіру әдісі бойынша ескерілді.

KMG Kashağan B.V. («Қашаған»)

2015 жылғы 16 қазанда Компанияның еншілес ұйымы Cooperative KMG U.A. Қашағандағы өз акцияларының 50%-ын 2018 жылғы 1 қаңтардан бастап 2020 жылғы 31 желтоқсанға дейінгі кезеңде акциялардың барлық немесе ішінара пакетін сатып алуға арналған опцион құнымен («Опцион») Самұрық-Қазынаның пайдасына сатты. Кейінірек Опционды орындау кезеңі 2022 жылғы 31 желтоқсанға дейін ұзартылды.

2017 жылы Амстердам соты Самұрық-Қазынаға тиесілі Қашаған акцияларының 50%-на белгілі бір шектеулер («Шектеулер») қойды. Шектеулердің қолданылу кезеңінде Қашаған акциялары сатыла, беріле немесе кепілге қойыла алмады. 2022 жылғы 14 маусымда Амстердам соты Шектеулерді алып тастады.

2022 жылғы 14 қыркүйекте Cooperative KMG U.A. мен Самұрық-Қазына Опциондық келісімді өзгерту және опционды орындау туралы келісімге («Өзгерістері бар келісім») қол қойды, оған сәйкес Опционды орындағаны үшін өтемақы сомасы 3.781,7 миллион АҚШ долларын құрады (баламасы 1.777.076 миллион теңге).

Компания, Самұрық-Қазына және Cooperative KMG U.A. арасында 2022 жылғы 14 қыркүйектегі Өзгерістері бар келісімде және Борышты ауыстыру және өзара есеп айырысу туралы келісімде өтемақыны төлеудің мынадай тәртібі айқындалды:

- 566,7 миллион АҚШ доллары мөлшеріндегі сома Cooperative KMG U.A. тарапынан мәміле аяқталған күннен бастап 10 жұмыс күні ішінде төленуге тиіс (2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша төленген; төлем күніне бағам бойынша баламасы 271.032 миллион теңге);
- 375,1 миллион АҚШ доллары мөлшеріндегі сома Cooperative KMG U.A. тарапынан 2022 жылғы 31 желтоқсанға дейін төленуі тиіс (2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша төленді; төлем жасау күнгі бағам бойынша баламасы 175.654 миллион теңге) және 363,6 миллион АҚШ доллары мөлшеріндегі сома 2023 жылғы 30 маусымға дейін Cooperative KMG U.A. тарапынан төленуге тиіс (2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша: 168.239 миллион теңге).
- Самұрық-Қазына алдындағы Опционды орындағаны үшін өтемақы төлеу бойынша Cooperative KMG U.A. 2.476,25 миллион АҚШ доллары мөлшеріндегі (аударым күніндегі бағам бойынша баламасы 1.173.520 миллион теңге) берешегінің бір бөлігі Cooperative KMG U.A. жарғылық капиталына қосымша салым бойынша Компанияға қойылатын талаптарға қарсы есептелді.
- Осы мәміленің нәтижесінде Компанияның Самұрық-Қазына алдындағы 2.476,25 миллион АҚШ доллары мөлшеріндегі берешегі танылды. Кейіннен бұл берешек Самұрық-Қазына берген қаржылық көмекпен 424.587 миллион теңге (26-ескертпе) мөлшерінде (әділ құн өтеу күніндегі баланстық құнға шамамен тең) және Компанияның облигацияларын орналастыру нәтижесінде Компания алған 751.631 миллион теңге мөлшеріндегі ақшалай қаражатпен есепке жатқызу жолымен өтелді (22-ескертпе).

2022 жылғы 15 қыркүйекте Компания мен Cooperative KMG U.A. мәмілені аяқтайтын өзгерістермен Келісімнің бірқатар заңды шарттарын орындады, Опционды орындады және Қашаған акцияларының 50%-ы Cooperative KMG U.A. пайдасына қайта тіркелді.

Осылайша, Опционды орындау нәтижесінде Cooperative KMG U.A. Қашағанды бақылауға алып, оны еншілес ұйым ретінде таныды. Сатып алу еншілес ұйымды жалпы бақылаудағы тараптардан сатып алу ретінде көрсетілді және алдыңғы кітаптарда көрсетілген Қашаған активтері мен міндеттемелерінің баланстық құны бойынша үлестерді біріктіру әдісі бойынша ескерілді. Берілген өтемақы мен Қашағанның таза активтері арасындағы айырма капитал құрамында көрсетілді.

Қашағанды сатып алу жөніндегі барынша толық ақпарат Компанияның 2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылғы жылдық жекелеген қаржылық есептілігінде ашылып көрсетілді.

ЖЕКЕЛЕГЕН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

7. ЖАЛПЫ БАҚЫЛАУМЕН САТЫП АЛУ (жалғасы)**Жалпы бақылаудағы еншілес ұйымдарды сатып алу (жалғасы)***«KLPE» ЖШС («KLPE»)*

2022 жылғы 1 желтоқсанда Компания Самұрық-Қазына еншілес ұйымдарынан, СҚО және Полимерден 2 теңгеге KLPE жарғылық капиталына 100% қатысу үлесін сатып алды. KLPE Қазақстанда алғашқы интеграцияланған газ-химия кешенін салумен айналысады.

Сатып алу нәтижесінде Компания KLPE-ні бақылауға алып, оны еншілес ұйым ретінде таныды. Сатып алу жалпы бақылаудағы тараптардан сатып алу ретінде көрсетілді және алдыңғы кітаптарда көрсетілген KLPE активтері мен міндеттемелерінің баланстық құны бойынша үлестерді біріктіру әдісі бойынша ескерілді, әрі ол сатып алу күніне 25.250 миллион теңге болды. Берілген өтемақы мен KLPE-нің таза активтері арасындағы айырма капитал құрамында көрсетілді.

KLPE-ні сатып алу жөніндегі барынша толық ақпарат Компанияның 2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылғы жылдық жекелеген қаржылық есептілігінде ашылып көрсетілді.

Бірлескен кәсіпорындарды сатып алу*«Kazakhstan Petrochemical Industries Inc.» ЖШС («КПИ»)*

2022 жылғы 13 маусымда Самұрық-Қазына Компанияға КПИ-дегі қатысу үлесінің 49,50%-ын берді. Сатып алу құны 91.175 миллион теңгені құрады және Компаниядан алынған қаржылық көмек бойынша Самұрық-Қазына берешегінің бір бөлігін өтеу есебіне есептелді (26-ескертпе). КПИ «Атырау облысында бірінші интеграцияланған газ-химия кешенін салу» инвестициялық жобаның іске асырылуымен айналысады.

КПИ-дегі қатысу үлесінің 49,50%-ы жалпы бақылаудағы тараптардан бірлескен кәсіпорынды сатып алу ретінде көрсетілді және бірлескен кәсіпорынның баланстық құны негізінде үлестерді біріктіру әдісі бойынша ескерілді.

СҚО мен Компания КПИ-ді бірлесіп бақылайды, КПИ қызметі туралы шешімдер бірауыздан қабылданады.

Сатып алу құны мен сатып алу күніндегі КПИ-дің 74.743 миллион теңге мөлшерінде сәйкестендірілетін активтері мен міндеттемелерінің баланстық құны арасындағы айырма Самұрық-Қазына пайдасына бөлу ретінде танылады және капиталдағы өзгерістер туралы жекелеген есепте «Бірлескен кәсіпорындарды сатып алу» жолы бойынша ұсынылған.

КПИ-ді сатып алу жөніндегі барынша толық ақпарат Компанияның 2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылғы жылдық жекелеген қаржылық есептілігінде ашылып көрсетілді.

«PETROSUN» ЖШС («PETROSUN»)

2022 жылғы 1 шілдеде ҚР Премьер-Министрінің төрағалығымен Экономиканы, атап айтқанда жанар-жағармай материалдары нарығын монополиясыздандыру жөніндегі комиссия отырысының хаттамасына сәйкес Компания PETROSUN жарғылық капиталына қатысу үлесінің 49%-ын сатып алды, оның негізгі қызметі сұйытылған көмірсутек газы мен мұнай өнімдерін сату болып табылады. Сатып алу құны 1 теңге болды. Сатып алу құны мен PETROSUN сәйкестендірілетін активтері мен міндеттемелерінің 10.989 миллион теңге мөлшеріндегі әділ құны арасындағы айырмашылық жоғарыда көрсетілген хаттамадағы нұсқаулықтың негізінде Самұрық-Қазына жалғыз акционерінің салымы ретінде танылды және капиталдағы өзгерістер туралы жекелеген есепте «Бірлескен кәсіпорындарды сатып алу» жолы бойынша білдірілді.

PETROSUN-дағы қатысу үлесінің 49%-ы «Қауымдастырылған және бірлескен кәсіпорындарға инвестициялар» 28 ХҚЕС-ке (IAS) сәйкес үлестік қатысу әдісін қолдана отырып, бірлескен кәсіпорынды сатып алу ретінде көрсетілді. «ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ КННК ИНТЕРНАЦИОНАЛ» ЖШС (PETROSUN екінші қатысушысы) және Компания PETROSUN-ды бірлесіп бақылайды және PETROSUN қызметі туралы шешімдерді бірауыздан қабылдайды.

PETROSUN-ды сатып алу жөніндегі барынша толық ақпарат Компанияның 2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылғы жылдық жекелеген қаржылық есептілігінде ашылып көрсетілді.

ЖЕКЕЛЕГЕН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**8. САТЫП АЛУШЫЛАРМЕН ЖАСАЛҒАН ШАРТТАР БОЙЫНША ТҮСІМ**

Миллион теңгемен	2023 жыл	2022 жыл
Мұнай өнімдерін ішкі нарықта өткізу	795.043	654.200
Мұнай өнімдерін экспортқа өткізу	103.235	185.429
Экспедиторлық қызметтер үшін комиссия	569	499
Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша түсім жиыны	898.847	840.128

Географиялық өңірлер

ҚР	795.612	654.698
Басқа да елдер	103.235	185.430
Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша түсім жиыны	898.847	840.128

Түсімді мойындау мерзімдері

Тауарлар белгілі бір уақыт сәтінде беріледі	898.278	839.629
Қызметтер уақыт кезеңінің ішінде көрсетіледі	569	499
Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша түсім жиыны	898.847	840.128

2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылы «PetroRetail» ЖШС, «Sinooil» ЖШС, «Гелиос» ЖШС, «VITOL S.A.» ЖШС және «ҚТЖ - Жүк тасымалы» ЖШС («ҚТЖ») мұнай өнімдерін ірі сатып алушылардан түскен кіріс 172.652 миллион теңгені, 100.469 миллион теңгені, 96.071 миллион теңгені, 94.898 миллион теңгені және 94.813 миллион теңгені құрады (2022 жыл: «PetroRetail» ЖШС, «VITOL S.A.», «Гелиос» ЖШС, «Sinooil» ЖШС және «ҚазМұнайГаз-Аэро» ЖШС («ҚМГ-Аэро») мұнай өнімдерін ірі сатып алушылардан түскен кіріс тиісінше 259.415 миллион теңгені, 173.642 миллион теңгені, 65.403 миллион теңгені, 63.211 миллион теңгені және 52.173 миллион теңгені құрады).

9. САТУДЫҢ ӨЗІНДІК ҚҰНЫ

Миллион теңгемен	2023 жыл	2022 жыл
Шикі мұнай	539.902	468.849
Өндірістік сипаттағы жұмыстар мен қызметтер	198.903	167.900
Акциздер	112.320	90.012
Жанармай қоспасы	4.555	2.158
	855.680	728.919

10. ЖАЛПЫ ЖӘНЕ ӘКІМШІЛІК ШЫҒЫСТАР

Миллион теңгемен	2023 жыл	2022 жыл
Кәсіби қызметтер	10.409	2.069
Жалақы бойынша шығыстар	10.370	9.723
Сауда және басқа да қысқа мерзімді дебиторлық берешек бойынша күтілетін несиелік залал резервін есептеу	6.703	44
Аутсорсинг пен аутстаффинг бойынша қызметтер	5.572	4.388
Есепке алынбаған ҚҚС	4.922	1.563
Тозу және амортизация	3.282	2.476
Анықтамалық – ақпараттық қызметтер	1.651	1.611
Жөндеу және техникалық қызмет көрсету	1.643	1.580
Корпоративтік табыс салығынан басқа салықтар	1.423	1.350
Сенімгерлік басқару қызметтері	553	2.492
Басқалары	9.109	6.983
	55.637	34.279

11. ТАСЫМАЛДАУ ЖӘНЕ ӨТКІЗУ ШЫҒЫСТАРЫ

Миллион теңгемен	2023 жыл	2022 жыл
Тасымалдау	9.412	9.219
Экспорттық кеден бажы	8.404	9.416
Басқалары	1.098	201
	18.914	18.836

ЖЕКЕЛЕГЕН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**12. ҚАРЖЫЛЫҚ КІРІСТЕР МЕН ҚАРЖЫЛЫҚ ШЫҒЫНДАР**

Төменде 2022 және 2023 жылдардың 31 желтоқсанында аяқталған жылдар үшін қаржылық кірістер көрсетілген:

<i>Миллион теңгемен</i>	2023 жыл	2022 жыл
Байланысты тараптарға берілген қарыздар мен облигациялар бойынша пайыздық кіріс (26-ескертпе)	49.287	83.885
Банк салымдары бойынша пайыздық кіріс	46.181	21.105
Пайыздық кірістің барлығы	95.468	104.990
Қаржылық кепілдіктер бойынша міндеттемелердің амортизациясы (23-ескертпе)	19.796	15.064
Байланысты тараптарға берілген қарыздар мен облигациялар бойынша күтілетін несиелік залал резервінің қалпына келтірілуі	971	2.973
Басқалары	4.736	591
Қаржылық кірістер жиыны	120.971	123.618

Төменде 2022 және 2023 жылдардың 31 желтоқсанында аяқталған жылдар үшін қаржылық шығындар көрсетілген:

<i>Миллион теңгемен</i>	2023 жыл	2022 жыл
Үшінші тұлғалардан алынған қарыздар мен облигациялар бойынша пайыздық шығыс (22-ескертпе)	152.748	157.694
Байланысты тараптардан алынған қарыздар мен облигациялар бойынша пайыздық шығыс (22 және 26-ескертпелер)	37.833	515.221
Байланысты тараптарға ұзақ мерзімді кредиторлық берешек бойынша пайыздық шығыс (26-ескертпе)	–	38.978
Байланысты тараптарға берілген қарыздар бойынша пайыздық шығыс (26-ескертпе)	–	4.028
Пайыздық шығыстың барлығы	190.581	715.921
Байланысты тараптарға берілген қарыздар мен облигациялар бойынша күтілетін несиелік залал резервінің есептелуі	2.341	1.227
Басқалары	350	193
Қаржылық шығындар жиыны	193.272	717.341

13. ЕНШІЛЕС ҰЙЫМДАРДЫҢ ПАЙДАСЫ МЕН ЗАЛАЛЫНДАҒЫ ҮЛЕС

<i>Миллион теңгемен</i>	2023 жыл	2022 жыл
Cooperative KMG U.A.	324.133	346.874
«Атырау мұнай өңдеу зауыты» ЖШС («АМӨЗ»)	91.339	(50.165)
«ҚазТрансОйл» АҚ («ҚТО»)	62.557	41.024
«Павлодар мұнай-химия зауыты» ЖШС («ПМХЗ»)	48.404	2.094
«ҚМГ Қарашығанақ» ЖШС («ҚМГ Қарашығанақ»)	45.036	66.598
ҚМГ БӨ	37.233	706.281
TH KazMunaiGaz N.V. («TH N.V.»)	17.212	20.946
«НМСК «КазМорТрансФлот» АҚ («ҚМТФ»)	9.051	12.371
ҚМГ-Аэро	4.916	8.383
«Қазақтүрікмұнай» ЖШС («ҚТМ»)	3.670	3.966
«KMG Systems & Services» ЖШС («KMG Systems & Services»)	1.792	1.871
«Кен-Құрылыс-Сервис» ЖШС («Кен-Құрылыс-Сервис»)	676	(1.106)
KMG International N.V. («KMGi»)	(51.659)	22.480
«ҚазГПЗ» ЖШС («ҚазГПЗ»)	(4.048)	(4.949)
«KMG Green Energy» ЖШС («KMG Green Energy»)	(11)	5.870
«Урихтай Оперейтинг» ЖШС («Урихтай Оперейтинг»)	–	(21.726)
Басқалары	(5.471)	(326)
	584.830	1.160.486

ЖЕКЕЛЕГЕН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**14. БІРЛЕСКЕН КӘСІПОРЫНДАР МЕН ҚАУЫМДАСҚАН КОМПАНИЯЛАРДЫҢ ПАЙДАСЫ МЕН ЗАЛАЛЫНДАҒЫ ҮЛЕС**

<i>Миллион теңгемен</i>	2023 жыл	2022 жыл
Бірлескен кәсіпорындар		
«Теңізшевройл» ЖШС («ТШО»)	340.884	742.660
PETROSUN	46.568	23.184
«КазРосГаз» ЖШС («КРГ»)	32.323	554
«Қазгермұнай БК» ЖШС («ҚГМ»)	20.983	20.530
«Казахстан Пайплайн Венчурс» ЖШК («КПВ»)	4.503	3.828
«ТеңізСервис» ЖШС («ТеңізСервис»)	116	(6.497)
КПИ	(12.339)	(18.227)
«Қазақойл-Ақтөбе» ЖШС («ҚОА»)	(1.869)	12.648
Басқалары	(316)	1.296
Қауымдасқан компаниялар		
Каспий Мұнай құбыры Консорциумы («КМК»)	58.930	107.831
Басқалары	1.228	1.094
	491.011	888.901

15. БАРЛАУ ЖӘНЕ БАҒАЛАУ БОЙЫНША АКТИВТЕР

<i>Миллион теңгемен</i>	Жиыны
2021 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құны	12.795
Түсімдер	15.660
Құнсыздану	(3.171)
2022 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құны	25.284
Түсімдер	42.602
Шығулар	(14.953)
Құнсыздану	(40.337)
2023 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құны	12.596

2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанына барлау және бағалау бойынша активтердің қалдық құны келесі жобалармен көрсетілген:

<i>Миллион теңгемен</i>	2023 жыл	2022 жыл
«Абай» жобасы	5.392	3.512
«Торғай палеозой» жобасы	3.767	298
«Шығыс Бектұрлы» жобасы	3.437	2.989
«Жеңіс» жобасы	–	18.310
Басқалары	–	175
	12.596	25.284

2023 жылы Компания ұңғымада көмірсутектердің жоқтығы туралы бұрғылау нәтижелеріне байланысты «Жеңіс» жобасы бойынша 40.244 миллион теңге мөлшерінде құнсызданудан болған залалды мойындады. Компания құнсызданудан болған залалды барлау және бағалау шығыстарының құрамында мойындады.

2023 жылы Компания ҚР Энергетика министрлігімен Каспий теңізінің қазақстандық секторында орналасқан Қаламқас-теңіз, Хазар және Әуезов жер қойнауы учаскелерінде көмірсутектерді өндіруге арналған келісімшарт жасасты («Келісімшарт»), оның шеңберінде 14.678 миллион теңге мөлшерінде қол қою бонусын төледі (16-ескертпе). 2023 жылғы сәуірде Компания 1 теңгеге ККО пайдасына, қол қою бонусын қоса алғанда, Келісімшарт бойынша жер қойнауын пайдалану құқығының 100%-ын берді.

2022 жылы Компания «Исатай» жобасы бойынша 3.171 миллион теңге мөлшеріндегі құнсызданудан болған шығынды Компанияның және Eni Isatay B. V компаниясының, жоба бойынша екінші стратегиялық серіктестің жобадан шығу және келісімшарттық аумақты Үкіметке қайтару туралы шешіміне байланысты мойындады.

ЖЕКЕЛЕГЕН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**16. ЕНШІЛЕС ҰЙЫМДАРҒА ИНВЕСТИЦИЯЛАР**

2023 және 2022 жылғы 31 желтоқсанына еншілес ұйымдарға инвестициялар былайша көрсетілген:

<i>Миллион теңгемен</i>	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
Cooperative KMG U.A.	6.220.632	6.533.705
ҚМГ БӨ	2.479.523	2.378.879
ҚМГ Қарашығанақ	730.488	764.908
ҚТО	561.555	479.827
АМӨЗ	344.316	111.447
ПМХЗ	320.617	282.421
KMG I	260.187	326.074
Dunga Operating GmbH	163.539	–
TH N.V.	67.444	52.376
КМТФ	64.195	48.581
ҚТМ	35.229	37.559
KLPE	31.572	25.250
KMG Green Energy	30.137	16.148
«ҚМГ Инжиниринг» ЖШС («ҚМГ Инжиниринг»)	18.095	17.959
ҚазГПЗ	12.243	10.552
ҚМГ-Аэро	11.799	12.384
KMG Systems & Services	11.621	10.331
«ҚМГ-Құмкөл» ЖШС («ҚМГ-Құмкөл»)	7.454	7.441
«ӨзенМұнайСервис» ЖШС («ӨзенМұнайСервис»)	5.626	9.505
Кен-Құрылыс-Сервис	4.646	3.707
«KMG – Security» ЖШС («KMG – Security»)	3.687	2.890
«УДТВ» ЖШС («УДТВ»)	2.661	2.100
Полимер	1.521	–
«Karaton Operating Ltd.» ЖК («Karaton Operating»)	100	–
«Жамбыл Петролеум» ЖШС («Жамбыл Петролеум»)	–	33
	11.388.887	11.134.077

ЖЕКЕЛЕГЕН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**16. ЕНШІЛЕС ҰЙЫМДАРҒА ИНВЕСТИЦИЯЛАР (жалғасы)**

Келесі кестеде 2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанына Компанияның еншілес ұйымдарының қызметі, тіркелген елі немесе орналасқан жерлері, сондай-ақ Компанияның мұндай еншілес ұйымдардағы бақылау үлесі көрсетілген:

Компания	Қызметінің түрі	Елі	2023 жыл	2022 жыл
«ҚазМұнайТеңіз» ТМК ЖШС («ҚМТ»)	Көмірсутектерді барлау және өндіру	Қазақстан	99,81%	99,80%
ҚМГ БӨ	Көмірсутектерді барлау және өндіру	Қазақстан	99,72%	99,72%
Урихтау Оперейтинг	Көмірсутектерді барлау және өндіру	Қазақстан	100,00%	100,00%
ҚМГ Қарашығанақ	Көмірсутектерді барлау және өндіру	Қазақстан	100,00%	100,00%
ҚТМ	Көмірсутектерді барлау және өндіру	Қазақстан	100,00%	100,00%
Karaton Operating	Көмірсутектерді барлау және өндіру	Қазақстан	100,00%	—
Dunga Operating GmbH (6-ескертпе)	Шикі мұнай мен табиғи газды барлау және өндіру	Германия	100,00%	—
ҚазГПЗ	Мұнай мен табиғи газды өндіру	Қазақстан	100,00%	100,00%
АМӨЗ	Мұнайды қайта өңдеу	Қазақстан	99,53%	99,53%
ПМХЗ	Мұнайды қайта өңдеу	Қазақстан	100,00%	100,00%
KMG	Мұнай өнімдерін қайта өңдеу және өткізу	Румыния	100,00%	100,00%
TH N.V.	Мұнаймен және мұнай өнімдерімен сауда жасау	Нидерландтар	100,00%	100,00%
ҚМГ-Аэро	Авиациялық жанармаймен және өнімдерімен сауда жасау	Қазақстан	100,00%	100,00%
ҚТО	Мұнайды тасымалдау	Қазақстан	90,00%	90,00%
КМТФ	Мұнайды және басқа да жүктерді теңізбен тасымалдау	Қазақстан	100,00%	100,00%
«KMG Barlau» ЖШС («KMG Barlau»)	Геологиялық барлауды және іздестіруді жүргізу	Қазақстан	100,00%	100,00%
«Құрманғазы Петролеум» ЖШС	Жер қойнауын пайдалану қызметінің операторы	Қазақстан	100,00%	100,00%
Жамбыл Петролеум	Жер қойнауын пайдалану қызметінің операторы	Қазақстан	100,00%	100,00%
КМГ Инжиниринг	Ғылыми және зерттеу жұмыстары	Қазақстан	100,00%	100,00%
Cooperative KMG U.A.	Холдинг компаниясы	Нидерландтар	99,79%	99,82%
KMG Green Energy	Холдинг компаниясы	Қазақстан	100,00%	100,00%
KMG Systems & Services	Солтүстік-Каспий экологиялық жауап беру базасын жалға беру	Қазақстан	100,00%	100,00%
«ҚазМұнайГаз-Сервис» ЖШС («ҚМГС»)	Сервис қызметтері	Қазақстан	93,88%	93,87%
«Oil Construction Company» ЖШС («ОСС»)	Мұнай сервис қызметтері	Қазақстан	100,00%	100,00%
«Oil Services Company» ЖШС («ОС»)	Мұнай сервис қызметтері	Қазақстан	100,00%	100,00%
«ОйлТранспортКорпорэйшн» ЖШС («ОТК»)	Мұнай сервис қызметтері	Қазақстан	100,00%	100,00%
«Манғыстауэнергомұнай» ЖШС	Мұнай сервис қызметтері	Қазақстан	100,00%	100,00%
«Мұнайтелеком» ЖШС	Мұнай сервис қызметтері	Қазақстан	100,00%	100,00%
KMG – Security	Күзет қызметтері	Қазақстан	100,00%	100,00%
KMG Drilling & Services	Бұрғылау қызметтері	Қазақстан	99,71%	99,69%
ҚМГ-Құмкөл	Ақпараттық-технологиялық сервистер бойынша ортақ қызмет көрсету орталығы	Қазақстан	100,00%	100,00%
ӨзенМұнайСервис	Ұңғымаларға ағымдағы және күрделі жөндеу жұмыстары	Қазақстан	100,00%	100,00%
УДТВ	Ауыс суды өндіру және тасымалдау	Қазақстан	100,00%	100,00%
Кен-Құрылыс-Сервис	Мұнай және газ магистралды құбырларды салу	Қазақстан	100,00%	100,00%
«KMG EP-Catering» ЖШС	Сервис қызметтері	Қазақстан	100,00%	100,00%
«KMG PetroChem» ЖШС («KMG PetroChem»)	Бірінші біріктірілген газ-химия кешенін салу	Қазақстан	100,00%	100,00%
Полимер (7-ескертпе)	Мұнай-химия полимер өнімін өндіру және сату	Қазақстан	100,00%	—
«Ak Su KMG» ЖШС (Ak Su KMG)	Суды жинау, өңдеу және бөлу	Қазақстан	—	100,00%

ЖЕКЕЛЕГЕН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**16. ЕНШІЛЕС ҰЙЫМДАРҒА ИНВЕСТИЦИЯЛАР (жалғасы)**

Төмендегі кестеде 2023 және 2022 жылдарда еншілес ұйымдарға инвестицияларда болған қозғалыс көрсетілген:

<i>Миллион теңгемен</i>	2023 жыл	2022 жыл
1 қаңтарға арналған сальдо	11.134.077	6.797.201
Еншілес ұйымдардың кірістеріндегі үлес, нетто (13-ескертпе)	584.830	1.160.486
Алынған дивидендтер	(106.510)	(73.628)
Алынуға жататын дивидендтердегі өзгерістер	(3.781)	5.366
Сатып алу (6 және 7-ескертпелер)	167.434	1.802.326
Сооператив KMG U.A.-ның жарғылық капиталына қосымша салым (7-ескертпе)	–	1.173.520
Жарғылық капиталға ақша қаражатымен қосымша салымдар	65.529	28.623
Жарғылық капиталға мүлікпен қосымша салым	–	107
Жер қойнауын пайдалану құқығын беру (15-ескертпе)	14.778	–
Жарғылық капиталды ақша қаражатымен қайтару	(522.403)	(59.500)
Берілген кепілдіктер (23-ескертпе)	1.716	8.538
Шығулар	(14.438)	(1.040)
Еншілес ұйымдарға берілген қарыздар бойынша дисконт	250.277	80.284
ҚМГ БӨ-ден алынған қаржылай көмек бойынша дисконт (22-ескертпе)	–	(13.559)
Құнсыздану, нетто	(40.343)	(85.945)
Самұрық-Қазынамен операциялар	–	7.426
Самұрық-Қазынаға бөлу (21-ескертпе)	(120)	(10.199)
Белгіленген төлемдері бар жоспарлар бойынша актуарлық міндеттемелерді қайта бағалаудан болған еншілес ұйымдардың басқа да жиынтық кірісіндегі үлес	331	9.367
Ақша ағындарын хеджирлеу құралдары бойынша басқа да жиынтық кірістегі/(залалындағы) үлес	849	(11.872)
Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша қаржы активтері ретінде жіктелген үлестік құралдардың әділ құнын түзету бойынша еншілес ұйымның басқа да жиынтық (залалындағы)/кірісіндегі үлес	(1.594)	1.581
Есептілік валютасын қайта есептеу	(141.103)	315.142
Басқа да өзгерістер	(642)	(147)
31 желтоқсанға сальдо	11.388.887	11.134.077

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша еншілес ұйымдар бойынша жинақталған танылмаған залал 237.698 миллион теңгені (2022 жылғы 31 желтоқсан: 209.899 миллион теңге) құрады.

2023 жылы танылмаған залал негізінен 58.571 миллион теңге, 57.494 миллион теңге, 52.461 миллион теңге және тиісінше 12.777 миллион теңге мөлшерінде OSC, ОТК, KMG Drilling & Services және OCC еншілес ұйымдардың шығындарымен білдірілген (2022 жыл: 56.275 миллион теңге, 53.084 миллион теңге, 46.091 миллион теңге және тиісінше 16.317 миллион теңге мөлшерінде ОТК, OSC, KMG Drilling & Services және OCC).

Жер қойнауын пайдалану құқығын беру

2023 жылдың ішінде Компания Қаламқас-теңіз, Хазар және Әуезов келісімшарты бойынша жер қойнауын пайдалану құқығының 100%-ын ККО пайдасына 14.678 миллион теңге мөлшерінде әділ құны бойынша (5 және 15-ескертпелер), сондай-ақ Каратон Подсолевой келісімшарты бойынша жер қойнауын пайдалану құқығының 100%-ын Karaton Operating пайдасына 100 миллион теңге мөлшерінде әділ құны бойынша берді.

Дивидендтер

2023 жылдың ішінде Компания 106.510 миллион теңге жалпы сомаға, оның ішінде 65.323 миллион теңге, 13.501 миллион теңге, 10.000 миллион теңге және тиісінше 8.936 миллион теңге сомада ҚМШ Қарашығанақ, КТО, ПМХ3 және KMG-дан дивидендтер алды (2022 жыл: барлығы 73.628 миллион теңге, оның ішінде 31.296 миллион теңге, 10.589 миллион теңге, 9.000 миллион теңге және тиісінше 7.800 миллион теңге сомада ҚМГ Қарашығанақ, ПМХ3, КТО және КТМ-нен).

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша алынуға жататын дивидендтердегі өзгерістер КТМ-ден 3.250 миллион теңге сомасындағы берешекпен және 531 миллион теңге сомасындағы оң бағамдық айырмамен білдірілген (2022 жылғы 31 желтоқсан: KMG-дің 6.477 миллион теңге сомасындағы берешегі және 1.111 миллион теңге сомасындағы теріс бағамдық айырма).

ЖЕКЕЛЕГЕН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

16. ЕНШІЛЕС ҰЙЫМДАРҒА ИНВЕСТИЦИЯЛАР (жалғасы)**Cooperative KMG U.A.-ның жарғылық капиталына қосымша салым**

2022 жылы Компания және Cooperative KMG U.A. Cooperative KMG U. A. қатысты капиталға салым және борышты есепке алу туралы келісім жасасты, оған сәйкес Компания Cooperative KMG U.A. жарғылық капиталына салымды жүзеге асырды, ол Опциондық келісімді өзгерту және Опционды орындау туралы келісімнің нәтижесінде (7-ескертілме) Cooperative KMG U.A.-да Самұрық Қазына алдында пайда болған 1.173.520 миллион теңге мөлшеріндегі берешек сомасының есебіне есептелді.

Жарғылық капиталға ақша қаражатымен қосымша салымдар

2023 жылдың ішінде Компания 65.529 миллион теңге жалпы сомаға, оның ішінде 15.954 миллион теңге, 14.000 миллион теңге, 7.911 миллион теңге, 7.050 миллион теңге, 6.740 миллион теңге және тиісінше 4.591 миллион теңге сомасында KMG Barlau, KMG Green Energy, OSC, КМТФ, KMG PetroChem және ҚазГПЗ-ға еншілес ұйымдардың жарғылық капиталына қосымша ақшалай жарналарды жүзеге асырды.

2022 жылдың ішінде Компания 28.623 миллион теңге жалпы сомаға еншілес ұйымдардың, оның ішінде 11.984 миллион теңге, 3.642 миллион теңге және тиісінше 3.369 миллион теңге сомада PSA, OSC және КазГПЗ-нің жарғылық капиталына қосымша ақша жарналарын жүзеге асырды.

Жарғылық капиталды қайтару

2023 жылдың ішінде Cooperative KMG U.A. және TH N.V. жарғылық капиталдың қайтарылуын 1.137 миллион АҚШ доллары (баламасы 520.351 миллион теңге) және тиісінше 4,6 миллион АҚШ доллары (баламасы 2.052 миллион теңге) сомасындағы ақша қаражатымен жүзеге асырды.

2022 жылдың ішінде ҚМГ Қарашығанақ жарғылық капиталдың қайтарылуын 59.000 миллион теңге сомада ақша қаражатымен жүзеге асырды.

Берілген кепілдіктер

2023 жылдың ішінде Компания «Магистральдық су құбыры» ЖШС («МСҚ»), КТО еншілес ұйымының 100% міндеттемелерін қамтамасыз ету мақсатында 1.273 миллион теңге мөлшерінде берілген кепілдіктің әділ құнын тану арқылы КТО-ға инвестицияларды ұлғайтты (2022 жыл: 2.911 миллион теңге).

2023 жылдың ішінде Компания «Тазалық» жобасын қаржыландыру бойынша міндеттемелерді қамтамасыз ету мақсатында 443 миллион теңге мөлшерінде берілген кепілдіктің әділ құнын тану арқылы АМӨЗ-ге инвестицияларды ұлғайтты.

2022 жылдың ішінде Компания 363,6 миллион АҚШ доллары мөлшеріндегі Опционды орындағаны үшін Самұрық-Қазына алдындағы Cooperative KMG U.A. берешекті өтеу міндеттемелерін қамтамасыз ету мақсатында 5.464 миллион теңге мөлшерінде берілген кепілдіктің әділ құнын тану жолымен Cooperative KMG U.A.-ға инвестицияларды ұлғайтты.

Қаржылық көмек пен берілген қарыздар бойынша дисконт

2023 жылдың ішінде Компания МСҚ-ның купондық облигацияларын 2033 жылы жылдық 0,50% мөлшерлемен өтеу мерзімімен 70.000 миллион теңге мөлшерінде сатып алды (26-ескертілме). Бұл ретте, бұл облигациялардың әділ құны мен олардың номиналды құны арасындағы айырма ретінде есептелген 30.824 миллион теңге жалпы сомаға дисконт КТО-ға инвестициялардың ұлғаюы ретінде танылды (21, 22 және 26-ескертілмелер).

2023 жылдың ішінде Компания АМӨЗ, «Өзенмұнайгаз» ЖШС («ӨМГ»), ҚМГ БӨ еншілес ұйымы, Урихтау Оперейтинг, KMG Drilling & Services, OSC, ҚМТ және ОТС сыйақы мөлшерлемесі нарықтан төмен қарыздар берді. Берілген қарыздардың әділ құны мен олардың номиналды құны арасындағы айырма ретінде есептелген 128.323 миллион теңге жалпы сомаға дисконт бұл еншілес ұйымдарға инвестициялардың ұлғаюы ретінде танылды.

ЖЕКЕЛЕГЕН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

16. ЕНШІЛЕС ҰЙЫМДАРҒА ИНВЕСТИЦИЯЛАР (жалғасы)**Қаржылық көмек пен берілген қарыздар бойынша дисконт (жалғасы)**

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ӨМГ, АМӨЗ, Урихтау Оперейтинг және ОТС-пен жасалған қарыз беру бойынша шарттар шеңберінде қарыздар бойынша пайдаланылмаған несиелік лимиттің жалпы сомасы 252.325 миллион теңгені құрады (2022 жыл: нөл). Несие желілері бойынша пайдаланылмаған қаражат қарыздарды өтеу күніне дейін пайдаланылуы мүмкін. Қарызды беру міндеттемесі бұл қарыздардың әділ құны мен олардың номиналды құны арасындағы айырма ретінде есептелген 91.130 миллион теңге сомасындағы дисконт мөлшерінде танылып, бұл еншілес ұйымдарға инвестициялардың ұлғаюы ретінде танылды.

2022 жылдың ішінде Компания АМӨЗ, КМТ, Урихтау Оперейтинг, OSC мен ОТК-ға нарықтық мөлшерлемеден төмен сыйақы мөлшерлемесімен қарыздар берді. Бұл ретте, бұл қарыздың әділ құны мен оның номиналды құны арасындағы айырма ретінде есептелген 11.610 миллион теңге жалпы сомаға дисконт бұл еншілес ұйымдарға инвестициялардың ұлғаюы ретінде танылды.

2022 жылы Компания Урихтау Оперейтингке сыйақы мөлшерлемесі нарықтық мөлшерлемеден 5 жылға төмен берілген қарыз мерзімін ұзартты. 68.674 миллион теңге сомасындағы дисконт осы қарыздың әділ құны мен оның номиналды құны арасындағы айырма ретінде есептелді және осы еншілес ұйымға инвестициялардың ұлғаюы ретінде танылды.

Құнсыздану

2023 жылдың ішінде Компания 40.343 миллион теңге жалпы сомаға еншілес ұйымдарға инвестициялардың құнсыздануын, оның ішінде 15.954 миллион теңге, 9.190 миллион теңге, 8.336 миллион теңге, 4.068 миллион теңге және тиісінше 3.615 миллион теңге сомада KMG Barlau, OSC, Урихтау Оперейтинг, KMG Drilling & Services және ОТК бойынша құнсыздануды мойындады.

2022 жылдың ішінде Компания 85.945 миллион теңге жалпы сомаға еншілес ұйымдарға инвестициялардың құнсыздануын, оның ішінде 59.677 миллион теңге, 11.984 миллион теңге, 4.149 миллион теңге, 3.202 миллион теңге және тиісінше 2.640 миллион теңге сомада Урихтау Оперейтинг, PSA, OSC, KMG Drilling & Services және ОТК бойынша құнсыздануды мойындады.

ЖЕКЕЛЕГЕН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**17. БІРЛЕСКЕН КӘСІПОРЫНДАР МЕН ҚАУЫМДАСҚАН КОМПАНИЯЛАРҒА ИНВЕСТИЦИЯЛАР**

			31 желтоқсанға			
			2023 жылғы		2022 жылғы	
Миллион теңгемен	Негізгі қызметі	Қызметті жүзеге асыру орны	Баланстық құн	Иелік ету үлесі	Баланстық құн	Иелік ету үлесі
Бірлескен кәсіпорындар						
ТШО	Көмірсутектерді барлау және өндіру	Қазақстан	3.598.510	20,00%	3.825.053	20,00%
ККО	Көмірсутектерді барлау және өндіру	Қазақстан	93.258	50,00%	—	—
КРГ	Табиғи газды және қайта өңдеу өнімдерін қайта өңдеу және сату	Қазақстан	69.479	50,00%	58.812	50,00%
КПВ	Мұнайды тасымалдау	Нидерландтар	44.062	49,90%	44.010	49,90%
КГМ	Көмірсутектерді барлау және өндіру	Қазақстан	36.506	50,00%	32.070	50,00%
PETROSUN	Сұйытылған көмірсутек газы мен мұнай өнімдерін сату	Қазақстан	31.740	49,00%	24.373	49,00%
КОА	Шикі мұнайды өндіру және өткізу	Қазақстан	18.042	50,00%	26.911	50,00%
«Силлено» ЖШС («Силлено»)	Полиэтилен шығару	Қазақстан	14.597	49,90%	951	49,90%
ТеңізСервис	Инфрақұрылымдық объектілерді жобалау, салу және пайдалану, теңіз мұнай операцияларын қолдау	Қазақстан	8.210	48,99%	10.396	48,99%
«Бутадиен» ЖШС («Бутадиен»)	Бутадиен каучуктарын өндіру	Қазақстан	—	—	8.539	25%
Басқалары			5.853		6.786	
Қауымдасқан компаниялар						
КМК	Сұйық көмірсутектерді тасымалдау	Қазақстан/Ресей	413.799	19,00%	477.868	19,00%
Басқалары			8.865		7.637	
			4.342.921		4.523.406	

* Бірлескен бақылауды көздейтін шарт талаптары бойынша Компания бірлескен кәсіпорындарда қатысу үлесінің 50% кеміне иелік ете алады. Бұл ретте барлық шешімдерді бірлескен бақылауды жүзеге асыратын барлық тараптар бірауыздан қабылдайды. * Едәуір әсерді көздейтін шарт талаптары бойынша Компания қауымдасқан кәсіпорындарда қатысу үлесінің 20% кеміне иелік ете алады.

ЖЕКЕЛЕГЕН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**17. БІРЛЕСКЕН КӘСІПОРЫНДАР МЕН ҚАУЫМДАСҚАН КОМПАНИЯЛАРДАҒЫ ИНВЕСТИЦИЯЛАР (жалғасы)**

Төмендегі кестеде 2023 және 2022 жылдар үшін бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компанияларға салынған инвестициялардағы қозғалыс көрсетілген:

<i>Миллион теңгемен</i>	2023 жыл	2022 жыл
1 қаңтарға арналған сальдо	4.523.406	3.718.552
<i>Пайдадағы үлес, нетто (14-ескертпе)</i>	491.011	888.901
Алынған дивидендтер	(601.915)	(350.367)
Сатып алу (5-ескертпе)	93.258	28.357
Алынуға жататын дивидендтердегі өзгерістер	(104.761)	(38.125)
Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша қаржы активтері ретінде жіктелген үлестік құралдардың әділ құнын түзету бойынша бірлескен кәсіпорынның жиынтық (залалындағы)/кірісіндегі үлес	(1.588)	1.576
Иелік ету үлесін өзгертпестен ақша қаражатымен қосымша салымдар	10.420	15.312
Бірлескен кәсіпорынға берілген қаржылай көмек бойынша дисконт	14.756	1.794
Берілген кепілдіктер (23-ескертпе)	2.230	—
Есептен шығару	(8.621)	—
Есептілік валютасын қайта есептеу	(75.275)	257.406
31 желтоқсанға сальдо	4.342.921	4.523.406

Дивидендтер

2023 жылдың ішінде Компания 601.915 миллион теңге жалпы сомаға, оның ішінде ТШО, КТК және PETROSUN 426.893 миллион теңге, 104.901 миллион теңге және тиісінше 39.200 миллион теңге сомасында дивидендтер алды.

2022 жылдың ішінде Компания 350.367 миллион теңге жалпы сомаға, оның ішінде ТШО, КТК және КГМ 207.892 миллион теңге, 91.088 миллион теңге және тиісінше 22.826 миллион теңге сомасында дивидендтер алды.

Иелік ету үлесін өзгертпестен ақша қаражатымен қосымша салымдар

2023 жылдың ішінде Компания Силленоның жарғылық капиталына 10.420 миллион теңге сомасында қосымша ақшалай жарналар салды.

2022 жылдың ішінде Компания 15.312 миллион теңге жалпы сомаға бірлескен кәсіпорындардың, оның ішінде 4.782 миллион теңге, 8.518 миллион теңге және тиісінше 6.775 миллион теңге сомада Бутадиен және «Каспийская нефтегазовая компания» ЖШҚ-ның жарғылық капиталына қосымша ақша жарналарын жүзеге асырды.

Берілген қарыздар бойынша дисконт

2023 жылдың ішінде Компания КПИ мен Силленоға нарықтық мөлшерлемеден төмен сыйақы мөлшерлемесімен қарыздар берді. Берілген қарыздардың әділ құны мен олардың номиналды құны арасындағы айырма ретінде есептелген 3.682 миллион теңге сомаға дисконт бұл бірлескен кәсіпорындарға инвестициялардың ұлғаюы ретінде танылды.

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша КПИ мен Силленомен жасалған қарыз беру бойынша шарттар шеңберінде қарыздар бойынша пайдаланылмаған несиелік лимиттің жалпы сомасы 45.255 миллион теңгені құрады. Несие желілері бойынша пайдаланылмаған қаражат қарыздарды өтеу күніне дейін пайдаланылуы мүмкін. Қарыздар беру бойынша міндеттемелер берілген қарыздардың әділ құны мен олардың номиналды құны арасындағы айырма ретінде есептелген 11.074 миллион теңгеге тең дисконт мөлшерінде осы бірлескен кәсіпорындарға инвестициялардың ұлғаюы ретінде танылды.

Есептен шығару

2023 жылдың ішінде Компания Самұрық-Қазынаның Бутадиендегі қатысу үлесінің 8.621 миллион теңге баланстық құны бар 25%-ын 8.531 миллион теңгеге сатты. Нәтижесінде Компания Бутадиенге бірлескен бақылаудан айырылды (19-ескертпе).

ЖЕКЕЛЕГЕН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**17. БІРЛЕСКЕН КӘСІПОРЫНДАР МЕН ҚАУЫМДАСҚАН КОМПАНИЯЛАРДАҒЫ ИНВЕСТИЦИЯЛАР (жалғасы)****Есептен шығару (жалғасы)**

Төменде мұндай кәсіпорындардың 2023 жылғы қаржылық есептіліктеріне негізделген елеулі бірлескен кәсіпорындар туралы жалпылама қаржылық ақпарат көрсетілген:

Миллион теңгемен	ТШО	ККО	КРГ	КПВ	КГМ	PETRO-SUN	КОА	КПИ
Ұзақ мерзімді активтер	24.831.196	9.192	33.032	74.785	64.031	17	41.969	1.008.345
Қысқа мерзімді активтер, қоса	1.863.832	1.232	148.932	5.503	52.764	137.202	23.956	55.898
Ақша қаражаты мен оның баламалары	696.871	112	65.122	1.302	44.840	6.440	10.794	42.279
Ұзақ мерзімді міндеттемелер, қоса	(7.434.076)	(10.376)	(238)	–	(14.966)	–	(18.608)	(920.981)
Ұзақ мерзімді қаржылық міндеттемелер	(4.091.040)	–	–	–	–	–	–	–
Қысқа мерзімді міндеттемелер, қоса	(1.268.404)	(324)	(42.769)	–	(28.817)	(72.443)	(11.234)	(145.571)
Қысқа мерзімді қаржылық міндеттемелер	–	–	–	–	–	–	–	–
Капитал	17.992.548	(276)	138.957	80.288	73.012	64.776	36.083	(2.309)
Иелік ету үлесі	20%	50%	50%	49,90%	50%	49%	50%	49,50%
Инвестицияларды мойындау	–	93.258	–	–	–	–	–	–
Залалда жинақталған танылмаған үлес	–	138	–	–	–	–	–	1.143
Түзетулер	–	–	–	3.999	–	–	–	–
2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша инвестициялардың баланстық құны	3.598.510	93.258	69.479	44.062	36.506	31.740	18.042	–
Түсім	8.796.634	–	260.125	–	145.728	1.336.888	80.064	–
Тозу және амортизация	(2.426.361)	–	(295)	–	(20.007)	(14)	(10.365)	(1.295)
Қаржылық кіріс	86.023	2	2.243	100	1.292	3.258	851	188
Қаржылық шығындар	(283.225)	(118)	–	(1.587)	(1.667)	(1.006)	(375)	(59.460)
Табыс салығы бойынша шығыстар	(730.465)	–	(13.996)	–	(27.450)	(23.812)	(11.617)	–
Жалғасып отырған қызметтен болған бір жылғы пайда/(залал)	1.704.419	(44)	64.648	9.025	41.965	95.034	(3.737)	(24.927)
Басқа да жиынтық залал	(325.499)	–	(305)	–	(1.729)	–	–	–
Жалпы жиынтық кіріс/(залал)	1.378.920	(44)	64.343	9.025	40.236	95.034	(3.737)	(24.927)
Алынған дивидендтер	426.893	–	553	3.842	15.793	39.200	7.000	–

ЖЕКЕЛЕГЕН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**17. БІРЛЕСКЕН КӘСІПОРЫНДАР МЕН ҚАУЫМДАСҚАН КОМПАНИЯЛАРДАҒЫ ИНВЕСТИЦИЯЛАР (жалғасы)****Есептен шығару (жалғасы)**

Төменде мұндай кәсіпорындардың 2022 жылғы қаржылық есептіліктеріне негізделген елеулі бірлескен кәсіпорындар туралы жалпылама қаржылық ақпарат көрсетілген:

<i>Миллион теңгемен</i>	ТШО	КРГ	КПВ	КГМ	PETRO-SUN	КОА	КПИ
Ұзақ мерзімді активтер	25.713.747	40.100	76.116	71.787	28	51.962	993.030
Қысқа мерзімді активтер, қоса	3.046.293	99.637	4.071	53.303	123.612	17.357	100.937
<i>Ақша қаражаты мен оның баламалары</i>	1.905.924	59.000	4.059	46.729	14.662	1.186	80.619
Ұзақ мерзімді міндеттемелер, қоса	(7.808.607)	(269)	–	(21.559)	–	(4.101)	(918.226)
<i>Ұзақ мерзімді қаржылық міндеттемелер</i>	(4.163.850)	–	–	–	–	–	–
Қысқа мерзімді міндеттемелер, қоса	(1.826.167)	(21.844)	(5)	(39.391)	(73.899)	(11.396)	(210.830)
<i>Қысқа мерзімді қаржылық міндеттемелер</i>	–	–	(5)	–	–	–	–
Капитал	19.125.266	117.624	80.182	64.140	49.741	53.822	(35.089)
Иелік ету үлесі	20%	50%	49,90%	50%	49%	50%	49,50%
Залалда жинақталған танылмаған үлес	–	–	–	–	–	–	17.369
Түзетулер	–	–	3.999	–	–	–	–
2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша инвестициялардың баланстық құны	3.825.053	58.812	44.010	32.070	24.373	26.911	–
Түсім	10.949.194	192.427	–	150.039	676.932	90.330	(6.410)
Тозу және амортизация	(1.129.895)	(323)	–	(22.550)	(22)	(111)	(1.005)
Қаржылық кіріс	36.076	2.765	32	791	870	933	1.317
Қаржылық шығындар	(99.857)	–	(1.370)	(994)	(812)	(261)	(3.345)
Табыс салығы бойынша шығыстар	(1.591.414)	(4.040)	–	(39.783)	(12.722)	(10.266)	–
Жалғасып отырған қызметтен болған бір жылғы пайда/(залал)	3.713.299	1.107	7.672	41.061	47.315	25.296	(71.910)
Басқа да жиынтық кіріс	1.114.004	7.884	–	4.115	–	–	–
Жалпы жиынтық кіріс/(залал)	4.827.303	8.991	7.672	45.176	47.315	25.296	(71.910)
Алынған дивидендтер	207.892	–	4.022	22.826	9.800	14.000	–

ЖЕКЕЛЕГЕН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**17. БІРЛЕСКЕН КӘСІПОРЫНДАР МЕН ҚАУЫМДАСҚАН КОМПАНИЯЛАРДАҒЫ ИНВЕСТИЦИЯЛАР (жалғасы)****Есептен шығару (жалғасы)**

Төменде 2023 және 2022 жылдардың қаржылық есептіліктеріне негізделген елеулі қауымдасқан компаниялар туралы жалпылама қаржылық ақпарат көрсетілген:

	2023 жыл	2022 жыл
Миллион теңгемен	КМК	КМК
Ұзақ мерзімді активтер	1.969.703	2.240.723
Қысқа мерзімді активтер	295.663	292.198
Ұзақ мерзімді міндеттемелер	(18.722)	(35.730)
Қысқа мерзімді міндеттемелер	(279.064)	(196.152)
Капитал	1.967.580	2.301.039
Иелік ету үлесі	19%	19%
Түзетулер	39.959	40.670
31 желтоқсандағы жағдай бойынша инвестициялардың ағымдағы құны	413.799	477.867
Түсім	1.039.509	976.076
Тозу және амортизация	(245.423)	(216.492)
Қаржылық кіріс	14.080	8.120
Қаржылық шығындар	(1.519)	—
Табыс салығы бойынша шығыстар	(118.490)	(122.394)
Бір жылғы пайда	310.160	567.533
Басқа да жиынтық (залал)/кіріс	(42.915)	185.893
Жалпы жиынтық кіріс	267.245	753.426
Алынған дивидендтер	104.901	91.088

18. БАНК САЛЫМДАРЫ

2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанына банк салымдары былайша көрсетілген:

	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
Миллион теңгемен		
АҚШ долларындағы банктік салымдар	511.049	723.610
Теңгемен банктік салымдар	600	831
Минусы: күтілетін несиелік залал резерві	(19)	(41)
	511.630	724.400
Минусы: қысқа мерзімді бөлік	(511.126)	(723.669)
Ұзақ мерзімді бөлік	504	731

2023 жылғы 31 желтоқсанға ұзақ мерзімді банк салымдарының орташа алынған мөлшерлемесі теңгемен 0,42% болды (2022 жылы: теңгемен 0,65%).

2023 жылғы 31 желтоқсанға қысқа мерзімді банк салымдарының орташа алынған мөлшерлемесі АҚШ долларында 5,71% және теңгемен 2,38% болды (2022 жылы: АҚШ долларында 4,30%, теңгемен 2,24%).

	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
Миллион теңгемен		
Өтеу мерзімі 1 жылға дейін	511.126	723.669
1 жылдан 2 жылға дейін өтеу мерзімі	56	94
2 жылдан артық өтеу мерзімі	448	637
	511.630	724.400

ЖЕКЕЛЕГЕН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**19. САУДА ДЕБИТОРЛЫҚ БЕРЕШЕК ЖӘНЕ БАСҚА ДА ҚЫСҚА МЕРЗІМДІ АКТИВТЕР**

<i>Миллион теңгемен</i>	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
Үшінші тараптардың сауда дебиторлық берешегі	56.105	85.667
Байланысты тараптардың сауда дебиторлық берешегі	40.696	1.956
Минусы: күтілетін несиелік залал резерві	(4.687)	(395)
Сауда дебиторлық берешек	92.114	87.228
Басқа да қысқа мерзімді қаржы активтері		
Үшінші тараптардың өзге дебиторлық берешегі	26.092	22.250
Байланысты тараптардың басқа да дебиторлық берешегі	6.787	4.460
Активтерді сатудан болған берешек	14.804	6.385
Минусы: күтілетін несиелік залал резерві	(28.622)	(26.641)
	19.061	6.454
Басқа да қысқа мерзімді қаржылық емес активтер		
Байланысты тараптарға берілген аванстар	13.116	15.092
Үшінші тараптарға берілген аванстар	1.198	6.520
Басқа да салықтар бойынша алдын ала төлем	2.408	3.323
Басқалары	833	17
	17.555	24.952
Басқа да қысқа мерзімді қаржы және қаржылық емес активтердің жиыны	36.616	31.406

Байланысты тараптардың сауда дебиторлық берешегі мен байланысты тараптарға берілген аванстардағы елеулі өзгерістер туралы ақпарат 26-ескертілмеде көрсетілген.

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша активтерді сатудан болған берешек негізінен 8.531 миллион теңге сомасында «Бутадиен»-нің жарғылық капиталына қатысу үлесінің 25%-ын сатып алғаны үшін Самұрық-Қазына берешегінен тұрады (17-ескертілме). Компания осы берешек бойынша 1.931 миллион теңге сомасына күтілетін несиелік залал резервін есептеді.

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша басқа да салықтар бойынша алдын ала төлем, негізінен, 2.259 миллион теңге (2022 жыл: 3.163 миллион теңге) мөлшерінде мұнай өнімдері үшін экспорттық кеден бажы бойынша алдын ала төлеммен білдірілген.

2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша сауда дебиторлық берешек теңгемен көрсетілген.

Төменде резервтер матрицасын пайдалана отырып сауда дебиторлық берешектің несиелік тәуекелге ұшырағыштығы туралы ақпарат көрсетілген:

<i>Миллион теңгемен</i>	Төлем мерзімін ұзарту					Жиыны
	Ағымдағы	30 күнге дейін	30-60 күн	61-90 күн	91 күннен артық	
2023 жылғы 31 желтоқсан						
Күтілетін несиелік залал пайызы	0,49%	0,61%	1,48%	2,19%	22,66%	
Сауда дебиторлық берешек	69.874	1.808	245	6.381	18.493	96.801
Күтілетін несиелік залал резерві	(342)	(11)	(4)	(140)	(4.190)	(4.687)
2022 жылғы 31 желтоқсан						
Күтілетін несиелік залал пайызы	0,26%	0,92%	2,50%	—	—	
Сауда дебиторлық берешек	67.533	17.862	2.207	21	—	87.623
Күтілетін несиелік залал резерві	(176)	(164)	(55)	—	—	(395)

ЖЕКЕЛЕГЕН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**20. АҚША ҚАРАЖАТЫ МЕН ОНЫҢ БАЛАМАЛАРЫ**

2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанына ақша қаражаты мен оның баламалары былайша көрсетілген:

<i>Миллион теңгемен</i>	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
Шетелдік банктердегі мерзімді салымдар - АҚШ доллары	483.149	30.142
Қазақстандық банктердегі мерзімді салымдар - теңге	8.860	49.183
Шетелдік банктердегі мерзімді салымдар - АҚШ доллары	4.524	–
Шетелдік банктердегі ағымдағы шоттар - АҚШ доллары	9.798	45
Қазақстандық банктердегі ағымдағы шоттар - теңге	193	787
Қазақстандық банктердегі ағымдағы шоттар - АҚШ доллары	32	39.132
Бастапқы өтеу мерзімі үш айдан кем болатын кері репо мәмілелері	90.000	27.499
Минусы: күтілетін несиелік залал резерві	(10)	(1)
	596.546	146.787

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша АҚШ доллары мен теңгемен мерзімді салымдар бойынша орташа алынған мөлшерлеме 5,64% және 15,47% (2022 жыл: АҚШ доллары мен теңгеде мерзімді салымдар бойынша тиісінше 4,52% және 16,25%) болды.

2023 жылғы 31 желтоқсанға ағымдағы шоттар бойынша сыйақы мөлшерлемелері теңгемен 0,00%-дан 13,00%-ға дейін (2022 жыл: 7,90%-дан 11,50%-ға дейін) және АҚШ долларында 0,00%-дан 5,45% -ға дейін құбылып отырды (2022 жылы: 0,50% -дан 4,44% -ға дейін).

2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанына ақша қаражаты қамтамасыз ету ретінде кепілге қойылмаған.

21. КАПИТАЛ**Жарғылық капитал**

Айналыстағы, шығарылған және төленген акциялардың жалпы санына:

	2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанына
Шығарылған және төленген акциялардың саны, қоса:	610.119.493
Номиналды құны 27.726,63 теңге	137.900
Номиналды құны 10.000 теңге	20.719.604
Номиналды құны 5.000 теңге	59.707.029
Номиналды құны 2.500 теңге	71.104.187
Номиналды құны 2.451 теңге	1
Номиналды құны 1.000 теңге	1
Номиналды құны 921 теңге	1
Номиналды құны 858 теңге	1
Номиналды құны 838 теңге	1
Номиналды құны 704 теңге	1
Номиналды құны 592 теңге	1
Номиналды құны 500 теңге	458.450.766
Жарғылық капитал (мың теңге)	916.540.545

2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанына Компанияның шығарылған акциялардың бір классы бар. 2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша 239.440.103 жай акция жарияланып, бірақ шығарылмады. 2023 жылы жай акциялар шығарылмады.

Дивидендтер

2023 жылы Акционерлердің жалпы жиналысының шешіміне сәйкес Компания 300.002 миллион теңге жалпы сомаға бір акцияға 491,71 теңге мөлшерінде 2022 жыл үшін дивидендтерді есептеп, төледі (2022 жыл: Компания 199.997 миллион теңге жалпы сомаға бір акцияға 327,80 теңге мөлшерінде 2021 жыл үшін дивидендтер есептеліп, төленді).

ЖЕКЕЛЕГЕН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**21. КАПИТАЛ (жалғасы)****Самұрық-Қазынамен операциялар**

2023 жылғы сәуір-қараша аралығында Компания жылдық 0,50% купон мөлшерлемесімен және 2033 жылы өтеу мерзімімен 50.000 миллион теңге және 20.000 миллион теңге сомасына облигацияларды орналастырды. Самұрық-Қазына бұл облигацияларды сатып алды. Облигациялардың әділ құны мен номиналды құны арасындағы 22.145 миллион теңге және 8.679 миллион теңге мөлшеріндегі айырмашылық капиталдағы өзгерістер туралы жекелеген есепте Самұрық-Қазынамен Операциялар ретінде танылды (16 және 22-ескертпелер).

2022 жыл Компания жылдық 3,00% купон мөлшерлемесімен және 2035 жылы өтеу мерзімімен 751.631 миллион теңге сомасына облигацияларды орналастырды. Облигациялардың купондық мөлшерлемесі нарықтық мөлшерлемеден төмен. Самұрық-Қазына бұл облигацияларды сатып алды. Облигациялардың әділ құны мен номиналды құны арасындағы 380.477 миллион теңге мөлшеріндегі айырмашылық капиталдағы өзгерістер туралы жекелеген есепте Самұрық-Қазынамен Операциялар ретінде танылды (22-ескертпелер).

Самұрық-Қазынаның бөлуі*Әлеуметтік объектілердің құрылысын қаржыландыру*

2023 жылы ӨМГ Үкіметтің Жаңаөзен қаласында медициналық орталықты салу және Жаңаөзен қаласының тұрғындарын тұрғын-үймен қамтамасыз ету жөніндегі қаулысына сәйкес 120 миллион теңге сомада міндеттемелерді есептеп, төледі және оларды капиталдағы өзгерістер туралы жекелеген есепте Самұрық-Қазынаға Бөлу ретінде көрсетті (2022 жыл: 10.199 миллион теңге және тиісінше 2.398 миллион теңге).

Басқа да операциялар

2023 жылы ҚР Президентінің 2023 жылғы 9 наурыздағы Батыс Қазақстан облысына жасаған жұмыс сапарының шеңберінде Орал қаласында Көпфункционалдық спорттық сауықтыру кешенін («Спорт кешені») салу мәселесі жөніндегі тапсырмасына сәйкес Компания Спорт кешенін салу бойынша 17.925 миллион теңге мөлшеріндегі міндеттемені есептеді және оны капиталдағы өзгерістер туралы жекелеген есепте Самұрық-Қазынаға бөлу ретінде көрсетті. Компания 8.962 миллион теңге мөлшерінде алдын ала төлем жасады.

22. ҚАРЫЗДАР МЕН ОБЛИГАЦИЯЛАР

<i>Миллион теңгемен</i>	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
Тіркелген сыйақы мөлшерлемесі бар қарыздар мен облигациялар	4.169.590	4.343.678
Сыйақының орташа өлшенген мөлшерлемелері	3,62%	3,78%
Құбылмалы сыйақы мөлшерлемесі бар қарыздар мен облигациялар	57.656	23.768
Сыйақының орташа өлшенген мөлшерлемелері	7,11%	3,95%
	4.227.246	4.367.446

2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша барлық қарыздар мен облигациялар келесі валюталарда берілді:

<i>Миллион теңгемен</i>	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
АҚШ доллары	2.650.600	2.891.800
Теңге	1.576.646	1.475.646
	4.227.246	4.367.446

<i>Миллион теңгемен</i>	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
Қысқа мерзімді бөлік	1.173.718	1.130.745
Өтеу мерзімі 1 жылдан 2 жылға дейін	5.494	—
Өтеу мерзімі 2 жылдан 5 жылға дейін	464.095	686.801
5 жылдан астам өтеу мерзімімен	2.526.283	2.526.132
Ұзақ мерзімді бөліктің жиыны	2.995.872	3.212.933
Жер қойнауын пайдалану жобалары бойынша қарыздар	57.656	23.768
	4.227.246	4.367.446

ЖЕКЕЛЕГЕН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**22. ҚАРЫЗДАР МЕН ОБЛИГАЦИЯЛАР (жалғасы)**

2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша шығарылған борыштық бағалы қағаздарға мыналар кіреді:

Миллион теңгемен	Шығару сомасы	Өтеу күні	Тиімді сыйақы мөлшерлемесі	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
ЛҚБ 2017 жылғы облигациялары	1 млрд. АҚШ доллары	2027 жылғы сәуір	4,75%	454.060	460.655
ЛҚБ 2017 жылғы облигациялары	1,25 млрд. АҚШ доллары	2047 жылғы сәуір	5,75%	552.309	561.160
ЛҚБ 2018 жылғы облигациялары	0,5 млрд. АҚШ доллары	2025 жылғы сәуір	4,75%	—	232.586
ЛҚБ 2018 жылғы облигациялары	1,25 млрд. АҚШ доллары	2030 жылғы сәуір	5,375%	569.892	579.391
ЛҚБ 2018 жылғы облигациялары	1,5 млрд. АҚШ доллары	2048 жылғы қазан	6,375%	673.677	685.181
ЛҚБ 2020 жылғы облигациялары	0,75 млрд. АҚШ доллары	2033 жылғы сәуір	3,50%	343.005	349.059
KASE 2022 жылғы облигациялары (21 және 26-ескертпелер)	751.6 млрд. теңге	2035 жылғы қазан	14,50% (3,00% номиналды мөлшерлеме) 11,74%	392.158	379.306
KASE 2023 облигациялары (21 және 26-ескертпелер)	50 млрд. теңге	2033 жылғы сәуір	(0,50% номиналды мөлшерлеме) 11,74%	29.927	—
KASE 2023 облигациялары (21 және 26-ескертпелер)	20 млрд. теңге	2033 жылғы қараша	(0,50% номиналды мөлшерлеме)	11.448	—
				3.026.476	3.247.338

2023 жылғы сәуірде Компания Лондон қор биржасында («ЛҚБ») орналастырылған облигацияларды 500,9 миллион АҚШ доллары сомасына (баламасы 227.941 миллион теңге) 0,5 миллиард АҚШ доллары номиналды құнымен 2025 жылы өтеу күнімен мерзімінен бұрын сатып алды, оған қоса 0,9 миллион АҚШ доллары мөлшерінде (баламасы 421 миллион теңге) келісім үшін купондық сыйақы мен келісім.

Облигациялардың баланстық құнының 2023 жылы төмендеуі Лондонның қор биржасында («ЛҚБ») орналастырылған және 47.289 миллион теңге мөлшерінде АҚШ долларында деноминацияланған облигацияларға шетел валюталарының айырбастау бағамының ықпалымен байланысты болды.

2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша қарыздар, шығарылған облигациялардан басқа, мыналарды құрады:

Миллион теңгемен	Кредитор	Шығару сомасы	Өтеу күні	Тиімді сыйақы мөлшерлемесі	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
ҚМГ БӨ «Лукойл Казахстан Апстрим» ЖШС		2 триллион теңге	2027 жыл	0,01%	1.141.769	1.096.340
		Коммерциялық өндіру басталған сәттен бастап «Жеңіс» жобасы бойынша жер қойнауын пайдалану келісімшартын іске асыруда ҚМГ шығындарының үлесін қаржыландыру		SOFR + 2,85%	47.363	12.876
Eni Isatay B.V.		Коммерциялық өндіру басталған сәттен бастап «Абай» және «Исатай» жобалары бойынша жер қойнауын пайдалану келісімшартын іске асыруда ҚМГ шығындарының үлесін қаржыландыру		CME TERM SOFR + 3,00%	5.751	7.051
		Коммерциялық өндіру басталған сәттен бастап «Бектұрлы» жобасы бойынша жер қойнауын пайдалану келісімшартын іске асыруда ҚМГ шығындарының үлесін қаржыландыру		SOFR + 2,85%	4.542	3.841
ҚМГС		1,85 миллиард теңге	2025 жыл	0,01%	1.345	—
					1.200.770	1.120.108

ЖЕКЕЛЕГЕН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**22. ҚАРЫЗДАР МЕН ОБЛИГАЦИЯЛАР (жалғасы)**

2022 жылғы 22 қарашада Компания 2024 жылы жоспарланып отырған ҚМГ БӨ-ні ерікті түрде тарату туралы шешім қабылдады, осыған байланысты ҚМГ БӨ-нен алынған қарыз номиналды құнға келтірілді, 504.542 миллион теңге мөлшеріндегі дисконттың амортизациясы жиынтық кіріс туралы жекелеген есепте қаржылық шығындар құрамында танылды (12 және 26-ескертпелер).

2023 жылы Компания ҚМГ БӨ-ден 45.317 миллион теңге жалпы сомаға қосымша транштар алды. Бұл транштардың әділ құны оның номиналды құнына тең.

2022 жылы Компания ҚМГ БӨ-ден 65.015 миллион теңге жалпы сомаға қосымша транштар алды. Қарыздың әділ құны мен номиналды құны арасындағы айырма 13.559 миллион теңге болды және ҚМГ БӨ-ге инвестициялардың азаюы ретінде танылды (16-ескертпе).

Қарыздар мен облигациялардағы өзгерістер

<i>Миллион теңгемен</i>	2023 жыл	2022 жыл
1 қаңтарға	4.367.446	3.225.668
Ақша қаражатымен алынды	152.106	826.357
Негізгі борышты төлеу	(227.520)	–
Төленген пайыздар	(172.358)	(155.074)
Пайыздық шығыс (12-ескертпе)	190.581	672.915
Дисконтты тану (16 және 21-ескертпелер)	(31.343)	(394.036)
(Теріс) / оң бағамдық айырма	(47.289)	191.616
Қарыздарды есептен шығару	(4.377)	–
31 желтоқсанға	4.227.246	4.367.446
Қысқа мерзімді бөлік	1.173.718	1.130.745
Ұзақ мерзімді бөлік	3.053.528	3.236.701

2023 жылы Компания Epi Isatay B.V. серіктестеріне «Исатай» жобасы бойынша, сыйақыны қоса алғанда, 4.377 миллион теңге сомасына өтелуге жататын қарыздың ішінара есептен шығарылуын мойындады. Қарыздың есептен шығарылуы Компанияның жобалардан жоспарланған шығуымен және келісімшарттық аумақтардың Үкіметке қайтарылуымен байланысты болды.

Белгіленген көрсеткіштер

Компания несие келісімдерінің талаптары бойынша қаржы және қаржылық емес көрсеткіштердің орындалуын қамтамасыз етуі тиіс. 2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай Компания барлық қаржы және қаржылық емес көрсеткіштерді орындайды.

23. ҚАРЖЫЛЫҚ КЕПІЛДІКТЕР

2023 және 2022 жылдардағы қаржылық кепілдіктер бойынша міндеттемелердегі өзгерістер былайша көрсетілген:

<i>Миллион теңгемен</i>	2023 жыл	2022 жыл
1 қаңтарға	29.190	35.716
Жыл ішінде еншілес ұйымдарға берілген кепілдіктер (16 және 17-ескертпелер)	3.946	8.538
Қаржылық кепілдіктер бойынша міндеттемелердің амортизациясы (12-ескертпе)	(19.796)	(15.064)
31 желтоқсанға	13.340	29.190

ЖЕКЕЛЕГЕН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**24. САУДА КРЕДИТОРЛЫҚ БЕРЕШЕК ЖӘНЕ БАСҚА ДА ҚЫСҚА МЕРЗІМДІ МІНДЕТТЕМЕЛЕР**

2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша сауда кредиторлық берешек пен басқа да қысқа мерзімді міндеттемелер былайша көрсетілген:

<i>Миллион теңгемен</i>	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
Байланысты тараптардың сауда кредиторлық берешегі	55.507	55.793
Үшінші тараптардың сауда кредиторлық берешегі	9	19
Сауда кредиторлық берешек	55.516	55.812
Басқа да қысқа мерзімді қаржылық міндеттемелер		
Еншілес ұйым мен бірлескен кәсіпорынды сатып алғаны үшін төленуге	90.524	89.004
Байланысты тараптардың алдындағы басқа да кредиторлық берешек	10.426	10.011
Үшінші тараптардың алдындағы басқа да кредиторлық берешек	8.381	11.076
Қызметкерлердің алдындағы берешек	2.121	1.877
	111.452	111.968
Басқа да қысқа мерзімді қаржылық емес міндеттемелер		
Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша міндеттемелер	20.357	18.434
Басқалары	562	1.074
	20.919	19.508
Басқа да қысқа мерзімді қаржы және қаржылық емес міндеттемелердің жиыны	132.371	131.476

2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша сауда кредиторлық берешек пен басқа да қысқа мерзімді міндеттемелер бойынша пайыздар есептелген жоқ.

2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша сауда кредиторлық берешек теңгемен көрсетілген.

2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша еншілес ұйым мен бірлескен кәсіпорынды сатып алу үшін төленуге жататын берешек, негізінен, Компанияның ҚМГ БӨ алдында еншілес ұйымның жарғылық капиталындағы қатысу үлесінің 100%-ын және бірлескен кәсіпорындағы қатысу үлесінің 50%-ын сатып алу үшін 89.004 миллион теңге мөлшеріндегі берешекпен білдірілген (26-ескертпе).

Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша міндеттемедегі қозғалыс:

<i>Миллион теңгемен</i>	2023 жыл	2022 жыл
1 қаңтарға	18.434	11.058
Жыл ішінде келешек кезеңдерге жатқызылғаны	352.768	379.458
Жыл ішінде түсім ретінде танылғаны	(350.845)	(372.082)
31 желтоқсанға	20.357	18.434
Қысқа мерзімді бөлік	20.357	18.434
Ұзақ мерзімді бөлік	—	—

ЖЕКЕЛЕГЕН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**25. ТАБЫС САЛЫҒЫ БОЙЫНША ШЫҒЫСТАР**

2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанында аяқталған жылдар үшін табыс салығы бойынша шығыстардың негізгі құрамдастары былайша көрсетілген:

<i>Миллион теңгемен</i>	2023 жыл	2022 жыл
Табыс салығы		
Дивидендтер мен алынған сыйақылар бойынша төлем көзінен ұсталатын ағымдағы салық	86.137	49.121
Ағымдағы корпоративтік табыс салығы	336	–
Жер қойнауын пайдалануға ағымдағы баламалы салық	413	–
	86.886	49.121
Кейінге қалдырылған активтерді есептен шығару бойынша (үнемділік)/шығыстар	(34)	40.176
Кейінге қалдырылған табыс салығы бойынша (үнемділік)/ шығыстар	(42.057)	73.011
Үстеме пайдаға салынатын кейінге қалдырылған салық бойынша (үнемділік)/шығыстар	(10.391)	238
	(52.482)	113.425
Табыс салығы бойынша шығыстар	34.404	162.546

Табыс салығы бойынша шығыстарға табыс салығының нормативтік мөлшерлемесі бойынша (2023 және 2022 жылдары 20%) салық салғанға дейінгі бухгалтерлік пайдадан есептелген табыс салығы бойынша шығыстарды салыстырып тексеру 31 желтоқсанда аяқталған жыл ішінде мынадай үлгіде берілген:

<i>Миллион теңгемен</i>	2023 жыл	2022 жыл
Жалғасып отырған қызметтен болған табыс салығын есепке алғанға дейінгі пайда	1.099.305	1.280.261
Табыс салығының мөлшерлемесі	20%	20%
Бухгалтерлік пайда бойынша табыс салығының шығыстары	219.861	256.052
Кейінге қалдырылған салық бойынша мойындалмаған активтердегі өзгерістер	(36)	40.176
Еншілес ұйымдар мен бірлескен кәсіпорындардың пайдасындағы үлес	(164.036)	(250.911)
Дисконттау және қаржы активтері мен міндеттемелер бойынша дисконт амортизациясы	(7.035)	92.736
Еншілес ұйымдарға салынған инвестициялардың құнсыздануы	9.737	16.832
Жер қойнауын пайдалануға кейінге қалдырылған баламалы салық	(10.391)	239
Есептен шығарылмайтын сыйақы	68	(165)
Трансферттік баға белгілеу жөніндегі заңнаманың талаптарын қолданудан және жеңілдікпен салық салынатын елдерден алынған кірістер бойынша өсер	(396)	2.837
Еншілес ұйымның есептен шығарылуынан болған кіріс (5-ескертуге)	(21.482)	–
Инвестицияның есептен шығарылуы бойынша шығыстар	–	2.873
Басқа да өзгерістер	8.114	1.877
Табыс салығы бойынша шығыстар	34.404	162.546

Трансферттік баға белгілеу және жеңілдікпен салық салынатын елдерден алынған кірістерге салық салу бөлігіндегі Салық кодексінің талаптарына сәйкес, Самұрық-Қазына көрсеткен қаржылық көмек бойынша кірістер, сондай-ақ жеңілдікпен салық салынатын елдерден алынған кірістер салық салынатын пайдаға қосылады.

ЖЕКЕЛЕГЕН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**25. ТАБЫС САЛЫҒЫ БОЙЫНША ШЫҒЫСТАР (жалғасы)**

Есепті күндерге жекелеген қаржылық есептілікте көрсетілген активтерді және міндеттемелер мен сомаларды салық базалары аралығындағы уақытша айырмаларға қолданылатын заңмен белгіленген салық мөлшерлемесін қолдану арқылы есептелген кейінге қалдырылған салық сальдосы 31 желтоқсанға келесіні қамтиды:

	2023 жыл				2022 жыл			
	Корпоративтік табыс салығы	Төлем көзінен ұсталатын салық	Жиыны	2023 жыл үшін пайда немесе залал құрамында көрсетілді	Корпоративтік табыс салығы	Төлем көзінен ұсталатын салық	Жиыны	2022 жыл үшін пайда немесе залал құрамында көрсетілді
<i>Миллион теңгемен</i>								
Кейінге қалдырылған салық бойынша активтер								
Ауыстырылатын салық залалы	530.559	–	530.559	(30.440)	560.999	–	560.999	7.829
Барлау және бағалау бойынша актив - Жеңіс жобасы	18.958	–	18.958	18.958	–	–	–	–
Дебиторлық берешек бойынша күтілетін несиелік залал резерві	2.179	–	2.179	201	1.978	–	1.978	163
Негізгі құралдар	1.684	–	1.684	559	1.125	–	1.125	517
Қызметкерлер алдында есептелген міндеттемелер бойынша резерв	277	–	277	(71)	348	–	348	(141)
Минусы: кейінге қалдырылған салық бойынша танылмаған активтер	(531.927)	–	(531.927)	32.517	(564.444)	–	(564.444)	(8.368)
Кейінге қалдырылған салық бойынша активтер	21.730	–	21.730	21.724	6	–	6	–
Кейінге қалдырылған салық бойынша міндеттемелер								
Бірлескен кәсіпорынның бөлінбеген пайдасы	–	(571.269)	(571.269)	33.376	–	(615.746)	(615.746)	(113.330)
Барлау және бағалау бойынша активтер	(651)	–	(651)	148	(799)	–	(799)	(95)
Басқа да ұзақ мерзімді қаржы активтері	(2.772)	–	(2.772)	(2.772)	–	–	–	–
Басқалары	–	–	–	6	(6)	–	(6)	–
Кейінге қалдырылған салық бойынша міндеттемелер	(3.423)	(571.269)	(574.692)	30.758	(805)	(615.746)	(616.551)	(113.425)
Кейінге қалдырылған салық бойынша таза міндеттемелер	18.307	(571.269)	(552.962)		(799)	(615.746)	(616.545)	
Кейінге қалдырылған салық бойынша шығыстар				52.482				(113.425)

ЖЕКЕЛЕГЕН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**25. ТАБЫС САЛЫҒЫ БОЙЫНША ШЫҒЫСТАР (жалғасы)**

Кейінге қалдырылған салық бойынша міндеттемелердегі өзгерістер былайша берілген:

	2023 жыл			2022 жыл		
	Корпоративтік табыс салығы	Төлем көзінен ұсталатын салық	Жиыны	Корпоративтік табыс салығы	Төлем көзінен ұсталатын салық	Жиыны
<i>Миллион теңгемен</i>						
1 қаңтарға кейінге қалдырылған міндеттеме сальдосы, нетто	799	615.746	616.545	704	465.891	466.595
Пайда немесе залал құрамында көрсетілді	(19.106)	(33.376)	(52.482)	95	113.330	113.425
Басқа жиынтық кірістің құрамында көрсетілді	–	(11.101)	(11.101)	–	36.525	36.525
31 желтоқсанға кейінге қалдырылған міндеттеме сальдосы	(18.307)	571.269	552.962	799	615.746	616.545

ЖЕКЕЛЕГЕН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**25. ТАБЫС САЛЫҒЫ БОЙЫНША ШЫҒЫСТАР (жалғасы)**

Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте мыналар ретінде көрсетілген:	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
Кейінге қалдырылған салық бойынша актив	18.958	–
Кейінге қалдырылған салық бойынша міндеттемелер	(571.920)	(616.545)
Кейінге қалдырылған таза салық міндеттемелері	(552.962)	(616.545)

Кейінге қалдырылған салық активі болашақта соған қатысты актив пайдаланылуы мүмкін салық салынатын пайданың болу ықтималдығы бар дәрежеде ғана танылады.

2023 жылғы 31 желтоқсанда Компания 18.958 миллион теңге мөлшерінде кейінге қалдырылған салық активін барлау және бағалау жөніндегі активпен байланысты, «Жеңіс» жобасы, уақытша айырма нәтижесінде мойындады, сол бойынша есепті кезеңде құнсызданудан болған залалды мойындады (15-ескерпне). Компания 2024 жылы осы шегерілетін уақыт айырмасын пайдаланатын салық салынатын кіріс алуды жоспарлап отыр.

2023 жылғы 31 желтоқсанға Компания келісімшарттан тыс және келісімшарттық қызметтің нәтижелері бойынша 528.754 миллион теңге (2022 жыл: 561.495 миллион теңге) және 3.173 миллион теңге (2022 жыл: 2.949 миллион теңге) сомасында кейінге қалдырылған салық бойынша активтерді мойындамады, әрі олар келешек кезеңдерде салық салынатын пайдаға қарсы есепке алынуы мүмкін. Ауыстырылған салық шығындары кейінгі 10 (он) жылдың ішінде салық салынатын пайдаға қарсы есепке алынуы мүмкін. Бұл кейінге қалдырылған салық активтері бұл залалға қатысты танылмады, өйткені олар Компанияның басқа қызмет түрлерінен салық салынатын пайданы есепке алу үшін пайдаланыла алмайды. Компания талдау жасап, бұл активтердің өтелімділігі шалғай болып табылады деген тұжырымға келді. Компанияның кейінге қалдырылған салық активтерінің мойындалуын ішінара қолдай алатын салық салынатын уақыт айырмалары да, салықтық жоспарлаудың қолжетімді мүмкіндіктері де жоқ.

Ықтимал ауыстыру мерзімінің аяқталуына және ол соның есебіне есепке алына алатын салық салынатын кірістің жоқтығына орай Компания 30.666 миллион теңге мөлшерінде 2013 жылғы пайдаланылмаған залалды есептен шығарды. Сонымен бірге, Компания КТС бойынша декларацияны тапсыру нәтижелері бойынша кейінге қалдырылған салық бойынша танылмаған салық активтерін 1.906 миллион теңгеге азайту жағына қарай түзетті.

26. БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПТАРМЕН ОПЕРАЦИЯЛАР

Келесі кестеде 2023 және 2022 жылдары байланысты тараптармен жасалған операциялардың жалпы сомасы және 2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша солармен есеп айырысулар бойынша тиісті сальдо көрсетілген:

<i>Миллион теңгемен</i>	2023 жыл	2022 жыл
Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша түсім	174.458	90.589
Еншілес ұйымдар	75.385	64.439
Бірлескен кәсіпорындар	3.016	2.866
Қауымдасқан компаниялар	409	295
Самұрық-Қазынаға кіретін компаниялар	95.648	22.989
Шикізат пен қызметтерді сатып алу	709.031	620.351
Еншілес ұйымдар	678.194	590.235
Бірлескен кәсіпорындар	26.670	26.619
Қауымдасқан компаниялар	1.975	2.013
Самұрық-Қазынаға кіретін компаниялар	2.192	1.484
Қаржы активтері бойынша есептелген пайыздар	49.287	83.885
Еншілес ұйымдар	35.371	33.061
Бірлескен кәсіпорындар	6.977	5.671
Самұрық-Қазына	1.911	43.391
Самұрық-Қазынаға кіретін компаниялар	917	1.368
Басқа да байланысты тараптар	4.111	394
Қаржылық міндеттемелер бойынша есептелген пайыздар	37.833	558.227
Еншілес ұйымдар	126	548.196
Самұрық-Қазына	37.707	10.031

ЖЕКЕЛЕГЕН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

26. БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПТАРМЕН ОПЕРАЦИЯЛАР (жалғасы)**Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша түсім**

2023 жылы еншілес ұйымдарға мұнай өнімдерін өткізу, негізінен, ҚМГ-Аэро, АМӨЗ, ӨМГ мен ПМХЗ-ге тиісінше 60.644 миллион теңге, 4.441 миллион теңге, 4.348 миллион теңге және 3.327 миллион теңге сомаға (2022 жыл: ҚМГ-Аэро, АМӨЗ, ӨМГ мен ПМХЗ тиісінше 52.173 миллион теңге, 3.830 миллион теңге, 3.183 миллион теңге және 3.071 миллион теңге) мұнай өнімдерін өткізуден тұрды.

2023 жылы Самұрық-Қазынаға кіретін Компанияларға мұнай өнімдерін сату негізінен 94.813 миллион теңге сомасына ҚТЖ-ға дизель отынын сатудан тұрды (2022 жыл: 22.151 миллион теңге).

Шикізат пен қызметтерді сатып алу

Шикізат пен қызметтерді сатып алу, негізінен, Компанияның мұнайды қайта өңдеу бойынша қызметімен байланысты болды.

2023 жылы, Компания ҚМГ БӨ еншілес ұйымдарынан - ӨМГ мен «Эмбамұнайгаз» АҚ («ЭМГ»), сондай-ақ КТМ мен Урихтау Оперейтингтен 330.304 миллион теңге, 137.980 миллион теңге, 12.138 миллион теңге және тиісінше 1.749 миллион теңге сомасында шикі мұнайды сатып алды (2022 жылы: ҚМГ БӨ, ӨМГ мен ЭМГ, КТМ және Урихтау Оперейтинг тиісінше 273.548 миллион теңге, 126.798 миллион теңге, 11.248 миллион теңге және 3.843 миллион теңге сомаға).

2023 жылы, Компания АМӨЗ бен ПМХЗ-ден 131.757 миллион теңге және тиісінше 42.355 миллион теңге сомасында шикі мұнайды қайта өңдеу қызметтерін сатып алды (2022 жылы: тиісінше 100.130 миллион теңге және 46.145 миллион теңге сомаға).

2023 жылы, Компания «ПетроКазахстан Ойл Продактс» ЖШС-тен («ПКОП»), Компанияның бірлескен кәсіпорнынан, 24.568 миллион теңге сомаға (2022 жылы: 21.626 миллион теңге) шикі мұнайды қайта өңдеу қызметтерін сатып алды.

Қаржылық міндеттемелер бойынша есептелген пайыздар

2023 жылы Самұрық-Қазынаның қаржылық міндеттемелері бойынша есептелген пайыздар Самұрық-Қазына 2022 жылы 751.631 миллион теңге сомаға шығарған және 2023 жылы 50.000 миллион теңге мен 20.000 миллион теңге сомасына шығарған облигациялар бойынша есептелген пайыздық шығыстармен білдірілген (22-ескертпе).

2022 жылы еншілес ұйымдарға қаржылық міндеттемелер бойынша есептелген пайыздар, негізінен, ҚМГ БӨ-ден алынған қарызға және ҚМГ БӨ-ден еншілес ұйымның жарғылық капиталына қатысу үлесінің 100%-ын және 543.520 миллион теңге жалпы сомаға бірлескен кәсіпорындағы қатысу үлесінің 50%-ын ҚМГ БӨ-ден сатып алғаны үшін кредиторлық берешекке қатысты жиынтық кіріс туралы жекелеген есепте қаржылық шығындардың құрамында танылған дисконт амортизациясымен білдірілген (22 және 24-ескертпелер).

ЖЕКЕЛЕГЕН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**26. БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПТАРМЕН ОПЕРАЦИЯЛАР (жалғасы)****Қаржылық міндеттемелер бойынша есептелген пайыздар (жалғасы)**

<i>Миллион теңгемен</i>	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
Активтер		
Байланысты тараптарға берілген қарыздар	461.143	346.506
<i>Амортизацияланған құны бойынша ескерілетін алынуға жататын қарыздар</i>	428.984	292.617
Еншілес ұйымдар	342.943	175.085
Бірлескен кәсіпорындар	18.698	13.529
Қауымдасқан компаниялар	1.086	1.086
Самұрық-Қазынаға кіретін компаниялар	8.018	15.847
МВ-ден сатып алынған облигациялар	41.375	–
Самұрық-Қазынадан сатып алынған облигациялар	21.021	19.665
ҚР Ұлттық Банкінің ноттары	–	70.192
Минусы: күтілетін несиелік залал резерві	(4.157)	(2.787)
<i>Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша ескерілетін алынуға жататын қарыздар</i>	32.159	53.889
Еншілес ұйымдар (Ak Su KMG)	966	–
Бірлескен кәсіпорындар (ПКОП, ККО)	31.193	53.889
Сауда дебиторлық берешек және басқа да қысқа мерзімді активтер	62.477	21.484
Еншілес ұйымдар	15.006	17.184
Бірлескен кәсіпорындар	7.164	1.472
Қауымдасқан компаниялар	81	1.505
Самұрық-Қазынаға кіретін компаниялар	46.860	1.347
Минусы: күтілетін несиелік залал резерві	(6.634)	(24)
Еншілес ұйымдар мен бірлескен кәсіпорындардан алынуға жататын дивидендтер	24.202	320
Міндеттемелер		
Сауда кредиторлық берешек және өзге де міндеттемелер	156.999	154.996
Еншілес ұйымдар	153.429	149.152
Бірлескен кәсіпорындар	260	3.983
Қауымдасқан компаниялар	638	1.535
Самұрық-Қазынаға кіретін компаниялар	2.672	326
Қаржылық кепілдіктер (23-ескертпе)	13.340	29.190
Еншілес ұйымдар және олардың еншілес ұйымдары, бірлескен кәсіпорындар	11.454	29.190
Бірлескен кәсіпорындар	1.886	–
Қарыз беру міндеттемесі (16 және 17-ескертпелер)	102.204	–
Еншілес ұйымдар	91.130	–
Бірлескен кәсіпорындар	11.074	–
Алынған қарыздар мен облигациялар (22-ескертпе)	1.576.646	1.475.646
Еншілес ұйымдар	1.143.113	1.096.340
Самұрық-Қазына сатып алған Компанияның облигациялары	433.533	379.306

ЖЕКЕЛЕГЕН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**26. БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПТАРМЕН ОПЕРАЦИЯЛАР (жалғасы)****Байланысты тараптарға берілген қарыздар**

2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша байланысты тараптарға берілген қарыздар былайша көрсетілген:

Миллион теңгемен	Өтеу күні	Пайыздық мөлшерлеме, жылдық	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
АМӨЗ	2027.-2032	0,00%-дан 3,50%-ға дейін	191.878	51.234
Урихтау Оперейтинг	2027	7,00%	98.197	74.637
МВ облигациялары	2033	0,50%	41.375	—
KMG Drilling & Services	2024.-2029	2,00%-дан 5,75%-ға дейін 90 DAYS AVERAGE SOFR +	28.630	29.893
ПКОП	2024	3,5%	25.975	53.889
ӨМГ	2025	0,01%	24.110	—
Самұрық-Қазынаның облигациялары	2044	0,50%	21.021	19.665
КПИ	2024	0,00%	13.873	13.529
«QazaqGaz» ҰК АҚ	2024	0,01%	8.018	15.847
ККО	2033	SOFR + 2,8%	5.218	—
Силлено	2024	0,01%	4.825	—
КМК	2020	6,00%	1.086	1.086
ҚР Ұлттық Банкінің ноттары			—	70.192
ҚМТФ еншілес кәсіпорындары			—	11.930
Басқалары			1.094	7.391
Минусы: күтілетін несиелік залал резерві			(4.157)	(2.787)
			461.143	346.506
Минусы: қысқа мерзімді бөлік			(128.732)	(194.662)
Ұзақ мерзімді бөлік			332.411	151.844

2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша байланысты тараптарға берілген барлық қарыздар келесі валюталарда берілді:

Миллион теңгемен	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
Теңге	421.944	265.009
АҚШ доллары	39.199	81.497
	461.143	346.506

2023 жылы Компания ҚР ҰБ қысқа мерзімді ноттарын 265.047 миллион теңге жалпы сомаға сатып алды, сондай-ақ 2023 және 2022 жылдары Компания 335.047 миллион теңге сомаға сатып алған ҚР ҰБ қысқа мерзімді ноттарды эмитент кері сатып алды.

2022 жылы Компания ҚР ҰБ қысқа мерзімді ноттарын 87.000 миллион теңге жалпы сомаға сатып алды, сондай-ақ 2022 Компания 17.000 миллион теңге сомаға сатып алған ҚР ҰБ қысқа мерзімді ноттарды эмитент кері сатып алды.

Сауда дебиторлық берешек және басқа да қысқа мерзімді активтер

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша сауда дебиторлық берешек пен басқа да қысқа мерзімді активтер, негізінен, ҚТЖ-ның 30.677 миллион теңге сомасында мұнай өнімдері үшін сауда дебиторлық берешегімен және Самұрық-Қазынаның Бутадиеннің жарғылық капиталындағы қатысу үлесінің 25%-ын 8.531 миллион теңге сомаға (2022 жыл: нөл) сатып алғаны үшін берешегімен білдірілген.

ЖЕКЕЛЕГЕН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**26. БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПТАРМЕН ОПЕРАЦИЯЛАР (жалғасы)****Сауда кредиторлық берешек және өзге де міндеттемелер**

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша сауда кредиторлық берешек пен басқа да міндеттемелер, негізінен, Компанияның ҚМГ БӨ алдында 89.004 миллион теңге жалпы сомда еншілес ұйым мен бірлескен кәсіпорынды сатып алу үшін берешегімен, сондай-ақ ӨМГ мен ЭМГ алдында тиісінше 41.316 миллион теңге мен 18.910 миллион теңге сомасындағы сауда кредиторлық берешекпен білдірілген (2022 жыл: Компанияның ҚМГ БӨ алдында 89.004 миллион теңге жалпы сомда еншілес ұйымдар мен бірлескен кәсіпорынды сатып алу үшін берешегі, сондай-ақ ЭМГ мен ӨМГ алдында тиісінше 37.653 миллион теңге және 15.099 миллион теңге сомасындағы сауда кредиторлық берешек).

Еншілес ұйымдар мен бірлескен кәсіпорындардан алынуға жататын дивидендтер

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша еншілес ұйымдар мен бірлескен кәсіпорындардан алынатын дивидендтер негізінен КРГ мен КТМ-нен тиісінше 20.952 миллион теңге және 3.250 миллион теңге сомасында алынатын дивидендтермен білдірілген (2022 жыл: 320 миллион теңге сомасына «KMG Automation» ЖШС).

Негізгі басқарушы персоналға төленетін сыйақы

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша негізгі басқарушы персоналға 17 адам құрамында (2022 жыл: 15 адам) Компания Басқармасы мен Директорлар кеңесінің мүшелері кіреді. Негізгі басқарушы персоналдың жалпы сыйақы сомасы осы жекелеген қаржылық есептіліктің жалпы және әкімшілік шығыстарына қосылған және ол 2022 әрі тиісінше 2023 жылдары 1.008 миллион теңгені және 861 миллион теңгені құрайды. Негізгі басқарушы персоналдың сыйақысы Компания қызметінің операциялық нәтижелеріне негізделген келісімшарттар мен сыйақыларда белгіленген жалақыдан тұрады.

27. ҚАРЖЫ ТӘУЕКЕЛДЕРІН БАСҚАРУДЫҢ МАҚСАТТАРЫ МЕН САЯСАТЫ

Компанияның негізгі қаржылық міндеттемелеріне қарыздар, қаржылық кепілдіктер бойынша міндеттемелер, сауда кредиторлық берешек, еншілес ұйымдарда үлесті сатып алу міндеттемесі кіреді. Мұндай қаржылық міндеттемелердің негізгі мақсаты Компанияның инвестициялық қызметіне қаражатты тарту болып табылады. Компанияның қаржы активтерінің құрамына ұзақ мерзімді және қысқа мерзімді банк салымдары, ақша қаражаты мен оның баламалары, оның операциялық қызметінің барысында тікелей туындайтын байланысты тараптарға берілген қарыздар кіреді.

Компания пайыздық мөлшерлемелермен байланысты тәуекелге, валюталық тәуекелге, несиелік тәуекелге және өтімділік тәуекеліне ұшырағыш келеді. Компания басшылығы мұндай тәуекелдерді басқару процесін бақылайды.

Пайыздық мөлшерлемелермен байланысты тәуекел

Пайыздық тәуекелмен байланысты тәуекел қаржы құралы бойынша әділ құн немесе келешек ақша ағындары нарықтық пайыздық мөлшерлемелердің өзгеруі салдарынан құбылып тұратындығының тәуекелін білдіреді. Компанияның нарықтық пайыздық мөлшерлемелердегі өзгерістер тәуекеліне ұшырағыштығы негізінен Компанияның құбылмалы пайыздық мөлшерлемесі бар ұзақ мерзімді қарыздарына жатады (22-ескерту).

Компания саясатында қарыздар бойынша тіркелген және ауыспалы пайыздық мөлшерлемелерді пайдалану арқылы пайыздық мөлшерлеменің өзгеру тәуекелін басқару көзделген.

Келесі кестеде Компанияның салық салынғанға дейінгі пайдасының (құбылмалы пайыздық мөлшерлемесі бар қарыздар мен облигациялардың болуы салдарынан) пайыздық мөлшерлемедегі ықтимал өзгерістерге деген сезімталдылық келтірілген, бұл ретте барлық басқа параметрлер тұрақты өлшемдермен қабылданған. Компанияның капиталына тікелей ықпалы жоқ.

<i>Миллион теңгемен</i>	Базистік тармақтардағы ұлғаю/ азаю	Табыс салығы есепке алынғанға дейінгі пайдаға әсері
2023 жыл	+3,82	(1.011)
SOFR	-3,82	1.011
2022 жыл	+2,45	739
Libor	-2,45	(739)

ЖЕКЕЛЕГЕН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**27. ҚАРЖЫ ТӘУЕКЕЛДЕРІН БАСҚАРУДЫҢ МАҚСАТТАРЫ МЕН САЯСАТЫ (жалғасы)****Несиелік тәуекел**

Несиелік тәуекел – Компания қаржылық шығындарды көтереді деген тәуекел, өйткені қарсы агенттер қаржы құралы немесе клиенттік шарт бойынша өз міндеттемелерін орындамайды. Компания оның операциялық қызметімен (ең алдымен, сауда дебиторлық берешекке қатысты) және банктер мен қаржы ұйымдарындағы депозиттерді, валюталық операцияларды және басқа да қаржы құралдарын қоса алғанда, қаржылық қызметпен байланысты несиелік тәуекелге ұшырағыш келеді.

Компания саясаты танымал және несиені өтеуге қабілетті тараптармен бірге қаржы құралдарымен операциялар жасауды көздейді. Несиелік тәуекелге бейімділіктің ең жоғарғы шамасы әрбір қаржы активінің баланстық құнына тең. Компания оның тәуекелінің ең үлкен көлемі байланысты тараптарға берілген қарыздардың сомасымен (26-ескертпе), ұзақ мерзімді және қысқа мерзімді банк салымдарының (18-ескертпе), сауда дебиторлық берешектің (19-ескертпе) және есепті күнге көрсетілген күтілетін несиелік залалды шегере отырып, ақша қаражаты мен оның баламаларының (20-ескертпе) сомасымен көрсетіледі деп есептейді.

Келесі кестеде Компанияның «Fitch» несиелік рейтингтердің белгілерін пайдалана отырып, не олар болмағанда, «S&P» және «Moody's» рейтингтердегі баламаларын пайдалана отырып 2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша банктердегі ақша қаражаты, қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді депозиттері бойынша профиль тәуекелі көрсетілген.

%	31 желтоқсанға	
	2023 жылғы	2022 жылғы
A+	32%	25%
A to A-	59%	61%
BBB to BBB-	9%	13%
BB+ to BB-	0%	0%
B+ to B-	0%	0%

Өтімділік тәуекелі

Өтімділік тәуекелі Компания өзінің қаржылық міндеттемелерін орындау үшін қаражатты тартқан кезде қиыншылықтарға тап болу мүмкіндігімен байланысты. Өтімділік тәуекелі оның әділ құнына жуық құны бойынша қаржы активін шұғыл өткізу мүмкіндігінің болмауы нәтижесінде пайда болуы мүмкін.

Өтімділікке қойылатын талаптар ұдайы бақыланады және басшылық міндеттемелерді олардың туындауына қарай орындау үшін жеткілікті көлемде қаражаттың болуын қадағалайды.

Төмендегі кестелерде 2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша оларды өтеу мерзімдері бөлінісінде қаржылық міндеттемелер бойынша дисконтталмаған шарттық төлемдер туралы ақпарат берілген.

Миллион теңгемен	1 айдан артық емес	1 айдан артық, бірақ 3 айдан астам емес	3 айдан артық, бірақ 1 жылдан аспайтын	1 жылдан астам, бірақ 5 жылдан артық емес	5 жылдан астам	Жиыны
2023 жылғы 31 желтоқсанға						
Қарыздар мен облигациялар	–	–	163.087	1.103.611	4.658.259	5.924.957
Қаржылық кепілдіктер*	–	18.700	56.150	189.598	26.768	291.216
Қарыз беру міндеттемесі	297.580	–	–	–	–	297.580
Сауда кредиторлық берешек	55.516	–	–	–	–	55.516
Басқа да қаржылық міндеттемелер	11.132	9.870	1.446	–	–	22.448
	364.228	28.570	220.683	1.293.209	4.685.027	6.591.717

ЖЕКЕЛЕГЕН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**27. ҚАРЖЫ ТӘУЕКЕЛДЕРІН БАСҚАРУДЫҢ МАҚСАТТАРЫ МЕН САЯСАТЫ (жалғасы)****Өтімділік тәуекелі (жалғасы)**

Миллион теңгемен	1 айдан артық емес	1 айдан артық, бірақ 3 айдан астам емес	3 айдан артық, бірақ 1 жылдан аспайтын	1 жылдан астам, бірақ 5 жылдан артық емес	5 жылдан астам	Жиыны
2022 жылғы 31 желтоқсанға						
Қарыздар мен облигациялар	–	–	176.236	1.354.019	4.828.833	6.359.088
Қаржылық кепілдіктер*	–	33.555	228.400	431.408	20.058	713.421
Сауда кредиторлық берешек	50.252	5.560	–	–	–	55.812
Басқа да қаржылық міндеттемелер	16.866	3.681	2.418	–	–	22.965
	67.118	42.796	407.054	1.785.427	4.848.891	7.151.286

* Қаржылық кепілдік – бұл шарт, соған сай эмитент құралды ұстаушыға белгілі бір борышкердің төлемді борыштық құралдың бастапқы немесе қайта қаралған талаптарына сәйкес жасауға қабілетті болмай қалуына орай шеккен шығынды өтеу мақсатында белгілі бір төлемдерді жасауға міндетті. 7.B11c (с) ХҚЕС-ке сәйкес, Компания ұсынған қаржылық кепілдік шарттары бойынша кепілдіктің максималды сомасы осы кепілдік талап етілуі мүмкін ең бірінші кезеңге жатады. Жоғарыдағы өтімділік кестесінде қаржылық кепілдік негізгі борыштық құралды өтеу мерзімдері бойынша ең жоғары сомамен ұсынылған. Қаржылық кепілдік шарттарына сәйкес, борышкер міндеттемелерді орындамаған немесе тиісінше орындамаған жағдайда, Компания кредитордың талап етуімен негізгі борыш пен төленбеген пайыздың барлық сомасын сөзсіз төлеуге міндеттенеді. 2023 және 2022 жылдары қаржылық кепілдіктерді пайдалану жағдайлары болған жоқ.

Валюталық тәуекел

Валюталық тәуекел – әділ құн немесе тәуекелге ұшырағыштықпен байланысты келешек ақша ағындары валюта бағамдарының өзгеруі салдарынан құбылып тұратындығының тәуекелі. Компанияның операциялары басымдықпен Қазақстан Республикасының аумағында жүзеге асырылады. Дегенмен, ақша қаражатының басым көпшілігінің түсімдері мен ағымдары АҚШ долларында берілген.

Келесі кестеде Компания пайдасының табыс салығы есепке алынғанға дейінгі АҚШ долларының айырбастау бағамындағы ықтимал өзгерістерге барлық басқа өлшемдер тұрақты шама ретінде қабылданған жағдай талабымен сезімталдығы көрсетілген. Компанияның капиталына тікелей ықпалы жоқ.

Миллион теңгемен	АҚШ доллары бағамының ұлғаюы / азаюы	Табыс салығы есепке алынғанға дейінгі пайдаға есері
2023 жыл	14,15% -14,15%	(224.752) 224.752
2022 жыл	21,00% -21,00%	(420.177) 420.177

Капиталды басқару

Компанияның капиталды басқаруға қатысты негізгі мақсаты акционерлік құнды барынша көбейту болып табылады. Берешек пен капиталдың балансын оңтайландыру арқылы мүдделі тараптар үшін кірістерді барынша ұлғайта отырып үздіксіз қызмет қағидатын қолдау үшін Компания өз капиталын басқарады.

Компания күрделі инвестициялар жоспарын жасау үшін капиталдың оңтайлы құрылымын қамтамасыз етуге және инвестициялық деңгейдің несиелік рейтингісін бүкіл цикл бойына қолдап отыруға ұмтылады. Қаржылық икемділікті қолдау индустрияның циклді болуына қарсы тұру үшін және инвестициялық шешімдерді жүзеге асыру үшін стратегиялық маңызды болып табылады. Компанияның күрделі шығындарды, жаңа жобаларды және қарыз алуларды келісудің кеңейтілген ішкі процесі бар.

Компанияның капиталы берешектен тұрады, оған қарыздар (22-ескертпе), минус ақша қаражаты мен оның баламалары, қысқа мерзімді банктік депозиттер мен жарғылық капитал кіретін меншікті капитал, қосымша төленген капитал, басқа да резервтер мен бөлінбеген пайда жатады (21-ескертпе).

ЖЕКЕЛЕГЕН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**27. ҚАРЖЫ ТӘУЕКЕЛДЕРІН БАСҚАРУДЫҢ МАҚСАТТАРЫ МЕН САЯСАТЫ (жалғасы)****Капиталды басқару (жалғасы)**

Компания басшылығы капитал құрылымын үнемі талдап отырады. Бұл талдаудың бір бөлігі ретінде басшылық капиталдың құнын және капиталдың әр класымен байланысты тәуекелдерді қарастырады. Бұл мақсатқа қол жеткізу үшін капиталды басқару, өзгесінен басқа, капиталдың құрылымына қатысты талаптарды айқындайтын пайыздық несиелер мен қарыздар бойынша барлық белгіленген көрсеткіштердің орындалуын қамтамасыз етуі тиіс.

2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша пайыздық несиелер мен қарыздар бойынша шектеу көрсеткіштері бұзылған жоқ (22-ескертіпте).

Миллион теңгемен	2023 жыл	2022 жыл
Қарыздар, облигациялар және несиені беру міндеттемесі	4.329.450	4.367.446
Минусы: ақша қаражаты мен оның баламалары, қысқа мерзімді банк салымдары	(1.107.672)	(870.456)
Таза берешек	3.221.778	3.496.990
Меншікті капитал	12.473.723	11.903.002
Меншікті капитал және таза берешек жиыны	15.695.501	15.399.992

2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанында аяқталған кезеңдер ішінде капиталды басқару стратегиясы, мақсаты, саясаты мен процедуралары өзгермеді.

Әділ құн

2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Компанияның қаржы құралдары мен инвестициялық жылжымайтын мүлігінің баланстық құны, төменде көрсетілген қаржы құралдарын қоспағанда, шамамен олардың әділ құнына тең болды:

Миллион теңгемен	Баланстық құн	Әділ құны	2023 жылғы 31 желтоқсан		
			Бағалау деңгейлері бойынша әділ құны		
			1-деңгей	2-деңгей	3-деңгей
Амортизацияланған құны бойынша ескерілетін қаржы активтері					
Самұрық-Қазынадан алынатын облигациялар	20.963	16.797	–	16.797	–
МВ-ден алынатын облигациялар	41.232	41.128	–	–	41.128
Байланысты тараптарға берілген қарыздар	366.789	369.789	–	–	369.789
Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржы активтері					
Байланысты тараптарға берілген қарыздар	32.159	32.159	–	–	32.159
Басқа да ұзақ мерзімді қаржы активтері	13.860	13.860	–	–	13.860
Амортизацияланған құны бойынша ескерілетін қаржылық міндеттемелер					
Тіркелген сыйақы мөлшерлемесі бар алынған қарыздар	4.169.590	3.976.180	2.452.370	1.522.480	1.330
Қарыз беру міндеттемесі					
Қарыз беру міндеттемесі	102.204	102.204	–	–	102.204
Қаржылық кепілдіктер					
Қаржылық кепілдіктер	13.340	10.933	–	–	10.933

ЖЕКЕЛЕГЕН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**27. ҚАРЖЫ ТӘУЕКЕЛДЕРІН БАСҚАРУДЫҢ МАҚСАТТАРЫ МЕН САЯСАТЫ (жалғасы)****Әділ құны (жалғасы)**

<i>Миллион теңгемен</i>	Баланстық құн	Әділ құны	2022 жылғы 31 желтоқсан		
			Бағалау деңгейлері бойынша әділ құны		
			1-деңгей	2-деңгей	3-деңгей
Амортизацияланған құны бойынша ескерілетін қаржы активтері					
Самұрық-Қазынадан алынатын облигациялар	19.599	20.138	—	20.138	—
ҚР Ұлттық Банкінің ноттары	70.188	70.188	—	70.188	—
Байланысты тараптарға берілген қарыздар	202.830	203.693	—	—	203.693
Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржы активтері					
Байланысты тараптарға берілген қарыздар	53.889	53.889	—	—	53.889
Амортизацияланған құны бойынша ескерілетін қаржылық міндеттемелер					
Тіркелген сыйақы мөлшерлемесі бар алынған қарыздар	4.343.678	3.933.248	2.476.894	1.456.354	—
Қаржылық кепілдіктер					
Қаржылық кепілдіктер	29.190	27.865	—	—	27.865

Төмендегі кестеде қаржылық активтер бойынша күтілетін несиелік залалды бағалау деңгейлері бойынша бөлу көрсетілген:

<i>Миллион теңгемен</i>	2023 жылғы			2022 жылғы		
	Жалпы баланстық құн	Күтілетін несиелік залал резерві	Күтілетін несиелік залалды өтеу	Жалпы баланстық құн	Күтілетін несиелік залал резерві	Күтілетін несиелік залалды өтеу
1-кезең	479.160	(4.157)	0,87%	349.293	(2.787)	0,80%
2-кезең	—	—	—	—	—	—
3-кезең	—	—	—	—	—	—
	479.160	(4.157)	0,87%	349.293	(2.787)	0,80%

Самұрық-Қазынадан алынуға жататын облигациялардың және басқа да борыштық құралдардың әділ құны нарықтық пайыздық мөлшерлемелер бойынша күтілетін келешек ақша ағындарын дисконттау арқылы есептелген.

Соларға қатысты әділ құны танылатын немесе ашылып көрсетілетін барлық қаржы құралдары жалпы әділ құнды бағалау үшін маңызды болып табылатын ең төмен деңгейдегі деректердің негізінде әділ құн иерархиясында былайша жіктеледі:

- 1-деңгей - ұқсас келетін активтер немесе міндеттемелер үшін белсенді нарықтарда бағасы белгіленетін (түзетілмеген) нарықтық бағалар;
- 2-деңгей – солар үшін әділ құнды бағалау үшін маңызды болып табылатын ең төмен деңгейдегі бастапқы деректер тікелей немесе жанама байқалатын бағалау әдістері;
- 3-деңгей – солар үшін әділ құнды бағалау үшін маңызды болып табылатын ең төмен деңгейдегі бастапқы деректер байқалмайтын бағалау әдістері.

Есепті кезең ішінде 1-деңгей мен 2-деңгей арасында ешқандай аударымдар болған жоқ, сондай-ақ 3-деңгейге немесе одан ауысулар жасалған жоқ.

ЖЕКЕЛЕГЕН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**27. ҚАРЖЫ ТӘУЕКЕЛДЕРІН БАСҚАРУДЫҢ МАҚСАТТАРЫ МЕН САЯСАТЫ (жалғасы)****Әділ құны (жалғасы)**

Әділ құны бойынша тұрақты негізде танылатын активтер мен міндеттемелер үшін, Компания оларды әрбір есепті кезеңнің соңына санаттар бойынша қайта бағалау арқылы (жалпы әділ құны бойынша бағалау үшін маңызды болып табылатын ең төмен деңгейдегі кіріс деректерінің негізінде) иерархияның деңгейлері арасында аудару болғанын айқындайды. Жыл ішінде Компанияны бағалау процестерінде, бағалау әдістері мен әділ құнды бағалау кезінде қолданылатын бастапқы деректердің типтерінде ешқандай өзгерістер болған жоқ.

Төменде әділ құн иерархиясының 3-деңгейіне жатқызылған әділ құнды бағалау үшін пайдаланылатын елеулі бақыланбайтын бастапқы деректер көрсетілген:

	Үлестік бағалау әдісі	Айтарлықтай бақыланбайтын бастапқы деректер	31 желтоқсанға диапазон	
			2023 жылғы	2022 жылғы
Байланысты тараптарға берілген амортизацияланған құны бойынша ескерілетін қарыздар	Ақша ағындарын дисконттау әдісі	Дисконттау мөлшерлемесі мен пайыздық мөлшерлеме	7,3%-19,5%	6,3%-19,8%
Қаржылық кепілдіктер			7,8%-19,5%	6,3%-19,8%
Байланысты тараптарға берілген пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қарыздар	Ақша ағындарын дисконттау әдісі	Дисконттау мөлшерлемесі мен пайыздық мөлшерлеме	SOFR + 2,8%-90 DAYS AVERAGE	
			SOFR + 3,5%	12M Libor + 3,5%
Басқа да ұзақ мерзімді қаржы активтері	Ақша ағындарын дисконттау әдісі	Дисконттау мөлшерлемесі мен пайыздық мөлшерлеме	9,2%	—

28. ҚАРЖЫЛЫҚ ЖӘНЕ ШАРТТЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР**Операциялық орта**

Қазақстанда экономикалық реформа және құқықтық, салықтық және әкімшілік инфрақұрылым жалғасуда, ол нарықтық экономиканың талаптарына жауап беретін еді. Болашақтағы Қазақстан экономикасының тұрақтылығы көбінесе осы реформалардың барысына, сондай-ақ экономика, қаржы және ақша-кредит саясатының саласында Үкімет қабылдайтын шаралардың тиімділігіне байланысты болады.

Сот процестері

Басшылықтың пікірінше, Компания қызметінің жекелеген қаржы нәтижелеріне немесе оның қаржылық жағдайына айтарлықтай теріс әсер етуі мүмкін және осы жекелеген қаржылық есептілікте ашылып көрсетілмеген немесе есептелмеген ағымдағы сот істері немесе шешімін таппаған шағым-талаптар жоқ.

Салық салу

Қазақстандық салық заңнамасы мен нормативтік-құқықтық актілері үздіксіз өзгерістер мен түрлі түсіндірмелердің нысаны болып табылады. Жергілікті, өңірлік және республикалық салық органдарының арасындағы пікірлерде болатын келіспеушіліктер сирек емес, оған қоса ХҚЕС бойынша қаржылық есептілікте кірістерді, шығыстарды және басқа да баптарды мойындау тәсілдеріндегі алшақтықтар. Қазіргі кезде қолданып отырған, Қазақстанда қолданылатын заңдардың негізінде анықталған құқық бұзушылықтар үшін қарастырылған айыппұлдар мен өсімақылар жүйесі аса қатаң болып отыр. Қазақстандық салық салу жүйесінің екіұштылығына орай салықтардың, айыппұл санкциялары мен өсімпұлдардың нақты сомасы, егер олар болса, қазіргі уақытқа дейін шығыстарға жатқызылған және 2023 жылғы 31 желтоқсанға есептелген сомадан асып кетуі мүмкін. Басшылық 2023 жылғы 31 желтоқсанда қолданылатын заңнаманы түсіндіру сәйкес болады және резервтер есептелген немесе осы жекелеген қаржылық есептілікте ашылған жағдайлардан басқа, Компанияның салық жөніндегі ұстанымы расталатын мүмкіндік бар деп санайды.

ЖЕКЕЛЕГЕН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

28. ҚАРЖЫЛЫҚ ЖӘНЕ ШАРТТЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР (жалғасы)**Трансферттік баға белгілеуді бақылау**

Қазақстанда трансферттік баға белгілеу бойынша бақылау кең спектрге ие және байланысты мәмілелер тарапы болып табыла ма немесе жоқ па екеніне қарамастан, халықаралық мәмілелермен тікелей немесе жанама байланысты көптеген операцияларда қолданылады. Трансферттік баға белгілеу туралы заң («Заң») операцияларға қолданылатын барлық салықтар қол ұшын беру қағидаты бойынша айқындалған нарықтық бағалар негізінде есептелуін талап етеді. Қазақстанда бұл Заң 2009 жылғы 1 қаңтардан бастап күшіне енді. Заң анық белгіленген болып табылмайды және оның кейбір ережелері аз қолданылу тәжірибесіне ие. Сонымен қатар, Заң оны операциялардың алуан түрлеріне қолдану бойынша егжей-тегжейлі нұсқаулықтарды бермейді, соның нәтижесінде салық органдарының позициясы Компания позициясынан ерекшеленуі мүмкін екендігінің тәуекелі бар, бұл қосымша салықтар, айыппұлдар мен өсімпұлдар сомаларына әкеп соқтыра алады. 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Басшылық трансферттік баға белгілеу бойынша қолданылатын заңнамада оны түсіндіру сәйкестендірілген болып табылады және Компанияның трансферттік баға белгілеу жөніндегі ұстанымы расталады деген ықтималдық бар деп санайды.

Жер қойнауын пайдалануға арналған келісімшарттар бойынша міндеттемелер

Компания Қазақстан Республикасының Үкіметімен жасаған жер қойнауын пайдалану келісімшарттарының талаптарына сай Компанияның тиісті мұнай-газ жобалары бойынша ең аз жұмыс бағдарламаларын орындау бойынша міндеттемелері бар.

Компания 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жер қойнауын пайдалануға арналған өзінің бірқатар келісімшарттарының шеңберінде жұмыс бағдарламаларын толық көлемде орындамады. Компания басшылығы орындалмаған сомалар кейінгі жылдарға ауыстырылуы мүмкін және мұндай беру жер қойнауын пайдалану келісімшарттарының бұзылуына әкеп соқтырмайды деп есептейді.

29. ЕСЕПТІ КҮННЕН KEЙІНГІ ОҚИҒАЛАР**Жарғылық капиталға қосымша салым**

2024 жылғы қаңтарда Компания OSC-нің, еншілес ұйым, жарғылық капиталына 6.862 миллион теңге жалпы сомада үш траншпен ақша қаражатымен жарна салды.

Қарыздар беру

2024 жылғы қаңтарда Компания еншілес ұйым АМӨЗ-ге 2028 жылы өтеу мерзімімен 0,1% мөлшерлемен 9.247 миллион теңге жалпы сомада ұзақ мерзімді қарыз шарты бойынша қосымша бес транш берді.

2024 жылғы 16 ақпанда Компания бірлескен кәсіпорын Силленоға 2024 жылы өтеу мерзімімен 0,01% мөлшерлемен 4.240 миллион теңге мөлшерінде қарыз шарты бойынша қосымша транш берді.

Еншілес ұйымның шығуы

2024 жылғы 21 ақпанда Компания «Татнефть» ЖАҚ үшінші тұлғасымен Karaton Operating, еншілес ұйым, акцияларының 50%-ын 18,2 миллион АҚШ доллары мөлшеріндегі ақшалай сыйақыға (еншілес ұйымның шығу күніне баламасы 8.255 миллион теңге) сатуға сатып алу-сату шартын жасасты және Karaton Operating акцияларының 50%-на бақылаудан айырылып қалды.

Алынған дивидендтер

2024 жылғы 12 наурызда Компания бірлескен кәсіпорын ТШО-дан 85 миллион АҚШ доллары мөлшерінде (баламасы 38.191 миллион теңге) дивидендтер алды.

«ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ
Акционерлерінің жылдық жалпы жиналысының шешімі

«ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ-ның 2023 жылғы таза табысын бөлу тәртібі
және «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ-ның бір жай акциясына шаққандағы
дивиденд мөлшері туралы

«Акционерлік қоғамдар туралы» Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 13 мамырдағы №415-ІІ Заңының 23-бабының 1-тармағына, 35-бабының 2-тармағының 2) тармақшасына, 36-бабының 1-тармағының 8) тармақшасына сәйкес, «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ акционерлерінің жылдық жалпы жиналысының 2023 жылғы 30 мамырдағы шешімімен бекітілген «ҚазМұнайГаз» Ұлттық компаниясы» акционерлік қоғамының Жарғысының (№2\2023 хаттама, №5 шығарылым) 9-баптың 47, 48-тармақтары, 12-баптың 98-тармағының 13) тармақшасы сәйкес, «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ барлық дауыс беретін акцияларына иелік ететін тұлғаның 2022 жылғы 27 қазандағы шешімімен бекітілген «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ дивидендтік саясатының 3-тарауының 3.1-тармағы, 5-тарауының 5.1, 5.8-тармақтары («Самұрық-Қазына» АҚ Басқармасының №59/22 хаттамасы, №7 шығарылым), «ҚазМұнайГаз» Ұлттық компаниясы» акционерлік қоғамы Акционерлерінің жалпы жиналысы туралы ереженің 7-тарауының 32-тармағының 14) тармақшасы, «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ барлық дауыс беретін акцияларына иелік ететін тұлғаның 2022 жылғы 2 желтоқсандағы шешімімен бекітілген («Самұрық-Қазына» АҚ Басқарма отырысының № 66/22 хаттамасы, №5 шығарылым) ұсынылған материалдарды қарап, «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ Акционерлердің жалпы жиналысы

ШЕШТІ:

1. Мыналар:

1) «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ-ның (010000, Астана қаласы, Есіл ауданы, Дінмұхамед Қонаев көшесі, 8 ғимарат, БСН 020240000555, «Қазақстан Халық банкі» АҚ-та ЖСК KZ356010111000002033, SWIFT (БСК): HSBKKZKX) 960 483 000 000 (тоғыз жүз алпыс миллиард төрт жүз сексен үш миллион) теңге мөлшеріндегі қаржылық есептілік 2023 жылғы шоғырландырылған таза табысын бөлудің мынадай тәртібі бекітілсін:

300 001 855 903,03 (үш жүз миллиард бір миллион сегіз жүз елу бес мың тоғыз жүз үш) теңге 03 (үш) тиын мөлшеріндегі соманы «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ акционерлеріне дивидендтер төлеуге бағыттау;

660 481 144 096,97 (алты жүз алпыс миллиард төрт жүз сексен бір миллион жүз қырық төрт мың тоқсан алты) теңге 97 (тоқсан жеті) тиын мөлшеріндегі қалған соманы «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ иелігінде қалдыру;

2) «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ бір жай акцияға шаққандағы 2023 жылғы дивиденд мөлшері – 491,71 (төрт жүз тоқсан бір) теңге 71 (жетпіс бір) тиын.

2. 2023 жылдың қорытындысы бойынша «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ дивидендтерді алуға құқылы акционерлерінің тізімі 2024 жылғы 29 мамыр айында 00 сағат 00 минуттағы жағдай бойынша бекітілсін.

3. 2023 жылғы «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ жай акциялар бойынша дивидендтерді төлеудің басталу күні – 2024 жылғы 24 маусым айы айқындалсын.

4. 2023 жылдың қорытындысы бойынша «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ жай акциялары бойынша дивидендтерді белгіленген тәртіппен «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ акционерлерінің шотына дербес және төлем агенті атынан «Бағалы қағаздар орталық депозитарийі» АҚ арқылы аудару жолымен ақшамен төлеу жүргізілсін, осы шешім қабылданған күннен кейінгі күннен бастап күнтізбелік 90 (тоқсан) күннен кешіктірмей.

«ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ
Акционерлерінің жылдық жалпы жиналысының
2024 жылғы 28 мамырдағы № _____
шешімінің жобасына қосымша

«ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ-ның 2023 жылғы таза табысын бөлу тәртібі және
«ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ-ның бір жай акциясына шаққандағы дивиденд
мөлшері туралы» мәселе бойынша түсіндірме жазба

Астана қ.

2024 жылғы «__» _____

1. Мақсаты мен міндеті.

Қазақстан Республикасы заңнамасының және 2023 жылғы 30 мамырдағы «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ-ның (бұдан әрі – **ҚМГ**) Акционерлерінің жылдық жалпы жиналысының шешімімен бекітілген «ҚазМұнайГаз» Ұлттық компаниясы» акционерлік қоғамының Жарғысының (№2\2023 хаттама, №5 шығарылым) (бұдан әрі – **ҚМГ Жарғысы**) талаптарын орындау мақсатында ҚМГ 2023 жылғы таза табысын бөлу тәртібін және «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ-ның бір жай акциясына шаққандағы дивиденд мөлшерін бекіту.

2. Экономикалық әсері

Экономикалық тиімділікке 2003 жылғы 13 мамырдағы № 415-ІІ «Акционерлік қоғамдар туралы» Қазақстан Республикасының Заңының (бұдан әрі – **АҚ заң**) талаптарын және Акционерлердің жылдық жалпы жиналысының шешімін орындау арқылы қол жеткізіледі.

3. Қысқаша сипаты

«ҚазМұнайГаз» ҰК» АҚ барлық дауыс беретін акцияларына иелік ететін тұлғаның 2022 жылғы 27 қазандағы шешімімен бекітілген «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ Дивидендтік саясатына сәйкес («Самұрық-Қазына» АҚ Басқарма отырысының хаттамасы (бұдан әрі – **Қор**) № 59/22, №7 шығарылым), (бұдан әрі – **Дивидендтік саясат**), дивидендтер мөлшері Таза қырыз индикаторымен айқындалған ҚМГ борыштық жүктеме деңгейіне байланысты өткен қаржы жылындағы ҚМГ шоғырландырылған Бос ақша ағыны негізінде есептеледі (жалпы қырыз минус ақша қаражаттары мен олардың баламаларын шегергендегі банктік депозиттер [қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді]) EBITDA дейін.

Бос ақша ағыны – Қоғамның операциялық қызметтен шоғырландырылған ақша ағыны (бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компаниялардан алынған дивидендтерді қоса алғанда, бірақ мұнайды жеткізгені үшін алынған аванстар бөлігінде айналым капиталындағы таза өзгерістерді қоспағанда) минус негізгі құралдарды сатып алу (негізгі құралдар үшін аванстар деп аталады) минус материалдық емес активтерді сатып алу минус кен орнын игеру бойынша активтерді сатып алу минус есепті кезеңдегі қызмет нәтижелері бойынша

еншілес ұйымдағы/бірлескен кәсіпорындағы үлесті сатып алу плюс еншілес/бірлескен/қауымдастырылған кәсіпорынға қатысу үлестерін сатудан (Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2015 жылғы 30 желтоқсандағы № 1141 және 2020 жылғы 29 желтоқсандағы № 908 қаулыларымен бекітілген тізбелер бойынша Қоғамның активтерін бәсекелес ортаға беруден түскен қаражатты қоспағанда) түскен қаражат;

2023 жылдың қорытындысы бойынша Таза қарыз/EBITDA көрсеткіші 0,8 деңгейінде қалыптасты, бұл Бос ақша ағынының кемінде 50 %-ын бөлу талабына сәйкес келеді.

2023 жылдың қорытындысы бойынша Дивидендтік саясатқа сәйкес есептелген ҚМГ Бос ақша ағыны 758 641 млн теңгені құрады.

2022 жылғы желтоқсанда өткен IPO шеңберінде ҚМГ акцияларын шығару проспектісіне сәйкес, мұнай бағасы барреліне кемінде 70 АҚШ доллары болып сақталған жағдайда, ҚМГ дивидендтік төлемдерінің мөлшері бойынша бағдар кем дегенде 200 – 250 млрд теңге деңгейінде мәлімделді.

Бұл ретте, Дивидендтік саясатқа сәйкес, дивидендтердің ұсынылатын мөлшерін айқындаған кезде ҚМГ Директорлар кеңесі қажетті деп саналатын кез келген факторларды, оқиғалар мен іс-әрекеттерді ескеруге құқылы, соның ішінде, бірақ онымен шектелмейді:

- болашақта күрделі салымдар мен инвестициялық жобаларға арналған шығындарды қаржыландыру ҚМГ қажеттілігі;
- қарызға қызмет көрсету қажеттілігі;
- қаржылық тұрақтылықты және инвестициялық деңгейдегі кредиттік рейтингтерді сақтау үшін ақша қаражатының жеткілікті деңгейін ұстап тұру қажеттілігі;
- және басқалар.

Жоғарыда айтылғандардың негізінде, ҚМГ-ның қажетті өтімділігін қолдау және қаржылық тұрақтылығын сақтау мақсатында 2023 жылдың қорытындысы бойынша дивидендтер ретінде 300 001 855 903,03 (үш жүз миллиард бір миллион сегіз жүз елу бес мың тоғыз жүз үш) теңге 03 (үш) тиынды төлеуге жіберу ұсынылады.

ҚМГ-ның бір жай акциясына шаққанда дивидендтерді бөлуді жүргізу ұсынылады. Айналыстағы ҚМГ акцияларының саны – 610 119 493 (алты жүз он миллион бір жүз он тоғыз мың төрт жүз тоқсан үш) дана. Дөнгелектеуді ескере отырып, бір акцияға шаққандағы дивиденд мөлшері 491,71 (төрт жүз тоқсан бір) теңге 71 (жетпіс бір) тиынды, бөлу сомасы 300 001 855 903,03 (үш жүз миллиард бір миллион сегіз жүз елу бес мың тоғыз жүз үш) теңге 03 (үш) тиынды құрайды.

ҚМГ-ның 2023 жылғы шоғырландырылған аудиттен өткен қаржылық есептілігіне сәйкес таза табыс 960 483 000 000 (тоғыз жүз алпыс миллиард төрт жүз сексен үш миллион) теңгені құрады.

Осылайша, жоғарыда айтылғандарды ескере отырып, 2023 жылғы таза табысты келесі тәртіппен бөлу ұсынылады:

- 1) ҚМГ таза табысының 300 001 855 903,03 (үш жүз миллиард бір миллион сегіз жүз елу бес мың тоғыз жүз үш) теңге 03 (үш) тиынды

мөлшеріндегі бір бөлігін ҚМГ акционерлеріне дивидендтер төлеуге бағыттау;

2) ҚМГ акционерлеріне дивидендтер төлегеннен кейін ҚМГ-ның 2023 жылғы қалған таза табысының бір бөлігін ҚМГ иелігінде қалдыру;

2023 жылғы дивиденд мөлшерін бір жай акцияға шаққанда 491,71 (төрт жүз тоқсан бір) теңге 71 (жетпіс бір) тиын деп бекітуге ұсынылады.

«Бағалы қағаздар нарығы туралы» Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 2 шілдедегі № 461-ІІ Заңына сәйкес «Бағалы қағаздар орталық депозитарийі» АҚ Қазақстан Республикасының аумағында бағалы қағаздарды ұстаушылар тізілімдерінің жүйесін жүргізу қызметін жүзеге асыратын жалғыз ұйым болып табылады, және де миноритарлық акционерлер санының көптігін назарға алып, ҚМГ акциялары бойынша дивидендтер төлеуді оның ішінде төлем агенті арқылы жүзеге асыру орынды. Мәселен, Қорға, ҚР Қаржы министрлігіне және Қазақстан Республикасының Ұлттық банкіне дивидендтер төлеу тікелей ҚМГ-дан, миноритарлық акционерлерге дивидендтер төлеу – төлем агенті арқылы жүзеге асырылуы мүмкін.

4. Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкестігі.

Қазақстан Республикасының заңнамасы қолданылады, қаралып отырған мәселе оған сәйкес келеді.

5. Шешім қабылданған немесе қабылданбаған жағдайда негізгі проблемалар, тәуекелдер, ықтимал салдарлар.

Осы мәселе бойынша оң шешім қабылдау тәуекелдерге әкеп соқпайды, ҚМГ мүдделеріне барынша сәйкес келеді және ҚМГ-ға зиян не залал келтірмейді.

Шешім қабылданбаған жағдайда, АҚ заңының және ҚМГ Жарғысының ережелерін бұзу тәуекелі бар.

**«ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ акционерлерінің
жалпы жиналысының шешімі**

**Акционерлердің 2023 жылы «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ мен оның лауазымды
тұлғаларының іс-қимылдарына жазған өтініштері және оларды қарау
қорытындылары туралы»**

«Акционерлік қоғамдар туралы» 2003 жылғы 13 мамырдағы №415-ІІ Қазақстан Республикасы Заңының 35-бабы 2-тармағының 3) тармақшасына, 36-бабы 1-тармағының 18) тармақшасына, «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ акционерлерінің жалпы жиналысының 2023 жылғы 30 мамырдағы шешімімен (№2/2023 хаттама, №5 мәселе) бекітілген «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ Жарғысының 12-бабы 98-тармағының 27) тармақшасына, «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ-ның барлық дауыс беретін акцияларына иелік ететін тұлғаның 2022 жылғы 2 желтоқсандағы шешімімен (№66/22 хаттама, №5 мәселе) бекітілген «ҚазМұнайГаз» ұлттық компаниясы» акционерлік қоғамы акционерлерінің жалпы жиналысы туралы ереженің 5-тарауы 16-тармағының 3) тармақшасына, 7-тарауының 32) тармағының 36) тармақшасына сәйкес,

ұсынылған материалдарды қарап, «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ акционерлерінің жалпы жиналысы

былай деп ШЕШТІ:

Акционерлердің 2023 жылы «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ және оның лауазымды адамдарының іс-қимылдарына жазған өтініштері және оларды қарау қорытындылары туралы ақпарат осы шешімнің қосымшасына сәйкес назарға алынсын.

**«ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ
акционерлерінің жалпы
жиналысының 2024 жылғы
28 мамырдағы №_____ шешімінің
жобасына қосымша**

Үшінші мәселе: Акционерлердің 2023 жылы «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ мен оның лауазымды тұлғаларының іс-қимылдарына жазған өтініштері және оларды қарау қорытындылары туралы» мәселе бойынша түсіндірме жазба

Астана қаласы

«___» _____ 2024 жыл

1. Мақсаты мен міндеті

«ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ (бұдан әрі – **Қоғам**, **ҚМГ**) акционерлерінің жылдық жалпы жиналысында Акционерлердің 2023 жылы Қоғамның және оның лауазымды адамдарының іс-қимылдарына жазған өтініштері және оларды қарау қорытындылары туралы ақпаратты ҚМГ акционерлерін хабардар ету және Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарына сәйкестігін қамтамасыз ету мақсатында қарау.

2. Экономикалық әсері

Қарастырылмаған.

3. Мәселенің қысқаша сипаттамасы

«Акционерлік қоғамдар туралы» 2003 жылғы 13 мамырдағы №415-ІІ Қазақстан Республикасы Заңының (бұдан әрі – **АҚ туралы Заң**) 35-бабы 2-тармағының 3) тармақшасына, 36-бабы 1-тармағының 18) тармақшасына, Қоғамның акционерлерінің жалпы жиналысының 2023 жылғы 30 мамырдағы шешімімен (№2/2023 хаттама, №5 мәселе) бекітілген Қоғамның Жарғысының (бұдан әрі – **Қоғамның Жарғысы**) 12-бабы 98-тармағының 27) тармақшасына, «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ-ның барлық дауыс беретін акцияларына иелік ететін тұлғаның 2022 жылғы 2 желтоқсандағы шешімімен («Самұрық-Қазына» АҚ Басқармасы отырысының №66/22 хаттамасы, №5 мәселе) бекітілген Қоғамның акционерлерінің жалпы жиналысы (бұдан әрі – **АЖЖ туралы ереже**) туралы ереженің 5-тарауы 16-тармағының 3) тармақшасына, 7-тарауының 32) тармағының 36) тармақшасына сәйкес, ҚМГ акционерлерінің жыл сайынғы жалпы жиналысында (бұдан әрі – **АЖЖЖ**) акционерлердің жалпы жиналысының айрықша құзыретіне жататын Акционерлердің Қоғамның және оның лауазымды тұлғаларының іс-қимылдарына жазған өтініштері және оларды қарау қорытындылары туралы мәселе қаралады.

2024 жылғы 10 сәуірде Қоғамның Директорлар кеңесі (№8/2023 хаттама, №5 мәселе) 2024 жылғы 28 мамырда Қоғам акционерлерінің жылдық **жалпы** жиналысын (бұдан әрі – **АЖЖЖ**) шақыру туралы шешім қабылдады, күн тәртібіндегі мәселелердің бірі – акционерлердің 2023 жылы ҚМГ және оның лауазымды адамдарының іс-қимылдарына жазған өтініштері және оларды қарау қорытындылары туралы мәселе.

2023 жылы Қоғамның атына «Самұрық-Қазына» ұлттық әл-ауқат қоры» акционерлік қоғамынан (бұдан әрі – **Қор**) және «Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі» республикалық мемлекеттік мекемесінен (бұдан әрі – **ҰБ**) түрлі

тақырыпта 1112 хат келіп түсті, оның ішінде Қордан – 1101 хат, ҰБ-дан – 11 хат. Оның ішінде – Қоғам мен оның лауазымды тұлғаларының іс-қимылдарына Қордың 33 өтініші. ҰБ-дан және Қоғамның басқа акционерлерінен мұндай хаттар түскен жоқ. Осылайша, Қоғам акционерлерінің 2023 жылы Қоғамның және оның лауазымды тұлғаларының іс-қимылдарына жазған өтініштерінің жалпы саны – 33. Аталған барлық өтініштерді Қоғам қарады және олар бойынша белгіленген тәртіппен жауаптар берілді немесе ақпаратты ұсыну жүйелі негізде ҚМГ бақылауында (осы мәселе бойынша АЖЖЖ шешімінің жобасына қосымшаны қараңыз).

Жоғарыда айтылғандардың негізінде, осы мәселені алдын ала қараған және оны Қоғам Жарғысының 11-бабы 61-тармағын орындау үшін АЖЖЖ-қа шығаруға бастамашы болған Қоғамның Директорлар кеңесінің 2024 жылғы 7 наурыздағы шешіміне (№4/2024 хаттама, №8 мәселе) сәйкес, акционерлердің 2023 жылы ҚМГ және оның лауазымды тұлғаларының іс-қимылдарына жазған өтініштері және оларды қарау қорытындылары туралы ақпаратты осы мәселе бойынша шешімнің жобасына ұсынылған қосымшаға сәйкес назарға алу ұсынылады.

АҚ туралы Заңның 50-бабының 1-тармағына, Қоғам Жарғысының 11-бабының 82-тармағына, АЖЖ туралы ереженің 16-тарауының 79-тармағына сәйкес, осы мәселе бойынша дауыс беру «бір акция – бір дауыс» қағидаты бойынша жүзеге асырылады.

4. Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкестігі

Шығарылатын мәселе бойынша шешім қабылдау Қазақстан Республикасының заңнамасына қайшы келмейді/сәйкес келеді.

5. Шешім қабылданған және қабылданбаған жағдайдағы негізгі проблемалар, тәуекелдер, ықтимал салдар

Осы мәселе бойынша шешім қабылдау қандай да бір тәуекелдердің туындауына әкеп соқпайды.

Осы мәселе бойынша шешім қабылдамау АҚ туралы заң талаптарының орындалмау тәуекеліне әкеп соғады.

«ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ
акционерлерінің жылдық жалпы
жиналысының 2024 жылғы
28 мамырдағы (№____ хаттама) күн
тәртібінің №3 мәселесі бойынша
шешімге қосымша

Акционерлердің 2023 жылы «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ мен оның лауазымды тұлғаларының іс-қимылдарына жазған өтініштерінің саны туралы ақпарат

2023 жылы «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ атына «Самұрық-Қазына» АҚ мен «Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі» РММ-дан түрлі тақырыпта 1112 хат келіп түсті, оның ішінде 1101 хат – Қордан (оның ішінде Қоғам мен оның лауазымды тұлғаларының іс-қимылдарына Қордың 33 өтініші) және 11 хат – ҰБ-дан.

ҰБ-дан және Қоғамның басқа акционерлерінен Қоғамның және оның лауазымды тұлғаларының іс-қимылдарына өтініш түскен жоқ.

№	Акционердің атауы	2023 жылы көрсетілген адресаттардан келген хаттар саны	2023 жылы ҚМГ және лауазымды тұлғалардың іс- қимылдарына жазылған өтініштер саны
1	2	3	4
1.	«Самұрық-Қазына» АҚ	1101	33
2.	«Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі» РММ	11	0
3.	«Қазақстан Республикасының Қаржы министрлігі» ММ	0	0
4.	Миноритарлық акционерлер	0	0
	Барлығы:	1112	33

Осылайша, ҚМГ акционерлерінің 2023 жылы ҚМГ және оның лауазымды тұлғаларының іс-қимылдарына жазған өтініштерінің жалпы саны – 33.

Аталған өтініштердің барлығы ҚМГ-да қаралды және олар бойынша белгіленген тәртіппен жауаптар берілді, немесе жүйелі негізде ақпаратты ұсыну Қоғамның бақылауында болады. Бұл ақпарат төмендегі кестеде толығырақ берілген.

2023 жылы ҚМГ және лауазымды тұлғалардың іс-қимылдарына жазылған өтініштер

№	Өтініштің нөмірі мен күні	Өтініштің қысқаша мазмұны	Жауаптың нөмірі мен күні	Жауаптың қысқаша мазмұны:
1	2	3	4	5
1	06.01.2023ж. №21.2-07-21.2/66 06.01.2023ж. кіріс №223	«Квазимемлекеттік сектордың жекелеген субъектілерін сатып алу туралы» Қазақстан Республикасының Заңына өзгерістер енгізу жөніндегі мәселе шеңберінде лауазымды тұлғаларды тәртіптік жауаптылыққа тарту туралы мәселе бойынша түсіндірмелерді 10.01.2023ж. дейінгі мерзімде беру туралы.	09.01.2023ж. №25/112	Қорға ҚМГ қызметкерлерін тәртіптік жауапкершілікке тартуға негіз жоқ екендігі туралы ақпарат берілді.
2	20.01.2023ж. №07-04-07 / 306 20.01.2023ж. кіріс №1046,2	«Nur Oil Treid» ЖШС-ның «Павлодар мұнай-химия зауыты» ЖШС-ға мұнайды жеткізуге қатысты 12.01.2023ж. №49/01-23 хаты негізінде тексеру нәтижелерін ұсыну туралы ҚР ЭМ 19.01.2023ж. №07-14/358-И хаты бойынша сұрауды қарау және жауап беру қажеттілігі туралы.	02.02.2023ж. №46/971	Қорға толық түсініктемелер берілді.
3	30.01.2023ж. № 19-21-05. 4/476 31.01.2023ж. кіріс №1469,2	«Атырау мұнай өңдеу зауыты» ЖШС бұрынғы бас директоры Ш.А. Данбай мен «Атырау мұнай өңдеу зауыты» ЖШС директоры К.Д. Сейдуалиевке қатысты №222300121000009 қылмыстық іс бойынша заңның бұзылуына ықпал еткен жағдайларды жою туралы (ҚР ҚІЖК 200-бабы тәртібімен) ҚМА Атырау облысының ЭТД ұйғарымын қарау және қабылданған шаралар туралы бір ай мерзімде ақпарат ұсыну туралы.	24.02.2023ж. №16/1619	Қорға толық түсініктемелер берілді.
4	31.01.2023ж. №22-43-05. 5/493	Адами ресурстарды басқару мәселелеріне жетекшілік ететін СЕО-1 деңгейінің	03.04.2023ж. №06/2678	Қорға басшыға корпоративтік орталықта грейдинг жүйесін

№	Өтініштің нөмірі мен күні	Өтініштің қысқаша мазмұны	Жауаптың нөмірі мен күні	Жауаптың қысқаша мазмұны:
1	2	3	4	5
	31.01.2023ж. кіріс №1673	басшысын корпоративтік орталықта грейдинг жүйесін енгізу жөніндегі тапсырманы белгіленген мерзімде орындамағаны үшін тәртіптік жауапкершілікке тарту қажеттілігі туралы.		енгізу жөніндегі тапсырманы белгіленген мерзімде орындамағаны үшін ескерту түрінде тәртіптік жаза қолданылғаны туралы ақпарат берілді.
5	10.02.2023ж. № 08-08-08/758 10.02.2023ж. кіріс №2374	«Солтүстік Нұржанов» кен орнында қорғаныш бөгетін салу объектісі бойынша және «Астрахань- -Маңғышлақ» су құбырын ауыстыру объектісі бойынша қызметтік тексерулер жүргізу қажеттілігі туралы.	04.05.2023ж. №22/3598	Қорға мыналар туралы ақпарат берілді: 1) «Солтүстік Нұржанов» кен орнында қорғаныш бөгетін салу объектісі бойынша қылмыстық-жазаланатын әрекет белгілері анықталмады; 2) «Астрахан-Маңғышлақ» су құбырын ауыстыру объектісі бойынша қосымша құрылыс-экономикалық сараптама жүргізу ұсынылды.
6	03.04.2023ж. №21.1-14-21/1268 07.03.2023ж. кіріс №3902	Сенімсіз (әлеуетті) өнім берушілер тізбесіне өтінімді уақтылы жібермеу туралы хабарлама.	20.03.2023ж. №10/234	Қорға және «CASPI Bitum» БК ЖШС-ға кінәлі адамды тәртіптік жауапкершілікке тарту туралы бұйрық қоса берілген жауап жіберілді.
7	27.03.2023ж. №08-08-08/1571 27.03.2023ж. кіріс №4797	«Қазақтүрікмұнай» ЖШС басшылығының құқыққа қайшы іс-қимылдары туралы ақпаратқа қатысты қызметтік тергеу жүргізу шеңберінде тексеруге қатысу үшін қаржылық/экономикалық құқық	Жауап жұмыс тәртібімен жіберіледі.	Қорға, сауалына сәйкес, тексеруге қатысу үшін ҚМГ Корпоративтік қауіпсіздік департаменті қызметкерінің

№	Өтініштің нөмірі мен күні	Өтініштің қысқаша мазмұны	Жауаптың нөмірі мен күні	Жауаптың қысқаша мазмұны:
1	2	3	4	5
		бұзушылықтарды анықтауда практикалық тәжірибесі бар ҚМГ Корпоративтік қауіпсіздік департаментінің қызметкерін бөлу қажеттілігі туралы.		кандидатурасы туралы деректер ұсынылды.
8	15.05.2023ж. № 21.1-14-21/1646 29.03.2023ж. кіріс №4984	«Қаражанбасмұнай» АҚ-да ҚМА Маңғыстау облысы бойынша ЭТД бастамасымен қолданыстағы заңнаманың нормаларын бұзушылықтарды анықтау үшін тексеру жүргізу қажеттілігі туралы.	12.05.2023ж. №22/3837	Қорға ҚМГ-ның тиісті қызметтік тергеу жүргізгені және қорытынды дайындалғаны, ол қорытынды ҚМА Маңғыстау облысы бойынша ЭТД-ға жіберілетіні туралы ақпарат берілді.
9	10.04.2023ж. №08-08-08/1876 10.04.2023ж. кіріс №5694	Қылмыстық құқық бұзушылықтар және лауазымдық / сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар бойынша мәліметтерді (ай сайын) ұсыну қажеттілігі туралы.	1) 13.04.2023ж. №22/2997, 2) 10.05.2023ж. №22/3758, 3) ақпарат жұмыс тәртібімен Қорға үнемі жіберіліп отырады.	Қорға ҚМГ компаниялар тобына қатысты құқық қорғау органдары жүргізетін қылмыстық істер бойынша сотқа дейінгі тергеп-тексерулер туралы мәліметтер ұсынылады.
10	10.04.2023ж. №21.1-14-21/1906 11.04.2023ж. кіріс №5788 (Хаттың негізгі адресаты – «Oil Services Company» ЖШС,	«Oil Services Company» ЖШС анықталған бұзушылықтарды толық жою жөнінде шаралар қабылдау және бұл туралы Қорды хабардар ету қажеттілігі туралы.	03.05.2023ж. №03/1293	«Oil Services Company» ЖШС Қорға бұзушылықтар анықталған сатып алу процесіне тартылған тұлғаларға қатысты қабылданған шаралар туралы және тәртіптік жаза қолданылғаны туралы жауап хат жолданды.

№	Өтініштің нөмірі мен күні	Өтініштің қысқаша мазмұны	Жауаптың нөмірі мен күні	Жауаптың қысқаша мазмұны:
1	2	3	4	5
	ҚМГ – осы хаттың көшірмесі жіберілген адресат ретінде көрсетілген)			
11	15.04.2023ж. № 07-03-07/2015 17.04.2023ж. кіріс №6214	ҚМГ ішкі аудит қызметінің жұмысна ведомстволық бақылаудың болмау фактілері бойынша ҚМГ лауазымды адамдарының жауапкершілігін қарауға қатысты Ж.С. Қошқаровтың өтінішін қарау және Қазақстан Республикасы Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігінің (Сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызмет) Астана қаласы бойынша департаментінің 14.04.2023ж. №11-3-3-5/1461 хатына жауап беру қажеттілігі туралы.	05.05.2023ж. №12/3647	Қорға және Сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызметке жүгінген Ж.С. Қошқаровқа ҚМГ ішкі аудит қызметінің жұмысына ведомстволық бақылаудың болмау фактілері бойынша ҚМГ лауазымды тұлғаларын жауапқа тартуға негіз жоқ екендігі туралы ақпарат берілді.
12	21.04.2023ж. №21.1-15-21/2170 21.04.2023ж. кіріс №6562	З.Н. Сәрсенбаеваның ҚМГ жекелеген ЕТҰ-ның заңсыз іс-қимылдарына қатысты өтініші шеңберінде 27.04.2023ж. дейінгі мерзімде түсініктемелер беру және материалдар ұсыну туралы.	27.04.2023ж. №25/3403	Қорға «CASPI Bitum» БК ЖШС-да ҚМГ жүргізген тиісті тексеру барысында З.Н. Сәрсенбаеваның өтінішінде келтірілген дәлелдер расталмағаны және қосымша қызметтік тергеу жүргізу қажет еместігі туралы ақпарат берілді.
13	22.05.2023ж. №13.4-08-05.5/2755 22.05.2023ж. кіріс №8403	«ПетроҚазақстан Ойл Продактс» ЖШС өндірістік қауіпсіздік жай-күйі аудитінің нәтижелерін 26.05.2023ж. дейінгі мерзімде ұсыну туралы.	26.05.2023ж. №25/4266	Қорға ПКӨП аудиті барысында анықталған сәйкессіздіктерді жою бойынша қабылданған, қабылданатын және қабылдауға

№	Өтініштің нөмірі мен күні	Өтініштің қысқаша мазмұны	Жауаптың нөмірі мен күні	Жауаптың қысқаша мазмұны:
1	2	3	4	5
				жоспарланған шаралар туралы ақпарат берілді.
14	26.05.2023ж. №22-43-05. 5/2843 26.05.2023ж. кіріс №8677	Меритократия, ашықтық және объективтілік қағидаттарын сақтауды қамтамасыз ету, сондай-ақ жұмысқа қабылдау (ауыстыру) / CEO, CEO -1 деңгейіндегі лауазымдарға тағайындау кезінде Қормен келісу қажеттілігі туралы.	-	Ресми жауап қажет емес. Жұмыста есепке алу үшін қабылданды.
15	07.06.2023ж. №13.4-08-05.5/3145 07.06.2023ж. кіріс № 9411	Технологиялық жабдықты пайдалану кезінде анықталған сәйкессіздіктер мен бақылауды ттиісті түрде жүргізбегені үшін, «Самұрық--Қазына» АҚ-ның 2023 жылға арналған Өндірістік қауіпсіздік жөніндегі іс-шаралар жоспарын» орындамағаны және Қорға оның орындалуы туралы есептерді немқұрайлы ұсынғаны үшін, сондай-ақ «ПетроҚазақстан Ойл Продактс» ЖШС-да жол берілген өндірістік қауіпсіздік талаптарының бұзушылықтары үшін жауапты тұлғаларға тәртіптік жаза қолдану мәселесін қарау және орындалуы туралы ақпарат беру.	19.06.2023ж. №25/4998	Қорға ҚМГ және ПҚОП басшыларына тәртіптік жаза қолдану туралы мәселе қаралатыны туралы ақпарат берілді. ҚМГ мен ПҚОП басшыларына тәртіптік жаза қолдану туралы мәселені қарау нәтижесінде ҚМГ мен ПҚОП қызметкерлерін жауапқа тартуға негіз жоқ екені анықталды.
16	05.07.2023ж. №22.1-08-05.5/3843 10.07.2023ж. кіріс №10955	С.А. Алдияровтан келіп түскен «Өзенмұнайгаз» АҚ бос лауазымдарына кандидаттарды іріктеудің конкурстық рәсімдерінің бұзылуы туралы өтінішіне байланысты ҚМА Маңғыстау облысы бойынша ЭТД-ның 04.07.2023ж. №14-4/ЖТ-	21.07.2023ж. №06/5950	Қорға С.А. Алдияровтан келіп түскен өтінішке байланысты жүргізілген тексеру қорытындысы бойынша Қазақстан Республикасы Еңбек кодексінің талаптарын бұзу фактілері анықталмағаны,

№	Өтініштің нөмірі мен күні	Өтініштің қысқаша мазмұны	Жауаптың нөмірі мен күні	Жауаптың қысқаша мазмұны:
1	2	3	4	5
		А-168 хатын қарау және қорытынды беру туралы.		«Өзенмұнайгаз» АҚ басшылығына қызметкерлерді іріктеу, таңдау және бейімдеу тәртібін сақтау ұсынылғаны туралы Ақтау қаласындағы ҚМГ өкілдігінің С.А. Алдияровқа жолдаған 14.07.2023ж. №ЖТ-2023 -01146534 жауап хаты ұсынылды.
17	10.07.2023ж. №21.1-15-21/3860 10.07.2023ж. кіріс №11004	«Жаңаөзен қаласының Кәсіпкерлер қауымдастығы» заңды тұлғалар мен дара кәсіпкерлер бірлестігінен Қордың атына келіп түскен өтініште көрсетілген бір көзден алу тәсілімен сатып алуды жүзеге асыру мәселелеріне қатысты мәселенің мән-жайы бойынша 15.07.2023ж. дейінгі мерзімде түсініктеме беру туралы.	14.07.2023ж. №34/5746	Қорға өтініштің әрбір тармағы бойынша толық жауап берілді.
18	22.08.2023ж. № 21.1-12-21.1/4729 22.08.2023ж. кіріс №13527	«TES Service Company» ЖШС-ның және «SAAT Group» ЖШС-ның мүдделерінде әрекет ету бөлігінде «Өзенмұнайгаз «АҚ бас директорының бұрынғы орынбасары Е.Б. Қарамурзаевқа қатысты «ОРДА» өндірістік компаниясы» ЖШС-ның өтінішінде баяндалған дәлелдер бойынша тексеру жүргізу және осы тексерудің нәтижелерін Қорға ұсыну қажеттілігі туралы.	06.09.2023ж. №44/7232	Қорға ҚМГ Комплаенс қызметі мен ҚМГ Корпоративтік қауіпсіздік департаменті жүргізген тиісті тексерулер барысында сатып алуға уағдаластықпен қатысу белгілері анықталмағаны және «ОРДА» өндірістік компаниясы» ЖШС өтінішінде айтылған дәлелдер негізсіз деп

№	Өтініштің нөмірі мен күні	Өтініштің қысқаша мазмұны	Жауаптың нөмірі мен күні	Жауаптың қысқаша мазмұны:
1	2	3	4	5
				танылғаны туралы ақпарат берілді.
19	24.08.2023ж. №10-01-10 / 4775 24.08.2023ж. кіріс №13680	ҚМГ бейінді емес активтерін сатуға қатысты М.К. Тұрысбековтің өтінішіне байланысты Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының 23.08.2023ж. №2-01-23-67758 хатына сәйкес сұратылған ақпаратты ұсыну қажеттілігі туралы.	24.08.2023ж. №12/6910	Қорға өтініштің әрбір тармағы бойынша толық ақпарат берілді.
20	12.09.2023ж. №07-1-43-07 / 5176 12.09.2023ж. кіріс №14711	Қордың атына «Қазақтүрікмұнай» ЖШС-ның бұрынғы қызметкері Ж.А. Ербөлековтен оның заңсыз жұмыстан шығарылуына байланысты келіп түскен өтініште баяндалған фактілерді қарау және 14.09.2023ж. дейінгі мерзімде түсініктеме беру қажеттілігі туралы.	14.09.2023ж. №06/7508	Қорға Ж.А. Ербөлековті жұмыстан босатудың егжей-тегжейін зерделеу бойынша ҚМГ-ның жүргізіп жатқан жұмысы туралы, сондай-ақ Ж.А. Ербөлековке оның «Қазтүрікмұнай» ЖШС-ның жеке еңбек даулары жөніндегі келісу комиссиясына жүгінуге құқылы екенін түсіндіріп, ҚМГ хат жолдағаны туралы ақпарат берілді.
21	15.09.2023ж. №03-1-03-03-1 / 5270 15.09.2023ж. кіріс №14930	ҚМГ бейінді емес активтерін сатуға қатысты М.К. Тұрысбековтің өтініші бойынша ҚМА Маңғыстау облысы бойынша ЭТД-ның 01.09.2023ж. №14-5/2568-И жылғы хатына жауап беру қажеттілігі туралы.	21.09.2023ж. №12/7666	Қорға М.К. Тұрысбековтің осыған ұқсас өтініші бойынша Қазақстан Республикасының Бас прокуратурасы мен Қорға тиісті материалдары қоса берілген ҚМГ-ның 24.08.2023ж. №12/6910 хаты ұсынылды .

№	Өтініштің нөмірі мен күні	Өтініштің қысқаша мазмұны	Жауаптың нөмірі мен күні	Жауаптың қысқаша мазмұны:
1	2	3	4	5
22	19.09.2023ж. №06-3.2-11-06-3/5368 20.09.2023ж. кіріс №15145 (Хаттың негізгі адресаты – ПМХЗ, ҚМГ – осы хаттың көшірмесі жіберілген адресат ретінде көрсетілген)	«Павлодар мұнай-химия зауыты» ЖШС өткізген, «Авангард» ЖШС жеңімпаз деп жарияланған қалдықтарды қабылдау жөніндегі тендердің нәтижелерінің заңдылығына қатысты тәуелсіз эколог Е.И. Оразалиновтың өтінішін қарау және оған жауап беру қажеттілігі туралы.	26.09.2023ж. №03-06-03 / 5762	ПМХЗ Қорға Е.И. Оразалиновтың өтініші қаралғаны және оған 25.09.2023ж. №03 -06-03/5747 жауап берілгені туралы жауап хат жолдады.
23	20.09.2023ж. №02-2-08-02-2/5373 20.09.2023ж. кіріс №6705,2	«Жеңіс Оперейтинг» ЖШС-ға қатысты материалдарды 22.09.2023ж. дейінгі мерзімде жіберу туралы.	27.09.2023ж. №33/7820	Қорға «Жеңіс Оперейтинг» ЖШС және «Compass Marine» ЖШС мен «Ақтау Теңіз Солтүстік Терминалы» ЖШС консорциумы арасындағы «Жағалық қолдау базасын ұсыну бойынша қызметтер» көрсету шартының талаптарына қатысты тексеру материалдары ұсынылды.
24	26.09.2023ж. №03-1-03-03-1/5488 26.09.2023ж. кіріс №15495	«ҚазМұнайГаз -Сервис» ЖШС басшылығына қатысты М.К. Тұрысбековтің өтініші бойынша ҚМА Атырау облысы бойынша ЭТД-ның 25.09.2023ж. №(09-04, 0, 2)/1758 хатын қарау, қызметтік тергеу жүргізу, жауап дайындау қажеттігі туралы.	16.10.2023ж. №12/МК-168 /МО/1	Қорға өтініш бойынша толық ақпарат берілді.

№	Өтініштің нөмірі мен күні	Өтініштің қысқаша мазмұны	Жауаптың нөмірі мен күні	Жауаптың қысқаша мазмұны:
1	2	3	4	5
25	27.09.2023ж. №06-3. 2-13-06-3/5508 27.09.2023ж. кіріс №15544	Ж.Ж. Түркпенбаевтың «Antarium Group» ЖШС және «ҚазТрансОйл» АҚ іс-қимылдарына қатысты өтінішін қарау және оған байланысты ішкі тексеру жүргізу және нәтижелері туралы 04.10.2023ж. дейінгі мерзімде хабардар ету туралы.	04.10.2023ж. № 23/8073	Қорға «ҚазТрансОйл» АҚ ішкі тексеру нәтижелері туралы жауап берілді.
26	29.09.2023ж. №01-4-08-01-4/5551 29.09.2023ж. кіріс №15669	«Өзенмұнайгаз» АҚ лауазымды тұлғаларына қатысты хатта баяндалған фактілер бойынша қызметтік тексеру жүргізу және ҚМА Маңғыстау облысы ЭТД мен Қорға ақпарат беру қажеттілігі туралы.	31.10.2023ж. №47/8763	Қорға ҚМГ-ға келіп түскен ҚМА Маңғыстау облысы бойынша ЭТД-ның 27.10.2023 ж. №14-4/3163-И хатына сәйкес сотқа дейінгі тергеп-тексеруді бастау және сұрау салуды қараусыз қалдыру туралы іс жүргізу шешімі қабылданғаны туралы ақпарат берілді.
27	02.10.2023ж. №03-1-03-03-1/5585 02.10.2023ж. кіріс № 14930,3	ҚМГ бейінді емес активтерін сатуға қатысты М.К. Тұрысбековтің өтініші бойынша ҚМА Атырау облысы бойынша ЭТД-ның № (09-04, 0,2)/ЖТ-Т-257 28.09.2023 хатын қарап, жауап дайындау қажеттілігі туралы.	16.10.2023ж. №12/МК-168 /МО/1	Қорға өтініш бойынша толық ақпарат берілді.
28	20.11.2023ж. №02-2-08-02-2/6567 20.11.2023ж. кіріс №18437	«Қазтүрікмұнай» ЖШС-ның бұрынғы қызметкері Ж.А. Ербөлековтің өтінішінде айтылған дәлелдерін тексеру және ҚМА Ақтөбе облысы ЭТД мен Қорды қабылданған шаралар туралы хабардар ету қажеттілігі туралы.	28.11.2023ж. №22/9677	Қорға Ж.А. Ербөлеков жұмыс берушінің онымен еңбек шартын бұзу туралы актісімен келіспей, сотқа тиісті талап-арыз беру құқығын жүзеге асырғаны туралы ақпарат берілді.

№	Өтініштің нөмірі мен күні	Өтініштің қысқаша мазмұны	Жауаптың нөмірі мен күні	Жауаптың қысқаша мазмұны:
1	2	3	4	5
29	13.03.2023ж. №11-ө ҚБП 13.03.2023ж. кіріс №164-ҚБП	«Сұйытылған мұнай газын сақтау паркі» ЖШС қайтару, ҚМГ лауазымды тұлғаларын тәртіптік жауапкершілікке тарту мәселесі бойынша Қордың Басқарма төрағасының тапсырмаларын орындау бойынша бақылауды бекіту қажеттілігі туралы.	15.03.2023ж. №16/209 ҚБП	Қорға тиісті ақпарат берілді.
30	22.06.2023ж. №08-08/324 ҚБП 22.06.2023ж. кіріс №347-ҚБП	М.О. Жылқайдаровтың казинода пайдаланған ақшалай қаражатының шығу тегі мен мөлшері бойынша қызметтік тексеру жүргізу қажеттілігі туралы.	18.07.2023ж. №22/541 ҚБП	Қорға «Ембімұнайгаз» АҚ бас директорының орынбасары М.О. Жылқайдаровқа қатысты тиісті тексеру нәтижелері туралы ақпарат берілді.
31	14.07.2023ж. №10.1-09/361 ҚБП 18.07.2023ж. кіріс №391-ҚБП	ҚМГ тасымалдау және логистика департаментінің директоры М.К. Ормановқа қатысты шаралар қабылдау қажеттілігі туралы	21.07.2023ж. №06/546 ҚБП	Қорға М.К. Ормановпен жасалған еңбек шарты 18.07.2023ж. бастап бұзылғаны туралы ақпарат берілді.
32	04.09.2023ж. №02-2-08/432 ҚБП 05.09.2023ж. кіріс №491-ҚБП	«Қазақтүрікмұнай» ЖШС бұрынғы бас директоры Т.М. Исаевқа қатысты ақшалай қаражатты ұрлау фактісі бойынша тексеру іс-шараларын ұйымдастыру қажеттілігі туралы.	19.12.2023ж. №22/949 ҚБП	Қорға ҚТМ бұрынғы бас директоры Т.М. Исаевқа қатысты тиісті тексеру нәтижелері туралы ақпарат берілді.
33	08.09.2023ж. №06-2-13/445 ҚБП 08.09.2023ж. кіріс №503-ҚБП	«ҚазТрансОйл» АҚ жоспардан тыс тексеру жүргізу қажеттілігі туралы.	11.10.2023ж. №12/769 ҚБП	Қорға «ҚазТрансОйл» АҚ тиісті тексеру нәтижелері туралы ақпарат берілді.

Қысқартулар:

«ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ, Қоғам, ҚМГ – «ҚазМұнайГаз» ұлттық компаниясы» акционерлік қоғамы;

Қор, «Самұрық-Қазына» АҚ – «Самұрық-Қазына» ұлттық әл-ауқат қоры» акционерлік қоғамы;

ҰБ – «Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі» республикалық мемлекеттік мекемесі;

РММ – республикалық мемлекеттік мекеме;

ҚМА – Қазақстан Республикасы Қаржы мониторингі агенттігі;

ЭТД – Экономикалық тергеу департаменті;

ҚІЖК – Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 4 шілдедегі № 231-V ҚРЗ Қылмыстық іс жүргізу кодексі;

ҚР ЭМ – Қазақстан Республикасының Энергетика министрлігі;

ЕТҰ – еншілес және тәуелді ұйымдар;

ПҚОП – «ПетроКазахстан Ойл Продактс» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі;

ПМХЗ – «Павлодар мұнайхимия зауыты» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі;

ҚТМ – «Қазақтүрікмунай» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі;

ҚБП – қызмет бабында ғана пайдалану үшін;

СЕО (Chief Executive Officer) – компанияның бірінші басшысы;

СЕО-1 (Chief Executive Officer-1) – компаниядағы бөлек функцияға жауапты топ-менеджер.

«ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ
Акционерлерінің жылдық жалпы жиналысының шешімі

«ҚазМұнайГаз» ұлттық компаниясы» акционерлік қоғамының
Корпоративтік басқару кодексін жаңа редакцияда бекіту туралы

«Акционерлік қоғамдар туралы» 2003 жылғы 13 мамырдағы №415-ІІ Қазақстан Республикасы Заңының 36-бабы 1-тармағының 1-1) тармақшасына, «Самұрық-Қазына» ұлттық әл-ауқат қоры» акционерлік қоғамының Корпоративтік басқару кодексін бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 5 қарашадағы №1403 қаулысымен бекітілген және «Самұрық-Қазына» ұлттық әл-ауқат қоры» акционерлік қоғамының Корпоративтік басқару кодексін бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 5 қарашадағы №1403 қаулысына өзгерістер енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2023 жылғы 14 шілдедегі №590 қаулысына қосымшаға сәйкес жаңа редакцияда жазылған «Самұрық-Қазына» ұлттық әл-ауқат қоры» акционерлік қоғамының Корпоративтік басқару кодексі 1-тарауының 4-тармағына, «ҚазМұнайГаз» ҰК» АҚ Акционерлерінің жылдық жалпы жиналысының 2023 жылғы 30 мамырдағы шешімімен (№2\2023 хаттама, №5 мәселе) бекітілген «ҚазМұнайГаз» ұлттық компаниясы» акционерлік қоғамы Жарғысының 12-бабы 98-тармағының 2) тармақшасына, «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ барлық дауыс беретін акцияларын иеленетін тұлғаның 2022 жылғы 2 желтоқсандағы шешімімен («Самұрық-Қазына» АҚ Басқармасы отырысының №66/22 хаттамасы, №5 мәселе) бекітілген «ҚазМұнайГаз» ұлттық компаниясы» акционерлік қоғамы Акционерлерінің жалпы жиналысы туралы ереженің 7-тарауы 32-тармағының 2) тармақшасына сәйкес,

ұсынылған материалдарды қарап, «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ Акционерлерінің жалпы жиналысы былай деп

ШЕШТІ:

1. Осы шешімге қосымшаға сәйкес «ҚазМұнайГаз» ұлттық компаниясы» акционерлік қоғамының Корпоративтік басқару кодексі жаңа редакцияда бекітілсін.

2. «Самұрық-Қазына» ұлттық әл-ауқат қоры» акционерлік қоғамы Басқармасының 2015 жылғы 27 мамырдағы шешімімен (№22/15 хаттама, №11 мәселе) бекітілген «ҚазМұнайГаз» ұлттық компаниясы» акционерлік қоғамының Корпоративтік басқару кодексі күшін жойған деп танылсын.

3. «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ Басқармасының төрағасы белгіленген тәртіппен осы шешімнен туындайтын қажетті шараларды қабылдасын.

**«ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ
Акционерлерінің жылдық
жалпы жиналысының
2024 жылғы 28 мамырдағы
№ _____ шешімінің жобасына
қосымша**

**«ҚазМұнайГаз» ұлттық компаниясы» акционерлік қоғамының
Корпоративтік басқару кодексін жаңа редакцияда бекіту туралы»
мәселе бойынша түсіндірме жазба**

Астана қ.

2024 жылғы «__» _____

1. Мақсат және міндет

«ҚазМұнайГаз» ұлттық компаниясы» акционерлік қоғамының (бұдан әрі – **Қоғам, ҚМГ**) Корпоративтік басқару кодексін жаңа редакцияда бекіту және «Самұрық-Қазына» ұлттық әл-ауқат қоры» акционерлік қоғамының (бұдан әрі – **Қор, «Самұрық-Қазына» АҚ**) Корпоративтік басқару кодексінің жаңа редакцияда қабылдануына байланысты, Қор Басқармасының 2015 жылғы 27 мамырдағы шешімімен (№22/15 хаттама, №11 хаттама) бекітілген «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ қолданыстағы Корпоративтік басқару кодексін (бұдан әрі – **Қолданыстағы КБК**) күшін жойған деп тану.

2. Экономикалық әсер

Көзделмеген.

3. Мәселенің қысқаша сипаттамасы

«Акционерлік қоғамдар туралы» 2003 жылғы 13 мамырдағы №415-ІІ ҚР Заңының (бұдан әрі - **АҚ туралы заң**) 36-бабы 1-тармағының 1-1) тармақшасына, Қоғамның Акционерлерінің жылдық жалпы жиналысының 2023 жылғы 30 мамырдағы шешімімен (№2/2023 хаттама, №5 мәселе) бекітілген «ҚазМұнайГаз» ұлттық компаниясы» акционерлік қоғамы Жарғысының (бұдан әрі – **Қоғам Жарғысы**) 12-бабы 98-тармағының 2) тармақшасына, ҚМГ барлық дауыс беретін акцияларын иеленетін тұлғаның 2022 жылғы 2 желтоқсандағы шешімімен (Қор Басқармасы отырысының №66/22 хаттамасы, №5 мәселе) бекітілген «ҚазМұнайГаз» ұлттық компаниясы» акционерлік қоғамы Акционерлерінің жалпы жиналысы туралы ереженің (бұдан әрі – **АЖЖ туралы ереже**) 7-тарауы 32-тармағының 2) тармақшасына сәйкес Қоғамның Корпоративтік басқару кодексін, сондай-ақ оған енгізілетін өзгерістер мен толықтыруларды бекіту ҚМГ Акционерлерінің жалпы жиналысының айрықша құзыретіне жатады.

«Самұрық-Қазына» ұлттық әл-ауқат қоры» акционерлік қоғамының корпоративтік басқару кодексін бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 5 қарашадағы №1403 қаулысымен «Самұрық-Қазына» ұлттық әл-ауқат қоры» акционерлік қоғамының Корпоративтік басқару кодексі (бұдан әрі – **Қордың КБК**) бекітілді.

«Самұрық-Қазына» ұлттық әл-ауқат қоры» акционерлік қоғамының корпоративтік басқару кодексін бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 5 қарашадағы №1403 қаулысына өзгерістер енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2015 жылғы 15 сәуірдегі №239

қаулысымен Қордың КБК-і жаңа редакцияда жазылды және оның қолданылу аясы Қорға ғана емес, дауыс беретін акцияларының (қатысу үлестерінің) елу пайызынан астамы тікелей немесе жанама түрде Қорға тиесілі ұйымдарға да қолданылады.

Қоғамның барлық дауыс беретін акцияларын иеленетін тұлға болып табылатын Қор Басқармасының 2015 жылғы 27 мамырдағы шешімімен (№22/15 хаттама, №11 мәселе) Қолданыстағы КБК болып табылатын, акцияларының (қатысу үлестерінің) елу пайыздан астамы тікелей немесе жанама түрде «Самұрық-Қазына» АҚ тиесілі ұйымдарда Корпоративтік басқару кодексі (әрбір заңды тұлғаға қатысты кодекстің атауын тиісті өзгертуді ескере отырып) бекітілді.

«Самұрық-Қазына» ұлттық әл-ауқат қоры» акционерлік қоғамының корпоративтік басқару кодексін бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 5 қарашадағы №1403 қаулысына өзгерістер енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2023 жылғы 14 шілдедегі №590 қаулысы негізінде Қордың КБК жаңа редакцияда жазылды (бұдан әрі – **Қордың жаңа КБК**).

Қордың жаңа КБК Ұлыбританияның және Экономикалық ынтымақтастық және даму ұйымының Корпоративтік басқару кодексінің ережелерін қоса алғанда, корпоративтік басқару саласындағы үздік халықаралық тәжірибені ескере отырып әзірленді. Бұл ретте, Қордың жаңа КБК-не келесі негізгі өзгерістер енгізілді:

- 1) Қордың КБК бірінші бөлімі толығымен алып тасталды, өйткені оның барлық ережелері екінші бөлімде көрсетілген;
- 2) Корпоративтік даму және тұрақты даму мәселелерін ажырату қажеттілігіне қатысты озық халықаралық практиканы және Қазақстанның тәсілдерін ескере отырып «Тұрақты даму» №3-тарауы алып тасталды;
- 3) корпоративтік басқарудың нақты қағидаттарын қамтымайтын ережелер және корпоративтік басқару кодексінің деңгейінде регламенттеуді талап етпейтін әртүрлі сілтемелік нормалар алып тасталады;
- 4) нормалардың мазмұнын ескере отырып, Қордың КБК ережелері оңтайландырылды және қайта топтастырылды.

Қордың Жаңа КБК оның ішінде келесі нормалармен толықтырылды:

- 1) тәуеліз аға директорды сайлау туралы ұсыным;
- 2) Комплаенс қызметінің жұмысын регламенттеу;
- 3) Қор тобының бизнес-процестеріне ESG қағидаттарын енгізу;
- 4) тәуелсіз директорлардың тәуелсіздігін күшейту, сондай-ақ Директорлар кеңесі комитеттерінің құзыреттілігін күшейту.

Қордың Жаңа КБК 1-тарауының 4-тармағына сәйкес, оның қолданылу аясы Қорға және Қордың тобына кіретін ұйымдарға қолданылады. Сонымен бірге, басқа да акционерлері (қатысушылары) бар ұйымдар үшін Қордың Жаңа КБК Акционерлердің (қатысушылардың) жалпы жиналысында бекітуге ұсынылады.

Осыған байланысты Қоғам Акционерлерінің жалпы жиналысының ҚМГ Корпоративтік басқару кодексін жаңа редакцияда бекітуі қажеттілігі бар.

2024 жылғы 10 сәуірде Қоғамның Директорлар кеңесі (№8/2023 хаттама, №5 мәселе) 2024 жылғы 28 мамырда Қоғам Акционерлерінің жылдық жалпы жиналысын (бұдан әрі – АЖЖЖ) шақыру туралы шешім қабылдады, оның күн тәртібіндегі мәселелердің бірі ҚМГ Корпоративтік басқару кодексін жаңа редакцияда бекіту туралы мәселе болып табылады.

Жоғарыда баяндалғанның негізінде, Қоғам Жарғысының 11-бабының 61-тармағын орындау үшін осы мәселені алдын ала қараған және оны АЖЖЖ-қа шығаруға бастамашы болған Қоғамның Директорлар кеңесінің 2024 жылғы 7 наурыздағы шешіміне (№4/2024 хаттама, №6 мәселе) сәйкес, осы мәселе бойынша шешімнің жобасына ұсынылған қосымшаға сәйкес «ҚазМұнайГаз» ұлттық компаниясы» акционерлік қоғамының Корпоративтік басқару кодексін жаңа редакцияда бекіту және Қолданыстағы КБК күшін жойған деп тану ұсынылады.

АҚ туралы заңның 50-бабының 1-тармағына, Қоғам Жарғысының 11-бабының 82-тармағына, АЖЖ туралы ереженің 16-тарауының 79-тармағына сәйкес осы мәселе бойынша дауыс беру «бір акция - бір дауыс» қағидаты бойынша жүзеге асырылады.

4. Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкестік

Шығарылатын мәселе бойынша шешім қабылдау Қазақстан Республикасының заңнамасына қайшы келмейді.

5. Шешім қабылданған немесе қабылданбаған жағдайда негізгі проблемалар, тәуекелдер, мүмкін болатын салдарлар

ҚМГ Акционерлерінің жалпы жиналысының осы мәселе бойынша шешім қабылдауы қандай да бір тәуекелдердің туындауына әкеп соқпайды.

ҚМГ Акционерлерінің жалпы жиналысының осы мәселе бойынша шешім қабылдауы Қолданыстағы КБК ережелерінің Қордың Жаңа КБК ережелеріне сәйкес келмеу тәуекеліне әкеп соғады.

«ҚазМұнайГаз» ҰК» АҚ
акционерлерінің жылдық жалпы
жиналысының 2024 жылғы
«___» _____ күн тәртібіндегі
№4 мәселе бойынша (№____/2024
хаттама) шешімге қосымша

«ҚазМұнайГаз» ҰК» АҚ
Акционерлердің жылдық
жалпы жиналысының
2024 жылғы «___» _____
№ ____/2024 хаттамасымен
бекітілген

"ҚазМұнайГаз" ұлттық компаниясы " акционерлік қоғамының корпоративтік басқару кодексі

Мазмұны

- 1-тарау. Жалпы ережелер
- 2-тарау. Үкімет қордың акционері ретінде
- 3-тарау. Қор мен ұйымдардың өзара іс-қимылы. Қордың ұлттық басқарушы холдинг ретіндегі рөлі
- 4-тарау. Акционерлердің (қатысушылардың) құқықтары және акционерлерге (қатысушыларға) әділ қарым-қатынас
- 5-тарау. Директорлар кеңесінің және атқарушы органның тиімділігі
- 6-тарау. Тәуекелдерді басқару, ішкі бақылау, аудит, комплаенс және омбудсмен
- 7-тарау. Қор қызметінің ашықтығы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Осы "Самұрық-Қазына" ұлттық әл-ауқат қоры" акционерлік қоғамының корпоративтік басқару кодексі (бұдан әрі – **кодекс**) Қазақстан Республикасының заңнамасына, Қазақстанда және әлемде дамып келе жатқан корпоративтік басқару практикасын ескере отырып, "Самұрық-Қазына" ұлттық әл-ауқат қоры" акционерлік қоғамының (бұдан әрі – **қор**) ішкі құжаттарына сәйкес әзірленді. Осы кодекстің ережелері Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген ерекшеліктер ескеріле отырып қолданылады.

2. Осы кодекстің мақсаттары қорда және ұйымдарда корпоративтік басқаруды жетілдіру, басқарудың ашықтығын қамтамасыз ету, қор мен ұйымдардың тиісті корпоративтік басқару стандарттарын ұстануға бейілділігін растау болып табылады.

3. Осы кодексте мынадай негізгі ұғымдар пайдаланылады:

- 1) **акционер (қатысушы)** – акцияның меншік иесі болып табылатын тұлға;
- 2) **акционерлердің (қатысушылардың) жалпы жиналысы** – ұйымның жоғары органы;

3) **компаниялар** – ұлттық даму институттары, ұлттық компаниялар және дауыс беретін акцияларының (қатысу үлестерінің) елу пайыздан астамы меншік немесе сенімгерлік басқару құқығымен қорға тиесілі басқа да заңды тұлғалар;

4) **корпоративтік қақтығыс** – акционерлер мен қор немесе ұйым органдарының; қор немесе ұйым органдарының; Директорлар кеңесі мен атқарушы орган мүшелерінің, Ішкі аудит қызметі басшысының, корпоративтік хатшының, комплаенс-қызметі басшысының, омбудсменнің арасындағы келіспеушіліктер немесе дау;

5) **корпоративтік оқиғалар** – "Бағалы қағаздар рыногы туралы" Қазақстан Республикасы Заңының (бұдан әрі – **БҚР туралы заң**) 102-бабында айқындалған, эмитент қызметіне елеулі әсер ететін, бағалы қағаздарды ұстаушылар мен эмитент инвесторларының мүдделерін қозғайтын оқиғалар;

6) **қор** – ұлттық басқарушы холдинг;

7) **қызметтің негізгі көрсеткіштері (индикаторлары)** (бұдан әрі – **ҚНК**) – қор немесе ұйым қызметінің тиімділік деңгейін сипаттайтын, тұтастай алғанда олардың, сондай-ақ қордың немесе ұйымның басшы жұмыскерлері қызметінің тиімділігін бағалауға мүмкіндік беретін көрсеткіштер (ҚНК-нің қордың немесе ұйымның іс-шаралар жоспарының құрамында бекітілетін және олардың жоспарланатын және есепті кезеңдер ішіндегі қызметінің нәтижелеріне сәйкес келетін сандық мәні болады);

8) **қордың, ұйымның лауазымды адамы** – Директорлар кеңесінің, атқарушы органның мүшесі немесе атқарушы органның функцияларын жеке-дара жүзеге асыратын адам;

9) **мүдделі тараптар** – заңнаманың нормаларына, жасалған шарттарға (келісімшарттарға) байланысты немесе жанама (қосалқы) түрде қордың және/немесе ұйымның қызметіне, олардың өнімдеріне немесе көрсетілетін қызметтеріне және осымен байланысты әрекеттерге әсер ететін немесе олардың әсеріне ұшырайтын жеке тұлғалар, заңды тұлғалар, жеке немесе заңды тұлғалардың топтары; бұл анықтама қормен және ұйыммен таныс немесе олар туралы пікір білдіретін тұлғаларға қолданылмайды; акционерлер, жұмыскерлер, клиенттер, өнім берушілер, мемлекеттік органдар, еншілес ұйымдар, облигацияларды ұстаушылар, кредиторлар, инвесторлар, қоғамдық ұйымдар, қордың немесе ұйымдардың қызметі жүзеге асырылатын өңірлердің халқы мүдделі тараптардың негізгі өкілдері болып табылады;

10) **омбудсмен** – қордың Директорлар кеңесі тағайындайтын, рөлі өзіне өтініш жасаған қордың және ұйымдардың жұмыскерлеріне консультация беру, еңбек дауларын, қақтығыстарды, әлеуметтік-еңбек сипатындағы проблемалық мәселелерді шешуге, сондай-ақ қор мен ұйымдар жұмыскерлерінің іскерлік әдеп қағидаттарын сақтауына жәрдем көрсету болып табылатын тұлға;

11) **орнықты даму** – бұл қор мен ұйым өз қызметінің қоршаған ортаға, экономикаға, қоғамға әсерін басқаратын және мүдделі тараптардың мүдделерін сақтауды ескере отырып шешім қабылдайтын даму;

12) **тәуелсіз директор** – аталған акционерлік қоғамның үлестес тұлғасы болып табылмайтын және өзі Директорлар кеңесіне сайланар алдындағы үш жыл ішінде ондай тұлға болмаған (оның осы акционерлік қоғамның тәуелсіз директоры лауазымында болған жағдайды қоспағанда), осы акционерлік қоғамның үлестес тұлғаларына қатынасы жөнінен үлестес тұлға болып

табылмайтын; аталған акционерлік қоғамның немесе осы қоғам ұйымының үлестес тұлғаларының лауазымды адамдарына бағынышты емес және Директорлар кеңесіне сайланар алдындағы үш жыл ішінде сол тұлғаларға бағынышты болмаған; мемлекеттік қызметші болып табылмайтын; осы акционерлік қоғам органдарының отырыстарында акционердің өкілі болып табылмайтын және өзі Директорлар кеңесіне сайланар алдындағы үш жыл ішінде ондай өкіл болмаған; аудиторлық ұйым құрамында жұмыс істейтін аудитор ретінде осы акционерлік қоғамның аудитіне қатыспаған және өзі Директорлар кеңесіне сайланар алдындағы үш жыл ішінде мұндай аудитке қатыспаған, сондай-ақ Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген өзге де талаптарға сәйкес келетін Директорлар кеңесінің мүшесі;

13) **ұйымдар** – дауыс беретін акцияларының (қатысу үлестерінің) елу пайызынан астамы тікелей немесе жанама түрде меншік немесе сенімгерлікпен басқару құқығында қорға тиесілі заңды тұлғалар;

14) **холдингтік компания** – басқа ұйымдардағы акциялар (қатысу үлестері) оған тікелей немесе жанама түрде тиесілі болатын және осы ұйымдар қабылдайтын шешімдерге ықпал ету мүмкіндігі бар компания;

15) **іс-шаралар жоспары** – қор немесе ұйым қызметінің негізгі бағыттарын және олардың қызметінің бес жылдық кезеңге арналған негізгі көрсеткіштерін айқындайтын, Директорлар кеңесі бекітетін құжат.

4. Осы кодекстің қолданылу аясы қорға және қор тобына кіретін ұйымдарға қолданылады. Басқа акционерлері (қатысушылары) бар ұйымдар үшін кодексті акционерлердің (қатысушылардың) жалпы жиналысында бекіту ұсынылады. Холдингтік компаниялар осы кодекстің өз тобында енгізілуін қамтамасыз етеді.

5. Ұйымдар осы кодекстің "Жауапкершілігі шектеулі және қосымша жауапкершілігі бар серіктестіктер туралы" (бұдан әрі – **Серіктестіктер туралы заң**), "Акционерлік қоғамдар туралы" (бұдан әрі – **Акционерлік қоғамдар туралы заң**), "Ұлттық әл-ауқат қоры туралы" (бұдан әрі – **қор туралы заң**) Қазақстан Республикасының заңдарына және Қазақстан Республикасының өзге де заңдарына қайшы келмейтін бөлігіндегі ережелерін басшылыққа алуға тиіс.

6. Қор мен ұйымдар осы кодекстің ережелерін сақтауға, сәйкес келмеген жағдайда жылдық есепте ережелердің әрқайсысының сақталмау себептері туралы түсініктерді көрсетуге тиіс. Егер кодекстің ережелеріне сәйкес келмеу ұзақтығы алты айдан асатын болса, ұйым қорды хабардар етіп, себептеріне тиісті түсініктеме береді. қордың және ұйымдардың осы кодекстің орындалуын бақылау тиісінше қордың және ұйымдардың Директорлар кеңестеріне жүктеледі. Корпоративтік хатшылар қор мен ұйымдардың Директорлар кеңестері мен атқарушы органына осы кодексті тиісінше сақтау мәселелері бойынша мониторинг жүргізеді және консультация береді, сондай-ақ жыл сайынғы негізде оның қағидаттары мен ережелерін сақтау/сақтамау туралы есеп дайындайды. Кейіннен бұл есеп Директорлар кеңесінің тиісті комитеттерінің қарауына шығарылады, оны Директорлар кеңесі бекітеді және қордың немесе ұйымның жылдық есебінің құрамына енгізіледі.

7. Қордың және ұйымдардың құжаттары мен процестері осы кодекстің ережелеріне сәйкес өзектілендірілуге тиіс.

8. Осы кодекс ережелерінің сақталмау жағдайлары қорда және ұйымдарда корпоративтік басқаруды одан әрі жетілдіруге бағытталған тиісті шешімдер

қабылдана отырып, тиісті комитеттер мен Директорлар кеңестерінің отырыстарында мұқият қаралады.

9. Осы кодекстің нормалары Қазақстан Республикасы заңнамасының, қазақстандық және халықаралық практиканың, корпоративтік басқару стандарттарының өзгерістері ескеріле отырып қайта қаралуға жатады.

2-тарау. Үкімет қордың акционері ретінде

10. Қазақстан Республикасының Үкіметі – қордың жалғыз акционері (бұдан әрі – **Үкімет**) қордың жалғыз акционері ретіндегі өз өкілеттіктерінің және мемлекеттік реттеуге байланысты өкілеттіктердің аражігін ажыратады.

Үкімет қорды және ұйымдарды басқаруға қор туралы заңда және қордың Жарғысында көзделген қордың жалғыз акционерінің өкілеттіктерін іске асыру және қордың Директорлар кеңесінде өкілдік ету арқылы ғана қатысады. Үкімет пен қордың өзара іс-қимылының негізгі қағидаттары мен мәселелері Өзара іс-қимыл туралы келісімде регламенттелген. Үкіметке акционер ретінде қатысты осы кодекстің "Акционерлердің (қатысушылардың) құқықтары және акционерлерге (қатысушыларға) әділ қарым-қатынас" деген 3-тарауының қағидаттары қор туралы заңға қайшы келмейтін бөлігінде қолданылады.

11. Үкімет пен қордың, ұйымдардың арасындағы өзара қарым-қатынастар (өзара іс-қимыл) тиісті корпоративтік басқару қағидаттарына сәйкес қордың Директорлар кеңесі арқылы жүзеге асырылады.

12. Қор басқармасы, қор басқармасының төрағасы, ұйымдардың органдары өз құзыретінің шегінде шешімдер қабылдау және кез келген іс-қимылды жүзеге асыру кезінде толық дербес және тәуелсіз.

Мемлекеттік органдар тарапынан ұйымдардың жедел (ағымдағы) қызметіне Қазақстан Республикасының заңдарында көзделмеген араласу орын алған жағдайда ұйымдар қорды осындай мән-жай туралы дереу хабардар етеді.

Қор мұндай ақпаратты Директорлар кеңесінің назарына мерзімді түрде жеткізеді, ол қажет болған жағдайда жалғыз акционер ретінде Үкіметтің қарауына мұндай жағдайларға жол бермеу жөніндегі ұсыныстарды шығарады.

13. Мемлекеттік бағдарламалық құжаттардың, іс-шаралар жоспарларының және нормативтік құқықтық актілердің жобаларында қордың және/немесе ұйымдардың қызметіне қатысты нысаналы көрсеткіштер, іс-шаралар және/немесе өзге де ережелер белгіленген жағдайда, онда мұндай жобаларды әзірлеуші мемлекеттік орган Қазақстан Республикасы Үкіметінің Регламентінде көзделген мерзімдерде қордың Үкіметке енгізу кезінде жобаға қоса берілетін жазбаша ұстанымын алу үшін жібереді.

14. Үкімет (Премьер-Министр) немесе мемлекеттік органдар қордың және/немесе ұйымдардың қызметіне қатысты мәселелерді қарау жөніндегі консультативтік-кеңесші органдарды немесе жұмыс топтарын құрған кезде қордың және/немесе ұйымдардың өкілдері қормен келісу бойынша жұмыс тобының құрамына енгізіледі.

15. Қор Қазақстан Республикасының заңнамалық актілеріне, қордың Жарғысына, Өзара іс-қимыл туралы келісімге сәйкес акционер ретінде Үкіметке және қордың Директорлар кеңесіне қордың қызметі туралы барлық қажетті

ақпаратты ашады және қор мен ұйымдар қызметінің ашықтығын қамтамасыз етеді.

Үкімет мәселеге байланысты ұйымдардың өкілдерін қордың Директорлар кеңесіне шақыру арқылы ғана ұйымдардың қызметі мәселелері бойынша оларды тыңдайды.

Қор басқармасы кемінде тоқсанына бір рет Директорлар кеңесінің қарауына қордың дауыс беретін акцияларының (қатысу үлестерінің) елу пайызынан астамы меншік немесе сенімгерлікпен басқару құқығында қорға тиесілі ұйымдармен шоғырландырылған қызмет нәтижелерін шығару жолымен есеп береді. Қордың Директорлар кеңесіне берілетін ақпараттың тізбесі Өзара іс-қимыл туралы келісіммен, қордың Директорлар кеңесі туралы ережемен, қордың ішкі құжаттарымен, сондай-ақ қордың Директорлар кеңесінің шешімдерімен регламенттеледі.

Егер бұл Қазақстан Республикасының заңдарында, Қазақстан Республикасы Президентінің, Үкіметтің актілерінде және/немесе Мемлекеттік органдарға қажетті есептілікті қордың интернет-ресурсына орналастыру қағидаларында, сондай-ақ мемлекеттік жоспарлау жөніндегі орталық уәкілетті орган бекітетін есептіліктің тізбесінде, нысандарында және орналастыру кезеңділігінде тікелей көзделген жағдайда, қор мемлекеттік органдарға есептілікті ұсынады.

16. Қордың немесе ұйымның инвестициялық қызметі қордың немесе ұйымның даму жоспарына сәйкес нарықтық қағидаттарда жүзеге асырылады және құнның өсімі мен активтердің оңтайлы құрылымына бағытталған.

17. Жалғыз акционер ретіндегі Үкіметтің пайдасына таза кірісті бөлу формальдандырылған және ашық дивидендтік саясат негізінде дивидендтер нысанында жүзеге асырылады.

18. Қордың немесе ұйымның рентабельділігі төмен және әлеуметтік маңызы бар жобаларды іске асыру жағдайлары қордың немесе ұйымның жылдық есебінде осындай жобаларды қаржыландыру көздері көрсетіле отырып ашылуға тиіс.

19. Жалғыз акционердің шешімі бойынша және ол айқындайтын тәртіппен қор жыл сайын "Қазақстан халқына" қоғамдық қоры атынан коммерциялық емес ұйымға қордың таза кірісінің кемінде жеті пайызы мөлшерінде қаражат бөледі.

3-тарау. Қор мен ұйымдардың өзара іс-қимылы. Қордың ұлттық басқарушы холдинг ретіндегі рөлі

20. Қор ұлттық басқарушы холдинг ретінде өз компанияларына қатысты стратегиялық холдинг рөлін атқарады. Корпоративтік басқару негізіне тиімділік, жеделділік және ашықтық кіреді.

21. Қор мен компанияларда активтердің оңтайлы құрылымы құрылуы тиіс. Қор мен компаниялар өз активтерінің құрылымын және олардың ұйымдық-құқықтық нысандарын барынша жеңілдетуге ұмтылуы тиіс.

Ұйымдар өз қызметін өздерінің негізгі (бейіндік) қызметі шеңберінде жүзеге асырады. Қызметтің жаңа түрлерін жүзеге асыруға осы нарықта бәсекелестік болмаған немесе қор мен ұйымдардың қатысуы шағын және орта бизнесті дамытуға ықпал еткен жағдайда жол беріледі.

22. Қордың және ұйымдардың корпоративтік басқару жүйесі қордың және ұйымдардың қызметін басқаруды және бақылауды қамтамасыз ететін процестердің жиынтығын, сондай-ақ атқарушы органның, Директорлар кеңесінің, акционерлердің және мүдделі тараптардың арасындағы өзара қарым-қатынастар жүйесін білдіреді және ол ұзақ мерзімді құнның өсуі мен орнықты дамуға бағытталған. Директорлар кеңесі аталған өзара қарым-қатынастар жүйесінің тиімділігін арттыру мәселелерін кезең-кезеңімен қарайды. Органдардың құзыреті мен шешімдер қабылдау тәртібі нақты айқындалып, жарғыда бекітілген.

Корпоративтік басқару жүйесі мыналардың:

- 1) акционерлердің (қатысушылардың);
- 2) Директорлар кеңесінің (байқау кеңесінің);
- 3) атқарушы органның;
- 4) мүдделі тараптардың;
- 5) Жарғыға сәйкес айқындалатын өзге де органдардың арасындағы өзара қарым-қатынастарды көздейді.

Сонымен қатар корпоративтік басқару жүйесі:

- 1) мәселелерді қарау және шешімдер қабылдау тәртібінің иерархиясын сақтауды;
- 2) органдар, лауазымды адамдар және жұмыскерлер арасындағы өкілеттіктер мен жауапкершіліктің аражігін нақты ажыратуды;
- 3) қор мен ұйымдар органдарының уақтылы және сапалы шешімдер қабылдауын;
- 4) қордың және ұйымдардың қызметіндегі процестердің тиімділігін;
- 5) заңнамаға, осы кодекске және қор мен ұйымдардың ішкі құжаттарына сәйкестігін қамтамасыз етуге тиіс.

23. қорда және ұйымдарда органдар мен құрылымдық бөлімшелер туралы ережелер, сондай-ақ тиісті позицияларға арналған лауазымдық нұсқаулықтар бекітілген. Осы құжаттардың ережелерін сақтау корпоративтік басқару процестерінің жүйелілігі мен дәйектілігін қамтамасыз етеді.

24. Қор акционердің (қатысушының) функцияларын іске асыру жолымен, сондай-ақ Директорлар кеңесі арқылы компаниялардың жарғыларында және осы кодексте айқындалған тәртіппен компанияларды басқаруға қатысады.

Компаниялардың Директорлар кеңестері компаниялардың жарғысында белгіленген өз құзыретінің шеңберінде шешімдер қабылдауда толық дербестікке ие болады.

Қордың жекелеген мәселелер бойынша ұстанымы компанияның Директорлар кеңесіндегі қордың өкілдері арқылы жеткізіледі.

25. Қор туралы заңға сәйкес қор компанияларға қатысты бірыңғай саясатты қалыптастырады, ұйымдар үшін әдістемелік ұсынымдар мен корпоративтік стандарттарды бекітеді. Мұндай бағыттарға адами ресурстарды басқару, ақпараттық технологиялар, инвестициялар, инновациялар, тәуекелдер, корпоративтік басқару, жоспарлау, экономика мен қаржы және басқа мәселелер кіреді. Холдингтік компаниялар өз тобы үшін қордың корпоративтік стандарттарымен қамтылмаған бағыттар бойынша не қордың толықтыратын/нақтылайтын саясаттары мен корпоративтік стандарттары бойынша бірыңғай саясатты бекіте алады.

Қор бекіткен ішкі аудит және ұйымда ішкі бақылау жүйесі саласындағы корпоративтік стандарттарды қолдану туралы шешімді аталған стандарттардың ұйым қызметінің ерекшелігіне сәйкестігін қамтамасыз етуді ескере отырып, Ұйымның директорлар кеңесі қабылдайды.

26. Қордың және компаниялардың атқарушы органдары компаниялардың Директорлар кеңестеріне бекіту үшін жіберілетін компаниялардың даму жоспарларының мейлінше өршілдігін және шынайылығын, сондай-ақ олардың қордың даму жоспары мен іс-шаралар жоспарына сәйкестігін қамтамасыз ету үшін ынтымақтаса отырып, өзара іс-қимыл жасайды.

Қордың атқарушы органы компанияның атқарушы органымен стратегия және орнықты даму мәселелері бойынша үнемі диалогты қолдайды. Бұл ретте қор даму жоспарында белгіленген ҚНҚ орындалмауына әкеп соғатын мән-жайлар болған жағдайларды қоспағанда, компанияның атқарушы органы жауапты болатын компанияның жедел (ағымдағы) қызметіне араласуға жол бермейді.

27. Қор ұйымдары үшін активтердің оңтайлы құрылымын қамтамасыз ету ұсынылады. Холдингтік компанияда бас компания акционерлік қоғам нысанында құрылуы мүмкін. Қалған ұйымдарды жауапкершілігі шектеулі серіктестіктің ұйымдық-құқықтық нысанында құру ұсынылады. Акционерлік қоғам нысанында құрылған ұйымдарда экономикалық, құқықтық және өзге де аспектілерді ескере отырып және қор тобының мүдделерін қамтамасыз ете отырып, жауапкершілігі шектеулі серіктестік нысанына қайта ұйымдастыру мүмкіндігін қарастыру ұсынылады.

Акционерлік қоғам нысанында жаңа ұйымдар құруға ұйымның акцияларын қор нарығында одан әрі сату жоспарланған сияқты ерекше жағдайларда жол беріледі.

Жауапкершілігі шектеулі серіктестік нысанында ұйым құру кезінде қатысушылар байқау кеңестерін құру қажеттілігі және құрылатын ұйым қызметінің ауқымы мен ерекшелігіне қарай оның құрамына тәуелсіз мүшелерді сайлаудың орындылығы туралы дербес шешім қабылдайды.

Ұйымдардың жаңа активтерін сатып алу және/немесе акцияларын сату кезінде қатысу үлесін айқындауды қоса алғанда, активтер портфелін басқару қордың даму жоспарында және қордың Директорлар кеңесі бекіткен қордың инвестициялық саясатында белгіленген стратегиялық міндеттерге сәйкес жүзеге асырылады.

28. Акцияларының (қатысу үлестерінің) елу пайызынан астамы меншік немесе сенімгерлік басқару құқығымен қорға тиесілі компаниялардың таза пайданы бөлуі және дивидендтер төлеуі қордың дивидендтік саясатына сәйкес жүзеге асырылады.

Ұйымда алынған пайданы тиімді бөлу мақсатында дивидендтер мөлшерін айқындау мен төлеудің айқын және ашық тетігі айқындалды.

29. Ұйымдарды басқаруды ұйымдардың органдары ұйымның жарғысында айқындалған құзыреттерге және тәртіпке сәйкес жүзеге асырады. Осы қағидат бірнеше акционерлері (қатысушылары) бар ұйымдарға да қолданылады.

30. Қор ұйымдарындағы активтер портфелін және акциялар пакетін (қатысу үлестерін) басқару қордың даму жоспары шеңберінде айқындалады.

Даму жоспарын әзірлеуге және іске асыруға байланысты мәселелер Директорлар кеңесі айқындайтын кезеңділікпен, бірақ жылына кемінде бір рет Директорлар кеңесінің күндізгі отырыстарында ғана қаралады. Директорлар кеңесі ішкі және сыртқы нарық конъюнктурасының, форс-мажорлық жағдайлардың өзгерістерін ерте анықтау және уақтылы ден қою жүйесін енгізеді.

Қор мен ұйымдардың органдары, лауазымды адамдары мен қызметкерлері даму жоспары мен жарғыға сәйкес әрекет етеді және шешім қабылдайды. Даму жоспары онжылдық кезеңдегі қызметтің көзқарасын, миссиясын, мақсаттарын, міндеттерін, стратегиялық бағыттарын және негізгі көрсеткіштерін анықтайтын ұзақ мерзімді құжат.

31. Холдингтік компанияның даму жоспарында оның тобына кіретін ұйымдардың мақсаттары, міндеттері мен даму бағыттары қамтылуға тиіс. Акциялары қор биржаларында тізімделген холдингтік топ ұйымдарында, сондай-ақ бірлескен кәсіпорындар нысанында құрылған холдингтік топ ұйымдарында жеке даму жоспарлары қабылданады. Аталған ұйымдарда даму жоспарын әзірлеу кезінде ұйымдар жарғыларының ережелерін басшылыққа алып, басқа акционерлермен (қатысушылармен) консультациялар жүргізу қажет.

Даму жоспары шеңберінде Директорлар кеңесі мынадай өлшемдерге жауап беруі тиіс ұзақ мерзімді мақсаттарды айқындайды: нақты, өлшенетін, қол жеткізуге болатын, өзекті, қол жеткізудің белгіленген мерзімдерімен. Стратегиялық мақсаттарға қол жеткізуді бағалау ұзақ мерзімді ҚНҚ арқылы айқындалады. Даму жоспарына қызметтің жекелеген бағыттарын (мысалы, инвестициялық, инновациялық, ақпараттық технологиялар, адам ресурстарын басқару) енгізу ұсынылады.

32. Даму жоспарын әзірлеу және іске асыру мониторингі процесінде Директорлар кеңесі мен атқарушы орган стратегиялық сессиялар өткізеді, оның барысында қызметтің негізгі бағыттары, міндеттері, проблемалық мәселелері, тәуекелдері, түзету шаралары талқыланады.

Даму жоспарын әзірлеу кезінде негізгі мүдделі тұлғалармен, атап айтқанда ірі акционерлермен, негізгі бизнес-серіктестермен, мүдделі мемлекеттік органдармен консультациялар жүргізіледі.

Даму жоспары орнықты даму бөлігіндегі мақсаттарды, міндеттерді және көрсеткіштерді көздейді.

33. Қор, ұйымдар және олардың лауазымды адамдары Қазақстан Республикасының заңнамасында және ішкі құжаттарда белгіленген тәртіппен тиісінше қор мен ұйымдардың ұзақ мерзімді құнының өсуіне және орнықты дамуына және қабылданатын шешімдер мен әрекеттер/әрекетсіздікке жауапты болады.

Қор мен ұйымдар, атқарушы орган қызметінің тиімділігін бағалаудың негізгі элементі ҚНҚ жүйесі болып табылады. Қор Директорлар кеңесіндегі өз өкілдері арқылы компанияларға ҚНҚ бойынша өз болжауларын жібереді. Компанияның ҚНҚ тізбесі мен нысаналы мәндерін Компанияның Директорлар кеңесі бекітеді.

ҚНҚ-ға қол жеткізу мақсатында компаниялар тиісті даму жоспарларын әзірлейді.

34. Бекітілген даму жоспарымен салыстырғанда қордың және ұйымдардың ҚНҚ-ға қол жеткізуді бағалау жыл сайынғы негізде жүзеге асырылады. Бұл

бағалау атқарушы органдар басшысының және мүшелерінің сыйақысына әсер етеді, оларды қайта сайлау кезінде назарға алынады, сондай-ақ оларды атқаратын лауазымынан мерзімінен бұрын шеттетуге негіз болып табылады.

Даму жоспарында белгіленген мақсаттар мен міндеттерге қол жеткізуді бағалау мақсатында компанияларға мынадай процестер арқылы ҚНК белгіленеді:

1) қор Директорлар кеңестеріндегі өзінің өкілдеріне компаниялардың жоспарлы кезеңге арналған нысаналы ҚНК бойынша өз күтетіндерін жолдайды, олар компаниялардың Директорлар кеңестерінің қарауына шығарылады;

2) компанияның Директорлар кеңесі қарауының және талқылауының қорытындылары бойынша ҚНК тізбесі және нысаналы мәндері бекітіледі, олар тиісті даму жоспарларын әзірлеу үшін компанияның атқарушы органына жеткізіледі.

3) мақұлданған ҚНК қол жеткізу мақсатында компания қордың тиісті құжаттарында айқындалған тәртіппен бес жыл кезеңге арналған даму жоспарын әзірлейді;

4) компанияның даму жоспарының жобасы компанияның атқарушы органының мақұлдауын алғаннан кейін қордың қызметті жоспарлау, мониторингтеу және бағалау жөніндегі ақпараттық жүйесіне енгізіледі және компанияның Директорлар кеңесінің қарауына және бекітуіне жіберіледі;

5) компанияның даму жоспарын компанияның Директорлар кеңесі бекітеді және даму жоспарының бекітілген нұсқасы да қордың қызметті жоспарлау, мониторингтеу және бағалау жөніндегі ақпараттық жүйесіне енгізіледі.

Компаниялардың даму жоспарларын бастапқы бекіткеннен кейін қордың тиісті құжаттарында айқындалған тәртіппен оларды түзетуге жол беріледі. Компанияның даму жоспарының жобасы және компанияның бекітілген даму жоспарының түзетілген жобасы қормен келісілмейді.

35. Компанияның атқарушы органы компанияның даму жоспарының және ҚНК орындалуына мониторинг жүргізеді, мониторинг нәтижелері және даму жоспарының орындалуы туралы есептер қордың тиісті құжаттарында айқындалған тәртіппен қордың қызметті жоспарлау, мониторингтеу және бағалау жөніндегі ақпараттық жүйесіне енгізіледі.

36. Холдингтік компанияның Директорлар кеңесі өз тобына кіретін барлық заңды тұлғалардағы басқару тиімділігін, ұзақ мерзімді құнның өсуін және орнықты дамуын қамтамасыз етеді. Операциялық тиімділікті арттыру, есептіліктің сапасын жақсарту, корпоративтік мәдениет пен әдептің жақсартылған стандарттары, жан-жақты ашықтық және айқындық, тәуекелдердің азаюы, ішкі бақылаудың тиісті жүйесі холдингтік компанияның тобындағы тиімді басқару нәтижелері болып табылады.

Холдингтік компаниялар өз тобында басқару жүйелерін енгізеді, жұмыс істеп тұруын сүйемелдейді және үнемі жақсартып отырады.

Холдингтік компанияның Директорлар кеңесі акционерлер алдында бүкіл топты тиімді басқару және оның жұмыс істеуі үшін жауапты орган болып табылады және топты басқаруға байланысты шешімдер қабылдайды.

37. Холдингтік компаниядағы корпоративтік басқару жүйесі:

1) топта нақты басқару жүйесінің, аражігі ажыратылған өкілеттіктердің және шешім қабылдау процесінің болуын, функциялар мен процестердің қайталануының болмауын;

2) бірыңғай стандарттарды, саясаттар мен процестерді, оның ішінде жоспарлауға, мониторинг пен бақылауға, нәтижелілікті бағалауға және түзету іс-әрекеттерін қолдануға қатысты бірыңғай тәсілдерді айқындау бөлігінде;

3) топтың қызметіне қатысты сапалы ақпаратқа қол жеткізуді;

4) топтың тәуекелдерін дұрыс басқаруды;

5) Қазақстан Республикасының заңнамасында және қор мен холдингтік компанияның құжаттарында белгіленген талаптарға сәйкестікті қамтамасыз етуді;

6) мүдделі тараптармен өзара іс-қимылды үйлестіруді қамтамасыз етуге тиіс.

38. Холдингтік компанияның тобын басқарудың басқа ықтимал тетіктеріне кейбір функцияларды орталықтандыру кіреді (жоспарлау, қазынашылық, бухгалтерлік есеп, ақпараттық технологиялар, құқықтық қамтамасыз ету, ішкі аудит және өзгелер).

Холдингтік компания топта холдингтік компания жүзеге асыратын басқару мен ұйымдарға өз қызметін жүзеге асыру үшін жедел шешімдер қабылдауда дербестік беру арасындағы теңгерімді қамтамасыз етуге тиіс.

4-тарау. Акционерлердің (қатысушылардың) құқықтары және акционерлерге (қатысушыларға) әділ қарым-қатынас

39. Акционерлердің (қатысушылардың) құқықтарын сақтау қор мен ұйымға инвестициялар тарту үшін негізгі шарт болып табылады. Ұйым акционерлердің (қатысушылардың) құқықтарын іске асыруды қамтамасыз етуге тиіс.

40. Акционерлердің (қатысушылардың) құқықтары, міндеттері мен құзыреті қолданыстағы заңнамаға, құрылтай құжаттарға сәйкес айқындалады және оларда бекітіледі. Акционерлердің (қатысушылардың) құқықтары Қазақстан Республикасының заңнамасында, ұйымның Жарғысында және ақпаратты ашу саласындағы ішкі құжаттарында белгіленген тәртіппен шешім қабылдау үшін жеткілікті ақпаратты уақтылы алуды; акционерлердің (қатысушылардың) жалпы жиналысына қатысуды және өз құзыретінің мәселелері бойынша дауыс беруді; Директорлар кеңесінің (байқау кеңесінің және атқарушы органның) сандық құрамын, өкілеттілік мерзімін айқындауға, оның мүшелерін сайлауға және олардың өкілеттіктерін тоқтатуға, сондай-ақ сыйақы мөлшері мен оны төлеу шарттарын айқындауға қатысуды; айқын және ашық дивидендтік саясаттың негізінде акционерлердің (қатысушылардың) жалпы жиналысының шешімімен айқындалатын мөлшерде және мерзімде дивидендтер алуды қамтиды, бірақ олармен шектелмейді.

41. Акционер (қатысушы) ұйымның құпиялылық және ақпаратты ашу талаптарын ескере отырып, тиісті шешім қабылдау үшін қажет ұйым туралы ақпаратты алу мүмкіндігіне ие.

Ұйымның қызметі туралы ақпаратты ашу инвесторлар тарапынан ұйымның жарғылық капиталына қатысу немесе ұйым акционерлерінің

(қатысушыларының) құрамынан шығу негізделген шешім қабылдауға жәрдемдесуге тиіс.

42. Ұйым Қазақстан Республикасының заңнамасында, Жарғыда, сондай-ақ ұйымның басқа да ішкі құжаттарында көзделген тәртіппен акционерлердің (қатысушылардың) мүдделерін қозғайтын өз қызметі туралы ақпаратты өз акционерлерінің (қатысушыларының) назарына жеткізеді. Акционерлерге (қатысушыларға) ақпаратты ашу тәртібі мен арналары ақпараттық саясатта немесе ұйым туралы ақпаратты ашу мәселелерін регламенттейтін өзге де құжатта айқындалған. Акцияларына қор биржасында баға белгіленетін ұйым листинг қағидаларына сәйкес ақпаратты қосымша ашады.

Ұйым акционерлерге (қатысушыларға) және инвесторларға ынтымақтастықтың кез келген нысандары мен шарттары, Үкіметпен және мемлекеттік органдармен келісімдер, әріптестік туралы ақпаратты ашуға тиіс.

43. Акционерлер (қатысушылар) акционерлердің (қатысушылардың) жалпы жиналыстарына қатысу арқылы ұйымды басқаруға қатысу жөніндегі өз құқықтарын іске асырады. Акционерлердің (қатысушылардың) жалпы жиналыстары жылдық және кезектен тыс болып бөлінеді.

Жалғыз акционері (қатысушысы) бар ұйымдарда акционерлердің (қатысушылардың) жалпы жиналысы өткізілмейді. Қазақстан Республикасының заңнамасында және ұйымның Жарғысында акционерлердің жалпы жиналысының құзыретіне жатқызылған мәселелер бойынша шешімдерді осындай акционер жеке-дара қабылдайды және жазбаша түрде ресімделуге жатады.

44. Акционер (қатысушы) жыл қызметінің қорытындыларын шығару және өз құзыретінің мәселелері бойынша шешімдер қабылдау үшін Директорлар кеңесімен және атқарушы органмен (байқау кеңесімен және/немесе атқарушы органмен) отырыстар (бұдан әрі – Директорлар кеңесін тыңдау) өткізеді. Акционер (қатысушы) өз құзыреті шеңберінде ұйым қызметінің мәселелерін талқылау үшін Директорлар кеңесінің (байқау кеңесінің және/немесе атқарушы органның) төрағасымен жыл бойы тұрақты кездесулер де өткізеді.

Акционерлердің (қатысушылардың) жалпы жиналысын өткізу күні мен уақыты жиналысқа қатысуға құқығы бар адамдардың неғұрлым көп саны не бірауыздан шешім қабылдауды талап ететін мәселелерге қатысты барлық адамдар қатыса алатындай етіп белгіленеді.

45. Акционерлердің (қатысушылардың) жалпы жиналысы өткізілгенге дейін акционерлерге (қатысушыларға) берілетін ақпараттар мен материалдар/Директорлар кеңесін тыңдау, сондай-ақ оны беру тәртібі талқылауға шығарылатын мәселелердің нақты құрылған мәселелерінің толық тізбесі бар талқыланатын мәселелердің мәні, шешім қабылдауға (қабылдамауға) байланысты кездесетін тәуекелдер туралы барынша толық пайымдауды, қызықтыратын сұрақтарға жауаптар алуды және күн тәртібіндегі мәселелер бойынша негіздемелі шешімдер қабылдау мүмкіндігін қамтамасыз етуі қажет.

Күн тәртібінің мәселелері барынша нақты болуы және оларды әртүрлі түсіндіру мүмкіндігі болмауы қажет. Күн тәртібінен "әртүрлі", "өзге", "басқа" және т. б. тұжырымдары бар сұрақтар алынып тасталады. Акционерлердің (қатысушылардың) жалпы жиналысында ұйым әрбір жеке мәселе бойынша жеке шешім ұсынуы қажет. Акционерлердің (қатысушылардың) жалпы

жиналысының күн тәртібіне белгіленген тәртіппен ұсыныстар енгізу, сондай-ақ акционерлердің (қатысушылардың) жалпы жиналысын кезектен тыс шақыруын талап ету туралы акционерлердің құқықтары нақты негізделген жағдайда жеңіл іске асырылатын болуы қажет.

46. Акционерлердің (қатысушылардың) жалпы жиналысына Директорлар кеңесін тыңдауға дайындық кезеңінде ұйым акционерлерге (қатысушыларға) күн тәртібі және материалдар бойынша сұрақтар қою мүмкіндігін қамтамасыз ететін қажетті ұйымдық және техникалық жағдайлар жасағаны жөн. Ұйымға лауазымды тұлғалардың, корпоративтік хатшының немесе оның функциясын жүзеге асыратын адамның және ұйым қызметкерлерінің акционерлермен (қатысушылармен) және инвесторлармен өзара іс-қимылы, сондай-ақ олардың сұрауларына жауаптар беру тәртібі бойынша өкілеттіктері бекітілуі қажет.

47. Корпоративтік хатшы немесе оның функциясын жүзеге асыратын адам акционерлерден (қатысушылардан) түскен сұрақтардың мониторингін жүзеге асырады және акционерлердің (қатысушылардың) жалпы жиналысын өткізу рәсімдерінің бөлігінде жауаптар береді, акционерлердің (қатысушылардың) жалпы жиналысына қатысу және онда дауыс беру тәртібі бөлігінде, сондай-ақ егер ұйымның ішкі құжаттарында бұлар айқындалған болса, басқа да мәселелер бойынша Қазақстан Республикасы заңнамасының және ұйымның құжаттарының ережелерін түсіндіреді.

48. Қор биржасында акцияларының бағасы белгіленетін ұйымдарда инвесторлармен байланысты қолдау, акционерлердің сұрақтарына уақтылы және сапалы жауаптар берілуін қамтамасыз ету үшін инвесторлармен жұмыс жөніндегі арнайы бөлімдер құру ұсынылады.

49. Ұйымның қызметі туралы барлық акционерлерге (қатысушыларға) бір мезгілде ақпарат беру мақсатында оларға тең қатынасты қамтамасыз ету үшін акционерлер (қатысушылар) қаржылық есептілік депозитарийінің интернет-ресурсында ақпарат жариялайды.

Ақпаратты ашу жөніндегі талаптар ұйымға артық әкімшілік ауыртпалық немесе негізсіз шығыстар жүктемеуге тиіс.

50. Акционерлердің (қатысушылардың) жалпы жиналысының күн тәртібі бойынша тиісті материалдарды құпия ақпаратты қорғауды қамтамасыз етуді ескере отырып, акционерлермен (қатысушылармен) және инвесторлармен өзара іс-қимыл жасауға жауапты тұлғалардың байланыс ақпаратын (телефон, электрондық пошта мекенжайы) көрсете отырып, ұйымның интернет-ресурсында орналастыру ұсынылады.

Акционерлердің (қатысушылардың) жалпы жиналысында дауыс беру процесі ұйым жарғысының ережелерін ескере отырып, дауыс берудің барлық мүмкін тәсілдерін пайдалана отырып, акционер (қатысушы) үшін барынша қарапайым және ыңғайлы.

51. Акционерлердің (қатысушылардың) жалпы жиналысын өткізу тәртібі барлық акционерлерге (қатысушыларға) акционерлердің (қатысушылардың) жалпы жиналысына қатысу құқықтарын іске асырудың тең мүмкіндігін қамтамасыз етеді. Акционер (қатысушы) акционерлердің (қатысушылардың) жеке өзі немесе жеке қатысуынсыз өткізілетін бетпе-бет жиналысында (акционер (қатысушы) өз өкіліне жеке өзі берген сенімхат бойынша) дауыс бере алады. Қазақстан Республикасының заңнамасына немесе шартқа сәйкес акционердің

атынан сенімхатсыз әрекет етуге немесе оның мүдделерін білдіруге құқығы бар тұлға үшін акционерлердің (қатысушылардың) жалпы жиналысына қатысуға және қаралатын мәселелер бойынша дауыс беруге сенімхат талап етілмейді.

52. Ұйымда акционерлердің (қатысушылардың) жалпы жиналысының жұмыс регламенті әзірленеді, онда акционерлердің (қатысушылардың) жалпы жиналысын өткізу тәртібі айқындалады, онда күн тәртібіндегі мәселелерді тиісінше талқылау және шешімдер қабылдау, лауазымды адамдардың сөз сөйлеуі және өзге де мәселелер көзделеді.

Ұйым акционерлерінің (қатысушыларының) жалпы жиналысының маңыздылығы ұйымды басқаруға қатысатын барлық лауазымды тұлғалардың міндетті түрде қатысуын (шақырылған жағдайда) көздейді.

Тіркеу уақыты барлық акционерлердің (олардың өкілдерінің) тіркелуі үшін жеткілікті болуы тиіс, бұл ретте тіркеуден өтпеген акционерлер кворумды айқындау кезінде есепке алынбайды және дауыс беруге қатыса алмайды.

Дауыстарды жинау және санау рәсімі барынша қарапайым және ашық, акционерлер дауыс беру нәтижелерін қандай да бір бұрмалау мүмкіндігін жоққа шығаруға сенімді болуға тиіс. Ұйым дауыстардың дұрыс берілуін және тіркелуін қамтамасыз етуі керек.

53. Акционерлердің (қатысушылардың) жалпы жиналысының төрағасы акционерлердің (қатысушылардың) сұрақтарға тікелей отырыс барысында жауап алуына ұмтылуға тиіс. Егер сұрақтардың күрделілігі оларға дереу жауап беруге мүмкіндік бермеген жағдайда, олар қойылған тұлға (тұлғалар) қойылған сұрақтарға акционерлердің (қатысушылардың) жалпы жиналысы аяқталғаннан кейін қысқа мерзімде жазбаша жауаптар береді.

54. Ұйымдардың тұрақтылығы мен орнықтылығын қамтамасыз ету мақсатында институционалдық инвесторлар ұйымдарда акцияларды (қатысу үлестерін) сатып алған жағдайда, сенім білдірілген тұлға ретінде әрекет ететін институционалдық инвесторлар өздерінің корпоративтік басқару саясатын және инвестордың компаниясында шешім қабылдаудың қолданыстағы рәсімдерін қоса алғанда, олардың инвестициялық қызметті жүзеге асыру регламентін ашуға тиіс.

Сенімді тұлға ретінде әрекет ететін институционалдық инвесторлар өздері жүзеге асырған инвестицияларға қатысты меншік құқығына әсер етуі мүмкін елеулі мүдделер қақтығысын қалай шешетіні туралы хабарлауы керек.

Институционалдық инвестор деп Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес инвестицияларды жүзеге асыру мақсатында қаражат тартатын заңды тұлға, мысалы, кейіннен түрлі қаржы құралдарына (сақтандыру және зейнетақы қорлары, инвестициялық компаниялар) инвестициялау үшін халықтың, компаниялардың немесе кәсіпорындардың бос қаражатын жинақтайтын ірі қаржы ұйымдары түсініледі.

55. Ұйымдарда акционерлердің жалпы жиналысы (жалғыз акционер) қатысушы (жалғыз қатысушы) бекітетін Директорлар кеңесінің (байқау кеңесінің және/немесе атқарушы органның) сыйақысын сайлаудың және белгілеудің ашық тәртібі айқындалған.

56. Акционерлердің (қатысушылардың) дивидендтерді төлеу шарттары мен тәртібіне қатысты ақпаратқа қолжетімділігі болуы қажет, сондай-ақ дивидендтер төлеу кезінде ұйымның қаржылық жағдайы туралы дұрыс ақпаратпен

қамтамасыз етілуі қажет. Осы мақсаттарда акционерлердің (жалғыз акционер)/қатысушылардың (жалғыз қатысушы) жалпы жиналысы барлық акционерлер/қатысушылар үшін қолжетімділікті қамтамасыз ете отырып, дивиденд саясатын бекітуі қажет. Холдингтік компанияда ұйымдар тобының құрылымында бірнеше акционерлердің/қатысушылардың болуы ерекшелігін ескере отырып әзірленетін топқа арналған бірыңғай дивиденд саясаты болуы қажет. Бірнеше акционерлері (қатысушылары) бар ұйымдарда акционерлердің (қатысушылардың) жалпы жиналысы бекітетін өзге дивиденд саясаты қабылданады.

57. Ұйымда миноритарлық акционерлерді (қатысушыларды) қоса алғанда, бірнеше акционер (қатысушы) болған жағдайда корпоративтік басқару жүйесі барлық акционерлерге (қатысушыларға) әділ қарым-қатынасты және олардың құқықтарын іске асыруды қамтамасыз етуге тиіс, ол ұйымның Жарғысында бекітілуге тиіс.

Барлық акционерлерге (қатысушыларға) тең және әділ қарым-қатынастарды қамтамасыз ету ұйымның беделіне, оның инвестициялық тартымдылығына әсер етеді және ұйым құнының өсуіне мүмкіндік береді.

Акционерлердің (қатысушылардың) жалпы жиналысын өткізу тәртібі мен рәсімдері барлық акционерлерге (қатысушыларға) тең қарым-қатынасты қамтамасыз етуі қажет. Корпоративтік рәсімдер дауыс беру рәсімдерін негізсіз күрделендірмеуі немесе шығыстармен ауыртпалық салмауы қажет.

Ұйымда елу және одан көп пайыз дауыс беретін акциялары (қатысу үлестері) бар немесе ұйыммен және/немесе өзге де акционерлермен (қатысушылармен) жасалған келісімдер күшінде шешімдер қабылдау құқығы бар акционері (қатысушысы) болған жағдайда, осындай акционердің (қатысушының) пайдасына қаржы қаражатын қайта бөлу дивидендтік төлемдер арқылы жүзеге асырылуы қажет. Елу және одан көп пайыз дауыс беретін акциялары (қатысу үлестері) тиесілі акционердің (қатысушының) пайдасына ұйымның қаражатын қайта бөлудің басқа тетіктері болған жағдайда, олар ұйымның ішкі құжаттарымен бекітілуі және барлық акционерлерге ашылған болуы қажет.

5-тарау. Директорлар кеңесінің және атқарушы органның тиімділігі

58. Директорлар кеңесі акционерлердің жалпы жиналысына есеп беретін, ұйымға стратегиялық басшылықты және атқарушы органның қызметін бақылауды қамтамасыз ететін басқару органы болып табылады. сондай-ақ осы кодекстің барлық ережелерінің енгізілуін қамтамасыз етеді.

Атқарушы орган Директорлар кеңесіне есеп береді, ұйымның күнделікті қызметіне басшылықты жүзеге асырады және оның даму жоспарына, іс-шаралар жоспарына және акционерлердің жалпы жиналысы мен Директорлар кеңесі қабылдаған шешімдерге сәйкестігін қамтамасыз етеді.

Директорлар кеңесі мен атқарушы орган ынтымақтаса отырып өзара іс-қимыл жасайды, ұйымның мүдделерінде әрекет етеді және орнықты даму мен барлық акционерлерге әділ қарым-қатынас қағидаттарының негізінде шешім қабылдайды.

Директорлар кеңесі мен атқарушы орган қордың немесе ұйымның ұзақ мерзімді құнын арттыруды және олардың орнықты дамуын қамтамасыз етуге тиіс.

59. Директорлар кеңесіне ұйымды басқару және атқарушы органның қызметін бақылау үшін жеткілікті өкілеттіктер беріледі, өз функцияларын Жарғыға сәйкес орындайды және мынадай мәселелерге:

- 1) даму жоспарын айқындауға (бағыттар мен нәтижелер) және ESG мақсаттарын интеграциялауға;
- 2) іс-шаралар жоспарының қызметтің негізгі көрсеткіштерін қоюға және оны мониторингтеуге;
- 3) тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесінің тиімді жұмыс істеуін ұйымдастыруға және оны қадағалауға;
- 4) Директорлар кеңесі құзыретінің шеңберінде ірі инвестициялық жобаларды және басқа да негізгі стратегиялық жобаларды бекітуге және олардың тиімді іске асырылуының мониторингіне;
- 5) атқарушы орган басшысын және мүшелерін сайлауға, оларға сыйақы беруге, олардың сабақтастығын жоспарлауға және қызметін қадағалауға;
- 6) корпоративтік басқаруға және әдепке;
- 7) ұйымда осы кодекстің ережелерін және қордың корпоративтік стандарттарын сақтауға ерекше назар аударады.

60. Директорлар кеңесінің мүшелері өздерінің міндеттерін тиісінше орындайды, ұйымның ұзақ мерзімді құнының өсуін және орнықты дамуын қамтамасыз етеді. Ұйымның Директорлар кеңесі акционерлерге есеп береді. Бұл есептілік акционерлердің жалпы жиналысы тетігі арқылы іске асырылады.

Директорлар кеңесінің мүшелері өздерінің функционалдық міндеттерін орындайды және өз қызметінде мынадай қағидаттарды ұстанады:

1) өз өкілеттіктері шегінде әрекет ету – Директорлар кеңесінің мүшелері шешімдер қабылдайды және Жарғыда бекітілген өз өкілеттіктері шегінде әрекет етеді;

2) Директорлар кеңесінің, оның комитеттерінің отырыстарына қатысу және оларға дайындалу үшін жеткілікті уақыт бөлу – Директорлар кеңесі мүшесінің төрт заңды тұлғадан артық Директорлар кеңесі мүшесінің лауазымын бір мезгілде атқаруына жол берілмейді, Директорлар кеңесінің төрағасы лауазымын бір мезгілде екі заңды тұлғада ғана атқаруға жол беріледі (Директорлар кеңесі мүшесінің өзге заңды тұлғаларда лауазымдарға орналасуына Директорлар кеңесінің мақұлдауын алғаннан кейін жол беріледі);

3) ұйымның ұзақ мерзімді құнының өсуіне және орнықты дамуына ықпал ету – Директорлар кеңесінің мүшелері ұйымның мүддесі үшін және барлық акционерлерге әділ қарым-қатынас пен орнықты даму қағидаттарын ескере отырып әрекет етеді; Директорлар кеңесі мүшелерінің шешімдері мен

іс-қимылдарының әсерін мынадай мәселелер арқылы айқындауға болады: ұзақ мерзімді кезеңде шешімнің іс-қимылдың салдары қандай; ұйым қызметінің қоғамға және қоршаған ортаға әсері қандай; барлық акционерлерге әділ қарым-қатынас қамтамасыз етіле ме; ұйымның беделіне әсері және іскерлік әдептің жоғары стандарттары; мүдделі тараптардың мүдделеріне әсері (аталған мәселелер тізбесінің қажеттілігі шамалы, бірақ толық емес).

4) іскерлік әдептің жоғары стандарттарын сақтау – Директорлар кеңесінің мүшелері өз іс-қимылдарында, шешімдерінде және мінез-құлқында іскерлік әдептің жоғары стандарттарына сәйкес келеді және қор мен ұйымның жұмыскерлері үшін үлгі (мысал) болады;

5) мүдделер қақтығысын болдырмау – Директорлар кеңесінің мүшесі өзінің жеке мүдделілігі өзінің Директорлар кеңесі мүшесінің міндеттерін тиісінше орындауына әсер етуі мүмкін жағдайлардың туындауына жол бермейді; шешімдердің бейтарап қабылдануына әсер ететін немесе әсер етуі мүмкін мүдделер қақтығысы бар жағдайлар туындаған кезде Директорлар кеңесінің мүшелері бұл туралы Директорлар кеңесінің төрағасына алдын ала хабарлайды және мұндай шешімдерді талқылауға және қабылдауға қатыспайды; бұл талап Директорлар кеңесі мүшесінің міндеттерін тиісінше орындауға тікелей немесе жанама әсер ететін Директорлар кеңесі мүшесінің басқа іс-қимылына да қатысты (мысалы, Директорлар кеңесі мүшесінің басқа заңды тұлғалардың қызметіне қатысуы, әріптестер мен бәсекелестерден акциялар/қатысу үлестерін және өзге де мүлікті сатып алу, ақпарат пен мүмкіндіктерге қол жеткізу);

6) тиісті орындылықпен, біліктілікпен және парасаттылықпен әрекет ету – Директорлар кеңесінің мүшелеріне заңнама, корпоративтік басқару, тәуекелдерді басқару, қаржы және аудит, орнықты даму, ұйым қызметінің саласын және ерекшеліктерін білу сияқты бағыттарды қоса алғанда, Директорлар кеңесінің құзыреттері және Директорлар кеңесі мен комитеттердегі өз міндеттерін орындау бөлігінде өз білімдерін тұрақты негізде арттыру ұсынылады; ұйым қызметінің өзекті мәселелерін түсіну мақсатында Директорлар кеңесінің мүшелері ұйымның негізгі объектілеріне үнемі барып, жұмыскерлермен кездесулер өткізеді.

61. Директорлар кеңесінің мүшелері акционер (акционерлер) алдындағы сенімгерлік міндеттерді және қабылданған шешімдерді, өз қызметінің тиімділігін, әрекетін және/немесе әрекетсіздігін қоса алғанда, Директорлар кеңесі мүшесінің міндеттерін орындауға дербес жауапты болады. Әртүрлі пікірлер болған кезде Директорлар кеңесінің төрағасы ұйымның мүдделеріне сай шешім қабылдау үшін Директорлар кеңесінің жекелеген мүшелері айтатын барлық қолайлы нұсқалар мен ұсыныстарды қарауды қамтамасыз етеді.

62. Директорлар кеңесі акционерлерге ұйым қызметінің нәтижелері үшін есеп береді. Директорлар кеңесінің төрағасы акционерлердің жыл сайынғы жалпы жиналысында (тыңдауда) акционерлерге (қатысушыларға) Директорлар кеңесінің есебін ұсынады, онда Директорлар кеңесінің және оның комитеттерінің есепті кезеңдегі қызметінің қорытындылары, Директорлар кеңесінің ұйымның ұзақ мерзімді құнының өсуі мен орнықты дамуы бойынша қабылдаған шаралары, тәуекелдің негізгі факторлары, елеулі оқиғалар, қаралған мәселелер, отырыстардың саны, отырыстардың нысаны, қатысулар көрсетіледі, сондай-ақ басқа маңызды ақпарат – Директорлар кеңесінің есебі ұйымның жылдық есебінің құрамына енгізіледі.

Директорлар кеңесі жыл сайын акционерлер алдында осы кодекс нормаларының сақталуы туралы есеп береді.

Ірі акционерлер (жалғыз акционер) даму жоспарының мәселелерін, атқарушы органның бірінші басшысын сайлауды және ұйымның ұзақ мерзімді құнының өсуіне және орнықты дамуына әсер ететін басқа аспектілерді талқылау

үшін төрағамен және Директорлар кеңесінің мүшелерімен қосымша отырыстар өткізеді. Мұндай отырыстар алдын ала жоспарланып, бекітілген рәсімдерге сәйкес өткізіледі.

63. Директорлар кеңесі мен оның комитеттерінде ұйымның мүддесі үшін және барлық акционерлерге әділ көзқарасты ескере отырып, тәуелсіз, объективті және тиімді шешімдер қабылдауды қамтамасыз ететін дағдылар, тәжірибе мен білім тепе-теңдігі сақталады.

64. Директорлар кеңесінің құрамында ESG қағидаттарына сәйкес ұзақ мерзімді құнды арттыру үшін тұлғалық сипаттамалары, жасы және гендерлік құрамы бойынша жеткілікті әртүрлілікті қамтамасыз ету ұсынылады.

Ұйымдардың Директорлар кеңесі құрамындағы әйелдердің ұсынылатын саны Директорлар кеңесі мүшелерінің жалпы санының кемінде отыз пайызын құрайды.

65. Директорлар кеңесінің құрамына қабылданатын шешімдердің тәуелсіздігін және барлық акционерлерге әділ қарым-қатынасты қамтамасыз ету үшін жеткілікті мөлшерде тәуелсіз директорлар кіреді. Компанияның Директорлар кеңесі құрамындағы тәуелсіз директорлардың ұсынылатын саны Директорлар кеңесі мүшелерінің жалпы санының елу пайызына дейін құрайды.

66. Директорлар кеңесінің тәуелсіз директорлар қатарынан тәуелсіз бас директорды сайлауы ұсынылады.

Тәуелсіз бас директордың негізгі функциялары:

- 1) Директорлар кеңесі төрағасының кеңесшісі болуды және ол айқындайтын мақсаттарды жеткізуде оған қолдау көрсетуді;
- 2) Директорлар кеңесі төрағасының қызметін бағалауды;
- 3) Директорлар кеңесі төрағасының сабақтастығын жоспарлауды;
- 4) акционерлер, атқарушы орган, Директорлар кеңесінің төрағасы және басқа директорлар арасында келіспеушіліктер туындаған жағдайда келіспеушіліктерді шешуге делдал ретінде қатысуды қамтиды.

67. Акционерлердің жалпы жиналысы кандидаттардың құзыретін, дағдыларын, жетістіктерін, іскерлік беделі мен кәсіби тәжірибесін ескере отырып, айқын және ашық рәсімдердің негізінде Директорлар кеңесінің мүшелерін сайлайды. Директорлар кеңесінің жекелеген мүшелерін немесе оның толық құрамын жаңа мерзімге қайта сайлау кезінде олардың ұйымның Директорлар кеңесі қызметінің тиімділігіне қосқан үлесі назарға алынады.

68. Барлық дауыс беретін акциялары қорға тиесілі компанияларда Директорлар кеңесінің мүшелерін сайлау процесіне қатысты мынадай ерекшеліктер бар:

- 1) Директорлар кеңесінің төрағасы жалғыз акционердің шешімімен сайланады;

2) Директорлар кеңесінің құрамына кандидаттарды іздеу және іріктеу процесін қор компанияның Директорлар кеңесі төрағасымен және Директорлар кеңесі Тағайындау және сыйақы комитетінің төрағасымен бірлесіп жүзеге асырады.

69. Директорлар кеңесі мүшелерінің өкілеттілік мерзімі бүкіл Директорлар кеңесінің өкілеттіктері мерзіміне сәйкес келеді және акционерлердің жалпы жиналысы Директорлар кеңесінің жаңа құрамын сайлау бойынша шешім қабылдаған сәтте аяқталады.

Директорлар кеңесінің мүшелері үш жылға дейінгі мерзімге сайланады, кейіннен қызметінің қанағаттанарлық нәтижелері жағдайында тағы да үш жыл мерзімге қайта сайлануы мүмкін.

Директорлар кеңесінің құрамына қатарынан алты жылдан астам мерзімге (мысалы, үш жылдық екі мерзім) сайланудың кез келген мерзімі Директорлар кеңесінің құрамын сапалық жағынан жаңарту қажеттілігі ескеріле отырып, ерекше қаралуға тиіс.

Тәуелсіз директор Директорлар кеңесіне қатарынан тоғыз жылдан астам сайлана алмайды. Ерекше жағдайларда тоғыз жылға дейінгі мерзімге сайлануға жол беріледі. Тәуелсіз директорды Директорлар кеңесіне сайлау Директорлар кеңесінің осы мүшесін сайлаудың қажеттілігін және осы фактордың шешімдер қабылдау тәуелсіздігіне әсерін егжей-тегжейлі түсіндірумен жыл сайын жүргізілуге тиіс.

Бір де бір адам өзінің тағайындалуымен, сайлануымен және қайта сайлануымен байланысты шешімдер қабылдауға қатыспауға тиіс.

70. Директорлар кеңесінің өз функцияларын орындауына және ұйымның ұзақ мерзімді құнын өсіруді және орнықты дамуды қамтамасыз ету үшін қажетті білімі, дағдысы және тәжірибесі бар, сондай-ақ мінсіз іскерлік және жеке беделі бар адамдар Директорлар кеңесінің құрамына кіреді.

71. Директорлар кеңесінің құрамына үміткерлерді іріктеу кезінде мыналар назарға алынады:

- 1) басшылық лауазымдардағы жұмыс тәжірибесі;
- 2) Директорлар кеңесінің мүшесі ретіндегі жұмыс тәжірибесі;
- 3) жұмыс өтілі;
- 4) халықаралық сертификаттардың болуын қоса алғанда, білімі, мамандығы;
- 5) бағыттар мен салалар бойынша құзыреттердің болуы (салалар активтер портфеліне байланысты өзгеруі мүмкін);
- 6) іскерлік беделі;
- 7) ұйымның Директорлар кеңесінің құрамына сайланған жағдайда тікелей немесе ықтимал мүдделер қақтығысының болуы назарға алынады.

72. Директорлар кеңесінің сандық құрамы қызмет ауқымын, бизнес қажеттіліктерін, ағымдағы міндеттерді, даму жоспарын және қаржылық мүмкіндіктерді ескере отырып, жеке-дара белгіленеді. Директорлар кеңесі мүшелерінің саны комитеттердің қажетті санын құруға мүмкіндік беруге тиіс. Компанияларда Директорлар кеңесінің сандық құрамы жетіден бастап он бірге дейінгі адам санын құрайды.

73. Директорлар кеңесінің құрамы теңгерімделген, бұл Директорлар кеңесі мүшелерінің (акционерлер өкілдерінің, тәуелсіз директорлардың, атқарушы орган басшысының) ұйым мүддесінде және акционерлерге әділ қарым-қатынасты ескере отырып, шешімдер қабылдауды қамтамасыз ететін үйлесімін білдіреді.

Қордың және ұйымның директорлар кеңесін тарта отырып директорлар кеңесінің мүшелерін іріктеудің ашық процесі қамтамасыз етіледі. Объективті өлшемдер бойынша және Директорлар кеңесі құрамының қажетті әртүрлілігін ескере отырып, үміткерлерді іздеу және сайлау өткізіледі.

Директорлар кеңесінің барлық құрамы өкілеттіктерінің және жеке мүшелерінің өкілеттіктерінің толық мерзімі өткенге дейін іздеу және іріктеу процесі өткізілуі қажет.

74. Директорлар кеңесінің барлық құрамын немесе жекелеген мүшелерін сайлау туралы мәселеге ірі акционер (қатысушы) немесе ұйымның Директорлар кеңесі арқылы Тағайындау және сыйақы комитеті белгіленген тәртіппен бастамашылық жасай алады.

Бағыттар мен салалар бойынша Директорлар кеңесі мүшелерінің құзыретінің үлгісі

Критерий	Қажетті білім	Директор Х	Директор Y
Құзырет	Стратегия		
	Тәуекелдер және аудит		
	Құқықтану		
	Корпоративтік басқару		
	Инвестициялар		
	Экономика және қаржы		
	Адами ресурстарды басқару		
	Инновациялар		
Сала	Телекоммуникациялар		
	Мұнай және газ		
	Энергетика		
	Көлік		
	Тау-кен металлургиясы		
	Машина жасау		
	Жылжымайтын мүлік		

75. Жүз пайыз акциясы қорға тиесілі компанияларда Директорлар кеңесінің мүшелерін іздеудің және сайлаудың мынадай процесі бар:

1) қор компанияның Директорлар кеңесінің төрағасымен, компанияның Директорлар кеңесінің Тағайындау және сыйақы комитетінің төрағасымен бірлесіп дайындық пен жоспарлауды өткізеді: компаниялардың міндеттерін ескере отырып, Директорлар кеңесіндегі қажетті құзыреттер мен дағды жиынын талдау және айқындау;

2) дербес немесе рекрутингтік ұйымды тарта отырып, үміткерлерді іздеу арнасын айқындайды;

3) үміткерлерді іздеуді жүзеге асырады;

4) үміткерлерді іріктеуді жүргізеді: үміткерлер бойынша бағалау, сұхбат және ұсыныстар дайындау (компаниялардың Директорлар кеңесінің мүшесіне үміткерлер қордың Директорлар кеңесінің Тағайындау және сыйақы комитетінің кемінде бір мүшесімен талқыланады);

5) жалғыз акционердің шешім қабылдауы;

6) компанияның интернет-ресурсында ақпарат жариялау, баспасөз релизі.

Холдингтік компаниялар өз тобында ұқсас процесті пайдаланады.

Бірнеше акционері бар ұйымдарда Директорлар кеңесінің мүшелерін және Директорлар кеңесінің төрағасын сайлау процесі Акционерлік қоғамдар туралы заңда және ұйымның Жарғысында айқындалған тәртіппен жүзеге асырылады. Көрсетілген ұйымдарда Директорлар кеңесінің құрамын, қажетті дағдысы мен

құзыретін айқындауға ұйымның Директорлар кеңесінің Тағайындау және сыйақы комитетін тарту және Директорлар кеңесінің құрамына үміткерлерді тарту ұсынылады.

76. Директорлар кеңесінің құрамына тәуелсіз директорлар сайланады. Жекелеген акционерлердің, атқарушы органның және басқа да мүдделі тараптардың ықпалынан еркін, тәуелсіз және объективті шешімдер қабылдау үшін жеткілікті кәсібилігі мен дербестігі бар адам тәуелсіз директор деп танылады.

77. Тәуелсіз директордың тәуелсіздігіне нұқсан келтіруі мүмкін мынадай жағдайларды ескеру ұсынылады:

1) соңғы үш жыл ішінде компанияның немесе топтың қызметкері болып табылатынын немесе болғанын;

2) соңғы үш жыл ішінде компаниямен материалдық іскерлік қатынастарды тікелей ұстанатын не органның әріптесі, акционері, директоры немесе бас менеджері ретінде осындай қатынасы бар немесе болғанын;

3) директордың сыйақысынан басқа компаниядан қосымша сыйақы алғанын немесе алатынын, компанияның акциялар опционына немесе қызмет нәтижелерін ескере отырып төлем схемасына қатысатынын немесе компанияның зейнетақы схемасына қатысушы болып табылатынын;

4) Директорлар кеңесінде мүшелікке ие болуын немесе басқа компанияларға немесе органдарға қатысу арқылы басқа директорлармен байланысының болуын;

5) ірі акционер екенін;

6) Директорлар кеңесінде алғашқы тағайындалған кезден бастап тоғыз жылдан астам жұмыс істегенін назарға алу ұсынылады.

Осы немесе басқа да тиісті мән-жайлар қолданылып, соған қарамастан Директорлар кеңесі тәуелсіз директорды тәуелсіз деп санаса, онда нақты түсініктеме берілуге тиіс.

78. Тәуелсіз директорлар мүдделер қақтығысы болуы мүмкін мәселелерді (қаржылық және қаржылық емес есептілікті дайындау, оған қатысты мүдделілік бар мәмілелерді жасасу, атқарушы органның құрамына үміткерлерді жылжыту, атқарушы органның мүшелеріне сыйақы белгілеу) талқылауға белсенді түрде қатысуы қажет. Тәуелсіз директорларды Директорлар кеңесінің негізгі - Аудит, Тағайындау және сыйақы комитеттерінің төрағалары сайлайды.

Тәуелсіз директор тәуелсіздік мәртебесінің жоғалуы мүмкіндігін қадағалап, мұндай жағдайлар болса, Директорлар кеңесінің төрағасына алдын ала хабарлайды. Директорлар кеңесі мүшесінің тәуелсіздігіне әсер ететін мән-жайлар болған жағдайда Директорлар кеңесінің төрағасы тиісті шешім қабылдау үшін осы ақпаратты акционерлердің назарына дереу жеткізеді.

Қор мен ұйымдар қызметтің үздіксіздігін және Директорлар кеңесі құрамының прогрессивті жаңаруын қолдау үшін Директорлар кеңесі мүшелерінің сабақтастығы жоспарларының болуын қамтамасыз етуі қажет.

79. Директорлар кеңесі Директорлар кеңесіне жаңадан сайланған мүшелер үшін лауазымға кіріспе бағдарламасын және Директорлар кеңесінің әрбір мүшесі үшін кәсіби даму бағдарламасын бекітеді. Корпоративтік хатшы осы бағдарламаның іске асырылуын қамтамасыз етеді.

Лауазымға кірісу процесінде Директорлар кеңесінің мүшелері өздерінің құқықтарымен және міндеттерімен, қызметтің негізгі аспектілерімен және қор мен ұйымның құжаттарымен, оның ішінде ең үлкен тәуекелдермен байланысты құжаттармен танысады.

80. Директорлар кеңесінің төрағасы Директорлар кеңесіне жалпы басшылық ету үшін жауап береді, Директорлар кеңесінің өздерінің негізгі функцияларын толық және тиімді іске асыруын, Директорлар кеңесі мүшелерінің, ірі акционерлер мен атқарушы органның арасында сындарлы диалогтың құрылуын қамтамасыз етеді.

Директорлар кеңесінің төрағасы ұйымның ұзақ мерзімді құнының өсуіне және орнықты дамуына бейімделген, ішкі және сыртқы сын-тегеуріндерге уақтылы және тиісті кәсіби деңгейде ден қоя алатын кәсіпқойлардың бірыңғай командасын құруға ұмтылады.

Директорлар кеңесінің төрағасы рөлін орындау үшін кәсіби біліктілік пен тәжірибеден басқа көшбасшылық, ынталандыра білу, әртүрлі көзқарастар мен тәсілдерді түсіне білу, шиеленіскен жағдайларды шешу дағдылары сияқты арнайы дағдылардың болуы қажет.

81. Директорлар кеңесі төрағасының және ұйымның атқарушы органы басшысының рөлдері мен функциялары нақты бөлініп, Жарғыда бекітілген. Атқарушы органның басшысы Директорлар кеңесінің төрағасы болып сайланбайды.

Директорлар кеңесі төрағасының негізгі функциялары мыналарды қамтиды:

1) Директорлар кеңесінің отырыстарын жоспарлау және күн тәртібін қалыптастыру;

2) Директорлар кеңесі мүшелерінің шешімдер қабылдауы үшін толық әрі өзекті ақпаратты уақтылы алуын қамтамасыз ету;

3) Директорлар кеңесінің назарын стратегиялық мәселелерді қарауға аударуды және Директорлар кеңесінің қарауына жататын ағымдағы (операциялық) сипаттағы мәселелерді азайтуды қамтамасыз ету;

4) күн тәртібіндегі мәселелерді талқылау, жан-жақты және терең қарау, ашық талқылауларды ынталандыру, келісілген шешімдерге қол жеткізу үшін жеткілікті уақыт бөлу арқылы Директорлар кеңесінің отырыстарын өткізудің барынша нәтижелі болуын қамтамасыз ету;

5) негізгі стратегиялық шешімдерді қабылдау кезінде ірі акционерлермен консультацияларды ұйымдастыруды қамтитын акционерлермен тиісті дәрежедегі коммуникация мен өзара іс-қимылды құру;

6) Директорлар кеңесінің және акционерлердің жалпы жиналысының (жалғыз акционердің) қабылдаған шешімдерінің тиісті дәрежеде орындалуына мониторинг пен қадағалауды қамтамасыз ету;

7) корпоративтік қақтығыстар туындаған жағдайда, оларды шешу және олардың ұйым қызметіне жағымсыз әсерін азайту жөнінде шаралар қабылдайды және мұндай жағдайды өз күшімен шешу мүмкіндігі болмаған жағдайда, ірі акционерлерді (жалғыз акционерді) уақтылы хабарландырады.

82. Директорлар кеңесінің төрағасы бір мезгілде қордың басқарма төрағасы бола алмайды.

Директорлар кеңесі қордың жарғысына сәйкес өз құзыреті шегінде қорға және ұйымдарға қатысты мәселелерді қарайды, сондай-ақ Үкімет құзыретінің барлық мәселелерін жалғыз акционер ретінде алдын ала қарайды.

Ұйымдардың Директорлар кеңесін ұйымдар акционерлерінің жалпы жиналысы (жалғыз акционер) сайлайды.

83. Директорлар кеңесі мүшелерінің сыйақы деңгейі ұйымды табысты басқару үшін талап етілетін деңгейдегі Директорлар кеңесінің әрбір мүшесін тарту, ұстап қалу және ынталандыру үшін жеткілікті болады. Бұл ретте ұйым үшін осы адамның Директорлар кеңесінің құрамына қатысуынан күтілетін оң нәтиже назарға алынады. Ұйымның Директорлар кеңесінің Тағайындау және сыйақы комитеті тәуелсіз директорлыққа кандидаттарға берілетін сыйақы мөлшері бойынша ұсыныстар енгізеді.

Ұйымның Директорлар кеңесінің мүшесіне сыйақы белгілеу қор әзірлейтін әдіснамаға сәйкес жүзеге асырылады.

Бұл ретте Директорлар кеңесінің құрамына осы адамның қатысуынан ұйым үшін күтілетін оң нәтиже назарға алынуы қажет. Бірнеше акционерлері бар ұйымдарда Директорлар кеңесі мүшелерінің тиісті сыйақы қағидалары қордың әдіснамасы негізінде әзірленеді және акционерлердің жалпы жиналысы бекітеді. Ұйымның Директорлар кеңесінің Тағайындау және сыйақы комитеті тәуелсіз директорларға кандидаттардың сыйақы мөлшері бойынша ұсыныстар енгізеді.

Төрағаның және Директорлар кеңесінің барлық мүшелерінің сыйақы деңгейлері лауазым шеңберіндегі уақыт шығындары мен міндеттерді қамтиды.

Бір де бір адам өзінің сыйақысына байланысты шешімдер қабылдауға қатыспауға тиіс.

Сыйақы Директорлар кеңесі мүшесінің бүкіл Директорлар кеңесінің және ұйым қызметінің тиімділігін арттыруда күтілетін үлесін әділ көрсетуге тиіс. Сыйақы мөлшерін белгілеу кезінде Директорлар кеңесі мүшелерінің міндеттері, ұйым қызметінің ауқымы, даму жоспарында айқындалатын ұзақ мерзімді мақсаттар мен міндеттер, Директорлар кеңесі қарайтын мәселелердің күрделілігі, ұқсас компаниялардағы сыйақы деңгейі (бенчмаркинг, сыйақыларға шолу) назарға алынады.

84. Директорлар кеңесінің мүшелеріне, әдетте, белгіленген жылдық сыйақы, сондай-ақ Директорлар кеңесіне төрағалық еткені, Директорлар кеңесінің комитеттеріне қатысқаны және төрағалық еткені үшін қосымша сыйақы төленеді. Директорлар кеңесі мүшесінің сыйақысы ұйым қызметінің нәтижелеріне байланысты опциондарды немесе басқа элементтерді қамтымауға тиіс.

Ұйым акционерлерінің (жалғыз акционер) жалпы жиналысы ұйымның Директорлар кеңесінің мүшесіне (мүшелеріне) сыйақы мен шығыстардың өтемақысын төлеу мөлшері мен шарттарын айқындайды.

Қордың Директорлар кеңесінің мемлекеттік қызметшілер болып табылатын мүшелері Директорлар кеңесіне және оның комитеттеріне мүше болғаны үшін жеке сыйақы алмайды.

85. Мәселелерді неғұрлым терең және сапалы пысықтау үшін қордың Директорлар Кеңесі жанынан тұрақты жұмыс істейтін комитеттер құрылады: аудит, тағайындаулар мен сыйақылар, стратегиялар, мамандандырылған комитет. Өзге комитеттер қордың Директорлар кеңесінің қалауы бойынша

құрылуы мүмкін. Стратегия жөніндегі комитет стратегиялық жоспарлау мәселелерін қарастырады, оның басшысы мемлекеттік жоспарлау жөніндегі орталық уәкілетті органның бірінші басшысы болып табылады.

Директорлар кеңесінің комитеттері Директорлар кеңесінің құзыретіне кіретін мәселелерді жан-жақты және мұқият қарауға және аудит, тәуекелдерді басқару, қордың және ұйымдардың сатып алуды жүзеге асыру тәртібін тиісінше және тиімді қолдану, Директорлар кеңесі мен атқарушы органның мүшелерін тағайындау және оларға сыйақы беру, орнықты даму, оның ішінде өндірістік қауіпсіздік және қоршаған ортаны қорғау сияқты бағыттар бойынша қабылданатын шешімдердің сапасын арттыруға ықпал етеді. Комитеттердің болуы Директорлар кеңесінің мүшелерін Директорлар кеңесінің құзыреті шеңберінде қабылданған шешімдер үшін жауапкершіліктен босатпайды.

Комитеттер Директорлар кеңесінің отырысында қаралғанға дейін неғұрлым маңызды мәселелер шеңбері бойынша егжей-тегжейлі талдау жүргізу және ұсынымдар әзірлеу үшін құрылады. Комитеттер қарайтын мәселелер бойынша түпкілікті шешімді Директорлар кеңесі қабылдайды.

Директорлар кеңесі комитеттер құру туралы шешім қабылдайды, олардың дербес және сандық құрамдарын, төрағаларын, өкілеттік мерзімін, сондай-ақ функциялары мен жұмыс тәртібін айқындайды.

86. Комитеттердің құрамына қордың Директорлар кеңесінің мүшелері және нақты комитетте жұмыс істеу үшін қажетті кәсіби білімі бар сарапшылар кіреді.

87. Қордың мамандандырылған комитеті қор тобына кіретін ұйымдар қызметінің қор туралы Заңға сәйкес экономиканың немесе экономиканың жекелеген саласының дамуына әсерін кешенді және объективті талдауды жүзеге асырады. Мамандандырылған комитеттің тұрақты мүшесі-Қазақстан Республикасы Жоғары аудиторлық палатасының өкілі дауыс беру құқығы бар сарапшы болып табылады.

Қордың және ұйымдардың өздеріне бөлінген республикалық бюджет қаражатын, Қазақстан Республикасы Ұлттық қорының қаржы-экономикалық негіздемеге сәйкестігін пайдалануын бақылау, бюджеттік инвестициялардың тиімділігін бағалау Қазақстан Республикасының жоғары аудиторлық палатасының құзыретіне жатады.

Қордың Директорлар кеңесінің қалған комитеттерінің құрамында көпшілігі тәуелсіз директорлар болып табылады.

88. Комитеттер комитетте жұмыс істеу үшін қажетті кәсіби білімі, құзыреті мен дағдылары бар Директорлар кеңесінің мүшелерінен тұрады. Ықтимал мүдделер қақтығысының болуы комитеттер құрамын қалыптастыру кезінде ескерілуі керек. Комитет төрағалары кәсіби құзыреттерімен қатар ұйымдастырушылық және көшбасшылық қасиеттерге, комитет қызметін тиімді ұйымдастыру үшін жақсы коммуникативтік дағдыларға ие.

Директорлар кеңесінің жанынан комитеттер құрылады, олардың құзыретіне аудит, тәуекелдерді басқару, тағайындаулар мен сыйақылар жөніндегі мәселелерді қарау кіреді.

89. Операциялары авариялар мен технологиялық апаттар қаупімен байланысты ұйымдарда (мысалы, өнеркәсіптік компаниялар, авиа және теміржол тасымалы) өндірістік қауіпсіздік комитеттері құрылады. Инвестициялық шешімдер қабылдаудың тиімділігін арттыру мақсатында қаралуы Директорлар

кеңесінің құзыретіне кіретін ұйымның инвестициялық қызметіне байланысты мәселелерді Директорлар кеңесі жанындағы комитеттердің бірінің құзыретіне енгізу ұсынылады. Директорлар кеңесінің құрамына, мөлшеріне және ағымдағы міндеттеріне қарай Стратегия, инвестициялар және өзге де мәселелер жөніндегі комитеттер қызметінің өзге де бағыттары көзделген. Комитет құрамына кемінде үш адам кіреді.

90. Аудит комитетінің құрамына тәуелсіз директорлар кіреді. Комитет білікті сарапшыны тартқан жағдайда, бұл адамның дауыс беру құқығы болмауы тиіс. Сарапшыны тарту туралы шешімді Аудит комитеті қабылдайды және оны тарту мәселесі жыл сайын қызметтің тиімділігі мен тәуелсіздігі тұрғысынан қаралуға тиіс.

Аудит комитеті мүшелерінің бухгалтерлік есеп және аудит, тәуекелдерді басқару, ішкі бақылау саласында терең білімі мен практикалық тәжірибесі болуға міндетті. Аудит комитетінің базалық функцияларына ішкі және сыртқы аудит, қаржылық есептілік, тәуекелдерді ішкі бақылау және басқару, Қазақстан Республикасының заңнамасын, ішкі құжаттарды сақтау мәселелері және директорлар кеңесінің тапсырмасы бойынша өзге де мәселелер кіреді.

91. Тағайындау және сыйақы комитетінің құрамына объективті және тәуелсіз шешімдерді әзірлеу және мүдделі тұлғалардың (акционерлер өкілдерінің, атқарушы орган басшысының, қызметкерлердің және өзге де тұлғалардың) комитет мүшелерінің пайымдауларына ықпалын болдырмау мақсатында тәуелсіз директорлар қатарының көпшілігі кіреді.

Осы комитеттің мүшелері персоналды басқару және оның қызметін бағалау саласында, сондай-ақ корпоративтік басқару саласында терең білімі мен практикалық тәжірибесіне ие болуға міндетті.

Комитет төрағасы Директорлар кеңесінің төрағасы болып табылады.

Комитеттің базалық функцияларына мотивациялық ҚНК тағайындау, қою, қызметін бағалау, сыйақы беру және атқарушы орган басшысының және мүшелерінің сабақтастығын жоспарлау мәселелері, корпоративтік хатшыны тағайындау және сыйақы беру мәселелері, сондай-ақ акционерлердің жалпы жиналысы (жалғыз акционер) осындай өкілеттіктерді берген жағдайларда Директорлар кеңесінің құрамына қатысты көрсетілген мәселелерді қарауға қатысу жатады. Бұл жағдайда Тағайындау және сыйақы комитетінің мүшелері мүдделер қақтығысы жағдайының туындауына жол бермейді және өз мақсатына және/немесе сыйақыға қатысты мәселелерді қарауға қатыспайды.

Тағайындау және сыйақы комитеті персоналдың сыйақы саясатын және онымен байланысты саясатты талдайды, сондай-ақ атқарушы директордың сыйақы саясатын айқындау кезінде оларды назарға ала отырып, ынталандыру және сыйақы шараларын келіседі.

92. Комитет отырыстарына тек комитет мүшелері қатысады. Басқа адамдардың қатысуына комитеттің шақыруы бойынша ғана жол беріледі. Қажет болған жағдайда комитеттер сарапшылар мен кеңесшілерді тартады.

93. Комитеттердің функциялары, өкілеттіктері, құрамы және қызметін ұйымдастыру процесі тиісті ережелерде регламенттелген және Директорлар кеңесі бекіткен. Комитеттер өз жұмыс жоспарын бекітеді (күнтізбелік жыл басталғанға дейін ұсынылады), ол қаралатын мәселелердің тізбесін және

отырыстарды өткізу күндерін көрсете отырып, Директорлар кеңесінің жұмыс жоспарымен келісіледі.

94. Комитеттердің отырыстарын өткізу кезеңділігі жылына кемінде төрт отырысты құрайды. Комитеттердің отырыстары хаттаманы ресімдей отырып, күндізгі нысанда өткізіледі. Комитеттердің отырыстарын өткізуге қолайлы жағдайлар жасау және шығындарды қысқарту мақсатында комитет мүшелерінің техникалық байланыс құралдары арқылы қатысуына жол беріледі.

95. Комитет төрағалары комитеттің қызметі туралы есеп дайындайды және жеке отырыста Директорлар кеңесінің алдында бір жылдағы қызметінің қорытындылары туралы есеп береді. Директорлар кеңесінің төрағасы бір жыл ішінде комитеттерден өз қызметі туралы ақпарат беруді талап етуге құқылы.

96. Директорлар кеңесінің отырыстарын дайындау және өткізу оның қызметінің барынша нәтижелілігіне ықпал етеді. Директорлар кеңесінің мүшелері өз міндеттерін орындау үшін толық, өзекті және уақтылы ақпаратқа қол жеткізе алады.

97. Директорлар кеңесі өз функцияларын тиімді орындау үшін тұрақты отырыстар өткізеді. Директорлар кеңесінің және оның комитеттерінің отырыстарын өткізу дауыс берудің күндізгі немесе сырттай нысаны арқылы жүзеге асырылады, бұл ретте сырттай дауыс беру нысаны бар отырыстардың саны барынша азайтылуға тиіс. Маңызды және стратегиялық сипаттағы мәселелер бойынша шешімдерді қарау және қабылдау Директорлар кеңесінің отырыстарында ғана дауыс берудің күндізгі нысанымен жүзеге асырылады.

98. Директорлар кеңесінің және оның комитеттерінің отырыстарын талқылау қорытындылары мен қабылданған шешімдерді толық көлемде көрсете отырып, корпоративтік хатшы тиісінше хаттама жүргізеді.

Директорлар Кеңесінің отырыстары күнтізбелік жыл басталғанға дейін бекітілетін, қаралатын мәселелердің тізбесін және күндерді көрсете отырып, отырыстарды өткізу графигін қамтитын жұмыс жоспарына сәйкес өткізіледі.

99. Директорлар кеңесінің отырыстарын өткізудің ұсынылатын кезеңділігі жылына сегізден он екіге дейінгі отырысты құрайды. Мұқият және толыққанды талқылауды және уақтылы және сапалы шешімдер қабылдауды қамтамасыз ету үшін жыл бойы қарауға жоспарланған мәселелер санын біркелкі бөлу ұсынылады.

Директорлар кеңесі ұйымның құжаттарында белгіленген Директорлар кеңесінің отырыстарын дайындау және өткізу жөніндегі рәсімдерді сақтауға тиіс.

100. Директорлар кеңесінің отырыстарына материалдар, егер жарғыда өзге мерзімдер белгіленбесе, алдын ала – кемінде күнтізбелік жеті күн бұрын, ал ұйымның жарғысында айқындалатын неғұрлым маңызды мәселелер бойынша – кемінде он бес жұмыс күні бұрын жіберіледі. Маңызды мәселелердің тізбесі даму жоспарынан, іс-шаралар жоспарынан, ҚНК атқарушы органның басшысы мен мүшелері үшін уәждемелік тиімділіктен, жылдық есептен және басқа заңды тұлғаларды құруға қатысудан тұрады, бірақ олармен шектелмейді.

Директорлар кеңесі отырысының күн тәртібіне материалдар мерзімдерін бұза отырып ұсынылған мәселелер енгізілмейді. Мерзімдері бұзылған мәселелер күн тәртібіне енгізілген жағдайда, Директорлар кеңесінің төрағасына осы қажеттіліктің толық негіздемесі беріледі.

101. Директорлар кеңесі толық, шынайы және сапалы ақпарат негізінде шешімдер қабылдайды. Директорлар кеңесінің тиімді және уақтылы шешімдер қабылдауы үшін мынадай факторлардың сақталуын қамтамасыз ету қажет:

1) Директорлар кеңесіне ұсынылатын материалдардың, ақпараттың, құжаттардың жоғары сапасы, оның ішінде қажет болған жағдайда ағылшын тіліне аудармасы;

2) қажет болған жағдайда сарапшылардың (ішкі және сыртқы) пікірін алу (сарапшыларды тарту қабылданған шешім үшін Директорлар кеңесінің жауапкершілігін алып тастамайтынын ескеру қажет);

3) Директорлар кеңесінің отырыстарында, әсіресе маңызды және күрделі мәселелер үшін талқылауға бөлінетін уақыт;

4) мәселелерді уақтылы қарау;

5) шешімдерде одан әрі іс-қимыл жоспары, мерзімдері және жауапты тұлғалар бекітіледі.

Директорлар кеңесі шешімдерінің сапасына мынадай факторлар теріс әсер етеді:

1) отырыста бір немесе бірнеше директордың үстемдігі, бұл басқа директорлардың талқылауларына толық қатысуды шектейді;

2) тәуекелдерге ресми көзқарас;

3) жеке мүдделерді қудалау және төмен этикалық стандарттар;

4) Директорлар кеңесінің отырысында нақты және белсенді талқылаусыз ресми шешімдер қабылдау;

5) ымырасыздық позициясы (икемділіктің болмауы) немесе дамуға деген ұмтылыстың болмауы (ағымдағы жағдайға қанағаттану);

6) әлсіз ұйымдастырушылық мәдениет;

7) ақпараттың және/немесе талдаудың болмауы.

Директорлар кеңесінің мүшелері шешім қабылдау үшін қажетті күн тәртібіндегі мәселелер бойынша қосымша ақпарат сұрай алады.

102. Директорлар кеңесінің және оның комитеттерінің отырыстарын өткізу дауыс берудің күндізгі немесе сырттай нысандары (сырттай дауыс беру нысанын таңдау себептерін негіздей отырып) арқылы жүзеге асырылады, сырттай дауыс беру нысаны бар отырыстардың саны барынша азайтылуға тиіс. Қызметтің стратегиялық мәселелері бойынша шешімдерді қарау және қабылдау Директорлар кеңесінің отырыстарында ғана дауыс берудің күндізгі нысанымен жүзеге асырылады.

Ерекше жағдайларда Директорлар кеңесі мен оның комитеттері отырысының екі нысаны да біріктірілуі мүмкін. Бұл Директорлар кеңесінің бір немесе бірнеше мүшелерінің Директорлар кеңесінің отырысына жеке қатысуға мүмкіндігі болмайтын жағдайға қатысты.

103. Директорлар кеңесінің отырысын өткізуге арналған Кворум оның мүшелері санының кемінде жартысын құрайды және қаралатын мәселелерді талқылауға және дауыс беруге қатысатын Директорлар кеңесінің мүшелерін ескере отырып, техникалық байланыс құралдарын (бейнеконференция сессиясы, телефон конференциясы және т.б. режимінде) пайдалана отырып не олардың жазбаша түрде білдірілген дауыстары болған кезде айқындалады.

Директорлар кеңесінің қарауына шығарылған мәселе бойынша мүдделілігі бар Директорлар кеңесінің мүшесі осы мәселе бойынша талқылауға және дауыс

беруге қатыспайды, бұл туралы Директорлар кеңесі отырысының хаттамасына тиісті жазба жасалады.

104. Директорлар кеңесінің бұрынғы мүшелері ұйымның ішкі (қызметтік) ақпаратын жарияламау бойынша олардың Директорлар кеңесінің құрамындағы қызметі тоқтатылғаннан кейін ескіру мерзімі кемінде бес жылды құрайды.

Директорлар кеңесіне бұрын қабылданған шешімдерге ревизия жүргізу ұсынылады. Шешімнің өзі де, оны қабылдау процесі де талдауға жатады. Директорлар кеңесі өз қызметін бағалауды жүргізген кезде бұрын қабылданған шешімдерге ревизия жүргізу ұсынылады.

105. Директорлар кеңесі, комитеттер және Директорлар кеңесінің мүшелері ұйымның Директорлар кеңесі бекіткен құрылымдық процесс шеңберінде жыл сайынғы негізде бағаланады. Бұл процесс қордың әдіснамасына сәйкес келеді. Бұл ретте бағалау кемінде үш жылда бір рет тәуелсіз кәсіби ұйымды тарта отырып жүргізіледі. Бағалау әдістері өзін-өзі бағалау немесе бағалау сапасын жақсарту үшін тәуелсіз кеңесшіні тарту. Акционерлердің жалпы жиналысының (жалғыз акционердің) немесе директорлар кеңесінің/байқау кеңесінің төрағасының келісімі бойынша бағалау үш жылда бір рет тәуелсіз кәсіби ұйымды тарта отырып жүргізілуі мүмкін.

Бағалау Директорлар кеңесінің және оның әрбір мүшесінің ұйымның ұзақ мерзімді құнының өсуіне және тұрақты дамуына қосқан үлесін анықтауға, сондай-ақ бағыттарды анықтауға және жақсарту шараларын ұсынуға мүмкіндік беруі керек. Бағалау нәтижелері Директорлар кеңесі мүшелерін қайта сайлау немесе өкілеттіктерін мерзімінен бұрын тоқтату кезінде назарға алынады.

106. Бағалау Директорлар кеңесі мен оның жеке мүшелерінің кәсібилігін арттырудың негізгі құралдарының бірі болып табылады. Бағалау тәуелсіз директорлар үшін де, акционерлердің өкілдері үшін де міндетті.

Бағалауды жүргізу жүйелілік, күрделілік, үздіксіздік, шынайылық, құпиялылық сияқты өлшемдерге сәйкес келуі керек.

Директорлар кеңесінің, оның комитеттері мен Директорлар кеңесі мүшелерінің қызметіне бағалау жүргізу процесі, мерзімдері мен тәртібі ұйымның ішкі құжаттарында нақты регламенттелген. Директорлар кеңесінің төрағасы мен мүшелері бағалау жүргізу бойынша оқытудан өтеді.

107. Бағалау мынадай мәселелерді қарауды қамтиды, бірақ мұнымен шектелмейді:

1) ұйым алдында тұрған міндеттер контекстінде Директорлар кеңесі құрамының оңтайлылығы (дағды, тәжірибе теңгерімі, құрамның әртүрлілігі, объективтілігі);

2) ұйым пайымын, стратегиясын, негізгі міндеттерін, проблемалары мен құндылықтарын түсіну анықтығы;

3) сабақтастық және даму жоспарлары;

4) бірыңғай орган ретінде Директорлар кеңесінің жұмыс істеуі, Директорлар кеңесінің және атқарушы орган басшысының рөлдері;

5) Директорлар кеңесінің, Директорлар кеңесінің ұйым органдарымен және лауазымды тұлғаларымен өзара іс-қимыл тиімділігі;

6) Директорлар кеңесі мүшелерінің әрқайсысының тиімділігі;

7) Директорлар кеңесі комитеттерінің қызмет тиімділігі және олардың Директорлар кеңесімен, атқарушы орган мүшелерімен өзара іс-қимылы;

- 8) Директорлар кеңесіне берілетін ақпараттар мен құжаттардың сапасы;
- 9) Директорлар кеңесіндегі, комитеттердегі талқылаулар сапасы;
- 10) корпоративтік хатшы қызметінің тиімділігі;
- 11) процестер мен құзыретті түсінудегі анықтық;
- 12) тәуекелдерді анықтау және бағалау процесі;
- 13) акционерлермен және өзге де мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл.

108. Бағалауды Директорлар кеңесі міндетті түрде жыл сайынғы негізде жүргізеді. Бағалау әдістері өзін-өзі бағалау немесе бағалау сапасын жақсарту үшін тәуелсіз кеңесшіні тарту. Тәуелсіз сыртқы кеңесші кем дегенде үш жылда бір рет тартылады.

Директорлар кеңесін, оның комитеттерін және Директорлар кеңесінің мүшелерін бағалау, Директорлар кеңесінің мүшелеріне кері байланыс беру және жақсарту жөніндегі кейінгі шараларды әзірлеу Директорлар кеңесі төрағасының басшылығымен жүзеге асырылады. Бағалау нәтижелері Директорлар кеңесінің жеке отырысында талқыланады, оның нәтижелері бойынша Директорлар кеңесі үшін тұтастай және оның әрбір мүшесі үшін жеке даму бағдарламасы әзірленеді.

109. Директорлар кеңесінің төрағасы бағалау жүргізудің барлық процесіне және оның нәтижелері бойынша шаралар қабылдауға жауапты болады.

Бағалау процесіндегі негізгі рөлдер мыналарға бөлінеді:

1) Директорлар кеңесінің төрағасы бағалау процесін басқарады, Директорлар кеңесінің барлық құрамына және оның әрбір мүшесіне кері байланыс береді, бағалау нәтижелері туралы жалғыз акционерді (ірі акционерлерді) хабардар етеді және жақсарту жөніндегі шараларды талқылайды, сондай-ақ бағалау қорытындылары бойынша іс-қимыл жоспарының орындалуын бақылайды;

2) Тағайындау және сыйақы комитетінің төрағасы Директорлар кеңесі төрағасының бағалау процесін қамтамасыз етеді;

3) комитеттердің төрағалары өздері басқаратын комитеттер жұмысының тиімділігін бағалау процесін қамтамасыз етеді;

4) тәуелсіз консультант (тартылған жағдайда) модератор және әдіскер рөлін атқарады, бағалау процесін ұйымдастырады және үйлестіреді;

5) Директорлар кеңесінің мүшелері белсенді қатысуды, ашықтықты, адалдықты және қатысуды қамтамасыз етеді.

Бағалау нәтижелері Директорлар кеңесінің бүкіл құрамын немесе оның жекелеген мүшесін қайта сайлауға, Директорлар кеңесінің құрамын және Директорлар кеңесінің мүшелеріне сыйақы мөлшерін қайта қарауға негіз болады. Директорлар кеңесінің жекелеген мүшелері қызметінің нәтижелерінде елеулі кемшіліктер болған жағдайда, Директорлар кеңесінің төрағасы ірі акционерлермен (жалғыз акционермен) консультациялар жүргізеді.

Директорлар кеңесі жыл сайынғы жылдық есепте директорлар кеңесін бағалау және нәтижелер бойынша қабылданған шаралар қалай жүргізілгенін көрсетеді. Тәуелсіз консультант тартылған жағдайда, оларға соңғы үш жыл ішінде қорға және ұйымдарға өзге де консультациялық қызметтер көрсетілгені көрсетіледі.

Жалғыз акционер Директорлар кеңесін өз бетінше немесе тәуелсіз кеңесшінің қатысуымен бағалай алады. Директорлар кеңесі өз бетінше жүргізген

бағалау нәтижелері, ұйым қызметінің нәтижелері және өзге де факторлар назарға алынады.

110. Директорлар кеңесінің қызметін тиімді ұйымдастыру және Директорлар кеңесінің, атқарушы органның акционерлермен өзара іс-қимылы мақсатында Директорлар кеңесі корпоративтік хатшы тағайындайды.

Директорлар кеңесі корпоративтік хатшыны тағайындау және оның өкілеттігін мерзімінен бұрын тоқтату туралы шешім қабылдайды, корпоративтік хатшының өкілеттік мерзімін, корпоративтік хатшыға қойылатын талаптарды, қызметтің функциялары мен тәртібін, лауазымдық жалақының мөлшері мен сыйақы шарттарын айқындайды, корпоративтік хатшының қызметін (хатшылығын) құру туралы шешім қабылдайды. корпоративтік хатшы қордың Директорлар кеңесіне есеп береді және қордың атқарушы органынан тәуелсіз. Корпоративтік хатшының негізгі міндеттеріне Директорлар кеңесі, жалғыз акционер тарапынан корпоративтік шешімдерді уақтылы және сапалы қабылдауға жәрдемдесу, Директорлар кеңесінің мүшелері үшін олардың қызметінің және осы кодекстің ережелерін қолданудың барлық мәселелері бойынша кеңесші рөлін орындау, сондай-ақ осы кодекстің іске асырылуына мониторинг жүргізу және қор мен ұйымдарда корпоративтік басқаруды жетілдіруге қатысу жатады. Корпоративтік хатшы сондай-ақ қордың жылдық есебінің құрамына енгізілетін осы кодекстің қағидаттары мен ережелерінің сақталуы туралы есепті дайындауды жүзеге асырады. Бұл есепте тиісті түсініктемелер келтіріле отырып, сақталмайтын кодекстің қағидаттары мен ережелерінің тізбесі қамтылады.

Акциялары бағалы қағаздар нарығында айналысқа түсетін компанияларда, сондай-ақ ұйымдарда корпоративтік хатшы тағайындалады. Корпоративтік хатшыны тағайындау Директорлар кеңесінің айрықша құзыретіне жатады. Жауапкершілігі шектеулі серіктестік нысанында құрылған ұйымдарда корпоративтік хатшыны тағайындау туралы шешім байқау кеңесінің қалауы бойынша қабылданады.

111. Корпоративтік хатшының негізгі міндеті Директорлар кеңесі мен акционерлердің жалпы жиналысы (жалғыз акционер) тарапынан корпоративтік шешімдердің уақтылы және сапалы қабылдануын қамтамасыз ету, Директорлар кеңесінің, атқарушы органның акционерлермен (жалғыз акционермен) тиімді өзара іс-қимылын қамтамасыз ету болып табылады. Сонымен қатар корпоративтік хатшының функциялары корпоративтік басқарудың тиісті практикасын қадағалауды қамтиды.

Корпоративтік хатшының негізгі функциялары мыналарды қамтиды, бірақ олармен шектелмейді.

Директорлар кеңесінің қызметін қамтамасыз ету бөлігінде:

1) Директорлар кеңесінің төрағасына жұмыс жоспарын және отырыстардың күн тәртібін қалыптастыруда көмек көрсету;

2) Директорлар кеңесінің және оның комитеттерінің отырыстарын өткізуді ұйымдастыру;

3) Директорлар кеңесі мүшелерінің күн тәртібіндегі және Директорлар кеңесінің құзыреті шеңберіндегі мәселелер бойынша шешімдер қабылдау үшін қажет өзекті және уақтылы ақпаратты алуын қамтамасыз ету;

4) Директорлар кеңесінің және комитеттерінің отырыстарына хаттама жасау, хаттамалардың, стенограммалардың, аудио-бейне жазбалардың, Директорлар кеңесі мен комитеттер отырыстарының материалдарын сақтауды қамтамасыз ету;

5) Қазақстан Республикасының заңнамасы, Жарғы, осы кодекс, ішкі құжаттар мәселелері бойынша Директорлар кеңесінің мүшелеріне консультациялар беру, болып жатқан өзгерістерге мониторингіні жүзеге асырады және Директорлар кеңесінің мүшелерін уақтылы хабарлайды;

6) Директорлар кеңесінің жаңадан сайланған мүшелерінің лауазымға кірісуін ұйымдастыру;

7) Директорлар кеңесі мүшелерінің оқуын және сарапшылар тартуды ұйымдастыру;

8) Директорлар кеңесі мүшелерінің акционерлермен, атқарушы органмен өзара іс-қимылын ұйымдастыру.

Акционермен (жалғыз акционермен) өзара іс-қимылды қамтамасыз ету бөлігінде:

1) акционерлердің жалпы жиналысын өткізуді ұйымдастыру;

2) тиісті шешімдер қабылдау үшін акционерлердің жалпы жиналысының/жалғыз акционердің қарауына шығарылатын мәселелер бойынша материалдарды уақтылы жіберу;

3) акционерлердің жалпы жиналысына хаттама жасау, акционерлердің жалпы жиналысы отырыстарының (жалғыз акционер шешімдерінің) хаттамаларын, стенограммаларын, материалдарын сақтауды қамтамасыз ету;

4) акционерлердің сұрауларына уақтылы негізде ақпарат беруге бақылауды қоса алғанда, ұйымның акционерлермен тиісті өзара іс-қимылды қамтамасыз ету.

Корпоративтік басқарудың тиісті практикасын енгізу бөлігінде:

1) осы кодекстің қағидаттары мен ережелерінің іске асырылуы мен сақталуын мониторингтеу ;

2) осы кодекстің қағидаттары мен ережелерін сақтау туралы есепті дайындау;

3) өздерінің функцияларын орындау шеңберінде заңнамада, Жарғыда және ұйымның басқа құжаттарында бекітілген корпоративтік басқару нормаларының бөлігінде бұзушылықтарды анықтау;

4) ұйымның корпоративтік басқару мәселелері бойынша акционерлерге, ұйымның лауазымды тұлғаларына, қызметкерлеріне консультация беру;

5) корпоративтік басқару саласындағы үздік әлемдік практикаға мониторинг жүргізу және ұйымда корпоративтік басқару практикасын жетілдіру жөнінде ұсыныстар енгізу.

Корпоративтік хатшыға өзге де міндеттерді жүктеу корпоративтік хатшының ағымдағы жүктемесін ескере отырып жүзеге асырылады. Жаңа міндеттерді жүктеу осы кодексте айтылған функцияларды сапасыз орындауға мүмкіндік бермеуі қажет. Жаңа функциялар өзге құрылымдық бөлімшелердің және лауазымды тұлғалардың функцияларын қайталамауы қажет. Қайталау болған жағдайда, мұндай функцияларды орындаушыны қайта қарау қажет.

112. Корпоративтік хатшының өз міндеттерін кәсіби орындау үшін білімге, тәжірибеге және біліктілікке, мінсіз іскерлік беделге және Директорлар кеңесі

мен акционерлердің сеніміне ие болуы қажет. Ұйымның мөлшері мен оның қызмет ауқымына қарай корпоративтік хатшы қызметі құрылуы мүмкін.

113. Корпоративтік хатшы лауазымына кемінде бес жылдық жұмыс тәжірибесі және корпоративтік басқару және корпоративтік құқық саласында практикалық білімі, жоғары заң немесе экономикалық білімі бар адам тағайындалады.

114. Директорлар кеңесінің отырыстарын дайындау және өткізу тиімділігін арттыру мақсатында Директорлар кеңесінің мүшелеріне берілген материалдардың толықтығы және пайдалылығы мерзімді түрде талқылануы ұсынылады. Осы талқылаулардың қорытындылары корпоративтік хатшы қызметінің тиімділігін бағалау үшін негіз болады.

115. Корпоративтік хатшыға қатысты ұйымда лауазымға кіріспе және сабақтастықты жоспарлау бағдарламасы әзірленеді. Корпоративтік хатшыны іздеу және тағайындау ұйымның ішкі құжаттарында бекітілген ашық және анық рәсімдер негізінде жүзеге асырылады.

116. Корпоративтік хатшы Директорлар кеңесі бекітетін ережелер негізінде өз қызметін жүзеге асырады, онда функциялары, құқықтары мен міндеттері, ұйымның органдарымен өзара іс-қимыл тәртібі, біліктілік талаптары мен басқа да ақпараттар көрсетіледі.

Ұйымның органдары арасында тиімді өзара іс-қимылды және ақпарат ағынын қамтамасыз ету мақсатында корпоративтік хатшы жемісті өзара қарым-қатынас жасай алуы және қақтығысты жағдайларды шешу бойынша дағдыға ие болуы қажет. Мүдделер қақтығысына байланысты ахуал пайда болған жағдайда, корпоративтік хатшы осы ақпаратты Директорлар кеңесі төрағасының назарына жеткізуі қажет.

117. Корпоративтік хатшыға өз функцияларын орындау үшін мынадай:

1) ұйымның органдарынан, лауазымды тұлғалары мен қызметкерлерінен Директорлар кеңесінің отырыстарында және акционерлердің (жалғыз акционердің) жалпы жиналыстарында шешімдер қабылдау үшін қажетті құжаттар мен ақпаратты сұрату және алу;

2) Директорлар кеңесінің отырыстары және акционерлердің жалпы жиналыстарын ұйымдастыру, ұйымның лауазымды тұлғаларына қабылданған шешімдер туралы ақпарат жеткізу, сондай-ақ олардың орындалуын кейіннен бақылау бойынша шаралар қабылдау;

3) Директорлар кеңесінің төрағасымен және мүшелерімен, атқарушы органның бірінші басшысымен және мүшелерімен, ұйымның қызметкерлерімен, акционерлермен тікелей өзара іс-қимыл жасау өкілеттіктері берілуі қажет.

Ұйымның атқарушы органы корпоративтік хатшыға өзінің өкілеттіктерін орындау кезінде жан-жақты жәрдем көрсетеді.

118. Ұйымның бюджетіне Директорлар кеңесі мен корпоративтік хатшының қызметін қамтамасыз ету үшін шығыстардың баптары, оның ішінде жүктелген міндеттерді орындау шеңберінде отырыстар өткізілетін жерге шығуға, тұруға және өзге де сапарларға байланысты шығыстар енгізіледі. Директорлар кеңесінің мүшелерін оқытуға және дамытуға және Директорлар кеңесі мен оның комитеттерінің сыртқы консультанттар мен сарапшыларды тартуына қаражат көздеу ұсынылады. Директорлар кеңесі мен корпоративтік хатшының қызметін қамтамасыз ету үшін шығыстар бюджетін қалыптастыруды

және оны ұйымның тиісті құрылымдық бөлімшесіне жіберуді корпоративтік хатшы жүзеге асырады.

Қордың және ұйымның корпоративтік хатшылары осы кодекстің ережелеріне және оларды қолдануға қатысты түсініктемелер береді.

119. Компанияларда алқалы атқарушы орган құрылады, қалған ұйымдарда, сондай-ақ компания – бірлескен кәсіпорын құрылған жағдайда акционерлердің (қатысушылардың) қалауы бойынша ол алқалы немесе жеке-дара болуы мүмкін. Атқарушы органның басшысы және мүшелері жоғары кәсіби және тұлғалық мінездемеге, сондай-ақ мінсіз іскерлік беделге ие болуға және жоғары әдеп стандарттарын ұстануға міндетті.

Атқарушы орган Директорлар кеңесіне есеп береді және ұйымның күнделікті қызметіне басшылықты жүзеге асырады, даму жоспарының, іс-шаралар жоспарының және Директорлар кеңесі мен акционерлердің жалпы жиналысы қабылдаған шешімдердің іске асырылуы үшін жауапты болады.

120. Директорлар кеңесі атқарушы органның басшысы мен мүшелерін сайлайды, өкілеттіктер мерзімдерін, лауазымдық жалақы мөлшерін, оларға еңбекақы төлеу шарттарын айқындайды. Атқарушы органның құрамына кандидаттарды іздеу және іріктеу, олардың сыйақысын айқындау процесіндегі басты рөлді ұйымның Директорлар кеңесінің Тағайындау және сыйақы комитеті атқарады.

Қор мен ұйымдардың алқалы атқарушы органдарындағы әйелдердің ұсынылатын саны алқалы атқарушы органдар мүшелерінің жалпы санының кемінде отыз пайызын құрайды.

121. Алқалы атқарушы органның құрамына сайлауға кандидаттар жөніндегі ұсыныстарды Директорлар кеңесі Тағайындау және сыйақы комитетінің қарауына атқарушы органның басшысы енгізеді. Директорлар кеңесі атқарушы органның басшысы атқарушы органдағы нақ сол бір бос орынға екінші рет ұсынған кандидатты қабылдамаған жағдайда осы бос орынға кандидат бойынша ұсыныс енгізу құқығы Директорлар кеңесіне өтеді.

122. Акцияларының (қатысу үлестерінің) жүз пайызы қорға тиесілі компанияларда атқарушы органның басшысы лауазымына кандидатура қор басқармасымен алдын ала келісіледі.

Директорлар кеңесі атқарушы орган басшысы мен мүшелерінің өкілеттіктерін кез келген уақытта тоқтата алады.

Ұйымның атқарушы органының басшысы мен мүшелерін үш жылға дейінгі мерзімге сайлау ұсынылады. Атқарушы органның басшысы мен мүшелерінің өкілеттік мерзімі жалпы атқарушы органның өкілеттік мерзіміне сәйкес келеді.

123. Компанияның бірінші басшысының лауазымына кандидатура Қазақстан Республикасы Премьер-Министрінің тағайындауы (сайлауы) үшін беріледі (ұсынылады), Қазақстан Республикасы Президентінің актісінде белгіленген тәртіпке сәйкес Әкімшілік Басшысымен келісіледі.

Атқарушы органның басшысын іздеу және сайлау тәртібі қордың ішкі құжаттарына сәйкес жүргізіледі.

124. Атқарушы органның басшысы мен мүшелерін Директорлар кеңесі бағалайды. Бағалаудың негізгі өлшемшарттары қойылған ҚНҚ-ге қол жеткізу болып табылады.

Атқарушы органның басшысы мен мүшелерінің уәждеделген ҚНК-сін Директорлар кеңесі бекітеді.

Атқарушы орган мүшелерінің уәждеделген ҚНК-сі бөлігіндегі ұсыныстарды Директорлар кеңесінің қарауына атқарушы органның басшысы енгізеді.

Бағалау нәтижелері сыйақының мөлшеріне, көтермелеуге, қайта сайлауға (тағайындауға) немесе өкілеттіктерін мерзімінен бұрын тоқтатуға әсер етеді.

125. Атқарушы орган бетпе-бет отырыстар өткізіп, даму жоспарын іске асыру мәселелерін, акционерлердің (жалғыз акционердің) жалпы жиналысының, Директорлар кеңесінің шешімдерін және операциялық қызметті талқылайды. Өндірістік қауіпсіздік мәселелеріне ерекше назар аударылады. Атқарушы органның отырысын тұрақты негізде өткізу ұсынылады. Сырттай отырыстар өткізу жағдайлары шектеулі болуға және ұйымның құжаттарында айқындалуға тиіс.

126. Атқарушы орган күнтізбелік жыл басталғанға дейін мәселелердің тізбесі бар алдағы жылға арналған жұмыс жоспарын қалыптастыруы қажет. Атқарушы органның мүшелері қарауға материалдарды алдын ала алуы және олар тиісті дәрежеде сапалы болуы қажет. Стратегия және даму жоспарлары, инвестициялық жобалар, тәуекелдерді басқару сияқты маңызды және күрделі мәселелерді қарау кезінде бірнеше отырыстар өткізілуі мүмкін. Ұйым қызметінің ауқымын және ерекшелігін ескере отырып, осындай мәселелерді мұқият дайындау мақсатында ерекше міндеттерді шешумен жұмыс істейтін арнайы комитеттер, жобалау және/немесе жұмыс топтарын құру ұсынылады. Көрсетілген органдардың құқықтары, міндеттері, құзыреті және жауапкершілігі ұйымның ішкі құжаттарында бекітілуі қажет.

127. Әрбір мәселені қарау кезінде шешім қабылдауға/қабылдамауға байланысты тәуекелдерге және олардың ұйымның құнына және орнықты дамуына ықпалына жеке талқылау арналуы қажет.

Атқарушы органның бастамасы бойынша Директорлар кеңесінің және акционерлердің (жалғыз акционердің) жалпы жиналысының қарауына шығарылатын барлық мәселелер алдын ала қаралып, оны атқарушы орган мақұлдайды.

128. Атқарушы органның басшысы мен мүшелері еңбек ұжымымен кездесуі қажет, басқа өңірлерде топтың филиалдары мен ұйымдары болған жағдайда жылына кемінде бір рет осындай объектілерге баруы, кездесулер, бейнеконференциялар өткізуі қажет.

Атқарушы органның басшысы мен мүшелері жоғары әдеп мінез-құлық стандарттарын көрсетуі және ұйым қызметкерлеріне үлгі болуы қажет.

Атқарушы органның басшысы мен мүшелері мүдделер қақтығысы бар ахуалдың туындауына жол бермейді. Мүдделер қақтығысы туындаған жағдайда олар бұл туралы Директорлар кеңесіне не атқарушы органның басшысына алдын ала хабарлап, бұны жазбаша тіркейді және мәселе бойынша шешім қабылдауға қатыспайды.

129. Атқарушы органның мүшесі Директорлар кеңесінің мақұлдауымен ғана басқа ұйымдарда жұмыс істей алады. Атқарушы органның басшысында не атқарушы органның функцияларын жеке-дара жүзеге асыратын адамда атқарушы орган басшысының не атқарушы органның, басқа заңды тұлғаның

функцияларын жеке-дара жүзеге асыратын адамның лауазымын атқаруға негіздемелер болмайды.

130. Ұйымда атқарушы органның сабақтастығын жоспарлау қамтамасыз етілуге тиіс. Атқарушы органның мүшелерін қайта сайлау тетігі мен мерзімдері қызметтің негізгі көрсеткіштері орындалмаған жағдайда лауазымнан мерзімінен бұрын босату мүмкіндігін көздей отырып, ұзақ мерзімді нәтижелерге қол жеткізуге оларды уәждеуге тиіс.

Атқарушы органның басшысы және/немесе құрамы ауысқан жағдайда атқарушы органның құрамында сабақтастық қағидатының сақталуын қамтамасыз ету ұсынылады, бұл ретте атқарушы органның жекелеген мүшелерін қайта сайлау туралы мәселе қаралған жағдайда жетекшілік ететін бағыттар бойынша олардың қызметінің нәтижелерін назарға алу ұсынылады. Директорлар кеңесінің төрағасы ауысқан жағдайда Директорлар кеңесінің құрамында сабақтастықты қамтамасыз ету ұсынылады.

131. Атқарушы орган оңтайлы ұйымдық құрылым жасауды қамтамасыз етуі қажет.

Ұйымдық құрылым мыналарға бағытталуы қажет:

- 1) шешімдерді қабылдау тиімділігі;
- 2) өнімділіктің ұлғаюы;
- 3) шешімдер қабылдаудың жеделдігі;
- 4) ұйымдық икемділік.

Ұйымның бос позицияларына үміткерлерді іріктеу ашық және айқын конкурстық рәсімдер негізінде жүзеге асырылуы қажет. Ұйымдарда кадрлық резерв қызметкерлерінің пулы бар, одан кейіннен орта және жоғары менеджменттің басшы лауазымдарына тағайындаулар жүргізілуі мүмкін. Қызметкерлер жыл сайынғы негізде бағалаудан өтеді.

132. Атқарушы орган мүшелерінің тарапынан Іскерлік әдеп кодексінің нормаларын бұзу жағдайларын атқарушы органның басшысы Директорлар кеңесінің назарына жеткізеді.

Атқарушы органның Іскерлік әдеп кодексінің нормаларын бұзуға жол берген мүшесі кез келген басқа ұйымның атқарушы органының мүшесі бола алмайды.

133. Корпоративтік шиеленістер туындаған жағдайда қатысушылар ұйымның және мүдделі тараптардың мүдделерін тиімді қорғауды қамтамасыз ету мақсатында оларды келіссөздер арқылы шешу жолдарын іздестіреді.

Корпоративтік шиеленістердің алдын алу және оларды реттеу жөніндегі жұмыстың тиімділігі, ең алдымен, осындай шиеленістерді барынша толық және жедел анықтауды, ұйымның барлық органдарының іс-қимылын нақты үйлестіруді болжайды.

Корпоративтік шиеленістерді корпоративтік хатшының жәрдем көрсетуімен ұйымның Директорлар кеңесінің төрағасы қарайды. Директорлар кеңесінің төрағасы корпоративтік шиеленіске тартылған жағдайда мұндай жағдайларды Тағайындау және сыйақы комитеті қарайды.

6-тарау. Тәуекелдерді басқару, ішкі бақылау, аудит, комплаенс және омбудсмен

134. қорда және ұйымдарда қордың және ұйымдардың өздерінің стратегиялық және операциялық мақсаттарына қол жеткізуіне ақылға қонымды сенімділікті қамтамасыз етуге бағытталған және қордың және ұйымдардың Директорлар кеңесі мен атқарушы органы құратын ұйымдастырушылық саясаттардың, рәсімдердің, мінез-құлық пен іс-қимыл нормаларының, басқару әдістері мен тетіктерінің жиынтығы болып табылатын тәуекелдерді басқару мен ішкі бақылаудың тиімді жұмыс істейтін жүйесі және қамтамасыз етуі үшін ұйымдары құрылуға тиіс:

1) ұйым құнының өсуі, рентабельділік және олармен бірге жүретін тәуекелдер арасындағы оңтайлы теңгерім;

2) қаржы-шаруашылық қызметінің тиімділігі және компанияның қаржылық тұрақтылығына қол жеткізу;

3) компания активтерінің сақталуы және ресурстарының тиімді пайдаланылуы;

4) қаржылық және басқарушылық есептіліктің толықтығы, сенімділігі және дұрыстығы;

5) Қазақстан Республикасы заңнамасының және ішкі құжаттардың талаптарын сақтау;

6) алаяқтықтың алдын алу және негізгі және қосалқы бизнес-процестердің жұмыс істеуін тиімді қолдауды қамтамасыз ету және қызмет нәтижелерін талдау үшін тиісті ішкі бақылау.

Директорлар кеңесі және атқарушы орган қорда және ұйымдарда тәуекелдерді тиісінше басқару мәдениетінің енгізілуін қамтамасыз етеді. қорда және ұйымдарда тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесін енгізудің және оның жұмыс істеуінің үздік практикаларға негізделген айқын нормативтік базасы болуға тиіс.

135. қордың және ұйымдардың Директорлар кеңесі тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесін ұйымдастыру қағидаттары мен олардың тәсілдерін осы жүйенің міндеттерін негізге ала отырып және озық жұмыс практикасы мен тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау саласындағы қордың әдіснамасын ескере отырып айқындайды.

Директорлар кеңесі тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау саласындағы компанияның үздік жұмыс практикаларына (COSO ішкі бақылау жүйесін құрудың интеграцияланған тұжырымдамасы, Трэдвэй (The Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission) комиссиясының Демеушілік ұйымдар комитетінің "Ұйымның тәуекелдерін басқару. Интеграцияланған модель" (COSO) тұжырымдамасы, Халықаралық стандарт ИСО 31000 "Тәуекел менеджменті. Қағидаттар және басшы нұсқамалар", Халықаралық стандарт ИСО 31010 "Тәуекел менеджменті. Тәуекелдерді бағалау техникасы" халықаралық стандарты және басқалар) бейімделуін көрсететін тәуекелдерді басқарудың және ішкі бақылаудың тиімді жүйесін ұйымдастыру қағидаттары мен тәсілдерін айқындайтын ішкі құжаттарды бекітуі қажет.

136. қорда және ұйымда тәуекелдерді басқару мен ішкі бақылаудың тиімді жүйесін ұйымдастыру шешімдер қабылдаған кезде қызметкерлердің, менеджменттің, компания органдарының тәуекелдер деңгейінің пайымдылығы және қолайлылығының нақты түсінігін қамтамасыз етуге, тәуекелге жылдам ден қоюға, негізгі және көмекші бизнес процестерге және күн сайынғы

операцияларға бақылауды жүзеге асыруға, сондай-ақ кез келген елеулі кемшіліктер мен жақсартуға арналған салалар туралы тиісті деңгейдегі басшылықты дереу хабардар етуді жүзеге асыруға қабілетті басқару жүйесін құруға бағытталған.

Тәуекелдерді басқарудың және ішкі бақылаудың тиімді жүйесін ұйымдастыру қағидаттары мен тәсілдері мыналарды:

1) тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйелерінің мақсаттары мен міндеттерін айқындауды;

2) шешімдер қабылдаудың барлық деңгейлері қамтылған және тәуекелдерді басқару мен ішкі бақылау жүйелерін әзірлеу, бекіту, қолдану және бағалау процесінде тиісті деңгейдегі рөл ескерілген тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйелерінің ұйымдық құрылымын;

3) тәуекелдерді басқару процесін ұйымдастыруға қойылатын негізгі талаптарды (тәуекел-тәбетті айқындау тәсілдері, тәуекелдерді сәйкестендіру және бағалау тәртібі, ден қою әдістерін айқындау және мониторинг);

4) ішкі бақылау жүйесін ұйымдастыруға және бақылау рәсімдерін өткізуге қойылатын талаптарды (ішкі бақылау жүйесінің түйінді салаларының және негізгі құрамдауыштарының сипаттамасы, ішкі бақылау саласындағы тиімділікті бағалау және есептілік тәртібі) көздейді.

Қордың және ұйымдардың ішкі құжаттарында компанияның, тексеру комиссиясының, ішкі аудит бөлімшесінің және компанияның өзге де бөлімшелерінің рөлі мен міндеттері, жауапкершілігі, сондай-ақ тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесін ұйымдастыру және оның жұмыс істеуі шеңберінде олардың өзара іс-қимыл тәртібі формальдандырылуға тиіс.

Ұйымның Директорлар кеңесі тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау саласындағы ішкі құжаттарды бекіткен кезде қор қабылдаған тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау мәселелерін регламенттейтін нормативтік құжаттарды басшылыққа алады.

Қордың және холдингтік компаниялардың ішкі нормативтік құжаттарында шоғырландырылған негізде тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесін ұйымдастыру және оның тиімді жұмыс істеуін қамтамасыз ету бойынша Директорлар кеңесінің және атқарушы органның жауапкершілігі бекітілуге тиіс.

137. қордың және ұйымдардың атқарушы органдары тәуекелдерді басқарудың және ішкі бақылаудың тиімді жүйесін құру және оның жұмыс істеуін қолдауды қамтамасыз етеді. Тәуекелдерді басқару процесі жоспарлау (даму жоспары және іс-шаралар жоспарлары, жылдық бюджет) және ұйым қызметінің нәтижелерін бағалау (басқару есептілігі) процестерімен интеграцияланған.

Қордың немесе ұйымның әрбір лауазымды адамы шешімдер қабылдау кезінде тәуекелдердің тиісінше қаралуын қамтамасыз етеді.

Қордың немесе ұйымның атқарушы органы тиісті біліктілігі және тәжірибесі бар қызметкерлердің тәуекелдерді басқару рәсімдерін енгізуін қамтамасыз етуге тиіс.

Атқарушы орган:

1) тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау саласында Директорлар кеңесі бекіткен ішкі құжаттарды әзірлеуді және енгізуді қамтамасыз етеді;

2) оларға бекітілген тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау қағидаттары мен рәсімдерін практикалық тұрғыда іске асыру және үздіксіз жүзеге асыру

арқылы тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесін құруды және оның тиімді жұмыс істеуін қамтамасыз етеді;

3) тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесін ұйымдастыру саласында Директорлар кеңесінің шешімдерін және Аудит комитетінің ұсынымдарын орындауға жауап береді;

4) ішкі құжаттардың талаптарына сәйкес тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесінің мониторингін жүзеге асырады;

5) бизнестің сыртқы және ішкі ортасындағы өзгерістерді ескере отырып, тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау процестері мен рәсімдерін жетілдіруді қамтамасыз етеді.

138. Ішкі бақылау қағидаттарын іске асыру және тәуекелдерді басқару мен ішкі бақылау жүйесінің тиімділігін қамтамасыз ету мақсатында атқарушы орган төмен тұрған деңгейлердегі басшылар және/немесе құрылымдық бөлімшелердің басшылары/бизнес-процестердің иеленушілері арасында тәуекелдерді басқару мен ішкі бақылаудың нақты рәсімдері үшін өкілеттіктерді, міндеттерді және жауапкершілікті бөледі.

Құрылымдық бөлімшелердің басшылары/бизнес-процесс иеленушілері өздерінің функционалдық міндеттеріне сәйкес компания қызметінің функционалдық салаларында оларға тапсырылған тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесін әзірлеу, құжаттандыру, енгізу, мониторингтеу және дамыту үшін жауапкершілікте болады.

Қорда және ұйымдарда тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесінің ұйымдық құрылымы (қызмет ауқымы мен ерекшелігіне қарай) тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйелерінің жұмыс істеуіне жауапты құрылымдық бөлімшенің (құрылымдық бөлімшелердің) болуын көздеуге тиіс, олардың міндеттеріне:

1) тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау процестерін жалпы үйлестіру;

2) тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау саласында әдістемелік құжаттарды әзірлеу және тәуекелдерді сәйкестендіру, олардың құжаттамасын жасау, бақылау рәсімдерін енгізу, мониторингтеу және жетілдіру, тәуекелдерге ден қою жөніндегі іс-шаралар жоспарларын қалыптастыру процесінде бизнес-процесс иеленушілеріне және жұмыскерлерге әдіснамалық қолдау көрсету;

3) тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау саласында жұмыскерлерді оқытуды ұйымдастыру;

4) тәуекелдер бойынша жиынтық есептілікті қалыптастыру, тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау саласындағы ішкі құжаттарда көзделген мәселелер бойынша Директорлар кеңесіне және атқарушы органға ақпарат беру;

5) тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйелерін жетілдіру жөніндегі іс-шараларды өткізу жатады.

139. Тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау функциясына жетекшілік ететін басшының тәуекел иесі болып табылмауы ұсынылады, бұл оның тәуелсіздігін және объективтілігін қамтамасыз етеді. Тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жөніндегі функцияларды экономикалық жоспарлауға, корпоративтік қаржыландыруға, қазынашылыққа, инвестициялық қызметке, ішкі аудитке байланысты функциялармен бірге қоса атқаруға тыйым салынады.

Егер елеулі мүдделер қақтығысы туындамаса, басқа функциялармен бірге қоса атқаруға жол беріледі.

Қордың және ұйымдардың тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесі атқарушы орган жүргізетін, барлық бар тәуекелдерді сәйкестендіру, бағалау және мониторингтеу рәсімдерінің міндеттілігін, сондай-ақ стратегиялық мақсаттарға қол жеткізуге, операциялық міндеттерді іске асыруға және компанияның беделіне теріс әсер етуі мүмкін тәуекелдер деңгейін азайту бойынша уақтылы және барабар шаралар қабылдауды көздейтін тәуекел-менеджменттің жоғары мәдениетіне негізделуге тиіс.

140. Тәуекелдерді басқару жөніндегі рәсімдер жаңа тәуекелдерге жедел ден қоюды, оларды дәл сәйкестендіруді және тәуекел иелерін айқындауды қамтамасыз етуге міндетті. қордың және ұйымдардың бәсекелестік немесе экономикалық ортасында кез келген күтпеген өзгерістер болған жағдайда тәуекелдер карталарын және оның тәуекел-тәбетке сәйкестігін жедел қайта бағалау жүзеге асырылуға тиіс.

141. қор мен ұйымдарға тән тәуекелдерді тұтас және айқын түсіну үшін тәуекелдерді сәйкестендіру және оларды бағалау тұрақты негізде жүргізіледі, олар тәуекелдер тізілімінде/картасында, Директорлар кеңесі бекітетін тәуекелдерге ден қою жөніндегі іс-шаралар жоспарында (процестерді жақсарту, барынша азайту стратегиялары) көрсетіледі.

Жүзеге асырылатын тәуекелдерді бағалау тәуекелдердің бекітілген тәуекел-тәбетке сәйкестігін және қор мен ұйымның даму жоспарын іске асыруға ықпалын бағалауға мүмкіндік беретін өлшенетін көрсеткіштерге алып келеді.

142. қордың және ұйымның жұмыскерлері күн сайынғы негізде тәуекелдермен жұмыс істейді, оларды басқарады және өздерінің функционалдық міндеттері саласында олардың ықтимал әсеріне мониторинг жүргізеді.

143. Тәуекелдер туралы ақпарат басқару есептілігінің негізгі бөлігі болып табылады. Директорлар кеңесі және атқарушы орган негізгі тәуекелдер, компанияның стратегиясы мен бизнес жоспарына әсері жағынан оларды талдау туралы ақпаратты тұрақты түрде алып тұруы қажет.

Тәуекелдер бойынша тоқсан сайынғы шоғырландырылған есептерді бекіту Директорлар кеңесіне бекітілуі қажет.

144. қорда және ұйымдарда орнықты даму мыналарға интеграциялануы тиіс:

1) басқару жүйесіне (орнықты даму саласындағы басқару жүйесінде орнықты даму саласындағы қағидаттарды, стандарттар мен тиісті саясаттарды және жоспарларды іске асыру үшін әрбір органның және барлық жұмыскерлердің рөлдері, құзыреттері, жауапкершілігі нақты айқындалып, бекітілген);

2) Environmental, Social, and Corporate Governance (бұдан әрі – **ESG**) мақсаттарын интеграциялау арқылы даму жоспарына;

3) тәуекелдерді басқару жүйесіне (қор мен ұйымдар климаттың өзгеруіне байланысты экологиялық және климаттық тәуекелдерді басқару практикасын жетілдіреді);

4) инвестициялық шешімдер қабылдау процесіне (қор қызметінің нәтижелері мен инвестициялардың тиімділігіне әсер ету ықтималдығы жоғары инвестициялық тәуекелдер мен мүмкіндіктерді анықтау үшін маңызды ESG

факторларын талдау практикасын және ESG тәуекелдерін бағалауды интеграциялау қажет);

5) басқару мен менеджмент органдарының сыйақы жүйесіне (қор мен ұйымдар ESG саласындағы мақсаттарды әзірлеп, жария түрде ашады, ESG нысаналы көрсеткіштері басшылар жұмысының тиімділігін бағалау үшін пайдаланылады);

6) жоспарлауды (ұзақ мерзімді, орта мерзімді (бес жылдық жоспар) және қысқа мерзімді (жылдық бюджет) кезеңдер) қоса алғанда, түйінді процестерге, есептілікке, адами ресурстарды басқаруға, операциялық қызмет пен басқаларға, сондай-ақ басқарудың барлық деңгейлерінде шешім қабылдау процестеріне;

7) маңызды және анық ақпарат беруді, екіжақты диалог мүмкіндігін, портфельдік компаниялардың қызметіне, шағым берудің икемді тетігін әзірлеуге байланысты экологиялық қауіптер мен тәуекелдер туралы хабардар болуды қамтамасыз етуді білдіретін мүдделі тараптармен тұрақты өзара іс-қимыл жүйесіне интеграциялануға тиіс.

Холдингтік компаниялардың өз тобы үшін мүдделі тараптардың шоғырландырылған картасы болады және осындай тараптармен өзара іс-қимылдың тиісті жоспарын жасайды.

Қордың және ұйымдардың Директорлар кеңесі мен атқарушы органы орнықты даму саласында тиісті жүйені қалыптастыруды және оны енгізуді қамтамасыз етеді.

Қор мен ұйымдар халықаралық стандарттар мен үздік тәжірибелерді ескере отырып, орнықты даму саласындағы іс-шаралар жоспарларын әзірлейді.

Директорлар кеңесі орнықты даму саласындағы жүйені енгізуге стратегиялық басшылық пен бақылауды жүзеге асырады. Атқарушы орган тиісті жоспар қалыптастырады және оны Директорлар кеңесінің қарауына енгізеді.

145. Орнықты даму саласындағы мәселелерді мұқият дайындау мақсатында комитет құру немесе қордың Директорлар кеңесі жанындағы жұмыс істеп тұрған комитеттердің бірінің құзыретіне беру және ESG саласындағы мәселелерді ұйымдастыру ұсынылады.

Директорлар кеңесінің Аудит комитеті орнықты даму саласындағы тәуекелдерді, қаржылық емес ақпарат пен есептіліктің сапасын бақылауды жүзеге асырады.

Барлық деңгейдегі барлық қызметкерлер мен лауазымды тұлғалар орнықты дамуға үлес қосады, жеке мінез-құлық және тиісті саясат пен стандарттарды сақтау арқылы орнықты даму саласындағы қағидаттар мен іс-шараларды енгізеді.

Қор мен ұйымдар серіктестермен өзара қарым-қатынаста орнықты даму қағидаттарын қабылдау және сақтау жөнінде шаралар қабылдауы тиіс.

146. Қорда және ұйымдарда бақылау рәсімдерін мынадай үш негізгі сала бойынша әзірлеу, бекіту, формальдандыру және құжаттамасын жасау жүзеге асырылады: операциялық қызмет, қаржылық есептілікті дайындау және Қазақстан Республикасының заңнамасы мен ішкі құжаттардың талаптарын сақтау.

Бақылау рәсімдері компания мақсаттарының, міндеттерінің және жоспарларының орындалуына тиімді ішкі бақылауды қамтамасыз ету, стандартты емес операцияларды анықтау және жасау, сондай-ақ компанияның

лауазымды тұлғалары мен қызметкерлері тарапынан тәуекелдердің және ықтимал заңсыз әрекеттердің алдын алу, шектеу және жою жөніндегі іс-шаралардың және іс-қимылдардың құжатты түрде тіркелген жүйесі болып табылады.

Бақылау рәсімдері барлық басқару жүйелерінде жүзеге асырылуы қажет және оны қор мен ұйымның барлық қызметкерлері мен органдары сақтауы тиіс.

Бақылау рәсімдері үш негізгі саланы қамтуы қажет: операциялық қызмет, қаржылық есептілікті дайындау, Қазақстан Республикасы заңнамасының және ішкі құжаттардың талаптарын сақтау және мыналарға бағытталуы қажет:

1) ықтимал тәуекелдердің туындау мүмкіндігін азайтуға;

2) қателіктердің туындауын болдырмауға және/немесе олар жасалғаннан кейін қателіктерді айқындауға;

3) қайталанатын және артық операцияларды анықтауға және жоюға;

4) кемшіліктерді және жақсарту салаларын анықтауға;

5) ішкі бақылау жүйесін одан әрі жетілдіруге бағытталуға тиіс.

147. Қордың және ұйымдардың Директорлар кеңесіне тәуекелдерді басқарудың және ішкі бақылаудың қолданыстағы жүйесі Директорлар кеңесі айқындаған қағидаттарға және оны ұйымдастыру тәсілдеріне сәйкестігіне және оның тиімді жұмыс істейтіндігіне көз жеткізу үшін тиісті шаралар қабылдау қажет. Тәуекелдер бойынша есептер Директорлар кеңесінің отырысына кемінде тоқсанына бір рет шығарылуға және тиісті түрде толық көлемде талқылануға тиіс.

148. Директорлар кеңесі Аудит комитетімен бірлесіп тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесінің тиімділігіне бағалау жүргізуге жауапты болады, ішкі аудит бөлімшесі немесе сырттан келген сарапшы, Аудит комитеті және атқарушы орган жеткізген ақпарат пен кепілдіктерді тиісінше және мұқият талдағаннан кейін оның тиімділігі туралы өз пікірін қалыптастырады.

149. Директорлар кеңесі тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесінің ұйымдастырылуы, жұмыс істеуі және оның тиімділігі мәселелерін тұрақты негізде қарап, қажет болған кезде оны жақсарту жөнінде ұсынымдар беріп отыруға тиіс.

Бақылау рәсімдерін енгізу процестік деңгей тәуекелдері мен бақылау рәсімдері көрсетілген бизнес-процестер бойынша блок-схемалар әзірлеуді/өзектендіруді, бизнес-процестер тәуекелдері мен бақылаудың матрицаларын әзірлеуді/өзектендіруді, бақылау рәсімдерін тестілеуді және олардың тиімділігін бағалауды, ішкі бақылау жүйесін одан әрі жетілдіру бойынша іс-шаралар жоспарын қалыптастыруды көздейді.

Бақылау рәсімдерін бекітуге жауапкершілік тәуекелдің сипатына және маңыздылығына қарай бекітіледі, оған қатысты тиісті бақылау рәсімдері белгіленеді.

150. Қорда және ұйымдарда Директорлар кеңесіне тәуекелдерді басқару, ішкі бақылау және корпоративтік басқару жүйелерін жетілдіруге бағытталған тәуелсіз және объективті кепілдіктер мен консультациялар беру үшін Ішкі аудит қызметі (бұдан әрі – ІАҚ) құрылуға тиіс.

Қордың Директорлар кеңесі оның сандық құрамын, өкілеттік мерзімін айқындайды, оның басшысын тағайындайды, сондай-ақ оның өкілеттігін

мерзімінен бұрын тоқтатады, оның жұмыс тәртібін, ІАҚ қызметкерлеріне еңбекақы төлеу мен сыйақы беру мөлшері мен шарттарын айқындайды.

ІАҚ тікелей қордың Директорлар кеңесіне бағынады және қордың атқарушы органынан тәуелсіз болып табылады.

ІАҚ негізгі міндеттері қордағы ішкі бақылау және тәуекелдерді басқару жүйесінің сапасын бағалауды және Директорлар кеңесінің назарына осы жүйенің жеткіліктілігі мен тиімділігі туралы ақпаратты жеткізуді қамтиды. ІАҚ негізгі міндеті қор қызметінің нәтижелерін жақсартуға жәрдемдесу болып табылады.

151. Қорда басқарма нысанында алқалы атқарушы орган құрылады. Басқарма Директорлар кеңесіне есеп береді және өз қызметін қордың жарғысында айқындалған құзыреттер шегінде орындайды. Қордың Директорлар кеңесі қордың жалғыз акционері мен Директорлар кеңесінің шешімдерінің орындалуын қоса алғанда, қор басқармасы қызметінің тиімділігіне бақылауды жүзеге асырады.

Үкімет акционер ретінде қордың басқарма төрағасын тағайындайды және қызметінен мерзімінен бұрын босатады. Қордың Басқарма мүшелерін қордың Директорлар кеңесі сайлайды. Қор Басқармасының құрамына сайлауға кандидаттар бойынша ұсыныстарды қордың Директорлар кеңесінің қарауына қордың Басқарма төрағасы енгізеді.

152. Қордағы және ұйымдардағы ішкі аудит жеке құрылымдық бөлімше-ІАҚ құру арқылы жүзеге асырылады (жауапкершілігі шектеулі серіктестіктер нысанындағы ұйымдарда ішкі аудит функциялары Бақылау кеңесіне функционалдық есеп беретін Тексеру комиссиясына/тексерушіге жүктеледі; бұл ретте тексеру комиссиясының/тексерушінің мақсаттары, функциялары мен міндеттері, оның ұйым органдарымен өзара іс-қимыл жасау тәртібі осы кодексте ІАҚ-ға қатысты жазылған қағидаттарды ескере отырып, белгіленуі тиіс).

Компанияның ішкі құжатында ІАҚ туралы ереже, оның мақсаттары, өкілеттіктері және жауапкершілігі айқындалады және:

1) ішкі аудит саласындағы халықаралық институттар белгілеген қағидаттарға, ішкі аудиторлардың әдеп кодексіне және стандарттарына бейілділік;

2) компанияның ішкі аудитінің мәртебесі, мақсаттары, міндеттері және жауапкершілігі;

3) ішкі аудиттің мақсаттары мен міндеттеріне қол жеткізу және ІАҚ-ның өз функциялары мен міндеттерін тиімді орындауы үшін ІАҚ-ның тәуелсіздігін, объективтілігін және кәсіпқойлығын қамтамасыз ету шарттары;

4) ІАҚ басшысы мен жұмыскерлеріне қойылатын біліктілік талаптары, оның ішінде кәсіби білім мен дағдылар, жұмыс тәжірибесі, басшылық жұмыс тәжірибесі (басшылар үшін) бөлігіндегі талаптар, сондай-ақ халықаралық сертификаттармен расталған қосымша арнайы даярлық бөлігіндегі талаптар (ішкі аудиторларға тиісті кәсіби сертификаттар мен біліктіліктер алу арқылы өз кәсібилігін көрсету ұсынылады);

5) ішкі аудит қызметінің көлемі мен мазмұны;

6) тиісті тапсырмаларды орындаған кезде құжаттамаға, жұмыскерлерге және материалдық активтерге қол жеткізу құқығы;

7) ІАҚ-ның Директорлар кеңесімен және атқарушы органмен өзара іс-қимыл тәртібі және Аудит комитеті мен Директорлар кеңесіне есеп беру тәртібі бекітіледі.

153. Ішкі аудиттің тәуелсіздігін және объективтілігін қамтамасыз ету үшін ІАҚ Директорлар кеңесіне ұйымдық тұрғыдан бағынуға және функционалдық тұрғыдан есеп беруге тиіс, ол ІАҚ жоспарлары мен қызмет стратегиясын, ІАҚ бюджетін бекіту бойынша шешім қабылдайды, ІАҚ жұмыскерлерінің сандық құрамын, оларға еңбекақы төлеудің және сыйақы берудің мөлшері мен шарттарын айқындайды.

ІАҚ-ның Директорлар кеңесіне ұйымдық бағыныстылығы және функционалдық есеп беруі мыналарды:

1) Директорлар кеңесінің (Аудит комитеті алдын ала қарағаннан кейін) ІАҚ қызметінің мақсаттарын, міндеттерін, функциялары мен тәртібін регламенттейтін ішкі аудит саласындағы ережені және басқа да саясатты бекітуі;

2) Директорлар кеңесінің (Аудит комитеті алдын ала қарағаннан кейін) тәуекелге бағдарланған жылдық аудиторлық жоспарды бекітуі;

3) Директорлар кеңесіне (Аудит комитеті алдын ала қарағаннан кейін) жылдық аудиторлық жоспардың орындалуы туралы тоқсан сайынғы және жылдық есепті және ішкі аудиттің қызметі туралы өзге де ақпаратты беру;

4) Директорлар кеңесінің (Аудит комитеті алдын ала қарағаннан кейін) ішкі аудит бөлімшесінің басшысы мен қызметкерлерін тағайындау, қызметтен босату, сыйақы беру туралы шешімдерді бекітуі;

5) Директорлар кеңесінің (Аудит комитетінің) ІАҚ өкілеттіктерінің елеулі шектеулерін немесе ішкі аудитті жүзеге асыруға теріс әсер етуі мүмкін өзге де шектеулерді қарауы.

154. ІАҚ өз қызметін Директорлар кеңесі бекіткен тәуекелге бағдарланған жылдық аудиторлық жоспардың негізінде жүзеге асырады. Аудиторлық есептердің нәтижелері және негізгі анықтаулар, аудиторлық ұсынымдардың орындалу мониторингі тоқсан сайын Директорлар кеңесінің қарауына шығарылады.

Директорлар кеңесі ІАҚ есептерін уақтылы қарауды, аудиторлық ұсынымдардың уақтылы орындалуын бақылауды қамтамасыз етеді.

155. ІАҚ басшысы ішкі аудит қызметінің барлық түрлерін қамтитын және ІАҚ қызметіне ішкі және сыртқы бағалауды міндетті түрде жүргізуді көздейтін кепілдік беру және сапаны арттыру бағдарламасын әзірлеп, қолдау көрсетеді.

Ұйымдардағы ІАҚ басшысы ішкі аудит саласындағы қордың корпоративтік стандарттары негізінде бөлімшенің қызметін реттейтін ішкі құжаттарды әзірлеуге және оларды Аудит комитеті мен Директорлар кеңесінің қарауын және бекітуін қамтамасыз етуге тиіс.

ІАҚ, оның басшысы мен жұмыскерлері қызметінің тиімділігін бағалауды Директорлар кеңесі ІАҚ есептерін қарау, жылдық аудиторлық жоспардың орындалу мерзімінің сақталуы және есептіліктің берілуі, есептердің ІАҚ стандарттарының және ішкі нормативтік құжаттарының талаптарына сәйкестігін бағалау негізінде жүзеге асырады.

Кепілдіктер және сапаны арттыру бағдарламасы ІАҚ қызметінің халықаралық ішкі аудит стандарттарына сәйкестігін бағалау мақсатында әзірленіп, іске асырылады. Осы бағдарламаның шеңберінде мерзімді ішкі және

сыртқы бағалау жүргізу (стандарттарға, Ішкі аудиторлардың әдеп кодексіне сәйкестігіне), сондай-ақ ішкі аудиттің тиімділігі мен нәтижелілігін бағалау және қызметті жетілдіру үшін мүмкіндіктерді анықтау көзделеді.

156. Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес қорда және қор тобының барлық компанияларында комплаенс-қызметі әрекет етеді, оның міндеті компанияның маңызды комплаенс және сыбайлас жемқорлық тәуекелдері тиісінше басқарылатынына ақылға қонымды сенімділікті қамтамасыз ететін тиімді комплаенс жүйесін құру болып табылады.

Комплаенс-қызметі функциясы Қазақстан Республикасының сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнамасын сақтауды, комплаенс мәселелері бойынша саясат қабылдауды, сондай-ақ заңнамаға және үздік халықаралық практикаларға сәйкес ашықтық пен сенімділік қағидаттары негізінде ішкі корпоративтік мәдениетті қалыптастыруды қамтамасыз етуге арналған.

Компанияның Комплаенс-қызметінің қызметі компанияның ішкі құжаттарымен реттеледі.

Комплаенс-қызметі компанияны басқару жүйесінде тәуелсіздікке ие болуы керек. Компанияда комплаенс-қызметі компанияның Директорлар кеңесіне тікелей есеп береді. Тиімді жұмыс істеу үшін Комплаенс-қызметтің жеткілікті өкілеттіктері мен ресурстары болуы, сондай-ақ компанияның басқару органымен үнемі өзара іс-қимыл жасауы және оған мерзімді негізде есеп беруі тиіс. Атқарушы орган Комплаенс-қызметтің тәуелсіздігін қолдайды және міндеттерді орындауға кедергі келтірмейді.

Комплаенс-қызметтің басшысы тиісті тәжірибеге ие және жоғары буын басшысы болып табылады. Компаниядағы басқа лауазымды біріктіру бойынша мүдделер қақтығысын болдырмау қажет.

157. Қор іскерлік әдеп, омбудсмен қызметінің стандарттарын, болжанатын бұзушылықтар туралы хабарламаның тиімді жүйесін әзірлейді. Қордың және ұйымдардың Директорлар кеңесі осы стандарттардың енгізілуін және олардың сақталуын қамтамасыз етеді.

158. Іскерлік әдеп қағидаттарын сақтау және қор мен ұйымдарда туындайтын әлеуметтік-еңбек дауларын оңтайлы реттеу мақсатында омбудсмен тағайындалады.

Омбудсмен лауазымына кандидат мінсіз іскерлік беделге, жоғары абыройға және әділ шешімдер қабылдау қабілетіне ие болуы тиіс.

Омбудсмен қордың Директорлар кеңесінің шешімімен тағайындалады және әрбір екі жыл сайын қайта сайлануға тиіс. Омбудсменнің рөлі өзіне жүгінген жұмыскерлерге, еңбек дауларына, жанжалдарға қатысушыларға консультация беру және оларға Қазақстан Республикасының заңнамасы нормаларының сақталуын (оның ішінде қажет болған кезде құпиялылықтың сақталуын) ескере отырып, өзара қолайлы, сындарлы және іске асырылатын шешім әзірлеуге жәрдем көрсету, жұмыскерлердің де, қор мен ұйымның да проблемалық әлеуметтік-еңбек мәселелерін шешуге, сондай-ақ қор мен ұйымдар жұмыскерлерінің іскерлік әдеп қағидаттарын сақтауына жәрдем көрсету болып табылады.

Омбудсмен өзі анықтаған, жүйелі сипатқа ие және тиісті шешімдер (кешенді шаралар) қабылдауды талап ететін проблемалық мәселелерді тиісті органдардың

және қордың және/немесе ұйымдардың лауазымды адамдарының қарауына шығарады, оларды шешу үшін сындарлы ұсыныстар береді.

Омбудсмен жылына кемінде бір рет өзінің қызмет нәтижелерін бағалайтын қордың Директорлар кеңесінің Тағайындау және сыйақы комитетіне және Аудит комитетіне жүргізілген жұмысының нәтижелері туралы есеп береді.

Қордың Директорлар кеңесі омбудсмен қызметінің нәтижелерін бағалайды және жұмыс істеп жүрген омбудсменнің өкілеттіктерін ұзарту немесе омбудсмен лауазымын атқарып отырған адамның өкілеттіктерін тоқтату туралы шешім қабылдау және жаңа омбудсменді сайлау арқылы омбудсменді қайта сайлайды.

Омбудсменнің жұмысты орындау орны, еңбек жағдайлары еңбекақы төлеу және сыйақы беру шарттары мәселелерін қоспағанда, қор басқармасының шешімімен айқындалады. Еңбекақы төлеу және сыйақы беру шарттарының мәселелері қордың Директорлар кеңесінің шешімімен бекітілетін ішкі нормативтік құжатпен айқындалады.

Қор мен ұйымдар жоғары әдеп стандарттарын ұстануға және қор мен ұйымдардың барлық жұмыскерлері мен әріптестерінің осы стандарттарды үнемі қолдануын қамтамасыз ету үшін қажетті рәсімдерді енгізуге міндетті.

Болжамды бұзушылықтар туралы хабарламалар тікелей ІАҚ немесе қордың немесе ұйымның Директорлар кеңесіне жіберілуі тиіс. Атқарушы орган және оның барлық құрылымдық бөлімшелері, қауіпсіздік қызметін қоса алғанда, ІАҚ-ның немесе Директорлар кеңесіне болжамды бұзушылықтар туралы хабарламалардың берілуіне кедергі келтірмеуге тиіс.

7-тарау. Қор қызметінің ашықтығы

159. Мүдделі тараптардың мүдделерін сақтау мақсатында қор мен ұйымдар қаржылық жағдайды, қызмет нәтижелерін, меншік құрылымын және басқаруды қоса алғанда, өз қызметінің барлық маңызды аспектілері туралы ақпаратты уақтылы және анық жария етеді.

160. Қор мен ұйымдар Қазақстан Республикасының заңнамасында және ішкі құжаттарда көзделген ақпаратты уақтылы ашып отырады. Ақпаратты ашудың жүйелі болуын қамтамасыз ету үшін қор мен ұйымдарда мүдделі тұлғаларға ашылатын ақпараттың тізбесін, ақпаратты ашу мерзімдерін, тәртібін, тәсілін, нысанын, функциялары мен міндеттерін көрсете отырып, жауапты лауазымды адамдар мен жұмыскерлерді, сондай-ақ ақпаратты ашу процестерін реттейтін басқа да ережелерді айқындайтын ішкі құжаттар бекітілуге тиіс. Қор мен ұйымдар ақпаратты қол жеткізу санатына жатқызу тәртібін, ақпаратты сақтау және пайдалану шарттарын, оның ішінде коммерциялық және қызметтік құпияны құрайтын ақпаратқа еркін қол жеткізу құқығына ие адамдар тобын айқындайды және оның құпиялылығын қорғауға қатысты шаралар қабылдайды.

Қор мен ұйым Қазақстан Республикасының заңнамасына, осы кодекске және ішкі құжаттарға сәйкес мүдделі тараптар үшін өз қызметі туралы ақпаратты уақтылы ашады.

161. Акционерлерге (қатысушыларға) ашылатын ақпараттың тізбесі БҚН туралы Заңның 102-бабында, шаруашылық серіктестіктер, серіктестіктер туралы заңдарда, заңды тұлғаның құрылтай құжаттары мен ішкі құжаттарында және осы кодекстің "ашықтық" бөлімінде келтірілген.

Акционерлер (қатысушылар) және инвесторлар ұйымның қызметі туралы ақпаратты:

1) Директорлар кеңесінің есебін және аудиттелген жылдық қаржылық есептілікті қамтитын жылдық есепті (егер жылдық қаржылық есептілікке аудит жүргізу Қазақстан Республикасының заңнамасында және/немесе ұйымның ішкі құжаттарында көзделген болса, осы тармақтың аудиттелген есептілік бөлігіндегі нормалары қолданылады);

2) акционерлерге (қатысушыларға) және инвесторларға арналған ұйым қызметі туралы өзекті ақпаратты көрсететін бөлімді қамтитын ұйымның интернет-ресурсы;

3) БҚН туралы Заңның 102-бабының 2-тармағында көзделген ақпаратты қамтитын қаржылық есептілік депозитарийінің, қор биржасының интернет-ресурсында;

4) Қазақстан Республикасының заңнамасында, ұйымның құрылтай және ішкі құжаттарында белгіленген тәртіппен ұйымға сұрау салулар жіберу арқылы ақпарат пен құжаттарды алу мүмкіндігі;

5) ұйым тарататын пресс-релиздер мен өзге де ақпараттық материалдар;

6) ұйым өткізетін брифингтер;

7) ұйымның ішкі құжаттарына сәйкес өзге де тәсілдерді қамтиды.

162. Акционердің (қатысушының) талабы бойынша ұйым Қазақстан Республикасының заңнамасында және ұйымның ішкі құжаттарында айқындалатын қызметтік, коммерциялық немесе заңмен қорғалатын өзге де құпияны/ақпаратты ашу жөніндегі шектеулерді ескере отырып, Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген құжаттардың көшірмелерін ұсынады. Құжаттардың көшірмелерін ұсынғаны үшін ұйым алатын төлемді ұйым белгілейді және оларды дайындауға және қажет болған жағдайда акционерге (қатысушыға) жеткізуге арналған шығыстардың құнынан аспауға тиіс.

163. Акционер (қатысушы) ұйымға оның қызметі туралы жазбаша сұрау салулармен жүгіне алады және ұйымға сұрау салу келіп түскен күннен бастап күнтізбелік отыз күн ішінде не Жарғыда, ұйымның ішкі құжаттарында көзделген өзге де мерзімде дәлелді жауаптар ала алады.

Акционердің (қатысушының) талабы бойынша ұйым Акционерлік қоғамдар туралы Заңның 80-бабында көзделген тәртіппен құжаттардың көшірмелерін ұсынады.

Коммерциялық және қызметтік құпияны құрайтын ақпаратты қорғау мақсатында қор мен ұйымдар Қазақстан Республикасының заңнамасына және Жарғыға сәйкес ақпаратты қол жеткізу санаттарына жатқызу тәртібін, ақпаратты сақтау және пайдалану шарттарын айқындайды. Қор мен ұйымдар коммерциялық және қызметтік құпияны құрайтын ақпаратқа еркін қол жеткізуге құқығы бар адамдар тобын айқындайды және оның құпиялылығын қорғауға шаралар қабылдайды. Коммерциялық және қызметтік құпияны құрайтын ақпаратты заңсыз әдістермен алған, ашқан немесе пайдаланған адамдар келтірілген залалды өтеуге міндетті және Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес жауапты болады.

164. Акциялары қор биржасында тізімделген ұйымдарда акционерлермен және инвесторлармен байланыс бойынша құрылымдық бөлімше құру (немесе

құрылымдық бөлімшеге функцияларды бекіту) ұсынылады, оның құзыретіне ұйымның интернет-ресурсында орналастырылатын ақпаратты жинау, талдау, дайындау кіреді. Осы бөлімшенің басшысы ретінде қаржы саласында практикалық тәжірибесі бар, ұйым жұмыс істейтін саланың ерекшеліктерін жақсы түсінетін адамды тағайындау ұсынылады.

Акциялары қор биржасында тізімделген ұйымдар акционерлерді де, эмитенттерді де акциялардың негізгі пакеттерін үш пайыздан астамға сатып алу немесе иеліктен шығару кезінде хабардар етуге міндетті (хабарламаға жататын мүдделер акциялар мен ұқсас экономикалық әсері бар қаржы құралдарына тікелей және жанама иелік етуді қамтиды).

165. Сыртқы аудиторды таңдау конкурс негізінде жүзеге асырылады. Іріктеу процесінде Директорлар кеңесінің Аудит комитеті маңызды рөл атқарады. Тартылатын сыртқы аудитор қорға және ұйымға сыртқы аудитордың тәуелсіздігіне қауіп төндіруі мүмкін консультациялық қызметтер көрсетпейді, аудиторлық ұйымнан шығарылғаннан кейін екі жыл бұрын аудиторлық топтың бұрынғы мүшелерін басшылық лауазымдарға қабылдау жағдайлары қолданылмайды. қор мен ұйымдар тартылған сыртқы аудитор туралы толық ақпаратты ашады. Қорда және ұйымдарда сыртқы аудиторды таңдау және онымен өзара іс-қимыл жасау мәселелері регламенттелген.

Қор мен ұйымдар сыртқы аудитормен өзара қарым-қатынасты, оның ішінде сыртқы аудиторды таңдау процесін, конкурстық комиссияның өкілеттіктері мен функцияларын, аудиторлық ұйымның қаржылық есептілік аудитімен және өзге де ақпаратпен байланысты емес консультациялық қызметтер көрсету мәселелерін, аудиторлық ұйымдар мен аудиторлық ұйымның аға персоналын ротациялау мәселелерін, аудиторлық ұйымның бұрынғы қызметкерлерін жұмысқа қабылдау мәселелерін реттейтін құжаттарды бекітеді.

Егер аудиторлық ұйым қорға және ұйымға қатарынан бес жылдан астам аудиторлық қызмет көрсеткен жағдайда, кемінде бес жылда бір рет қаржылық есептілік аудитіне жауапты әріптестер мен аға персоналды ротациялау жүзеге асырылуы қажет.

Директорлар кеңесінің, атқарушы органның, ІАҚ құрамына енгізу, аудиторлық ұйымнан шығарылғаннан кейін екі жыл бұрын аудиторлық ұйымның бұрынғы мүшелерін бас бухгалтер, қаржы директоры лауазымдарына қабылдау жағдайлары практикаға енгізілмеуге тиіс.

Аудиторлық ұйымның тәуелсіздік тәуекелдерін бағалау және қаржылық есептілікке және басқа ақпаратқа аудит жүргізудің ықтимал сапасын бағалау үшін аудиторлық ұйымға төленетін сыйақы туралы, оның ішінде қаржылық есептілік аудитіне және басқа ақпаратқа қатысы жоқ аудиторлық қызметтер мен қызметтер үшін бөлек ақпаратты ашу қажет. Ақпаратты іздеуді жеңілдету үшін ол интернет-ресурста және ұйымның жылдық есебінде ашылуы керек.

Ұйымның Директорлар кеңесінің Аудит комитеті үнемі (аудиторлық қорытынды берілгенге дейін кемінде үш рет) аудиторлық процесс шеңберінде сыртқы аудитормен кездесулер өткізеді.

Сыртқы аудитор аудит жөніндегі мәселелерді талқылау үшін Аудит комитетіне қол жеткізе алады. Аудит комитеті болмаған жағдайда, сыртқы аудитор Директорлар кеңесімен және оның төрағасымен тікелей өзара іс-қимыл жасайды.

Сыртқы аудитор Аудит комитетіне аудиттің барысы мен нәтижелері туралы ақпарат береді; тәуелсіздіктің сақталуын, ұйымда қаржылық мүдделердің жоқтығын, сыртқы аудитордың жалпы сыйақы сомасының қаржылық тәуелділігіне елеулі ықпалдың жоқтығын растайды.

166. Қор, компаниялар және акциялары немесе облигациялары қор биржасында саудаланатын ұйымдар жылдық есепті осы кодекстің ережелеріне және ақпаратты ашудың озық практикасына сәйкес дайындауға тиіс.

Жылдық есепті Директорлар кеңесі бекітеді.

Жылдық есеп мүдделі тараптар үшін негізгі ақпарат көздерінің бірі болып табылады. ол есеп жақсы құрылымдалған және қабылдау үшін қарауға ыңғайлы болады, сондай-ақ қазақ, орыс және ағылшын тілдерінде жарияланады.

Жылдық есеп акционерлердің (қатысушылардың) жалпы жылдық жиналысын өткізгенге дейін әзірленуі және интернет-ресурста орналастырылуы қажет. Жылдық есепті бекітуді Директорлар кеңесі (қадағалау кеңесі) жүзеге асырады.

Жылдық есептің мазмұнына қойылатын талаптар кем дегенде мынадай ақпараттың болуын болжайды:

1) Директорлар кеңесі (байқау кеңесі) төрағасының өтініші;

2) атқарушы орган басшысының өтініші;

3) қор немесе ұйым туралы ақпарат: жалпы мәліметтер; жарғылық капиталдың құрылымы туралы ақпарат, оның ішінде мынадай мәліметтер: шығарылған акциялардың (қатысу үлестерінің) саны және номиналды құны, акциялар беретін құқықтардың сипаттамасы, жарияланған, бірақ орналастырылмаған акциялардың саны және номиналды құны, акционерлердің (қатысушылардың) құрамы және оларға тиесілі жай акциялардың (қатысу үлестерінің) саны мен үлесі, меншік құқықтарына иелік ету тәртібі; миссиясы; даму жоспары, оны іске асыру қорытындылары; нарықты шолу және нарықтағы жағдай;

4) есепті жылға қаржылық және операциялық қызмет қорытындылары: қойылған міндеттерге қатысты қызметті шолу және талдау; қызметтің операциялық және қаржылық көрсеткіштері; негізгі маңызды оқиғалар мен жетістіктер; маңызды мәмілелер туралы ақпарат; мемлекеттен алынатын/алынған кепілдіктерді және қор немесе ұйым өзіне қабылдаған мемлекет пен қоғам алдындағы кез келген міндеттемелерді (егер ҚЕХС сәйкес ашылмаса) қоса алғанда, кез келген қаржылық қолдау;

5) барлық деңгейдегі еншілес/тәуелді ұйымдарды, олардың қаржылық және өндірістік қызметін шолуды, негізгі қорытындыларын қоса алғанда, активтердің құрылымы;

6) болашақ кезеңдерге арналған мақсаттар мен жоспарлар;

7) негізгі тәуекел факторлары мен тәуекелдерді басқару жүйесі;

8) корпоративтік басқару: корпоративтік басқару құрылымы; акционерлердің (қатысушылардың) құрамы және иелік ету құрылымы; біліктілігін, іріктеу процесін қоса алғанда, Директорлар кеңесінің (байқау кеңесінің) құрамы, оның ішінде олардың тәуелсіздігін айқындау өлшемшарттары көрсетілген тәуелсіз директорлар туралы; Директорлар кеңесінің (байқау кеңесінің) және оның комитеттерінің қызметі туралы есеп; корпоративтік басқару практикасының осы кодекс қағидаттарына сәйкестігі

туралы ақпарат, ал ол сәйкес болмаса, қағидаттардың әрқайсысын сақтамау себептері туралы түсіндірме; атқарушы органның құрамы; атқарушы органның қызметі туралы есеп; лауазымды адамдарға сыйақы беру саясаты;

9) орнықты даму (орнықты даму саласында жекелеген есеп дайындалған жағдайда осы есепке сілтеме беруге болады);

10) аудитордың қорытындысы және ескертпелері бар қаржылық есептілік;

11) талдамалық көрсеткіштер және жылдық есепке қосылатын деректер салыстырма талдауды және өткен кезеңге қатысты қол жеткізілген прогресті (регресті) көрсетеді (өткен жылдық есепте көрсетілген ұқсас көрсеткіштердің мәндерімен салыстыру) (көрсеткіштерді ұқсас салада әрекет ететін халықаралық деңгейдегі компаниялармен салыстыру мақсатында қызмет көрсеткіштерін жариялау ұсынылады, ол салалық бенчмаркинг-талдау жүргізуге мүмкіндік береді);

12) жетекші қор биржаларының талаптарына сәйкес ақпарат.

Холдингтік компанияда барлық топ бойынша шоғырландырылған негізде жылдық есепті дайындауға болады. Холдингтік компанияның ұйымы жеке жылдық есеп дайындау туралы шешім қабылдай алады.

167. Қор мен компаниялар қызметтік, коммерциялық және заңмен қорғалатын өзге де құпияны құрайтын ақпаратты қорғауды қамтамасыз етуді ескере отырып, мүдделі тараптар үшін өз қызметінің айқындылығы мен ашықтығын қамтамасыз ету мақсатында халықаралық танылған стандарттарға сәйкес дайындалған орнықты даму саласындағы есептілікті жыл сайын жариялайды. Орнықты даму саласындағы есептілікті Директорлар кеңесі бекітеді.

Мүдделі тараптармен кездесулер, бұқаралық ақпарат құралдарын пайдалану (жарияланымдар, сұхбаттар), интернет-ресурс, коммуникация құралдары арқылы кері байланыс беру, консультативтік комитеттер мен кеңестер, сұрауларға жауап беру және т.б. мүдделі тараптарға ақпаратты ашу әдістері болуы мүмкін.

Жария есеп беру ақпараттың уақтылығын, толықтығын, жүйелілігін, дәйектілігін, салыстырымдылығын, дұрыстығын қамтамасыз етуі тиіс, сондай-ақ кем дегенде соңғы төрт жылдағы деректер негізінде тәуекелдерді азайту және мүмкіндіктерді пайдалану тиімділігін бағалауға мүмкіндік беруі тиіс. Қор компаниялары жетекші климаттық бағдарламалар бойынша есеп беру практикасын дамытуы керек. Акциялары қор биржасында, сондай-ақ ESG рейтингтеріне қатысатын ұйымдарда есептілік көрсеткіштері үшінші тараппен тәуелсіз куәландырудан (верификациядан) өтеді.

Қорда және ұйымдарда мүдделі тараптарға орнықты даму саласындағы ақпараттың ашылуына және оны интернет-ресурста өзекті күйде ұстауға бақылау жүзеге асырылады.

168. Интернет-ресурс жақсы құрылымдалған, навигация үшін қолайлы және мүдделі тұлғаларға қор мен ұйымдардың қызметін түсіну үшін қажетті ақпаратты қамтиды.

Қор мен ұйымдарда интернет-ресурста орналастырылған ақпараттың толықтығы мен өзектілігін, сондай-ақ интернет-ресурста орналастырылған мемлекеттік, орыс, ағылшын нұсқаларындағы осы ақпараттың сәйкестігін тұрақты негізде бақылау жүзеге асырылады. Осы мақсаттарда интернет-

ресурстағы ақпараттың толықтығы мен өзектілігіне жауап беретін жауапты адамдар (құрылымдық бөлімше) бекітіледі.

Интернет-ресурста кем дегенде мынадай ақпарат болады:

1) миссиясы, негізгі міндеттері, мақсаттары және қызмет түрлері, меншікті капиталының мөлшері, активтерінің мөлшері, таза кірісі және персоналының саны туралы ақпаратты қоса алғанда, қор немесе ұйым туралы жалпы ақпарат;

2) даму жоспары туралы ақпарат (кемінде стратегиялық мақсаттар); қызметтің басым бағыттары;

3) органдардың, комитеттердің, корпоративтік хатшының қызметін реттейтін Жарғы және ішкі құжаттар;

4) әдеп қағидаттары туралы ақпарат;

5) тәуекелдерді басқару туралы ақпарат;

6) дивиденд саясаты;

7) Директорлар кеңесінің мүшелері туралы ақпарат, оның ішінде мынадай мәліметтер: Директорлар кеңесі мүшесінің (тәуелсіз директордың, акционер өкілінің) фотосуреті (Директорлар кеңесінің мүшесімен келісу бойынша), тегі, аты, әкесінің аты, туған күні, азаматтығы, мәртебесі, Директорлар кеңесі мүшесінің функцияларын көрсету, оның ішінде Директорлар кеңесінің комитеттеріне мүшелігі немесе Директорлар кеңесі төрағасының функцияларын орындау, білімі, оның ішінде негізгі және қосымша білімі (білім мекемесінің атауы, аяқтаған жылы, біліктілігі, алған дәрежесі), соңғы бес жылдағы жұмыс тәжірибесі, негізгі жұмыс орны және қазіргі уақытта басқа да атқарып отырған лауазымы, кәсіби біліктілігі, Директорлар кеңесіне алғашқы сайланған күні және жұмыс істеп тұрған Директорлар кеңесіне сайланған күні, үлестес компаниялардың тиесілі акцияларының саны және үлесі, тәуелсіз директорлардың өлшемшарттары;

8) басқарма мүшелері туралы ақпарат, оның ішінде мынадай мәліметтер: фотосуреті, тегі, аты, әкесінің аты, туған күні, азаматтығы, лауазымы және атқаратын функциялары, білімі, оның ішінде негізгі және қосымша білімі (білім мекемесінің атауы, аяқтаған жылы, біліктілігі, алған дәрежесі), соңғы бес жылдағы жұмыс тәжірибесі, кәсіби біліктілігі, қоса атқаратын лауазымдары, үлестес компаниялардың тиесілі акцияларының саны және үлесі;

9) қаржылық есептілік;

10) жылдық есептер;

11) сыртқы аудитор туралы ақпарат;

12) сатып алу қағидаларын, хабарландыруларын және оның қорытындыларын қоса алғанда, сатып алу қызметі туралы ақпарат;

13) жарғылық капитал құрылымы туралы ақпарат, оның ішінде мынадай мәліметтер: шығарылған акциялардың (қатысу үлестерінің) саны және номиналды құны, акциялар беретін құқықтардың сипаттамасы, жарияланған, бірақ орналастырылмаған акциялардың саны және номиналды құны, акционерлердің (қатысушылардың) құрамы, оларға тиесілі жай акциялардың (қатысу үлестерінің) саны және үлесі, меншік құқықтарына иелік ету тәртібі;

14) қызмет саласы қысқаша көрсетілген барлық деңгейлердегі үлестес компаниялар туралы ақпаратты қоса алғанда, активтердің құрылымы туралы ақпарат;

15) корпоративтік оқиғалардың жылдық күнтізбесі;

16) мәміле тараптары, мәміленің маңызды шарттары (мәміленің нысанасы, мәміленің бағасы), мәмілені мақұлдау туралы шешім қабылдаған орган туралы мәліметтерді қоса алғанда, жасалуында мүдделілік бар мәмілелер туралы ақпарат;

17) мәміле тараптары, мәміленің маңызды шарттары (мәміленің нысанасы, мәміленің бағасы), мәмілені мақұлдау туралы шешім қабылдаған орган туралы мәліметтерді қоса алғанда, ірі мәмілелер туралы ақпарат;

18) орнықты даму саласындағы қызмет туралы ақпарат;

19) бекітілген дивидендтердің мөлшері туралы ақпарат;

20) жаңалықтар және баспасөз релиздері.

Холдингтік компанияда оның тобының барлық ұйымдарына бір интернет-ресурстың болуына жол беріледі. Холдингтік компанияның ұйымы өзінің жеке интернет-ресурсының болуы туралы шешім қабылдай алады.

«ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ
Акционерлерінің жалпы жиналысының шешімі

«ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ-ның 2025 – 2029 жылдардағы қаржылық есептілігінің аудитін жүзеге асыратын аудиторлық ұйымды айқындау туралы

«Самұрық-Қазына» АҚ Директорлар кеңесінің 2022 жылғы 3 наурыздағы шешімімен (№193 хаттама, №4 сұрақ) бекітілген «Самұрық-Қазына» ұлттық әл-ауқат қоры» акционерлік қоғамының (бұдан әрі - «Самұрық-Қазына» АҚ) және дауыс беретін акцияларының (қатысу үлестерінің) елу және одан да көп пайызы меншік немесе сенімді басқару құқығында «Самұрық-Қазына» АҚ-ға тікелей немесе жанама тиесілі ұйымдардың сатып алуды жүзеге асыру тәртібінің (бұдан әрі - **Сатып алуды жүзеге асыру тәртібі**) 73-бабы 1-тармағының 6) тармақшасын және 4-тармағын, «Самұрық-Қазына» АҚ мен «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ және оның еншілес ұйымдары үшін сыртқы аудиторды таңдау жөніндегі бірыңғай комиссияның 2024 жылғы 10 қаңтардағы шешімін назарға ала отырып,

2003 жылғы 13 мамырдағы №415-II «Акционерлік қоғамдар туралы» Қазақстан Республикасы Заңының 36-бабы 1-тармағының 6) тармақшасына, «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ Акционерлерінің жалпы жиналысының 2023 жылғы 30 мамырдағы шешімімен (№2\2023 хаттама, №5 мәселе) бекітілген «ҚазМұнайГаз» ұлттық компаниясы» акционерлік қоғамының Жарғысының 12-бабы 98-тармағының 9) тармақшасына, «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ барлық дауыс беретін акцияларына иелік ететін тұлғаның 2022 жылғы 2 желтоқсандағы шешімімен («Самұрық-Қазына» АҚ Басқарма отырысының №66/22 хаттамасы, №5 мәселе) бекітілген «ҚазМұнайГаз» ұлттық компаниясы» акционерлік қоғамы Акционерлерінің жалпы жиналысы туралы ереженің 7-бабы 32-тармағының 12) тармақшасына, Сатып алуды жүзеге асыру тәртібінің №13 «Аудиторлық ұйымды таңдау тәртібі» қосымшасының 36-тармағына сәйкес,

ұсынылған материалдарды қарап, «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ Акционерлерінің жалпы жиналысы былай деп **ШЕШТІ**:

1. «ПрайсуотерхаусКуперс» ЖШС «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ-ның 2025 – 2029 жылдардағы қаржылық есептілігіне аудитті жүзеге асыратын аудиторлық ұйым болып айқындалсын.

2. «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ Басқарма төрағасы осы шешімнен туындайтын қажетті шараларды белгіленген тәртіппен қабылдасын.

**«ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ Акционерлернің
жылдық жалпы жиналысының 2024
жылғы 28 мамырдағы №_____
шешімінің жобасына қосымша**

**«ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ-ның 2025 – 2029 жылдардағы қаржылық
есептілігінің аудитін жүзеге асыратын аудиторлық ұйымды айқындау
туралы» мәселеге түсіндірме жазба**

Астана қ.

2024 жылғы «__» _____

1. Мақсаты мен міндеті

«ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ-ның (бұдан әрі - **ҚМГ**) 2025 – 2029 жылдардағы қаржылық есептілігінің аудитін жүзеге асыратын аудиторлық ұйымды айқындау.

2. Экономикалық әсері

Көзделмеген.

3. Мәселенің қысқаша сипаттамасы

2003 жылғы 13 мамырдағы №415-ІІ «Акционерлік қоғамдар туралы» Қазақстан Республикасы Заңының 36-бабы 1-тармағының 6) тармақшасына, «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ Акционерлерінің жалпы жиналысының 2023 жылғы 30 мамырдағы шешімімен (№2\2023 хаттама, №5 сұрақ) бекітілген «ҚазМұнайГаз» Ұлттық компаниясы» акционерлік қоғамының Жарғысының (бұдан әрі – **ҚМГ Жарғысы**) 12-бабы 98-тармағының 9) тармақшасына сәйкес ҚМГ Акционерлерінің жылдық жалпы жиналысының қарауына ҚМГ-ның 2025 – 2029 жылдардағы қаржылық есептілігінің аудитін жүзеге асыратын аудиторлық ұйымды айқындау туралы мәселе шығарылады.

Қордың Директорлар кеңесінің 2022 жылғы 3 наурыздағы шешімімен (№193 хаттама, №4 сұрақ) бекітілген «Самұрық-Қазына» ұлттық әл-ауқат қоры» (бұдан әрі - «Самұрық-Қазына» **АҚ, Қор**) акционерлік қоғамының және дауыс беретін акцияларының (қатысу үлестерінің) елу және одан да көп пайызы меншік немесе сенімгерлік басқару құқығында «Самұрық-Қазына» АҚ-ға тікелей немесе жанама түрде тиесілі ұйымдардың сатып алуды жүзеге асыру тәртібінің (бұдан әрі - **Сатып алуды жүзеге асыру тәртібі**) 73-бабы 1-тармағының 6) тармақшасын және 4-тармағына сәйкес ҚМГ аудитін жүргізу бойынша аудиторлық ұйымның қызметтерін сатып алу құзыретіне Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасына және ҚМГ Жарғысына сәйкес аудитті жүзеге асыратын аудиторлық ұйымды айқындау бойынша шешім қабылдау жатқызылған ҚМГ уәкілетті органының шешімі негізінде арнайы сатып алу рәсімін қолдану тәсілімен жүзеге асырылады.

Сатып алуды жүзеге асыру тәртібінің №13 қосымшасына (бұдан әрі - **Қосымша**) сәйкес Қор және ҚМГ компаниялар тобы үшін аудиторлық ұйымды таңдау рәсімін Қосымшада көрсетілген тәртіппен жүзеге асыратын Бірыңғай комиссия құрылды.

Аудиторлық ұйымды таңдау бойынша жүргізілген рәсімдердің қорытындысы бойынша Бірыңғай комиссия ҚМГ уәкілетті органына ҚМГ-нің 2025 – 2029 жылдардағы қаржылық есептілігінің аудиті бойынша қызметтеріне төленетін ақы мөлшері ҚҚС-ны есептемегенде 3 261 889 000 (үш миллиард екі жүз алпыс бір миллион сегіз жүз сексен тоғыз мың) теңгені құрайтын

«ПрайсуотерхаусКуперс» ЖШС-ны 2025 – 2029 жылдардағы қаржылық есептілігінің аудитін жүргізетін сыртқы аудитор ретінде (2024 жылғы 10 қаңтардағы хаттама) айқындауды ұсынды.

Бұл ретте аталған сома мыналарды:

1) әрбір есепті 2025 – 2029 жылдардың 6 айы үшін ҚМГ шоғырландырылған және жеке қаржылық есептілігіне шолу бойынша аудиторлық рәсімдерді;

2) ҚМГ компаниялар тобына кіретін еншілес ұйымдардың қаржылық ақпаратына шолу бойынша рәсімдерді қамтитын әрбір есепті 2025 – 2029 жылдардың 3 және 9 айы үшін ҚМГ шоғырландырылған қаржылық есептілігіне шолу бойынша аудиторлық рәсімдерді;

3) 2025 – 2029 жылдардағы ҚМГ-нің жылдық шоғырландырылған және жеке қаржылық есептілігінің аудитін қамтиды.

ҚМГ Акционерлердің жалпы жиналысының «ПрайсуотерхаусКуперс» ЖШС-ны аудиторлық ұйым ретінде анықтау туралы оң шешім қабылданған жағдайда, сондай-ақ ҚМГ Директорлар кеңесінің 2024 жылғы 10 сәуірдегі (хаттама №7/2024) аудиторлық қызметтерге төленетін ақы мөлшерін белгілеу туралы шешімі ескере отырып «ПрайсуотерхаусКуперс» ЖШС-мен тиісті қызметтерді сатып алу туралы шарт жасалады.

4. Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкестігі

Шығарылып отырған мәселе бойынша оң шешім қабылдау Қазақстан Республикасының заңнамасына қайшы келмейді.

5. Шешім қабылданған немесе қабылданбаған жағдайдағы негізгі проблемалар, тәуекелдер, ықтимал салдары

Осы мәселе бойынша оң шешім қабылдау тәуекелдерге әкеп соқпайды, ҚМГ мүдделеріне барынша сәйкес келеді және ҚМГ-ға зиян немесе шығын әкелмейді.

ҚМГ Акционерлерінің жалпы жиналысы осы мәселе бойынша оң шешім қабылдамаған жағдайда 2003 жылғы 13 мамырдағы №415-ІІ «Акционерлік қоғамдар туралы» Қазақстан Республикасы Заңының ережелері бұзылады, бұл ҚМГ-нің жауапкершілікке тартылуына әкеп соғады.

«ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ
Акционерлерінің жылдық жалпы жиналысының шешімі

«ҚазМұнайГаз» ҰК» АҚ Акционерлерінің жалпы жиналысының есеп комиссиясының құрамына өзгерістер енгізу туралы

«Акционерлік қоғамдар туралы» 2003 жылғы 13 мамырдағы Қазақстан Республикасы Заңының 36-бабы 1-тармағының 4) тармақшасына, 46-бабының 1-тармағына, «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ Акционерлерінің жылдық жалпы жиналысының 2023 жылғы 30 мамырдағы (№2/2023 хаттама, № 5 мәселе) шешімімен бекітілген «ҚазМұнайГаз» ұлттық компаниясы» акционерлік қоғамы Жарғысының 12-бабы 98-тармағының 5) тармақшасына, «ҚазМұнайГаз» ҰК» АҚ барлық дауыс беретін акцияларын иеленуші тұлғаның 2022 жылғы 2 желтоқсандағы шешімімен («Самұрық-Қазына» АҚ Басқармасы отырысының №66/22 хаттамасы, № 5 мәселе) бекітілген «ҚазМұнайГаз» ұлттық компаниясы» акционерлік қоғамының Акционерлерінің жалпы жиналысы туралы ереженің 7-тарауы 32-тармағының 8) тармақшасына сәйкес

ұсынылған материалдарды қарап, «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ Акционерлерінің жалпы жиналысы **былай деп ШЕШТІ:**

1. 2024 жылғы 27 мамырдан бастап «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ Акционерлерінің жалпы жиналысының есеп комиссиясының келесі мүшелерінің өкілеттіктері мерзімінен бұрын тоқтатылсын:

- 1) Нұрдәулет Нұрыштың ;
- 2) Жансай Ғалымжанқызы Тоғызбаеваның.

2. 2024 жылғы 28 мамырдан бастап «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ Акционерлерінің жалпы жиналысының есеп комиссиясының құрамына оның мүшелері ретінде тұтастай алғанда оның өкілеттіктер мерзімі аяқталғанға дейінгі мерзімге мынадай тұлғалар сайлансын:

- 1) Төрехан Манарбекұлы Қарымсақов;
- 2) Оксана Николаевна Нечаева.

3. «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ Акционерлерінің жалпы жиналысының хатшысы Д.В. Шарипов белгіленген тәртіппен осы шешімнен туындайтын қажетті шараларды қабылдасын.

**«ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ
акционерлерінің жылдық жалпы
жиналысының 2024 жылғы
28 мамырдағы №_____ шешімінің
жобасына қосымша**

**«ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ акционерлерінің жалпы жиналысының есеп
комиссиясының құрамына өзгерістер енгізу туралы» мәселе бойынша
түсіндірме жазба**

Астана қаласы

«__» _____ 2024 жыл

1. Мақсаты мен міндеті

«ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ (бұдан әрі – **Қоғам, ҚМГ**) акционерлерінің жалпы жиналысының есеп комиссиясының бұрын сайланған мүшелерінің өкілеттіктерін мерзімінен бұрын тоқтату және жаңа мүшелерін сайлау.

2. Экономикалық әсері

ҚМГ акционерлерінің жалпы жиналысының есеп комиссиясының функцияларын орындау «Бағалы қағаздардың орталық депозитарийі» акционерлік қоғамына жүктелген жағдайда, жұмсалуды мүмкін Қоғамның ақшалай қаражатын үнемдеу.

3. Мәселенің қысқаша сипаттамасы

ҚМГ акционерлерінің кезектен тыс жалпы жиналысы 2023 жылғы 6 сәуірде (№1\2023 хаттама, №2 мәселе) мынадай шешім қабылдады:

«1. 2023 жылғы 6 сәуірден бастап:

- 1) «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ акционерлерінің жалпы жиналысының есеп комиссиясының (бұдан әрі – **Есеп комиссиясы**) сандық құрамы – 8 адам;
- 2) Есеп комиссиясының өкілеттік мерзімі – 3 жыл болып белгіленсін.

2. Есеп комиссиясы 2023 жылғы 6 сәуірден бастап мынадай құрамда сайлансын:

Шарипов Дамир Валерьевич – Есеп комиссиясының төрағасы;

Кнатова Жібек Ермекқызы;

Төреханов Серікжан Әлиасқарұлы;

Байзатов Мақсат Талғатұлы;

Нұрыш Нұрдәулет;

Төлеева Қалбіби Әлімзадақызы;

Сексенбаева Ася Махамбетқалиқызы;

Тоғызбаева Жансая Ғалымжанқызы.

3. «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ жалпы жиналысының хатшысы Дамир Валерьевич Шарипов белгіленген тәртіппен осы шешімнен туындайтын қажетті шараларды қабылдасын.».

Сонымен қатар, объективті себептер бойынша Есеп комиссиясының мына мүшелерінің өкілеттіктерін тоқтату қажеттілігі туындады:

1) Нұрыш Нұрдәулет;

2) Тоғызбаева Жансая Ғалымжанқызы.

Осыған байланысты, Есеп комиссиясы 8 адамнан тұруы тиіс екенін ескере отырып, Есеп комиссиясының екі жаңа мүшесін құрамға сайлау қажет.

«Акционерлік қоғамдар туралы» 2003 жылғы 13 мамырдағы №415-ІІ Қазақстан Республикасы Заңының (бұдан әрі – **АҚ туралы Заң**) 36-бабы 1-тармағының 4) тармақшасына, 46-бабы 1-тармағына, Қоғамның акционерлерінің жалпы жиналысының 2023 жылғы 30 мамырдағы шешімімен (№2/2023 хаттама, №5 мәселе) бекітілген Қоғамның Жарғысының (бұдан әрі – **Қоғамның Жарғысы**) 12-бабы 98-тармағының 5) тармақшасына, ҚМГ-ның барлық дауыс беретін акцияларына иелік ететін тұлғаның 2022 жылғы 2 желтоқсандағы шешімімен («Самұрық-Қазына» АҚ Басқармасы отырысының №66/22 хаттамасы, №5 мәселе) бекітілген «ҚазМұнайГаз» ұлттық компаниясы» акционерлік қоғамы акционерлерінің жалпы жиналысы (бұдан әрі – **АЖЖ туралы ереже**) туралы ереженің 7-тарауы 32-тармағының 8) тармақшасына сәйкес, есеп комиссиясының сандық құрамы мен өкілеттік мерзімін айқындау, оның мүшелерін сайлау және олардың өкілеттіктерін мерзімінен бұрын тоқтату ҚМГ акционерлерінің жалпы жиналысының айрықша құзыретіне жатады.

2024 жылғы 10 сәуірде Қоғамның Директорлар кеңесі (№8/2023 хаттама, №5 мәселе) 2024 жылғы 28 мамырда Қоғам акционерлерінің жылдық жалпы жиналысын (бұдан әрі – **АЖЖЖ**) шақыру туралы шешім қабылдады, күн тәртібіндегі мәселелердің бірі – Есеп комиссиясының құрамына өзгерістер енгізу туралы мәселе.

Жоғарыда айтылғандардың негізінде, осы мәселені алдын ала қараған және оны Қоғам Жарғысының 11-бабы 61-тармағын орындау үшін АЖЖЖ-ға шығаруға бастамашы болған Қоғамның Директорлар кеңесінің 2024 жылғы 16 мамырдағы шешіміне (№12/2024 хаттама, № 3 мәселе) сәйкес, мыналар ұсынылады:

2023 жылғы 6 сәуірден бастап сайланған Есеп комиссиясының мүшелері – Нұрыш Нұрдәулет пен Жансая Ғалымжанқызы Тоғызбаеваның өкілеттігі 2024 жылғы 27 мамырдан бастап мерзімінен бұрын тоқтатылсын;

2024 жылғы 28 мамырдан бастап Есеп комиссиясының құрамына мүшелер ретінде жалпы өкілеттік мерзімі аяқталғанға дейінгі мерзімге ҚМГ Қаржы департаментінің қызметкері (оның құрылымында Инвесторлармен жұмыс жөніндегі басқарма болғандықтан) және ҚМГ Корпоративтік хатшысы қызметінің қызметкері (Қоғам акционерлерінің жалпы жиналысы ҚМГ Корпоративтік хатшысының тікелей қатысуымен ұйымдастырылатындықтан) сайлансын, атап айтқанда:

1) Төрехан Манарбекұлы Қарымсақов (Қоғамның Қаржы департаментінің жетекші маманы);

2) Нечаева Оксана Николаевна (Қоғамның Корпоративтік хатшысы қызметінің жетекші маманы).

Есеп комиссиясының құрамына ұсынылатын кандидаттар Қоғам Басқармасының құрамына кірмейді және осылайша, акционерлік қоғамның алқалы органдарының мүшелері, сондай-ақ акционерлік қоғамның атқарушы органының функцияларын жеке-дара жүзеге асыратын адам Есеп комиссиясына кіре алмайтыны туралы АҚ туралы Заңның 46-бабының 2-тармағында көзделген талапқа сәйкес келеді.

АҚ туралы Заңның 50-бабының 1-тармағына, Қоғам Жарғысының 11-бабының 82-тармағына, АЖЖ туралы ереженің 16-тарауының 79-тармағына

сәйкес, осы мәселе бойынша дауыс беру «бір акция – бір дауыс» қағидаты бойынша жүзеге асырылады.

4. Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкестігі

Шығарылатын мәселе бойынша шешім қабылдау Қазақстан Республикасының заңнамасына қайшы келмейді.

5. Шешім қабылданған және қабылданбаған жағдайдағы негізгі проблемалар, тәуекелдер, ықтимал салдар

Осы мәселе бойынша шешім қабылдау қандай да бір тәуекелдердің туындауына әкеп соқпайды.

ҚМГ акционерлерінің жалпы жиналысының осы мәселе бойынша шешім қабылдамауы Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасы нормаларының сақталмау тәуекеліне әкеп соғады, кейіннен Қоғам акционерлерінің жалпы жиналысының шешімдерін жарамсыз деп тану туралы сот даулары туындауы мүмкін.

«ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ Акционерлерінің жылдық жалпы жиналысының шешімі

«ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ кейбір мәселелрі туралы

«Акционерлік қоғамдар туралы» Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 13 мамырдағы №415-ІІ Заңының 36-бабы 1-тармағының 5) және 18) тармақшаларына, «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ акционерлерінің жылдық жалпы жиналысының 2023 жылғы 30 мамырдағы шешімімен бекітілген (№2\2023 хаттама, №5 мәселе) «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ Жарғысының 98-тармағының 10) және 11) тармақшаларына, «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ барлық дауыс беретін акцияларын иеленуші тұлғаның 2022 жылғы 2 желтоқсандағы шешімімен («Самұрық-Қазына» АҚ Басқармасы отырысының №66/22 хаттамасы, № 5 мәселе) бекітілген «ҚазМұнайГаз» ұлттық компаниясы» акционерлік қоғамының Акционерлерінің жалпы жиналысы туралы ереженің 7-тарауы 32-тармағының 9) және 29) тармақшаларына, «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ Директорлар кеңесінің 2023 жылғы 31 тамыздағы шешімімен бекітілген (№ 18/2023 хаттама, № 11 мәселе) «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ Басқармасы туралы ереженің 2-тарауының 2.12 тармағына сәйкес,

«ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ акционерлерінің жалпы жиналысы ұсынылған материалдарды қарап, **былай деп ШЕШТІ:**

1. 2024 жылғы 14 мамырда «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ Басқармасының төрағасы Мырзағалиев Мағзум Маратұлының өкілеттігі мерзімінен бұрын тоқтатылсын.
2. 2024 жылғы 14 мамырдан бастап «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ Директорлар кеңесінің мүшесі Мырзағалиев Мағзум Маратұлының өкілеттігі мерзімінен бұрын тоқтатылсын.
3. Хасенов Асхат Галымұлы «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ Басқармасының төрағасы болып тағайындалсын.
4. 2024 жылғы 28 мамырдан бастап Хасенов Асхат Галымұлы («ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ Басқармасының төрағасы) «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ Директорлар кеңесінің өкілеттік мерзімі аяқталғанға дейінгі мерзімге «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ Директорлар кеңесінің мүшесі болып сайлансын.
5. «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ Директорлар кеңесінің төрағасы Е.К. Бердіғұлов белгіленген тәртіппен осы шешімнен туындайтын қажетті шараларды қабылдауға өкілеттік берілсін.

2024 жылғы 28 мамырдағы № _____
«ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ акционерлерінің
жылдық жалпы жиналысының
шешім жобасына қосымша

**«ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ кейбір мәселелері
туралы» мәселесі бойынша
түсіндірме жазба**

Астана қаласы

« ____ » _____ 2024 жыл

1. Мақсаты мен міндеті

«ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ (бұдан әрі – **Қоғам**) Басқарма төрағасының өкілеттіктерін мерзімінен бұрын тоқтату және оны «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ директорлар кеңесінің құрамынан шығару, «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ Басқарма төрағасын тағайындау және «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ директорлар кеңесінің мүшесі етіп сайлау.

2. Экономикалық әсері

Қарастырылмаған.

3. Мәселенің қысқаша сипаттамасы:

«Акционерлік қоғамдар туралы» Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 13 мамырдағы №415-ІІ Заңының 36-бабы 1-тармағының 5) және 18) тармақшаларын ескере отырып, «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ акционерлерінің жылдық жалпы жиналысының 2023 жылғы 30 мамырдағы шешімімен бекітілген (№2\2023 хаттама, №5 мәселе) «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ Жарғысының 98-тармағының 10) және 11) тармақшаларына, «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ-ның барлық дауыс беретін акцияларына иелік ететін тұлғаның 2022 жылғы 2 желтоқсандағы шешімімен бекітілген (Қор Басқармасының отырысының №66/22 хаттама, №5 мәселе) «ҚазМұнайГаз» Ұлттық компаниясы» акционерлік қоғамы Акционерлерінің жалпы жиналысы туралы ереженің 7-тарауының 32-тармағының 9) және 29) тармақшаларына, «ҚазМұнайГаз» ҰК» АҚ Директорлар кеңесінің 2023 жылғы 31 тамыздағы шешімімен бекітілген және «ҚазМұнайГаз» ҰК» АҚ Директорлар кеңесінің 2024 жылғы 15 мамырдағы шешімімен (№10/2024 хаттама, № 6 мәселе) өзгерістер енгізілген «ҚазМұнайГаз» ҰК» АҚ Басқармасы туралы ереженің 2-тарауының 2.12 тармағы (№18/2023 хаттама, № 11 мәселе) сәйкес Қоғам акционерлерінің жалпы жиналысының (бұдан әрі – **АЖЖ**) айрықша құзыретіне Қоғамның Басқарма төрағасын тағайындау (сайлау) және өкілеттіктерін мерзімінен бұрын тоқтату, Қоғамның Директорлар кеңесінің мүшелерін сайлау және олардың өкілеттіктерін мерзімінен бұрын тоқтату жатады.

Қоғамның Басқарма төрағасыны Мағзум Маратұлы Мырзағалиевтың онымен еңбек шартын өз бастамасы бойынша бұзу туралы өтінішхат беруіне байланысты, оның өкілеттіктерін тоқтату және тиісінше Қоғамның Басқарма төрағасын сайлау қажеттілігі туындады.

«ҚазМұнайГаз» ҰК» АҚ Директорлар кеңесінің 2023 жылғы 31 тамыздағы шешімімен бекітілген және «ҚазМұнайГаз» ҰК» АҚ Директорлар кеңесінің 2024 жылғы 15 мамырдағы шешімімен (№10/2024 хаттама, № 6 мәселе) өзгерістер енгізілген «ҚазМұнайГаз» ҰК» АҚ Басқармасы туралы ереженің 2-тарауының 2.12 тармағы (№18/2023 хаттама, № 11 мәселе) сәйкес Қоғамның Басқарма төрағасының өкілеттігін мерзімінен бұрын тоқтату Қоғамның Акционерлердің жалпы жиналысының шешімі бойынша белгіленген тәртіппен жүзеге асырылады.

Жоғарыда айтылғандардың негізінде Қоғамның Басқармасы төрағасы М.М. Мырзағалиевтың өкілеттіктерін мерзімінен бұрын тоқтату, сондай-ақ оның Қоғамның Директорлар кеңесінің мүшесі ретіндегі өкілеттіктерін мерзімінен бұрын тоқтату, және Асхат Ғалымұлы Хасеновты Қоғамның Басқармасы төрағасы етіп тағайындау және оны Қоғамның Директорлар кеңесінің өкілеттік мерзімі аяқталғанға дейінгі кезеңде Қоғамның Директорлар кеңесінің мүшесі ретінде сайлау ұсынылады.

Ұсынылған үміткердің біліктілігі, жұмыс тәжірибесі және іскерлік қасиеттері қажетті біліктілік талаптарына сәйкес келеді

Заңның 50-бабы 1 және 2-тармақтарына, Қоғам Жарғысының 11-бабы 91-тармағы, 10) және 11) тармақшаларына, Қоғамның Акционерлерінің жалпы жиналысы туралы ереженің 16-тарауының 79 және 80-тармақтарына сәйкес, ұсынылған мәселелер бойынша дауыс беру «бір акция – бір дауыс» қағидаты бойынша жүзеге асырылады.

Бұл ретте, Заңның 50-бабы 1-тармағының 2) тармақшасына сәйкес Акционерлердің жалпы жиналысында директорлар кеңесінің мүшелерін сайлау кезінде кумулятивтік дауыс беруді қоспағанда дауыс беру «бір акция – бір дауыс» қағидаты бойынша жүзеге асырылады. Алайда, Заңның 54-бабының 3-тармағына сәйкес директорлар кеңесі мүшелерін сайлауды, директорлар кеңесіндегі бір орынға бір кандидат үміткер болған жағдайды қоспағанда (яғни акционерлердің дауыстарын кандидаттар арасында бөлу тәртібі талап етілмейтіндіктен кумулятивтік дауыс беру қолданылмайды) акционерлер дауыс беру бюллетеньдерін пайдалана отырып, кумулятивтік дауыс беру арқылы жүзеге асырады. Осылайша, ҚМГ Директорлар кеңесінің құрамына лауазымы бойынша (ҚМГ Басқарма төрағасы) енгізілген ҚМГ Директорлар кеңесіндегі бір орынға бір кандидат ұсынылатындықтан, кумулятивтік дауыс беру қолданылмайды.

4. Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкестігі

Қойылған мәселе бойынша шешім қабылдау Қазақстан Республикасының заңнамасына қайшы келмейді.

5. Шешім қабылданған және қабылданбаған жағдайдағы негізгі проблемалар, тәуекелдер, ықтимал салдар

Акционерлердің жалпы жиналысының осы мәселе бойынша шешім қабылдауы ешқандай тәуекелдерге әкеп соқпайды.

ҚМГ Акционерлердің жалпы жиналысының осы мәселе бойынша шешім қабылдауы ҚМГ Басқарма төрағасының, сондай-ақ ҚМГ Директорлар кеңесінің лауазымына сәйкес емес тұлғаның болу қаупіне әкеп соғады.

«ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ Директорлар кеңесінің мүшелігіне кандидат туралы ақпарат

1. Тегі, аты, әкесінің аты

Хасенов Асхат Ғалымұлы

2. Кандидатты ұсынатын акционердің атауы:

Жатпайды.

3. Білімі туралы мәліметтер (оқу орнының атауы, бітірген күні, алған мамандығы, оның ішінде біліктілігін арттыру туралы):

- 2005 ж. - Қ.И. атындағы Қазақ ұлттық техникалық университеті. Сәтпаева – 2013 ж. – Халықаралық бизнес университеті.

4. «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ-қа үлестестілігі туралы мәліметтер:

Жоқ

5. Соңғы үш жылдағы жұмыс орындары және атқарған лауазымдары туралы мәліметтер:

- 26.08.2019 және 14.01.2022 аралығында «KLPE» ЖШС басқарма төрағасының орынбасары;

- 2022 жылғы қаңтардан 2024 жылғы мамырға дейін Қазақстан Республикасының Энергетика вице-министрі.

6. Кандидат ұсынылатын лауазым туралы мәліметтер:

Басқарма төрағасы, директорлар кеңесінің мүшесі.

7. Кандидаттың «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ үлестес тұлғаларымен қарым-қатынасы туралы мәліметтер:

Жоқ

8. Заңда белгіленген тәртіппен өтелмеген/өтелген соттылығы немесе алынбаған/алынған соттылығы туралы мәліметтер (анықтама), сондай-ақ кандидатты соттың меншікке, экономикалық қызмет саласында немесе коммерциялық немесе өзге де ұйымдарда қызмет мүдделеріне қарсы қылмыстар жасағаны үшін кінәлі деп тануы туралы мәліметтер және көрсетілген қылмыстарды жасағаны үшін Қазақстан Республикасының қылмыстық-процестік кодексіне сәйкес қылмыстық жауаптылықтан босату туралы мәліметтер:

Соттылығы жоқ

9. «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ Директорлар кеңесіне ұсынуға кандидаттың келісімі туралы мәліметтер:

Келісемін

10. «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ акцияларын иеленуі:

Иеленбейді.

11. Соңғы бес жылдағы басқа компаниялардың Директорлар кеңестеріндегі мүшелігі туралы мәліметтер:

Жоқ

12. Мәжбүрлеп тарату немесе акцияларды мәжбүрлі сатып алу немесе белгіленген тәртіппен банкрот деп танылған басқа заңды тұлғаны консервациялау туралы шешім қабылдаған күнге дейін бір жылдан аспайтын кезеңде басқа заңды тұлғаның бұрын Директорлар кеңесінің төрағасы, бірінші басшы (атқарушы органның басшысы), басшының орынбасары, бас бухгалтері болғаны туралы мәліметтер:

Жоқ

«ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ Акционерлерінің жылдық жалпы жиналысының шешімі

2023 жылғы 30 мамырдағы « ҚазМұнайГаз » ҰК» АҚ акционерлерінің жалпы жиналысының шешімімен бекітілген (№ 2 хаттама\ 2023 ж., № 5 мәселе) « ҚазМұнайГаз » Ұлттық компаниясы» акционерлік қоғамының жарғысына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» мәселе бойынша түсіндірме жазба

«Акционерлік қоғамдар туралы» 2003 жылғы 13 мамырдағы №415-ІІ Қазақстан Республикасы Заңының 36-бабы 1-тармағының 1) тармақшасына, «ҚазМұнайГаз» ҰК» АҚ Акционерлерінің жылдық жалпы жиналысының 2023 жылғы 30 мамырдағы шешімімен (№2\2023 хаттама, №5 мәселе) бекітілген «ҚазМұнайГаз» ұлттық компаниясы» акционерлік қоғамы Жарғысының 12-бабы 98-тармағының 1) тармақшасына, «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ барлық дауыс беретін акцияларын иеленетін тұлғаның 2022 жылғы 2 желтоқсандағы шешімімен («Самұрық-Қазына» АҚ Басқармасы отырысының №66/22 хаттамасы, №5 мәселе) бекітілген «ҚазМұнайГаз» ұлттық компаниясы» акционерлік қоғамы Акционерлерінің жалпы жиналысы туралы ереженің 7-тарауы 32-тармағының «) тармақшасына сәйкес,

ұсынылған материалдарды қарап, «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ Акционерлерінің жалпы жиналысы былай деп

ШЕШТІ:

1. Осы шешімге қосымшаға сәйкес «ҚазМұнайГаз» ҰК» АҚ акционерлерінің жылдық жалпы жиналысының 2023 жылғы 30 мамырдағы шешімімен (№2\2023 хаттама, №5 сұрақ) бекітілге «ҚазМұнайГаз» Ұлттық компаниясы» акционерлік қоғамының Жарғысына сәйкес өзгерістер мен толықтырулар енгізілсін.

2. «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ Басқармасының төрағасы М.М.Мырзағалиев белгіленген тәртіппен осы шешімнен туындайтын қажетті шараларды қабылдасын.

2024 жылғы 28 мамырдағы № _____
«ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ
Акционерлерінің жылдық жалпы
Жиналысының шешім жобасына
қосымша

2023 жылғы 30 мамырдағы «ҚазМұнайГаз» ҰК» АҚ акционерлерінің жалпы жиналысының шешімімен бекітілген (№ 2 хаттама\ 2023 ж., № 5 мәселе) «ҚазМұнайГаз» Ұлттық компаниясы» акционерлік қоғамының жарғысына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» мәселе бойынша түсіндірме жазба

Астана «__»_____2024 ж

1. Мақсат және міндет

ҚМГ акционерлерінің жалпы жиналысының 2023 жылғы 30 мамырдағы шешімімен бекітілген (№2\2023 хаттама, №5 мәселе) «ҚазМұнайГаз» Ұлттық компаниясы» акционерлік қоғамының (бұдан әрі – **Қоғам** , **ҚМГ**) Жарғысына өзгерістер мен толықтыруларды бекіту.

2. Экономикалық әсер

Берілмеген.

3. Мәселенің қысқаша сипаттамасы

АҚ туралы Заңының 36-бабы 1-тармағының 1)-тармақшасына, Қоғам акционерлерінің жылдық жалпы жиналысының 2023 жылғы 30 мамырдағы шешімімен бекітілген (№2\2023 хаттама, №5 мәселе) «ҚазМұнайГаз» Ұлттық компаниясы» акционерлік қоғамы жарғысының (бұдан әрі – **Жарғы**) 12-бабының 98-тармағы 1) тармақшасына, 2022 жылғы 2 желтоқсандағы барлық дауыс беретін акцияларына иелік ететін тұлғаның 2022 жылғы 2 желтоқсандағы шешімімен бекітілген (Қор Басқармасының отырысының №66/22 хаттама, №5 мәселе) «ҚазМұнайГаз» Ұлттық компаниясы» акционерлік қоғамы Акционерлерінің жалпы жиналысы туралы ереженің (бұдан әрі – **Жалпы жиналыс туралы ереже**) 7-тарауының 32-тармағының 1)-тармақшасына сәйкес, Жарғы немесе оны жаңа редакцияда бекіту ҚМГ Акционерлерінің жалпы жиналысының айрықша құзыретіне жатады.

ҚМГ Жарғысына өзгерістер мен толықтырулар енгізу қажеттілігі «Азаматтарға арналған үкімет» мемлекеттік корпорациясы» КЕАҚ-ның «Жылжымайтын мүлік тізілімі» мемлекеттік деректер базасындағы нөмірлеудің өзгеруіне, сондай-ақ «Азаматтарға арналған үкімет» мемлекеттік корпорациясы» мемлекеттік корпорациясының құзыретін қайта бөлуге байланысты. ҚМГ Акционерлерінің жиналысы ҚМГ Басқармасының төрағасын ҚМГ Директорлар кеңесіне тағайындау (сайлау) және өкілеттіктерін мерзімінен бұрын тоқтату, осындай шешімдерді қабылдаудағы тиімділік пен өзгермелілік мақсатында.

ҚМГ Жарғысына енгізілетін өзгерістер мен толықтырулардың жобасы негізінен Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасының және ҚМГ ішкі нормативтік құжаттарының нормаларына сәйкес келеді.

ҚМГ Жарғысына келесі өзгерістер енгізілді:

1) ҚМГ (оның Басқармасы) орналасқан жері: Қазақстан Республикасы, Z05H9E8, Астана қаласы, Есіл ауданы, Дінмұхамед Қонаев көшесі , 8 ғимарат , н.б. 1;

2) ҚМГ акционерлерінің жалпы жиналысының ҚМГ Басқармасының төрағасын тағайындау (сайлау) және өкілеттіктерін мерзімінен бұрын тоқтату жөніндегі өкілеттіктері ҚМГ Директорлар кеңесінің пайдасына қайта бөлінді.

Осыған байланысты Қоғам акционерлерінің жалпы жиналысының ҚМГ Жарғысына өзгерістер мен толықтырулар енгізу қажеттілігі туындады.

«АҚ туралы» Заңның 50-бабының 1-тармағына, Қоғам жарғысының 11-бабының 82-тармағына, Жалпы жиналыстың жалпы жиналысы туралы ереженің 16-тарауының 79-тармағына сәйкес, аталған мәселе бойынша дауыс беру «Қоғамның жалпы жиналысының жалпы жиналысы туралы» қағидасы бойынша жүзеге асырылады. «бір акция – бір дауыс».

4. Қазақстан Республикасының заңнамасын сақтау

Қойылған мәселе бойынша шешім қабылдау Қазақстан Республикасының заңнамасына қайшы келмейді.

5. Шешім қабылдау немесе қабылдамау кезіндегі негізгі проблемалар, тәуекелдер, ықтимал салдарлар

Бала асырап алу ҚМГ акционерлерінің жалпы жиналысының осы мәселе бойынша шешімі қандай да бір тәуекелдердің туындауына әкеп соқпайды.

ҚМГ Акционерлерінің жалпы жиналысының осы мәселе бойынша шешім қабылдамауы ҚМГ мекенжайының сәйкес келмеу қаупіне, сондай-ақ ҚМГ жұмысының тиімділігі мен өзгермелілігінің төмендеуіне әкеледі.

**«ҚазМұнайГаз» ҰК» АҚ
акционерлерінің жылдық жалпы
жиналысының 2024 жылғы 28 мамырдағы
№ _____ шешімінің жобасына қосымша**

**ҚМГ акционерлерінің жалпы жиналысының
2023 жылғы 30 мамырдағы шешімімен бекітілген «ҚазМұнайГаз»
Ұлттық компаниясы» акционерлік қоғамының
Жарғысына өзгерістер (№2 \ 2023 хаттама, 5-мәселе)**

8 тармақ келесідей редакцияда жазылсын:

«8. ҚМГ (оның Басқармасы) орналасқан жері: Қазақстан Республикасы,
Z05H9E8, Астана қаласы, Есіл ауданы, Дінмұхамед Қонаев көшесі, 8-ғимарат,
т.б. 1.»

98-тармақтың 11) тармақшасы **алып тасталсын**

106-тармақтың 10) тармақшасы келесідей редакцияда жазылсын:

«10) ҚМГ Басқармасының сандық құрамын, өкілеттік мерзімін айқындау,
ҚМГ Басқарма төрағасын тағайындау (сайлау) және өкілеттігін мерзімінен
бұрын тоқтату, басқарма мүшелерін сайлау, сондай-ақ олардың өкілеттігін
мерзімінен бұрын тоқтату;».

ҚМГ акционерлерінің жалпы жиналысының 2023 жылғы 30 мамырдағы шешімімен бекітілген «ҚазМұнайГаз» Ұлттық компаниясы» акционерлік қоғамының Жарғысына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» АЖЖЖ мәселесіне салыстырмалы кесте (№2/2023 хаттама, 5-мәселе)

Қолданыстағы редакция	Ұсынылған редакция
2-БАП. ҚМГ АТАУЫ, ОРНАЛАСҚАН ЖЕРІ ЖӘНЕ ҚЫЗМЕТ МЕРЗІМІ 8. ҚМГ (оның Басқармасы) орналасқан жері: Қазақстан Республикасы, 010000, Астана қаласы, Есіл ауданы, Дінмұхамед Қонаев көшесі, 8 ғимарат.	2-БАП. ҚМГ АТАУЫ, ОРНАЛАСҚАН ЖЕРІ ЖӘНЕ ҚЫЗМЕТ МЕРЗІМІ 8. ҚМГ (оның Басқармасы) орналасқан жері: Қазақстан Республикасы, Z05H9E8, Астана қаласы, Есіл ауданы, Дінмұхамед Қонаев көшесі, 8-ғимарат, н.п. 1.
12-БАП. АКЦИОНЕРЛЕРДІҢ ЖАЛПЫ ЖИНАЛЫСЫНЫҢ АЙРЫҚША ҚҰЗЫРЕТІ 98. Акционерлердің жалпы жиналысының айрықша құзыретіне келесідей мәселелер жатады: 11) ҚМГ Басқарма төрағасын тағайындау (сайлау) және өкілеттігін мерзімінен бұрын тоқтату;	12-БАП. АКЦИОНЕРЛЕРДІҢ ЖАЛПЫ ЖИНАЛЫСЫНЫҢ АЙРЫҚША ҚҰЗЫРЕТІ 98. Акционерлердің жалпы жиналысының айрықша құзыретіне келесідей мәселелер жатады: 11) алып тастау
13-БАП. ҚМГ ДИРЕКТОРЛАР КЕҢЕСІ 106. Егер заңда өзгеше белгіленбесе, Директорлар Кеңесінің айрықша құзыретіне келесідей мәселелер жатады: 10) ҚМГ Басқармасының сандық құрамын, өкілеттік мерзімін айқындау, басқарма мүшелерін сайлау, сондай-ақ олардың өкілеттіктерін мерзімінен бұрын тоқтату;	13-БАП. ҚМГ ДИРЕКТОРЛАР КЕҢЕСІ 106. Егер заңда өзгеше белгіленбесе, Директорлар Кеңесінің айрықша құзыретіне келесідей мәселелер жатады: 10) ҚМГ Басқармасының сандық құрамын, өкілеттік мерзімін айқындау, ҚМГ Басқарма төрағасын тағайындау (сайлау) және өкілеттігін мерзімінен бұрын тоқтату, басқарма мүшелерін сайлау, сондай-ақ олардың өкілеттіктерін мерзімінен бұрын тоқтату;